1590

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α΄

Επεξεργασία των ενοτήτων 1-25
του αντίστοιχου βιβλίου του ΟΕΔΒ

από ομάδα φιλολόγων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ
Σύγχρονα βιβλία
με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώση

Στη φωτογραφία του εξωφύλλου ο μεγάλος αμφορέας του Νέσσου, που βρίσκεται στο Εθνικό Μουσείο της Αθήνας. Ο αμφορέας αυτός βρέθηκε στο Δίπυλο του Κεραμεικού και είναι ένα δείγμα της πρώιμης μελανόμορφης αγγειοπλαστικής τέχνης.

Εκδόσεις Πατάκη, βιβλία για την εκπαίδευση
Αρχαία Ελληνικά για την Α΄ Λυκείου, τόμος Α΄ (επεξεργασία των ενοτήτων 1-25 του αντίστοιχου βιβλίου του ΟΕΔΒ)
Copyright © Στέφ. Αλ. Πατάκης
Πρώτη έκδοση, Αθήνα 1980
Δεύτερη έκδοση αναμορφωμένη Νοέμβρης 1986
Τρίτη έκδοση βελτιωμένη Αύγουστος 1987
(Την επιμέλεια της έκδοσης αυτής έκαναν οι Στέφ. Πατάκης και Χρ. Ν. Κανελλόπουλος)
ISBN (Set) 960-293-221-X
ISBN (Vol. 1) 960-293-222-8

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 14, 106 80 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362 - 36.45.236 Fax: 36.27.950
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΟΛΟΓΟ

Το βιβλίο αυτό είναι το πρώτο μέρος αναμορφωμένης επανέκδοσης του παλαιότερου βιβλίου μας «Αρχαία ελληνικά για την Α΄ λυκείου», που κυκλοφορούσε από το 1980 σε δύο τόμους. Όπως και η παλιά έκδοση έτσι και αυτή αποτελεί ένα βιβλίο βοήθημα για τα αρχαία ελληνικά κείμενα και την αρχαία ελληνική γλώσσα γενικά, όπως διδάσκεται στην πρώτη λυκείου με βάση το βιβλίο του ΟΕΔΒ «Αρχαία ελληνικά Α΄ λυκείου» των Ν.Χ. Κεφαλίδη και Α.Β. Μουμτζάκη.

Η τελευταία μάλιστα αυτή έκδοση του βιβλίου μας είναι προσαρμοσμένη στη νέα μορφή που έδωσε στο παραπάνω βιβλίο του ΟΕΔΒ ο Α.Β. Μουμτζάκης (εκδόσεις Η και Θ 1986 και 1987).

Όσον αφορά τη χρήση του βιβλίου αυτού από τους μαθητές, πρέπει να τονίσουμε ότι αποτελεί ένα βοήθημα-οδηγό μελέτης, που επιβεβαιώνει τα σωστά συμπεράσματα και τις σωστές λύσεις που δίνει ο μαθητής σε κάθε πρόβλημα κατά τη μελέτη του σχολικού βιβλίου του ΟΕΔΒ (που είναι το βασικό βιβλίο-εργαλείο της δουλειάς του) ή που διορθώνει όσα σφάλματα έκανε μόνος του παρά τις φιλότιμες προσπάθειές του. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει το βιβλίο αυτό να αποτελεί αιτία αποφυγής της άσκησης ή βιβλίο για αποστήθιση.

1. *Οὔ τοι ἐγώ γε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι* (= εγώ δεν μπορώ να δω άλλο πιο ευχάριστο από αυτή τη γη)

(Όμηρος)

2. *Εὐνομίη δ' εὔκοσμα καί ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει* (= η ύπαρξη καλών νόμων δείχνει τα πάντα τακτοποιημένα και πλήρη).

(Σόλων)

3. *Ἔστι τις λόγος τήν Ἀρετήν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπί πέτραις* (= υπάρχει κάποιος λόγος ότι η Αρετή κατοικεί σε βράχια που δύσκολα μπορεί κάποιος ν' ανέβει).

(Σιμωνίδης ο Κείος)

4. *Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καί τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται* (= κάθε γνώση, όταν χωρίζεται από τη δικαιοσύνη και την υπόλοιπη αρετή, αποδεικνύεται πανουργία κι όχι σοφία).

(Πλάτων)

5. *Οἱ νέοι φιλοῦσί τε ἄγαν καί μισοῦσιν ἄγαν καί τἆλλα πάντα ὁμοίως* (= οι νέοι και αγαπούν υπερβολικά και μισούν υπερβολικά και όμοια κάνουν όλα τα άλλα).

(Αριστοτέλης)

6. *Δύο τά πάντων ἐστί κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καί λόγος* (= δύο είναι τα πιο σπουδαία στην ανθρώπινη φύση, ο νους και ο λόγος).

(Πλούταρχος)

7. *Οἶμαι... παίδευσιν τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν εἶναι τό πρῶτον* (= νομίζω... ότι η μόρφωση είναι το πρώτο από τα αγαθά που υπάρχουν σε μας).

(Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός)

8. *Κυνηγός τις λέοντος ἴχνη ἐπιζητῶν ἠρώτησε γεωργόν εἰ εἶδεν ἴχνη λέοντος. Ἐπεί δέ ὁ γεωργός ἀπεκρίνατο «καί αὐτόν τόν λέοντά σοι ἤδη δείξω», ὁ κυνηγός ὠχριάσας ἐκ τοῦ φόβου καί τούς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· «ἴχνη μόνα ζητῶ, οὐχί αὐτόν τόν λέοντα».* [= Ένας κυνηγός που έψαχνε για ίχνη λιονταριού ρώτησε κάποιο γεωργό αν είδε ίχνη λιονταριού. Όταν όμως ο γεωργός αποκρίθηκε «και το ίδιο το λιοντάρι θα σου δείξω αμέσως», χλωμιάζοντας από το φόβο του και χτυπώντας τα δόντια του ο κυνηγός είπε: «ζητώ ίχνη μόνο, όχι το ίδιο το λιοντάρι»].

(Μύθος του Αισώπου)

NA¹

Α1 Θέμα 1. Οι παλιές νίκες των Ελλήνων εναντίον των Περσών εθνική παρακαταθήκη.

Ο Ξενοφώντας και οι Μύριοι, που ακολούθησαν τον Κύρο στην εκστρατεία εναντίον του βασιλιά αδερφού του, βρίσκονται σε δύσκολη θέση. Χωρίς συμμάχους και αρχηγούς δε βλέπουν να βγαίνουν εύκολα από τη δύσκολη θέση. Στην κρίσιμη αυτή στιγμή ο Ξενοφώντας προσπαθεί να τους δώσει θάρρος θυμίζοντάς τους την ήττα των Περσών, όταν είχαν εκστρατεύσει εναντίον της Ελλάδας.

Ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τήν ἀναρίθμητον στρατιάν ἦλθεν ἐπί τήν Ἑλλάδα, καί τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν. Τούτων ἔστι μέν τεκμήρια ὁρᾶν τά τρόπαια, μέγιστον δέ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καί ἐτράφητε· οὐδένα γάρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλά τούς θεούς προσκυνεῖτε. Τοιούτων ἐστέ προγόνων.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 3, 2, 13)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἔπειτα, ὅτε ὕστερον Ξέρξης	Έπειτα, όταν αργότερα ο Ξέρξης,
ἀγείρας τήν ἀναρίθμητον στρατιάν	αφού συγκέντρωσε το αμέτρητο στράτευμα
ἦλθεν ἐπί τήν Ἑλλάδα,	βάδισε εναντίον της Ελλάδας,
καί τότε οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι	και τότε (πάλι)[1] οι δικοί μας πρόγονοι
ἐνίκων τούς προγόνους τούτων	νικούσαν[2] τους πρόγονους αυτών
καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν.	και στη στεριά και στη θάλασσα.
Τεκμήρια μέν τούτων	Και ως αποδείξεις γι' αυτά[3] (*γι' αυτές τις νίκες*)
ἔστι ὁρᾶν τά τρόπαια,	είναι δυνατό να δει (*κανείς*) τα μνημεία νίκης,
μέγιστον δέ μαρτύριον (ἐστί)	όμως η μεγαλύτερη απόδειξη (*είναι*)
ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων,	η ελευθερία των πόλεων,
ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε	στις οποίες εσείς γεννηθήκατε
καί ἐτράφητε·	και ανατραφήκατε·
οὐδένα γάρ ἄνθρωπον	γιατί κανέναν[4] άνθρωπο
προσκυνεῖτε δεσπότην,	δεν[4] προσκυνάτε σαν αφέντη,
ἀλλά τούς θεούς.	αλλά τους θεούς (*μόνο*).
Τοιούτων προγόνων ἐστέ.	Από τέτοιους προγόνους είστε (κατάγεστε).

1. Το **πάλι** προσθέτουμε στη μετάφραση, για να δείξουμε την ειδική χρήση του συνδέσμου **καί**, ο οποίος εδώ είναι **προσθετικός** και έχει τη σημασία του *επίσης, άλλη μια φορά, ακόμα, πάλι.*
2. Θα μεταφράζαμε πιο σωστά, αν μεταφράζαμε ελεύθερα «νίκησαν». Πολλές φορές ο αρχαίος Έλληνας χρησιμοποιεί τον παρατατικό εκεί που ο Νεοέλληνας χρησιμοποιεί τον αόριστο. Με τον τρόπο αυτό η πράξη δίνεται σε όλη της την εξέλιξη και αυτό δίνει μια μεγαλύτερη παραστατικότητα στη φράση.
3. Σε πολλές περιπτώσεις μπορούμε να αποδώσουμε με εμπρόθετο (πρόθεση + όνομα ή αντωνυμία) μια γενική που εξαρτάται από όνομα· π.χ. «τεκμήρια **τούτων**» μπορεί να μεταφραστεί «αποδείξεις **αυτών**» ή «αποδείξεις **γι' αυτά**».
4. Προσέχουμε τη μετάφραση της αρχαίας αντωνυμίας *οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν* σε συνδυασμό με το ρήμα της πρότασης στην οποία ανήκει. Το αρχαίο ελληνικό **οὐδείς** μεταφράζεται στα νέα ελληνικά με το **κανείς** και την άρνηση **δεν** μπροστά από το ρήμα. π.χ. **οὐδείς εἶπε** = *κανείς δεν είπε,* **οὐδένα εἶδον** = *κανένα δεν είδα.*

Λεξιλόγιο

ὅτε (σύνδ. χρον.) = όταν.
ἀγείρας (μτχ. του ρήμ. ἀγείρω) = αφού συγκέντρωσε.
ἐπί τήν Ἑλλάδα = εναντίον της Ελλάδας.
οἱ ἡμέτεροι (αντων.) = οι δικοί μας.
ἔστι (ν) = είναι δυνατό.
ὁρᾶν (απαρέμφ.) = να δει (κανείς).
τό τεκμήριον = απόδειξη.
τό τρόπαιον = μνημείο νίκης.
τό μαρτύριον = απόδειξη.
ἐν αἷς (το **αἷς** αντων.) = στις οποίες.
ὑμεῖς (αντων.) = εσείς.
ἐγένεσθε = γεννηθήκατε.
γάρ (σύνδ.) = γιατί.
δεσπότης = αφέντης.
τοιούτων = από τέτοιους.
ἐστέ = είστε, κατάγεστε.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. ἔπειτα – καί τότε ἐνίκων ... θάλατταν: κύρια πρόταση. **ἐνίκων:** ρήμα. **οἱ πρόγονοι:** υποκ. **τούς τούτων προγόνους** = *τούς προγόνους τούτων·* (**τούς προγόνους:** αντικ. του «ἐνίκων». **τούτων:** εξαρτάται από το *«προγόνους»,* γενική κτητική). **οἱ ἡμέτεροι:** επιθ. προσδ. στο *«πρόγονοι».* **τότε:** επιρρ. προσδ. του χρόνου. **κατά γῆν, κατά θάλατταν:** εμπρόθ. προσδ. τόπου (το διαμέσου).

2. ὅτε Ξέρξης ... ἐπί τήν Ἑλλάδα: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἦλθεν:** ρήμα. **Ξέρξης:** υποκ. **ἀγείρας:** χρονική μτχ. (εξηγείται με χρονική πρόταση: *αφού συγκέντρωσε).* **τήν στρατιάν:** αντικ. της μτχ. *«ἀγείρας».* **ἀναρίθμητον:** επιθ. προσδ. στο *«στρατιάν».* **ὕστερον:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ἐπί τήν Ἑλλάδα:** εμπρ. προσδ. της εχθρικής κατεύθυνσης.

3. τούτων ἔστι ... τά τρόπαια: κύρια πρόταση. **ἔστι:** ρήμα απρόσωπο. **ὁρᾶν:** υποκ. του *«ἔστι»,* τελικό απαρέμφ. (εξηγείται με το **να**). **τινά:** εννοείται ως υποκ. του **ὁρᾶν** σε αιτιατ. (το υποκείμενο του απαρεμφ. πολλές φορές μπαίνει και σε αιτιατική πτώση, μεταφράζεται όμως με ονομαστική). **τρόπαια:** αντικ. του *«ὁρᾶν».* **τεκμήρια:** κατηγ. του αντικ. *«τά τρόπαια»* **τούτων:** γεν. αντικ. στο *«τεκμήρια».*

4. μέγιστον δέ ... τῶν πόλεων: κύρια πρόταση με ρήμα το **ἐστί** που εννοείται. **ἡ ἐλευθερία:** υποκ. **μαρτύριον:** κατηγ. στο *«ἐλευθερία».* **μέγιστον:** επιθ. προσδ. στο *«μαρτύριον».* **τῶν πόλεων:** γεν. κτητ. στο *«ἐλευθερία».*

5. ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **ἐγένεσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** υποκ. **ἐν αἷς:** η πρόθεση **ἐν** συντάσσεται πάντοτε με δοτική (το *«αἷς»* είναι δοτική πτώση) και μεταφράζεται με το *«σε».* Είναι εμπρόθ. προσδ. και σημαίνει τόπο.

6. καί ἐτράφητε: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **ἐτράφητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** εννοείται ως υποκ. του ρήμ.

7. οὐδένα γάρ ... προσκυνεῖτε: κύρια πρόταση. **προσκυνεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** εννοείται ως υποκ. του ρήμ. **ἄνθρωπον:** αντικ. **δεσπότην:** κατηγορ. του αντικ. **οὐδένα:** επιθ. προσδ. στο *«ἄνθρωπον».* **τούς θεούς:** αντικ. στο *«προσκυνεῖτε».*

8. τοιούτων ἐστέ προγόνων: κύρια πρόταση. **ἐστέ:** ρήμα. **ὑμεῖς:** εννοείται ως υποκ. του ρήμ. (τοιούτων) **προγόνων:** η γενική κατηγορηματική αυτή, που εξαρτάται από το ρήμα *«ἐστέ»,* μεταφράζεται με το *από + αιτιατ.* (εκφράζει την καταγωγή, την κτήση).

Νόημα

Ο Ξενοφώντας προσπαθεί να ανεβάσει το ηθικό των στρατιωτών του και τονίζει τα μειονεκτήματα των αντιπάλων Περσών. Οι Πέρσες έχουν ηττηθεί ξανά από τους Έλληνες, όταν ο Ξέρξης έκανε τη μεγάλη εκστρατεία του εναντίον της Ελλάδας. Και η νίκη αυτή των Ελλήνων άφησε χαρακτηριστικά σημάδια. Ένα είναι η ελευθερία των ελληνικών πόλεων, στις οποίες αυτοί μεγάλωσαν, και δεύτερο το ότι δεν προσκύνησαν ποτέ κάποιον άνθρωπο, αλλά μόνο τους θεούς. Αφού τέτοιοι ήταν οι πρόγονοι, και οι απόγονοι πρέπει να φανούν αντάξιοί τους.

ΟΧΙ

Α1 Θέμα 2. Το φάρμακο για την εξυγίανση της πόλης είναι ο αυστηρός, αλλά ωφέλιμος λόγος.

Ο Ισοκράτης (436 - 338 π.Χ.) πίστευε και διακήρυττε ότι Αθήνα και Σπάρτη πρέπει να ξεχάσουν τις διχόνοιες και να δημιουργήσουν ένα κοινό ηθικό σκοπό, αντάξιο της ιστορίας τους. Έτσι διαρκώς παροτρύνει τους Αθηναίους να παραιτηθούν από την προηγούμενη πολιτική τους απέναντι στους συμμάχους του. Μάλιστα μετά την ήττα τους από τους ενωμένους συμμάχους Χιώτες, Ρόδιους, Βυζάντιους και Κώους στο «συμμαχικό πόλεμο» (358 - 355 π.Χ.) έγραψε το λόγο «Περί ειρήνης» ή «Συμμαχικόν», στον οποίο ζητάει από τους Αθηναίους να αφήσουν αυτόνομες τις πόλεις, εγκαταλείποντας την ηγεμονία στη θάλασσα. Στο λόγο αυτό, απ' όπου και η περικοπή που ακολουθεί, μιλάει αυστηρά στους Αθηναίους.

'Εμόν μέν οὖν ἔργον ἐστί καί τῶν ἄλλων τῶν κηδομένων τῆς πόλεως προαιρεῖσθαι τῶν λόγων μή τούς ἡδίστους ἀλλά τούς ὠφελιμωτάτους· ὑμᾶς δέ χρή τοῦτο γιγνώσκειν, ὅτι τῶν μέν περί τό σῶμα νοσημάτων πολλαί θεραπεῖαι καί παντοδαπαί τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται, ταῖς δέ ψυχαῖς ταῖς γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν οὐδέν ἐστιν ἄλλο φάρμακον πλήν λόγος ὁ τολμῶν τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν.

(Ισοκρ. Περί ειρήνης 39 - 40)

κείμενο	**μετάφραση**
'Εστί μέν οὖν ἔργον ἐμόν	Είναι λοιπόν δουλειά δική μου
καί τῶν ἄλλων	και των άλλων
τῶν κηδομένων τῆς πόλεως	που φροντίζουν για την πόλη
προαιρεῖσθαι	να προτιμούμε
μή τούς ἡδίστους	όχι τα πιο ευχάριστα
ἀλλά τούς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων·	αλλά τα πιο ωφέλιμα (από τα) λόγια·
χρή δέ	πρέπει ωστόσο
γιγνώσκειν ὑμᾶς τοῦτο,	να γνωρίζετε εσείς αυτό,
ὅτι τῶν μέν νοσημάτων περί τό σῶμα	ότι δηλ. για τις αρρώστιες τις σχετικές με το σώμα
εὕρηνται τοῖς ἰατροῖς	έχουν βρεθεί από τους γιατρούς
πολλαί καί παντοδαπαί	πολλές και κάθε είδους
θεραπεῖαι,	θεραπείες,
ταῖς δέ ψυχαῖς	για τις ψυχές όμως
ταῖς γεμούσαις πονηρῶν ἐπιθυμιῶν	που είναι γεμάτες από κακές επιθυμίες
οὐδέν ἄλλο φάρμακόν ἐστιν	κανένα άλλο φάρμακο δεν υπάρχει
πλήν λόγος	παρά ο λόγος
ὁ τολμῶν ἐπιπλήττειν	που τολμάει να αποδοκιμάζει
τοῖς ἁμαρτανομένοις.	τα σφάλματα.

Νόημα

Τα λόγια που λέγονται για ευχαρίστηση ή για κολακεία δεν προσφέρουν τίποτα για το καλό της πόλης. Αντίθετα χρειάζονται ωφέλιμα λόγια, και μάλιστα αυστηρά, γιατί μόνο έτσι θα χτυπηθούν τα σφάλματα και θα διορθωθούν. Η πόλη είναι σαν την ψυχή, για την οποία μόνο ο τολμηρός λόγος είναι το πιο κατάλληλο φάρμακο, για να την απαλλάξει από τις κακές επιθυμίες της.

ΟΧΙ

Λεξιλόγιο

ΘΕΜΑ 2

ἐμόν ἔργον = δική μου δουλειά, δικό μου έργο.

οὖν = λοιπόν.

ἐστί (ρήμα) = είναι.

τῶν κηδομένων (επιθετική μετοχή) **τῆς πόλεως** = αυτών που φροντίζουν για την πόλη.

προαιρεῖσθαι (τελικό απαρέμφατο) = να προτιμούμε.

τῶν λόγων τούς ἡδίστους = τα πιο ευχάριστα από τα λόγια.

χρή (ρήμα) = πρέπει.

γιγνώσκειν (τελικό απαρέμφατο) = να γνωρίζετε.

τῶν περί τό σῶμα νοσημάτων = για τις αρρώστιες τις σχετικές με το σώμα, για τις σωματικές αρρώστιες.

παντοδαπαί = διάφορες, κάθε είδους.

τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται = έχουν βρεθεί από τους γιατρούς.

ταῖς γεμούσαις (επιθετική μετοχή) = που είναι γεμάτες.

οὐδέν = κανένα.

ὁ τολμῶν (επιθετική μετοχή) = αυτός που τολμάει.

τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιπλήττειν (τελικό απαρέμφατο) = να αποδοκιμάζει τα σφάλματα.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Ἐμόν μέν ... ἐστί .... ὠφελιμωτάτους: κύρια πρόταση. **ἐστί:** ρήμα. **προαιρεῖσθαι:** υποκ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. (μεταφράζεται με το **να**). **ἔργον:** κατηγορούμενο στο *«προαιρεῖσθαι»*. **ἐμόν:** η κτητική αυτή αντωνυμία προσδιορίζει τη λέξη *«ἔργον»* ως επίθετο (επιθετικός προσδιορισμός). **τῶν ἄλλων:** γεν. κτητική-υποκ/κή, εξαρτάται από τη λέξη *«ἔργον»*, που μπορεί να εννοηθεί άλλη μια φορά: *ἐμόν ἔργον καί ἔργον τῶν ἄλλων ἐστί ...* (= δικό μου έργο και έργο των άλλων είναι...). **τῶν κηδομένων:** η μετοχή αυτή προσδιορίζει τη λέξη *«ἄλλων»* με την οποία εξάλλου συμφωνεί (οι μετοχές κανονικά συμφωνούν με τη λέξη την οποία προσδιορίζουν κατά γένος, αριθμό και πτώση). Προσέχουμε ότι η μετοχή έχει άρθρο και μεταφράζεται με το *«που» (οι οποίοι)*· είναι άρα επιθετική-αναφορική. **τῆς πόλεως:** η γενική εξαρτάται ως αντικ. από τη μετοχή *«κηδομένων»* και μεταφράζεται με *αιτιατική* πτώση *απλή* ή και με την *πρόθεση για* (έτσι συντάσσονται γενικά τα ρήματα που σημαίνουν *«φροντίζω»*· π.χ. *φροντίζω τῶν πολιτῶν* = φροντίζω τους πολίτες, για τους πολίτες). **ἐμέ, τούς ἄλλους:** ενν. ως υποκ. στο *«προαιρεῖσθαι»*. **τῶν λόγων:** γενική διαιρετική στο *«ἡδίστους, ὠφελιμωτάτους»* (η γενική διαιρετική κατά λέξη μεταφράζεται με το *από + αιτιατ.)*.

2. ὑμᾶς δέ χρή τοῦτο γιγνώσκειν: κύρια πρόταση. **χρή:** ρήμα απρόσωπο· απρόσωπα ρήματα ή εκφράσεις ονομάζονται τα ρήματα ή οι ρηματικές εκφράσεις που δεν έχουν ως υποκείμενο ένα όνομα, αλλά συχνά ένα απαρέμφατο ή μια πρόταση. Έτσι εδώ από το απρόσωπο ρήμα **χρή** εξαρτάται ως υποκείμενο το απαρέμφατο **γιγνώσκειν** (τελικό απαρέμφ., μεταφράζεται με το **να**). Των απαρεμφάτων που εξαρτώνται από απρόσωπα ρήματα το υποκείμενο μπαίνει πάντοτε σε αιτιατική πτώση (μεταφράζεται βέβαια με ονομαστική). Έτσι εδώ υποκ. του *«γιγνώσκειν»* το **ὑμᾶς. τοῦτο:** αντικ. στο *«γιγνώσκειν»*.

3. ὅτι τῶν μέν ... εὕρηνται: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, επεξήγηση στο *«τοῦτο»* της πρότ. 2. **εὕρηνται:** ρήμα. **θεραπεῖαι:** υποκ. του ρήμ. **πολλαί, παντοδαπαί:** επιθ. προσδιορ. στο *«θεραπεῖαι»*. **τῶν νοσημάτων:** η γενική εξαρτάται από τη λέξη *«θεραπεῖαι»* (γενική αντικειμενική: οι ενέργειες που κάνουμε για να θεραπεύσουμε τα σώματα). **τοῖς ἰατροῖς:** δοτική του προσώπου που ενεργεί· (έτσι λέγεται η δοτική αυτή που συνοδεύει παθητικά ρήματα και εκφράζει αυτό από το οποίο γίνεται η ενέργεια, δηλ. αυτό που λέμε *ποιητικό αίτιο*· μεταφράζεται με το *«από + αιτιατ.»* π.χ. *τοῦτο τῷ ποιητῇ γέγραπται* = αυτό έχει γραφεί **από τον ποιητή). περί τό σῶμα:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει αναφορά.

4. ταῖς δέ ... ἐστιν ... ἐπιπλήττειν: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, επεξήγηση στο *«τοῦτο»* της πρότ. 2. Συνδέεται με την προηγούμενη πρότ. 3. με τα **μέν-δέ. ἐστι:** ρήμα. **φάρμακον:** υποκ. του ρήμ. **οὐδέν, ἄλλο:** επιθετικοί προσδιορισμοί στο *«φάρμακον»*. **ταῖς ψυχαῖς:** δοτ. προσωπική κτητική. **ταῖς γεμούσαις:** επιθετική μετοχή προσδιορίζει ως επίθετο (επιθετικός προσδιορισμός) το *«ταῖς ψυχαῖς»*. (πονηρῶν) **ἐπιθυμιῶν:** η γενική εξαρτάται ως αντικείμενο από τη μετοχή *«γεμούσαις»* (τα ρήματα με τη σημασία του *«είμαι γεμάτος»* συντάσσονται με γενική που μεταφράζεται με το *«από»* ή το *«με»* + αιτιατ.). **πονηρῶν:** επιθ. προσδ. **ὁ τολμῶν:** επιθετ. μετοχή (= **που** τολμάει) ως επιθετ. προσδιορ. στο *«λόγος»*. **ἐπιπλήττειν:** αντικ. στο *«τολμῶν»*, τελικό απαρέμφατο (μεταφράζεται με το **να**). **τοῖς ἁμαρτανομένοις:** η μετοχή με άρθρο είναι πάλι επιθετική (μεταφράζεται ελεύθερα ως ουσιαστικό *«τα σφάλματα»*, κατά λέξη *«αυτά* **που** *γίνονται λαθεμένα...)*· η μετοχή εδώ εξαρτάται ως αντικείμενο από το *«ἐπιπλήττειν»* (προσέχουμε τη σύνταξη του ρήματος με δοτική). **πλήν λόγος:** η φράση εξαρτάται από το *«οὐδέν ἄλλο»* **(πλήν + όμοια πτώση** εκφράζει την εξαίρεση και έχει θέση β΄ όρου σύγκρισης).

Α1 Θέμα 3. Η αρετή ανώτερη από τα υλικά αγαθά.

Ο Σωκράτης αναζητώντας την αλήθεια μέσα στον ίδιο τον άνθρωπο έκαμε αυστηρή κριτική σε πολλούς εξέχοντες άντρες της εποχής του. Έτσι απέκτησε πολλούς και ισχυρούς εχθρούς, που τελικά κατάφεραν να τον οδηγήσουν στο δικαστήριο, φορτωμένο με τις σοβαρές κατηγορίες «της ασέβειας» και της «διαφθοράς των νέων». Μπροστά στους δικαστές της Ηλιαίας ο φιλόσοφος ζήτησε πίστη στο δίκαιο και στην αρετή. Η «ἀπολογία» του σώθηκε από το μαθητή του Πλάτωνα.

Ταῦτα κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε, καί ἐγώ οἴομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθόν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἤ τήν ἐμήν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. Οὐδέν γάρ ἄλλο πράττων ἐγώ περιέρχομαι ἤ πείθων ὑμῶν καί νεωτέρους καί πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδέ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετή γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καί τά ἄλλα ἀγαθά τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καί ἰδίᾳ καί δημοσίᾳ.

(Ἀπολογία Σωκράτους του Πλάτωνα 30a-b)

Λεξιλόγιο

ταῦτα (δεικ. αντων.) = αυτά.
κελεύει (ρήμα ενεστ. ενεργ.) = προστάζει.
εὖ (επίρρημα) = καλά. Στη ν.ε. είναι σε χρήση σε σύνθετες λέξεις (**εύ**κολος, **εύ**κρατος, **ευ**λογία **ευ**παρουσίαστος κ.ά.).
ἴστε (τύπος του ρήματος **οἶδα**) = γνωρίζετε.
οἴομαι (και **οἶμαι**, ρήμα) = νομίζω.
πω (επίρρημα) = μέχρι τώρα.
ὑμῖν (προσωπική αντωνυμία) = σε σας.
μεῖζον (συγκρ. βαθμός του επιθ. **μέγας**) = μεγαλύτερο.
γενέσθαι (απαρ. αορ. β', μέσης φωνής) = ότι έγινε. Η κατάληξη **-σθαι** δηλώνει πάντα ότι ο τύπος είναι απαρέμφατο μέσης φωνής. Στη ν.ε. δε χρησιμοποιείται πια παρά μόνο σε στερεότυπες εκφράσεις («*το δικαίωμα του εκλέγεσθαι*»). Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις.
ἐν (πρόθεση) = μέσα, σε. Στη ν.ε. χρησιμοποιείται μόνο σε σύνθετες λέξεις (**έν**τονος, **εν**αποθηκεύω, **έν**αρξη, **εν**διάμεσος κ.ά). Πρόσεξε ότι στη ν.ε. η αντίστοιχη πρόθεση *σε* ενώνεται με το άρθρο σε μία λέξη: *ἐν τῇ πόλῃ:* στην [(ει)ς την] πόλη.
ἤ (δηλώνει σύγκριση) = παρά, απ' ό,τι (βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις).
ἤ τήν ἐμήν... = απ' ό,τι η δική μου...
ἡ ἐμή (κτητ. αντων.) = η δική μου.
τῷ θεῷ = στο θεό.
γάρ (αιτιολ. σύνδεσμος) = γιατί.
πράττων = μετοχή ενστ. ενεργ. φωνής. **Οὐδέν πράττων** = μην κάνοντας τίποτα, χωρίς να κάνω τίποτα. Οι καταλήξεις της μετοχής του ενεστώτα ενεργητικής φωνής στα αρχαία ελληνικά είναι

	Ενικός	Πληθυντικός
αρσ.	**-ων**	**-οντες**
θηλ.	**-ουσα**	**-ουσαι**
ουδ.	**-ον**	**-οντα**

Π.χ. πράττ**ων**, πράττ**ουσα**, πρᾶττ**ον**, πράττ**οντες**, πράττ**ουσαι**, πράττ**οντα**.
Η νεοελληνική γλώσσα χρησιμοποιεί για την ενεργητική φωνή έναν τύπο μετοχής για όλα τα γένη και τους αριθμούς σε **-ο(ώ)ντας** (τρέχοντας, λέγοντας, τραγουδώντας κ.ά). Ορισμένοι τύποι όμως μετοχών ενεργ. ενεστώτα έχουν παραμείνει απ' την αρχαία γλώσσα ως επίθετα ή ουσιαστικά (παρ**ών**, παρ**ούσα**, ο ενάγ**ων**, η ενάγ**ουσα**, το μέλλ**ον**, οι ενάγ**οντες**, τα τρέχ**οντα** θέματα).
περιέρχομαι (ρήμα μέσης φωνής) = γυρίζω εδώ κι εκεί.
πείθων (μετοχή ενεστ. ενεργ. φωνής) = πείθοντας, προσπαθώντας να πείθω. Βλέπε παραπάνω «*πράττων*».
ὑμῶν (προσωπική αντωνυμία) = από σας.
πρεσβυτέρους = γεροντότερους.
ἐπιμελεῖσθαι (απαρ. ενεστ. μέσης φωνής) = να φροντίζουν. Βλέπε παραπάνω «γενέσθαι».
πρότερον (επίρρημα συγκρ. βαθμού) = πρωτύτερα.
οὕτω (επίρρημα) = τόσο, έτσι. Όταν συνοδεύει επίθετο ή άλλο επίρρημα (όπως εδώ «*οὕτω σφόδρα*»), μεταφράζεται **τόσο**· ενώ, όταν συνοδεύει ρήμα, μεταφράζεται τις πιο πολλές φορές **έτσι**.
σφόδρα (επίρρημα) = πολύ.
ὡς (επίρρημα) = όσο, όπως.

λέγων (μετοχή ενεστ. ενεργ. φωνής) = λέγοντας. Βλέπε παραπάνω «*πράττων*».

ἐκ χρημάτων = από τα χρήματα.

γίγνεται (ρήμα μέσης φωνής) = γίνεται, προέρχεται (τη δεύτερη σημασία την παίρνει το «*γίγνεται*» από την πρόθεση «*ἐκ*»).

ἐξ ἀρετῆς = από την αρετή.

τοῖς ἀνθρώποις = για τους ανθρώπους.

ἅπαντα = όλα γενικά (σήμερα λέμε «τα **άπαντα** του Σολωμού» και εννοούμε όλα τα έργα του Σολωμού).

ἰδίᾳ καί δημοσίᾳ = στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή.

κείμενο	μετάφραση
Ταῦτα κελεύει ὁ θεός,	Αυτά (με) προστάζει ο θεός,
ἴστε εὖ,	(το) γνωρίζετε καλά,
καί ἐγώ οἴομαι	και εγώ νομίζω
οὐδέν πω	ότι κανένα μέχρι τώρα
ἀγαθόν ὑμῖν μεῖζον	αγαθό για σας μεγαλύτερο
γενέσθαι ἐν τῇ πόλει	δεν έγινε στην πόλη
ἤ τήν ἐμήν ὑπηρεσίαν τῷ θεῷ.	απ' ό,τι η δική μου υπηρεσία στο θεό.
Ἐγώ γάρ περιέρχομαι	Γιατί εγώ γυρίζω εδώ κι εκεί (στην πόλη)
πράττων οὐδέν ἄλλο	μην κάνοντας τίποτα άλλο
ἤ πείθων	παρά προσπαθώντας να πείσω
καί νεωτέρους καί πρεσβυτέρους ὑμῶν	και τους νεότερους και τους γεροντότερους από σας
μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι	να μη φροντίζουν ούτε για τα σώματα
μήτε χρημάτων πρότερον	ούτε για τα χρήματα πρωτύτερα
μηδέ οὕτω σφόδρα	και ούτε τόσο πολύ
ὡς τῆς ψυχῆς,	όσο για την ψυχή,
λέγων ὅτι ἀρετή	λέγοντας ότι η αρετή
οὐ(κ) γίγνεται ἐκ χρημάτων,	δεν προέρχεται (δε γίνεται) από τα χρήματα,
ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς (γίγνεται)	αλλά από την αρετή (έρχονται)
τοῖς ἀνθρώποις χρήματα	στους ανθρώπους τα χρήματα
καί ἅπαντα τά ἄλλα ἀγαθά	και όλα γενικά τα άλλα αγαθά
καί ἰδίᾳ καί δημοσίᾳ.	και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή.

Μεταφραστικές παρατηρήσεις

1. **γενέσθαι, ἐπιμελεῖσθαι:** Στη ν.ε. τα απαρέμφατα αντικαταστάθηκαν από προτάσεις που αρχίζουν με το **ότι** ή το **να (ότι έγινε, να φροντίζουν).** Το απαρέμφατο που μεταφράζεται με το **ότι** λέγεται **ειδικό**, ενώ αυτό που μεταφράζεται με το **να τελικό.** Επίσης πρέπει να προσέχουμε να βρίσκουμε το υποκ. του απαρεμφάτου, για να μεταφράσουμε σωστά. Έτσι τα **γενέσθαι** και **ἐπιμελεῖσθαι** μπορούν να μεταφραστούν ανάλογα με το υποκείμενό τους:

ως ειδικό	ως τελικό	ως τελικό	ως ειδικό
(εγώ) ότι έγινα	ή να γίνω	να φροντίζω	ή ότι φροντίζω
(εσύ) ότι έγινες	να γίνεις	να φροντίζεις	ότι φροντίζεις
(αυτός) ότι έγινε	να γίνει	να φροντίζει	ότι φροντίζει
(εμείς) ότι γίναμε	να γίνουμε	να φροντίζουμε	ότι φροντίζουμε
(εσείς) ότι γίνατε	να γίνετε	να φροντίζετε	ότι φροντίζετε
(αυτοί) ότι έγιναν	να γίνουν	να φροντίζουν	ότι φροντίζουν

Στην περίπτωση του κειμένου μας υποκείμενο του **γενέσθαι** είναι το **ἀγαθόν,** γι' αυτό μεταφράζουμε **ότι έγινε** και υποκείμενο του **ἐπιμελεῖσθαι** το **νεωτέρους καί πρεσβυτέρους,**

γι' αυτό μεταφράζουμε **να φροντίζουν.** Προσέχουμε ακόμη ότι κάποτε το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι σε αιτιατική πτώση, (όπως εδώ νεωτέρους, πρεσβυτέρους). Αυτά μεταφράζονται στα ν.ε. με ονομαστική.

2. **ἤ:** Εδώ σημαίνει σύγκριση. Τέτοιο συγκριτικό ἤ δεν έχει η νεοελληνική γλώσσα, αλλά στη θέση του χρησιμοποιεί το **παρά** ή το **απ' ό,τι.**

3. **πράττων, πείθων, λέγων:** Η μετοχή της αρχαίας στα νέα ελληνικά αποδίδεται με ένα **σύνδεσμο** (αφού, όταν, επειδή, εάν, ότι, να, χωρίς να, κ.ά) και **ρήμα,** δηλ. με δευτερεύουσα πρόταση. Ακόμα συχνά οι αρχαίες ελληνικές μετοχές μεταφράζονται με τη νεοελληνική μετοχή σε **-οντας (-ώντας).** Παρατηρούμε ότι στο κείμενό μας τις μετοχές **πείθων** και **λέγων** τις μεταφράζουμε με τις αντίστοιχες ν.ε. σε **ο(ώ)ντας** (*πείθοντας* ή *προσπαθώντας να πείσω* και *λέγοντας*). Μια ιδιαίτερη προσοχή θέλει η μετάφραση της μετοχής **πράττων** που εδώ δένεται με την αρνητική λέξη **οὐδέν.** Το σύνολο **οὐδέν πράττων,** που προσδιορίζει το ρήμα *περιέρχομαι,* μπορούμε να το μεταφράσουμε ή *γυρίζω* **μη κάνοντας τίποτα** ή **γυρίζω χωρίς να κάνω τίποτα.**

Τέλος σημειώνουμε ότι οι μετοχές γενικά μεταφράζονται και με άλλους τρόπους.

4. Προσέχουμε ότι τη μετοχή *πείθων* δεν τη μεταφράσαμε απλά *πείθοντας,* αλλά *προσπαθώντας να πείσω.* Αυτό σημαίνει ότι ο χρόνος (ενεστώτας) της μετοχής εκφράζει την προσπάθεια, απόπειρα (αποπειρατικός ενεστώτας).

Γραμματικά - ετυμολογικά

ταῦτα: δεικτική αντωνυμία, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

γάρ: αιτιολογικός (παρατακτικός) σύνδεσμος.

κελεύει: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, γ' ενικ. προσώπου του ρήμ. **κελεύω.** ΠΡΤ. **ἐκέλευον.** ΜΕΛ. **κελεύσω.** ΑΟΡ. **ἐκέλευσα.** ΠΡΚ. **κεκέλευκα.**

εὖ: επίρρ. θετικού βαθμού. Συγκρ: **ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον.** Υπερ: **ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα.**

ἴστε: ρήμα οριστ. ενεστ., β' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **οἶδα.** ΠΡΤ. **ᾔδη** και **ᾔδειν.** ΜΕΛ. **εἴσομαι** και **εἰδήσω.** Οι άλλοι χρόνοι από το **γιγνώσκω.** ΑΟΡ. **ἔγνων.** ΠΡΚ. **ἔγνωκα.**

οἴομαι: ρήμα οριστ. ενεστ., α' ενικ. προσώπου του ρήμ. **οἴομαι** ή **οἶμαι.** ΠΡΤ. **ᾠόμην** και **ᾤμην.** ΜΕΛ. **οἰήσομαι** και μτγν. παθ. **οἰηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ᾠήθην.** ΠΡΚ. από συνώνυμα **νενόμικα** ή **ὑπείληφα.** ΥΠΡ. **ἐνενομίκειν** ή **ὑπειλήφειν.**

οὐδέν: αόριστη επιμεριστική αντωνυμία ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν.**

μεῖζον: επίθ. συγκρ. βαθμού, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του επιθ. **μέγας, μεγάλη, μέγα.** Συγκρ: **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον.** Υπερθ: **μέγιστος -η -ον.**

ἀγαθόν: (εδώ) ουσιαστ. ουδετ. γένους, Β' κλίσης, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό ἀγαθόν.** Είναι ουσιαστικοποιημένο επίθετο, όπως και τα: **τό δίκαιον, τό ἄδικον, τό δεινόν, τό κακόν** κ.ά.

γενέσθαι: απαρέμφ. αορ. β' του ρήμ. **γίγνομαι.** ΠΡΤ. **ἐγιγνόμην.** ΜΕΛ. **γενήσομαι.** ΑΟΡ. β' **ἐγενόμην** και μτγν. παθ. **ἐγενήθην.** ΠΡΚ. **γεγένημαι** και β' **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγενήμην** και β' **ἐγεγόνειν.**

τῇ πόλει: ουσιαστ. Γ' κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, δοτ. ενικ. του ονόμ. **ἡ πόλις** (γεν. **πόλεως**).

τήν ἐμήν: κτητική αντωνυμία α' προσώπου, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. (α' πρόσ.) **ἐμός -ή -όν.** (β' πρόσ.) **σός -ή -όν,** (γ' πρόσ.) **ἑός -ή -όν.**

ὑπηρεσίαν: ουσιαστ. Α' κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ ὑπηρεσία.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **ὑπηρέτης** (**ὑπό** + **ἐρέτης** = κωπηλάτης).

ἄλλο: αόριστη επιμεριστική αντωνυμία, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ἄλλος -η -ο.**

πράττων: μετχ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **πράττω** και **πράσσω.** ΠΡΤ. **ἔπραττον** και **ἔπρασσον.** ΜΕΛ. **πράξω.** ΑΟΡ. **ἔπραξα.** ΠΡΚ. **πέπραχα** και β' **πέπραγα.** ΥΠΡ. **ἐπεπράχειν** και β' **ἐπεπράγειν.**

περιέρχομαι: ρήμα οριστ. ενεστ., α' ενικ. προσώπου του ρήμ. **περιέρχομαι.** ΠΡΤ. **περιῇα, περιῄειν.** ΜΕΛ. **περίειμι** (ενεστ. με σημ. μέλ.). ΑΟΡ. β' **περιῆλθον.** ΠΡΚ. **περιελήλυθα.** ΥΠΡ. **περιεληλύθειν** και **περιεληλυθώς ἦν.**

πείθων: μετχ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **πείθω.** ΠΡΤ.

ἔπειθον. ΜΕΛ. πείσω. ΑΟΡ. ἔπεισα. ΠΡΚ. πέπεικα. ΥΠΡ. ἐπεπείκειν.

νεωτέρους: επίθ. συγκρ. βαθμού, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. θετ: **νέος -α -ον.** Συγκρ.: **νεώτερος -α -ον.** Υπερθ: **νεώτατος -η -ον.**

πρεσβυτέρους: επίθ. συγκρ. βαθμού, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. Ως θετ. χρησιμοποιείται το ουσιαστ. **πρεσβύτης** (στους ποιητές **πρέσβυς**). Συγκρ.: **πρεσβύτερος -α -ον.** Υπερθ: **πρεσβύτατος -η -ον.**

σωμάτων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, οδοντικόληκτο, ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τό σῶμα** (γεν. **σώματος**).

ἐπιμελεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ἐπιμελέομαι -οῦμαι.** ΠΡΤ. **ἐπεμελούμην.** ΜΕΛ. **ἐπιμελήσομαι** και παθ. **ἐπιμεληθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐπεμελήθην** και μτγν. **ἐπεμελησάμην.** ΠΡΚ. **ἐπιμεμέλημαι.** Το ρήμα απαντά και βαρύτονο **ἐπιμέλομαι.** ΠΡΤ. **ἐπεμελόμην.**

χρημάτων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, οδοντικόληκτο, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τό χρῆμα** (γεν. **χρήματος**). Ετυμολ.: από το ρήμα **χρήομαι -ῶμαι** (= χρησιμοποιώ).

πρότερον: επίρρ. συγκρ. βαθμού. Ως θετ. η πρόθεση **πρό.** Υπερθ: **πρῶτον.**

οὕτω και πριν από φωνήεν **οὕτως:** επίρρ. δεικτικό από την αντων. **οὗτος.**

σφόδρα: επίρρ. θετ. βαθμού. Συγκρ: **σφοδρότερον.** Υπερθ: **σφοδρότατα.**

ὡς: επίρρ. αναφορικό από την αντων. **ὅς.**

λέγων: μετχ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ. α΄ **ἔλεξα** και **εἶπα** και β΄ **εἶπον.** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν.**

γίγνεται: ρήμα οριστ. ενεστ., γ΄ ενικ. προσώπου, του ρήμ. **γίγνομαι.** Για χρόνους βλέπε παραπάνω *«γενέσθαι»*.

τοῖς ἀνθρώποις: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἄνθρωπος.** Ετυμολ.: **ἀνήρ** + **ὤψ** (από το θέμα του **ὁρῶ**) και με άλλη άποψη **ἀνήρ** + **θρώσκω** (= ανεβαίνω).

ἅπαντα: επίθ. Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο, ουδετ. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του επιθ. **ἅπας - ἅπασα - ἅπαν.** Ετυμολ. **ἅμα** + **πᾶς.**

ἰδίᾳ - δημοσίᾳ: δοτ. πτώσεις (που κατήντησαν επιρρήματα δοτικοφανή) των επιθέτων **ἴδιος -α -ον** και **δημόσιος -α -ον,** αντίστοιχα.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. ταῦτα κελεύει ὁ θεός: κύρια πρόταση. **κελεύει:** ρήμα. **ὁ θεός:** υποκ. του ρήμ. **ταῦτα:** σύστ. αντικ. (*ταῦτα τα κελεύσματα*).

2. εὖ ἴστε: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἴστε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **εὖ:** επιρρ. προσδιορισμός τρόπου.

3. καί ἐγώ οἴομαι... ὑπηρεσίαν: κύρια πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την πρότ. 1 με το **καί**). **οἴομαι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ. **γενέσθαι:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **ἀγαθόν - ὑπηρεσίαν:** υποκ του *«γενέσθαι»*, ετεροπροσωπία. **οὐδέν - μεῖζον:** επιθετ. προσδιορισμοί στό *«ἀγαθόν»*. **πω:** επιρρ. προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο. **ὑμῖν:** δοτική προσωπική χαριστική. **ἐν τῇ πόλει:** εμπρ. προσδιορισμός που δηλώνει τόπο (στάση). **ἤ τήν ὑπηρεσίαν:** εκτός από υποκ. του *«γενέσθαι»* είναι και β΄ όρος σύγκρισης (συγκρ. του *«μεῖζον»* και α΄ όρος σύγκρισης το *«οὐδέν ἀγαθόν»*). **τήν ἐμήν:** επιθ. προσδιορισμός στό *«ὑπηρεσίαν»*. **τῷ θεῷ:** δοτική αντικειμενική στό *«ὑπηρεσίαν» (ὑπηρετῶ τῷ θεῷ)*.

4. Οὐδέν... περιέρχομαι... σφόδρα-λέγων: κύρια πρόταση. **περιέρχομαι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ. **πράττων, πείθων:** οι μετοχές αυτές συνοδεύουν το ρήμα *«περιέρχομαι»* και εκφράζουν σύγχρονες ενέργειες του υποκειμένου, χρονικοτροπικές μετοχές. **ἐγώ:** υποκ. των μτχ. **οὐδέν** (ἄλλο): (σύστοιχο) αντικ. στο *«πράττων»* (οὐδεμίαν πρᾶξιν). **νεωτέρους, πρεσβυτέρους:** αντικ. του *«πείθων»* και υποκ. στο *«ἐπιμελεῖσθαι»*. **ὑμῶν:** γενική διαιρετική, από τα *«νεωτέρους»* και *«πρεσβυτέρους»*. **ἐπιμελεῖσθαι:** αντικ. στο *«πείθων»*, τελικό απαρέμφ. (μεταφράζεται με το **να**). **σωμάτων, χρημάτων:** αντικ. στο *«ἐπιμελεῖσθαι»*· το ρήμα *«ἐπιμελοῦμαι»* συντάσσεται με γενική, όπως γενικά έτσι συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν *«φροντίζω»*· **πρότερον:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου. **οὕτω-σφόδρα:** επιρρ. προσδιορ. ποσού. **λέγων:** η μετοχή αυτή εκφράζει τον τρόπο της ενεργείας του *«πείθων»* (δηλαδή τι κάνει το υποκείμενο, για να πείσει)· τέτοιες μετοχές ονομάζονται *«τροπικές»* καί αποδίδονται συχνά και στα νεοελληνικά με μετοχές. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις).

)Χ Ι

5. ὡς τῆς ψυχῆς (ενν. *δεῖ ἐπιμελεῖσθαι*): δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **δεῖ:** ενν. ρήμα, απρόσωπο. **ἐπιμελεῖσθαι:** ενν. υποκ. του *«δεῖ»*. **ὑμᾶς:** ενν. υποκ. του απαρέμφ. **τῆς ψυχῆς:** αντικ. του απαρέμφ.

6. ὅτι οὐκ... γίγνεται: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. στο *«λέγων»*. **γίγνεται:** ρήμα. **ἀρετή:** υποκ. του ρήμ. **ἐκ χρημάτων:** η πρόθεση **ἐκ** συντάσσεται πάντοτε με γενική (εδώ σημαίνει προέλευση). Γενικά η φράση που αποτελείται από μια πρόθεση και ένα όνομα σε πλάγια πτώση ονομάζεται **εμπρόθετος προσδιορισμός.**

7. ἀλλά (ενν. *ὅτι γίγνεται*)... **δημοσίᾳ:** δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. στο «λέγων». Συνδέεται με την πρόταση 6 κατά παράταξη (οὐκ - ἀλλά). **γίγνεται:** ενν. ρήμα. **χρήματα,** τά (ἄλλα) **ἀγαθά:** υποκ. του ρήμ. στα αρχαία ελληνικά, όταν το υποκείμενο είναι όνομα ουδετέρου γένους πληθυντικού αριθμού, πολύ συχνά είναι δυνατό το ρήμα τρίτου προσώπου να είναι ενικού αριθμού (μεταφράζεται όμως με πληθυντικό)· αυτό λέγεται *αττική σύνταξη*· πρβ. την κλασική φράση *τά παιδία παίζει* (= τα παιδάκια παίζουν). **ἐξ ἀρετῆς:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει προέλευση. **τοῖς ἀνθρώποις:** η δοτική αυτή μεταφράζεται με το **σε** και είναι προσωπική (κτητική χαριστική). **τά ἄλλα:** επιθετ. προσδ. στο *«ἀγαθά»*. **ἅπαντα:** κατηγορ. προσδ. στο *«ἀγαθά»*. **ἰδίᾳ, δημοσίᾳ:** οι δοτικές αυτές έχουν καταντήσει επιρρήματα, που δηλώνουν τρόπο.

Νόημα

Ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι αυτό που κάνει είναι εντολή δοσμένη από το θεό και κατά τη γνώμη του η ανταπόκρισή του στην εντολή του θεού είναι για τους Αθηναίους το μεγαλύτερο αγαθό απ' όσα απέκτησε μέχρι τότε η πόλη. Έτσι προσπαθεί να πείθει τους πάντες, νέους και γέρους, να φροντίζουν περισσότερο για την ψυχή τους και την αρετή παρά για τα υλικά αγαθά. Γιατί αυτά μπορούν να αποκτηθούν με την αρετή, ενώ σε καμιά περίπτωση δε συμβαίνει το αντίθετο (τα χρήματα δεν μπορούν να δημιουργήσουν αρετή).

Για το περιεχόμενο

Ο Σωκράτης στο απόσπασμα αυτό προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην καλλιέργεια της ψυχής τους παρά στη φροντίδα για τα σώματα και την απόκτηση χρημάτων. Γενικότερα τονίζει την αξία και τη σπουδαιότητα που έχει η ψυχική και πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου σε σύγκριση με τα υλικά αποκτήματα.

Η ψυχή είναι το κορυφαίο στοιχείο της ανθρώπινης οντότητας. Ο άνθρωπος που έχει καλλιεργήσει την ψυχή του είναι έτοιμος για το δύσκολο αγώνα της ζωής. Αυτός μπορεί ν' αγωνιστεί και να πετύχει και στον υλικό τομέα. Αντίθετα τα χρήματα δεν κάνουν τον άνθρωπο ενάρετο. Δεν τον καλλιεργούν ούτε του βελτιώνουν την ψυχή. Πιθανότερο είναι να τον διαφθείρουν ψυχικά παρά να τον ωφελήσουν.

Β. Ασκήσεις - παρατηρήσεις

Παρατηρήσεις για γράμματα της ν.ε.

α) Άφωνα λέγοντα τα γράμματα της ν.ε. τα οποία δεν προφέρονται σε ορισμένες περιπτώσεις. Αυτά είναι:

1) Το **υ** στο συνδυασμό **ευ**, όταν ακολουθεί **β** ή **φ**· π.χ. Ευβοέας, Εύβοια, ευβοϊκός, ευφάνταστος, ευφημισμός, εύφλεκτος, ευφράδεια, ευφραίνω, ευφυία, ευφωνία.

2) Το ένα σύμφωνο από τα δύο όμοια σύμφωνα μιας λέξης· π.χ. Σάββατο, λάκκος, σύλλογος, άμμος, τύραννος, ιππικό, αντίρρηση, κολοσσός, κύτταρο.

3) Το γράμμα **π** στο σύμπλεγμα **μπτ** πολλές φορές είναι άφωνο, επίσης. Π.χ. Πέμπτη, πέμπτο.

β) Στην α.ε. διπλά γράμματα λέγονται το **ζ, ξ** και το **ψ.** Στη ν.ε. το **ζ** δε θεωρείται διπλό γράμμα.

Α1 Θέμα 4. Οι θεοί βοηθούν τους ευσεβείς.

Ο Ξενοφώντας, ο αρχηγός των Μυρίων, προσπαθεί να αναπτερώσει το ηθικό των Ελλήνων. Τους τονίζει την αξία της ευσέβειας και της γενναιότητας, ιδανικά που πολύ τιμούν οι θεοί.

Λέγω ὅτι πολλαί καί καλαί ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Πρῶτον μέν γάρ ἡμεῖς μέν φυλάττομεν τούς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δέ πολέμιοι ἐπιορκοῦσί τε καί τάς σπονδάς παρά τούς ὅρκους λύουσιν. Ἐπεί δέ ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῖς μέν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσίν οἱ θεοί ἡμῖν δέ σύμμαχοι, οἵπερ ἱκανοί εἰσι καί τούς μεγάλους ταχύ μικρούς ποιεῖν καί τούς μικρούς, κἄν ἐν δεινοῖς ὦσι, σῴζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

Ἔπειτα δέ ἀναμνήσω ὑμᾶς καί τούς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σῴζονταί τε σύν τοῖς θεοῖς καί ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 3, 2, 10 - 11)

Λεξιλόγιο

ἡμῖν (αντων.) = σε μας.
εἰσί (ν) = είναι, υπάρχουν.
ἐλπίδες εἰσίν ἡμῖν = έχουμε ελπίδες.
ἡμεῖς (αντων.) = εμείς.
ὁ πολέμιος = ο εχθρός.
ἐπιορκῶ = παραβαίνω τους όρκους.
αἱ σπονδαί = η ανακωχή (ν.ε. άσπονδος).
λύουσιν = λύνουν, παραβιάζουν.
ἐπεί (σύνδ.) = αφού.
οὕτως = έτσι.
οὕτως ἔχει = έτσι είναι.
τοῖς πολεμίοις (δοτ. πληθ.) = με τους εχθρούς.
ἐναντίος = αντίθετος, εχθρικός.
οἵπερ (αντων.) = οι οποίοι ακριβώς, που.
ταχύ (επίρρ.) = γρήγορα.
ποιεῖν (απαρέμφ.) = να κάνουν.
κἄν (<καί ἄν) = και αν ακόμη.
ὦσι (ρήμα) = βρίσκονται.
τά δεινά = οι κίνδυνοι.
εὐπετῶς = εύκολα.
βούλωνται (υποτακτ.) = θέλουν

ἀναμνήσω ὑμᾶς = θα σας θυμίσω.
ἵνα εἰδῆτε = για να γνωρίζετε (ν.ε. συν -είδηση).
ὡς = ότι.
ἀγαθός = γενναίος.
προσήκει = ταιριάζει, πρέπει.
εἶναι (απαρέμφ.) = να είστε.
σύν τοῖς θεοῖς = με τη βοήθεια των θεών.
πάνυ = πολύ.

κείμενο	μετάφραση
Λέγω	Λέω
ὅτι πολλαί καί καλαί ἐλπίδες σωτηρίας	ότι πολλές και καλές ελπίδες σωτηρίας
εἰσίν ἡμῖν.	υπάρχουν σε μας (έχουμε εμείς).
Πρῶτον μέν γάρ	Γιατί πρώτα πρώτα
ἡμεῖς μέν[1] φυλάττομεν	εμείς τηρούμε
τούς ὅρκους τῶν θεῶν,	τους όρκους των θεών,
οἱ δέ[1] πολέμιοι ἐπιορκοῦσί τε	ενώ[1] οι εχθροί και (τους) παραβαίνουν
καί λύουσιν τάς σπονδάς	και παραβιάζουν την ανακωχή
παρά τούς ὅρκους.	αντίθετα με τους όρκους.
Ἐπεί δέ ταῦτα οὕτως ἔχει,	Και αφού αυτά είναι έτσι,

1. Το ζευγάρι των αντιθετικών συνδέσμων μέν - δέ μεταφράζεται με πολλούς τρόπους. Εδώ π.χ. το «*μέν*» μένει αμετάφραστο και το «*δέ*» μεταφράζεται με το *ενώ*.

οἱ θεοί εἰσίν	οι θεοί είναι
ἐναντίοι μέν τοῖς πολεμίοις	αντίθετοι με τους εχθρούς
σύμμαχοι δέ ἡμῖν,	και σύμμαχοι με μας,
οἵπερ εἰσίν ἱκανοί	οι οποίοι (*θεοί*) βέβαια είναι ικανοί
καί τούς μεγάλους ταχύ ποιεῖν μικρούς,	και τους μεγάλους γρήγορα να κάνουν μικρούς,
καί τούς μικρούς, κἄν ἐν δεινοῖς ὦσι,	και τους μικρούς, και αν ακόμη βρίσκονται σε κινδύνους,
σῴζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.	να σώζουν εύκολα, όταν θέλουν.
Ἔπειτα δέ ἀναμνήσω ὑμᾶς	Κι έπειτα θα σας θυμίσω
καί τούς κινδύνους τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων,	και τους κινδύνους των δικών μας προγόνων,
ἵνα εἰδῆτε	για να γνωρίζετε
ὡς προσήκει τε ὑμῖν εἶναι ἀγαθοῖς	ότι και ταιριάζει σε σας να είστε γενναίοι
(ὡς) οἱ ἀγαθοί τε σῴζονται σύν τοῖς θεοῖς	και (*ότι*) οι γενναίοι σώζονται με τη βοήθεια των θεών
καί ἐκ πάνυ δεινῶν.	ακόμη κι από πολύ δύσκολες καταστάσεις (μεγάλους κινδύνους).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με το σύμβολο ☆ σημειώνονται τα ουσιαστικά β΄ κλίσ. και ο Ενεστ. Οριστ. Ενεργ. φων. των βαρυτόνων ρημ. και του **εἰμί***).*

☆ **λέγω:** ρήμα, α΄ ενικό πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **λέγω.** Κλίνεται ως εξής: λέγ-**ω**, λέγ-**εις**, λέγ-**ει**, λέγ-**ομεν**, λέγ-**ετε**, λέγ-**ουσι.**

ὅτι: ειδικός σύνδεσμος. Εισάγει δευτερεύουσα ειδική πρόταση. Άλλος ειδικός σύνδεσμος είναι ο **ὡς.**

☆ **εἰσι:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί.** Κλίνεται ως εξής: **εἰμί, εἶ, ἐστί(ν), ἐσμέν, ἐστέ, εἰσί(ν).**

☆ **φυλάττομεν:** ρήμα, α΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **φυλάττω.**

τούς: άρθρο, γένους αρσεν., αιτιατ. πληθυντ. Κλίνεται ως εξής: **Ενικός: ὁ, τοῦ, τῷ, τόν, Πληθυντ: οἱ, τῶν, τοῖς, τούς.**

☆ **τούς ὅρκους:** ουσιασ., αιτιατ. πληθυντ. γέν. αρσεν. β΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ ὅρκος:** Κλίνεται ως εξής: **ὁ ὅρκος, τοῦ ὅρκου, τῷ ὅρκῳ, τόν ὅρκον, ὦ ὅρκε. οἱ ὅρκοι, τῶν ὅρκων, τοῖς ὅρκοις, τούς ὅρκους, ὦ ὅρκοι.**

☆ **τῶν θεῶν:** ουσιαστ., γεν. πληθυντ., γέν. αρσεν. β΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ θεός.**

☆ **οἱ πολέμιοι:** ουσιαστ., ον. πληθυντ., γέν. αρσεν. β΄ κλίσ., του ονόμ. **οἱ πολέμιοι.** Το ουσιαστικό αυτό προέρχεται από το επίθετο ὁ πολέμιος, ἡ πολεμία, τό πολέμιον.

ἐπιορκοῦσι: ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων. του ρήμ. **ἐπιορκῶ** (συνηρημένο).

☆ **λύουσιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενέργ. φων., του ρήμ. **λύω.**

ἐπεί: σύνδεσμος αιτιολογικός (εδώ). Είναι και χρονικός.

☆ **ἔχει:** ρήμα, γ΄ ενικό πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. ἔχω.

δεινοῖς: ουσιαστ., δοτ. πληθυντ. γέν. ουδετέρου, β΄ κλίσ., του ονόμ. **τό δεινόν.** Κλίνεται ως εξής: **τό δεινόν, τοῦ δεινοῦ, τῷ δεινῷ, τό δεινόν, ὦ δεινόν, τά δεινά, τῶν δεινῶν, τοῖς δεινοῖς, τά δεινά, ὦ δεινά.**

☆ **τούς κινδύνους:** ουσιαστ., αιτιατ. πληθυντ., γέν. αρσεν., β΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ κίνδυνος.**

☆ **τῶν προγόνων:** ουσιαστ., γεν. πληθυντ., γέν. αρσεν., β΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ πρόγονος.** Ως επίθ. ὁ, ἡ πρόγονος, τό πρόγονον.

ἵνα: σύνδεσμος τελικός. Άλλοι τελικοί σύνδεσμοι είναι: **ὅπως, ὡς.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

λέγω: Εν. λέγω, Πρτ. ἔλεγον, Μελλ. λέξω και ἐρῶ, Αόρ. ἔλεξα και εἶπα και β΄ εἶπον, Πρκ. εἴρηκα, Υπ. εἰρήκειν.

εἰσί: Εν. εἰσί, Πρτ. ἦσαν, Μελλ. ἔσονται, Αορ. β΄ ἐγένοντο, Πρκ. γεγόνασι, Υπ. ἐγεγόνεσαν.

φυλάττομεν: Εν. φυλάττομεν, Πρτ. ἐφυλάττομεν, Μελλ. φυλάξομεν, Αόρ. ἐφυλάξαμεν, Πρκ. πεφυλάχαμεν, Υπ. ἐπεφυλάχεμεν.

ἐπιορκοῦσι: Εν. ἐπιορκοῦσι, Πρτ. ἐπιώρκουν, Μελλ. ἐπιορκήσουσι, Αόρ. ἐπιώρκησαν, Πρκ. ἐπιωρκήκασι, Υπ. ἐπιωρκηκότες ἦσαν.

λύουσιν: Εν. λύουσιν, Πρτ. ἔλυον, Μελλ. λύσουσι, Αόρ. ἔλυσαν, Πρκ. λελύκασι, Υπ. ἐλελύκεσαν.

ἔχει: Εν. ἔχει, Πρτ. εἶχε, Μελλ. ἕξει και σχήσει, Αόρ. β΄ ἔσχε, Πρκ. ἔσχηκε, Υπ. ἐσχήκει.

ποιεῖν: Εν. ποιεῖν, Μέλλ. ποιήσειν, Αόρ. ποιῆσαι, Πρκ. πεποιηκέναι.

ὦσι: Εν. ὦσι, Αόρ. γένωνται, Πρκ. γεγονότες ὦσι.

σῴζειν: Εν. σῴζειν, Μέλλ. σώσειν, Αόρ. σῶσαι, Πρκ. σεσωκέναι.

βούλωνται: Εν. βούλωνται, Αόρ. βουληθῶσι, Πρκ. βεβουλημένοι ὦσι.

ἀναμνήσω: Εν. ἀναμιμνήσκω, Πρτ. ἀνεμίμνησκον, Μέλλ. ἀναμνήσω, Αόρ. ἀνέμνησα.

εἰδῆτε: Εν. εἰδῆτε.

προσήκει: Εν. προσήκει, Πρτ. προσῆκε(ν).

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

σῴζονται: Εν. σῴζονται, Πρτ. ἐσῴζοντο, Μέλλ. σώσονται (παθ. σωθήσονται), Αόρ. ἐσώσαντο (παθ. ἐσώθησαν), Πρκ. σεσωσμένοι εἰσί, Υπ. σεσωσμένοι ἦσαν.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

λέγω: Ορ. λέγω, Υπ. λέγω, Ευκτ. λέγοιμι, Προστ. –, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, -ουσα, -ον.

εἰσι: Ορ. εἰσί, Υπ. ὦσι, Ευκτ. εἶεν, Προστ. ὄντων και ἔστων και ἔστωσαν, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

φυλάττομεν: Ορ. φυλάττομεν, Υπ. φυλάττωμεν, Ευκτ. φυλάττοιμεν, Προστ. –, Απαρ. φυλάττειν, Μτχ. φυλάττων, -ουσα, -ον.

ἐπιορκοῦσι: Ορ. ἐπιορκοῦσι, Υπ. ἐπιορκῶσι, Ευκτ. ἐπιορκοῖεν, Προστ. ἐπιορκούντων, Απαρ. ἐπιορκεῖν, Μτχ. ἐπιορκῶν, -οῦσα, -οῦν.

λύουσιν: Ορ. λύουσιν, Υπ. λύωσι(ν), Ευκτ. λύοιεν, Προστ. λυόντων και λυέτωσαν., Απαρ. λύειν, Μτχ. λύων, λύουσα, λῦον.

ἔχει: Ορ. ἔχει, Υπ. ἔχῃ, Ευκτ. ἔχοι, Προστ. ἐχέτω, Απαρ. ἔχειν, Μτχ. ἔχων, -ουσα, -ον.

ὦσι: Ορ. εἰσί, Υπ. ὦσι, Ευκτ. εἶεν, Προστ. ἔστων και ὄντων και ἔστωσαν, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

βούλωνται: Ορ. βούλονται, Υπ. βούλωνται, Ευκτ. βούλοιντο, Προστ. βουλέσθων, Απαρ. βούλεσθαι, Μτχ. βουλόμενος, -η, -ον.

ἀναμνήσω: Ορ. ἀναμνήσω, Υπ. –, Ευκτ. ἀναμνήσοιμι, Προστ. –, Απαρ. –, Μτχ. ἀναμνήσων, -μνήσουσα, -μνῆσον.

εἰδῆτε: Ορ. ἴστε, Υπ. εἰδῆτε, Ευκτ. εἰδείητε - εἰδεῖτε, Προστ. ἴστε, Απαρ. εἰδέναι, Μτχ. εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός.

προσήκει: Ορ. προσήκει, Υπ. προσήκῃ, Ευκτ. προσήκοι, Προστ. –, Απαρ. προσήκειν, Μτχ. προσῆκον.

σῴζονται: Ορ. σῴζονται, Υπ. σῴζωνται, Ευκτ. σῴζοιντο, Προστ. σῳζέσθων, Απαρ. σῴζεσθαι, Μτχ. σῳζόμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. λέγω: κύρια πρόταση. **λέγω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ.

2. ὅτι πολλαί ... σωτηρίας: δευτερεύουσα ειδική πρότ. ως αντικ. του ρήμ. *«λέγω»*. **εἰσι:** ρήμα. **ἐλπίδες:** υποκ. του ρήμ. **πολλαί, καλαί:** επιθ. προσδ. στο υποκ. *«ἐλπίδες»*. **ἡμῖν:** δοτ. προσωπική κτητική. **σωτηρίας:** γεν. αντικειμενική από το *«ἐλπίδες»*· (αν μετατρέψουμε το *ἐλπίδες* σε ρήμα με ίδια ρίζα *«ἐλπίζω»*, το *«σωτηρίας»* γίνεται αντικείμ. *«ἐλπίζω σωτηρίαν»*).

3. πρῶτον μέν...ὅρκους: κύρια πρόταση. **φυλάττομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. **τούς ὅρκους:** αντίκ. του ρήμ. **τῶν θεῶν:** γεν. αντικειμενική στο *«ὅρκους»* (πρβ. *ὀμωμοκώς τούς θεούς*, Δημ. 301, 1). **πρῶτον:** επιρρ. προσδιορ. που δηλώνει τάξη.

ΙΑ 1

4. οἱ δέ πολέμιοι ἐπιορκοῦσι: κύρια πρόταση. **ἐπιορκοῦσι:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** υποκ.

5. καί τάς σπονδάς ... λύουσιν: κύρια πρόταση. **λύουσιν:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **τάς σπονδάς:** αντικ. του ρήμ. **παρά τούς ὅρκους:** η πρόθεση *«παρά»* με αιτιατική σημαίνει εδώ (όπως και συχνά) το *«αντίθετα με»*. **οὕτως:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

6. ἐπεί ταῦτα οὕτως ἔχει: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **ἔχει:** ρήμα. **ταῦτα:** υποκ. (εδώ έχουμε *αττική σύνταξη*). Πολλές φορές το υποκ. μπαίνει σε ονομ. πληθ., γέν. ουδετ. και το ρήμα σε γ' ενικό πρόσωπο· η σύνταξη αυτή λέγεται **αττική σύνταξη**.

7. τοῖς μέν πολεμίοις ... οἱ σύμμαχοι: κύρια πρόταση. **εἰσίν:** ρήμα. **οἱ θεοί:** υποκ. **ἐναντίοι, σύμμαχοι:** κατηγορούμενα (συμφωνούν κατά γένος, αριθμό και πτώση με το υποκ. *θεοί*, αφού είναι επίθετα). Προσέχουμε τη σύνταξη των επιθέτων· συντάσσονται και τα δύο με *δοτική*, που μεταφράζεται με το *«με»* ή το *«σε»*· με τέτοια δοτική (που ονομάζεται **αντικειμενική**) συντάσσονται τα επίθετα που σημαίνουν *φιλία* ή *έχθρα* καθώς και άλλα. **ἡμῖν, τοῖς πολεμίοις:** δοτικές αντικειμενικές στα *«σύμμαχοι»* και *«ἐναντίοι»* αντίστοιχα.

8. οἵπερ...τούς μικρούς-σῴζειν εὐπετῶς: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **εἰσι:** ρήμα. **οἵπερ:** υποκ. **ἱκανοί:** κατηγορούμενο του υποκ. **ποιεῖν, σῴζειν:** τα απαρέμφατα αυτά (απαρέμφατα της αναφοράς) εξαρτώνται από το επίθετο *«ἱκανοί»* (εκτός λοιπόν από τα ρήματα βλέπουμε ότι και ορισμένα επίθετα συντάσσονται με απαρέμφ· τέτοια είναι τα επίθετα όπως *ἄξιος, ἱκανός, δεινός, ῥᾴδιος* κτλ.). Από το απαρέμφ. **ποιεῖν** εξαρτάται ως αντικ. το *«τούς μεγάλους»*. Το **μικρούς** είναι κατηγορούμενο στο *«τούς μεγάλους»* (βλέπουμε ότι το κατηγορούμενο δεν πάει μόνο στο υποκείμενο αλλά και στο αντικείμενο). **τούς μικρούς:** αντικ. στο *«σῴζειν»*. **ταχύ, εὐπετῶς:** επιρρ. προσδ. του τρόπου.

9. κἄν ἐν δεινοῖς ὦσι: δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση. **ὦσι:** ρήμα. **οἱ μικροί:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἐν δεινοῖς:** εμπρόθ. προσδ. (το **ἐν** πάντοτε με δοτική). Δηλώνει κατάσταση.

10. ὅταν βούλωνται: δευτερεύουσα χρονική-υποθετική πρόταση. **βούλωνται:** ρήμα. **οἱ θεοί:** ενν. ως υποκ. του ρήμ.

11. ἔπειτα δέ ... κινδύνους: κύρια πρόταση. **ἀναμνήσω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ὑμᾶς:** αντικ. του ρήμ. **τούς κινδύνους:** αντικ. του ρήμ. Η σειρά των λέξεων: *ἀναμνήσω ὑμᾶς τούς κινδύνους τῶν ἡμετέρων προγόνων.* **τῶν προγόνων:** γεν. υποκ. στο *«κινδύνους»:* **τῶν ἡμετέρων:** επιθ. προσδ. στο *«προγόνων»*.

12. ἵνα εἰδῆτε: δευτερ. τελική πρόταση. **εἰδῆτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. του ρήμ.

13. ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι: δευτερ. ειδική πρόταση ως αντικ. του ρήμ. *εἰδῆτε*. **προσήκει:** ρήμα (απρόσωπο· βλ. θέμα 3, πρότ. 2). Τα απρόσωπα ρήματα συχνά προσδιορίζονται από μία **δοτική προσωπική** (εδώ το **ὑμῖν**) και έχουν υποκείμενο απαρέμφατο, όπως εδώ το **εἶναι.** Του απαρεμφ. *«εἶναι»* ως υποκείμενο ενν. η αιτιατ. της προσωπ. αντ. **ὑμᾶς**). Στο εννοούμενο *ὑμᾶς* πηγαίνει ως κατηγορούμενο το **ἀγαθοῖς** (το *εἶναι* του *εἰμί* είναι συνδετικό ρήμα). Προσέχουμε όμως ότι το *ἀγαθοῖς* (δοτικής πτώσεως) δε συμφωνεί στην πτώση με το *«ὑμᾶς»* (αιτιατ. πτώσεως). Αυτό έγινε, γιατί το *«ἀγαθοῖς»* παρασύρθηκε από τη δοτική προσωπική *«ὑμῖν»* με την οποία συμφώνησε (το φαινόμενο αυτό ονομάζεται **έλξη**).

14. (ὡς) σῴζονταί τε σύν...οἱ ἀγαθοί: δευτερ. ειδική πρόταση αντικ. στο *«εἰδῆτε»*. **σῴζονται:** ρήμα. **οἱ ἀγαθοί:** υποκ. **σύν τοῖς θεοῖς:** η πρόθεση **σύν** στα αρχαία ελληνικά συντάσσεται πάντοτε με δοτική πτώση και έχει τη σημασία του *«μαζί με», «με τη βοήθεια του»* κτλ. **ἐκ δεινῶν:** η πρόθεση **ἐκ** πάντοτε με γενική. Εκφράζει γενικά την κίνηση από μέσα προς τα έξω, την έξοδο. Εδώ μεταφορικά εκφράζει την έξοδο από μια κατάσταση.**πάνυ:** επιρρ. προσδ. του ποσού.

Νόημα

Ο Ξενοφώντας προσπαθεί να κρατήσει ακμαίο το ηθικό των στρατιωτών του μπροστά σ' ένα καινούριο εμπόδιο. Τους λέει ότι οι ελπίδες που έχουν για να σωθούν είναι πολλές. Αυτό το στηρίζει σε δύο επιχειρήματα. Το πρώτο αναφέρεται στην ευσέβεια τη δική τους και στην καταπάτηση των όρκων και των συμφωνιών από τους βαρβάρους. Αυτό σημαίνει ότι οι θεοί, που μπορούν να ταπεινώσουν το δυνατό και να βοηθήσουν τον αδύνατο, είναι με το μέρος τους.

Το δεύτερο επιχείρημα του Ξενοφώντα θυμίζει την ανδρεία των προγόνων, για να τονίσει ότι και αυτοί τώρα πρέπει να δείξουν ανάλογη ανδρεία, αφού η γενναιότητα με τη βοήθεια των θεών σώζει από τους κινδύνους.

Για το περιεχόμενο

Οι θεοί θα είναι αντίθετοι με τους εχθρούς, γιατί οι εχθροί δεν τηρούν τους νόμους. Η υπακοή στους θεϊκούς νόμους ήταν απαράβατος κανόνας για τους αρχαίους Έλληνες. Όποιος παρέβαινε το θεϊκό νόμο διέπραττε *«ύβρη»* προς τους θεούς. Οι θεοί στη συνέχεια θα τιμωρούσαν αυτόν που δεν τήρησε το νόμο τους. Έτσι ο Ξενοφώντας προσπαθεί να δώσει θάρρος στους στρατιώτες λέγοντάς τους ότι οι εχθροί, αφού δεν τήρησαν τον όρκο που έδωσαν, θα τιμωρηθούν από τους θεούς. Κι αυτό, γιατί ο όρκος προστατευόταν από τους θεούς. Όποιοι λοιπόν καταπατούσαν τον όρκο που έδωσαν δεν τηρούσαν το θεϊκό νόμο. Έπρεπε γι' αυτό να τιμωρηθούν. Αντίθετα οι Έλληνες, αφού πάντα τηρούσαν το θεϊκό νόμο και πειθαρχούσαν σ' αυτόν, θα έχουν τη βοήθεια των θεών και θα νικήσουν.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *᾿Ενταῦθα* **κῆποί εἰσιν,**	Εδώ **κήποι υπάρχουν,**
οἱ καλούμενοι **παράδεισοι ,**	οι οποίοι ονομάζονται **τόποι αναψυχής**[1]
μεστοί πάντων καλῶν τε κἀγαθῶν.	γεμάτοι από όλα τα ωραία και τα καλά.
β) *᾿Εν* **ταῖς νήσοις**	**Στα νησιά**
οἱ κάτοικοι θεραπεύουσιν ἀμπέλους	**οι κάτοικοι καλλιεργούν αμπέλια**
καί **περικλείουσι τάς ἀμπέλους βάτοις.**	και **κλείνουν γύρω γύρω τα αμπέλια με βάτους.**
γ) **Οἱ νέοι λέγουσιν·**	**Οι νέοι λένε·**
ἡμεῖς ἐσμέν φρουροί τῶν ἄκρων	**εμείς είμαστε φρουροί των συνόρων**
τόξοις, ἀκοντίοις *καί ἄλλοις* **ὅπλοις.**	**με τόξα, ακόντια** και άλλα όπλα.
δ) **Τά δένδρα** *οὐ* **φέρει καρπόν**	Τα δέντρα δεν **παράγουν καρπό**
ἄνευ **ὄμβρου** *καί* **ἡλίου.**	χωρίς **βροχή** και **ήλιο.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἐνταῦθα: επίρρημα τοπικό (= εδώ).

παράδεισοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ παράδεισος** (= χώρος δασώδης περιφραγμένος, που ήταν γεμάτος θηρία και χρησίμευε ως χώρος κυνηγιού του βασιλιά και άλλων αρχόντων).

καλούμενοι: μτχ. ενεστώτα μέσης φωνής, ονομ. πληθ., γένους αρσ. του ρήμ. **καλοῦμαι.** Οι μετοχές σ' όλους τους χρόνους: Εν. καλούμενοι, Μέλλ. καλούμενοι-κληθησόμενοι, Αόρ. καλεσάμενοι-κληθέντες, Πρκ. κεκλημένοι.

πάντων: γεν. πληθ., γένους ουδ. του επιθέτου (ή αόριστης αντωνυμίας) **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.**

μεστοί: ονομ. πληθ., γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθ. **μεστός, μεστή, μεστόν.**

β) θεραπεύουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **θεραπεύω** (= καλλιεργώ, φροντίζω). Χρον. αντικατ.: Εν. θεραπεύουσι, Πρτ. ἐθεράπευον, Μέλλ. θεραπεύσουσι, Αόρ. ἐθεράπευσαν, Πρκ. τεθεραπεύκασι.

περικλείουσιν: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **περικλείω** (= κλείνω γύρω γύρω). Χρον. αντικ.: Εν. περικλείουσιν, Πρτ. περιέκλειον, Μέλλ. περικλείσουσι, Αόρ. περιέκλεισαν.

γ) λέγουσιν: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ.

Α1

ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (= λέω). Χρον. αντικ. Εν. λέγουσιν, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι-ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν-εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπρ. εἰρήκεσαν.

ἡμεῖς: ονομ. πληθ., α΄ προσώπου της προσωπικής αντων. ἐγώ.

τῶν ἄκρων = των συνόρων.

ἄλλοις: δοτ. πληθ., γένους ουδ. της αόριστης-επιμεριστικής αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο.**

δ) ἄνευ ὄμβρου: χωρίς βροχή.

φέρει: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **φέρω** (= φέρνω, παράγω). Χρον. αντικ.: Εν. φέρει, Πρτ. ἔφερε, Μέλλ. οἴσει, Αόρ. β΄. ἤνεγκε, Πρκ. ἐνήνοχε, Υπρ. ἐνηνόχει.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **κῆποι:** ονομ. πληθ., γέν. αρσεν. του ουσιαστ. της Β΄ κλίσης **ὁ κῆπος.**

εἰσίν: γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί.**

παράδεισοι: ονομ. πληθ., γέν. αρσεν. του ουσιαστ. της Β΄ κλίσης **ὁ παράδεισος.**

β) **ταῖς νήσοις:** δοτ. πληθ., γέν. θηλ. του ουσιαστ. της Β΄ κλίσης **ἡ νῆσος.**

Κλίση του ονόματος

Πτώσεις	Ενικός αριθ.		Πληθυντικός αριθ.	
Ον.	ἡ	νῆσος	αἱ	νῆσοι
Γεν.	τῆς	νήσου	τῶν	νήσων
Δοτ.	τῇ	νήσῳ	ταῖς	νήσοις
Αιτ.	τήν	νῆσον	τάς	νήσους
Κλητ.	ὦ	νῆσε	ὦ	νῆσοι

οἱ κάτοικοι: ονομ. πληθ., γέν. αρσεν., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ὁ κάτοικος.**

Κλίση του ονόματος

Πτώσεις	Ενικός αριθμός		Πληθ. αριθμός	
Ον.	ὁ	κάτοικος	οἱ	κάτοικοι
Γεν.	τοῦ	κατοίκου	τῶν	κατοίκων
Δοτ.	τῷ	κατοίκῳ	τοῖς	κατοίκοις
Αιτ.	τόν	κάτοικον	τούς	κατοίκους
Κλητ.	ὦ	κάτοικε	ὦ	κάτοικοι

ἀμπέλους: αιτιατ. πληθ., γέν. θηλ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ἡ ἄμπελος.**

θεραπεύουσι: γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων. του ρήμ. **θεραπεύω.**

βάτοις: δοτ. πληθ., γέν. θηλ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσ. **ἡ βάτος.**

περικλείουσι: γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων. του ρήμ. **περικλείω.**

γ) **οἱ νέοι:** ονομ. πληθ., γέν. αρσεν. του ουσιαστ. της Β΄ κλίσης **ὁ νέος.**

λέγουσιν: γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων. του ρήμ. **λέγω.**

τῶν ἄκρων: γεν. πληθ., γέν. ουδετ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **τό ἄκρον.**

φρουροί: ονομ. πληθ., γέν. αρσεν., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ὁ φρουρός.**

ἐσμεν: α΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., του ρήμ. **εἰμί.**

τόξοις: δοτ. πληθ., γέν. ουδετ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **τό τόξον.**

ἀκοντίοις: δοτ. πληθ., γέν. ουδετ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **τό ἀκόντιον.**

ὅπλοις: δοτ. πληθ., γέν. ουδετ., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **τό ὅπλον.**

δ) **τά δένδρα:** ονομ. πληθ., γέν. ουδετ., του ουσιαστ. της Β΄ κλίσης **τό δένδρον.**

ὄμβρου: γεν. εν., γέν. αρσεν., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ὁ ὄμβρος.**

ἡλίου: γεν. εν., γέν. αρσεν., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ὁ ἥλιος.**

φέρει: γ΄ εν. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **φέρω.**

καρπόν: αιτιατ. εν., γέν. αρσεν., του ουσιαστ. της β΄ κλίσης **ὁ καρπός.**

Κλίση του ονόματος ἄκρον

Πτώσεις	Ενικός αριθ.		Πληθ. αριθμός	
Ον.	τό	ἄκρον	τά	ἄκρα
Γεν.	τοῦ	ἄκρου	τῶν	ἄκρων
Δοτ.	τῷ	ἄκρῳ	τοῖς	ἄκροις
Αιτ.	τό	ἄκρον	τά	ἄκρα
Κλητ.	ὦ	ἄκρον	ὦ	ἄκρα

Κλίση του ενεστώτα οριστικής του ***εἰμί***

α΄ εν. πρόσ.	**εἰμί**	α΄ πληθ. πρόσ.	**ἐσμέν**
β΄ εν. πρόσ.	**εἶ**	β΄ πληθ. πρόσ.	**ἐστέ**
γ΄ εν. πρόσ.	**ἐστί(ν)**	γ΄ πληθ. πρόσ.	**εἰσί(ν)**

Γενικές παρατηρήσεις

Τα ουσιαστικά της αρχαίας ελληνικής γλώσσας κατανέμονται σε **τρεις κλίσεις:** την πρώτη, τη δεύτερη και την τρίτη. Η **πρώτη** κλίση περιέχει ονόματα αρσενικά και θηλυκά μόνο, ενώ η **δεύτερη** και **τρίτη** κλίση περιλαμβάνουν ονόματα αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα. Τα ονόματα και των τριών γενών κλίνονται σε **τρεις αριθμούς:** τον **ενικό,** τον **πληθυντικό,** και το **δυϊκό.** Κάθε αριθμός έχει **πέντε πτώσεις:** την **ονομαστική,** τη **γενική,** τη **δοτική,** την **αιτιατική** και την **κλητική.** Από αυτές η **ονομαστική** και η **κλητική** λέγονται **ορθές,** και η **γενική,** η **δοτική** και η **αιτιατική** λέγονται **πλάγιες** πτώσεις.

Μπροστά από τα ουσιαστικά κατά την κλίση, τους χρησιμοποιείται ένα άλλο κλιτό μέρος του λόγου, **το άρθρο.** Το άρθρο που έχει τρία γένη και τρεις αριθμούς κλίνεται στον Ενικό και Πληθυντικό ως εξής:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντ. αριθμός		
Πτώσεις	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
Ον.	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
Γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
Δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Αιτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

Το άρθρο δεν έχει **κλητική.** Αντί άρθρου στην κλητική χρησιμοποιεί το επιφώνημα **ὦ,** που ονομάζεται γι' αυτό κλητικό επιφώνημα.

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) **ἐνταῦθα κῆποί εἰσιν, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε κἀγαθῶν μεστοί:** κύρια πρόταση. **εἰσίν:** ρήμα. **κῆποι:** υποκ. **μεστοί:** επιθ. προσδ. στο *κῆποι* (πρέπει να προσέξουμε ότι το *μεστοί* εδώ δεν είναι κατηγορούμενο στο *κῆποι,* γιατί το ρήμα *εἰσίν* δε λειτουργεί εδώ ως συνδετικό ρήμα, αλλά ως υπαρκτικό [μεταφράζουμε *υπάρχουν*]). **καλῶν, κἀγαθῶν:** γενικές ως ετερόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί στο *μεστοί,* γενική αντικειμενική από το *μεστοί.* **πάντων:** κατηγορηματικός προσδιορ. στα *καλῶν κἀγαθῶν:* **οἱ καλούμενοι:** επιθετ. μτχ. ως παράθεση στο *κῆποι.* **παράδεισοι:** κατηγ. στο υποκ. του *καλούμενοι,* γιατί το ρήμα *καλοῦμαι* είναι συνδετικό. **εἰσιν:** κατηγόρημα.

β) **1. ἐν ταῖς νήσοις οἱ κάτοικοι ἀμπέλους θεραπεύουσιν:** κύρια πρόταση. **θεραπεύουσιν:** ρήμα. **οἱ κάτοικοι:** υποκ. **ἀμπέλους:** αντικ. **ἐν ταῖς νήσοις:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο. **θεραπεύουσιν ἀμπέλους:** κατηγόρημα (ρήμα και αντικείμενο).

2. καί τάς ἀμπέλους βάτοις περικλείουσιν: κύρια πρόταση. **περικλείουσιν:** ρήμα. **οἱ κάτοικοι:** ενν. ως υποκ. **τάς ἀμπέλους:** αντικ. **βάτοις:** δοτική που χρησιμοποιείται ως επιρρηματικός προσδιορισμός και δηλώνει το μέσο, το όργανο. **περικλείουσιν ἀμπέλους:** κατηγόρημα (ρήμα και αντικείμενο).

γ) **1. οἱ νέοι λέγουσιν:** κύρια πρόταση. **λέγουσιν :** ρήμα. **οἱ νέοι:** υποκ. **λέγουσιν:** κατηγόρημα.

2. ἡμεῖς τῶν ἄκρων φρουροί ἐσμεν τόξοις, ἀκοντίοις καί ἄλλοις ὅπλοις: κύρια πρόταση. **ἐσμέν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. **φρουροί:** κατηγορ. στο υποκ. του *ἐσμεν,* γιατί αυτό είναι ρήμα συνδετικό. **τῶν ἄκρων:** γενική αντικειμενική από το *φρουροί.* **τόξοις, ἀκοντίοις, ὅπλοις:** δοτικές που χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί και δηλώνουν το όργανο. **ἄλλοις:** επιθετ. προσδιορ. στο *ὅπλοις.* **ἐσμεν φρουροί:** κατηγόρημα (ρήμα και κατηγορούμενο).

δ) **τά δένδρα ἄνευ ὄμβρου καί ἡλίου οὐ φέρει καρπόν:** κύρια πρόταση. **φέρει:** ρήμα. **τά δένδρα:** υποκ. Το ρήμα βρίσκεται στο **τρίτο ενικό πρόσωπο** και το υποκ. του σε **ονομ. πληθ.** γένους **ουδετέρου.** Η σύνταξη αυτή ονομάζεται αττική σύνταξη. Αυτή η σύνταξη συμβαίνει, όπου το υποκ. είναι πληθυντικού αριθμού ουδετέρου γένους. Στα νέα ελληνικά βέβαια θα μεταφράζουμε το ρήμα με πληθυντικό αριθμό, γιατί η νέα ελληνική δεν έχει αττική σύνταξη. **καρπόν:** αντικ. **ἄνευ ὄμβρου – (ἄνευ) ἡλίου:** εμπρόθετοι προσδιορ. της εξαίρεσης-τρόπου. **φέρει καρπόν:** κατηγόρημα (ρήμα και αντικείμενο).

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Φράσεις με ονόματα Β΄ κλίσης

α) Οι **πολέμιοι** *οὐ φυλάττουσι τούς τῶν* **θεῶν ὅρκους**. (= Οι **εχθροί** δεν τηρούν τους **όρκους** των **θεών**).

β) Ο **Κῦρος** *ἀποπέμπει τούς* **δασμούς** *τῷ* **ἀδελφῷ**. (= Ο **Κύρος** αποστέλλει τους **φόρους** στον **αδερφό**).

γ) *Ἐνταῦθά εἰσιν* **παράδεισοι** *μεγάλοι πλήρεις ἀγρίων* **θηρίων**. (= Εκεί υπάρχουν **τόποι αναψυχής** μεγάλοι γεμάτοι από άγρια **θηρία**).

δ) *Οἱ* **θεοί** *οὐκ εἰσιν ὑμῖν* **σύμμαχοι**. (= Οι **θεοί** δεν είναι **σύμμαχοί** σας).

ε) *Ὁ* **ἀγαθός** *σῴζεται σύν τοῖς* **θεοῖς** *καί ἐκ πάνυ* **δεινῶν**. (= Ο **καλός** σώζεται με τη βοήθεια των **θεών** και από μεγάλες **συμφορές**).

Β1,2

Όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη, τα προπαροξύτονα ονόματα κατεβάζουν τον τόνο και τονίζονται στην παραλήγουσα. Π.χ. ὁ παράδεισος - τοῦ παραδείσου, ἡ ἄμπελος - τῆς ἀμπέλου.

Β1,3 Κλίση ονομάτων Β΄ κλίσης

Ενικός				Πληθυντικός			
Αρσ.		Ουδ.		Αρσ.		Ουδ.	
ὁ	κῆπος	τό	τόξον	οἱ	κῆποι	τά	τόξα
τοῦ	κήπου	τοῦ	τόξου	τῶν	κήπων	τῶν	τόξων
τῷ	κήπῳ	τῷ	τόξῳ	τοῖς	κήποις	τοῖς	τόξοις
τόν	κῆπον	τό	τόξον	τούς	κήπους	τά	τόξα
ὦ	κῆπε	ὦ	τόξον	ὦ	κῆποι	ὦ	τόξα

Όμοια με το αρσενικό **ὁ κῆπος** κλίνεται και το θηλυκό **ἡ ὁδός** (βλ. επόμενη άσκηση).

Το ουδέτερο διαφέρει από το αρσενικό και θηλυκό στις εξής πτώσεις: Ονομαστική και Κλητική Ενικού και Ονομαστική, Αιτιατική και Κλητική Πληθυντικού.

Β1,4 Κλίση ουσιαστικών Β΄ κλίσης

Ενικός αριθμός

Αρσενικά			Θηλυκά			Ουδέτερα		
ὁ	πρόγονος	φρουρός	ἡ	ὁδός	νῆσος	τό	θηρίον	δικαστήριον
τοῦ	προγόνου	φρουροῦ	τῆς	ὁδοῦ	νήσου	τοῦ	θηρίου	δικαστηρίου
τῷ	προγόνῳ	φρουρῷ	τῇ	ὁδῷ	νήσῳ	τῷ	θηρίῳ	δικαστηρίῳ
τόν	πρόγονον	φρουρόν	τήν	ὁδόν	νῆσον	τό	θηρίον	δικαστήριον
ὦ	πρόγονε	φρουρέ	ὦ	ὁδέ	νῆσε	ὦ	θηρίον	δικαστήριον

Πληθυντικός αριθμός

οἱ	πρόγονοι	φρουροί	αἱ	ὁδοί	νῆσοι	τά	θηρία	δικαστήρια
τῶν	προγόνων	φρουρῶν	τῶν	ὁδῶν	νήσων	τῶν	θηρίων	δικαστηρίων
τοῖς	προγόνοις	φρουροῖς	ταῖς	ὁδοῖς	νήσοις	τοῖς	θηρίοις	δικαστηρίοις
τούς	προγόνους	φρουρούς	τάς	ὁδούς	νήσους	τά	θηρία	δικαστήρια
ὦ	πρόγονοι	φρουροί	ὦ	ὁδοί	νῆσοι	ὦ	θηρία	δικαστήρια

Β2,1 Ενεστώτας του ρήματος ἔχω

νέα ελληνικά	*αρχαία ελληνικά*
έχω	ἔχω
έχεις	ἔχεις
έχει	ἔχει
έχουμε (έχομε)	ἔχομεν
έχετε	ἔχετε
έχουν	ἔχουσι (ν)

Διαφορές υπάρχουν στις καταλήξεις του 1ου και 3ου προσώπου πληθυντικού αριθμού.

Β2,2 Κλίση ρημάτων

ἐγώ	φυλάττω	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	εἰμί	ὑμῖν	σύμμαχος
σύ	φυλάττεις	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	εἶ	ἡμῖν	σύμμαχος
οὗτος	φυλάττει	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	ἐστί	ὑμῖν	σύμμαχος
ἡμεῖς	φυλάττομεν	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	ἐσμέν	ὑμῖν	σύμμαχοι
ὑμεῖς	φυλάττετε	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	ἐστέ	ἡμῖν	σύμμαχοι
οὗτοι	φυλάττουσι	τούς	τῶν	θεῶν	ὅρκους	καί	εἰσίν	ὑμῖν	σύμμαχοι

Β3,1 και **Β3,2**: δες στη συντακτική επεξεργασία των φράσεων.

Β3,3 Μεταφορά φράσεων στον πληθυντικό.

α) – *Ἡμεῖς διώκομεν τούς πολεμίους.* (= Εμείς καταδιώκουμε τους εχθρούς)
– *Ἐγώ διώκω τόν πολέμιον.*
β) – *Οἱ θεοί οὕτως εἰσίν ἐναντίοι τοῖς πολεμίοις.* (= Οι θεοί έτσι είναι αντίθετοι με τους εχθρούς)
– *Ὁ θεός οὕτως ἐστί ἐναντίος τῷ πολεμίῳ.*
γ) – *Ὁ θεός τόν ἀγαθόν ἐκ τοῦ κινδύνου σῴζει.* (= Ο θεός σώζει τον καλό από τον κίνδυνο)
– *Οἱ θεοί τούς ἀγαθούς ἐκ τῶν κινδύνων σῴζουσιν.*
δ) – *Ὁ κυνηγός τήν ἔλαφον ἐν τῇ ἀμπέλῳ εὑρίσκει.* (= Ο κυνηγός βρίσκει το ελάφι μέσα στο αμπέλι).
– *Οἱ κυνηγοί τάς ἐλάφους ἐν ταῖς ἀμπέλοις εὑρίσκουσιν.*
ε) – *Τοῦ γεωργοῦ τά τέκνα λέγει· ἡμεῖς τούς ἀγρούς θεραπεύομεν καί φρουροί τοῦ πατρικοῦ οἴκου ἐσμέν.* (= Τα παιδιά του γεωργού λέγουν· εμείς καλλιεργούμε τα χωράφια και είμαστε φρουροί του πατρικού σπιτιού).
– *Τῶν γεωργῶν τό τέκνον λέγει· ἐγώ τόν ἀγρόν θεραπεύω καί φρουρός τῶν πατρικῶν οἴκων εἰμί.*

Β3,4 Φράσεις με ουσιαστικά Β΄ κλίσης και ρήματα στον ενεστώτα.

α) *Οἱ* **νέοι** *τούς* **πολεμίους** *μετά τῶν* **συμμάχων διώκουσι.** (= Οι νέοι μαζί με τους συμμάχους καταδιώκουν τους εχθρούς).
β) *Οἱ* **ἄνθρωποι** *τούς* **θεούς** *ἐν τοῖς* **ναοῖς θεραπεύουσι** *καί πολλά* **πρόβατα** *αὐτοῖς* **θύουσιν.** (= Οι άνθρωποι μέσα στους ναούς λατρεύουν τους θεούς και πολλά πρόβατα θυσιάζουν σ' αυτούς).
γ) *Οἱ τῶν* **γεωργῶν πόνοι** *πολλάκις μάταιοί* **εἰσι.** *Οἱ γάρ* **ἀγροί** *οὐ* **φέρουσιν** *καρπόν.* [= Οι κόποι των νεωργών πολλές φορές είναι μάταιοι (χαμένοι). Γιατί οι αγροί δεν παράγουν καρπό].
δ) *Οἱ* **λύκοι** *τά* **πρόβατα ἁρπάζουσι·** *διό οἱ* **γεωργοί** *τούς* **λύκους διώκουσι.** (= Οι λύκοι αρπάζουν τα πρόβατα γι' αυτό οι γεωργοί τους λύκους καταδιώκουν.

Β3,5 Προσδιορισμός του κατηγορουμένου στις φράσεις.

α) *Η σιωπή τοῖς* **νέοις** *πολλάκις* **κόσμος** *ἐστί.* (= Η σιωπή πολλές φορές είναι στολίδι για τους νέους).
Κατηγορούμενο στο υποκείμενο *σιωπή* είναι η λέξη **κόσμος.** Το ρήμα *ἐστί* είναι συνδετικό.

β) *Τά πονηρά κέρδη ἡδονάς μικράς ἔχει, ἀλλά ὕστερον αἱ ἐξ αὐτῶν* **θλίψεις μακραί** *εἰσι*. (= Τα ύποπτα κέρδη φέρνουν μικρές ευχαριστήσεις, ενώ ύστερα οι θλίψεις απ' αυτά είναι μακρόχρονες).

Κατηγορούμενο στο υποκείμενο *αἱ θλίψεις* είναι η λέξη **μακραί**. Το ρήμα *εἰσι* είναι συνδετικό.

γ) Οἱ **Ἀθηναῖοι** *τῷ ἀγνώστῳ θεῷ θύουσιν*. (= Οι Αθηναίοι θυσιάζουν στον άγνωστο θεό).

Δεν υπάρχει κατηγορούμενο.

δ) *Ὁ κατήγορος λέγει ὡς* **ἐγὼ** *οὔκ εἰμι* **ἀδύνατος**. (= Ο κατήγορος λέει ότι τάχα εγώ δεν είμαι ανάπηρος).

Κατηγορούμενο στο υποκείμενο *ἐγώ* είναι η λέξη **ἀδύνατος**. Το ρήμα *εἰμί* είναι συνδετικό.

Β3,6 Σύνταξη προτάσεων.

α) *Σωκράτης ἐστί σοφός:* Ρ* = **ἐστί** (συνδετικό). Υ* = **Σωκράτης**. Κ* = **σοφός** (αποδίδεται στο Σωκράτης μέσω του συνδετικού ρήματος ἐστί). **Ἐστί σοφός:** κατηγόρημα περιφραστικό.

β) *Τά φύλλα πίπτει:* Ρ = **πίπτει**. Υ = **τά φύλλα** (αττική σύνταξη). **πίπτει:** κατηγόρημα μονολεκτικό.

γ) *Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τό παιδίον:* Ρ = **διδάσκει**. Υ = **ὁ διδάσκαλος** Α* = **τό παιδίον. διδάσκει τό παιδίον:** κατηγόρημα περιφραστικό, από το ρήμα και το αντικείμενο.

δ) *Οὗτοι οὐκ ἔχουσι συμμάχους:* Ρ = **ἔχουσι**. Υ = **οὗτοι**. Α = **συμμάχους. ἔχουσι συμμάχους:** κατηγόρημα περιφραστικό, από το ρήμα και το αντικείμενο.

ε) *Ὑμεῖς ἐστέ πολέμιοι:* Ρ = **ἐστέ**. Υ = **ὑμεῖς**. Κ = **πολέμιοι. ἐστέ πολέμιοι:** κατηγόρημα περιφραστικό.

* Ρ = ρήμα, Υ = υποκείμενο, Κ = κατηγορούμενο, Α = αντικείμενο.

Γ1 Η χρήση της δοτικής στα νέα ελληνικά.

αυτόφωρο: Τους έπιασαν **επ' αυτοφώρω** να βάζουν φωτιά στο δάσος (= την ώρα ακριβώς που έβαζαν φωτιά). **καιρός:** Θα σου το θυμίσω **εν καιρώ** (= στην κατάλληλη στιγμή).

θεός: Συν θεώ θα φτάσουμε καλά (= με τη βοήθεια του θεού). **Δόξα τω Θεώ**

κοντός (= κοντάρι): Άλμα **επί κοντώ.**

τά μετρητά: Μην τα παίρνεις **τοις μετρητοίς** (λαϊκή φράση). Έπιπλα **τοις μετρητοίς.**

Γ2 Ο όρκος των Αθηναίων εφήβων.

Οι Αθηναίοι έφηβοι, όταν γίνονταν δεκαοχτώ χρονών, γράφονταν στο επίσημο μητρώο της πόλης, το ληξιαρχικό γραμματείο. Τότε έδιναν και τον όρκο του Αθηναίου πολίτη, στο ναό της Αγραύλου, κατά τη διάρκεια της τελετής των Αγραυλίων. Με τον όρκο αυτό οι Αθηναίοι πολίτες δεσμεύονταν για τη στάση τους σε καιρό πολέμου και σε καιρό ειρήνης. Βασικός γνώμονας στη συμπεριφορά τους θα ήταν η υπακοή στους νόμους της πατρίδας και στους άρχοντες της πόλης. Απώτερος σκοπός τους θα ήταν η υπεράσπιση των ιερών και των οσίων και το μεγαλείο της Αθήνας.

Οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τά ἱερά,
οὐδ' ἐγκαταλείψω τόν παραστάτην ὅτῳ ἄν στοιχήσω·
ἀμυνῶ δέ καί ὑπέρ ἱερῶν καί ὁσίων
καί μόνος καί μετά πολλῶν·
τήν πατρίδα δέ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω,
πλείω δέ καί ἀρείω ὅσης ἄν παραδέξωμαι.
Καί εὐηκοήσω τῶν ἀεί κρινόντων,
καί τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πείσομαι
καί οὕστινας ἄν ἄλλους τό πλῆθος ἱδρύσηται ὁμοφρόνως·
καί ἄν τις ἀναιρῇ τούς θεσμούς ἤ μή πείθηται οὐκ
ἐπιτρέψω,
ἀμυνῶ δέ καί μόνος καί μετά πολλῶν.
Καί ἱερά τά πάτρια τιμήσω.
Ἵστορες τούτων Ἄγλαυρος, Ἐνυάλιος,
Ζεύς, Αὐξώ, Θαλλώ, Ἡγεμόνη.

(Κατά Λεωκράτους του Λυκούργου 77)

κείμενο	**μετάφραση**
Οὐ καταισχυνῶ τά ἱερά ὅπλα,	Δε θα ντροπιάσω τα ιερά όπλα
οὐδ' ἐγκαταλείψω τόν παραστάτην	ούτε θα εγκαταλείψω το σύντροφό μου στη μάχη,
ὅτῳ ἄν στοιχήσω·	με όποιον κι αν ταχθώ δίπλα στη γραμμή·
ἀμυνῶ δέ	και θα αμυνθώ
καί ὑπέρ ἱερῶν καί ὑπέρ ὁσίων	και για τα ιερά και για τα όσια
καί μόνος καί μετά πολλῶν·	και μόνος μου και μαζί με πολλούς·
τήν δέ πατρίδα οὐ(κ) παραδώσω ἐλάσσω,	και την πατρίδα μου δε θα την παραδώσω μικρότερη,
πλείω δέ καί ἀρείω	αλλά μεγαλύτερη και ισχυρότερη
ὅσης ἄν παραδέξωμαι.	απ' όση θα την παραλάβω.
Καί εὐηκοήσω	Και θα υπακούω πρόθυμα
των ἀεί κρινόντων,	σ' αυτούς που κάθε φορά δικάζουν (αποφασίζουν),
καί πείσομαι τοῖς θεσμοῖς	και θα πείθομαι στους νόμους
τοῖς ἱδρυμένοις	που είναι θεσπισμένοι
καί οὕστινας ἄν ἄλλους	και σε όποιους άλλους (νόμους)
ἱδρύσηται τό πλῆθος ὁμοφρόνως·	θεσπίσει ο λαός με κοινή απόφαση·
καί ἄν τις ἀναιρῇ τούς θεσμούς	και αν κάποιος προσπαθεί να ανατρέψει τους νόμους
ἤ μή πείθηται, οὐκ ἐπιτρέψω,	ή δεν πειθαρχεί, δε θα το επιτρέψω,
ἀμυνῶ δέ	αλλά θα (τους) υπερασπιστώ
καί μόνος καί μετά πολλῶν.	και μόνος μου και μαζί με πολλούς
Καί τιμήσω τά πάτρια ἱερά.	και θα τιμώ τα πατροπαράδοτα ιερά (την πατροπαράδοτη λατρεία).
Ἴστορες τούτων	Μάρτυρες γι' αυτά (ας είναι)
Ἄγλαυρος, Ἐνυάλιος, Ζεύς,	η Άγλαυρος, ο Ενυάλιος, ο Δίας,
Αὐξώ, Θαλλώ, Ἡγεμόνη.	η Αυξώ, η Θαλλώ, η Ηγεμόνη.

Λεξιλόγιο

οὐ καταισχυνῶ (μέλλ. του **καταισχύνω**).

τόν παραστάτην = το συμπολεμιστή μου, το σύντροφό μου στη μάχη.

ὅτῳ (αναφ. αντων. **ὅστις**) = με όποιον.

στοιχήσω (υποτ. αορ. του **στοιχέω-ῶ**) = θα ταχθώ στη γραμμή (για μάχη).

ἀμυνῶ (μέλλ. του **ἀμύνω**) = θα υπερασπιστώ, θα αμυνθώ.

ἐλάσσω- και **ἐλάττω**- (συγκρ. του μικρός) = μικρότερη.

πλείω (συγκ. του **πολύς**) = μεγαλύτερη, περισσότερη.

ἀρείω (συγκρ. βαθμός. Ως θετικός χρησιμοποιείται το **ἀγαθός**) = ισχυρότερη.

παραδέξωμαι (υποτ. αορ. του **παραδέχομαι**) = παραλαμβάνω.

εὐηκοήσω (μέλλ. του **εὐηκοέω-ῶ**) = θα υπακούω πρόθυμα.

τῶν ἀεί κρινόντων = σ' αυτούς που κάθε φορά δικάζουν.

ἀεί = πάντοτε. Όταν όμως, όπως εδώ, βρίσκεται ανάμεσα σε άρθρο και μετχ., σημαίνει **κάθε φορά**.

τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις = στους νόμους που είναι θεσπισμένοι.

Πρέπει να προσέξουμε εδώ τη μικρή λέξη **ἄν.** Αυτό το **ἄν** εδώ πηγαίνει με την υποτακτική *στοιχήσω* και συχνά χρησιμοποιείται σε προτάσεις που εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες, όπως, ὅς, ὅστις (εδώ η δοτική *ὅτῳ*) ὅσους κτλ. Σ' αυτές τις περιπτώσεις δίνει στη φράση μια έννοια αοριστολογική και είτε μένει αμετάφραστο

το ίδιο είτε αποδίδεται με κάποιο αντίστοιχο νεοελληνικό μόριο, όπως το *-δήποτε*. **Ὅτῳ ἄν στοιχήσω** = *με όποιον παραταχτώ* (προσέξτε ότι χρησιμοποιούμε αοριστολογική αντωνυμία **όποιος** όχι *ο οποίος*) ή *με οποιοδήποτε ταχθώ.* Παρόμοιες περιπτώσεις παρακάτω: **ὅσης ἄν παραδέξωμαι** και **οὕστινας ἄν... ἱδρύσηται.** Διαφορετικό είναι το **ἄν** στη φράση *ἄν τις ἀναιρῇ*. Εδώ το μεταφράζουμε και στα ν.ε. **αν** (αυτό το ονομάζουμε υποθετικό).

οὕστινας (αναφ. αντων. **ὅστις**) = σ' όποιους.

τό πλῆθος ἱδρύσηται (υποτ. αορ. του **ἱδρύομαι**) = ο λαός θεσπίσει.

ὁμοφρόνως = με κοινή γνώμη, κοινή απόφαση.

ἄν ἀναιρῇ (υποτ. ενεστ. του **ἀναιρέω-ῶ**) = αν προσπαθεί να ανατρέψει.

ἱερά τά πάτρια = τα πατροπαράδοτα ιερά, η πατροπαράδοτη λατρεία.

ἴστορες (ενικός αριθ. ὁ, ἡ ἴστωρ) = μάρτυρες, κριτές, γνώστες. (Το ουσιαστικό αυτό γράφεται κάποτε και με δασεία· **ὁ, ἡ ἵστωρ**).

Στο κείμενο αυτό χαρακτηριστική είναι η χρήση ρημάτων σε χρόνο μέλλοντα ενεργητικής φωνής: *ἐγκαταλείψω, παραδώσω, εὐηκοήσω, ἐπιτρέψω, τιμήσω*. Πρόσεξε ότι καμιά φορά ο ενεργητικός μέλλοντας στο α΄ ενικό είναι όμοιος με υποτακτική (το *στοιχήσω* π.χ. είναι υποτακτική). Επίσης αξιοπρόσεχτοι εδώ είναι και οι μέλλοντες των ρημάτων σε **-νω**: ἀμύνω (ενεστ.) – **ἀμυνῶ** (μέλλ.) / καταισχύνω (ενεστ.) – **καταισχυνῶ** (μέλλ.). Τέλος υπάρχει και ένας μέλλ. μέσης φωνής, το **πείσομαι.**

Πραγματολογικά

Λυκούργος: Ένας από τους διαπρεπέστερους ρήτορες της αρχαίας Αθήνας. Οι Αλεξανδρινοί λόγιοι τον κατέταξαν μαζί με άλλους εννέα Αθηναίους ρήτορες στον **Κανόνα** των ρητόρων, έναν κατάλογο υποδειγματικών τεχνιτών του ρητορικού λόγου. Ήταν αριστοκράτης, από τη γενιά των Ετεοβουταδών. Γεννήθηκε το 390 π.Χ. και πέθανε μάλλον στα 324. Έγραψε δεκαπέντε λόγους δικαστικούς. Σώζεται μόνο ο λόγος του *«κατά Κτησιφῶντος»*. Πολυάριθμα παραθέματα από έργα ποιητών, όπως δίνονται μέσα στο ρητορικό αυτό λόγο, φανερώνουν το θαυμασμό του Λυκούργου για το ένδοξο ιστορικό παρελθόν της Αθήνας.

Άγλαυρος ή **Άγραυλος:** Κόρη του πρώτου βασιλιά της Αθήνας, του Κέκροπα, και της Αγραύλου, κόρης του Ακταίου. Από το όνομα της μητέρας της ονομαζόταν και Αγραυλίς παρθένος, γεγονός που δημιούργησε τη σύγχυση για το ποιο ήταν στ' αλήθεια το όνομά της. Είχε δυο αδερφές, την Έρση και την Πάνδροσο. Κατά τον Ηρόδοτο, η Άγλαυρος γκρεμίστηκε από την Ακρόπολη, για να σώσει την πατρίδα της από την επιδρομή εχθρών. Στο σημείο όπου ο βράχος της Ακρόπολης σχηματίζει πολλές σπηλιές, κάτω από το βόρειο τείχος, οι Αθηναίοι είχαν φτιάξει ναό προς τιμή της. Εκεί οι Αθηναίοι έφηβοι έδιναν τον όρκο τους κατά τον εορτασμό των Αγραυλίων.

Η Άγραυλος θεωρήθηκε και θεά της γονιμότητας. Εκτός από την Αθήνα, λατρευόταν και στη Σαλαμίνα της Κύπρου με θυσίες.

Ενυάλιος: Επίθετο του θεού Άρη.

Ώρες: Κόρες του Δία και της Θέμιδας. Συνόδευαν τον ήλιο. Ονομάζονταν Ευνομία, Δίκη και Ειρήνη. Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι υπήρχαν δύο Ώρες και τις θεωρούσαν προστάτισσες της ευημερίας και της αύξησης των καρπών. Τις ονόμαζαν Θαλλώ και Καρπώ. Ιδιαίτερα η Θαλλώ συμβόλιζε την ομορφιά της άνοιξης και τη βλάστηση.

Ηγεμόνη: Θεότητα του κάτω κόσμου, που αργότερα ταυτίστηκε με την Άρτεμη. Έτσι το όνομα Ηγεμόνη ήταν ένα από τα επίθετα προσφώνησης της θεάς. Στην Αθήνα Ηγεμόνη ονομαζόταν μια από τις Χάριτες, της οποίας αδερφή ήταν η Αυξώ.

Α1 Θέμα 5. Η επιλογή του χρήσιμου απ' ό,τι διαβάζουμε είναι προϋπόθεση για «σωστή παιδεία».

Ο Ισοκράτης, που ήταν δάσκαλος της ρητορικής τέχνης στην αρχαιότητα, ασχολήθηκε με όλα τα είδη του ρητορικού λόγου. Στους «παραινετικούς» του λόγους ανήκει και ο λόγος «πρός Δημόνικον», που έχει μορφή επιστολής. Σ' αυτόν απευθύνει πρακτικές συμβουλές και ηθικά παραγγέλματα στο Δημόνικο, γιο του Κύπριου φίλου τού Ιππόνικου. Οι συμβουλές αυτές έχουν διαχρονικό χαρακτήρα, αφού και σήμερα αποτελούν άριστες υποδείξεις για τον τρόπο της ζωής.

Ζεύς Ἡρακλέα καί Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι καί πάντες πιστεύουσι, τόν μέν διά τήν ἀρετήν ἀθάνατον ἐποίησεν, τόν δέ διά τήν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Τούτοις δεῖ παραδείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καί μή μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλά καί τῶν ποιητῶν τά βέλτιστα μανθάνειν καί τῶν ἄλλων σοφιστῶν, εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. Ὥσπερ γάρ τήν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μέν τά βλαστήματα καθιζάνουσαν ἀφ' ἑκάστου δέ τά βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καί τούς παιδείας ὀρεγομένους νεανίας μηδενός μέν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δέ τά χρήσιμα συλλέγειν.

(Ισοκρ. Πρός Δημόν. 50 - 52)

Λεξιλόγιο

γεννήσας (χρονική μετοχή) = αφού γέννησε, αφού απέκτησε παιδιά. Στα αρχαία ελληνικά για τον πατέρα λέγεται το ρήμα «γεννῶ», ενώ για τη μητέρα το «τίκτω».

ὡς = όπως, καθώς.

πάντες = όλοι.

τόν μέν = (εννοεί τον Ηρακλή) τον ένα.

τόν δέ = (εννοεί τον Τάνταλο) τον άλλο.

ταῖς μεγίσταις (δοτική πληθυντικού) = με τις πιο μεγάλες.

ἐκόλασεν (ρήμα) = τιμώρησε.

χρώμενον (τροπ. μτχ.) **τούτοις παραδείγμασι** = έχοντας αυτά για παράδειγμα.

δεῖ (ρήμα) = πρέπει.

σ' (σέ) **ὀρέγεσθαι** (τελικό απαρέμφατο) = εσύ να επιθυμείς πολύ.

καλοκαγαθία = ο χαρακτήρας καλού και ενάρετου (ανθρώπου).

τοῖς εἰρημένοις (επιθετική μτχ.) = σε όσα έχουν ειπωθεί.

ὑφ' ἡμῶν = από μας. Το **ὑφ'** είναι η πρόθεση **ὑπό** μπροστά από δασεία.

ἐμμένειν (τελικό απαρέμφατο) = να μένεις σταθερός.

τά βέλτιστα = τα καλύτερα.

σοφιστής = σοφός, συγγραφέας.

εἴ τι = εάν κάτι.

εἰρήκασιν (ρήμα) = έχουν πει.

ἀναγιγνώσκειν (τελικό απαρέμφατο) = να διαβάζεις.

ὥσπερ γάρ = γιατί όπως ακριβώς. Το «γάρ», αν και δε βρίσκεται ποτέ πρώτο στη φράση, μεταφράζεται πρώτο (= γιατί).

ὁρῶμεν (ρήμα) = βλέπουμε.

ἐφ' = πάνω σε, σε. Είναι η πρόθεση **ἐπί** μπροστά από δασεία.

βλαστήματα = βλαστάρια, κλωνάρια.

καθιζάνουσαν (κατηγορηματική μετ.) = να κάθεται.

ἀφ' ἑκάστου = από το καθένα. Το **ἀφ'** είναι η πρόθεση **ἀπό** μπροστά από δασεία.

λαμβάνουσαν (κατηγορηματική μτχ.) = να παίρνει.

οὕτω ή **οὕτως** = έτσι, τόσο. Εδώ έχει την πρώτη σημασία.

τούς ὀρεγομένους (επιθετική μτχ.) = αυτοί που επιθυμούν πολύ.

μηδενός ἀπείρως ἔχειν (τελικό απαρέμφατο) = τίποτα να μην αφήνουν αδοκίμαστο.

πανταχόθεν = από παντού.

συλλέγειν (τελικό απαρέμφατο) = νά συγκεντρώνουν.

κείμενο	μετάφραση
Ζεύς γεννήσας	Ο Δίας, αφού απέκτησε (παιδιά)
Ἡρακλέα καί Τάνταλον,	τον Ηρακλή και τον Τάνταλο,
ὡς λέγουσι οἱ μῦθοι	καθώς λένε οι μύθοι
καί πιστεύουσι πάντες,	και (*το*) πιστεύουν όλοι,
τόν μέν ἐποίησε ἀθάνατον	τον ένα (*τον Ηρακλή*) τον έκαμε αθάνατο
διά τήν ἀρετήν,	για την αρετή του,
τόν δέ ἐκόλασεν	ενώ τον άλλο (*τον Τάνταλο*) τον τιμώρησε
ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις	με τις πιο μεγάλες τιμωρίες
διά τήν κακίαν.	για την κακία του.
Χρώμενον τούτοις παραδείγμασι	Έχοντας αυτά για παράδειγμα
δεῖ σ' ὀρέγεσθαι	πρέπει εσύ να επιθυμείς πολύ
τῆς καλοκαγαθίας	το χαρακτήρα καλού και ενάρετου (ανθρώπου)
καί μή μόνον ἐμμένειν	και όχι μόνο να αρκείσαι (μένεις σταθερός)
τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν	σε όσα έχουν ειπωθεί από μας[1],
ἀλλά καί μανθάνειν	αλλά και να μαθαίνεις
τά βέλτιστα τῶν ποιητῶν	τα πιο καλά (*κομμάτια*) από τους ποιητές
καί ἀναγιγνώσκειν τῶν ἄλλων σοφιστῶν,	και να διαβάζεις των άλλων σοφών
εἰ εἰρήκασίν τι χρήσιμον.	αν έχουν πει κάτι χρήσιμο.
Ὥσπερ γάρ ὁρῶμεν τήν μέλιτταν	Γιατί όπως ακριβώς βλέπουμε τη μέλισσα
καθιζάνουσαν μέν	να κάθεται
ἐφ' ἅπαντα τά βλαστήματα,	σ' όλα γενικά τα κλωνάρια,
λαμβάνουσαν δέ	να παίρνει όμως
τά βέλτιστα ἀφ' ἑκάστου,	τα καλύτερα από το καθένα,
οὕτω καί τούς νεανίας	με τον ίδιο τρόπο και οι νέοι,
(τούς) ὀρεγομένους παιδείας	που επιθυμούν πολύ τη μόρφωση,
δεῖ	πρέπει
μηδενός μέν ἀπείρως ἔχειν,	τίποτα να μην αφήνουν αδοκίμαστο,
συλλέγειν δέ πανταχόθεν τά χρήσιμα.	αλλά να συγκεντρώνουν από παντού τα χρήσιμα.

Γραμματικά - ετυμολογικά

Με την ένδειξη ★ σημειώνονται: 1) Τα ουσιαστικά Α΄ κλίσης. 2) Τα απαρέμφατα του ενεστ. ενεργητ. φωνής και του ειμί

Ζεύς: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ονόμ. **ὁ Ζεύς** (γεν: τοῦ Διός. δοτ. τῷ Διί, αιτιατ: τόν Δία, κλητ. ὦ Ζεῦ).

Ἡρακλέα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ Ἡρακλῆς** (τοῦ Ἡρακλέους).

γεννήσας: μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **γεννάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης), ΠΡΤ. **ἐγέννων.** ΜΕΛ. **γεννήσω.** ΑΟΡ. **ἐγέννησα.** ΠΡΚ **γεγέννηκα.**

λέγουσι: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **λέγω,** ΠΡΤ **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ. **ἔλεξα** και **εἶπα (α΄)** και **εἶπον (β΄).** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ **εἰρήκειν.** ★ Το απαρέμ. του ενεστ. είναι: **λέγειν.**

πάντες: αόριστη επιμερ. αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.**

πιστεύουσι: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **πιστεύω** (★ απαρέμφ.: **πιστεύειν**). ΠΡΤ. **ἐπίστευον.** ΜΕΛ. **πιστεύσω.** ΑΟΡ **ἐπίστευσα.** ΠΡΚ **πεπίστευκα.** ΥΠΡ **ἐπεπιστεύκειν.**

★ **ἀρετήν:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ ἀρετή** (-ῆς).

ἐποίησε: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ποιέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐποίουν.** ΜΕΛ. **ποιήσω.** ΑΟΡ **ἐποίησα.** ΠΡΚ

---

1. Άλλη μετάφραση: στα λόγια μας.

πεποίηκα. ΥΠΡ **έπεποιήκειν.**

★**κακίαν:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ κακία** (-ας).

μεγίσταις: επίθ. δευτερόκλιτο, υπερθετ. βαθμού, θηλ. γένους, δοτικής πληθυντ., του επιθ. **ὁ μέγιστος, ἡ μεγίστη, τό μέγιστον** (θετικός: **ὁ μέγας, ἡ μεγάλη, τό μέγα·** συγκριτ: **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον**).

★ **τιμωρίαις:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **ἡ τιμωρία** (-ας).

ἐκόλασεν: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **κολάζω** (★ απαρέμφ: **κολάζειν**). ΠΡΤ **ἐκόλαζον.** ΜΕΛ. **κολάσω.** ΑΟΡ **ἐκόλασα.**

τούτοις: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, δοτικής πληθυντ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

δεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του **δεῖ** (απρόσωπο). ΠΡΤ **ἔδει.** ΜΕΛ **δεήσει.** ΑΟΡ **ἐδέησε.**

παραδείγμασι: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **τό παράδειγμα** (-ατος).

χρώμενον: μετχ., ενεστ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **χρήομαι -ῶμαι** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐχρώμην.** ΜΕΛ **χρήσομαι** και ΠΑΘ [**χρησθήσομαι**]. ΑΟΡ **ἐχρησάμην** και Παθ. **ἐχρήσθην.** ΠΡΚ. **κέχρημαι.** ΥΠΡ **ἐκεχρήμην.**

σ' = σέ (έκθλιψη): προσωπική αντων., β΄ προσώπου, αιτιατ. ενικ., της αντων. **ἐγώ, σύ,** (γεν. **οὗ**).

ὀρέγεσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ὀρέγομαι.** ΠΡΤ **ὠρεγόμην.** ΜΕΛ. **(ἐπ)ορέξομαι.** ΑΟΡ **ὠρεξάμην.** και παθ. **ὠρέχθην.**

★ **καλοκαγαθίας:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, γενικής ενικ., του ονόμ. **ἡ καλοκαγαθία** (-ας).

εἰρημένοις: μετχ. παρακ., μέσης φωνής, ουδετ. γένους, δοτικής πληθυντ., του ρήμ. **λέγομαι.** ΠΡΤ **ἐλεγόμην.** ΜΕΛ **λεχθήσομαι** και **ῥηθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐλέχθην** και **ἐρρήθην.** ΠΡΚ **εἴρημαι** και **λέλεγμαι.** ΥΠΡ **εἰρήμην.**

ὑφ' = ὑπό: έκθλιψη του τελικού βραχύχρονου φωνήεντος και τροπή του **π** σε δασύ σύμφωνο **φ**, γιατί η επόμενη λέξη παίρνει δασεία.

ἡμῶν: προσωπική αντων., α΄ προσώπου, γενικής πληθυντ., της αντ. **ἐγώ, σύ,** – (γεν.: **οὗ**).

★ **ἐμμένειν:** απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἐμμένω** (έν + μένω). ΠΡΤ **ἐνέμενον.** ΜΕΛ **ἐμμενῶ.** ΑΟΡ **ἐνέμεινα.** ΠΡΚ **ἐμμεμένηκα.**

★ **ποιητῶν:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ποιητής** (-οῦ).

τά βέλτιστα: επίθ. δευτερόκλιτο, υπερθ. βαθμού, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του επιθ. **βέλτιστος -η -ον** (θετικός: **ἀγαθός -ή -όν.** συγκριτ: **ὁ ἡ βελτίων, τό βέλτιον**).

★ **μανθάνειν:** απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **μανθάνω.** ΠΡΤ **ἐμάνθανον,** ΜΕΛ **μαθήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἔμαθον.** ΠΡΚ **μεμάθηκα.** ΥΠΡ **ἐμεμαθήκειν.**

τῶν ἄλλων: αόριστη επιμερ. αντων., αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ., της αντων. **ἄλλος -η -ο.**

★ **σοφιστῶν:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ σοφιστής** (-οῦ).

τι: αόριστη αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (τινός).

χρήσιμον: επίθ. δευτερόκλιτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., του επιθ. **ὁ ἡ χρήσιμος, τό χρήσιμον.** Το θηλ. απαντάει και **χρησίμη.**

εἰρήκασιν: ρήμα οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **λέγω** (βλέπε παραπάνω λέξη: **λέγουσι**).

★ **ἀναγιγνώσκειν:** απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἀναγιγνώσκω** (ἀνά + γιγνώσκω). ΠΑΡ **ἀνεγίγνωσκον.** ΜΕΛ. **ἀναγνώσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀνέγνων.** ΠΡΚ **ἀνέγνωκα.** ΥΠΡ **ἀνεγνώκειν.**

ὥσπερ = ὡς + περ.

★ **μέλιτταν:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ μέλιττα** (-ης).

ὁρῶμεν: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὁράω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ **ἑώρων.** ΜΕΛ **ὄψομαι.** ΑΟΡ **εἶδον.** ΠΡΚ **ἑόρακα** και **ἑώρακα** *και* **ὄπωπα.** ΥΠΡ **ἑωράκειν.**

ἐφ' = ἐπί: έκθλιψη του τελικού βραχύχρονου φωνήεντος και τροπή του **π** σε δασύ σύμφωνο **φ**, γιατί η επόμενη λέξη παίρνει δασεία.

ἅπαντα: αόριστη επιμερ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** (ἅμα + πᾶς).

βλαστήματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **τό βλάστημα** (-ατος).

καθιζάνουσαν: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **καθιζάνω** (κατά + ἰζάνω). ΠΡΤ. **καθίζανον.** ★ Το απαρέμφ. ενεστ. είναι: **καθιζάνειν.**

ἀφ' = ἀπό: έκθλιψη.

ἑκάστου: αόριστη επιμερ. αντων., ουδετ. γένους, γενικής ενικ., της αντων. **ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον.**

λαμβάνουσαν: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **λαμβάνω** (★ απαρέμφ.: **λαμβάνειν**). ΠΡΤ **ἐλάμβανον.** ΜΕΛ **λήψομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἔλαβον.** ΠΡΚ **εἴληφα.** ΥΠΡ **εἰλήφειν.**

οὕτω ή **οὕτως:** δεικτικό τροπικό ή ποσοτικό επίρρημα.

★ **παιδείας:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους,

Δ1.

γενικής ενικ., του ονόμ. **ἡ παιδεία** (-ας).

ὀρεγομένους: μετχ. ενεστ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ρήμ. **ὀρέγομαι** (βλέπε παραπάνω, λέξη: **ὀρέγεσθαι).**

★ **νεανίας:** ουσιαστ. Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ νεανίας** (-ου).

μηδενός: αόριστη επιμερ. αντων. ουδετ. γένους, γενικής ενικ., της αντων. **μηδείς, μηδεμία, μηδέν** (μηδέ + εἷς).

ἀπείρως: επίρρημα από το επίθ. **ἄπειρος** (ἀ στερ. + πεῖρα).

★ **ἔχειν:** απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἔχω.** ΠΡΤ **εἶχον.** ΜΕΛ **ἕξω** και **σχήσω.** ΑΟΡ β΄ **ἔσχον.** ΠΡΚ **ἔσχηκα.** ΥΠΡ [**ἐσχήκειν**].

πανταχόθεν: επίρρημα τοπικό.

★ **συλλέγειν:** απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **συλλέγω** (σύν + λέγω). ΠΡΤ **συνέλεγον.** ΜΕΛ **συλλέξω.** ΑΟΡ **συνέλεξα.** ΠΡΚ **συνείλοχα.** ΥΠΡ **συνειλόχειν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

γεννήσας: Εν. γεννῶν, Μέλλ. γεννήσων, Αόρ. γεννήσας, Πρκ. γεγεννηκώς.

λέγουσι: Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και εἶπαν και β΄ εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπ. εἰρήκεσαν.

πιστεύουσι: Εν. πιστεύουσι, Πρτ. ἐπίστευον, Μέλλ. πιστεύσουσι, Αόρ. ἐπίστευσαν, Πρκ. πεπιστεύκασι, Υπ. ἐπεπιστεύκεσαν.

ἐποίησε: Εν. ποιεῖ, Πρτ. ἐποίει, Μέλλ. ποιήσει, Αόρ. ἐποίησε, Πρκ. πεποίηκε, Υπ. ἐπεποιήκει.

ἐκόλασεν: Εν. κολάζει, Πρτ. ἐκόλαζε, Μέλλ. κολάσει, Αόρ. ἐκόλασεν, (Πρκ. κεκόλακε, Υπ. ἐκεκολάκει).

δεῖ: Εν. δεῖ, Πρτ. ἔδει, Μέλλ. δεήσει, Αόρ. ἐδέησε.

χρώμενον: Εν. χρώμενον, Μέλλ. χρησόμενον, Αόρ. χρησάμενον, Πρκ. κεχρημένον.

ὀρέγεσθαι: Εν. ὀρέγεσθαι, Μέλλ. ὀρέξεσθαι, Αόρ. ὀρέξασθαι, Παθ. ἀόρ. ὀρεχθῆναι.

εἰρημένοις: Εν. λεγομένοις, Μέλλ. λεχθησομένοις και ῥηθησομένοις, Αόρ. λεχθεῖσι και ῥηθεῖσι, Πρκ. εἰρημένοις.

ἐμμένειν: Εν. ἐμμένειν, Μέλλ. ἐμμενεῖν, Αόρ. ἐμμεῖναι, Πρκ. ἐμμεμενηκέναι.

μανθάνειν: Εν. μανθάνειν, Μέλλ. μαθήσεσθαι, Αόρ. β΄ μαθεῖν, Πρκ. μεμαθηκέναι.

εἰρήκασιν: Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον. Μέλλ. λέξουσι - ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και β΄ εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπ. εἰρήκεσαν.

ἀναγιγνώσκειν: Εν. ἀναγιγνώσκειν, Μέλλ. ἀναγνώσεσθαι, Αόρ. ἀναγνῶναι, Πρκ. ἀνεγνωκέναι.

ὁρῶμεν: Εν. ὁρῶμεν, Πρτ. ἑωρῶμεν, Μέλλ. ὀψόμεθα, Αόρ. β΄ εἴδομεν, Πρκ. ἑο(ω)ράκαμεν, Υπ. ἑωράκεμεν.

καθιζάνουσαν: Εν. καθιζάνουσαν.

λαμβάνουσαν: Εν. λαμβάνουσαν, Μέλλ. ληψομένην, Αόρ. β΄ λαβοῦσαν, Πρκ. εἰληφυῖαν.

ὀρεγομένους: Εν. ὀρεγομένους, Μέλλ. ὀρεξομένους, Αόρ. ὀρεξαμένους, Παθ. ἀόρ. ὀρεχθέντας.

ἔχειν: Εν. ἔχειν, Μέλλ. ἕξειν - σχήσειν, Αόρ. β΄ σχεῖν, Πρκ. ἐσχηκέναι.

συλλέγειν: Ενν. συλλέγειν, Μέλλ. συλλέξειν, Αόρ. συλλέξαι, Πρκ. συνειλοχέναι.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

λέγουσι: Ορ. λέγουσι, Υπ. λέγωσι, Ευκτ. λέγοιεν, Προστ. λεγόντων, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, -ουσα, -ον.

πιστεύουσι: Ορ. πιστεύουσι, Υπ. πιστεύωσι, Ευκτ. πιστεύοιεν, Προστ. πιστευόντων, Απαρ. πιστεύειν, Μτχ. πιστεύων, πιστεύουσα, πιστεῦον.

ἐποίησε: Ορ. ἐποίησε, Υπ. ποιήσῃ, Ευκτ. ποιήσαι και ποιήσειε, Προστ. ποιησάτω, Απαρ. ποιῆσαι, Μτχ. ποιήσας, ποιήσασα, ποιῆσαν.

ἐκόλασεν: Ορ. ἐκόλασεν, Υπ. κολάσῃ, Ευκτ. κολάσαι και κολάσειε, Προστ. κολασάτω, Απαρ. κολάσαι, Μτχ. κολάσας, κολάσασα, κολάσαν.

δεῖ: Ορ. δεῖ, Υπ. δέῃ, Ευκτ. δέοι, Προστ. --, Απαρ. δεῖν, Μτχ. δέον.

εἰρήκασιν: Ορ. εἰρήκασιν, Υπ. εἰρηκότες ὦσι, Ευκτ. εἰρηκότες εἶεν, Προστ. εἰρηκότες ἔστων, Απαρ. εἰρηκέναι, Μτχ. εἰρηκώς, -κυῖα, -κός.

ὁρῶμεν: Ορ. ὁρῶμεν, Υπ. ὁρῶμεν, Ευκτ. ὁρῷμεν, Προστ. –, Απαρ. ὁρᾶν, Μτχ. ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Ζεύς ... γεννήσας – τόν μέν ... ἐποίησε: κύρια πρόταση. **ἐποίησε:** ρήμα. **Ζεύς:** υποκ. του ρήμ. **τόν μέν:** αντικ. του ρήμ. **ἀθάνατον:** κατηγορούμενο στο *«τόν μέν»* (δηλ. τόν Ἡρακλέα). **διά τήν ἀρετήν:** η πρόθ. **διά** + **αιτιατ.** (εμπρόθ. προσδιορ.) δηλώνει την αιτία. **γεννήσας:** χρονική μετοχή, (μεταφράζεται με το «αφού»). **Ζεύς:** υποκ. της μετοχής. **Ἡρακλέα, Τάνταλον:** αντικ. της μετοχής.

2. ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι: δευτερεύουσα αναφορική (παρενθετική) πρόταση. **λέγουσι:** ρήμα. **οἱ μῦθοι:** υποκ.

3. καί πάντες πιστεύουσι: δευτερεύουσα αναφορική (παρενθετική) πρόταση (συνδέεται με την πρόταση 2 κατά παράταξη, με το **και**). **πιστεύουσι:** ρήμα. **πάντες:** υποκ.

4. τόν δέ...ἐκόλασεν: κύρια πρόταση (συνδέεται με την πρόταση 1 κατά παράταξη με τα **μέν-δέ**). **ἐκόλασεν:** ρήμα. **Ζεύς:** ενν. υποκ. **τόν δέ:** αντικ. του ρήμ. **ταῖς τιμωρίαις:** δοτική από το *«ἐκόλασεν»* (οργανική του τρόπου· μεταφράζεται με το «με» + πτώση αιτιατική). **μεγίσταις:** επιθ. προσδιορ. στο *«τιμωρίαις»*. **επιθετικός προσδιορισμός** γενικά λέγεται ένα επίθετο (ή ό,τι έχει αξία επιθέτου) που προσδιορίζει ένα ουσιαστικό, σε τρόπο ώστε με αυτό να αποτελεί μια έννοια· π.χ. *ο άνθρωπος* είναι μια έννοια, *ο δίκαιος άνθρωπος* είναι μια άλλη πιο στενή έννοια (δίκαιος: επιθ. προσδ.). **διά τήν κακίαν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει την αιτία (βλ. και παραπάνω πρότ. 1 *«διά τήν ἀρετήν»*).

5. τούτοις δεῖ ... σοφιστῶν – ἀναγιγνώσκειν: κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο). **ὀρέγεσθαι,** (καί μή μόνον) **ἐμμένειν,** (ἀλλά καί) **μανθάνειν,** (καί) **ἀναγιγνώσκειν:** υποκ. στο «δεῖ», τελικά απαρέμφ. (μεταφράζονται με το **να**). **σέ:** υποκ. των απαρεμφ. (σε αιτιατ. πτώση· το υποκείμενο, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία). **τῆς καλοκαγαθίας:** αντικ. στο *«ὀρέγεσθαι»*. Προσέχουμε ότι τα ρήματα που έχουν τη σημασία του *επιθυμώ* συντάσσονται με γενική (η οποία στα νέα ελληνικά μεταφράζεται με αιτιατική). **τοῖς εἰρημένοις:** αντικ. στο «ἐμμένειν», επιθετ. μετοχή. Η δοτική αυτή μεταφράζεται με το **σε**. Προσέχουμε ότι, όπως η πρόθεση **ἐν** συντάσσεται μόνο με δοτική (θλέπε θέμα 1, *ἐν αἷς*). έτσι και πολλά ρήματα που είναι σύνθετα με την πρόθεση **ἐν** συντάσσονται με δοτική που φαίνεται νοηματικά να εξαρτάται από την πρόθεση (*ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις = μένειν ἐν τοῖς εἰρημένοις*). **ὑφ' ἡμῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει το πρόσωπο που πραγματοποιεί την ενέργεια που εκφράζεται από την παθητική μετοχή *«εἰρημένοις»*. Γενικά ο προσδιορισμός που συνοδεύει ένα παθητικό ρήμα και δείχνει αυτόν που παράγει την ενέργεια με την οποία δημιουργείται ή επηρεάζεται αυτό που είναι υποκείμενο στο παθητικό ρήμα λέγεται **ποιητικό αίτιο.** Το ποιητικό αίτιο στα αρχαία ελληνικά τις πιο πολλές φορές εκφράζεται, όπως εδώ, από την πρόθεση **ὑπό** + **γεν.** (σπανιότερα από άλλες προθέσεις) ή **με δοτική (που εκφράζει το πρόσωπο που ενεργεί)**· θλ. και θέμ. 2, πρότ. 3. **τά βέλτιστα:** αντικ. στο *«μανθάνειν»*. **τῶν ποιητῶν:** αντικ. του *«μανθάνειν»* (μεταφράζουμε με *από + γεν.*) ή μπορεί να εξαρτηθεῖ από το *«βέλτιστα»* ως γενική κτητική ή διαιρετική. **τι:** ενν. αντικ. στο *«ἀναγιγνώσκειν»*. **τῶν** (ἄλλων) **σοφιστῶν:** γενική κτητική στο *«τι»*. **χρώμενον:** τροπική μετοχή. **σέ:** υποκ. της μετχ. **τούτοις:** αντικ. της μετχ. (το ρήμα **χρῶμαι** συντάσσεται με δοτική). **παραδείγμασι:** κατηγορούμενο στο *«τούτοις»*.

6. εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **εἰρήκασιν:** ρήμα. **οἱ σοφισταί:** ενν. υποκ. **τί:** αντικ. σύστοιχο (τινά λόγον θλ. θέμ. 3 πρότ. 1). **χρήσιμον:** επιθ. προσδιορ. στο *«τί»*. Εδώ σχηματίζεται υποθετικός λόγος (υποθ.): **εἰ εἰρήκασιν** – (απόδ.) **δεῖ ἀναγιγνώσκειν** (δηλώνει το πραγματικό, 1ο είδος).

7. ὥσπερ (γάρ)...ὁρῶμεν...λαμβάνουσαν: δευτερεύουσα αναφορική (παραβολική) πρόταση. **ὁρῶμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. **τήν μέλιτταν:** αντικ. του ρήμ. **καθιζάνουσαν, λαμβάνουσαν:** οι μετοχές αυτές εξαρτώνται από το ρήμα *«ὁρῶμεν»* (προσδιορίζουν το αντικείμενό του *«μέλιτταν»* που έχουν και ως υποκ.) και μεταφράζονται με το **να** (ή με το **ότι**)· τέτοιες μετχ. ονομάζονται *κατηγορηματικές*. **ἐπί τά βλαστήματα:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο. **ἅπαντα:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στα *«βλαστήματα»*. **τά βέλτιστα:** αντικ. στη μετχ. *«λαμβάνουσαν»*. **ἀφ' ἑκάστου:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει προέλευση. Προσέχουμε ότι η πρόθ. **ἀπό** στα αρχαία ελληνικά πάντοτε συντάσσεται με **γενική** (μεταφράζεται με αιτιατική) και έχει τη σημασία της απομακρύνσεως, προελεύσεως κτλ.

8. οὕτω δεῖ ... συλλέγειν: κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο). **ἔχειν** (μέν), **συλλέγειν** (δέ): υποκ. στο απρόσωπο «δεῖ», τελικά απαρέμφ. (μεταφράζονται με το **να**). **τούς νεανίας:** υποκ. των απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **τούς ὀρεγομένους:** επιθετ. μετοχή, επιθετ. προσδιορ. στο *«νεανίας»*. **παιδείας:**

JA(

αντικ. στη μετχ. *«ὀρεγομένους»*. **ἀπείρως:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου στο *«ἔχειν»*. **μηδενός:** γενική από το *«ἀπείρως»* (αντικειμενική). **τά χρήσιμα:** αντικ. στο *«συλλέγειν»*. **πανταχόθεν:** επίρρ. που δηλώνει προέλευση (το **-θεν** δηλώνει κίνηση από τόπο, προέλευση). **οὕτω:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου.

Νόημα

Ο Ισοκράτης, προσπαθώντας να πείσει το Δημόνικο να γίνει ενάρετος άνθρωπος, χρησιμοποιεί σαν παράδειγμα την επιβράβευση του Ηρακλή, που ήταν ενάρετος, και την τιμωρία του ανήθικου Τάνταλου από τον ίδιο τους τον πατέρα, το Δία. Προβάλλει επίσης ένα δεύτερο παράδειγμα, της μέλισσας, που δοκιμάζει βέβαια όλα τα κλωνάρια, διαλέγει όμως προσεκτικά από πού θα πάρει την τροφή της. Έτσι και ο νέος πρέπει ανάμεσα στα βιβλία που διαβάζει να διαλέγει τα πιο καλά κομμάτια, που μπορούν να αποβούν ωφέλιμα γι' αυτόν.

Για το περιεχόμενο

Ο Τάνταλος ήταν βασιλιάς της Φρυγίας. Ενώ ήταν φίλος με τους θεούς, έκλεψε απ' αυτούς νέκταρ και αμβροσία. Στη συνέχεια, θέλοντας να διαπιστώσει αν είναι δυνατό να εξαπατηθούν οι θεοί, έκανε κάτι φρικτό. Έσφαξε το γιο του τον Πέλοπα και κάλεσε σε γεύμα τους θεούς. Οι θεοί, εκτός από τη Δήμητρα, κατάλαβαν την ανόσια πράξη του Ταντάλου και ο Δίας του επέβαλε βαριά τιμωρία. Τον τοποθέτησε στον Άδη μέσα σ' έναν λάκκο γεμάτο νερό· πάνω από το κεφάλι του κρέμονταν οπωροφόρα δέντρα γεμάτα καρπούς. Όμως, μόλις ο Τάνταλος έσκυβε να πιει νερό, το νερό του λάκκου εξαφανιζόταν και, μόλις άπλωνε το χέρι του να κόψει καρπούς, οι καρποί απομακρύνονταν. Δηλαδή ο Δίας τον καταδίκασε στο μαρτύριο της αιώνιας πείνας και της δίψας, αφού ο Τάνταλος αμφισβήτησε τις ικανότητες των θεών.

Ο Ισοκράτης αναφέρει τη μέλισσα και τον τρόπο με τον οποίο μαζεύει τα υλικά για το μέλι, θέλοντας να δώσει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα στο Δημόνικο. Όπως δηλαδή η μέλισσα δεν αποκλείει κανένα φυτό, έτσι κι ο νέος πρέπει να είναι ανοιχτός σε κάθε διδασκαλία και να προσπαθεί να ενημερώνεται για όλα τα θέματα. Όπως πάλι η μέλισσα παίρνει ό,τι είναι καλό, έτσι και ο νέος πρέπει να παίρνει μόνο όσα τον βοηθούν στο να γίνει καλύτερος και σοφότερος. Με τον πνευματικό αγώνα για ενημέρωση σε χρήσιμες για τη ζωή και σταθερές γνώσεις, ο νέος θα αποκτήσει έναν πλούσιο πνευματικό και ψυχικό κόσμο.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Οἱ νέοι καί **οἱ πρεσβῦται τῶν θεατῶν**	Οι νέοι και οι **γέροι από τους θεατές**
θαυμάζουσι **τούς νικητάς** *ἐν τῷ γυμνασίῳ.*	θαυμάζουν **τους νικητές** στο γυμναστήριο.
β) Σωκράτης ἐδίδασκεν **εἶναι τήν σωφροσύνην**	Ο Σωκράτης δίδασκε **ότι είναι η σωφροσύνη**
αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας.	**αιτία** (συντελεστής) **της ευτυχίας.**
γ) Οὗτοι θέλουσι **τειχίζειν** *τήν πόλιν*	Αυτοί θέλουν **να τειχίζουν** την πόλη
ἀπό **θαλάττης** *εἰς* **θάλατταν.**	από **θάλασσα** σε **θάλασσα.**
δ) Ὁ στρατηγός λέγει **τοῖς στρατιώταις**	Ο στρατηγός λέει **στους στρατιώτες**
ὅτι δεῖ **κατακαίειν τάς ἁμάξας.**	ότι πρέπει **να καίνε εντελώς τις άμαξες.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) οἱ πρεσβῦται: οι γέροι, γέροντες.

γυμνασίῳ: δοτ. εν., γένους ουδ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **τό γυμνάσιον** (= γυμναστήριο).

θαυμάζουσιν: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **θαυμάζω** (= θαυμάζω).

β) ἐδίδασκε: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **διδάσκω** (= διδάσκω). Χρον. αντικ.: Εν. διδάσκει, Πρτ. ἐδίδασκε, Μέλλ. διδάξει, Αόρ. ἐδίδαξε, Πρκ. δεδίδαχε.

τῆς εὐδαιμονίας = της ευτυχίας.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι). Χρον. αντικ.: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

αἰτίαν: μπορεί να είναι ή **ουσιαστικό** Α΄ κλίσης, γένους θηλυκού, αιτιατικής Ενικού του ουσ. **ἡ αἰτία, τῆς αἰτίας**, ή επίθετο δευτερόκλιτο, γένους θηλυκού, αιτιατικής ενικού του επιθ. **ὁ αἴτιος, ἡ αἰτία, τό αἴτιον** (σπανιότερα **ὁ,ἡ αἴτιος, τό αἴτιον**).

γ) οὗτοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο** (= αυτός).

θέλουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **θέλω** (= θέλω).

πόλιν: αιτιατ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ἡ πόλις** (τῆς πόλεως).

τειχίζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **τειχίζω** (= χτίζω τείχος, τειχίζω). Χρον. αντικ.: Εν. τειχίζειν, Μέλλ. τειχιεῖν, Αόρ. τειχίσαι, Πρκ. τετειχικέναι.

δ) λέγει: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.** Χρον. αντικ. Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπρ. εἰρήκει.

ὅτι: σύνδεσμος ειδικός (= ότι) ή αιτιολογικός (= γιατί, επειδή). Εδώ είναι ειδικός σύνδεσμος.

δεῖ: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **δεῖ** (= πρέπει). Το ρήμα είναι απρόσωπο και προέρχεται από το ρήμα **δέω.** Χρον. αντικ.: Εν. δεῖ, Πρτ. ἔδει, Μέλλ. δεήσει, Αόρ. ἐδέησε, Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. δεῖ, Υπ. δέῃ, Ευκτ. δέοι, Προστ. – Απαρ. δεῖν, Μτχ. δέον.

κατακαίειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **κατακαίω** (= καίω εντελώς). Χρον. αντικ.: κατακαίειν, Μέλλ. κατακαύσειν, Αόρ. κατακαῦσαι, Πρκ. κατακεκαυκέναι.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) τῶν θεατῶν: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους σε **-ης**, γενικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ θεατής.**

Πτώσεις	Ενικός		Πληθυντικός	
ονομ.	ὁ	θεατ **-ής**	οἱ	θεατ **-αί**
γεν.	τοῦ	θεατ **-οῦ**	τῶν	θεατ **-ῶν**
δοτ.	τῷ	θεατ **-ῇ**	τοῖς	θεατ **-αῖς**
αιτιατ.	τόν	θεατ **-ήν**	τούς	θεατ **-άς**
κλητ.	ὦ	θεατ **-ά**	ὦ	θεατ **-αί**

οἱ πρεσβῦται: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους σε **-ης,** ονομαστ. πληθυν., του ονόμ. **ὁ πρεσβύτης** (κλίνεται όπως **ὁ θεατής**).

τούς νικητάς: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, αρσεν., γένους σε **-ης,** αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ νικητής** (κλίνεται όπως **ὁ θεατής**).

β) τήν σωφροσύνην: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, θηλ. γένους σε **-η,** αιτιατ. ενικ., του ονόμ. ἡ σωφροσύνη.

Πτώσ.	Ενικός	Πληθυντικός
ονομ.	ἡ σωφροσύν **-η**	αἱ σωφροσύν **-αι**
γεν.	τῆς σωφροσύν **-ης**	τῶν σωφροσυν **-ῶν**
δοτ.	τῇ σωφροσύν **-ῃ**	ταῖς σωφροσύν **-αις**
αιτιατ.	τήν σωφροσύν **-ην**	τάς σωφροσύν **-ας**
κλητ.	ὦ σωφροσύν **-η**	ὦ σωφροσύν **-αι**

τῆς εὐδαιμονίας: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, θηλ. γένους σε **-α,** γενικής ενικ., του ονομ. **ἡ εὐδαιμονία.**

Πτώσεις	Ενικός		Πληθυντικός	
ονομ.	ἡ	εὐδαιμονί **-α**	αἱ	εὐδαιμονί **-αι**
γεν.	τῆς	εὐδαιμονί **-ας**	τῶν	εὐδαιμονι **-ῶν**
δοτ.	τῇ	εὐδαιμονί **-ᾳ**	ταῖς	εὐδαιμονί **-αις**
αιτιατ.	τήν	εὐδαιμονί **-αν**	τάς	εὐδαιμονί **-ας**
κλητ.	ὦ	εὐδαιμονί **-α**	ὦ	εὐδαιμονί **-αι**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του **εἰμί.**

γ) θαλάττης - θάλατταν: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, θηλ. γένους σε **-α,** γενικής και αιτιατ. ενικ., αντίστοιχα, του ονόμ. **ἡ θάλαττα.**

Πτώσεις	Ενικός		Πληθυντικός	
ονομ.	ἡ	θάλαττ **-α**	αἱ	θάλαττ **-αι**
γεν.	τῆς	θαλάττ **-ης**	τῶν	θαλαττ **-ῶν**
δοτ.	τῇ	θαλάττ **-ῃ**	ταῖς	θαλάττ **-αις**
αιτιατ.	τήν	θάλαττ **-αν**	τάς	θαλάττ **-ας**
κλητ.	ὦ	θάλαττ **-α**	ὦ	θάλαττ **-αι**

τειχίζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **τειχίζω.**

δ) τοῖς στρατιώταις: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους σε **-ης,** δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ στρατιώτης** (κλίνεται όπως **ὁ θεατής.** Βλέπε παραπάνω, φράση α΄).

τάς ἁμάξας: ουσιαστικό Α΄ κλίσης, θηλ. γένους σε **-α,** αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ἡ ἅμαξα** (κλίνεται όπως **ἡ θάλαττα.** Βλέπε παραπάνω, φράση γ΄).

κατακαίειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **κατακαίω.**

ΙΑ1

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) τῶν θεατῶν οἱ νέοι καί οἱ πρεσβῦται τούς νικητάς ἐν τῷ γυμνασίῳ θαυμάζουσιν: κύρια πρόταση. **θαυμάζουσιν:** ρήμα. **οἱ νέοι, οἱ πρεσβῦται:** υποκ. **τῶν θεατῶν:** γενική διαιρετική από τα *νέοι, πρεσβῦται*. **τούς νικητάς:** αντικ. **ἐν τῷ γυμνασίῳ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο.

β) Σωκράτης ἐδίδασκε τήν σωφροσύνην αἰτίαν τῆς εὐδαιμονίας εἶναι: κύρια πρόταση. **ἐδίδασκε:** ρήμα. **Σωκράτης:** υποκ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. (Το ειδικό απαρέμφ. μεταφράζεται στα νέα ελληνικά με το *ότι* + το αντίστοιχο ρήμα: *ότι είναι*). **τήν σωφροσύνην:** υποκ. του *εἶναι*. Το υποκ. του *εἶναι* βρίσκεται σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία**, δηλαδή τα υποκ. του *ἐδίδασκε* και του *εἶναι* είναι διαφορετικά. Σ' αυτή την περίπτωση το υποκ. του απαρεμφ. τίθεται σε πτώση αιτιατική. **αἰτίαν:** κατηγ. στο υποκ. *σωφροσύνην*, γιατί το *εἶναι* είναι συνδετικό ρήμα. Το κατηγορούμενο είναι και αυτό αιτιατικής πτώσης, γιατί συμφωνεί με το υποκείμενο. Προσέχουμε ότι οι αιτιατικές αυτές στην περίπτωση της ετεροπροσωπίας μεταφράζονται στα νέα ελληνικά (ν.ε.) με ονομαστική πτώση. **τῆς εὐδαιμονίας:** γεν. αντικειμενική, γιατί εξαρτάται από το *αἰτίαν*.

γ) οὗτοι θέλουσι τήν πόλιν ἀπό θαλάττης εἰς θάλατταν τειχίζειν: κύρια πρόταση. **θέλουσι:** ρήμα. **οὗτοι:** υποκ. **τειχίζειν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. (Το τελικό απαρέμφ. μεταφράζεται στα νέα ελληνικά με το *να* + το αντίστοιχο ρήμα: *να τειχίζουν*). **οὗτοι:** υποκ. και του *τειχίζειν*. Το υποκ. του *τειχίζειν* βρίσκεται σε ονομαστική, γιατί έχουμε **ταυτοπροσωπία**, δηλαδή τα υποκ. του *θέλουσι* και του *τειχίζειν* είναι όμοια. Σ' αυτή την περίπτωση το υποκ. του απαρεμφ. τίθεται σε πτώση ονομαστική. **τήν πόλιν:** αντικ. του *τειχίζειν*. **ἀπό θαλάττης:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο (η πρόθεση *ἀπό* δηλώνει αφετηρία). **εἰς θάλατταν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο (η πρόθ. *εἰς* δηλώνει κίνηση πραγματική ή κάποιας ενέργειας που κατευθύνεται και καταλήγει σε κάποιο σημείο).

δ) 1. ὁ στρατηγός λέγει τοῖς στρατιώταις: κύρια πρόταση. **λέγει:** ρήμα. **ὁ στρατηγός:** υποκ. **τοῖς στρατιώταις:** αντικ. Αντικείμενο του *λέγει* είναι και η πρόταση 2 που ακολουθεί.

2. ὅτι δεῖ τάς ἁμάξας κατακαίειν: δευτερ. ειδική πρόταση, ως αντικ. του *λέγει* της πρότ. 1. **δεῖ:** ρήμα, απρόσωπο. **κατακαίειν:** υποκ. του *δεῖ* (τα απρόσωπα ρήματα θέλουν ως υποκείμενο απαρέμφατο ή δευτερ. ονοματική πρόταση)· τελικό απαρέμφ. Ως υποκ. του *κατακαίειν* εννοείται η λέξη *τούς στρατιώτας* σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία,** δηλαδή τα υποκ. του ρήματος *δεῖ* και του απαρεμφ. *κατακαίειν* είναι διαφορετικά. Ετεροπροσωπία έχουμε πάντοτε, όταν το απαρέμφατο είναι υποκείμενο απρόσωπου ρήματος (απρόσωπη σύνταξη). **τάς ἁμάξας:** αντικ. του *κατακαίειν*.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση ονομάτων

ὁ ποιητής	**τοῦ ποιητοῦ**	τῷ ποιητῇ	τόν ποιητήν	ὦ ποιητά
ὁ νεανίας	**τοῦ νεανίου**	τῷ νεανίᾳ	**τόν νεανίαν**	ὦ νεανία
ὁ πρεσβύτης	τοῦ πρεσβύτου	τῷ πρεσβύτῃ	**τόν πρεσβύτην**	ὦ πρεσβῦτα
οἱ ποιηταί	τῶν ποιητῶν	**τοῖς ποιηταῖς**	τούς ποιητάς	ὦ ποιηταί
οἱ νεανίαι	τῶν νεανιῶν	τοῖς νεανίαις	τούς νεανίας	ὦ νεανίαι
οἱ πρεσβῦται	τῶν πρεσβυτῶν	**τοῖς πρεσβύταις**	τούς πρεσβύτας	ὦ πρεσβῦται
ἡ ἀρετή	**τῆς ἀρετῆς**	**τῇ ἀρετῇ**	τήν ἀρετήν	ὦ ἀρετή
ἡ τιμωρία	**τῆς τιμωρίας**	**τῇ τιμωρίᾳ**	τήν τιμωρίαν	ὦ τιμωρία
ἡ μέλιττα	τῆς μελίττης	**τῇ μελίττῃ**	τήν μέλιτταν	ὦ μέλιττα
αἱ ἀρεταί	**τῶν ἀρετῶν**	ταῖς ἀρεταῖς	τάς ἀρετάς	ὦ ἀρεταί
αἱ **τιμωρίαι**	τῶν τιμωριῶν	ταῖς τιμωρίαις	τάς τιμωρίας	ὦ τιμωρίαι
αἱ **μέλιτται**	**τῶν μελιττῶν**	ταῖς μελίτταις	τάς μελίττας	ὦ μέλιτται

Β1,2 Συμπλήρωση φράσεων με ουσιαστικά

α) *Αἱ* **οἰκίαι** *πλησίον τῆς* **θαλάττης** *εἰσίν.* (= Τα **σπίτια** είναι κοντά στη **θάλασσα**).
β) *Ὁ λοχαγός λέγει τῷ* **στρατιώτῃ** *ὅτι δεῖ τήν* **ἅμαξαν** *κατακαίειν.* (= Ο λοχαγός λέει στο **στρατιώτη** ότι πρέπει να κάψει τελείως την **άμαξα**).
γ) *Ταῖς* **ψυχαῖς** *ταῖς γεμούσαις πονηρῶν* **ἐπιθυμιῶν** *φάρμακον ὁ λόγος ἐστίν.* (= Για τις **ψυχές** που είναι γεμάτες από κακές **επιθυμίες** ο λόγος είναι φάρμακο).
δ) *Ἡμεῖς καί ὑμεῖς ἐγενόμεθα καί* **συγχορευταί** *καί* **συμφοιτηταί** *καί* **συστρατιῶται.** (= Εμείς και σεις υπήρξαμε και **συγχορευτές** και **συμμαθητές** και **συνάδελφοι στο στρατό**).
ε) *Κατά τόν τῆς* **μελίττης** *τρόπον δεῖ ἀναγιγνώσκειν.* [= Πρέπει να διαβάζει (κάποιος) σύμφωνα με τον τρόπο της **μέλισσας**].
στ) *Οἱ* **πολῖται** *πείθονται τῷ ἄρχοντι τῆς* **χώρας.** (= Οι **πολίτες** υπακούουν στον άρχοντα της **χώρας**).
ζ) *Ὦ* **πολῖτα,** *τί λέγεις; Οὐδείς τῶν* **νεανιῶν** *ταῦτα θαυμάζει.* (= **Πολίτη,** τι λες; Κανένας από τους **νέους** δε θαυμάζει αυτά).
η) *Οὐ γιγνώσκεις, ὦ* **Πέρσα,** *τάς τῶν* **θαλασσῶν** *ὁδούς.* (= Δεν ξέρεις, **Πέρση,** τους δρόμους των **θαλασσών**).
θ) *Τοῦτο ἔργον* **κιθαριστοῦ** *ἀλλ' οὐ* **παιδοτρίβου** *ἐστίν.* (= Αυτό είναι δουλειά **κιθαριστή** και όχι **γυμναστή**)*.
ι) *Ἄν νικῶμεν ὑμᾶς* **ἀρετῇ,** *ὦ παῖδες, ἡ* **νίκη αἰσχύνην** *φέρει, ἡ δέ* **ἧττα εὐδαιμονίαν.** (= Αν σας νικάμε στην αρετή, παιδιά, η **νίκη** φέρνει **ντροπή,** ενώ η **ήττα ευτυχία**).

* Τα δύο ουσιαστικά μπορεί ν' αλλάξουν θέση χωρίς άλλη αλλαγή.

Β1,3

Μερικά ονόματα αρσενικά της Α΄ κλίσης σχηματίζουν την κλητική του ενικού σε **-α.** Αυτά είναι όσα λήγουν σε: 1) **-της** (μαθητής - μαθητά) και 2) **-άρχης** (γυμνασιάρχης - γυμνασιάρχα), **-μέτρης** (γεωμέτρης - γεωμέτρα), **-πώλης** (σιτοπώλης - σιτοπῶλα), **-τρίβης** (παιδοτρίβης - παιδοτρίβα), **-ώνης** (τελώνης - τελῶνα), δηλαδή όσα είναι σύνθετα με β΄ συνθετικό ρήμα. Ακόμη την κλητική τη σχηματίζουν σε **-α** τα εθνικά ονόματα όπως: **ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα.**

Β1,4

Μερικά θηλυκά ονόματα της Α΄ κλίσης, από αυτά που λήγουν στην ονομαστική του ενικού σε **-α,** σχηματίζουν τη γενική και τη δοτική με κατάληξη **ης** (αντί **ας**) και **ῃ** (αντί **ᾳ**). Τα ονόματα αυτά είναι όσα *έχουν μπροστά από την κατάληξη της ονομαστικής ενικού σύμφωνο εκτός του* **ρ.** Το **α** σ' αυτή την περίπτωση λέγεται **μη καθαρό,** είναι βραχύ και τρέπεται στη γενική και δοτική σε **η.** Π.χ. θάλαττα, τῆς θαλάττ**ης**, τῇ θαλάττ**ῃ**.

Β1,5 Τροπή του ενικού στον πληθυντικό και αντίστροφα

α) *Οἱ μῦθοι λέγουσιν ὅτι οἱ θεοί τούς κακούς ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις κολάζουσιν.*	Ὁ μῦθος λέγει ὅτι ὁ θεός τόν κακόν τῇ μεγίστῃ τιμωρίᾳ κολάζει.
β) *Ὁ θεατής ἐν τῷ γυμνασίῳ τόν νικητήν θαυμάζει.*	Οἱ θεαταί ἐν τοῖς γυμνασίοις τούς νικητάς θαυμάζουσιν.
γ) *Ἡ θύελλα ἐν τῇ θαλάττῃ φόβον τῷ ἀνθρώπῳ φέρει.*	Αἱ θύελλαι ἐν ταῖς θαλάτταις φόβους τοῖς ἀνθρώποις φέρουσιν.
δ) *Ἀγαθός εἶ, ὦ νεανία, καί ἀγαθά ἔργα πράττεις.*	Ἀγαθοί ἐστε, ὦ νεανίαι, καί ἀγαθόν ἔργον πράττετε.

B2,1 Σύνταξη του απαρεμφάτου

α) *Τόν καλόν κἀγαθόν* **ἄνδρα** *εὐδαίμονα* **εἶναί** *φημι.* (= Ισχυρίζομαι **ότι** ο καλός και γενναίος **άντρας είναι** ευτυχισμένος).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *φημί* που είναι λεκτικό ρήμα και εξηγείται με το *ότι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **ἄνδρα** σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία** (υποκ. του *φημί* είναι το **ἐγώ** που εννοείται).

β) *Νομίζω, ὦ ἄνδρες στρατιῶται,* **ὑμᾶς εἶναι** *ἡμῖν καὶ πατρίδα καί φίλους καί συμμάχους.* (= Νομίζω, άντρες στρατιώτες, **ότι εσείς είστε** για μας και πατρίδα και φίλοι και σύμμαχοι).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *νομίζω* που είναι δοξαστικό ρήμα, και εξηγείται με το *ότι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **ὑμᾶς** σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία** (υποκ. του *νομίζω* είναι το **ἐγώ** που εννοείται).

γ) *Λέγουσι* **τήν πόλιν** *ἡμῶν ἀρχαιοτάτην* **εἶναι.** (= Λένε ότι **η πόλη** μας **είναι** η πιο παλιά).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *λέγουσι* που είναι λεκτικό ρήμα, και εξηγείται με το *ὅτι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **πόλιν** σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία** (υποκ. του *λέγουσι* είναι η λέξη **τινες** που εννοείται).

δ) *Κροῖσος ἐνόμιζεν* **ἑαυτόν** *εὐτυχέστατον πάντων* **εἶναι.** (= Ο Κροίσος νόμιζε ότι **ο ίδιος ήταν** ο πιο ευτυχισμένος απ' όλους).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *ἐνόμιζεν* που είναι δοξαστικό ρήμα, και εξηγείται με το *ότι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **ἑαυτόν** σε αιτιατική, γιατί έχουμε τυπικά **ετεροπροσωπία** (υποκ. του *ἐνόμιζεν* είναι ο **Κροῖσος**). Έχουμε όμως ουσιαστική ταυτοπροσωπία, αφού οι λέξεις *Κροῖσος* και *ἑαυτόν* εκφράζουν το ίδιο πρόσωπο. Αλλά, καθώς χρησιμοποιείται η λέξη *ἑαυτόν,* φαίνεται να υπάρχει διάσπαση του ίδιου προσώπου σε υποκείμενο που γνωρίζει ή πιστεύει και αντικείμενο που γνωρίζεται ή θεωρείται.

ε) **Οἱ Αἰγινῆται** *λέγουσιν οὐκ* **εἶναι** *αὐτόνομοι.* (= Οι Αιγινήτες λένε **ότι δεν είναι αυτόνομοι**).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *λέγουσιν,* που είναι λεκτικό ρήμα, και εξηγείται με το *ότι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **οἱ Αἰγινῆται** σε ονομαστική, γιατί έχουμε **ταυτοπροσωπία** (υποκ. του *λέγουσιν* είναι **οἱ Αἰγινῆται**).

στ) *Ἀναξαγόρας τόν* **ἥλιον** *λίθον φησίν* **εἶναι.** (= Ο Αναξαγόρας λέει **ότι ο ήλιος είναι** πέτρα).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφ., γιατί εξαρτάται από το *φησίν* που είναι λεκτικό ρήμα, και εξηγείται με το *ὅτι.* Υποκείμενο του **εἶναι** είναι η λέξη **τόν ἥλιον** σε αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία** (υποκ. του *φησίν* είναι ο **Ἀναξαγόρας**).

B2,2 Συμπλήρωση φράσεων με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων: πράττω, λέγω, κολάζω, θαυμάζω, εἰμί, φυλάττω, ἔχω.

α) *Τούς ἀδίκους δεῖ* **κολάζειν.** (= Πρέπει να τιμωρούμε τους αδίκους). Το **κολάζειν** τελικό απαρέμφ.

β) *Πολλά μέν* **λέγεις,** *ὦ νεανία, ὀλίγα δέ* **πράττεις.** (= Πολλά λες, νέε μου, κάνεις όμως λίγα).

γ) *Πόθεν* **εἶ,** *ὦ ξένε;* (= από πού είσαι, ξένε;)

δ) *Ἡμεῖς τούς νικητάς* **θαυμάζομεν** *καί ἡμεῖς ὁμοίως νικηταί* **εἶναι** *ἐθέλομεν.* (= Εμείς θαυμάζουμε τους νικητές και εμείς θέλουμε να είμαστε όμοια νικητές). Το **εἶναι** τελικό απαρέμφ.

ε) *Οὗτοι λέγουσι ταῦτα πάντα τεχνάσματα* **εἶναι** *τῶν πολεμίων.* (= Αυτοί λένε ότι είναι όλα αυτά πανουργίες των εχθρών).Το **εἶναι** ειδικό απαρέμφ.

στ) *Τούς ὅρκους δεῖ ἡμᾶς* **φυλάττειν.** *Οὕτω τούς θεούς συμμάχους* **ἔχομεν.** (= Πρέπει εμείς να σεβόμαστε τους όρκους. Έτσι έχουμε συμμάχους τους θεούς). Το **φυλάττειν** τελικό απαρέμφ.

B2,3 Συμπλήρωση φράσεων και σύνταξή τους.

α) *Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζουσι* **τούς πολίτας ψυχήν** τῆς **πολιτείας εἶναι.** (= Οι Αθηναίοι νομίζουν ότι οι πολίτες είναι ψυχή της πολιτείας).

Υποκείμενο του ρήματος *νομίζουσι* είναι **οἱ Ἀθηναῖοι** και του απαρεμφ. **εἶναι τούς πολίτας** (σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. Το **εἶναι** ειδικό απαρέμφ.).

β) *Οἱ* **Πέρσαι** *τούς νέους δι' ἀχαριστίαν ἰσχυρῶς* **κολάζουσιν.** (= Οι Πέρσες τιμωρούν αυστηρά τους νέους για αχαριστία).

Υποκείμενο του ρήματος *κολάζουσι* είναι **οἱ Πέρσαι.**

γ) *Σωκράτης οὐκ ἐθέλει τούς* **δικαστάς κολακεύειν,** *ἀλλά* **νομίζει** *τήν* **ἀλήθειαν** *μεγίστην δύναμιν* **ἔχειν.** (= Ο Σωκράτης δε θέλει - αρνείται - να κολακεύει τους δικαστές, αλλά νομίζει ότι η αλήθεια έχει την πιο μεγάλη δύναμη).

Υποκείμενο του ρήματος *ἐθέλει* είναι ο **Σωκράτης**, του ρήματος *νομίζει* είναι ο **Σωκράτης**, του απαρεμφ. **κολακεύειν** (τελικό απαρέμφ. από τό *ἐθέλει*) είναι ο **Σωκράτης** (ταυτοπροσωπία) και του απαρεμφ. **ἔχειν** (ειδικό απαρέμφ. από το *νομίζει*) είναι **τήν ἀλήθειαν** (ετεροπροσωπία).

Γ1 Λέξεις της αρχαίας και της νέας ελληνικής με την ίδια ρίζα

α. ε. **ν. ε.**

ἀναγιγνώσκω: ανάγνωση, ανάγνωσμα, αναγνώστης, αναγνωστικό, αναγνωρίζω, αναγνώριση.
καθιζάνω: καθίζηση, καθίζω, κάθισμα, καθιστός, καθισμένος.
μανθάνω: μάθημα, μάθηση, μαθητής, μαθητικό, μαθητεία, μαθητούδι.
ὀρέγομαι: όρεξη, ανορεξία, ανόρεχτος.
ὁρῶ: όραση, όραμα, ορατός, α-όρατος, ορατότητα.
ποιῶ: ποίημα, ποιητής, παραποίηση, ποιητικός.

Γ2 Το «μέλι» των ρητορικών λόγων.

Ο Μέγας Βασίλειος (Νεοκαισάρεια 330 μ.Χ. – Καισάρεια 379 μ.Χ.) με την όλη δράση του και σαν κληρικός και σαν άνθρωπος των γραμμάτων ανακηρύχθηκε σε οικουμενικό δάσκαλο της Εκκλησίας και σε ένα από τους τρεις Ιεράρχες. Η βαθύτατη γνώση της κλασικής παιδείας που είχε ο Ιεράρχης φαίνεται από το συγγραφικό του έργο, με το οποίο επηρέασε πολύ την εκκλησία, ώστε να πάρει ευμενέστερη θέση απέναντι στην πνευματική δημιουργία του ελληνισμού της κλασικής αρχαιότητας. Στο έργο του «Πραγματεία πρός τούς νέους ὅπως ἄν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων» περιέχονται παιδαγωγικές συμβουλές για την επωφελέστερη μελέτη των συγγραμμάτων της κλασικής αρχαιότητας.

Ῥητόρων δέ τήν περί τό ψεύδεσθαι τέχνην οὐ μιμησόμεθα. Ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῶν μᾶλλον ἀποδεξόμεθα, ἐν οἷς ἀρετήν ἐπήνεσαν ἤ πονηρίαν διέβαλον.

Κατά πᾶσαν δή οὖν τῶν μελιττῶν την εἰκόνα τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. Ἐκεῖναί τε γάρ οὔτε ἅπασι τοῖς ἄνθεσι παραπλησίως ἐπέρχονται, οὔτε μήν οἷς ἄν ἐπιπτῶσιν ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν, ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρός τήν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τό λοιπόν χαίρειν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἤν σωφρονῶμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν συγγενές τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τό λειπόμενον.

(Πρός τούς νέους ὅπως ἄν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων του Μεγάλου Βασιλείου, 4)

Λεξιλόγιο – Ερμηνευτικά

ἡ περί τό ψεύδεσθαι τέχνη = η τέχνη που σχετίζεται με το ψέμα, τα ψεύτικα επιχειρήματα.

ἀποδέχομαί τι = δέχομαι κάτι.

ἐν οἷς = στα οποία.

διαβάλλω = κακολογώ, συκοφαντώ.

κατά πᾶσαν τήν εἰκόνα = σύμφωνα με την όλη εικόνα, το παράδειγμα.

μεθεκτέον ἡμῖν τῶν λόγων = πρέπει να μετέχουμε εμείς στους λόγους, να μελετούμε τους λόγους. Τα επίθετα σε -τεος σημαίνουν κάτι που πρέπει να γίνει. Συχνά τα επίθετα αυτά μαζί με το ρήμα εἰμί και με δοτική πτώση (δοτική του προσώπου που ενεργεί), σχηματίζουν μια έκφραση η οποία νοηματικά ισοδυναμεί με το απρόσωπο ρήμα **δεῖ** σε απρόσωπη σύνταξη. Μεταφράζουμε σαν να είχαμε το ρήμα *δεῖ* + απαρ. του ρήματος από το οποίο παράγεται το επίθετο σε -τεος. Ως υποκείμενο (σε αιτιατ. πτώση) μεταφράζουμε τη δοτική. Π.χ. *μεθεκτέον ἐστί ἡμῖν* = δεῖ μετέχειν ἡμᾶς.

παραπλησίως = με τον ίδιο τρόπο.

ἐπέρχομαι =, πηγαίνω (κατά λέξη: πηγαίνω εναντίον).

οὔτε μήν = ούτε βέβαια.

οἷς ἄν ἐπιπτῶσιν = αυτά πάνω απ' τα οποία τυχόν θα πετάξουν (του ρήμ. **ἐπιπέτομαι** = πετάω από πάνω).

φέρω = οδηγώ, παίρνω.

ἐπιτήδειος -α, -ον = κατάλληλος, χρήσιμος.

ἐπιτήδειον πρός τήν ἐργασίαν = χρήσιμο για τη δουλειά τους.

ἀφίημί τι χαίρειν = αφήνω κάτι να πάει στο καλό, αδιαφορώ για κάτι, αφήνω κάτι στην άκρη (βλέπε γραμματικά).

ἤν = εάν, αν.

οἰκεῖον ἡμῖν = αυτό που είναι δικό μας.

συγγενές τῇ ἀληθείᾳ = συγγενικό με την αλήθεια, δηλ. αληθινό.

κομισάμενοι (χρονική μετ.) = αφού αποκομίσουμε, αφού πάρουμε (του ρήμ. **κομίζομαι**).

ὑπερβησόμεθα = θα αφήσουμε, θα παραβλέψουμε (του ρήμ. **ὑπερβαίνω**).

τό λειπόμενον (επιθ. μετ.) = αυτό που μένει, το υπόλοιπο (του ρήμ. **λείπομαι**).

κείμενο	**μετάφραση**
Οὐ μιμησόμεθα δέ	Δεν πρέπει να μιμηθούμε λοιπόν
τήν τέχνην ῥητόρων	την τέχνη των ρητόρων
περί τό ψεύδεσθαι.	που σχετίζεται με το ψέμα[1].
Ἀλλ' ἀποδεξόμεθα αὐτῶν	Αλλά πρέπει να δεχτούμε απ' αυτούς
μᾶλλον ἐκεῖνα,	περισσότερο εκείνα (*τα λόγια*),
ἐν οἷς ἐπῄνεσαν ἀρετήν	στα οποία επαίνεσαν την αρετή
ἤ διέβαλον πονηρίαν.	ή κακολόγησαν την κακία.
Κατά πᾶσαν δή οὖν τήν εἰκόνα	Σύμφωνα λοιπόν με την όλη εικόνα (παράδειγμα)
τῶν μελιττῶν	των μελισσών
μεθεκτέον ἡμῖν τῶν λόγων.	πρέπει να μετέχουμε εμείς στους λόγους (*των ρητόρων*)[2].
Ἐκεῖναί τε γάρ	Και εκείνες δηλαδή
οὔτε ἐπέρχονται παραπλησίως	ούτε πηγαίνουν με τον ίδιο τρόπο
ἅπασι τοῖς ἄνθεσι,	σ' όλα γενικά τα λουλούδια,
οὔτε μήν ἐπιχειροῦσιν	ούτε βέβαια επιχειρούν
φέρειν ὅλα	να τα πάρουν όλα (*αυτά*)
οἷς ἄν ἐπιπτῶσιν,	πάνω απ' τα οποία τυχόν θα πετάξουν,
ἀλλά λαβοῦσαι	αλλά, αφού πάρουν
ὅσον αὐτῶν (ἐστιν)	όσο απ' αυτά (*είναι*)
ἐπιτήδειον πρός τήν ἐργασίαν,	χρήσιμο για τη δουλειά τους,
ἀφῆκαν τό λοιπόν χαίρειν·	αφήνουν το υπόλοιπο να πάει στο καλό (αδιαφορούν για το υπόλοιπο)·
ἡμεῖς τε,	και εμείς,
ἤν σωφρονῶμεν,	αν έχουμε σύνεση,
κομισάμενοι παρ' αὐτῶν	αφού αποκομίσουμε απ' αυτούς[3].
ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν	όσο μας είναι οικείο (βρίσκεται κοντά μας)
συγγενές τῇ ἀληθείᾳ	(*είναι*) συγγενικό με την αλήθεια[4],
ὑπερβησόμεθα τό λειπόμενον.	θα αφήσουμε (παραβλέψουμε) το υπόλοιπο.

---

1. Δηλ. τα ψεύτικα επιχειρήματα.
2. Έννοια: η στάση μας απέναντι στους ρητορικούς λόγους πρέπει να είναι όμοια με εκείνη των μελισσών απέναντι στα λουλούδια.
3. Δηλ. τους ρητορικούς λόγους.
4. Δηλ. αληθινό.

)Α)

Α1 Θέμα 6. Η αξία της αρετής.

Ο Σωκράτης κι ο Αρίστιππος ο Κυρηναίος συζητούσαν για την ανατροφή των νέων. Ο Σωκράτης ανάφερε και το μύθο που έλεγε ο σοφιστής Πρόδικος για τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία. Στο κείμενο που ακολουθεί έχουμε ένα απόσπασμα από τα λόγια της Αρετής.

Ἐγώ σύνειμι μέν θεοῖς, σύνειμι δέ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς· ἔργον δέ καλόν οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον χωρίς ἐμοῦ γίγνεται. Τιμῶμαι δέ μάλιστα πάντων καί παρά θεοῖς καί παρά ἀνθρώποις, ἀγαπητή μέν συνεργός τεχνίταις, πιστή δέ φύλαξ οἴκων δεσπόταις, εὐμενής δέ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθή δέ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δέ σύμμαχος τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων, ἀρίστη δέ φιλίας κοινωνός. Ὕπνος δέ τοῖς ἐμοῖς φίλοις πάρεστιν ἡδίων ἤ τοῖς ἀμόχθοις, καί οὔτε ἀπολείποντες αὐτόν ἄχθονται οὔτε διά τοῦτον μεθιᾶσι τά δέοντα πράττειν. Καί οἱ μέν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δέ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται.

(Ξενοφ. Ἀπομν. 2, 1, 32)

Λεξιλόγιο

σύνειμι + δοτική = συναναστρέφομαι.
ἀγαθός = καλός.
θεῖος (θεία, θεῖον) = θεϊκός.
ὁ, ἡ ἀνθρώπειος, τό ἀνθρώπειον = ανθρώπινος, η, ο.
μάλιστα πάντων = περισσότερο από όλους.
παρά + δοτική = κοντά σε, ανάμεσα σε.
ὁ, ἡ συνεργός, τό συνεργόν = βοηθός.
οἶκος = σπίτι.
εὐμενής = ευνοϊκός, φιλικός.
παραστάτις = βοηθός.
οἰκέτης = υπηρέτης, δούλος.
συλλήπτρια = συμβοηθός.
πόνος = κόπος, μόχθος.
βεβαία = βέβαιη, ασφαλής, σταθερή
κοινωνός = συμμέτοχος, σύντροφος.
πάρεστιν = είναι κοντά, φτάνει.
ἡδίων (συγκριτ. επίθ.) = γλυκύτερος, πιο ευχάριστος.
ἤ = παρά.
ὁ, ἡ ἄμοχθος, τό ἄμοχθον = αυτός που δε μοχθεί, ο ξεκούραστος.
ἀπολείπω = εγκαταλείπω, αφήνω.
ἄχθομαι = στενοχωριέμαι, αγαναχτώ.
μεθιᾶσι = παραμελούν, αφήνουν.
τά δέοντα = τα πρέποντα, όσα πρέπει.
πρεσβύτερος, α, ον = γεροντότερος.
γεραίτερος (συγκριτ. του γεραιός) = γεροντότερος.
ἀγάλλομαι = χαίρομαι, ευχαριστιέμαι.

κείμενο	**μετάφραση**
Ἐγώ σύνειμι μέν[1] θεοῖς,	Εγώ συναναστρέφομαι με τους θεούς,
σύνειμι δέ[1] τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις·	και παράλληλα[1] συναναστρέφομαι με τους καλούς ανθρώπους
ἔργον δέ καλόν	και (κανένα)[2] έργο καλό
οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον	ούτε θεϊκό ούτε ανθρώπινο
γίγνεται χωρίς ἐμοῦ.	δε[2] γίνεται χωρίς εμένα.
Τιμῶμαι δέ μάλιστα πάντων	Και τιμώμαι πιο πολύ από όλους
καί παρά θεοῖς καί παρά ἀνθρώποις	και ανάμεσα στους θεούς και ανάμεσα στους ανθρώπους
(οὖσα) ἀγαπητή μέν συνεργός τεχνίταις,	*(επειδή είμαι)* αγαπητή σύντροφος και συνεργάτης στους τεχνίτες

πιστή δέ φύλαξ οἴκων δεσπόταις,	πιστός φύλακας των σπιτιών για τους οικοδεσπότες,
εὐμενής δέ παραστάτις οἰκέταις,	ευνοϊκή βοηθός για τους δούλους,
ἀγαθή δέ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων,	και καλή συμβοηθός των ειρηνικών έργων
βεβαία δέ σύμμαχος τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων,	σταθερή σύμμαχος στα πολεμικά έργα,
ἀρίστη δέ κοινωνός φιλίας.	η καλύτερη σύντροφος στη φιλία.
Ὕπνος δέ πάρεστιν ἡδίων	Αλλά κι ο ύπνος έρχεται πιο γλυκός
τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἤ τοῖς ἀμόχθοις,	στους φίλους μου παρά σ' αυτούς που δεν κουράζονται (μοχθούν)
καί οὔτε ἄχθονται ἀπολείποντες αὐτόν	και ούτε αγαναχτούν που (όταν) τον εγκαταλείπουν
οὔτε διά τοῦτον	ούτε εξαιτίας του
μεθιᾶσι πράττειν τά δέοντα.	παραμελούν να κάνουν αυτά που πρέπει.
Καί οἱ μέν νέοι χαίρουσι	Και οι νέοι χαίρονται βέβαια
τοῖς ἐπαίνοις τῶν πρεσβυτέρων,	για τους επαίνους των γεροντοτέρων,
οἱ δέ γεραίτεροι ἀγάλλονται	ενώ οι γεροντότεροι αισθάνονται ευχαρίστηση
ταῖς τιμαῖς τῶν νέων.	με τις τιμές των νέων (από τους νέους).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με το σύμβολο ✯ σημειώνονται τα επίθετα β΄ κλίσ.).

σύνειμι: ρήμα, α΄ ενικό πρόσ., ενεστ. οριστ., του ρήμ. **σύνειμι** (σύν + εἰμί).

✯ **τοῖς ἀγαθοῖς**: επίθ., δοτ. πληθυντ., γέν. αρσεν., β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ ἀγαθός, ἡ ἀγαθή, τό ἀγαθόν.**

ἔργον: ουσιαστ., ονομ. ενικού, γέν. ουδετ., β΄ κλίσ., του ονόμ. **τό ἔργον.**

✯ **καλόν**: επίθ., ονομ. ενικού, γέν. ουδετ. β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ καλός, ἡ καλή, τό καλόν.**

✯ **θεῖον**: επίθ., ονομ. ενικού, γέν. ουδετ. β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ θεῖος, ἡ θεία, τό θεῖον.**

✯ **ἀνθρώπειον**: επίθ., ονομ. ενικού, γέν. ουδετ., β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ ἀνθρώπειος, ἡ ἀνθρωπεία, τό ἀνθρώπειον** (κατά το λεξ. Liddel-Scott).

✯ **ἀγαπητή**: επιθ. ονομ. ενικού, γέν. θηλ., β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ ἀγαπητός, ἡ ἀγαπητή, τό ἀγαπητόν.** Είναι ρηματικό επίθ. σε **τός** από το ρήμα ἀγαπάω -ῶ.

✯ **συνεργός**: επιθ., ονομ. ενικού, γέν. θηλ., β΄ κλίσ., τριγενές και δικατάληκτο, **ὁ, ἡ συνεργός, τό συνεργόν.**

τεχνίταις: ουσιαστ., δοτ. πληθυντ., γέν. αρσεν., α΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ τεχνίτης.**

✯ **πιστή**: επίθ., ονομ. ενικού, γέν. θηλ., β΄ κλίσ., τριγενές και τρικατάληκτο, **ὁ πιστός, ἡ πιστή, τό πιστόν.**

δεσπόταις: ουσιαστ., δοτ. πληθυντ., γέν. αρ-

---

1. Ένας άλλος τρόπος μεταφράσεως του *μέν - δέ:* το *μέν* μένει αμετάφραστο και το *δέ* αποδίδεται με τη φράση *και παράλληλα* (ή κάποια παρόμοια φράση). Αυτό γίνεται, γιατί εδώ δεν υπάρχει έντονη αντιθετική σημασία στη φράση.
2. Πολλές φορές στο αρχαίο κείμενο συνδέονται με τους συνδέσμο ς *οὔτε - οὔτε...* όροι προτάσεως που έχουν άμεση σχέση με το ρήμα, όπως υποκείμενα, αν ίμενα κτλ. Σ' αυτή την περίπτωση μεταφράζοντας στη νεοελληνική γλώσσα απαιτείται να προσθέσουμε άρνηση στο ρήμα, και κυρίως όταν το νεοελληνικό ρήμα μπαίνει πριν από τους προσδιορισμούς του παρόλο που στο αρχαίο κείμενο δεν υπάρχει π.χ. εδώ: **ἔργον δέ καλόν οὔτε θεῖον οὔτ' ἀνθρώπειον χωρίς ἐμοῦ γίγνεται** = *και* **κανένα** *έργο καλό ούτε θεϊκό ούτε ανθρώπινο* **δε** *γίνεται...*
3. Αποδίδουμε με επίθετο το εμπρόθετο με άρθρο: **τῶν ἐν εἰρήνῃ** = *των ειρηνικών.*
4. Μια άλλη μετάφραση για το *μέν - δέ:* το *μέν* μεταφράζεται *βέβαια* και ο *δέ* με το *ενώ.*

σεν. α΄ κλίσ., του ονόμ. **ὁ δεσπότης.**

εὐμενής: ἐπίθ. ονομ. ενικού, γέν. θηλ. γ΄ κλίσ., τριγενές και δικατάληκτο, **ὁ, ἡ εὐμενής, τό εὐμενές.**

παραστάτις: ουσιαστ. ονομ. ενικ. γέν. θηλ. γ΄ κλίσ., του ονόματος **ἡ παραστάτις.**

οἰκέταις: ουσιαστ. δοτ. πληθ. γέν. αρσ. α΄ κλίσ., του ονόματος **ὁ οἰκέτης.**

* **ἀγαθή:** ἐπίθ. ονομ. ενικού, γέν. θηλ. τριγενές και τρικατάληκτο του δευτερόκλιτου επιθ. **ὁ ἀγαθός, ἡ ἀγαθή, τό ἀγαθόν.**

συλλήπτρια: ουσιαστ. ονομ. ενικού, γέν. θηλ. α΄ κλίσ., του ονόματος **ἡ συλλήπτρια.**

πόνων: ουσιαστ. γεν. πληθ., γέν. αρσ. β΄ κλίσ. του ονόματος **ὁ πόνος.**

εἰρήνῃ: ουσιαστ. δοτ. ενικ. γέν. θηλ. α΄ κλίσ. του ονόματος **ἡ εἰρήνη.**

* **βεβαία:** επίθ. ονομ. ενικ. γέν. θηλ. του επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία, τό βέβαιον** ή **ὁ, ἡ βέβαιος, τό βέβαιον.**

* **σύμμαχος:** ουσιαστικοποιημένο επίθετο δευτερόκλιτο, τριγενές και δικατάληκτο, **ὁ, ἡ σύμμαχος, τό σύμμαχον.**

τῶν ἔργων: ουσ. γεν. πληθι. γέν. ουδετ. του ονόματος της β΄ κλίσ. **τό ἔργον:**

πολέμῳ: ουδ. δοτ. ενικ. γέν. αρσ. β΄ κλίσ., του ονόματος **ὁ πόλεμος.**

* **ἀρίστη:** επίθ. γέν. θηλ. βαθ. υπερθ. του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθ. Β΄ κλίσ., **ὁ ἀγαθός, ἡ ἀγαθή, τό ἀγαθόν.**

κοινωνός: ουσ. γέν. θηλ. ονομ. ενικ. β΄ κλίσ. του ονόμ. **ἡ κοινωνός.**

φιλίας: ουσ. γέν. θηλ. γεν. ενικ. α΄ κλίσ. του ονόματος **ἡ φιλία.**

πάρεστιν: ρήμα, γ΄ ενικό πρόσ., ενεστ., οριστ., του ρήμ. **πάρειμι** (παρά + εἰμί).

* **τοῖς ἀμόχθοις:** επίθ., δοτ. πληθυντ. γέν. αρσεν., β΄ κλίσ., τριγενές και δικατάληκτο, **ὁ ἡ ἄμοχθος, τό ἄμοχθον (ἀ στερητικό + μόχθος).**

πράττειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **πράττω.**

χαίρουσιν: ρήμα, γ΄ πληθυντ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **χαίρω.**

ταῖς τιμαῖς: ουσιαστ., δοτ. πληθ., γέν. θηλ., α΄ κλίσ., του ονόμ. **ἡ τιμή.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

σύνειμι: Εν. σύνειμι, Πρτ. συνῆν, Μέλλ. συνέσομαι, Αόρ. συνεγενόμην, Πρκ. συγγέγονα, Υπ. συνεγεγόνειν.

γίγνεται: Εν. γίγνεται, Πρτ. ἐγίγνετο, Μέλλ. γενήσεται, Αόρ. ἐγένετο, Πρκ. γεγένηται, Υπ. ἐγεγένητο.

τιμῶμαι: Εν. τιμῶμαι, Πρτ. ἐτιμώμην, Μέλλ. τιμήσομαι, Αόρ. ἐτιμησάμην, Πρκ. τετίμημαι, Υπ. ἐτετιμήμην.

πάρεστιν: Εν. πάρεστιν, Πρτ. παρῆν, Μέλλ. παρέσται, Αόρ. παρεγένετο, Πρκ. παραγέγονε, Υπ. παρεγεγόνει.

ἀπολείποντες: Εν.. ἀπολείποντες, Μέλλ. ἀπολείψοντες, ἀπολιπόντες, ἀπολελοιπότες.

ἄχθονται: Εν. ἄχθονται, Πρτ. ἤχθοντο, Μέλλ. ἀχθέσονται, Αόρ. ἠχθέσθησαν.

μεθιᾶσι: Εν. μεθιᾶσι, Πρτ. μεθίεσαν, Μέλλ. μεθήσουσι, Αόρ. μεθεῖσαν, Πρκ. μεθείκασι, (Υπ. μεθείκεσαν).

δέοντα: Εν. δέοντα, Μέλλ. δεήσοντα, Αόρ. δεήσαντα.

πράττειν: Εν. πράττειν, Μέλλ. πράξειν, Αόρ. πρᾶξαι, Πρκ. πεπραχέναι.

χαίρουσιν: Εν. χαίρουσι, Πρτ. ἔχαιρον, Μέλλ. χαιρήσουσι, Αόρ. [ἐχαίρησαν], Πρκ. γεγήθασι.

ἀγάλλονται: Εν. ἀγάλλονται, Πρτ. ἠγάλλοντο.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

σύνειμι: Ορ. σύνειμι, Υπ. συνῶ, Ευκτ. συνείην, Προστ. –, Απαρ. συνεῖναι, Μτχ. συνών, συνοῦσα, συνόν.

γίγνεται: Ορ. γίγνεται, Υπ. γίγνηται, Ευκτ. γίγνοιτο, Προστ. γιγνέσθω, Απαρ. γίγνεσθαι, Μτχ. γιγνόμενος, -η, -ον.

τιμῶμαι: Ορ. τιμῶμαι, Υπ. τιμῶμαι, Ευκτ. τιμῴμην, Προστ. –, Απαρ. τιμᾶσθαι, Μτχ. τιμώμενος, -η, -ον.

πάρεστιν: Ορ. πάρεστιν, Υπ. παρῇ, Ευκτ. παρείη, Προστ. παρέστω, Απαρ. παρεῖναι, Μτχ. παρών, παροῦσα, παρόν.

ἄχθονται: Ορ. ἄχθονται, Υπ. ἄχθωνται, Ευκτ. ἄχθοιντο, Προστ. ἀχθέσθων, Απαρ. ἄχθεσθαι, Μτχ. ἀχθόμενος, -η, -ον.

μεθιᾶσι: Ορ. μεθιᾶσι, Υπ. μεθιῶσι, Ευκτ. μεθιείησαν και μεθιεῖεν, Προστ. μεθιέντων, Απαρ. μεθιέναι, Μτχ. μεθιείς, μεθιεῖσα, μεθιέν.

χαίρουσιν: Ορ. χαίρουσιν, Υπ. χαίρωσιν, Ευκτ. χαίροιεν, Προστ. χαιρόντων, Απαρ. χαίρειν, Μτχ. χαίρων, χαίρουσα, χαῖρον.

ἀγάλλονται: Ορ. ἀγάλλονται, Υπ. ἀγάλλωνται, Ευκτ. ἀγάλλοιντο, Προστ. ἀγαλλέσθων, Απαρ. ἀγάλλεσθαι, Μτχ. ἀγαλλόμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. ἐγώ σύνειμι μέν θεοῖς: κύρια πρόταση. **σύνειμι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **θεοῖς:** αντικ. του ρήμ. Προσέχουμε ότι όπως η πρόθεση *σύν* συντάσσεται μόνο με δοτική, έτσι και ρήματα που είναι σύνθετα με την πρόθεση *σύν* συντάσσονται με δοτική, που φαίνεται να εξαρτάται νοηματικά από την πρόθεση (*σύνειμι θεοῖς = εἰμί σύν θεοῖς*).

2. σύνειμι δέ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς: κύρια πρόταση. **σύνειμι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἀνθρώποις:** αντικ. του ρήμ. **τοῖς ἀγαθοῖς:** επιθ. προσδ. στο *«ἀνθρώποις»*.

3. ἔργον δέ ... γίγνεται: κύρια πρόταση. **γίγνεται:** ρήμα. **ἔργον:** υποκ. του ρήμ. **καλόν, θεῖον, ἀνθρώπειον:** επιθετ. προσδ. στο *«ἔργον»*. **χωρίς ἐμοῦ:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει εξαίρεση. Το **χωρίς** όπως γενικά οι προθέσεις (αλλά και γενικότερα κάθε λέξη) που εκφράζουν απομάκρυνση, χωρισμό συντάσσονται με γενική πτώση (πρβ. πρόθ. **ἐκ** θέμ. 4, πρότ. 14).

4. τιμῶμαι δέ μάλιστα...ἀνθρώποις, ἀγαπητή μέν συνεργός... φιλίας κοινωνός: κύρια πρόταση. **τιμῶμαι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **μάλιστα:** επιρρ. προσδ. του ποσού. **πάντων:** γεν. διαιρετική από το *«μάλιστα»*. **Γενική διαιρετική** ονομάζεται η γενική που εκφράζει ένα όλο ή ένα σύνολο από το οποίο παίρνουμε ένα μέρος· π.χ. **τῶν πολιτῶν** *δύο* = από τους πολίτες δύο. Κατά λέξη η γενική διαιρετική μεταφράζεται με το *από + αιτιατ.* Γενική διαιρετική συχνά εξαρτάται από υπερθετικά, όπως εδώ από το *«μάλιστα»*. **παρά θεοῖς, παρά ἀνθρώποις:** εμπρόθ. προσδ. του τόπου (μεταφορικά). **οὖσα:** μετοχή που εννοείται εδώ (ισοδυναμεί με αιτιολογική πρόταση και μεταφράζεται: επειδή είμαι)· αιτιολογική μετοχή. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **συνεργός, φύλαξ, παραστάτις, συλλήπτρια, σύμμαχος, κοινωνός:** κατηγορούμενα στο υποκ., γιατί η μετοχ. *«οὖσα»* είναι του ρήματος *«εἰμί»* που είναι συνδετικό. **ἀγαπητή:** επιθετ. προσδ. στο *«συνεργός»*. **τεχνίταις:** η δοτική αυτή μεταφράζεται με το **σε**· δοτ. αντικειμενική στο *«συνεργός»*. **πιστή:** επιθετ. προσδ. στο *«φύλαξ»*· **οἴκων:** γεν. αντικειμενική στο *«φύλαξ»* (φυλάττω τούς οἴκους). **δεσπόταις:** η δοτική αυτή μεταφράζεται με το **για + αιτιατ.** και εκφράζει το πρόσωπο για χάρη του οποίου υπάρχει ή γίνεται κάτι· τέτοιες δοτικές ονομάζονται και δοτικές χαριστικές. **εὐμενής:** επιθετ. προσδ. στο *«παραστάτις»*. **οἰκέταις:** η δοτική αυτή μεταφράζεται με το **για** ή το **σε + αιτιατ.** (δοτική χαριστική). **ἀγαθή:** επιθετ. προσδ. στο *«συλλήπτρια»*. **τῶν πόνων:** γεν. αντικειμενική στο *«συλλήπτρια»* (συλλαμβάνει τους πόνους). **τῶν ἐν εἰρήνῃ:** η φράση *«τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων»* έχει τεθεί κατά το *υπερβατό σχήμα.* Κανονικά θα ήταν «τῶν πόνων ἐν εἰρήνῃ». **ἐν εἰρήνῃ, ἐν πολέμῳ:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνουν κατάσταση. **βεβαία:** επιθετ. προσδ. στο *«σύμμαχος»*. **τῶν ἔργων:** γεν. αντικ. στο *«σύμμαχος»*. **ἀρίστη:** επιθετ. προσδ. στο *«κοινωνός»*. **φιλίας:** γεν. αντικ. στο *«κοινωνός»*.

5. ὕπνος δέ ... ἀμόχθοις: κύρια πρόταση. **πάρεστιν:** ρήμα. **ὕπνος:** υποκ. του ρήμ. **τοῖς φίλοις, τοῖς ἀμόχθοις:** αντικ. του ρήμ. Προσέχουμε ότι πολλά ρήματα σύνθετα με την πρόθεση **παρά** συντάσσονται με δοτική που νοηματικά εξαρτάται από την πρόθεση, εφόσον έχει τη σημασία του *κοντά, δίπλα σε* κτλ. (π.χ. *παρακάθημαι τῷ φίλῳ = κάθημαι παρά τῷ φίλῳ, ὕπνος πάρεστι τοῖς φίλοις* = ὕπνος ἐστί παρά τοῖς φίλοις). εδώ η δοτική όμως μπορεί να εξαρτάται και από το *«ἡδίων»*. **τοῖς ἐμοῖς:** επιθ. προσδ. στο «φίλοις». **ἡδίων:** επιθετ. προσδ. στο *«ὕπνος»*. Προσέχουμε το διαζευκτικό σύνδεσμο **ἤ** εδώ που εισάγει μια φράση (*ἤ τοῖς ἀμόχθοις*) εξαρτώμενη από ένα *συγκριτικό* (*ἡδίων*)· σ' αυτές τις περιπτώσεις μεταφράζεται με το *«παρά», «από ό,τι»* και η όλη φράση ονομάζεται β΄ όρος συγκρίσεως

6. καί οὔτε...ἄχθονται: κύρια πρόταση. **ἄχθονται:** ρήμα. **οἱ (ἐμοί) φίλοι:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἀπολείποντες:** χρον. μτχ., ισοδυναμεί με χρονική πρόταση και μεταφράζεται: όταν (τον) χάνουν. Από μια άποψη η μετοχή είναι κατηγορηματική. Αυτό συμβαίνει, γιατί το ρήμα εξάρτησης εδώ (*ἄχθονται*) εκφράζει μια κατάσταση ψυχική. Σ' αυτή την περίπτωση η μετοχή εκφράζει το περιεχόμενο και συνάμα το αίτιο της ψυχικής κατάστασης (μεταφράζεται με το **που**). Αν δώσουμε όμως σημασία στη χρονική σχέση της μετοχής με το προσδιοριζόμενο ρήμα και την επανάληψη που εκφράζει, τότε μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε χρονική· (μετάφραση με το **όταν**).

7. οὔτε διά τοῦτον ... πράττειν: κύρια πρόταση. **μεθιᾶσι:** ρήμα. **οἱ** *(ἐμοί)* **φίλοι:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **πράττειν:** τελικό απαρέμφ. (εξηγείται με το **να**), αντικ. στο ρήμα. **τά δέοντα:** επιθ. μτχ., σύστοιχο αντικ. στο «πράττειν». **διά τοῦτον:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας.

8. καί οἱ μέν νέοι ... χαίρουσιν: κύρια πρόταση. **χαίρουσιν:** ρήμα. **οἱ νέοι:** υποκ. του ρήμ. **τοῖς ἐπαίνοις:** δοτική της αιτίας (=εξαιτίας των επαίνων). Τέτοιες δοτικές συχνά προσδιορίζουν τα ρήματα που εκφράζουν ένα συναίσθημα, όπως εδώ το *«χαίρουσι»*. **τῶν πρεσβυτέρων:** γεν. υποκειμενική στο «ἐπαίνοις». Προσέχουμε ότι το ουσιαστικό *«ἐπαίνοις»* από το οποίο εξαρτάται η γενική εκφράζει τη

ρηματική έννοια του *επαινώ*. Αν πάρουμε την αντίστοιχη νοηματικά φράση με το ρήμα *«οἱ πρεσβύτεροι ἐπαινοῦσι»*, θα παρατηρήσουμε ότι αυτό που ήταν γενική στην αντίστοιχη ρηματική φράση γίνεται *υποκείμενο*· γι' αυτό τέτοιες γενικές τις ονομάζουμε **υποκειμενικές**.

Η φράση «τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις» έχει τεθεί κατά το *υπερβατό σχήμα*. Κανονικά θα ήταν: τοῖς ἐπαίνοις τῶν πρεσβυτέρων.

9. οἱ δέ ... ἀγάλλονται: κύρια πρόταση. **ἀγάλλονται:** ρήμα. **οἱ γεραίτεροι:** υποκ. του ρήμ. **ταῖς τιμαῖς:** δοτ. της αιτίας (= εξαιτίας των τιμών, από τις τιμές)· **βλ.** προηγούμενη πρότ. **τῶν νέων:** γεν. υποκειμενική στο *«τιμαῖς»* (= τιμῶσι οἱ νέοι). Για τη γεν. υποκειμενική δες στην πρότ. 8. Η φράση *«ταῖς τῶν νέων τιμαῖς»* έχει τεθεί κατά το *υπερβατό σχήμα*. Κανονικά θα ήταν: ταῖς τιμαῖς τῶν νέων.

Νόημα

Σ' αυτό το κείμενο η Αρετή παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα που τη στολίζουν για να πείσει τον Ηρακλή να την ακολουθήσει. Και το πρώτο που αναφέρει είναι ότι συναναστρέφεται με τους θεούς και τους καλούς ανθρώπους. Κι ακόμη ότι κανένα έργο καλό δε γίνεται από τους θεούς και τους ανθρώπους χωρίς τη συμμετοχή της. Ύστερα λέει ότι την εκτιμούν και οι θεοί και οι καλοί άνθρωποι, γιατί αυτή βοηθάει τους τεχνίτες, αυτή φυλάει τα σπίτια των ιδιοκτητών, αυτή συμπαραστέκεται στους δούλους και βοηθάει σε κάθε ειρηνικό έργο κι ακόμη είναι ασφαλής σύμμαχος στους πολέμους και η καλύτερη φίλη.

Έτσι όσοι είναι φίλοι της έχουν πιο ευχάριστο ύπνο από τους τεμπέληδες και ποτέ δεν αφήνουν τις δουλειές τους για να κοιμηθούν. Τέλος όλοι οι ενάρετοι ζουν ευχάριστα και οι νέοι χαίρονται, όταν τους επαινούν οι γέροι, και οι γέροι χαίρονται, όταν τους σέβονται οι νέοι.

Για το περιεχόμενο

Οι ενάρετοι άνθρωποι έχουν πολύ καλές σχέσεις με τον ύπνο. Αυτό είναι εύκολο να εξηγηθεί. Ο ύπνος έρχεται εύκολα, όταν ο άνθρωπος είναι κουρασμένος από τη δουλειά (η εργατικότητα είναι στοιχείο της αρετής), εφόσον η καθαρή συνείδηση του εξασφαλίζει ψυχική ηρεμία, προϋπόθεση για έναν αδιατάραχτο ύπνο.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Λέγουσι τούς Χαλδαίους	Λέγεται ότι οι Χαλδαίοι
εἶναι **ἐλευθέρους** *καί* **ἀλκίμους.**	είναι (ήταν) **ελεύθεροι** και **δυνατοί.**
β) Αἱ οἰκίαι	Τα σπίτια
ἐν ταῖς κώμαις τῶν Ἀρμενίων	στα χωριά των Αρμενίων
κατάγειοι *(ἦσαν),*	**υπόγεια** (ήταν)
αἱ δέ εἴσοδοι τοῖς ὑποζυγίοις	και οι είσοδοι για τα υποζύγια
ὀρυκταί *ἦσαν.*	**σκαμμένες** ήταν.
γ) Οἱ **καλοί** *λόγοι τοῦ* **ἀγαθοῦ** *κριτοῦ*	Τα **καλά** λόγια του **συνετού** δικαστή
πείθουσι τούς πολίτας.	πείθουν τους πολίτες.
δ) Σύν ὑμῖν	Μαζί σας
πᾶσα μέν ὁδός **εὔπορος** *(ἐστί),*	κάθε δρόμος (είναι) **εύκολος,**
πᾶς δέ ποταμός **διαβατός** *(ἐστί)·*	κάθε ποτάμι είναι **ευκολοδιάβατο·**
ἄνευ δ' ὑμῶν	χωρίς εσάς, όμως,
πᾶς ποταμός **δύσπορος** *(ἐστί),*	κάθε ποτάμι (είναι) **δύσκολο να το διαβούμε,**
πᾶς δέ ὄχλος **φοβερός,**	και κάθε όχλος (συγκεντρωμένο άτακτο πλήθος) **φοβερός,**
φοβερώτατον *δ' ἐρημία (ἐστί).*	αλλά **το πιο φοβερό** (είναι) η ερημιά (μοναξιά).

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) λέγουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **λέγω.** Χρον. αντικ. Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπρ. εἰρήκεσαν. Εγκλ. αντικ.: Ορ. λέγουσι, Υπ. λέγωσι, Ευκτ. λέγοιεν, Προστ. λεγόντων, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, λέγουσα, λέγον.

ἀλκίμους: επίθ. δευτερόκλιτο **ὁ, ἡ ἄλκιμος, τό ἄλκιμον** και **ἄλκιμος, -η, -ον,** (= γενναίος, δυνατός).

εἶναι: απαρ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.** Χρον. αντικ.: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

β) ταῖς κώμαις: δοτ. πληθ., γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ κώμη** (= χωριό).

κατάγειοι = υπόγειοι.

αἱ εἴσοδοι: ονομ. πληθ., γένους θηλ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ἡ εἴσοδος.**

τοῖς ὑποζυγίοις: δοτ. πληθ., γένους ουδ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **τό ὑποζύγιον** (= το ζώο που μπαίνει στο ζυγό άμαξας, που μεταφέρει φορτία).

ὀρυκταί = σκαμμένες.

ἦσαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο παρατ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί.**

γ) πείθουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **πείθω** (= πείθω). Χρον. αντικ.: Εν. πείθουσι, Πρτ. ἔπειθον, Μέλλ. πείσουσι, Αόρ. ἔπεισαν, Πρκ. πεπείκασι, Υπρ. ἐπεπείκεσαν.

τούς πολίτας: αιτιατ. πληθ., γένους αρσ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ὁ πολίτης.**

δ) ὑμῖν: δοτ. πληθ., της προσωπικής αντων. του δευτέρου προσώπου **σύ.**

πᾶσα: ονομ. ενικ., γένους θηλ. του τριτόκλιτου επιθέτου **πᾶς, πᾶσα, πᾶν** (= καθένας, καθεμιά, καθένα).

εὔπορος = ευκολοπέραστος.

πᾶς: το αρσενικό του *πᾶσα.*

διαβατός = αυτός που μπορεί να περαστεί.

ὑμῶν: γεν. πληθ. της προσωπικής αντων. δευτέρου προσώπου **σύ.**

ὄχλος: ονομ εν., γένους αρσ., του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ ὄχλος** (= συγκεντρωμένο πλήθος χωρίς πειθαρχία και τάξη).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) ἐλευθέρους: αιτιατ. πληθυντ., γέν. αρσεν. του τριγενούς και τρικατάληκτου (και μερικές φορές δικατάληκτου) επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ ἐλεύθερος, ἡ ἐλευθέρα, τό ἐλεύθερον** (και ὁ , ἡ ἐλεύθερος, τό ἐλεύθερον).

ἀλκίμους: αιτιατ. πληθυντ., γέν. αρσεν., του τριγενούς και δικατάληκτου (και μερικές φορές τρικατάληκτου) επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ, ἡ ἄλκιμος, τό ἄλκιμον** (και ἄλκιμος, -η, -ον).

β) κατάγειοι: ονομ. πληθυντ., γέν. θηλ., του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ, ἡ κατάγειος, τό κατάγειον.**

ὀρυκταί: ονομ. πληθ., γέν. θηλ., του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της β΄ κλίσ. ὁ **ὀρυκτός, ἡ ὀρυκτή, τό ὀρυκτόν.**

γ) καλοί: ονομ. πληθ., γέν. αρσεν., του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ καλός, ἡ καλή, τό καλόν.**

ἀγαθοῦ: γεν. ενικ., γέν. αρσεν., του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της β΄ κλίσ. **ὁ ἀγαθός, ἡ ἀγαθή, τό ἀγαθόν.**

δ) **εὔπορος:** ονομ. ενικ. γέν. θηλ., του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου της Β΄ κλίσ. **ὁ, ἡ εὔπορος, τό εὔπορον.**

δύσπορος: ονομ. ενικ., γέν. αρσ., του τριγενούς και δικατάληκτου επιθέτου της Β΄ κλίσ. **ὁ, ἡ δύσπορος, τό δύσπορον.**

φοβερός: ονομ. ενικ., γέν. αρσ. του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της Β΄ κλίσ. **ὁ φοβερός, ἡ φοβερά, τό φοβερόν.**

διαβατός: ονομ. ενικ., γέν. αρσεν., του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της Β΄ κλίσης **ὁ διαβατός, ἡ διαβατή, τό διαβατόν.** Το επίθετο αυτό είναι **ρηματικό επίθετο.**

φοβερώτατον: ονομ. ενικ., γέν. ουδ., του τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου της Β΄ κλίσης **ὁ φοβερώτατος, ἡ φοβερωτάτη, τό φοβερώτατον.** Το επίθετο αυτό είναι υπερθετικός βαθμός του επιθέτου φοβερός.

Τύποι δευτερόκλιτων επιθέτων.

Τρικατάληκτα: ὀρυκτός, **ή, όν.** – ἀγαθός, **ή, όν.** – νέος, νέα, νέον – ἀρχαῖος, ἀρχαία, ἀρχαῖον.

Σημείωση: Κανονικά το θηλυκό των τρικατάληκτων δευτεροκλίτων επιθέτων έχει κατάληξη **η**. Όμως, αν μπροστά από την κατάληξη **ος** του αρσενικού υπάρχει **ι, ε, ρ**, τότε το θηλυκό σχηματίζεται με κατάληξη **α**. Το *ἀθρόος, ἀθρόα, ἀθρόον* σχηματίζει θηλυκό σε **α**, γιατί επιδρά το **ρ**.

Δικατάληκτα: ὁ, ἡ, κατάγειος, τό κατάγειον, ὁ, ἡ ἔνδοξος, τό ἔνδοξον.

Σημείωση: Δικατάληκτα επίθετα είναι:

α) *όλα σχεδόν τα σύνθετα:* ὁ, ἡ ἔνδοξος, τό ἔνδοξον, ὁ, ἡ ἄχρηστος, τό ἄχρηστον, ὁ, ἡ ἔντι-

μος, τό ἔντιμον. Εξαιρέσεις: ὁ ἐναντίος, ἡ ἐναντία, τό ἐναντίον, κ.ά.

β) τα επίθετα: ὁ, ἡ βάναυσος, τό βάναυσον. ὁ, ἡ βάρβαρος, τό βάρβαρον. ὁ, ἡ ἥμερος, τό ἥμερον. ὁ, ἡ ἤρεμος, τό ἤρεμον. ὁ, ἡ ἥσυχος, τό ἥσυχον. ὁ, ἡ κίβδηλος, τό κίβδηλον. ὁ, ἡ λάβρος, τό λάβρον. ὁ, ἡ λάλος, τό λάλον.

γ) μερικά απλά επίθετα που λήγουν σε **ιος, ιμος, ειος**: ὁ, ἡ βόρειος, τό βόρειον. ὁ, ἡ γαμήλιος, τό γαμήλιον, ὁ, ἡ δόκιμος, τό δόκιμον, κ.ά.

δ) μερικά επίθετα όπως: βέβαιος, βεβαία, βέβαιον. ἔρημος, ἐρήμη, ἔρημον, κ.ά. απαντούν και ως δικατάληκτα: ὁ, ἡ βέβαιος, τό βέβαιον, ὁ, ἡ ἔρημος, τό ἔρημον.

Το θηλυκό των τρικαταλήκτων στην ονομαστική και γενική του πληθυντικού αριθμού τονίζεται όπως και το αρσενικό.

π.χ. οἱ δίκαιοι – αἱ δίκαιαι
τῶν δικαίων – τῶν δικαίων.

Κλίση δευτερόκλιτου επιθέτου.

Πτώσεις	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσ.	**Θηλ.**	**Ουδ.**	**Αρσ.**	**Θηλ.**	**Ουδ.**
Ον.	ἀγαθ **-ός**	ἀγαθ **-ή**	ἀγαθ **-όν**	ἀγαθ **-οί**	ἀγαθ **-αί**	ἀγαθ **-ά**
Γεν.	ἀγαθ **-οῦ**	ἀγαθ **-ῆς**	ἀγαθ **-οῦ**	ἀγαθ **-ῶν**	ἀγαθ **-ῶν**	ἀγαθ **-ῶν**
Δοτ.	ἀγαθ **-ῷ**	ἀγαθ **-ῇ**	ἀγαθ **-ῷ**	ἀγαθ **-οῖς**	ἀγαθ **-αῖς**	ἀγαθ **-οῖς**
Αιτ.	ἀγαθ **-όν**	ἀγαθ **-ήν**	ἀγαθ **-όν**	ἀγαθ **-ούς**	ἀγαθ **-άς**	ἀγαθ **-ά**
Κλητ.	ἀγαθ **-έ**	ἀγαθ **-ή**	ἀγαθ **-όν**	ἀγαθ **-οί**	ἀγαθ **-αί**	ἀγαθ **-ά**
Ον.	δίκαι **-ος**	δικαί **-α**	δίκαι **-ον**	δίκαι **-οι**	δίκαι **-αι**	δίκαι **-α**
Γεν.	δικαί **-ου**	δικαί **-ας**	δικαί **-ου**	δικαί **-ων**	δικαί **-ων**	δικαί **-ων**
Δοτ.	δικαί **-ῳ**	δικαί **-ᾳ**	δικαί **-ῳ**	δικαί **-οις**	δικαί **-αις**	δικαί **-οις**
Αιτ.	δίκαι **-ον**	δικαί **-αν**	δίκαι **-ον**	δικαί **-ους**	δικαί **-ας**	δίκαι **-α**
Κλητ.	δίκαι **-ε**	δικαί **-α**	δίκαι **-ον**	δίκαι **-οι**	δίκαι **-αι**	δίκαι **-α**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) λέγουσι τούς Χαλδαίους ἐλευθέρους καί ἀλκίμους εἶναι: κύρια πρόταση. **λέγουσι:** ρήμα. **τινές:** εννοείται ως υποκ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **τούς Χαλδαίους:** υποκ. του *εἶναι*. Το υποκ. του *εἶναι* βρίσκεται σε αιτιατ., γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία.** Δες και στη *συντακτική επεξεργασία των φράσεων* στο θέμα 5. **ἐλευθέρους, ἀλκίμους:** κατηγορούμενα στο υποκ. του *εἶναι*, γιατί το *εἶναι* είναι συνδετικό ρήμα (και τα κατηγορούμενα σε αιτιατική πτώση, αφού συμφωνούν με το υποκ. Όλα μεταφράζονται με ονομαστική).

β) αἱ ἐν ταῖς κώμαις τῶν Ἀρμενίων... τοῖς ὑποζυγίοις ὀρυκταί ἦσαν: κύρια πρόταση. **ἦσαν:** ρήμα. **αἱ οἰκίαι, αἱ εἴσοδοι:** υποκ. **κατάγειοι, ὀρυκταί:** κατηγορούμενα στα υποκ. *οἰκίαι* και *εἴσοδοι* αντίστοιχα, γιατί το *ἦσαν* είναι συνδετικό ρήμα. **ἐν ταῖς κώμαις:** εμπρόθ. προσδιορ. του τόπου (*αἱ ἐν ταῖς κώμαις* είναι επιθετικός προσδιορ. στο *οἰκίαι*). **τῶν Ἀρμενίων:** γενική κτητική στο *κώμαις*. **τοῖς υποζυγίοις:** η δοτική δείχνει για ποιον προορίζεται κάτι.

γ) οἱ τοῦ ἀγαθοῦ κριτοῦ καλοί λόγοι πείθουσι τούς πολίτας: κύρια πρόταση. **πείθουσι:** ρήμα. **οἱ λόγοι:** υποκ. **τούς πολίτας:** αντικ. **καλοί:** επιθετ. προσδιορ. στο *λόγοι*. **τοῦ κριτοῦ:** γενική κτητική (ή υποκειμενική) στο *λόγοι*. **ἀγαθοῦ:** επιθετ. προσδιορ. στο *κριτοῦ (Οἱ τοῦ κριτοῦ* νοείται και ως επιθετ. προσδιορ. στο *λόγοι*).

δ) 1. σύν ὑμῖν πᾶσα μέν ὁδός εὔπορος: κύρια πρόταση. **ἐστί:** εννοείται ως ρήμα. **ὁδός:** υποκ. **πᾶσα:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *ὁδός*. **εὔπορος:** κατηγορούμενο στο *ὁδός*, γιατί το *ἐστί* είναι συνδετικό. **σύν ὑμῖν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει συνοδεία.

2. πᾶς δέ ποταμός διαβατός: κύρια πρόταση. **ἐστί:** εννοείται ως ρήμα. **ποταμός:** υποκ. **πᾶς:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *ποταμός*. **διαβατός:** κατηγορούμενο στο *ποταμός*, γιατί το *ἐστί* είναι συνδετικό.

3. ἄνευ δ' ὑμῶν πᾶς ποταμός δύσπορος: κύρια πρόταση. **ἐστί:** εννοείται ως ρήμα. **ποταμός:** υποκ. **πᾶς:** κατηγορ. προσδιορ. στο *ποταμός*. **δύσπορος:** κατηγορούμενο στο *ποταμός*. **ἄνευ ὑμῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. της εξαίρεσης (το αντίθετο της συνοδείας).

4. πᾶς δέ ὄχλος φοβερός: κύρια πρόταση. **ἐστί:** εννοείται ως ρήμα. **ὄχλος:** υποκ. **πᾶς:** κατηγορ. προσδιορ. στο *ὄχλος*. **φοβερός:** κατηγορούμενο στο *ὄχλος*.

5. φοβερώτατον δ' ἐρημία: κύρια πρόταση. **ἐστί:** ενν. ως ρήμα. **ἐρημία:** υποκ. **φοβερώτατον:** κατηγορούμενο. (Το κατηγορούμενο *φοβερώτατον* δε συμφωνεί στο γένος με το υποκ. *ἐρημία*. Βλ. συντακτικό του ΟΕΔΒ § 16, σελ. 19).

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση ονομάτων και επιθέτων

Ονομ.	**ἡ**	**φανερά**	**ὁδός**	**βεβαία**	**σύμμαχος**	**κατάγειος**	**οἰκία**
Γεν.	**τῆς**	**φανερᾶς**	**ὁδοῦ**	**βεβαίας**	**συμμάχου**	**καταγείου**	**οἰκίας**
Δοτ.	**τῇ**	**φανερᾷ**	**ὁδῷ**	**βεβαίᾳ**	**συμμάχῳ**	**καταγείῳ**	**οἰκίᾳ**
Αιτ.	**τήν**	**φανεράν**	**ὁδόν**	**βεβαίαν**	**σύμμαχον**	**κατάγειον**	**οἰκίαν**
Κλητ.	ὦ	φανερά	ὁδέ	βεβαία	σύμμαχε	κατάγειε	οἰκία
Ονομ.	αἱ	φανεραί	ὁδοί	βέβαιαι	σύμμαχοι	κατάγειοι	οἰκίαι
Γεν.	**τῶν**	**φανερῶν**	**ὁδῶν**	**βεβαίων**	**συμμάχων**	**καταγείων**	**οἰκιῶν**
Δοτ.	**ταῖς**	**φανεραῖς**	**ὁδοῖς**	**βεβαίαις**	**συμμάχοις**	**καταγείοις**	**οἰκίαις**
Αιτ.	**τάς**	**φανεράς**	**ὁδούς**	**βεβαίας**	**συμμάχους**	**καταγείους**	**οἰκίας**
Κλητ.	ὦ	φανεραί	ὁδοί	βέβαιαι	σύμμαχοι	κατάγειοι	οἰκίαι

Ονομ.	**ὁ**	**ἐλεύθερος**	**καί**	**ἄλκιμος**	**πολίτης**
Γεν.	**τοῦ**	**ἐλευθέρου**	**καί**	**ἀλκίμου**	**πολίτου**
Δοτ.	**τῷ**	**ἐλευθέρῳ**	**καί**	**ἀλκίμῳ**	**πολίτῃ**
Αιτ.	**τόν**	**ἐλεύθερον**	**καί**	**ἄλκιμον**	**πολίτην**
Κλητ.	ὦ	ἐλεύθερε	καί	ἄλκιμε	πολῖτα
Ονομ.	οἱ	ἐλεύθεροι	καί	ἄλκιμοι	πολῖται
Γεν.	**τῶν**	**ἐλευθέρων**	**καί**	**ἀλκίμων**	**πολιτῶν**
Δοτ.	**τοῖς**	**ἐλευθέροις**	**καί**	**ἀλκίμοις**	**πολίταις**
Αιτ.	**τούς**	**ἐλευθέρους**	**καί**	**ἀλκίμους**	**πολίτας**
Κλητ.	ὦ	ἐλεύθεροι	καί	ἄλκιμοι	πολῖται

Β1,2

Τα πρωτόκλιτα θηλυκά των δευτερόκλιτων επιθέτων στη γενική του πληθυντικού τονίζονται όπως και τα αρσενικά δευτερόκλιτα, δηλαδή άλλοτε στη λήγουσα και άλλοτε στην παραλήγουσα. Αντίθετα τα θηλυκά ουσιαστικά της α΄ κλίσης που λήγουν σε -α τονίζονται πάντα στη λήγουσα στη γενική του πληθυντικού.

Β1,3 Φράσεις με επίθετα Β΄ κλίσης.

α) **Αἱ παράνομοι** *ὁπλοφορίαι,* **τῇ ἠρέμῳ** *θαλάττῃ.*
β) **Ταῖς βαρβάροις** *χώραις,* **τοῖς ἡμέροις** *ζῴοις.*
γ) **Τῶν ἀνθρωπείων** *νόμων,* **τούς γενναίους** *πολίτας.*
δ) **Τούς κριθίνους** *ἄρτους,* **τῆς μακρᾶς** *ὁδοῦ.*
ε) **Τῶν δικαίων** *πράξεων,* **τούς ἐνδόξους** *προγόνους.*

Β1,4 Σχηματισμός φράσεων και μετάφραση.

α) *Ἐν ταῖς* **ἀρχαίαις** *Ἀθήναις αἱ μέν τῶν ἰδιωτῶν οἰκίαι* **μικραί** *καί* **ταπειναί,** *οἱ δέ δημόσιοι οἶκοι* **ὑψηλοί** *τε καί* **καλοί** *ἦσαν.* (= Στην **αρχαία** Αθήνα τα σπίτια των απλών πολιτών ήταν **μικρά** και **χαμηλά**, ενώ τα δημόσια οικοδομήματα ήταν **ψηλά** και **ωραία**).

β) *Οἱ γεωργῶν πόνοι πολλάκις* **μάταιοί** *εἰσιν, ἐπειδή* **βλαβερά** *ζῷα τούς καρπούς διαφθείρει.* (= Οι κόποι των γεωργών πολλές φορές είναι **μάταιοι,** επειδή **βλαβερά** ζώα τους καρπούς καταστρέφουν).

γ) *Ἐν τῇ* **ἀρχαίᾳ** *Βαβυλῶνι στοαί* **περίλαμπροι** *καί κῆποι* **ἀνθηροί** *καί περίπατοι* **τερπνοί** *ἦσαν.* (= Στην **αρχαία** Βαβυλώνα υπήρχαν **πολύ λαμπρές** στοές και **ανθισμένοι** κήποι και **ευχάριστοι** τόποι για περίπατο).

δ) *Ἔλεγον τήν πόλιν* **πλουσίαν** *καί* **ἔνδοξον** *εἶναι.* (= Έλεγαν ότι η πόλη είναι **πλούσια** και **ένδοξη).**

B1,5 Επίθετα Β΄ κλίσης

Ο άνθρωπος καταξιώνει τη θέση

Κείμενο

Δαμωνίδας ὑπό τοῦ χορηγοῦ ταχθείς ἔσχατος τοῦ χοροῦ «εὖγε» εἶπεν «ὦ χορηγέ, ἐξεῦρες πῶς καί αὕτη ἡ χώρα ἄτιμος οὖσα ἔντιμος γένηται».

(Ἠθικά τοῦ Πλουτάρχου).

Μετάφραση

Ο Δαμωνίδης, όταν τοποθετήθηκε από το χορηγό τελευταίος στο χορό, είπε: «μπράβο, χορηγέ, βρήκες πώς κι αυτή η θέση, που είναι υποτιμημένη, να γίνει τιμημένη».

ὁ, ἡ ἄτιμος, τό ἄτιμον
ὁ, ἡ ἔντιμος, τό ἔντιμον
ὁ ἔσχατος, ἡ ἐσχάτη, τὸ ἔσχατον

Γ1 Συνώνυμες λέξεις

δεῖ –	προσήκει	ἥδομαι –	ἀγάλλομαι
πάνυ –	σφόδρα	παρασπονδῶ –	ἐπιορκῶ
οἱ πρεσβύτεροι –	οἱ γεραίτεροι	πράττω –	ποιῶ
θέλω –	βούλομαι	γιγνώσκω –	οἶδα

Γ2 Η αξία του νου για τον άνθρωπο.

Ο Πλούταρχος στο έργο του «Περί παίδων ἀγωγῆς» παρουσιάζεται βαθύς γνώστης της ψυχολογίας του παιδιού. Σκοπός της αγωγής, υποστηρίζει, είναι η «αγωγή του ήθους», δηλαδή η ηθική διάπλαση του νέου ανθρώπου. Στο απόσπασμα που ακολουθεί προβάλλεται η ανωτερότητα της παιδείας απέναντι σε όλα τα άλλα επιτεύγματα του ανθρώπου. Η παιδεία συγκρίνεται μόνο με την ανθρώπινη λογική, που είναι η σπουδαιότερη ιδιότητα του ανθρώπου. Και η παιδεία, όμοια με τη λογική, αποτελεί ένα απόκτημα που κανείς ποτέ δεν μπορεί να το αφαιρέσει από εκείνον που θεωρείται μορφωμένος. Αντίθετα, με το πέρασμα του χρόνου και ο νους του ανθρώπου πλουτίζεται με νέες εμπειρίες και η μόρφωσή του βελτιώνεται.

Παιδεία δέ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐστίν ἀθάνατον καί θεῖον. Καί δύο τά πάντων ἐστί κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καί λόγος. Καί ὁ μέν νοῦς ἀρχικός ἐστι τοῦ λόγου, ὁ δέ λόγος ὑπηρετικός τοῦ νοῦ, τύχῃ μέν ἀνάλωτος, συκοφαντίᾳ δ' ἀναφαίρετος, νόσῳ δ' ἀδιάφθορος, γήρᾳ δ' ἀλύμαντος. Μόνος γάρ ὁ νοῦς παλαιούμενος ἀνηβᾷ, καί ὁ χρόνος τἆλλα πάντ' ἀφαιρῶν τῷ γήρᾳ προστίθησι τήν ἐπιστήμην. Ὅ γε μην πόλεμος χειμάρρου δίκην πάντα σύρων καί πάντα παραφέρων μόνην οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι.

(Περί παίδων ἀγωγῆς του Πλουτάρχου 5Ε)

κείμενο

Τῶν δ' ἐν ἡμῖν
παιδεία ἐστί
μόνον ἀθάνατον καί θεῖον.
Καί ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει
δύο ἐστί τά κυριώτατα πάντων,
νοῦς καί λόγος.
Καί ὁ μέν νοῦς ἐστί(ν) ἀρχικός τοῦ λόγου,
ὁ δέ λόγος ὑπηρετικός τοῦ νοῦ,
ἀνάλωτος μέν τύχῃ,
ἀναφαίρετος δέ συκοφαντίᾳ,
ἀδιάφθορος δέ νόσῳ,
ἀλύμαντος δέ γήρᾳ.
Μόνος γάρ ὁ νοῦς
παλαιούμενος ἀνηβᾷ,
καί ὁ χρόνος τἄλλα πάντ' ἀφαιρῶν
τῷ γήρᾳ προστίθησι τήν ἐπιστήμην.
Ὅ γε μήν πόλεμος
πάντα σύρων δίκην χειμάρρου
καί πάντα παραφέρων
μόνην παιδείαν
οὐ δύναται παρελέσθαι.

μετάφραση

Και από τα αγαθά (που βρίσκονται σε) μας
η παιδεία είναι
το μόνο αθάνατο και θεϊκό.
Και στην ανθρώπινη φύση
δύο είναι τα σπουδαιότερα απ' όλα,
ο νους και ο λόγος.
Και ο νους είναι κυβερνήτης του λόγου,
ενώ ο λόγος υπηρέτης του νου,
απόρθητος από την τύχη,
ικανός να μη λιγοστεύει από τη συκοφαντία,
απείραχτος από την αρρώστια,
αναλλοίωτος από τα γηρατειά.
Γιατί μόνο ο νους,
ενώ παλιώνει, ξανανιώνει
και ο χρόνος, αν και αφαιρεί όλα τ' άλλα,
στα γηρατειά προσθέτει τη γνώση.
Και ο πόλεμος ακόμα,
αν και όλα τα παίρνει σαν χείμαρρος
και όλα τα παρασύρει εδώ και κει,
μόνο την παιδεία
δεν μπορεί να αφαιρέσει.

Λεξιλόγιο

τῶν ἐν ἡμῖν = από τα αγαθά (που βρίσκονται σε) μας.

τά πάντων κυριώτατα = τα σπουδαιότερα απ' όλα.

ἀρχικός = κυβερνήτης, κυρίαρχος.

ὑπηρετικός = υπηρέτης.

ἀνάλωτος = απόρθητος, ακυρίευτος.

ἀναφαίρετος = αυτός που δεν μπορεί να τον απομακρύνει ή να τον λιγοστέψει κανείς.

ἀδιάφθορος = αυτός που δεν μπορεί να τον φθείρει, να τον πειράξει κανείς, απείραχτος, άφθαρτος.

γήρᾳ (δοτ. του **γῆρας**) = απ' τα γηρατειά.

ἀλύμαντος (**ἀ** στερ. + **λυμαίνομαι**) = αναλλοίωτος.

παλαιούμενος = ενώ παλιώνει.

ἀνηβᾷ (ενεστ. του **ἀνηβάω-ῶ**) = ξανανιώνει.

προστίθησι (ενεστ. του **προστίθημι**) = προσθέτει.

τήν ἐπιστήμην = τη γνώση.

δίκην χειμάρρου = σαν χείμαρρος.

σύρων (μετχ. ενεστ. του **σύρω**) = αν και παίρνει, τραβάει.

παραφέρων (μετχ. ενεστ. του **παραφέρω**) = αν και παρασύρει.

παρελέσθαι (απαρ. αορ. β΄ του **παραιρέομαι-οῦμαι**) = να αφαιρέσει.

Α1 Θέμα 7. Η καλλιέργεια της ψυχής κύριος στόχος της εκπαίδευσης στους Πέρσες.

*Μεταξύ των έργων του Ξενοφώντα είναι κι αυτό που επιγράφεται «**Κύρου Παιδεία**», στο οποίο μαθαίνουμε τα σχετικά με την εκπαίδευση του Κύρου, αλλά και όλες τις πράξεις του Πέρση βασιλιά. Στο απόσπασμα που ακολουθεί βλέπουμε ένα μέρος από το περιεχόμενο της εκπαίδευσης των Περσών στα χρόνια του Κύρου.*

Οἱ μέν τῶν Περσῶν παῖδες εἰς τά διδασκαλεῖα φοιτῶντες διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καί λέγουσιν ὅτι ἐπί τοῦτο ἔρχονται ὥσπερ παρ' ἡμῖν ἐπί τά γράμματα. Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τό πλεῖστον τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. Γίγνεται γάρ δή καί παισί πρός ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καί κλοπῆς καί ἁρπαγῆς καί βίας καί ἀπάτης. Δικάζουσι δέ καί ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μέν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δέ ἥκιστα, ἀχαριστίας. Οἴονται γάρ τούς ἀχαρίστους καί περί θεούς ἀμελῶς ἔχειν καί περί γονέας καί πατρίδα καί φίλους. Ἕπεσθαι δέ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία· καί γάρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπί πάντα τά αἰσχρά ἡγεμών. Διδάσκουσι δέ τούς παῖδας καί σωφροσύνην· μέγα δέ συμβάλλεται εἰς τό μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτούς ὅτι καί τούς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνά πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. Διδάσκουσι δέ αὐτούς καί πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δέ καί εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τούς πρεσβυτέρους πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς.

(Κύρου Παιδεία του Ξενοφώντα 1, 2, 6-8)

Λεξιλόγιο

τά διδασκαλεῖα = τα σχολεία.

φοιτῶντες (μετχ. ενεστ. του **φοιτάω-ῶ**) = φοιτώντας.

διάγουσι (ενεστ. του **διάγω**) = περνούν τον καιρό τους. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις).

ἐπί τοῦτο = γι' αυτό το σκοπό.

ὥσπερ = όπως ακριβώς.

παρ' ἡμῖν = κοντά μας, σε μας, στην πόλη μας.

ἐπί τά γράμματα = για να μάθουν γράμματα.

διατελοῦσι δικάζοντες = συνεχώς δικάζουν, κρίνουν και τιμωρούν. Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις.

τό πλεῖστον τῆς ἡμέρας = το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας.

δή = βέβαια, ως γνωστό.

παισί (δοτ. πληθ. του **παῖς**) = στα παιδιά.

ἐγκλήματα πρός ἀλλήλους = κατηγορίες του ενός για τον άλλο, αδικήματα.

ἁρπαγῆς = για αρπαγή (είναι η αφαίρεση κάποιου πράγματος με τη βία).

οὗ ἕνεκα = για το οποίο.

μάλιστα = σε μεγάλο βαθμό, πάρα πολύ.

δικάζονται (ενεστ. του **δικάζομαι**) = καταφεύγουν στο δικαστήριο.

ἥκιστα = ελάχιστα, καθόλου.

ἀμελῶς ἔχειν (περίφραση αντί **ἀμελεῖν**) = ότι αδιαφορούν.

ἕπεσθαι (απαρ. ενεστ. του **ἕπομαι**) = ότι ακολουθεί.

ἡ ἀναισχυντία = η αδιαντροπιά.

καί γάρ = γιατί αλήθεια, πραγματικά.

μεγίστη ἡγεμών = ο πιο σημαντικός οδηγός.

ἐπί πάντα τά αἰσχρά = σ' όλες τις αισχρότητες, τις αισχρές πράξεις.

μέγα (επίρρημα) = πολύ.

συμβάλλεται (ενεστ. του **συμβάλλομαι**) = συμβάλλει, συντελεί.

εἰς τό μανθάνειν σωφρονεῖν = στο να μαθαίνουν να έχουν φρονιμάδα.

ὁρῶσιν (ενεστ. του **ὁράω-ῶ**) = βλέπουν.

σωφρόνως διάγοντας = να ζουν με φρονιμάδα. Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις.

πειθομένους = να πειθαρχούν, να πείθονται. Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις.

ἰσχυρῶς = πάρα πολύ, υπερβολικά, με όλες τις δυνάμεις.

κείμενο	μετάφραση
Οἱ μέν παῖδες τῶν Περσῶν	Τα παιδιά των Περσών
φοιτῶντες εἰς τά διδασκαλεῖα	φοιτώντας στα σχολεία
διάγουσιν μανθάνοντες δικαιοσύνην·	περνούν τον καιρό τους μαθαίνοντας δικαιοσύνη·
καί λέγουσιν	και λένε
ὅτι ἔρχονται ἐπί τοῦτο	ότι πηγαίνουν γι' αυτό το σκοπό,
ὥσπερ παρ' ἡμῖν	όπως ακριβώς στην πόλη μας (πηγαίνουν)
ἐπί τά γράμματα.	για να μάθουν γράμματα.
Οἱ δ' ἄρχοντες αὐτῶν	Και οι άρχοντές τους
διατελοῦσι δικάζοντες αὐτοῖς	συνεχώς τα κρίνουν (και τα τιμωρούν)
τό πλεῖστον τῆς ἡμέρας.	το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας.
Γίγνεται γάρ δή	Γιατί βέβαια γίνονται (διατυπώνονται)
καί παισί	και στα παιδιά,
ὥσπερ ἀνδράσιν	όπως ακριβώς και στους άντρες (στους μεγάλους),
ἐγκλήματα πρός ἀλλήλους	κατηγορίες του ενός για το άλλο
καί κλοπῆς καί ἁρπαγῆς	και για κλοπή και για αρπαγή
καί βίας καί ἀπάτης.	και για βιαιότητα και για απάτη.
Δικάζουσι δέ καί ἐγκλήματος	Επίσης τα κρίνουν (και τα τιμωρούν) και για ένα αδίκημα,
οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι	για το οποίο οι άνθρωποι
μισοῦσι μέν ἀλλήλους μάλιστα,	δημιουργούν μίση μεταξύ τους σε μεγάλο βαθμό,
ἥκιστα δέ δικάζονται,	αλλά (για το οποίο) σχεδόν καθόλου δεν καταφεύγουν στο δικαστήριο,
ἀχαριστίας.	για την αχαριστία δηλαδή.
Οἴονται γάρ τούς ἀχαρίστους	Γιατί νομίζουν ότι οι αχάριστοι
ἀμελῶς ἔχειν	αδιαφορούν
καί περί θεούς καί περί γονέας	και για τους θεούς και για τους γονείς
καί πατρίδα καί φίλους.	και για την πατρίδα και για τους φίλους.
Μάλιστα δέ δοκεῖ	Και προπάντων φαίνεται (νομίζουν)
τῇ ἀχαριστίᾳ	ότι την αχαριστία
ἕπεσθαι ἡ ἀναισχυντία·	ακολουθεί η αδιαντροπιά·
καί γάρ δοκεῖ αὕτη εἶναι	γιατί πραγματικά φαίνεται ότι αυτή είναι
μεγίστη ἡγεμών	ο πιο σημαντικός οδηγός
ἐπί πάντα τά αἰσχρά.	προς όλες τις αισχρές πράξεις.
Διδάσκουσι δέ τούς παῖδας	Διδάσκουν επίσης στα παιδιά
καί σωφροσύνην·	και σωφροσύνη·
μέγα δέ συμβάλλεται	πολύ επίσης συμβάλλει
εἰς τό μανθάνειν αὐτούς σωφρονεῖν	στο να μαθαίνουν αυτά να έχουν φρονιμάδα
ὅτι ὁρῶσιν ἀνά πᾶσαν ἡμέραν	το ότι βλέπουν κάθε μέρα
καί τούς πρεσβυτέρους	και τους μεγαλύτερους
διάγοντας σωφρόνως.	να ζουν με φρονιμάδα.
Διδάσκουσι δέ αὐτούς	Ακόμα τα διδάσκουν
καί πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι·	και να πειθαρχούν στους άρχοντες·
μέγα δέ συμβάλλεται καί εἰς τοῦτο	και σ' αυτό επίσης πολύ συμβάλλει

ΝΑΙ

ὅτι ὁρῶσι τούς πρεσβυτέρους πειθομένους ἰσχυρῶς τοῖς ἄρχουσιν.	το ότι βλέπουν τους μεγαλύτερους να πειθαρχούν πάρα πολύ στους άρχοντες.

Μεταφραστικές παρατηρήσεις

1. Προσέξτε στα παρακάτω παραδείγματα πώς μεταφράζουμε το σύνολο **ρήμα + μετοχή.**

α. **διάγουσι μανθάνοντες** = *διαρκώς μαθαίνουν*, αλλά και *περνούν τον καιρό τους μαθαίνοντας.*

β. **διατελοῦσι δικάζοντες** = *συνεχώς δικάζουν, συνεχώς κρίνουν (και τιμωρούν).*

γ. **φαίνομαι κολάζων** = *φανερά τιμωρώ* ή *αποδεικνύομαι ότι τιμωρώ.*

δ. **τυγχάνουσι παρόντες** = *κατά τύχη, τυχαία παρευρίσκονται*, αλλά και *τυχαίνει να παρευρίσκονται.* κ.ά.

Δηλ. στις παραπάνω περιπτώσεις μεταφράζουμε συχνά τη μετοχή σαν κύριο ρήμα και το ρήμα με ένα αντίστοιχο επίρρημα ή επιρρηματική φράση γενικά. Βέβαια και στις περιπτώσεις αυτές μπορούμε κάποτε να μεταφράσουμε το ρήμα ως ρήμα και τη μετοχή είτε με πρόταση που εισάγεται (αρχίζει) με το **ότι** (παρ. γ, δ) ή το **να** είτε με μετοχή σε -οντας (παρ. α).

2. Τα ρήματα που δηλώνουν αίσθηση (**ὁρῶ, ἀκούω, αἰσθάνομαι, ἀκροῶμαι** κ.ά.) συνοδεύονται από μετοχή η οποία μεταφράζεται με το **ότι** ή **να + ρήμα.** Έτσι:

ὁρῶσιν σωφρόνως διάγοντας = βλέπουν να (ότι) ζουν με φρονιμάδα.

ὁρῶσιν πειθομένους = βλέπουν να (ότι) πειθαρχούν.

ἀκούω τινός λέγοντος = ακούω κάποιον να λέει κ.ά.

Ας σημειώσουμε ότι αυτές οι μετοχές, όπως εκείνες της προηγούμενης παρατήρησης (1), ονομάζονται στο συντακτικό **κατηγορηματικές.**

3. **Η αιτιατική που μεταφράζεται με ονομαστική.** Προσέχουμε τη μετάφραση των παρακάτω φράσεων με απαρέμφατο.

α. Οἴονται **τούς ἀχαρίστους** ἀμελῶς ἔχειν.

Νομίζουν ότι **οι αχάριστοι** δεν ενδιαφέρονται.

β. Μέγα συμβάλλεται εἰς τό μανθάνειν σωφρονεῖν **αὐτούς.**

Πολύ συμβάλλει στο να μαθαίνουν **αυτά** (= **αυτοί, οι παίδες**) να έχουν φρονιμάδα.

Παρατηρούμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το υποκείμενο του απαρέμφατου στα αρχαία ελληνικά είναι σε αιτιατική πτώση. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η αιτιατική αυτή μεταφράζεται ως ονομαστική, υποκείμενο της πρότασης που προέρχεται από την ανάλυση-μετάφραση του απαρεμφάτου.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει κάποτε και στη μετάφραση των μετοχών. Π.χ. στις παρακάτω φράσεις

α) ὁρῶσι τούς **πρεσβυτέρους** σωφρόνως *διάγοντας.*

β) ὁρῶσι τους **πρεσβυτέρους** *πειθομένους.*

αν μεταφράσουμε τις μετοχές *διάγοντας* και *πειθομένους* με το **να**, οι αιτιατικές θα παραμείνουν και στα ν.ε. (βλέπουν **τους μεγαλύτερους** να ζουν με φρονιμάδα, να πειθαρχούν).

Αν όμως τις μετοχές τις μεταφράσουμε με το **ότι**, οι αιτιατικές θα γίνουν ονομαστικές (βλέπουν ότι **οι μεγαλύτεροι** ζουν με φρονιμάδα, πειθαρχούν).

Αν το δούμε από άποψη συντακτικού, στην πρώτη περίπτωση το **πρεσβυτέρους** μεταφράζεται σε αιτιατική πτώση ως αντικείμενο του *βλέπουν (ὁρῶσι)*, στη δεύτερη μεταφράζεται σε ονομαστική ως υποκείμενο της πρότασης που προέρχεται από την ανάλυση - μετάφραση της μετοχής.

ΝΑΙ

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη * σημειώνονται η οριστική, τα απαρέμφατα και οι μετοχές του ενεστώτα μέσης φωνής).

οἱ παῖδες: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ παῖς** (γεν. τοῦ παιδός).

φοιτῶντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **φοιτάω-ῶ.** πρτ. **ἐφοίτων.** Μελ. **φοιτήσω.** Αόρ. **ἐφοίτησα.** Πρκ. **πεφοίτηκα.**

διάγουσι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του **διάγω.** ΠΡΤ. **διῆγον.** ΜΕΛ. **διάξω.** ΑΟΡ. β΄. **διήγαγον.** ΠΡΚ. **διαγήοχα** και **διῆχα.** ΥΠΡ. **διαγηόχειν.** (Μέση φωνή, ενεστ. οριστ: **διάγομαι.** απαρέμφ: **διάγεσθαι.** μετχ: **διαγόμενος-η-ον**).

μανθάνοντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **μανθάνω.** ΠΡΤ. **ἐμάνθανον.** ΜΕΛ. **μαθήσομαι** και **μαθήσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἔμαθον.** ΠΡΚ. **μεμάθηκα.** ΥΠΡ. **ἐμεμαθήκειν** και **μεμαθηκώς ἦν.**

λέγουσιν: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ α΄ **ἔλεξα** και **εἶπα.** ΑΟΡ. β΄ **εἶπον.** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν.** (Μέση φωνή ενεστ. οριστ: **λέγομαι.** απαρέμφ: **λέγεσθαι.** μετχ: **λεγόμενος-η-ον**).

ὅτι: ειδικός σύνδεσμος. Εισάγει δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις.

τοῦτο: δεικτική αντωνυμία, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

* **ἔρχονται:** ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **ἔρχομαι.** ΠΡΤ. **ᾔειν - ᾖα - ἠρχόμην.** ΜΕΛ. **εἶμι.** ΑΟΡ. β΄ **ἦλθον.** ΠΡΚ. **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ. **ἐληλύθειν** και **ἐληλυθώς ἦν.**

ἡμῖν: προσωπική αντων. α΄ προσώπου, δοτ. πληθυντ. της αντων. **ἐγώ** (α΄ πρόσ.), **σύ** (β΄ πρόσ.), **οὗ** (γεν. πτώσης, γ΄ πρόσ.).

ὥσπερ: αναφορικό επίρρημα που εισάγει δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις που λέγονται παραβολικές.

τά γράμματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης ουδετ. γένους αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **τό γράμμα** (γεν. **τοῦ γράμματος**).

οἱ ἄρχοντες: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἄρχων** (γεν. **τοῦ ἄρχοντος**). Το ουσιαστ. αυτό στην ουσία είναι ουσιαστικοποιημένη μετχ. του ρήμ. **ἄρχω** (ὁ ἄρχων, ἡ ἄρχουσα, τό ἄρχον).

αὐτῶν: επαναληπτική αντωνυμία, αρσεν. γένους, γενική πληθυντ. της αντων. **αὐτός-ή-ό** (η αντωνυμία είναι **επαναληπτική** μόνο στις πλάγιες πτώσεις και εφόσον είναι χωρίς άρθρο, ενώ, αν έχει άρθρο ή βρίσκεται στην ονομαστική με ή χωρίς άρθρο, είναι **οριστική**).

διατελοῦσι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **διατελέω-ῶ.** ΠΡΤ. **διετέλουν.** ΜΕΛ. **διατελέσω** και **διατελῶ.** ΑΟΡ. **διετέλεσα.** ΠΡΚ. **διατετέλεκα.** ΥΠΡ. **(δι)ετετελέκειν.**

τό πλεῖστον: επίθετ. υπερθ. βαθμού, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. (έχει πάρει επιρρ. σημασία) του επιθέτ. **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ** (συγκρ: **ὁ ἡ πλείων, τό πλεῖον** και **ὁ ἡ πλέων, τό πλέον.** υπερθ: **πλεῖστος-η-ον).**

δικάζοντες: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **δικάζω.** ΠΡΤ. **ἐδίκαζον.** ΜΕΛ. **δικάσω.** ΑΟΡ. **ἐδίκασα.** ΠΡΚ. **δεδίκακα.** (Μέση φωνή ενεστ. οριστ. **δικάζομαι.** Απαρέμφ: **δικάζεσθαι.** Μετχ: **δικαζόμενος-η-ον**).

αὐτοῖς: επαναληπτική αντωνυμία αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ. της αντων. **αὐτός-ή-ό.** Βλέπε παραπάνω «*αὐτῶν*».

* **γίγνεται:** ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **γίγνομαι.** ΠΡΤ. **ἐγιγνόμην.** ΜΕΛ. **γενήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γεγένημαι** β΄ **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγενήμην** και β΄ **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.** (Απαρέμφ. ενεστ: **γίγνεσθαι.** Μετχ: **γιγνόμενος-η-ον**).

παισί: δοτ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ παῖς.** Βλέπε παραπάνω «*οἱ παῖδες*».

ἀλλήλους: αλληλοπαθητική αντωνυμία αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ἀλλήλων-ων-ων** (δεν έχει ενικό και βρίσκεται μόνο στις πλάγιες πτώσεις του πληθυντικού).

ἀνδράσιν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (γεν. **τοῦ ἀνδρός**).

ἐγκλήματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης ουδετ. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **τό ἔγκλημα** (γεν. **τοῦ ἐγκλήματος**). Ετυμολ. από το **ἐγκαλέω-ῶ (ἐν+καλῶ).**

κλοπῆς, ἁρπαγῆς, βίας, ἀπάτης: ουσιαστ. Α΄ κλίσης θηλ. γένους, γεν. ενικ. των ονομ. **κλοπή, ἁρπαγή, βία, ἀπάτη,** αντίστοιχα.

δικάζουσι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργητ. φωνής του ρήμ. **δικάζω.**

NAI

Βλέπε παραπάνω «*δικάζοντες*».

οὗ: αναφορική αντωνυμία ουδετ. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ἕνεκα: καταχρηστική πρόθεση (συντάσσεται με γενική).

ἄνθρωποι: ουσιαστ. Β΄ κλίσης αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἄνθρωπος-ου.**

μισοῦσι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **μισέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐμίσουν.** ΜΕΛ. **μισήσω.** ΑΟΡ. **ἐμίσησα.** ΠΡΚ. **μεμίσηκα.**

μάλιστα: επίρρημα υπερθ. βαθμού. θετ: **μάλα.** συγκρ: **μᾶλλον.**

⋆ **δικάζονται:** ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **δικάζομαι.** ΠΡΤ. **ἐδικαζόμην.** ΜΕΛ. **δικάσομαι** και παθ. **δικασθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐδικασάμην** και παθ. **ἐδικάσθην.** ΠΡΚ. **δεδίκασμαι.** ΥΠΡ. **ἐδεδικάσμην.** (Απαρέμφ. ενεστ: **δικάζεσθαι.** Μετχ: **δικαζόμενος-η-ον**).

ἥκιστα: επίρρημα υπερθ. βαθμού. θετ: **μικρόν.** συγκρ: **ἧττον - ἔλαττον.**

ἀχαριστίας: ουσιαστ. Α΄ κλίσης θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ ἀχαριστία.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **ἀχάριστος** (**ἀ** στερ. + **χαρίζομαι**).

⋆ **οἴονται:** ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **οἴομαι** και **οἶμαι.** ΠΡΤ. **ᾠόμην** καί **ᾤμην.** ΜΕΛ. **οἰήσομαι.** ΑΟΡ. **ᾠήθην.** (Απαρεμφ. ενεστ: **οἴεσθαι.** Μετχ: **οἰόμενος -η-ον**).

θεούς: ουσιαστ. Β΄ κλίσης αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ θεός-οῦ.** Ετυμολ: νεότερες απόψεις συνάπτουν το θέμα του ουσιαστικού σε ινδογερμανική ρίζα dhē, που υπάρχει στο τίθημι.

ἀμελῶς: επίρρημα θετ. βαθμού. συγκρ: **ἀμελέστερον.** υπερθ: **ἀμελέστατα.** Ετυμολ: από το **ἀμελής** (**ἀ** στερ. + **μέλει** = ενδιαφέρει).

ἔχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω.** ΠΡΤ. **εἶχον.** ΜΕΛ. **ἕξω** και **σχήσω.** ΑΟΡ β΄ **ἔσχον.** ΠΡΚ. **ἔσχηκα.** ΥΠΡ. **ἐσχήκειν.** (Μέση φωνή οριστ. ενεστ: **ἔχομαι.** Απαρέμφ: **ἔχεσθαι.** Μετχ: **ἐχόμενος-η-ον**).

γονέας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ γονεύς** (γεν. **τοῦ γονέως**). Ετυμολ: από ρίζα **γεν-** του **γίγνομαι** (**ἐγεν**-όμην, γένος, γεννάω-ῶ).

πατρίδα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ πατρίς** (γεν. **τῆς πατρίδος**).

φίλους: (εδώ) ουσιαστ. Β΄ κλίσης αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ φίλος-ου.**

⋆ **ἕπεσθαι:** απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **ἕπομαι.** ΠΡΤ. **εἱπόμην.** ΜΕΛ. **ἕψομαι.** ΑΟΡ. β΄. **ἑσπόμην.** (Οριστ. ενεστ: **ἕπομαι.** Απαρέμφ: **ἕπεσθαι.** Μετχ: **ἑπόμενος-η-ον**).

δοκεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **δοκέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐδόκουν.** ΜΕΛ. **δόξω.** ΑΟΡ. **ἔδοξα.** Το ρήμα ως απρόσωπο: **δοκεῖ.** ΠΡΤ. **ἐδόκει.** ΜΕΛ. **δόξει.** ΑΟΡ. **ἔδοξε.** ΠΡΚ. **δέδοκται.** ΥΠΡ. **ἐδέδοκτο.**

ἡ ἀναισχυντία: ουσιαστ. Α΄ κλίσης θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ἡ ἀναισχυντία.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **ἀναίσχυντος** (**ἀ** στερ. + **αἰσχύνομαι**).

αὕτη: Βλέπε παραπάνω «*τοῦτο*».

μεγίστη: επίθετ. υπερθ. βαθμού θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθετ. θετ: **μέγας, μεγάλη, μέγα.** συγκρ: **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον.** υπερθ: **μέγιστος-η-ον.**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονὼς ἦν.**

πάντα: επίθετ. Γ΄ κλίσης ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθέτ. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.** Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται ως επιμεριστική αντωνυμία.

τά αἰσχρά: (εδώ) ουσιαστ. Β΄ κλίσης ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **τό αἰσχρόν.** Κανονικά είναι ουσιαστικοποιημένο επίθετο του **αἰσχρός-ά-όν,** συγκρ.: **ὁ, ἡ αἰσχίων, τό αἴσχιον,** υπερθ. **αἴσχιστος, -η, -ον.** Τέτοια ουσιαστικοποιημένα επίθετα έχει αρκετά η γλώσσα μας (τα δεινά, το κακό, το δίκαιο, το άδικο κ.ά.).

ἡγεμών: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης μονοκατάληκτο κοινού γένους, (εδώ) θηλ., ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ὁ ἡ ἡγεμών** (γεν. τοῦ τῆς **ἡγεμόνος**).

διδάσκουσι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **διδάσκω.** ΠΡΤ. **ἐδίδασκον.** ΜΕΛ. **διδάξω.** ΑΟΡ. **ἐδίδαξα.** ΠΡΚ. **δεδίδαχα.** (Μέση φωνή οριστ. ενεστ: **διδάσκομαι.** Απαρέμφ: **διδάσκεσθαι.** Μετχ: **διδασκόμενος-η-ον**).

σωφροσύνην: ουσιαστ. Α΄ κλίσης θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ σωφροσύνη.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **σώφρων** (**σῶς** = σώος + **φρήν** = νους).

μέγα: αιτιατ. ουδετ. του επιθέτου **μέγας, μεγάλη, μέγα** που έχει επιρρηματική σημασία.

⋆ **συμβάλλεται:** ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **συμβάλλομαι** (εδώ χρησιμοποιείται ως απρόσωπο στο γ΄ ενικ. πρόσωπο). ΠΡΤ. **συνεβαλλόμην.** ΜΕΛ. **συμβαλοῦμαι** και παθ. **συμβληθήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **συνεβαλόμην** και παθ. **συνεβλήθην.** ΠΡΚ. **συμβέβλη-**

μαι. ΥΠΡ. **συνεβεβλήμην.** (Απαρέμφ. ενεστ: **συμβάλλεσθαι.** Μετχ: **συμβαλλόμενος-η-ον**).

μανθάνειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του **μανθάνω.** Βλέπε παραπάνω «*μανθάνοντες*».

σωφρονεῖν: απαρεμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **σωφρονέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐσωφρόνουν.** ΜΕΛ. **σωφρονήσω.** ΑΟΡ. **ἐσωφρόνησα.** ΠΡΚ. **σεσωφρόνηκα.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **σώφρων** (**σῶς** = σώος + **φρήν** = νους).

αὐτούς: επαναληπτική αντωνυμία αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. Βλέπε παραπάνω «*αὐτῶν*».

πρεσβυτέρους: επίθετ. συγκρ. βαθμού, ουσιαστικοποιημένο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **πρεσβύτερος-α-ον.** Θετ: **πρέσβυς** (στους ποιητές) και **πρεσβύτης** (στους πεζογράφους). Υπερθ: **πρεσβύτατος-η-ον.**

ὁρῶσιν: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἑώρων.** ΜΕΛ. **ὄψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **εἶδον.** ΠΡΚ. **ἑώ(ό)ρακα** και **ὄπωπα.** ΥΠΡ. **ἑωράκειν** και **ἑορακὼς ἦν.**

πᾶσαν: επίθετ. Γ΄ κλίσης θηλ. γένους αιτιατ. ενικ. Βλέπε παραπάνω «*πάντα*».

σωφρόνως: επίρρημα θετ. βαθμού. συγκρ: **σωφρονέστερον**. υπερθ: **σωφρονέστατα.** Βλέπε παραπάνω και «*σωφροσύνην*».

διάγοντας: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ενεργ. φωνής του ρήμ. **διάγω.** Βλέπε παραπάνω «*διάγουσι*».

* **πείθεσθαι:** απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **πείθομαι.** ΠΡΤ. **ἐπειθόμην.** ΜΕΛ. **πείσομαι** και παθ. **πεισθήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐπιθόμην** και παθ. **ἐπείσθην.** ΠΡΚ. **πέπεισμαι** και β΄ **πέποιθα.** ΥΠΡ. **ἐπεπείσμην** και β΄ **ἐπεποίθειν.** (Οριστ. ενεστ: **πείθομαι.** Απαρέμφ: **πείθεσθαι.** Μετχ: **πειθόμενος-η-ον**).

τοῖς ἄρχουσι: δοτ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἄρχων.** Βλέπε παραπάνω «*οἱ ἄρχοντες*».

* **πειθομένους:** μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **πείθομαι.** Βλέπε παραπάνω «*πείθεσθαι*».

ἰσχυρῶς: επίρρημα θετ. βαθμού. συγκρ: **ἰσχυρότερον.** υπερθ: **ἰσχυρότατα.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

φοιτῶντες: Εν. φοιτῶντες, Μέλλ. φοιτήσοντες, Αόρ. φοιτήσαντες, Πρκ. πεφοιτηκότες.

διάγουσι: Εν. διάγουσι, Πρτ. διῆγον, Μέλλ. διάξουσι, Αορ. β΄ διήγαγον, Πρκ. διήχασι, Υπ. διαγηόχεσαν.

μανθάνοντες: Εν. μανθάνοντες, Μέλλ. μαθησόμενοι, Αορ. β΄ μαθόντες, Πρκ. μεμαθηκότες.

λέγουσιν: Εν. λέγουσιν, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι(ν) και ἐροῦσι(ν), Αόρ. ἔλεξαν - εἶπαν και β΄ εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπ. εἰρήκεσαν.

ἔρχονται: Εν. ἔρχονται, Πρτ. ᾖσαν, Μέλλ. ἴασι(ν), Αόρ. β΄ ἦλθον, Πρκ. ἐληλύθασι, Υπ. ἐληλύθεσαν.

διατελοῦσι: Εν. διατελοῦσι, Πρτ. διετέλουν, Μέλλ. διατελοῦσι, Αόρ. διετέλεσαν, Πρκ. διατετελέκασι, Υπ. διετετελέκεσαν.

δικάζοντες: Εν. δικάζοντες, Μελλ. δικάσοντες, Αόρ. δικάσαντες.

γίγνεται: Εν. γίγνεται, Πρτ. ἐγίγνετο, Μέλλ. γενήσεται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γεγένηται, Υπ. ἐγεγένητο.

δικάζουσι: Εν. δικάζουσι, Πρτ. ἐδίκαζον, Μέλλ. δικάσουσι, Αόρ. ἐδίκασαν.

μισοῦσι: Εν. μισοῦσι, Πρτ. ἐμίσουν, Μέλλ. μισήσουσι, Αόρ. ἐμίσησαν, Πρκ. μεμισήκασι, (Υπ. ἐμεμισήκεσαν).

δικάζονται: ΕΝ. δικάζονται, Πρτ. ἐδικάζοντο, Μέλλ. δικάσονται, Αόρ. ἐδικάσαντο, Πρκ. δεδικασμένοι εἰσί, Υπ. δεδικασμένοι ἦσαν.

οἴονται: Εν. οἴονται, Πρτ. ᾤοντο, Μέλλ. οἰήσονται, Αόρ. ᾠήθησαν.

ἔχειν: Εν. ἔχειν, Μέλλ. ἕξειν - σχήσειν, αόρ. β΄ σχεῖν, Πρκ. ἐσχηκέναι.

ἕπεσθαι: Εν. ἕπεσθαι, Μέλλ. ἕψεσθαι, Αόρ. β΄ μόνο σύνθετος ἐπισπέσθαι, Πρκ. –.

δοκεῖ: Εν. δοκεῖ, Πρτ. ἐδόκει, Μέλλ. δόξει, Αόρ. ἔδοξε, Πρκ. [δεδόκηκε], Υπ. –.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αορ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

διδάσκουσι: Εν. διδάσκουσι, Πρτ. ἐδίδασκον, Μέλλ. διδάξουσι, Αόρ. ἐδίδαξαν, Πρκ. δεδιδάχασι, (Υπ. ἐδεδιδάχεσαν).

συμβάλλεται: Εν. συμβάλλεται, Πρτ. συνεβάλλετο, Μέλλ. συμβαλεῖται (παθ. συμβληθήσεται), Αόρ. β΄ συνεβάλετο (παθ. συνεβλήθη), Πρκ. συμβέβληται, Υπ. συνεβέβλητο.

μανθάνειν: Εν. μανθάνειν, Μέλλ. μαθήσεσθαι, Αόρ. β΄ μαθεῖν, Πρκ. μεμαθηκέναι.

σωφρονεῖν: Εν. σωφρονεῖν, Μέλλ. σωφρονήσειν, Αόρ. σωφρονῆσαι, Πρκ. σεσωφρονηκέναι.

ὁρῶσιν: Εν. ὁρῶσιν, Πρτ. ἑώρων, Μέλλ. ὄψονται, Αόρ. β΄ εἶδον, Πρκ. ἑο(ω)ράκασι, Υπ. ἑωράκεσαν.

διάγοντας: Εν. διάγοντας, Μέλλ. διάξοντας,

Αόρ. β΄ διαγαγόντας, Πρκ. διηχότας.

πείθεσθαι: Εν. πείθεσθαι, Μέλλ. πείσεσθαι, Αορ. β΄ πιθέσθαι, Πρκ. πεπεῖσθαι - πεποιθέναι.

πειθομένους: Εν. πειθομένους, Μέλλ. πεισομένους, Αόρ. β΄ πιθομένους, Πρκ. πεπεισμένους - πεποιθότας.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

διάγουσι: Ορ. διάγουσι, Υπ. διάγωσι, Ευκτ. διάγοιεν, Προστ. διαγόντων, Απαρ. διάγειν, Μτχ. διάγων, -ουσα, -ον.

λέγουσιν: Ορ. λέγουσιν, Υπ. λέγωσιν, Ευκτ. λέγοιεν, Προστ. λεγόντων, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, -ουσα, -ον.

ἔρχονται: Ορ. ἔρχονται, Υπ. ἴωσι(ν), Ευκτ. ἴοιεν, Προστ. ἰόντων, Απαρ. ἰέναι, Μτχ. ἰών, ἰοῦσα, ἰόν.

διατελοῦσι: Ορ. διατελοῦσι, Υπ. διατελῶσι, Ευκτ. διατελοῖεν, Προστ. διατελούντων, Απαρ. διατελεῖν, Μτχ. διατελῶν, -οῦσα, -οῦν.

γίγνεται: Ορ. γίγνεται, Υπ. γίγνηται, Ευκτ. γίγνοιτο, Προστ. γιγνέσθω, Απαρ. γίγνεσθαι, Μτχ. γιγνόμενος, -η, -ον.

δικάζουσι: Ορ. δικάζουσι, Υπ. δικάζωσι, Ευκτ. δικάζοιεν, Προστ. δικαζόντων, Απαρ. δικάζειν, Μτχ. δικάζων, -ουσα, -ον.

μισοῦσι: Ορ. μισοῦσι, Υπ. μισῶσι, Ευκτ. μισοῖεν, Προστ. μισούντων, Απαρ. μισεῖν, Μτχ. μισῶν, -οῦσα, -οῦν.

δικάζονται: Ορ. δικάζονται, Υπ. δικάζωνται, Ευκτ. δικάζοιντο, Προστ. δικαζέσθων, Απαρ. δικάζεσθαι, Μτχ. δικαζόμενος, -η, -ον.

οἴονται: Ορ. οἴονται, Υπ. οἴωνται, Ευκτ. οἴοιντο, Προστ. οἰέσθων, Απαρ. οἴεσθαι, Μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

δοκεῖ: Ορ. δοκεῖ, Υπ. δοκῇ, Ευκτ. δοκοῖ και δοκοίη, Προστ. δοκείτω, Απαρ. δοκεῖν, Μτχ. δοκῶν, δοκοῦσα, δοκοῦν.

διδάσκουσι: Ορ. διδάσκουσι, Υπ. διδάσκωσι, Ευκτ. διδάσκοιεν, Προστ. διδασκόντων, Απαρ. διδάσκειν, Μτχ. διδάσκων, -ουσα, -ον.

συμβάλλεται: Ορ. συμβάλλεται, Υπ. συμβάλληται, Ευκτ. συμβάλλοιτο, Προστ. συμβαλλέσθω, Απαρ. συμβάλλεσθαι, Μτχ. συμβαλλόμενος, -η, -ον.

ὁρῶσιν: Ορ. ὁρῶσιν, Υπ. ὁρῶσιν, Ευκτ. ὁρῷεν, Προστ. ὁρώντων, Απαρ. ὁρᾶν, Μτχ. ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Οἱ μέν παῖδες... δικαιοσύνην: κύρια πρόταση. **διάγουσι:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** υποκ. **μανθάνοντες:** κατηγορηματική μετχ., (βλ στις μεταφραστικές παρατηρήσεις), που προσδιορίζει το υποκ. του ρήμ. **οἱ παῖδες:** υποκ. της μετχ. **δικαιοσύνην:** αντικ. της μετχ. *«μανθάνοντες»*. **τῶν Περσῶν:** γενική κτητική στο *«παῖδες»*. **φοιτῶντες:** χρον. - τροπ. μετχ. **οἱ παῖδες:** υποκ. της μετχ. *«φοιτῶντες»*. **εἰς τά διδασκαλεῖα:** εμπρ. προσδ. τόπου.

2. καί λέγουσιν: κύρια πρόταση. **λέγουσιν:** ρήμα. **οἱ Πέρσαι** ή **οἱ ἄνθρωποι:** υποκ.

3. ὅτι ἐπί τοῦτο ἔρχονται: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. του *«λέγουσιν»* της πρότ. 2. **ἔρχονται:** ρήμα. **οἱ παῖδες** (τῶν Περσῶν): ενν. ως υποκ. **ἐπί τοῦτο:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει σκοπό.

4. ὥσπερ παρ' ἡμῖν ἐπί τά γράμματα: δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **ἔρχονται:** ενν. ρήμα. **οἱ παῖδες** (τῶν 'Αθηναίων): ενν. υποκ. **ἐπί τά γράμματα:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει σκοπό. **παρ' ἡμῖν:** εμπρ. προσδ. τόπου (πλησίον, κοντά).

5. Οἱ δ' ἄρχοντες... δικάζοντες αὐτοῖς: κύρια πρόταση. **διατελοῦσι:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες:** υποκ. **δικάζοντες:** κατηγορηματική μετχ. (βλ στις μεταφραστικές παρατηρήσεις), που προσδιορίζει το υποκ. του ρήμ. **οἱ ἄρχοντες:** υποκ. της μετχ. **αὐτοῖς:** δοτική προσωπική. **αὐτῶν:** γενική αντικειμενική στο *«ἄρχοντες»*. **τό πλεῖστον:** αιτιατική που δηλώνει χρόνο (μέγεθος - έκταση χρονική). **τῆς ἡμέρας:** γενική διαιρετική.

6. γίγνεται γάρ... πρός ἀλλήλους - ἐγκλήματα... ἀπάτης: κύρια πρόταση. **γίγνεται:** ρήμα. **ἐγκλήματα:** υποκ., αττική σύνταξη. (Βλέπε θέμα 4). **παισί:** δοτική προσωπική. **πρός ἀλλήλους:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση (εχθρική). **κλοπῆς - ἁρπαγῆς - βίας - ἀπάτης:** γενικές που δηλώνουν την αιτία ή το έγκλημα (γενική αιτίας ή εγκλήματος).

7. ὥσπερ ἀνδράσιν (ενν. *γίγνεται ἐγκλήματα πρός ἀλλήλους καί κλοπῆς καί ἁρπαγῆς καί βίας καί ἀπάτης*): δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **ἀνδράσιν:** δοτική προσωπική. Όλοι οι άλλοι όροι όπως στην πρόταση 6.

8. δικάζουσι δέ καί ἐγκλήματος - ἀχαριστίας: κύρια πρόταση. **δικάζουσι:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες:** ενν. υποκ. **ἐγκλήματος:** γενική που δηλώνει αιτία ή έγκλημα (γενική αιτίας ή εγκλήματος). **ἀχαριστίας:** επεξήγ. στο ἐγκλήματος.

9. οὗ ἕνεκα... μάλιστα: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση που προσδιορίζει το *«ἐγκλήματος»* της πρότ. 8. **μισοῦσι:** ρήμα. **ἄνθρωποι:** υποκ. του ρήμ. **ἀλλήλους:** αντικ. του ρήμ. **οὗ ἕνεκα:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει αιτία. (Αναστροφή πρόθεσης. Όλες οι προθέσεις μπαίνουν πριν από την πτώση με την οποία συντάσσονται. Οι προθέσεις **περί, ἕνεκα, ἄνευ** μπορούν όμως και να ακολουθούν. Τότε λέμε ότι έχουμε αναστροφή πρόθεσης). **μάλιστα:** επιρρ. προσδ. ποσού.

10. (οὗ) δικάζονται δέ ἥκιστα: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **δικάζονται:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες:** ενν. υποκ. του ρήμ. **οὗ:** ενν. ως γεν. αιτίας ή εγκλήματος. **ἥκιστα:** επιρρ. προσδ. ποσού.

11. οἴονται γάρ.. καί φίλους: κύρια πρόταση. **οἴονται:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες** ή **οἱ Πέρσαι:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἀμελῶς** (επιρρ. προσδ. τρόπου). **ἔχειν:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **τούς ἀχαρίστους:** υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις στο θέμα 3 και συντακτικά στο θέμα 5). **μάλιστα:** επιρρ. προσδ. ποσού. **περί θεούς, περί γονέας,** (περί) **πατρίδα,** (περί) **φίλους:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνουν αναφορά.

12. ἕπεσθαι δέ... ἡ ἀναισχυντία: κύρια πρόταση. **δοκεῖ:** ρήμα προσωπικό, (γιατί στην πρόταση υπάρχει ονομαστική). **ἡ ἀναισχυντία:** υποκ. του ρήμ. **ἕπεσθαι:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **ἡ ἀναισχυντία:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **τῇ ἀχαριστίᾳ:** αντικ. του απαρεμφ. **μάλιστα:** επιρρ. προσδ. ποσού.

13. καί γάρ αὕτη... ἡγεμών: κύρια πρόταση. **δοκεῖ:** ρήμα προσωπικό. **αὕτη:** υποκ. του ρήμ. **εἶναι:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **αὕτη:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **ἡγεμών:** κατηγορούμενο στο υποκ. του *«εἶναι»*. **μεγίστη:** επιθετ. προσδ. στο *«ἡγεμών»*. **ἐπί τά αἰσχρά:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση. **πάντα:** κατηγορ. προσδ. στό *«αἰσχρά»*.

14. διδάσκουσι δέ τούς παῖδας καί σωφροσύνην: κύρια πρόταση. **διδάσκουσι:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες** ή **οἱ Πέρσαι:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τούς παῖδας** (άμεσο) - **σωφροσύνην** (έμμεσο): αντικ. του ρήμ.

15. μέγα δέ συμβάλλεται... αὐτούς: κύρια πρόταση. **συμβάλλεται:** ρήμα, απρόσωπο· **η ειδ. πρόταση 16:** υποκ. του ρήμ. **μέγα:** επιρρ. προσδ. ποσού (ή σύστ. αντικ., *μεγάλην συμβολήν*, που κατέληξε σε σημ. επιρρ.). **εἰς τό μανθάνειν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει αναφορά και σκοπό. **αὐτούς:** υποκ. του *«μανθάνειν»*. **σωφρονεῖν:** αντικ. του *«μανθάνειν»*. **αὐτούς:** υποκ. του *«σωφρονεῖν»*.

16. ὅτι καί τούς πρεσβυτέρους... διάγοντας: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, υποκ. του *«συμβάλλεται»* της πρότ. 15. **ὁρῶσιν:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** ενν. υποκ. **τούς πρεσβυτέρους:** αντικ. του ρήμ. **διάγοντας:** κατηγορηματική μετχ., που προσδιορίζει το αντικ. του ρήμ. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 3). **τούς πρεσβυτέρους:** υποκ. της μετχ. **σωφρόνως:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **ἀνά** (πᾶσαν) **ἡμέραν:** εμπρ. προσδ. χρόνου. **πᾶσαν:** κατηγορ. προσδ. στο *«ἡμέραν»*.

17. διδάσκουσι δέ αὐτούς καί πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι: κύρια πρόταση. **διδάσκουσι:** ρήμα. **οἱ ἄρχοντες** ή **οἱ Πέρσαι:** ενν. υποκ. **αὐτούς, πείθεσθαι** (τελ. απαρέμφ.): αντικ. του ρήμ. **αὐτούς:** και υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **τοῖς ἄρχουσι:** αντικ. του *«πείθεσθαι»*.

18. μέγα δέ καί εἰς τοῦτο συμβάλλεται: κύρια πρόταση. **συμβάλλεται:** ρήμα, απρόσωπο, η ειδική πρότ. 19: υποκ. του ρήμ. **μέγα:** επιρρ. προσδ. ποσού (ή σύστοιχο αντικ., *μεγάλην συμβολήν* που κατέληξε σε επιρρ. σημασία). **εἰς τοῦτο:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει αναφορά και σκοπό.

19. ὅτι ὁρῶσι... ἰσχυρῶς: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, υποκ. του *«συμβάλλεται»* της πρότ. 18. **ὁρῶσι:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** ενν. υποκ. **τούς πρεσβυτέρους:** αντικ. του ρήμ. **πειθομένους:** κατηγορηματική μετχ., που προσδιορίζει το αντικ. του ρήμ. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 3). **τούς πρεσβυτέρους:** υποκ. της μετχ. **τοῖς ἄρχουσι:** αντικ. της μετχ. **ἰσχυρῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

ΝΑΙ

Νόημα

Το επίκεντρο της περσικής εκπαίδευσης ήταν η διαμόρφωση δίκαιων ανθρώπων, ενώ στην αρχαία Αθήνα ήταν η δημιουργία μορφωμένων πολιτών. Τα παιδιά των Περσών διδάσκονταν όλη μέρα πώς θα γίνουν δίκαιοι άνθρωποι. Οι ίδιοι οι άρχοντες έκριναν και τιμωρούσαν τα παιδιά για αδικήματα που γίνονταν μεταξύ τους και γι' αυτά αλληλοκατηγορούνταν, όπως η κλοπή, η βίαιη αρπαγή, η βία, η απάτη. Ακόμα τα έκριναν και τα τιμωρούσαν αμέσως, χωρίς να καταφεύγουν στα δικαστήρια, για το αδίκημα της αχαριστίας, που δημιουργεί μίση ανάμεσα στους ανθρώπους. Κι αυτό, γιατί η αχαριστία απέναντι στους θεούς, στους γονείς, στην πατρίδα και στους φίλους έχει ως επακόλουθο την αδιαντροπιά που οδηγεί σε αισχρές πράξεις. Ακόμα δίδασκαν τους νέους πώς θα γίνουν σώφρονες και πειθαρχικοί στους άρχοντες. Αυτά τα πετύχαιναν οι γεροντότεροι με το παράδειγμα. Ζούσαν δηλαδή οι ίδιοι με σωφροσύνη και πειθαρχούσαν στους άρχοντες, πράγμα που φρόντιζαν να το βλέπουν οι νέοι, για να κάνουν και αυτοί το ίδιο.

Για το περιεχόμενο

Η αχαριστία για τους αρχαίους Πέρσες ήταν μια πράξη που εξέφραζε αδιαφορία και προς τους θεούς και προς τους γονείς τους, την πατρίδα και τους φίλους τους. Αποτέλεσμα της αχαριστίας ήταν η αδιαντροπιά, αιτία κάθε αισχρής πράξης. Για τους λόγους αυτούς την αχαριστία την έβλεπαν οι Πέρσες ως αδίκημα που πρέπει να τιμωρηθεί από το νόμο. Γι' αυτό οι αρχαίοι Πέρσες, κάτι που δε συμβαίνει σχεδόν πουθενά αλλού, αντιμετώπιζαν την αχαριστία δικαστικά, όπως ακριβώς άλλα αδικήματα (κλοπή, απάτη κτλ.).

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Χρή τόν ἄνθρωπον **παρασκευάζεσθαι** *πρός τάς ἀτυχίας (τάς)* **παρεχομένας** *ὑπό τῶν θεῶν.*	Πρέπει ο άνθρωπος να **ετοιμάζεται** για τις ατυχίες **που δίνονται (προκαλούνται)** από τους θεούς.
β) Πολλάκις, μέν, ὦ νέοι, **ὀργίζεσθε,** *ἀλλά* **γίγνεσθε** *σοφώτεροι* **διδασκόμενοι** *τῇ ἐμπειρίᾳ.*	Πολλές φορές βέβαια, νέοι, **οργίζεστε,** αλλά **γίνεστε** πιο σοφοί, **καθώς διδάσκεστε** από την πείρα.
γ) Οἱ Σπαρτιᾶται **βούλονται πορεύεσθαι** *διά τοῦ πεδίου πρός τήν πόλιν.*	Οι Σπαρτιάτες **θέλουν** να **βαδίζουν** μέσα από την πεδιάδα προς την πόλη.
δ) Οἱ πολῖται **οἴονται** *τά ξύλινα τείχη εἶναι σωτηρίαν τῇ πόλει.*	Οι πολίτες **πιστεύουν** ότι τα ξύλινα τείχη είναι σωτηρία για την πόλη.
ε) Σκύθαι καί Θρᾷκες οὐκ **ἀνέχονται διαμάχεσθαι** *Λακεδαιμονίοις λαβόντες ἀσπίδας καί δόρατα.*	Οι Σκύθες και οι Θράκες δεν **αντέχουν να μάχονται** με τους Λακεδαιμόνιους, αφού πάρουν ασπίδες και δόρατα. (Ελεύθερα: ...δεν αντέχουν να πάρουν ασπίδες και δόρατα και να μάχονται...).

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) χρή: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του απρόσωπου ρήμ. **χρή** (= πρέπει). Χρον. αντικ.: Εν. χρή, Πρτ. ἐχρῆν και χρῆν, Μέλλ. χρήσει, Αόρ. ἔχρησε. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. χρή, Υπ. [χρῆ και χρεών ᾖ], Ευκτ. χρείη και χρεών εἴη, Προστ. χρεών ἔστω, Απαρ. χρῆναι-χρεών εἶναι – χρῆν, Μτχ. χρεών.

παρασκευάζεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **παρασκευάζομαι** (= ετοιμάζομαι). Χρον. αντικ.: Εν. παρασκευάζεσθαι, Μέλλ. παρασκευάσεσθαι, Αόρ. παρασκευάσασθαι, Πρκ. παρεσκευάσθαι.

παρεχομένας: αιτ. πληθ., γένους θηλ., της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **παρέχομαι** (= δίνομαι, προκαλούμαι). Χρον. αντικ.: Εν. παρεχομένας, Μέλλ. παρεξομένας-παρασχησομένας, Αόρ. παρασχομένας, Πρκ. παρεσχημένας.

β) ὀργίζεσθε: β΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **ὀργίζομαι** (= οργίζομαι). Χρον. αντικ. Εν. ὀργίζεσθε, Πρτ. ὠργίζεσθε, Μέλλ. ὀργιεῖσθε-ὀργισθήσεσθε, Αόρ. ὠργίσθητε, Πρκ. ὤργισθε.

πολλάκις: επίρρημα χρονικό (= πολλές φορές).

γίγνεσθαι: β΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **γίγνομαι** (= γίνομαι). Χρον. αντικ.: Εν. γίγνεσθαι, Πρτ. ἐγίγνεσθε, Μέλλ. γενήσεσθε, Αόρ. ἐγένεσθε, Πρκ. γεγένησθε, Υπρ. ἐγεγένησθε. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. γίγνεσθε, Υπ. γίγνησθε, Ευκτ. γίγνοισθε, Προστ. γίγνεσθε, Απαρ. γίγνεσθαι, Μτχ. γιγνόμενος -μένη -μενον.

διδασκόμενοι: ον. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **διδάσκομαι** (= διδάσκομαι). Χρον. αντικ.: Εν. διδασκόμενοι, Μέλλ. διδαξόμενοι, Αόρ. διδαξάμενοι, Πρκ. δεδιδαγμένοι.

γ) βούλονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι** (= θέλω). Χρον. αντικ.: Εν. βούλονται, Πρτ. ἐβούλοντο, Μέλλ. βουλήσονται, Αόρ. ἐ(ή)βουλήθησαν, Πρκ. βεβούληνται.

τοῦ πεδίου: γεν. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **τό πεδίον** (= η πεδιάδα).

πορεύεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **πορεύομαι** (= βαδίζω). Χρον. αντικ.: Εν. πορεύεσθαι, Μέλλ. πορεύσεσθαι, Αόρ. πορεύσασθαι, Πρκ. πεπορεῦσθαι.

δ) οἴονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **οἴομαι** (= νομίζω). Χρον. αντικ.: Εν. οἴονται, Πρτ. ᾤοντο, Μέλλ. οἰήσονται, Αόρ. ᾠήθησαν.

τῇ πόλει: δοτ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ἡ πόλις** (τῆς πόλεως).

ε) ἀνέχονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **ἀνέχομαι** (= αντέχω).

ἀσπίδας: αιτ. πληθ. γένους θηλ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ἡ ἀσπίς** (τῆς ἀσπίδος) (= η ασπίδα).

δόρατα: αιτ. πληθ. γένους ουδ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **τό δόρυ** (τοῦ δόρατος) (= δόρυ).

λαβόντες: ον. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής του ρήμ. **λαμβάνω** (= παίρνω). Χρον. αντικ.: Εν. λαμβάνοντες, Μέλλ. ληψόμενοι, Αόρ. λαβόντες, Πρκ. εἰληφότες.

διαμάχεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **διαμάχομαι** (= μάχομαι, πολεμώ). Χρον. αντικ.: Εν. διαμάχεσθαι, Μέλλ. διαμαχεῖσθαι, Αόρ. διαμαχέσασθαι, Πρκ. διαμεμαχῆσθαι.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) παρασκευάζεσθαι: απαρέμφ. μέσου ενεστ. του ρήματος **παρασκευάζομαι.**

παρεχομένας: μετοχή μέσου ενεστ. (αιτιατ. πληθ. θηλ. γένους) του ρήμ. *παρέχομαι.*

β) ὀργίζεσθε: β΄ πληθ. μέσου ενεστ. του ρήματος *ὀργίζομαι.*

γίγνεσθε: β΄ πληθ. μέσου ενεστ. του ρήματος *γίγνομαι.*

διδασκόμενοι: μετοχή μέσου ενεστ. (ονομ. πληθ. αρσ. γένους) του ρήμ. *διδάσκομαι.*

γ) βούλονται: γ΄ πληθ. οριστ. μέσου ενεστ. του ρήματος *βούλομαι.*

πορεύεσθαι: απαρέμφ. μέσου ενεστ. του ρήμ. *πορεύομαι.*

δ) οἴονται: γ΄ πληθ. οριστ. μέσου ενεστ. του ρήμ. *οἴομαι.*

ε) ἀνέχονται: γ΄ πληθ. οριστ. μέσου ενεστ. του ρήμ. *ἀνέχομαι.*

διαμάχεσθαι: απαρέμφ. μέσου ενεστ. του ρήμ. *διαμάχομαι.*

ΝΑΙ

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) τόν ἄνθρωπον χρή παρασκευάζεσθαι... παρεχομένας ἀτυχίας: κύρια πρόταση. **χρή:** ρήμα (απρόσωπο). **παρασκευάζεσθαι:** υποκ. του απρόσωπου ρήματος *χρή*, τελικό απαρέμφ. **τόν ἄνθρωπον:** υποκ. του απαρεμφ. σε αιτιατ., γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία. πρός τάς ἀτυχίας:** εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού. **τάς παρεχομένας:** επιθετ. μτχ. ως επιθετ. προσδιορ. στο *ἀτυχίας*. **ὑπό τῶν θεῶν:** ποιητικό αίτιο, γιατί το *παρεχομένας* είναι ρηματικός τύπος με παθητική διάθεση. Σε ποιητικό αίτιο τρέπεται στην παθητική σύνταξη το υποκείμενο του ρήματος της ενεργητικής σύνταξης.

β) 1. ὀργίζεσθε μέν, ὦ νέοι, πολλάκις: κύρια πρόταση. **ὀργίζεσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** εννοείται ως υποκ. **ὦ νέοι:** κλητική προσφώνηση. **πολλάκις:** επιρρηματικός προσδιορ. χρόνου.

2. ἀλλά γίγνεσθαι σοφώτεροι τῇ ἐμπειρίᾳ διδασκόμενοι: κύρια πρόταση. **γίγνεσθαι:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **σοφώτεροι:** κατηγορ. του υποκ. *ὑμεῖς*, γιατί το *γίγνεσθαι*, είναι συνδετικό. **διδασκόμενοι:** τροπική αιτιολογική μτχ. με υποκ. το *ὑμεῖς* που εννοείται. **τῇ ἐμπειρίᾳ:** δοτική του τρόπου.

γ) οἱ Σπαρτιᾶται βούλονται διά τοῦ πεδίου πρός τήν πόλιν πορεύεσθαι: κύρια πρόταση. **βούλονται:** ρήμα. **οἱ Σπαρτιᾶται:** υποκ. **πορεύεσθαι:** αντ., τελικό απαρέμφ. (μεταφράζεται με το *να* + το αντίστοιχο ρήμα). **οἱ Σπαρτιᾶται:** υποκ. και στο απαρέμφ., έχουμε **ταυτοπροσωπία. διά τοῦ πεδίου:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου **πρός τήν πόλιν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση.

δ) οἱ πολῖται οἴονται τά ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει: κύρια πρόταση. **οἴονται:** ρήμα (δοξαστικό). **οἱ πολῖται:** υποκ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. (μεταφράζεται με το *ότι* + το αντίστοιχο ρήμα). **τά τείχη:** υποκ. του *εἶναι*, σε πτώση αιτιατική, γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία. τά ξύλινα:** επιθετ. προσδιορ. στα *τείχη*. **σωτηρίαν:** κατηγορ. στο υποκ. του *εἶναι*, γιατί το *εἶναι* είναι συνδετικό. **τῇ πόλει:** η δοτική εκφράζει το προς χάρη ποίου γίνεται κάποιο πράγμα (χαριστική δοτική).

ε) Σκύθαι καί Θρᾷκες οὐκ ἀνέχονται... Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι: κύρια πρόταση. **ἀνέχονται:** ρήμα. **Σκύθαι, Θρᾷκες:** υποκ. **διαμάχεσθαι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. (μεταφράζεται με το *να* + το αντίστοιχο ρήμα). **Σκύθαι, Θρᾷκες:** υποκ. και στο *διαμάχεσθαι*, έχουμε **ταυτοπροσωπία. Λακεδαιμονίοις:** αντικ. του απαρεμφ. **λαβόντες:** χρονική μτχ. με υποκ. τα **Σκύθαι, Θρᾷκες. ἀσπίδας, δόρατα:** αντικ. της μτχ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Αρχαία **Ενεστώτας Οριστικής Μ.Π.Φ.**	**Νέα Ελληνικά** **Ενεστώτας Οριστικής Μ.Π.Φ.**
διδάσκ-**ομαι**	διδάσκ-**ομαι**
διδάσκ-**η** (ει)	διδάσκ-**εσαι***
διδάσκ-**εται**	διδάσκ-εται
διδασκ-**όμεθα**	διδασκ-**όμαστε***
διδάσκ-**εσθε**	διδάσκ-**εστε***
διδάσκ-**ονται**	διδάσκ-ονται

* Ο Ενεστώτας Μ.Π.Φ. της νέας ελληνικής διαφέρει από τον αντίστοιχο χρόνο της αρχαίας στο 2ο ενικό και στο 1ο και 2ο πληθυντικό πρόσωπο.

Β1,1 Φράσεις με μετοχές μέσου ενεστώτα

σῳζόμενοι *ἄνθρωποι* – **οἰομένων** *γυναικῶν*
διδασκόμενον *τέκνον* – **γιγνομένους** *πολίτας*
μαχομένοις *πολεμισταῖς* – **παρεχομένη** *ἀτυχίᾳ*

Β1,2 Φράσεις με ενεστώτα στην οριστική, στο απαρέμφατο και τη μετοχή μέσης φωνής

α) *Ὁ στρατιώτης οὐ* **βούλεται** *τῷ στρατηγῷ* **πείθεσθαι.** (= Ο στρατιώτης δε **θέλει να υπακούει** στο στρατηγό).

β) *Πολλοί Πέρσαι ὑπό τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου* **διωκόμενοι φονεύονται.** (= Πολλοί Πέρσες από τους στρατιώτες του Αλέξανδρου **καθώς καταδιώκονται φονεύονται**).

γ) *Ἀγησίλαος* **βουλόμενος** *τούς στρατιώτας καλῶς* **παρασκευάζεσθαι** *κωλύει τούτους ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ* **μάχεσθαι.**(= Ο Αγησίλαος, **επειδή θέλει** οι στρατιώτες **να προετοιμάζονται** με σωστό τρόπο, εμποδίζει αυτούς **να μάχονται** αυτή την ημέρα).

δ) *Λακεδαιμόνιοι οὐκ* **ἀνέχονται** *Σκύθαις τόξοις* **διαγωνίζεσθαι.** (= Οι Λακεδαιμόνιοι δεν **αντέχουν να πολεμούν** με τόξα ενάντια στους Σκύθες).

ε) *Δεῖ τούς νέους τῆς παιδείας* **ὀρέγεσθαι** *καί τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις* **ἀγάλλεσθαι.** (= Πρέπει οι νέοι **να επιθυμούν** την παιδεία και με τους επαίνους των μεγαλυτέρων **να ευχαριστιούνται).**

Β1,3 Μετάφραση φράσεων της α.ε.

α) *Οἱ μαθηταί* **βούλονται διδάσκεσθαι.** (= Οι μαθητές **θέλουν να διδάσκονται**).

β) *Ἡμεῖς* **βουλόμεθα** *τοῖς νόμοις* **πείθεσθαι.** (= Εμείς **θέλουμε να πειθαρχούμε** στους νόμους).

γ) *Κῦρος νομίζει* **βλάπτεσθαι** *τούς πολεμίους.* (= Ο Κύρος νομίζει **ότι βλάπτονται** οι εχθροί).

δ) *Οἱ νέοι* **διδασκόμενοι γίγνονται** *σοφώτεροι.* (= Οι νέοι, με το να **διδάσκονται** [με τη διδασκαλία], **γίνονται** πιο σοφοί).

Β1,4 Φράσεις σε ενικό αριθμό

α) **Ὀργίζῃ** *μέν, ὦ* **νέε,** *πολλάκις, ἀλλά* **γίγνει(-ῃ) σοφώτερος** *τῇ ἐμπειρίᾳ* **διδασκόμενος.**

β) **Ὁ Σπαρτιάτης βούλεται** *διά τοῦ πεδίου πρός τήν πόλιν πορεύεσθαι.*

γ) **Ὁ πολίτης οἴεται** *τά ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.*

Β1,5 Το υποκείμενο των απαρεμφάτων του κειμένου Α2 και των προτάσεων 11, 12, 13 του Α1.

α) τόν ἄνθρωπον: υποκ. του απαρεμφ. *παρασκευάζεσθαι,* γι' αυτό και μεταφράζεται με ονομαστική· βρίσκεται σε αιτιατική πτώση, γιατί το υποκείμενο του απαρεμφάτου *(ἄνθρωπον)* είναι διαφορετικό από το υποκείμενο του ρήματος *χρή.*

Το υποκείμενο του ρήματος *«χρή»* από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφ. είναι το ίδιο το απαρέμφατο, αφού το ρήμα είναι απρόσωπο: **ετεροπροσωπία.** Η περίπτωση της ετεροπροσωπίας συμβαίνει πάντοτε στο απαρέμφατο που είναι υποκείμενο απροσ. ρήματος.

γ) οἱ Σπαρτιᾶται: υποκείμενο του ρήματος *«βούλονται»* και του απαρεμφ. *«πορεύεσθαι»* (που εξαρτάται από το *«βούλεσθαι»*). Σε ονομαστική πτώση και ως υποκείμενο του απαρεμφ., γιατί είναι το ίδιο με το υποκείμενο του ρήματος *βούλονται* **(ταυτοπροσωπία).**

δ) τά (ξύλινα) **τείχη:** αιτιατ. πτώσεως, υποκείμενο του απαρεμφ. *«εἶναι»* (γι' αυτό και μεταφράζεται με ονομαστική πτώση). Είναι σε αιτιατική πτώση, γιατί είναι διαφορετικό από το υποκείμενο του ρήματος *«οἴονται»,* από το οποίο εξαρτάται το απαρέμφ. (του *«οἴονται»* υποκ. *«οἱ πολῖται»*): **ετεροπροσωπία.**

Γι' αυτό και το *«σωτηρίαν»* (κατηγορούμενο στο *«τείχη»*) μπήκε σε αιτιατική πτώση· (το κατηγορούμενο, όταν είναι ουσιαστικό, συμφωνεί με το υποκείμενο υποχρεωτικά μόνο κατά πτώση).

ε) Σκύθαι, Θρᾷκες: υποκ. του απαρεμφ. *διαμάχεσθαι* σε ονομαστική πτώση, γιατί είναι οι ίδιες αυτές λέξεις υποκείμενα του ρήματος **ἀνέχονται (ταυτοπροσωπία).**

ἀμελῶς ἔχειν: υποκ. του απαρεμφ. είναι **τούς ἀχαρίστους** σε αιτιατική πτώση, γιατί είναι διαφορετικό από το υποκ. του ρήματος, δηλαδή έχουμε **ετεροπροσωπία.** (Υποκ. του ρήμ. *οἴονται* είναι **οἱ Πέρσαι**).

ἕπεσθαι: υποκ. του απαρεμφ. είναι **ἡ ἀναισχυντία** σε ονομαστική πτώση, γιατί είναι το ίδιο με το υποκ. του ρήματος *δοκεῖ* **(ταυτοπροσωπία).**

εἶναι: υποκ. του απαρεμφ. είναι το **αὕτη** σε ονομαστική πτώση, γιατί είναι το ίδιο με το υποκ. του ρήματος *δοκεῖ* **(ταυτοπροσωπία).**

Γ1 Ζεύγη αντιθέτων

νέος – πρεσβύτερος
ἄχθομαι – ἥδομαι
ἀμελῶς ἔχω – κήδομαι
οἰκέτης – ἐλεύθερος
ἥκιστα – πλεῖστον
πολέμιος – σύμμαχος
ἰδίᾳ – δημοσίᾳ
ἀπείρως ἔχω – γιγνώσκω
πάνυ – ὀλίγον
ἀτυχία – εὐδαιμονία
κολάζω – ἐπαινῶ

Γ2 Νεοελληνικές λέξεις με ρίζες αρχαίες

αρχαία λέξη	**ουσιαστικό**	**επίθετο**	**ρήμα**
πεδίον	πεδιάδα ἐμπέδωση	πεδινός,ή,ό πεζικός,ή,ό πεζός,ή,ό	εμπεδώνω
ἕπομαι	οπαδός συνέπεια	επόμενος,η,ο συνεπής	διέπω
ἄρχων	άρχοντας αρχοντιά αρχοντικό αρχοντιλίκι αρχή απαρχή έναρξη	αρχοντικός,ή,ό αρχαίος,α,ο άναρχος,η,ο υπαρκτός	αρχίζω
αἰσχρός	αισχρότητα αίσχος αισχροκέρδεια	αισχρολόγος,-α,-ο	αισχροκερδώ

Γ3 Το μέτρο είναι αναγκαίο στις προσπάθειες των παιδιών.

Οι απόψεις που διατυπώνει ο Πλούταρχος σχετικά με την αγωγή των παιδιών θα μπορούσαν και σήμερα να ακουστούν με προσοχή, γιατί θίγουν προβλήματα που παρουσιάζονται και στην εποχή μας. Έτσι, στο κείμενο που ακολουθεί θίγεται η τάση ορισμένων γονιών να πιέζουν τα παιδιά τους, για να γίνουν άριστοι μαθητές, με υπερβολικό κόπο και μελέτη. Αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής συχνά είναι, αντίθετα με τις προσδοκίες των γονιών, τα παιδιά να απογοητευτούν και να εγκαταλείψουν κάθε προσπάθεια. Έτσι, προτείνει πολύ σωστά ο Πλούταρχος, θα πρέπει παράλληλα με τη μελέτη ο μαθητής να αναπαύεται κάποιες ώρες και να διασκεδάζει. Να ζει δηλαδή σαν άνθρωπος φυσιολογικός που εργάζεται μέσα σε λογικά πλαίσια.

Πατέρες τινές σπεύδοντες τούς παῖδας πρωτεῦσαι πόνους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν, οἷς ἀπαυδῶντες ἐκπίπτουσι, καί ἄλλως βαρυνόμενοι ταῖς κακοπαθείαις οὐ δέχονται τήν μάθησιν. Ὥσπερ γάρ τά φυτά τοῖς μέν μετρίοις ὕδασι τρέφεται, τοῖς δέ πολλοῖς πνίγεται, τον αὐτόν τρόπον ψυχή τοῖς μέν συμμέτροις αὔξεται πόνοις, τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται. Δοτέον οὖν τοῖς παισίν ἀναπνοήν τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καί σπουδήν διῄρηται. Καί διά τοῦτ' οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλά καί ὕπνος εὑρέθη, οὐδέ χειμών ἀλλά καί εὐδία, οὐδ' ἐνεργοί πράξεις ἀλλά καί ἑορταί. Συνελόντι δ' εἰπεῖν ἡ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἐστίν ἄρτυμα.

(Περί παίδων ἀγωγῆς του Πλουτάρχου 9Β–C)

κείμενο	μετάφραση
Πατέρες τινές σπεύδοντες	Μερικοί πατέρες με το να βιάζονται
πρωτεῦσαι τούς παῖδας	να βγουν τα παιδιά (τους) πρώτα
ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς	επιβάλλουν σ' αυτά
ὑπερμέτρους πόνους,	υπερβολικούς κόπους,
οἷς ἀπαυδῶντες	από τους οποίους, επειδή κουράζονται,
ἐκπίπτουσι,	αφήνουν στη μέση τις προσπάθειες,
καί ἄλλως βαρυνόμενοι	και γενικά απαυδισμένα
ταῖς κακοπαθείαις	από τις ταλαιπωρίες
οὐ δέχονται τήν μάθησιν.	δε δέχονται τη μάθηση.
Ὥσπερ γάρ τά φυτά	Γιατί, όπως ακριβώς τα φυτά
τοῖς μέν μετρίοις ὕδασι τρέφεται,	με το κανονικό νερό ποτίζονται και μεγαλώνουν,
τοῖς δέ πολλοῖς πνίγεται,	ενώ με το πολύ πνίγονται,
τόν αὐτόν τρόπον ψυχή	με τον ίδιο τρόπο η ψυχή
τοῖς μέν συμμέτροις πόνοις αὔξεται,	με τους μετρημένους κόπους γίνεται πιο δυνατή,
τοῖς δ' ὑπερβάλλουσι βαπτίζεται.	ενώ με τους υπερβολικούς βουλιάζει.
Δοτέον οὖν τοῖς παισίν	Πρέπει λοιπόν να (επιτρέπουμε) δίνουμε στα παιδιά (μας)
ἀναπνοήν τῶν συνεχῶν πόνων,	ξανάσαμα από τους αδιάκοπους κόπους,
ἐνθυμουμένους	έχοντας κατά νου
ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν	ότι όλη η ζωή μας
διῄρηται εἰς ἄνεσιν	έχει διαιρεθεί σε ανάπαυση
καί σπουδήν.	και σε δραστηριότητα.
Καί διά τοῦτο εὑρέθη	Και γι' αυτό το λόγο επινοήθηκε (να υπάρχει)
οὐ μόνον ἐγρήγορσις ἀλλά καί ὕπνος,	όχι μόνο αγρύπνια αλλά και ύπνος
οὐδέ χειμών ἀλλά καί εὐδία,	και ούτε (μόνο) κακοκαιρία αλλά και καλοκαιρία
οὐδ(έ) πράξεις ἐνεργοί	και ούτε (μόνο) δραστηριότητες
ἀλλά καί ἑορταί.	αλλά και γιορτές.
Συνελόντι δ' εἰπεῖν ἡ ἀνάπαυσίς	Και με λίγα λόγια η ανάπαυση
ἐστιν ἄρτυμα τῶν πόνων.	είναι καρύκευμα των κόπων.

Λεξιλόγιο

σπεύδοντες (μετχ. ενεστ. του **σπεύδω**) = με το να βιάζονται.

πρωτεῦσαι (απαρ. αορ. του **πρωτεύω**) = να βγουν πρώτα.

πόνους = κόπους.

ὑπερμέτρους = υπερβολικούς, πέρα από το μέτρο.

οἷς = από τους οποίους.

ἀπαυδῶντες (μετχ. ενεστ. του **ἀπαυδάω-ω**) = επειδή κουράζονται.

ἐκπίπτουσι (ενεστ. του **ἐκπίπτω**) = αφήνουν στη μέση την προσπάθεια, απομακρύνονται από τους κόπους.

καί ἄλλως = και γενικά.

βαρυνόμενοι (μετχ. ενεστ. του **βαρύνομαι**) = απαυδισμένα, βαριά φορτωμένα.

ταῖς κακοπαθείαις = από τις ταλαιπωρίες, από τα βάσανα.

τοῖς μετρίοις ὕδασι = με το κανονικό νερό.

τοῖς συμμέτροις πόνοις = με τους μετρημένους κόπους, με τους κόπους που είναι μέσα στο μέτρο.

αὔξεται (ενεστ. του **αὔξομαι - αὐξάνομαι**) = μεγαλώνει, γίνεται πιο δυνατή.

βαπτίζεται (ενεστ. του **βαπτίζομαι**) = βουλιάζει.

δοτέον (ρημ. επίθ. του **δίδωμι**) = πρέπει να δίνουμε, να επιτρέπουμε.

ἀναπνοή = ξανάσαμα, ανάπαυλα.

ἐνθυμουμένους (μετχ. ενεστ. του **ἐνθυμοῦμαι**) = έχοντας κατά νου, λαβαίνοντας υπόψη.

σπουδή = δραστηριότητα.

διῄρηται (παρακ. του **διαιροῦμαι**) = είναι μοιρασμένος, έχει διαιρεθεί.

ἐγρήγορσις = αγρύπνια.

χειμών = κακοκαιρία, φουρτούνα.

εὐδία = καλοκαιρία.

ἐνεργοί πράξεις = κοπιαστικές δραστηριότητες.

συνελόντι δ' εἰπεῖν (στερεότυπη έκφραση, απόλυτο απαρέμφ.) = με λίγα λόγια.

ἄρτυμα = καρύκευμα, ό,τι ευχαριστεί, ό,τι νοστιμεύει.

Α1 Θέμα 8. Ἄρνηση τῶν Ἀθηναίων να βοηθήσουν τους Θηβαίους μετά τη μάχη στα Λεύκτρα.

Το 371 π.Χ. στα Λεύκτρα της Βοιωτίας συγκρούσθηκαν οι στρατοί της Θήβας και της Σπάρτης. Αρχηγός των Θηβαίων ήταν ο Επαμεινώνδας και των Σπαρτιατών ο βασιλιάς Κλεόμβροτος. Το αποτέλεσμα της μάχης ήταν οδυνηρό για τη Σπάρτη, αφού στο πεδίο της μάχης έπεσαν ο Κλεόμβροτος και 1.000 περίπου Σπαρτιάτες. Οι Θηβαίοι, μετά τη νίκη τους, θέλοντας να διαλύσουν την ηγεμονία της Σπάρτης ζήτησαν τη βοήθεια των Αθηναίων.

Οἱ δέ Θηβαῖοι εὐθύς μετά τήν μάχην ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον καί ἅμα μέν τῆς νίκης τό μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δέ βοηθεῖν ἐκέλευον. Τῶν δέ Ἀθηναίων ἡ βουλή ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. Ἐπεί δ' ἤκουσαν τό γεγενημένον, ὅτι μέν σφόδρα ἠνιάθησαν, πᾶσι δῆλον ἦν· οὔτε γάρ ἐπί ξένια τόν κήρυκα ἐκάλεσαν περί τε τῆς βοηθείας οὐδέν ἔλεγον. Καί Ἀθήνηθεν μέν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. Πρός μέντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι κελεύοντες βοηθεῖν. Ὁ δ' εὐθύς τριήρεις μέν ἐπλήρου ὡς βοηθήσων κατά θάλατταν, συλλαβών δέ τό τε ξενικόν καί τούς περί αὐτόν ἱππέας πεζῇ διεπορεύετο εἰς τήν Βοιωτίαν.

(Ξενοφ. Ελλην. 6, 4, 19 - 21)

Λεξιλόγιο

εὐθύς = αμέσως.

ἔπεμπον· οριστική παρατατικού του ρήμ. **πέμπω** (= στέλνω).

ἄγγελον = αγγελιοφόρο.

ἅμα μέν - ἅμα δέ = από τη μια - και από την άλλη.

ἔφραζον· οριστική παρατατικού του ρήμ. **φράζω** = εξηγώ, λέω, αναγγέλλω.

ἐκέλευον· οριστική παρατατικού του ρήμ. **κελεύω** = διατάζω, προτρέπω, παρακαλώ. Εδώ έχει τη δεύτερη σημασία.

ἐτύγχανε = συνέβαινε.

καθημένη (κατηγορηματική μετ.) = να κάθεται, να συνεδριάζει.

ἐπεί = όταν, επειδή. Εδώ έχει την πρώτη σημασία.

ἠνιάθησαν (ρήμα παθητικού αορίστου του **ἀνιῶμαι**) = λυπήθηκαν, στενοχωρήθηκαν.

σφόδρα = ορμητικά, δυνατά, πολύ. Εδώ έχει την τρίτη σημασία.

πᾶσι = σε όλους.

ἐπί ξένια ἐκάλεσαν = κάλεσαν σε δείπνο (**ξένια** λέγονταν και τα δώρα που έδιναν στο φιλοξενούμενο).

Ἀθήνηθεν = από την Αθήνα.

ἀπῆλθεν = έφυγε. Είναι αόριστος του **ἀπέρχομαι** (ἄπειμι).

σπουδῇ = βιαστικά.

τριήρεις = πολεμικά πλοία (με τρεις σειρές κουπιά). Το όνομα είναι **ἡ τριήρης** (ενν. ναῦς).

ἐπλήρου (ρήμα παρατατικού του **πληρῶ**) = γέμιζε, εξόπλιζε.

ὡς βοηθήσων (τελική μετ.) = για να βοηθήσει.

συλλαβών (χρονική μετ. αορίστου β΄ του **συλλαμβάνω**) = αφού πήρε μαζί του, αφού συγκέντρωσε.

τό ξενικόν (ενν. στράτευμα) = το μισθοφορικό στρατό.

τούς περί αὐτόν ἱππέας = τους ιππείς που τον συνόδευαν (κατά λέξη: τους ιππείς γύρω από τον εαυτόν του).

πεζῇ = με τα πόδια, πεζοπορώντας.

διεπορεύετο (παρατατικός του **διαπορεύομαι**) = πορευόταν δια μέσου, πέρασε.

κείμενο	μετάφραση
Οἱ δέ Θηβαῖοι	Και οι Θηβαίοι
εὐθύς μετά τήν μάχην	αμέσως μετά τη μάχη
ἔπεμπον εἰς Ἀθήνας	έστειλαν στην Αθήνα
ἐστεφανωμένον ἄγγελον	στεφανωμένο αγγελιοφόρο
καί ἅμα μέν ἔφραζον	και από τη μια διακήρυτταν
τό μέγεθος τῆς νίκης,	τη μεγάλη νίκη (το μέγεθος της νίκης),
ἅμα δέ ἐκέλευον βοηθεῖν.	και από την άλλη προέτρεπαν να τους βοηθήσουν.
Ἡ δέ βουλή τῶν Ἀθηναίων	Και η βουλή των Αθηναίων[1]
ἐτύγχανε καθημένη	συνέβαινε να συνεδριάζει
ἐν ἀκροπόλει.	στην ακρόπολη.
Ἐπεί δ' ἤκουσαν	Όταν όμως άκουσαν
τό γεγενημένον,	το γεγονός,
πᾶσι μέν ἦν δῆλον	σε όλους βέβαια ήταν φανερό,
ὅτι ἠνιάθησαν σφόδρα·	ότι λυπήθηκαν πολύ·
οὔτε γάρ τόν κήρυκα ἐκάλεσαν	γιατί ούτε τον κήρυκα κάλεσαν
ἐπί ξένια	σε δείπνο (για να τον φιλοξενήσουν)
περί τε τῆς βοηθείας	και για τη βοήθεια
οὐδέν ἔλεγον.	τίποτα δεν έλεγαν (καμιά απάντηση δεν έδιναν).
Καί ὁ κῆρυξ μέν	Και ο κήρυκας
οὕτως ἀπῆλθεν Ἀθήνηθεν.	έτσι έφυγε από την Αθήνα.
Οἱ Θηβαῖοι μέντοι	Οι Θηβαίοι όμως
ἔπεμπον σπουδῇ πρός Ἰάσονα,	έστελναν[2] βιαστικά στον Ιάσονα,
ὄντα σύμμαχον,	που ήταν σύμμαχός (τους),
κελεύοντες βοηθεῖν.	παρακαλώντας (τον) να τους βοηθήσει.
Ὁ δ' εὐθύς	Και αυτός αμέσως
ἐπλήρου μέν τριήρεις	από τη μια εξόπλιζε πολεμικά πλοία
ὡς βοηθήσων κατά θάλατταν,	για να βοηθήσει στη θάλασσα,
διεπορεύετο δέ πεζῇ	και από την άλλη πέρασε πεζοπορώντας
εἰς τήν Βοιωτίαν	στη Βοιωτία,
συλλαβών τό τε ξενικόν	αφού πήρε μαζί του και το μισθοφορικό στρατό
καί τούς περί αὐτόν ἱππέας.	και τους ιππείς που τον συνόδευαν.

1. Άλλη μετάφραση: η αθηναϊκή βουλή.
2. Έναν κήρυκα.

ΝΑΙ

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με την ένδειξη * σημειώνονται: Ο Παρατατικός ενεργ. και μέσος στην οριστική των βαρύτονων ρημάτων και του ειμί)*

☆ **ἔπεμπον:** ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **πέμπω.** ☆ ΠΡΤ **ἔπεμπον.** ΜΕΛ **πέμψω.** ΑΟΡ **ἔπεμψα.** ΠΡΚ **πέπομφα.** ΥΠΡ **ἐπεπόμφειν.** [☆ οριστ. ΠΡΤ μέσης: **ἐπεμπόμην**].

ἐστεφανωμένον: μετχ. παρακ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **στεφανόομαι -οῦμαι** (συνηρ. γ΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐστεφανούμην.** ΜΕΛ **στεφανωθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐστεφανωσάμην** και Παθ. **ἐστεφανώθην.** ΠΡΚ **ἐστεφάνωμαι.**

τό μέγεθος: ουσιαστ. γ΄ κλίσης (σιγμόληκτο), ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **τό μέγεθος** (γεν: τοῦ μεγέθεσ -ος = μεγέθους).

☆ **ἔφραζον:** ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **φράζω.** ☆ ΠΡΤ **ἔφραζον.** ΜΕΛ **φράσω.** ΑΟΡ **ἔφρασα.** ΠΡΚ **πέφρακα.** ΥΠΡ **ἐπεφράκειν.** [☆ οριστικ. ΠΡΤ μέσης < **ἐφραζόμην** >].

βοηθεῖν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **βοηθέω -ῶ.** ☆ ΠΡΤ **ἐβοήθουν.** ΜΕΛ **βοηθήσω.** ΑΟΡ **ἐβοήθησα.** ΠΡΚ **βεβοήθηκα.** ΥΠΡ **ἐβεβοηθήκειν.**

☆ **ἐκέλευον:** ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **κελεύω.** ☆ ΠΡΤ **ἐκέλευον.** ΜΕΛ **κελεύσω.** ΑΟΡ **ἐκέλευσα.** ΠΡΚ **κεκέλευκα.** ΥΠΡ **ἐκεκελεύκειν.** [☆ οριστ. ΠΡΤ μέσης: **ἐκελευόμην**].

☆ **ἐτύγχανεν:** ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του **τυγχάνω.** ☆ ΠΡΤ **ἐτύγχανον.** ΜΕΛ **τεύξομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἔτυχον.** ΠΡΚ **τετύχηκα.** ΥΠΡ **τετυχηκώς ἦν.**

ἀκροπόλει: ουσιαστ. γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, δοτικής ενικ., του ονομ. **ἡ ἀκρόπολις** (-εως).

καθημένη: μετχ. ενεστ., μέσης φωνής, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **κάθημαι.** ΠΡΤ **ἐκαθήμην.** (Το ρήμα λαμβάνεται και ως παρακείμενος του καθέζομαι).

ἤκουσαν: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀκούω.** ☆ ΠΡΤ **ἤκουον.** ΜΕΛ **ἀκούσομαι.** ΑΟΡ **ἤκουσα.** ΠΡΚ **ἀκήκοα.** ΥΠΡ **ἠ(ἀ)κηκόειν.** [☆ οριστ. ΠΡΤ μέσης: **ἠκουόμην**].

γεγενημένον: μετχ. παρακ. μέσης φωνής, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **γίγνομαι.** ☆ ΠΡΤ **ἐγιγνόμην.** ΜΕΛ **γενήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γεγένημαι** και **γέγονα** (β΄). ΥΠΡ **ἐγεγενήμην** και **ἐγεγόνειν** (β΄).

ἠνιάθησαν: ρήμα οριστ. παθητ. αορ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀνιάομαι -ῶμαι** (συνηρ. α΄ τάξης) ΠΡΤ **ἠνιώμην.** ΜΕΛ **ἀνιάσομαι** και Παθ [**ἀνιαθήσομαι**]. ΑΟΡ **ἠνιάθην.** ΠΡΚ [**ἠνίαμαι**].

πᾶσι: αόριστη επιμερ. αντων., αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντικ., της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.**

☆ **ἦν:** ρήμα οριστ. παρατ., γ΄ εν. προσώπου του ειμί. ☆ ΠΡΤ **ἦ και ἦν.** ΜΕΛ **ἔσομαι.** ΑΟΡ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγόνειν.**

κήρυκα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ κῆρυξ** (-υκος).

ἐκάλεσαν: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **καλέω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐκάλουν.** ΜΕΛ **καλῶ** [**καλέσω**]. ΑΟΡ **ἐκάλεσα.** ΠΡΚ **κέκληκα.** ΥΠΡ **–ἐκεκλήκειν.**

οὐδέν: αόριστη επιμερ. αντων. ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** (οὐδέ + εἷς).

☆ **ἔλεγον:** ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **λέγω.** ΠΡΤ **ἔλεγον.** ΜΕΛ **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ **ἔλεξα** και **εἶπα** και **εἶπον** (β΄). ΠΡΚ **εἴρηκα.** ΥΠΡ **εἰρήκειν.** [☆ οριστ. ΠΡΤ μέσης: **ἐλεγόμην**].

Ἀθήνηθεν: τοπικό επίρρημα με κατάληξη -θεν. Δηλώνει κίνηση από τόπο (= από την Αθήνα).

ἀπῆλθεν: ρήμα οριστ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἀπέρχομαι.** ΠΡΤ **ἀπῆα** και **ἀπῄειν.** ΜΕΛ **ἄπειμι** (ἀπό + εἶμι). ΑΟΡ **ἀπῆλθον.** ΠΡΚ. **ἀπελήλυθα.** ΥΠΡ **ἀπεληλύθειν.**

Ἰάσονα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ἄρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονομ. **ὁ Ἰάσων** (-ονος).

σύμμαχον: επίθετο δευτερόκλιτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του επιθ. **ὁ, ἡ σύμμαχος, τό -ον.**

ὄντα: μετχ. ενεστ., αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **εἰμί** (βλέπε παραπάνω).

☆ **ἔπεμπον:** βλέπε παραπάνω.

κελεύοντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **κελεύω** (βλέπε παραπάνω).

βοηθεῖν: Βλέπε παραπάνω.

τριήρεις: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ἡ τριήρης** (γεν: τῆς τριήρους).

ἐπλήρου: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του **πληρόω-ῶ.** ΠΡΤ **ἐπλήρουν.** ΜΕΛΛ. **πληρώσω.** ΑΟΡ. **ἐπλήρωσα.** ΠΡΚ [**πεπλήρωκα**]. ΥΠΡ [**ἐπεπληρώκειν**].

βοηθήσων: μετχ. μέλλ., ενεργ., φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **βοηθέω -ῶ** (βλέπε παραπάνω).

συλλαβών: μετχ. αορ. β', ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **συλλαμβάνω** (συν + λαμβάνω). ★ ΠΡΤ **συνελάμβανον.** ΜΕΛ **συλλήψομαι.** ΑΟΡ β' **συνέλαβον.** ΠΡΚ **συνείληφα.** ΥΠΡ **συνειλήφειν.** [★ οριστ. ΠΡΤ μέσης **συνελαμβανόμην**].

αὑτόν (ἑαυτόν): αυτοπαθής αντων. γ' προσώπου, αιτιατ. ενικ. της αντων. (α' πρόσ.) **ἐμαυτοῦ - ἐμαυτῆς.** (β' πρόσ. **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** και **σαυτοῦ σαυτῆς.** γ' πρόσ. **ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς** και **αὑτοῦ, αὑτῆς).**

ἱππέας: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἱππεύς** (-έως).

★ **διεπορεύετο:** ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, γ' εν. προσώπου, του ρήμ. **διαπορεύομαι** (διά + πορεύομαι). ★ ΠΡΤ **διεπορευόμην.** ΜΕΛ **διαπορεύσομαι** και Παθ [**διαπορευθήσομαι**]. ΑΟΡ **διεπορευσάμην** και Παθ. **διεπορεύθην.** ΠΡΚ. **διαπεπόρευμαι.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔπεμπον: Εν. πέμπουσι, Πρτ. ἔπεμπον, Μέλλ. πέμψουσι, Αόρ. ἔπεμψαν, Πρκ. πεπόμφασι, Υπ. ἐπεπόμφεσαν.

ἐστεφανωμένον: Εν. στεφανούμενον, Μέλλ. στεφανωθησόμενον, Αόρ. στεφανώσάμενον (παθ. στεφανωθέντα), Πρκ. ἐστεφανωμένον.

ἔφραζον: Εν. φράζουσι, Πρτ. ἔφραζον, Μέλλ. φράσουσι, Αόρ. ἔφρασαν, Πρκ. πεφράκασι, (Υπ. ἐπεφράκεσαν).

βοηθεῖν: Εν. βοηθεῖν, Μέλλ. βοηθήσειν, Αόρ. βοηθῆσαι, Πρκ. βεβοηθηκέναι.

ἐκέλευον: Εν. κελεύουσι, Πρτ. ἐκέλευον, Μέλλ. κελεύσουσι, Αόρ. ἐκέλευσαν, Πρκ. κεκελεύκασι, (Υπ. ἐκεκελεύκεσαν).

ἐτύγχανεν: Εν. τυγχάνει, Πρτ. ἐτύγχανεν, Μέλλ. τεύξεται, Αόρ. β' ἔτυχε, Πρκ. τετύχηκε, Υπ. τετυχηκώς ἦν.

καθημένη: Εν. καθημένη. (Το ρήμα *κάθημαι* λαμβάνεται και ως παρακείμενος του καθέζομαι).

ἤκουσαν: Εν. ἀκούουσι, Πρτ. ἤκουον, Μέλλ. ἀκούσονται, Αόρ. ἤκουσαν, Πρκ. ἀκηκόασι, Υπ. ἀκηκόεσαν και ἠκηκόεσαν.

γεγενημένον: Εν. γιγνόμενον, Μέλλ. γενησόμενον, Αόρ. β' γενόμενον, Πρκ. γεγενημένον.

ἠνιάθησαν: Εν. ἀνιῶνται, Πρτ. ἠνιῶντο, Μέλλ. ἀνιάσονται, Αόρ. ἠνιάθησαν.

ἦν: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β' ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

ἐκάλεσαν: Εν. καλοῦσι, Πρτ. ἐκάλουν, Μέλλ. καλοῦσι, Αόρ. ἐκάλεσαν, Πρκ. κεκλήκασι, Υπ. –ἐκεκλήκεσαν.

ἔλεγον: Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν, εἶπαν και β' εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπ. εἰρήκεσαν.

ἀπῆλθεν: Εν. ἀπέρχεται, Πρτ. ἀπῄει, Μέλλ. ἄπεισι, Αόρ. β' ἀπῆλθεν, Πρκ. ἀπελήλυθε, Υπ. ἀπεληλύθει.

ὄντα: Εν. ὄντα, Μέλλ. ἐσόμενον, Αόρ. β' γενόμενον, Πρκ. γεγονότα.

κελεύοντες: Εν. κελεύοντες, Μέλλ. κελεύσοντες, Αόρ. κελεύσαντες, Πρκ. κεκελευκότες.

ἐπλήρου: Εν. πληροῖ, Πρτ. ἐπλήρου, Μέλλ. πληρώσει, Αόρ. ἐπλήρωσε, Πρκ. [πεπλήρωκε].

βοηθήσων: Εν. βοηθῶν, Μέλλ. βοηθήσων, Αόρ. βοηθήσας, Πρκ. βεβοηθηκώς.

συλλαβών: Εν. συλλαμβάνων, Μέλλ. συλληψόμενος, Αόρ. β' συλλαβών, Πρκ. συνειληφώς.

διεπορεύετο: Εν. διαπορεύεται, Πρτ. διεπορεύετο, Μέλλ. διαπορεύσεται, Αόρ. διεπορεύσατο (παθ. διεπορεύθη), Πρκ. διαπεπόρευται, (Υπ. διεπεπόρευτο).

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἤκουσαν: Ορ. ἤκουσαν, Υπ. ἀκούσωσι, Ευκτ. ἀκούσαιεν και ἀκούσειαν, Προστ. ἀκουσάντων, Απαρ. ἀκοῦσαι, Μτχ. ἀκούσας, -σασα, -σαν.

ἠνιάθησαν: Ορ. ἠνιάθησαν, Υπ. ἀνιαθῶσι, Ευκτ. ἀνιαθεῖεν, Προστ. ἀνιαθέντων, Απαρ. ἀνιαθῆναι, Μτχ. ἀνιαθείς, -θεῖσα, -θέν.

ἐκάλεσαν: Ορ. ἐκάλεσαν, Υπ. καλέσωσι, Ευκτ. καλέσαιεν και καλέσειαν, Προστ. καλεσάντων, Απαρ. καλέσαι, Μτχ. καλέσας, -σασα, -σαν.

ἀπῆλθεν: Ορ. ἀπῆλθεν, Υπ. ἀπέλθη, Ευκτ. ἀπέλθοι, Προστ. ἀπελθέτω, Απαρ. ἀπελθεῖν, Μτχ. ἀπελθών, -οῦσα, -όν.

ΙΑ1

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Οἱ δέ Θηβαῖοι ... ἔπεμπον ... ἐστεφανωμένον: κύρια πρόταση. **ἔπεμπον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. **ἄγγελον:** αντικ. του ρήμ. **εἰς 'Αθήνας:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **μετά τήν μάχην:** εμπρόθετ. προσδιορ. που δηλώνει χρόνο. Προσέχουμε ότι η πρόθεση **μετά** + **αιτιατ.** έχει τη σημασία του *«μετά από»* ενώ η **μετά** + **γεν.** έχει τη σημασία του *«μαζί με»*. **εὐθύς:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου. **ἐστεφανωμένον:** επιθετ. μετχ.

2. καί ἅμα μέν ... ἔφραζον: κύρια πρόταση (συνδέεται με την πρόταση 1 με το **καί:** παρατακτική σύνδεση). **ἔφραζον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. υποκ. **τό μέγεθος:** αντικ. **τῆς νίκης:** γενική από το *«μέγεθος»* (γενική κτητική).

3. ἅμα δέ ... ἐκέλευον: κύρια πρόταση (συνδέεται με την πρόταση 2, με τους συνδέσμους ἅμα **μέν - ἅμα δέ:** παρατακτική σύνδεση). **ἐκέλευον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. υποκ. του ρήμ. **βοηθεῖν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **τούς 'Αθηναίους:** ενν. υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία).

4. τῶν δέ 'Αθηναίων ... ἐτύγχανεν ... καθημένη: κύρια πρόταση. **ἐτύγχανεν:** ρήμα. **ἡ βουλή:** υποκ. του ρήμ. **καθημένη:** και αυτή η μετοχή μεταφράζεται με το **«να»** και είναι κατηγορηματική· εξαρτάται από το ρήμα *«ἐτύγχανε»* (το *«τυγχάνω»* συντάσσεται συχνά με κατηγορηματική μετοχή). **ἡ βουλή:** υποκ. της μτχ. **ἐν ἀκροπόλει:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **τῶν 'Αθηναίων:** γενική από το *«ἡ βουλή»* (γενική κτητική).

5. ἐπεί δ' ἤκουσαν τό γεγενημένον: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (εξαρτάται από την κύρια 7 *πᾶσι δῆλον ἦν* με την οποία συνδέεται με υπόταξη). **ἤκουσαν:** ρήμα. **οἱ 'Αθηναῖοι:** ενν. υποκ. **τό γεγενημένον:** αντικ., επιθετ. μετχ.

6. ὅτι(μέν)σφόδρα ἠνιάθησαν: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, υποκ. στο *δῆλον ἦν* της πρότ. 7 (υποτακτική σύνδεση). **ἠνιάθησαν:** ρήμα. **οἱ 'Αθηναῖοι:** ενν. υποκ. **σφόδρα:** επιρρ. προσδιορ. ποσού.

7. πᾶσι δῆλον ἦν: κύρια πρόταση. **δῆλον ἦν:** ρήμα (απρόσωπη έκφραση)· η πρότ. 6 υποκ. στο *«δῆλον ἦν»*. **πᾶσι:** δοτική από την απρόσωπη έκφραση. Η δοτική που εξαρτάται από απρόσωπα ρήματα ή απρόσωπες εκφράσεις λέγεται δοτική **προσωπική**. Απρόσωπες εκφράσεις συχνά σχηματίζονται από το **ἐστί** + **ουσιαστικό** το **ἐστί** + **ουσιαστικό** ή από το **ἐστί** + **ουδέτερο επιθέτου** (*δῆλόν ἐστι*).

8. οὔτε γάρ ... ἐκάλεσαν: κύρια πρόταση. **ἐκάλεσαν:** ρήμα. **οἱ 'Αθηναῖοι:** ενν. υποκ. **τόν κήρυκα:** αντικ. **ἐπί ξένια:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει σκοπό (= για, σε).

9. περί τε ... ἔλεγον: κύρια πρόταση (συνδέεται με την πρόταση 8 με τα **οὔτε - τε:** παρατακτική σύνδεση). **ἔλεγον:** ρήμα. **οἱ 'Αθηναῖοι:** ενν. υποκ. **περί τῆς βοηθείας:** εμπρόθ. προσδιορ. αναφοράς. **οὐδέν:** σύστοιχο αντικ. στο *«ἔλεγον»* (οὐδένα λόγον).

10. καί 'Αθήνηθεν ... ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ: κύρια πρόταση. **ἀπῆλθεν:** ρήμα. **ὁ κῆρυξ:** υποκ. **'Αθήνηθεν:** επιρρ. προσδιορ. που με το **- θεν** δηλώνει κίνηση από τόπο. **οὕτως:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου.

11. πρός μέντοι ... ἔπεμπον ... βοηθεῖν: κύρια πρόταση. **ἔπεμπον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. **ἀγγέλον:** ενν. αντικ. **πρός 'Ιάσονα:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση προς... **σπουδῇ:** δοτική από το *«ἔπεμπον»*, που δηλώνει τον τρόπο. **κελεύοντες:** η μετχ. αυτή αποδίδεται και στα νεοελληνικά με μετοχή χρονικοτροπική. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. της μετχ. **βοηθεῖν:** αντικ. της μετχ., τελικό απαρέμφ. **'Ιάσονα:** ενν. ως αντικ. του *«κελεύοντες»* και υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **ὄντα:** επιθετ. μετχ. ως παράθεση στο *«'Ιάσονα»*. **'Ιάσονα:** υποκ. του «ὄντα». **σύμμαχον:** κατηγορούμενο στο *«'Ιάσονα»*.

12. ὁ δ' εὐθύς ... ἐπλήρου ... κατά θάλατταν: κύρια πρόταση. **ἐπλήρου:** ρήμα. **ὁ δέ** ('Ιάσων): υποκ. του ρήμ. **τριήρεις:** αντικ. του ρήμ. **ὡς βοηθήσων:** μετχ. από το *«ἐπλήρου»* που δηλώνει το σκοπό· οι μετχ. αυτές που βρίσκονται πάντα σε χρόνο μέλλοντα και που εξαρτώνται από ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας λέγονται **τελικές** και μεταφράζονται με τελική πρόταση (= για να). Αυτές οι μετοχές συνοδεύονται συχνά από το **ὡς**. **κατά θάλατταν:** εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει τόπο.

13. συλλαβών δέ ... διεπορεύετο εἰς τήν Βοιωτίαν: κύρια πρόταση (συνδέεται με την προηγούμενη με τα **μέν - δέ:** *παρατακτική σύνδεση*). **διεπορεύετο:** ρήμα. **ὁ δέ** ('Ιάσων): ενν. υποκ. **εἰς τήν Βοιωτίαν:**

εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **πεζῇ:** δοτική πού δηλώνει τον τρόπο. **συλλαβών:** χρονική μετχ. **ὁ δέ** (Ἰάσων): υποκ. της μετχ. **τό ξενικόν, τούς** (περί αὐτόν) **ἱππέας:** αντικ. της μετχ. **περί αὐτόν:** εμπρόθ. προσδιορισμός που χρησιμοποιείται, για να δηλώσει τους ακολούθους-οπαδούς ενός προσώπου.

Νόημα

Μετά τη νίκη τους στα Λεύκτρα, οι Θηβαίοι έστειλαν αγγελιοφόρο στην Αθήνα να ζητήσουν βοήθεια για να συνεχίσουν τον πόλεμο κατά της Σπάρτης. Οι Αθηναίοι έδειξαν τη στενοχώρια τους για το γεγονός, γιατί κατάλαβαν τις ηγεμονικές διαθέσεις της Θήβας. Έτσι δε φιλοξένησαν με τον καθιερωμένο τρόπο τον απεσταλμένο και δεν έκαμαν καν λόγο για βοήθεια. Τότε οι Θηβαίοι ζήτησαν βοήθεια από το σύμμαχό τους Ιάσονα, τύραννο των Φερών της Θεσσαλίας, που αμέσως ανταποκρίθηκε και ετοίμασε στόλο, πεζικό και ιππικό στράτευμα, με το οποίο, όντας ο ίδιος επικεφαλής, ξεκίνησε για τη Βοιωτία.

Για το περιεχόμενο

Ένα από τα πιο βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό των αρχαίων Ελλήνων ήταν η φιλοξενία. Το έθιμο αυτό ήταν ιερό και το προστάτευε ο Δίας, που από την εποχή του Ομήρου ακόμα ονομαζόταν και «Ξένιος Ζεύς». Κατά κύριο λόγο στον φιλοξενούμενο πρόσφεραν φαγητό, ποτό και στέγη, αλλά πολλές φορές και διάφορα αναμνηστικά δώρα. Οι Αθηναίοι όμως στην προκείμενη περίπτωση δε σεβάστηκαν το ιερό αυτό έθιμο, παρά το γεγονός ότι οι απεσταλμένοι γενικά θεωρούνταν φιλοξενούμενοι των πόλεων στις οποίες στέλνονταν. Έτσι δε φιλοξένησαν τον κήρυκα της Θήβας. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι η νίκη των Θηβαίων σε βάρος των Λακεδαιμονίων λύπησε σε πολύ μεγάλο βαθμό τους Αθηναίους, γιατί ένας άλλος ισχυρός ηγεμόνας των Ελλήνων παρουσιάζεται, την αντιμετώπιση του οποίου τώρα αναλαμβάνουν οι Αθηναίοι. Έτσι ούτε καν σκέφτηκαν την εκπλήρωση του εθίμου της φιλοξενίας, ενώ παράλληλα δεν έδωσαν καμιά απάντηση για το αίτημα των Θηβαίων να τους βοηθήσουν.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) *Ἐνταῦθα* **ἦν** *μέγας ναός,*	Εκεί (εδώ) **υπήρχε** μεγάλος ναός,
ἐν ᾧ **ἠθροίζετο** *πολύς λαός.*	μέσα στον οποίο **συγκεντρωνόταν** πολύς κόσμος.
β) **Ἐπειθόμεθα** *μή κλείειν τήν θύραν·*	**Πειθόμασταν** να μην κλείνουμε την πόρτα·
οὐδέν γάρ **εἴχομεν** *ἐν τῇ οἰκίᾳ.*	γιατί τίποτα δεν **είχαμε** μέσα στο σπίτι.
γ) *Ἐντεῦθεν, ἐπειδή* **ἐγίγνετο** *ἡμέρα,*	Από εδώ, όταν **γινόταν** μέρα (ξημέρωνε),
ἐπορεύοντο *Ἀθήναζε.*	**βάδιζαν** προς την Αθήνα.
δ) **Ἐφείποντο** *δέ τινες τῶν πολεμίων*	Και **ακολουθούσαν** μερικοί από τους εχθρούς
καί **ἥρπαζον**	και **άρπαζαν**
τά μή δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων	αυτά από τα ζεμένα ζώα που δεν είχαν δυνάμεις
καί **ἐμάχοντο** *ἀλλήλοις*	και **τσακώνονταν** (πολεμούσαν) μεταξύ τους
περί αὐτῶν.	γι' αυτά.
ε) *Οἱ Ἕλληνες ἐν Ἰταλίᾳ* **προσέφερον** *τῷ Ἀρίονι*	Οι Έλληνες στην Ιταλία **προσέφεραν** στον Αρίονα
πολλά δῶρα καί ἀργύριον.	πολλά δώρα και χρήματα.

στ) *Διωκόμενοι δ' οἱ Θηβαῖοι κατά τήν πόλιν*	Επειδή καταδιώκονταν οι Θηβαίοι σ' όλη την πόλη,
τινές αὐτῶν ἀναβάντες ἐπί τό τεῖχος	μερικοί από αυτούς, αφού ανέβηκαν πάνω στο τείχος,
ἔρριπτον *σφᾶς αὐτούς ἐς τό ἔξω*	**ρίχνονταν** (πηδούσαν) προς τα έξω
καί **διεφθείροντο** *οἱ πλείους.*	και **σκοτώνονταν** οι περισσότεροι.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἐνταῦθα: επίρρημα τοπικό (= εδώ).

ᾧ: δοτ. εν. γένους αρσ. της αναφορικής αντων. **ὅς, ἥ, ὅ** (= ο οποίος...).

ἠθροίζετο: γ' εν. πρόσωπο παρατ. Οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **ἀθροίζομαι** (= συγκεντρώνομαι). Χρον. αντικ.: Εν. ἀθροίζεται, Πρτ. ἠθροίζετο, Μέλλ. ἀθροισθήσεται, Αόρ. ἠθροίσατο-ἠθροίσθη, Πρκ. ἤθροισται, Υπρ. ἤθροιστο.

β) κλείειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **κλείω** (= κλείνω). Χρον. αντικ.: Εν. κλείειν, Μέλλ. κλείσειν, Αόρ. κλεῖσαι.

τήν θύραν: αιτ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α' κλίσης **ἡ θύρα** (= πόρτα).

γ) ἐντεῦθεν: επίρρημα τοπικό (= απ' εδώ).

Ἀθήναζε: επίρρημα τοπικό (= προς την Αθήνα). Το *Ἀθήναζε* προέρχεται από το *Ἀθήνας+δε,* όπου το -δε είναι παραγωγική κατάληξη.

δ) ἐφείποντο: Χρον. αντικ.: Εν. ἐφέπονται, Πρτ. ἐφείποντο, Μέλλ. ἐφέψονται, Αόρ. ἐφέσποντο.

τῶν πολεμίων: γεν. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Β' κλίσης **οἱ πολέμιοι** (= οι εχθροί, οι αντίπαλοι). Κανονικά πρόκειται για το επίθετο *πολέμιος, -α, -ον* και *πολέμιος, -ον,* που έχει ουσιαστικοποιηθεί.

τινές: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της αόριστης αντων. **τίς, τί** (= κάποιος...).

τά δυνάμενα: αιτ. πληθ. γένους ουδ. της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **δύναμαι** (= μπορώ). Χρον. αντικ.: Εν. δυνάμενα, Μέλλ. δυνησόμενα, Αόρ. δυνηθέντα, Πρκ. δεδυνημένα.

ἀλλήλοις: δοτ. πληθ. γένους αρσ. της αλληλοπαθητικής αντων. **ἀλλήλων.**

ἐμάχοντο ἀλλήλοις: πολεμούσαν μεταξύ τους.

ε) ἀργύριον: αιτ. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της Β' κλίσης **τό ἀργύριον** (= νόμισμα από άργυρο, χρήματα).

προσέφερον: παρατ. του ρήμ. **προσφέρω.** Χρον. αντικ.: Εν. προσφέρουσι, Πρτ. προσέφερον, Μέλλ. προσοίσουσι, Αόρ. προσήνεγκον, Πρκ. προσενηνόχασι, Υπρ. προσενηνόχεσαν.

στ) διωκόμενοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **διώκομαι** (= καταδιώκομαι). Χρον. αντικ.: Εν. διωκόμενοι, Μέλλ. διωχθησόμενοι, Αόρ. διωχθέντες, Πρκ. [δεδιωγμένοι].

ἀναβάντες: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. αορ. β' ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀναβαίνω** (= ανεβαίνω). Χρον. αντικ. Εν. ἀναβαίνοντες, Μέλλ. ἀναβησόμενοι, Αόρ. ἀναβάντες, Πρκ. ἀναβεβηκότες.

σφᾶς αὐτούς: αιτ. πληθ. γένους αρσ. της αυτοπαθητικής αντων. του γ' προσώπου **ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς.**

ἔρριπτον σφᾶς αὐτούς = έριχναν τους εαυτούς τους, πηδούσαν, ρίχνονταν.

οἱ πλείους (= οι περισσότεροι): ονομ. πληθ. γένους αρσ., συγκριτικός βαθμός του επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ.**

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **ἦν:** ρήμα, οριστ. παρατατικού, γ' ενικ. προσώπου, του ρήματος **εἰμί.**

ἠθροίζετο: ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ' ενικ. προσώπου του ρήματος **ἀθροίζομαι.**

β) **ἐπειθόμεθα:** ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης, φωνής, α' πληθ. προσώπου του ρήματος **πείθομαι.**

εἴχομεν: ρήμα, οριστ. παρατατικού ενεργητ. φωνής, α' πληθ. προσώπου του ρήματος **ἔχω.**

γ) **ἐγίγνετο:** ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ' ενικ. προσώπου του ρήματος **γίγνομαι.**

ἐπορεύοντο: ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ' πληθ. προσώπου του ρήματος **πορεύομαι.**

δ) **ἐφείποντο:** ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ' πληθ. προσώπου του ρήματος **ἐφέπομαι** (ἐπί+ἕπομαι).

ἥρπαζον: ρήμα, οριστ. παρατατικού ενεργητ.

φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου του ρήματος **ἁρπάζω.**

ἐμάχοντο: ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου του ρήματος **μάχομαι.**

ε) **προσέφερον:** ρήμα, οριστ. παρατατικού ενεργητ. φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου του ρήματος **προσφέρω.**

στ) **ἔρριπτον:** ρήμα, οριστ. παρατατικού ενεργητ. φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου του ρήματος **ῥίπτω.**

διεφθείροντο: ρήμα, οριστ. παρατατικού μέσης φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου του ρήματος **διαφθείρομαι.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. **ἐνταῦθα μέγας ναός ἦν:** κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ναός:** υποκ. **μέγας:** επιθετ. προσδιορ. στο *ναός.* **ἐνταῦθα:** επιρρημ. προσδιορ. του τόπου.

2. **ἐν ᾧ πολύς λαός ἠθροίζετο:** δευτερ. αναφορική πρόταση. **ἠθροίζετο:** ρήμα. **λαός:** υποκ. **πολύς:** επιθετ. προσδιορ. στο *λαός.* **ἐν ᾧ:** εμπρόθ. προσδιορ. του τόπου (δηλώνει στάση σ' έναν τόπο).

β) 1. **ἐπειθόμεθα μή κλείειν τήν θύραν:** κύρια πρόταση. **ἐπειθόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** εvv. ως υποκ. **κλείειν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **ἡμεῖς:** εvv. ως υποκ. και στο *κλείειν,* έχουμε **ταυτοπροσωπία. τήν θύραν:** αντικ. στο *κλείειν.*

2. **εἴχομεν γάρ οὐδέν ἐν τῇ οἰκίᾳ:** κύρια πρόταση. **εἴχομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** εvv. ως υποκ. **οὐδέν:** αντικ. **ἐν τῇ οἰκίᾳ:** εμπρόθ. προσδιορ. του τόπου.

γ) 1. **ἐντεῦθεν – ἐπορεύοντο Ἀθήναζε:** κύρια πρόταση. **ἐπορεύοντο:** ρήμα. **οὗτοι:** εvv. ως υποκ. **ἐντεῦθεν:** επιρρ. προσδιορ. που δηλώνει την κίνηση από έναν τόπο. **Ἀθήναζε:** επιρρ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση προς έναν τόπο.

2. **ἐπειδή ἡμέρα ἐγίγνετο:** δευτερ. χρονική πρόταση. **ἐγίγνετο:** ρήμα. **ἡμέρα:** υποκ.

δ) 1. **ἐφείποντο δέ τῶν πολεμίων τινές:** κύρια πρόταση. **ἐφείποντο:** ρήμα. **τινές:** υποκ. **τῶν πολεμίων:** γενική διαιρετική από το *τινές.*

2. **καί τά μή δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον:** κύρια πρόταση. **ἥρπαζον:** ρήμα. **τινές:** εvv. ως υποκ. **τά (μή) δυνάμενα:** αντικ. **τῶν ὑποζυγίων:** γενική διαιρετική από *τά μή δυνάμενα.*

3. **καί ἀλλήλοις ἐμάχοντο περί αὐτῶν:** κύρια πρόταση. **ἐμάχοντο:** ρήμα. **τινές:** εvv. ως υποκ. **ἀλλήλοις:** αντικ. **περί αὐτῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού (πρέπει να προσέξουμε ότι σε τέτοιες φράσεις είναι εσφαλμένο να θεωρούμε ότι η πρόθ. περί + γεν. εκφράζει αναφορά. Βλ. και Συντ. αρχ. ελλ. Α.Β. Μουμτζάκη, εκδ. ΟΕΔΒ, σελ. 130).

ε) **οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες πολλά δῶρα... προσέφερον:** κύρια πρόταση. **προσέφερον:** ρήμα. **οἱ Ἕλληνες:** υποκ. **δῶρα, ἀργύριον** (άμεσα) – **Ἀρίονι** (έμμεσο): αντικ. **πολλά:** επιθετ. προσδιορ. στο *δῶρα.* **ἐν Ἰταλίᾳ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει στάση σ' έναν τόπο. Το *οἱ ἐν Ἰταλίᾳ* νοείται και ως επιθ. προσδ. στο *Ἕλληνες.*

στ) 1. **διωκόμενοι δ' οἱ Θηβαῖοι κατά τήν πόλιν... ἔρριπτον ἐς τό ἔξω σφᾶς αὐτούς:** κύρια πρόταση. **ἔρριπτον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι τινές:** υποκ. **Θηβαῖοι τινές:** κανονικά σύμφωνα με το νόημα η μία από τις δύο ονομαστικές έπρεπε να είναι γενική (διαιρετική): *τῶν Θηβαίων τινές.* Η χρήση όμως των δύο ονομαστικών (*σχήμα καθ' όλον και μέρος*) οδηγεί στο να χαρακτηρίσουμε το *Θηβαῖοι* ως υποκείμενο και το *τινές* ως επιμεριστική παράθεση (δηλαδή προσδιορίζει ένα μέρος του υποκειμένου). Εξάλλου η έννοια της γεν. διαιρετικής (*Θηβαίων*) δίνεται παρακάτω με την αντωνυμία *αὐτῶν.* **ἀναβάντες:** χρονική μετχ. **τινές:** υποκ. **αὐτῶν:** γενική διαιρετική από το *τινές.* **ἐπί τό τεῖχος:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο. **σφᾶς αὐτούς:** αντικ. **ἐς τό ἔξω:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **διωκόμενοι:** χρονικοαιτιολογική μτχ. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. της μτχ. **κατά τήν πόλιν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τον τόπο.

2. **καί διεφθείροντο οἱ πλείους:** κύρια πρόταση. **διεφθείροντο:** ρήμα. **οἱ πλείους:** υποκ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Παρατατικός Ε. και Μ. φωνής στα αρχαία και νέα ελληνικά.

Ενεργητική φωνή		Μέση φωνή	
αρχαία	νέα ελληνικά	αρχαία	νέα ελληνικά
ἔλεγ**ον**	έλεγ**α**	ἐγιγν**όμην**	γιν**όμουν**
ἔλεγ**ες**	έλεγ**ες**	ἐγίγν**ου**	γιν**όσουν**
ἔλεγ**ε**	έλεγ**ε**	ἐγίγν**ετο**	γιν**όταν**
ἐλέγ**ομεν**	λέγ**αμε**	ἐγιγν**όμεθα**	γιν**όμαστε**
ἐλέγ**ετε**	λέγ**ατε**	ἐγίγν**εσθε**	γιν**όσαστε**
ἔλεγ**ον**	έλεγ**αν**	ἐγίγν**οντο**	γίν**ονταν**

Ο παρατατικός ενεργητικής φωνής της νέας ελληνικής διαφέρει ως προς τις καταλήξεις από τον αντίστοιχο της αρχαίας στο 1ο ενικό και 1ο, 2ο, 3ο πληθυντικό πρόσωπο.

Ο παρατατικός μέσης φωνής διαφέρει σ' όλα τα πρόσωπα

Η αύξηση στα νέα ελληνικά γράφεται, μόνο όταν τονίζεται.

Β1,2 Η αύξηση στα ρήματα αρχαίας και νέας ελληνικής διαφέρει στα εξής:

Όλα τα ρήματα της αρχαίας ελληνικής που αρχίζουν από σύμφωνο παίρνουν την αύξηση **ε** σε όλα τα πρόσωπα του παρατατικού. Στα ρήματα της νέας ελληνικής που αρχίζουν από σύμφωνο η αύξηση **ε** διατηρείται μόνο στα πρόσωπα του παρατατικού τα οποία τονίζονται. Π.χ. **έ**λεγα, αλλά λέγαμε.

Όσον αφορά τη συλλαβική αύξηση, ενώ στα αρχαία ελληνικά υπάρχει σε όλα τα πρόσωπα, στα νέα ελληνικά διατηρείται, μόνο όταν τονίζεται.

Όσον αφορά τη χρονική αύξηση αυτή στα νέα ελληνικά δεν υπάρχει κατά κανόνα, εκτός από τις εξής περιπτώσεις:

έχω–**εί**χα, **έ**ρχομαι–**ή**ρθα, **εί**μαι–**ή**μουν και υπ**ά**ρχω–υπ**ή**ρχα.

Β1,3 Ρήματα στον παρατατικό

φράζουσι – ἔφραζον
κελεύεις – ἐκέλευες
γίγνεται – ἐγίγνετο
τυγχάνομεν – ἐτυγχάνομεν
πορεύονται – ἐπορεύοντο
πειθόμεθα – ἐπειθόμεθα
βούλει – ἐβούλου
παιδεύεσθε – ἐπαιδεύεσθε
βλάπτῃ – ἐβλάπτου
διώκεται – ἐδιώκετο
διώκετε – ἐδιώκετε
λέγομεν – ἐλέγομεν
λέγομαι – ἐλεγόμην

ἀθροίζεις – ἤθροιζες
ἀθροίζονται – ἠθροίζοντο
ἐλπίζομεν – ἠλπίζομεν
ὁρίζουσι – ὥριζον
αἰσθάνονται – ᾐσθάνοντο
ἀγγέλλετε – ἠγγέλλετε
ἄγω – ἦγον
ὑφαίνει – ὕφαινε (ή ὑφαίνου, αν πρόκειται για Μ.Φ.)
εὐχόμεθα – ηὐχόμεθα
ἱκετεύουσι – ἱκέτευον
ὑβρίζει – ὕβριζε (ή ὑβρίζου, αν πρόκειται για Μ.Φ.)
ὑβρίζεσθε – ὑβρίζεσθε
ἀναγκάζῃ – ἠναγκάζου

Β1,4 Ρήματα στον παρατατικό

σύ	**ἦσθα**	**ἔρριπτες**	εἶχες	διεφθείρου	**διεπορεύου**	**ἐνέμενες**
οὗτος	ἦν	**ἔρριπτε**	**εἶχε**	**διεφθείρετο**	**διεπορεύετο**	ἐνέμενε
ὑμεῖς	**ἦτε**	ἐρρίπτετε	**εἴχετε**	**διεφθείρεσθε**	διεπορεύεσθε	**ἐνεμένετε**
οὗτοι	**ἦσαν**	**ἔρριπτον**	**εἶχον**	**διεφθείροντο**	**διεπορεύοντο**	**ἐνέμενον**

Β1,5 Φράσεις με το ρήμα από τον παρατατικό στον ενεστώτα

α) *Τισσαφέρνης* **ἐλέγετο** *τούτων ἄρχειν. Τισσαφέρνης* **λέγεται** *τούτων ἄρχειν.* (= Ο Τισσαφέρνης **λεγόταν / λέγεται** ότι ήταν αρχηγός αυτών).

β) *Ὑπόνομον ἐκ τῆς πόλεως* **ὤρυττον** *καί* **ὑφεῖλκον** *τόν χοῦν. Ὑπόνομον ἐκ τῆς πόλεως* **ὀρύττουσι** *καί* **ὑφέλκουσι** *τόν χοῦν.* (= **Έσκαβαν / σκάβουν** υπόνομο από την πόλη και **τραβούσαν / τραβούν** το χώμα από κάτω).

γ) *Ψιλοί δώδεκα σύν ξιφιδίῳ καί θώρακι* **ἀνέβαινον.** *Ψιλοί δώδεκα σύν ξιφιδίῳ καί θώρακι* **ἀναβαίνουσιν.** (= Δώδεκα ελαφρά οπλισμένοι με μικρό ξίφος και θώρακα **ανέβαιναν / ανεβαίνουν).**

δ) *Ἐπί τοῦ χείλους τῆς τάφρου* **ἦσαν** *καί ἐντεῦθεν* **ἐτόξευόν** *τε καί* **ἠκόντιζον.** *Ἐπί τοῦ χείλους τῆς τάφρου* **εἰσί** *καί ἐντεῦθεν* **τοξεύουσί** *τε καί* **ἀκοντίζουσιν.** (= Στην άκρη της τάφρου **βρίσκονταν / βρίσκονται** και από εκεί **έριχναν / ρίχνουν τόξα** και **ακόντια).**

ε) *Πατηγύας, ἀνήρ Πέρσης,* **ἔλεγε** *πᾶσιν οἷς* **ἐνετύγχανεν** *ὅτι βασιλεύς σύν στρατεύματι πολλῷ* **παρεσκευάζετο** *εἰς μάχην. Πατηγύας, ἀνήρ Πέρσης,* **λέγει** *πᾶσιν οἷς* **ἐντυγχάνει** *ὅτι βασιλεύς σύν στρατεύματι πολλῷ* **παρασκευάζεται** *εἰς μάχην.* (= Ο Πατηγύας, άντρας Πέρσης, **έλεγε / λέει** σ' όλους όσους **συναντούσε / συναντάει** ότι ο βασιλιάς με πολύ στρατό **ετοιμαζόταν / ετοιμάζεται** για μάχη).

στ) *Καταπηδήσας ἀπό τοῦ ἅρματος τόν θώρακα* **ἐνεδύετο** *καί* **ἐξωπλίζετο.** *Καταπηδήσας ἀπό τοῦ ἅρματος τόν θώρακα* **ἐνδύεται** *καί* **ἐξοπλίζεται.** (Αφού πήδησε κάτω από το άρμα, **φορούσε / φοράει** το θώρακα και **εξοπλιζόταν / εξοπλίζεται).**

ζ) *Αἰγύπτιοι οὗτοι* **ἐλέγοντο** *εἶναι. Αἰγύπτιοι οὗτοι* **λέγονται** *εἶναι.* (Αυτοί **λέγονταν / λέγονται** ότι ήταν / είναι Αιγύπτιοι).

Β1,6. Ρήματα στον παρατατικό

ἐγώ	**ἤγειρον**	(=συγκέντρωνα)	ἐγώ	**ἠχθόμην**	(=στενοχωριόμουν)
σύ	**ἤγειρες**	(=συγκέντρωνες)	σύ	**ἤχθου**	(=στενοχωριόσουν)
οὗτος	ἤγειρε	(=συγκέντρωνε)	οὗτος	ἤχθετο	(=στενοχωριόταν)
ἡμεῖς	ἠγείρομεν	(=συγκεντρώναμε)	ἡμεῖς	ἠχθόμεθα	(=στενοχωριόμαστε)
ὑμεῖς	ἠγείρετε	(=συγκεντρώνατε)	ὑμεῖς	**ἤχθεσθε**	(=στενοχωριόσαστε)
οὗτοι	**ἤγειρον**	(=συγκέντρωναν)	οὗτοι	ἤχθοντο	(=στενοχωριόνταν)
ἐγώ	**ἐκέλευον**	(= διέταζα)	ἐγώ	**ὠργιζόμην**	(=οργιζόμουν)
σύ	ἐκέλευες	(= διέταζες)	σύ	ὠργίζου	(=οργιζόσουν)
οὗτος	ἐκέλευε	(= διέταζε)	οὗτος	ὠργίζετο	(=οργιζόταν)
ἡμεῖς	**ἐκελεύομεν**	(= διατάζαμε)	ἡμεῖς	**ὠργιζόμεθα**	(=οργιζόμαστε)
ὑμεῖς	**ἐκελεύετε**	(= διατάζατε)	ὑμεῖς	ὠργίζεσθε	(=οργιζόσαστε)
οὗτοι	ἐκέλευον	(= διέταζαν)	οὗτοι	**ὠργίζοντο**	(=οργίζονταν)

Β1,7 Συμπλήρωση φράσεων με τον κατάλληλο τύπο ρημάτων στον παρατατικό.

α) *Ὅτε γάρ ταῦτα* **ἐγίγνετο,** *ὁ Κριτίας οὐ παρών* **ἐτύγχανεν,** *ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετά Προμηθέως δημοκρατίαν* **κατεσκεύαζεν** *καί τούς πενέστας* **ὥπλιζεν** *ἐπί τούς δεσπότας.* (= Γιατί, όταν γίνονταν αυτά, ο Κριτίας συνέβαινε να μην παραβρίσκεται, αλλά θεμελίωνε δημοκρατία στη Θεσσαλία μαζί με τον Προμηθέα και όπλιζε τους δουλοπάροικους ενάντια στους αφέντες).

β) *Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες πρωί ἐκ τῶν κλινῶν* **ἠγείροντο,** *ἐν τῷ ποταμῷ* **ἐλούοντο,** *ἔπειτα δέ* **ἐγυμνάζοντο.** (= Τα παιδιά των Σπαρτιατών σηκώνονταν πρωί από τα κρεβάτια τους, λούζονταν στο ποτάμι, και έπειτα γυμνάζονταν).

γ) *Κῦρος* **ἐκέλευε** *Κλέαρχον πέμπειν ὅσον* **ἦν** *αὐτῷ στράτευμα·* **ἐβούλετο** *γάρ ἐπί τόν ἀδελφόν αὐτοῦ πορεύεσθαι.* (= Ο Κύρος διέταζε τον Κλέαρχο να στείλει όσο στράτευμα υπήρχε σ' αυτόν· γιατί ήθελε να βαδίζει εναντίον του αδερφού του).

δ) *Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς μέγας* **ἐπωνομάζετο.** (= Ο Αλέξανδρος ο βασιλιάς επονομαζόταν μεγάλος).

ε) **Ἀπέθνῃσκον** *δ' οὕτω τῶν μέν πρεσβυτέρων πολλοί·* **ἐτύγχανον** *γάρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δέ νεώτεροι οὐδέν ὑποπτεύοντες ἡσυχίαν* **εἶχον.** [= Και σκοτώνονταν έτσι πολλοί από τους γεροντότερους· γιατί κατά τύχη (ή τύχαινε να) βρίσκονταν στην αγορά· ενώ οι πιο νέοι ήταν ήσυχοι, επειδή δεν υποπτεύονταν τίποτα].

στ) *Φανερόν τόδε* **ἦν**, *ὅτι ἡμεῖς μέν χρήματα οὐκ* **εἴχομεν**, *οἱ δέ βάρβαροι* **εἶχον** *ἄφθονα.* (= Ήταν φανερό το εξής, ότι δηλαδή εμείς δεν είχαμε χρήματα, ενώ οι βάρβαροι είχαν άφθονα).

Γ1 Λέξεις της ν.ε. από το θέμα ρημάτων της α.ε.

πέμπω: πομπή, πομπός, πομπώδης, (δια)πομπεύω.
φράζω: φράση, φρασεολογία, (εκ)φραστικός.
κελεύω: κελευστής, κέλευσμα.
πορεύομαι: πορεία, πόρεψη.

Γ2 Ο Μελήσιππος προφητεύει το τέλος της ειρήνης και της ευημερίας της αρχαίας Ελλάδας.

Το απόσπασμα από την «Ιστορία» του Θουκυδίδη, που ακολουθεί, αναφέρεται στην προσπάθεια του Αρχίδαμου, του φιλειρηνικού και συνετού βασιλιά της Σπάρτης, να βρεθεί κάποια διέξοδος, ώστε να μη γίνει ο πόλεμος ανάμεσα στη Σπάρτη και στην Αθήνα (Πελοποννησιακός πόλεμος). Μετά το συνέδριο των Λακεδαιμονίων και των συμμάχων τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ο Αρχίδαμος στέλνει το Μελήσιππο ως πρεσβευτή, ελπίζοντας να υποχωρήσουν οι Αθηναίοι σε κάποιες διεκδικήσεις τους, έστω και την τελευταία στιγμή. Η άρνηση των Αθηναίων να διαπραγματευθούν θα οδηγήσει στην έναρξη του πολέμου, με τις γνωστές καταστρεπτικές συνέπειες για την Ελλάδα.

Τοσαῦτα εἰπών καί διαλύσας τόν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τάς Ἀθήνας τόν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ὁρῶντες σφᾶς ἤδη ἐν ὁδῷ ὄντας. Οἱ δέ οὐ προσεδέχοντο αὐτόν ἐς τήν πόλιν οὐδ' ἐπί τό κοινόν· ἦν γάρ Περικλέους γνώμη κήρυκα καί πρεσβείαν μή προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων· ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτόν πρίν ἀκοῦσαι καί ἐκέλευον ἐκτός ὅρων εἶναι αὐθημερόν. Ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγούς, ὅπως μηδενί ξυγγένηται. Ὁ δ' ἐπειδή ἐπί τοῖς ὁρίοις ἐγένετο καί ἔμελλε διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπών ἐπορεύετο ὅτι «ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει». Ὡς δε ἀφίκετο ἐς τό στρατόπεδον καί ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν, οὕτω δή ἀπεπορεύετο ἐς τήν γῆν αὐτῶν.

(Ἱστορία του Θουκυδίδη 2, 12)

κείμενο	**μετάφραση**
Τοσαῦτα εἰπών	Τόσα μόνο αφού είπε
καί διαλύσας τόν ξύλλογον	και έλυσε τη συνέλευση
ὁ Ἀρχίδαμος	ο Αρχίδαμος,
ἀποστέλλει πρῶτον εἰς τάς Ἀθήνας	έστειλε πρώτα στην Αθήνα
Μελήσιππον τόν Διακρίτου,	το Μελήσιππο το γιο του Διακρίτου,
ἄνδρα Σπαρτιάτην,	άντρα Σπαρτιάτη,
εἰ ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι	μήπως τυχόν οι Αθηναίοι
ἐνδοῖέν τι μᾶλλον	υποχωρήσουν κάπως περισσότερο (απ' ό,τι πριν)
ὁρῶντες σφᾶς	βλέποντας αυτούς
ὄντας ἤδη ἐν ὁδῷ.	να βρίσκονται ήδη στο δρόμο (για την Αθήνα).
Οἱ δέ	Εκείνοι όμως (οι Αθηναίοι)
οὐ προσεδέχοντο αὐτόν ἐς τήν πόλιν	δεν τον δέχονταν στην πόλη
οὐδ' ἐπί τό κοινόν·	ούτε ενώπιον των αρχόντων·

ἦν γάρ γνώμη Περικλέους	γιατί υπήρχε γνώμη του Περικλή
μή προσδέχεσθαι	να μη δέχονται
κήρυκα καί πρεσβείαν Λακεδαιμονίων	κήρυκα και πρεσβεία των Λακεδαιμονίων,
ἐξεστρατευμένων.	εφόσον είχαν ήδη εκστρατεύσει.
Ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτόν	Τον έδιωξαν λοιπόν πίσω,
πρίν ἀκοῦσαι	πριν (καν) να (τον) ακούσουν,
καί ἐκέλευον εἶναι	και (τον) διέταζαν να βρίσκεται
ἐκτός ὅρων αὐθημερόν.	έξω απ' τα σύνορα την ίδια μέρα.
Ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ	Και έστειλαν μαζί με το Μελήσιππο
ἀγωγούς,	συνοδούς,
ὅπως μηδενί ξυγγένηται.	για να μην επικοινωνήσει με κανέναν.
Ὁ δ' ἐπειδή ἐγένετο ἐπί τοῖς ὁρίοις	Και αυτός, όταν έφτασε στα σύνορα
καί ἔμελλε διαλύσεσθαι,	και επρόκειτο να αποχωρισθεί (από τους συνοδούς),
ἐπορεύετο	συνέχισε το δρόμο του,
εἰπών τοσόνδε ὅτι	αφού είπε τόσα μόνο, ότι:
«ἥδε ἡ ἡμέρα ἄρξει	«αυτή εδώ η μέρα θα γίνει η αρχή
μεγάλων κακῶν τοῖς Ἕλλησι».	μεγάλων συμφορών για τους Έλληνες».
Ὡς δέ ἀφίκετο ἐς τό στρατόπεδον	Και μόλις έφτασε στο στρατόπεδο (ο Μελήσιππος)
καί ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος	και κατάλαβε ο Αρχίδαμος
ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι	ότι οι Αθηναίοι
οὐδέν πω ἐνδώσουσιν,	δε θα υποχωρήσουν πια καθόλου,
*οὕτω δή προυχώρει (= ἐπορεύετο)**	έτσι τότε προχωρούσε
ἐς τήν γῆν αὐτῶν.	εναντίον της χώρας τους.

Λεξιλόγιο

τοσαῦτα = τόσα μόνο, τόσο λίγα.
τόν ξύλλογον = τη συνέλευση.
πρῶτον = πρώτα, πριν προχωρήσει.
ἀποστέλλει (ιστορικός ενεστ.) = έστειλε, στέλνει.
εἰ ἄρα = μήπως τυχόν.
ἐνδοῖεν (ευκτ. αορ. του **ἐνδίδωμι**) = υποχωρήσουν.
τι = κάπως.
ὁρῶντες σφᾶς = βλέποντας αυτούς.
οὐ προσεδέχοντο αὐτόν = δεν τον δέχονταν.
οὐδ' ἐπί τό κοινόν = ούτε ενώπιον των αρχών, των αρχόντων.
ἐξεστρατευμένων = εφόσον είχαν ήδη εκστρατεύσει.
ἀποπέμπουσιν (ιστορικός ενεστ.) = έδιωξαν, διώχνουν.
ἐκτός ὅρων εἶναι = να βρίσκεται έξω απ' τα σύνορα.
αὐθημερόν = την ίδια μέρα.
ξυμπέμπουσι (ιστορικός ενεστ.) = έστειλαν, στέλνουν μαζί.
ἀγωγούς = οδηγούς, συνοδούς.
ὅπως μηδενί ξυγγένηται (υποτ. αορ. β' του **ξυγγίγνομαι**) = για να μην επικοινωνήσει με κανένα.
ἐπί τοῖς ὁρίοις ἐγένετο = έφτασε στα σύνορα.
ἔμελλε διαλύσεσθαι = επρόκειτο να αποχωρισθεί (από τους συνοδούς).
τοσόνδε = τόσα μόνο.

* Το σχολικό βιβλίο ΟΕΔΒ αντί της σωστής γραφής *«προὐχώρει»*, την οποία έχουν οι στερεότυπες εκδόσεις, υιοθέτησε τη γραφή *«ἀπεπορεύετο»*. Αυτό αποτελεί σφάλμα κατά τη γνώμη μας, γιατί το *«προχωρῶ»* σημαίνει βαδίζω προς τα εμπρός, ενώ το *«ἀποπορεύομαι»* σημαίνει αναχωρώ, γυρίζω πίσω, φεύγω. Άλλωστε το λεξικό Liddell-Scott στο λήμμα *«προχωρῶ»* χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο αυτό παράδειγμα (Θουκ. 2, 12) ως κλασική περίπτωση χρησιμοποίησης του ρήματος *«προχωρῶ»*, επί στρατευμάτων.

ἐπορεύετο = πορευόταν, συνέχισε το δρόμο του.

μεγάλων κακῶν ἄρξει (οριστ. μελλ. του **ἄρχω**) = να κάμει αρχή, θα γίνει η αρχή μεγάλων συμφορών.

ἀφίκετο (οριστ. αορ. β΄ του **ἀφικνοῦμαι**) = έφτασε.

ἔγνω (οριστ. αορ. β΄ του **γιγνώσκω**) = γνώρισε, κατάλαβε.

οὐδέν πω ἐνδώσουσιν (οριστ. μέλλ. του **ἐνδίδωμι**) = δε θα υποχωρήσουν πια καθόλου.

οὕτω δή = έτσι τότε, γι' αυτό το λόγο τότε.

προυχώρει (προεχώρει = ἐπορεύετο) = προχωρούσε.

Για το περιεχόμενο

Η συμπεριφορά των Αθηναίων προς το Μελήσιππο ήταν εχθρική. Ο Μελήσιππος, αν και ερχόταν ως απεσταλμένος των Σπαρτιατών, δεν έγινε δεκτός από τους Αθηναίους. Οι Αθηναίοι φέρθηκαν μ' αυτόν τον τρόπο στο Μελήσιππο, γιατί είχαν αποδεχτεί και εφάρμοζαν μια πρόταση του Περικλή που έλεγε να μη δέχονται για συζήτηση απεσταλμένους των Σπαρτιατών, ενώ οι Σπαρτιάτες είχαν αρχίσει εκστρατεία εναντίον τους.

Ο Μελήσιππος φεύγοντας διωγμένος από τους Αθηναίους είπε προφητικά λόγια. Εξέφρασε την άποψη ότι η ημέρα εκείνη θα γινόταν η αρχή μεγάλων συμφορών για την Ελλάδα και τους Έλληνες. Η πρόβλεψη αυτή του Μελήσιππου έμελλε να αποδειχτεί σωστή, γιατί, όταν μετά από 27 χρόνια τέλειωσε ο Πελοποννησιακός πόλεμος, η Αθήνα και η Σπάρτη, αλλά και άλλες μικρότερες πόλεις, είχαν υποστεί τεράστιες καταστροφές τόσο υλικές όσο και ηθικές. Γι' αυτό τα προφητικά λόγια του Μελήσιππου κρύβουν μια προειδοποίηση, που όμως δεν την άκουσε κανένας από τους τότε αρχηγούς των Ελλήνων.

ΝΑΙ

Α1 Θέμα 9. Ο Καλλικρατίδας ζητάει χρηματική βοήθεια από τους Μιλήσιους.

Το 406 π.Χ. ο Καλλικρατίδας στάλθηκε από τη Σπάρτη ως ναύαρχος του σπαρτιατικού στόλου στο ανατολικό Αιγαίο, σε αντικατάσταση του Λύσανδρου. Βρισκόμαστε στα τελευταία χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο Καλλικρατίδας, αφού πήγε στον Κύρο, για να ζητήσει χρήματα, έφυγε άπρακτος.

Ἐμοί, μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δέ ἐγώ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τόν πόλεμον διά τό οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακά ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. Δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις ὅπως ἄν τάχιστά τε καί μάλιστα βλάπτωμεν τούς πολεμίους, ἕως ἄν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἥκωσιν, οὕς ἐγώ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεί τά ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀπέδωκε· Κῦρος δέ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτόν ἀεί ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγώ δ' ἐπί τάς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτόν πεῖσαι. Ἀλλά σύν τοῖς θεοῖς δείξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι καί ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τούς ἐχθρούς τιμωρεῖσθαι.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 1, 6, 8 - 11)

Λεξιλόγιο

τοῖς οἴκοι ἄρχουσι = στους άρχοντες της πατρίδας (**οἴκοι:** επίρρ. = στην πατρίδα, στο σπίτι. **τοῖς ἄρχουσι:** δοτ. πληθ. του «ὁ ἄρχων»).

ἀξιῶ + απαρέμφ. = έχω την αξίωση να...

διά τό πεπονθέναι = γιατί έχετε πάθει (απαρέμφ. παρακ. τού **πάσχω**).

οἰκοῦντας (αιτιολ. μετ.) = επειδή κατοικείτε (μετ. του **οἰκῶ**).

ἐξηγεῖσθαι (τελικό απαρέμφ.) = να δίνετε το παράδειγμα, να δείχνετε το δρόμο (του ρήμ. **ἐξηγοῦμαι**).

ὅπως ἄν = για να.

μάλιστα = πάρα πολύ.

ἕως ἄν = μέχρι να.

ἥκωσιν = έχουν έρθει, έρθουν (του ρήμ. ἥκω).

ἄξοντας (τελική μετ.) = για να φέρουν (του ρήμ. **ἄγω**).

τά ἐνθάδε ὑπάρχοντα = όσα υπήρχαν εδώ.

διαλεχθῆναί μοι (τελικό απαρέμφ.) = να συζητήσει μαζί μου (του ρήμ. **διαλέγομαι**).

ἐπί τάς θύρας = στην έδρα, στο παλάτι (παράβαλε το ν.ε. «πύλη»).

ἀπέδωκε = ἐπέστρεψε (του ρήμ: ἀποδίδωμι).

φοιτᾶν (τελικό απαρέμφ.) = να συχνάζω (του ρήμ. **φοιτῶ**).

σύν τοῖς θεοῖς = με τη βοήθεια των θεών.

ἄνευ τοῦ θαυμάζειν = χωρίς να κολακεύουμε.

κείμενο

«Ὦ Μιλήσιοι,
ἐμοί μέν ἀνάγκη (ἐστί)
πείθεσθαι τοῖς οἴκοι ἄρχουσι·
ὑμᾶς δ' ἀξιῶ ἐγώ εἶναι
προθυμοτάτους εἰς τόν πόλεμον
διά τό πεπονθέναι ἤδη
οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις
πλεῖστα κακά ὑπ' αὐτῶν.
Δεῖ δέ ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι
τοῖς ἄλλοις συμμάχοις,
ὅπως ἄν βλάπτωμεν τούς πολεμίους
τάχιστά τε καί μάλιστα,

ἕως ἄν ἥκωσιν
οἱ ἐκ Λακεδαίμονος,
οὕς ἐγώ ἔπεμψα
ἄξοντας χρήματα,
ἐπεί Λύσανδρος
ἀπέδωκε Κύρῳ
τά ἐνθάδε ὑπάρχοντα·
Κῦρος δέ
ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτόν
ἀεί ἀνεβάλλετο
διαλεχθῆναί μοι,
ἐγώ δέ οὐκ ἐδυνάμην
πεῖσαι ἐμαυτόν
φοιτᾶν ἐπί τάς θύρας ἐκείνου.
Ἀλλά σύν τοῖς θεοῖς
δείξομεν τοῖς βαρβάροις
ὅτι δυνάμεθα
τιμωρεῖσθαι τούς ἐχθρούς
καί ἄνευ τοῦ θαυμάζειν
ἐκείνους».

μετάφραση

«Μιλήσιοι,
για μένα είναι ανάγκη (καθήκον)
να πειθαρχώ στους άρχοντες της πατρίδας·
όσο για σας όμως έχω εγώ την αξίωση να είστε
πάρα πολύ πρόθυμοι για τον πόλεμο,
γιατί έχετε* πάθει μέχρι τώρα,
επειδή κατοικείτε ανάμεσα σε βαρβάρους,
πάρα πολλές συμφορές απ' αυτούς.
Και πρέπει εσείς να δίνετε το παράδειγμα
στους άλλους συμμάχους,
για να προκαλούμε ζημιές στους εχθρούς
και όσο το δυνατό γρηγορότερα και περισσότερο,
μέχρι να έρθουν
από τη Λακεδαίμονα εκείνοι
τους οποίους εγώ έστειλα
για να φέρουν χρήματα,
γιατί ο Λύσανδρος
επέστρεψε στον Κύρο
όσα υπήρχαν εδώ·
ο Κύρος όμως,
όταν εγώ πήγα σ' αυτόν,
πάντα ανέβαλλε
να συζητήσει μαζί μου,
ενώ εγώ δεν μπορούσα
να πείσω τον εαυτό μου
να συχνάζω στην έδρα του (παλάτι του).
Αλλά με τη βοήθεια των θεών
θα αποδείξουμε στους βαρβάρους
ότι μπορούμε
να τιμωρήσουμε τους εχθρούς (μας)
και χωρίς να κολακεύουμε·
εκείνους (τους βαρβάρους)».

---

* Κατά λέξη: «εξαιτίας του ότι έχετε πάθει».

Γραμματικά ετυμολογικά

(Με την ένδειξη ★ σημειώνονται οι προσωπικές αντωνυμίες)

★ **ἐμοί:** προσωπική αντωνυμία α΄ προσώπου, δοτ. ενικ. της αντων. **ἐγώ** (β΄ πρόσωπο: **σύ:** γ΄ πρόσωπο [γεν. **οὗ**)].

τοῖς ἄρχουσι: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντ. του ουσ. **ὁ ἄρχων** (-οντος).

πείθεσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **πείθομαι.** ΠΡΤ **ἐπειθόμην.** ΜΕΛ **πείσομαι** και Παθ. **πεισθήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἐπιθόμην** και Παθ. **ἐπείσθην.** ΠΡΚ. **πέπεισμαι.** ΥΠΡ **ἐπεπείσμην** και **πέποιθα, ἐπεποίθειν.**

★ **ὑμᾶς:** προσωπική αντων. β΄ προσώπου, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **σύ** [α΄ πρόσωπο: **ἐγώ.** γ΄ πρόσωπο: - (**σφεῖς**)].

★ **ἐγώ:** προσωπική αντων. α΄ προσώπου, ονομαστ. ενικ.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ καὶ ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγόνειν.**

οἰκοῦντας: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **οἰκέω -ῶ.** ΠΡΤ **ᾤκουν.** ΜΕΛ **οἰκήσω.** ΑΟΡ **ᾤκησα.** ΠΡΚ **ᾤκηκα.** ΥΠΡ **ᾠκήκειν.**

βαρβάροις: επίθετο δευτερόκλιτο, αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντ. του επιθ. **ὁ, ἡ βάρβαρος, τό -ον.** Στόν πληθυντ: **οἱ βάρβαροι** χρησιμοποιείται ως ουσιαστικό (= όλοι όσοι δεν ήταν Έλληνες ή δε μιλούσαν την ελληνική γλώσσα).

πλεῖστα: επίθετο υπερθετικού βαθμού δευτερόκλιτο, ουδετ. γένους του επιθ. **πλεῖστος -η -ον** (θετικός: **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ,** συγκριτ: **ὁ ἡ πλέων, τό πλέον).**

αὐτῶν: αντων. οριστική ή επαναληπτική (εδώ: επαναληπτική), αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ. της αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό.** Η αντων. είναι επαναληπτική στις πλάγιες πτώσεις και χωρίς άρθρο.

πεπονθέναι: απαρέμφ. παρακ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **πάσχω** ΠΡΤ **ἔπασχον.** ΜΕΛ **πείσομαι.** ΑΟΡ **ἔπαθον.** ΠΡΚ **πέπονθα.** ΥΠΡ **ἐπεπόνθειν.**

★ **ὑμᾶς:** προσωπική αντων. (βλέπε παραπάνω).

ἐξηγεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **ἐξηγέομαι -οῦμαι** (ἐξ + ἡγοῦμαι). ΠΡΤ **ἐξηγούμην.** ΜΕΛ **ἐξηγήσομαι.** ΑΟΡ **ἐξηγησάμην** και παθ. **ἐξηγήθην.** ΠΡΚ **ἐξήγημαι.**

τάχιστα: επίρρημα υπερθετικού βαθμού (θετικός: **ταχέως.** συγκριτικός: **θᾶττον).**

μάλιστα: επίρρημα υπερθετικού βαθμού (θετικός: **μάλα.** συγκριτικός: **μᾶλλον).**

βλάπτωμεν: ρήμα υποτακτικής ενεστ., ενεργ. φωνής του **βλάπτω.** ΠΡΤ **ἔβλαπτον.** ΜΕΛ **βλάψω.** ΑΟΡ **ἔβλαψα.** ΠΡΚ **βέβλαφα.** ΥΠΡ **ἐβεβλάφειν.**

ἥκωσιν: ρήμα υποτακτ. ενεστ. ενεργ. φωνής γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἥκω.**

οὕς: αναφορική αντωνυμία, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντικού της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

★ **ἐγώ:** προσωπική αντων. (βλέπε παραπάνω).

ἔπεμψα: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **πέμπω.** ΠΡΤ. **ἔπεμπον.** ΜΕΛ **πέμψω.** ΑΟΡ **ἔπεμψα.** ΠΡΚ **πέπομφα.** ΥΠΡ **ἐπεπόμφειν.**

χρήματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ουσ. **τό χρῆμα** (-ατος).

ἄξοντας: μετχ. μέλλ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ρήμ. **ἄγω.** ΠΡΤ **ἦγον.** ΜΕΛ **ἄξω.** ΑΟΡ β΄ **ἤγαγον.** ΠΡΚ [**ἀγήοχα**] και **ἦχα.** ΥΠΡ [ἀγηόχειν].

ἐνθάδε: τοπικό επίρρημα.

ὑπάρχοντα: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ρήμ. **ὑπάρχω** (ὑπό + ἄρχω). ΠΡΤ **ὑπῆρχον. ΜΕΛ ὑπάρξω.** ΑΟΡ **ὑπῆρξα.** ΠΡΚ [ὑπῆρχα].

ἀπέδωκε: ρήμα οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἀποδίδωμι** (ἀπό + δίδωμι). ΠΡΤ **ἀπεδίδουν.** ΜΕΛ **ἀποδώσω.** ΑΟΡ β΄ **ἀπέδωκα.** ΠΡΚ **ἀποδέδωκα.** ΥΠΡ **ἀπεδεδώκειν.**

ἐλθόντος: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γενικής ενικ., του ρήμ. **ἔρχομαι.** ΠΡΤ **ἦα** και **ᾔειν.** ΜΕΛ **εἶμι.** ΑΟΡ β΄ **ἦλθον.** ΠΡΚ **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ **ἐληλύθειν.**

★ **ἐμοῦ:** προσωπική αντων. α΄ προσώπου, γενικής ενικ. της αντων. **ἐγώ** [β΄ πρόσωπο: **σύ.** γ΄ πρόσωπο γεν. **οὗ**].

ἀνεβάλλετο: ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ἀναβάλλομαι (ἀνά + βάλλομαι). ΠΡΤ **ἀνεβαλλόμην.** ΜΕΛ **ἀναβαλοῦμαι** και Παθ. **ἀναβληθήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀνεβαλόμην** και Παθ. **ἀνεβλήθην.** ΠΡΚ **ἀναβέβλημαι.** ΥΠΡ **ἀνεβεβλήμην.**

★ **μοι:** προσωπική αντων. α΄ προσώπου, δοτικής ενικ. (**ἐμοί** και **μοι).** Βλέπε παραπάνω.

διαλεχθῆναι: απαρέμφ. παθητ. αορ. του ρήμ. **διαλέγομαι** (διά + λέγομαι). ΠΡΤ **διελεγόμην.** ΜΕΛ. **διαλέξομαι** και Παθ. **διαλεχθήσομαι** και β΄ [**διαλεγήσομαι**]. ΑΟΡ <**διελεξάμην**> και Παθ. **διελέχθην** και β΄ [**διελέγην**]. ΠΡΚ **διείλεγμαι.** ΥΠΡ **διειλέγμην.**

NAI

ἐκείνου: δεικτική αντων. αρσεν. γένους, γενικής ενικ. της αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.**

φοιτᾶν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **φοιτάω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐφοίτων.** ΜΕΛ **φοιτήσω.** ΑΟΡ **ἐφοίτησα.** ΠΡΚ **πεφοίτηκα.**

ἐδυνάμην: ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του **δύναμαι.** ΠΡΤ **ἐ(ἠ)δυνάμην.** ΜΕΛ **δυνήσομαι.** ΑΟΡ **ἐ(ἠ)δυνήθην.** ΠΡΚ **δεδύνημαι.**

ἐμαυτόν: αυτοπαθητική αντων. α΄ προσώπου, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ἐμαυτοῦ -ῆς, -σεαυτοῦ -ῆς, ἑαυτοῦ -ῆς** (έχει μόνο τις πλάγιες πτώσεις).

πεῖσαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **πείθω.** ΠΡΤ **ἔπειθον.** ΜΕΛ **πείσω.** ΑΟΡ **ἔπεισα** και β΄ <**ἔπιθον**> ΠΡΚ **πέπεικα** ΥΠΡ **ἐπεπείκειν.**

δείξομεν: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **δείκνυμι** και **δεικνύω.** ΠΡΤ **ἐδείκνυν και ἐδείκνυον.** ΜΕΛ **δείξω.** ΑΟΡ **ἔδειξα.** ΠΡΚ **δέδειχα.**

θαυμάζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **θαυμάζω.** ΠΡΤ **ἐθαύμαζον.** ΜΕΛΛ **θαυμάσομαι.** ΑΟΡ **ἐθαύμασα.** ΠΡΚ **τεθαύμακα.** ΥΠΡ **ἐτεθαυμάκειν.**

δυνάμεθα: ρήμα οριστ. ενεστ. μέσης φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **δύναμαι** (βλέπε παραπάνω).

τιμωρεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **τιμωρέομαι - οῦμαι.** ΠΡΤ **ἐτιμωρούμην.** ΜΕΛ **τιμωρήσομαι** και Παθ. **τιμωρηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐτιμωρησάμην και** Παθ. **ἐτιμωρήθην.** ΠΡΚ **τετιμώρημαι.** ΥΠΡ **ἐτετιμωρήμην.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

πείθεσθαι: Εν. πείθεσθαι, Μέλλ. πείσεσθαι (παθ. πεισθήσεσθαι), Αόρ. πιθέσθαι (παθ. πεισθῆναι), Πρκ. πεπεῖσθαι και πεποιθέναι.

ἀξιῶ: Εν. ἀξιῶ, Πρτ. ἠξίουν, Μέλλ. ἀξιώσω, Αόρ. ἠξίωσα, Πρκ. ἠξίωκα.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

οἰκοῦντας: Εν. οἰκοῦντας, Μέλλ. οἰκήσοντας, Αόρ. οἰκήσαντας, Πρκ. ᾠκηκότας.

πεπονθέναι: Εν. πάσχειν, Μέλλ. πείσεσθαι, Αόρ. β΄ παθεῖν, Πρκ. πεπονθέναι.

δεῖ: Εν. δεῖ, Πρτ. ἔδει, Μέλλ. δεήσει, Αόρ. ἐδέησε, Πρκ. δεδέηκε.

ἐξηγεῖσθαι: Εν. ἐξηγεῖσθαι, Μέλλ. ἐξηγήσεσθαι, Αόρ. ἐξηγήσασθαι (παθ. ἐξηγηθῆναι), Πρκ. ἐξηγῆσθαι.

βλάπτωμεν: Εν. βλάπτωμεν, Αόρ. βλάψωμεν, Πρκ. βεβλαφότες ὦμεν.

ἥκωσιν: Εν. ἥκωσιν, Αορ. ἥξωσιν.

ἔπεμψα: Εν. πέμπω, Πρτ. ἔπεμπον, Μέλλ. πέμψω, Αόρ. ἔπεμψα, Πρκ. πέπομφα, Υπ. ἐπεπόμφειν.

ἄξοντας: Εν. ἄγοντας, Μέλλ. ἄξοντας, Αόρ. β΄ ἀγαγόντας, Πρκ. ἠχότας.

ὑπάρχοντα: Εν. ὑπάρχοντα, Μέλλ. ὑπάρξοντα, Αόρ. ὑπάρξαντα.

ἀπέδωκε: Εν. ἀποδίδωσι, Πρτ. ἀπεδίδου, Μέλλ. ἀποδώσει, Αόρ. β΄ ἀπέδωκε, Πρκ. ἀποδέδωκε, Υπ. ἀπεδεδώκει.

ἐλθόντος: Εν. ἰόντος, Μέλλ. ἰόντος, Αορ. β΄ ἐλθόντος, Πρκ. ἐληλυθότος.

ἀνεβάλλετο: Εν. ἀναβάλλεται, Πρτ. ἀνεβάλλετο, Μέλλ. ἀναβαλεῖται (παθ. ἀναβληθήσεται), Αόρ. β΄ ἀνεβάλετο (παθ. ἀνεβλήθη), Πρκ. ἀναβέβληται, Υπ. ἀνεβέβλητο.

διαλεχθῆναι: Εν. διαλέγεσθαι, Μέλλ. διαλέξεσθαι και διαλεχθήσεσθαι, Αόρ. διαλεχθῆναι, Πρκ. διειλέχθαι.

φοιτᾶν: Εν. φοιτᾶν, Μέλλ. φοιτήσειν, Αόρ. φοιτῆσαι, Πρκ. πεφοιτηκέναι.

ἐδυνάμην: Εν. δύναμαι, Πρτ. ἐ(ἠ)δυνάμην, Μέλλ. δυνήσομαι, Αόρ. ἐ(ἠ)δυνήθην και ἐδυνάσθην, Πρκ. δεδύνημαι.

πεῖσαι: Εν. πείθειν, Μέλλ. πείσειν, Αόρ. πεῖσαι, Πρκ. πεπεικέναι.

δείξομεν: Εν. δείκνυμεν, Πρτ. ἐδείκνυμεν, Μέλλ. δείξομεν, Αόρ. ἐδείξαμεν, Πρκ. δεδείχαμεν, (Υπ. ἐδεδείχεμεν).

θαυμάζειν: Εν. θαυμάζειν, Μέλλ. θαυμάσεσθαι, Αόρ. θαυμάσαι, Πρκ. τεθαυμακέναι.

δυνάμεθα: Εν. δυνάμεθα, Πρτ. ἐ(ἠ)δυνάμεθα, Μέλλ. δυνησόμεθα, Αόρ. ἐ(ἠ)δυνήθημεν και ἐδυνάσθημεν, Πρκ. δεδυνήμεθα.

τιμωρεῖσθαι: Εν. τιμωρεῖσθαι, Μέλλ. τιμωρήσεσθαι (παθ. τιμωρηθήσεσθαι), Αόρ. τιμωρήσασθαι (παθ. τιμωρηθῆναι), Πρκ. τετιμωρῆσθαι.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἀξιῶ: Ορ. ἀξιῶ, Υπ. ἀξιῶ, Ευκτ. ἀξιοῖμι και ἀξιοίην, Προστ. –, Απαρ. ἀξιοῦν, Μτχ. ἀξιῶν, ἀξιοῦσα, ἀξιοῦν.

δεῖ: Ορ. δεῖ, Υπ. δέῃ, Ευκτ. δέοι, Προστ. –, Απαρ. δεῖν, Μτχ. δέον.

βλάπτωμεν: Ορ. βλάπτομεν, Υπ. βλάπτωμεν,

Ευκτ. βλάπτοιμεν, Προστ. –, Απαρ. βλάπτειν, Μτχ. βλάπτων, -ουσα, -ον.

ἥκωσιν: Ορ. ἥκουσιν, Υπ. ἥκωσιν, Ευκτ. ἥκοιεν, Προστ. ἡκόντων, Απαρ. ἥκειν, Μτχ. ἥκων, ἥκουσα, ἧκον.

ἔπεμψα: Ορ. ἔπεμψα, Υπ. πέμψω, Ευκτ. πέμψαιμι, Προστ. –, Απαρ. πέμψαι, Μτχ. πέμψας, πέμψασα, πέμψαν.

ἀπέδωκε: Ορ. ἀπέδωκε, Υπ. ἀποδῷ, Ευκτ. ἀποδοίη, Προστ. ἀποδότω, Απαρ. ἀποδοῦναι, Μτχ. ἀποδούς, ἀποδοῦσα, ἀποδόν.

δείξομεν: Ορ. δείξομεν, Υπ. –, Ευκτ. δείξοιμεν, Προστ. –, Απαρ. δείξειν, Μτχ. δείξων, -ουσα, -ον.

δυνάμεθα: Ορ. δυνάμεθα, Υπ. δυνώμεθα, Ευκτ. δυναίμεθα, Προστ. –, Απαρ. δύνασθαι, Μτχ. δυνάμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **ἐμοί μέν ... ἀνάγκη** (ενν. *ἐστί*) ... **πείθεσθαι:** κύρια πρόταση. **ἀνάγκη ἐστί:** ρήμα (απρόσωπη έκφραση, βλ. θέμα 17 προτ. 9). **πείθεσθαι:** υποκ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **ἐμοί:** δοτική από την απρόσ. έκφραση (δοτική προσωπική). **ἐμέ:** ενν. ως υποκ. του απαρεμφ. (πολλές φορές από τη δοτική προσωπική που συνοδεύει τα απρόσωπα ρήματα και τις απρόσωπες εκφράσεις παίρνουμε το υποκ. του απαρεμφ., σε πτώση αιτιατική – ετεροπροσωπία). **τοῖς ἄρχουσι:** αντικ. του απαρεμφ. **οἴκοι:** επιρρ. προσδιορ. τόπου. **ὦ Μιλήσιοι:** κλητική προσφώνηση.

2. **ὑμᾶς δέ ἐγώ ἀξιῶ ... πεπονθέναι:** κύρια πρόταση. **ἀξιῶ:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ. **εἶναι:** αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **ὑμᾶς:** υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **προθυμοτάτους:** κατηγορούμενο στο *«ὑμᾶς»*. **εἰς τόν πόλεμον:** εμπρόθ. προσδιορ. αναφοράς - σκοπού. **τό πεπονθέναι:** προσέχουμε τη χρήση του απαρεμφ. με άρθρο· το απαρέμφατο που συνοδεύεται από το άρθρο (ουδετέρου γένους) – ονομάζεται **έναρθρο** – έχει αξία ουσιαστικού· μεταφράζεται α) με το **άρθρο το + πρόταση που εισάγεται με το να ή το ότι (τό νικᾶν** = το να νικάει κανένας)· β) με αντίστοιχο αφηρημένο ουσιαστικό (**τό νικᾶν** = η νίκη). Η θέση που έχει το έναρθρο απαρέμφ. είναι θέση ουσιαστικού· δηλ. μπορεί να έχει οποιαδήποτε θέση θα είχε ένα ουσιαστικό· εδώ π.χ. το *«τό πεπονθέναι»* είναι αιτιατικής πτώσης και μαζί με την πρόθ. **διά** σχηματίζει εμπρόθ. της αιτίας: **διά τό πεπονθέναι** (= εξαιτίας του ότι έχετε πάθει..., ελεύθερα: επειδή έχετε πάθει...). Κατά τα άλλα το έναρθρο απαρέμφ. έχει την κανονική σύνταξη του απαρεμφ.· έτσι **ὑμᾶς:** υποκ. του *«πεπονθέναι»*. **κακά:** σύστοιχο αντικείμ. στο *«πεπονθέναι»*. **πλεῖστα:** επιθετ. προσδιορ. στο *«κακά»*. **ὑπ' αὐτῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί (ποιητικό αίτιο) στο *«πεπονθέναι»*, που είναι ρήμα παθητικής διάθεσης. **οἰκοῦντας:** αιτιολογική μετχ. (έτσι λέμε τη μετχ. που δηλώνει την αιτία μιας ενέργειας ή κατάστασης και που τη μεταφράζουμε με αιτιολ. πρόταση). **ὑμᾶς:** υποκ. της μετχ. **ἐν βαρβάροις:** εμπρόθ. που δηλώνει τόπο (= ανάμεσα σε ...).

3. **δεῖ ... συμμάχοις:** κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο). **ἐξηγεῖσθαι:** υποκ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **ὑμᾶς:** υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **τοῖς** (ἄλλοις) **συμμάχοις:** αντικ. του απαρεμφ. (το *«ἐξηγοῦμαι»* συντάσσεται με δοτική). **τοῖς ἄλλοις:** επιθ. προσδ. στο *«συμμάχοις»*.

4. **ὅπως ἄν ... βλάπτωμεν τούς πολεμίους:** δευτερεύουσα τελική πρόταση (το **ἄν** αυτό μένει αμετάφραστο· ονομάζεται *αοριστολογικό*). **βλάπτωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τούς πολεμίους:** αντικ. του ρήμ. **τάχιστα:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου. **μάλιστα:** επιρρ. προσδιορ. ποσού.

5. **ἕως ἄν ... ἥκωσιν:** δευτερεύουσα χρονική - υποθετική πρόταση (το **ἄν** αυτό όπως και το προηγούμενο ονομάζεται αοριστολογικό και εδώ πάλι μένει αμετάφραστο). **ἥκωσιν:** ρήμα. **οἱ ἐκ Λακεδαίμονος:** υποκ. του ρήμ. (κάθε εμπρόθετο με άρθρο έχει αξία ονόματος ουσιαστ. ή επιθέτου). **ἐκ Λακεδαίμονος:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση από τόπο.

6. **οὕς ἐγώ ἔπεμψα ... ἄξοντας:** δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιορίζει το *«οἱ ἐκ Λακεδαίμονος»*. **ἔπεμψα:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **οὕς:** αντικ. του ρήμ. και υποκ. της μτχ. **ἄξοντας:** τελική μετχ. από το ρήμα *«ἔπεμψα»*, που σημαίνει κίνηση. **χρήματα:** αντικ. της μετχ.

7. **ἐπεί τά ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀπέδωκε:** δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **ἀπέδωκε:** ρήμα. **Λύσανδρος:** υποκ. **τά ὑπάρχοντα** (επιθ. μτχ. άμεσο αντικ.), **Κύρῳ:** αντικ. έμμεσο. **ἐνθάδε:** επιρρ. προσδιορ. τόπου.

JA!

8. Κῦρος δέ ... ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι: κύρια πρόταση. **ἀνεβάλλετο:** ρήμα. **Κῦρος:** υποκ. του ρήμ. **διαλεχθῆναι:** τελικό απαρέμφ., αντικ. του ρήμ. **Κῦρος:** υποκ. του απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **μοι:** αντικ. του απαρεμφ. **ἐλθόντος:** χρονική μετχ. **ἐμοῦ:** υποκ. της μετχ. (όπως βλέπουμε η μετχ. *«ἐλθόντος»* έχει υποκ. το *«ἐμοῦ»*, το οποίο δεν είναι τίποτα άλλο συντακτικά μέσα στην πρόταση· οι μετοχές αυτού του είδους λέγονται απόλυτες. Οι απόλυτες μετοχές βρίσκονται ή σε γενική πτώση – *γενική απόλυτη* – ή αιτιατική – *αιτιατική απόλυτη*). **ἐπ' αὐτόν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο (πρόσωπο). **ἀεί:** επιρρ. προσδιορ. του χρόνου.

9. ἐγώ δέ ... οὐκ ἐδυνάμην ... πεῖσαι: κύρια πρόταση. **οὐκ ἐδυνάμην:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **πεῖσαι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **ἐγώ:** υποκ. του απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **ἐμαυτόν, φοιτᾶν** (τελικό απαρέμφ.): αντικ. του *«πεῖσαι»*. **ἐμαυτόν** (ή **ἐγώ**): υποκ. του **«φοιτᾶν»**. **ἐπί τάς** (ἐκείνου) **θύρας:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **ἐκείνου:** γεν. κτητ. στο *«θύρας»*.

10. ἀλλά σύν τοῖς θεοῖς δείξομεν τοῖς βαρβάροις: κύρια πρόταση. **δείξομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. **τοῖς βαρβάροις:** αντικ. **σύν τοῖς θεοῖς:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει συνδρομή - βοήθεια.

11. ὅτι καί ἄνευ ... δυνάμεθα ... τιμωρεῖσθαι: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. στο *«δείξομεν»* της πρότ. 10. **δυνάμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. **τιμωρεῖσθαι:** αντικ. τελικό απαρέμφ. **ἡμεῖς:** υποκ. του απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **τούς ἐχθρούς:** αντικ. του απαρεμφ. **ἄνευ τοῦ θαυμάζειν:** εμπρόθ. προσδιορ. τρόπου - εξαίρεσης (ἄνευ + γεν. έναρθρου απαρεμφ. κατά λέξη: *χωρίς το να θαυμάζουμε εκείνους* ή *χωρίς το θαυμασμό μας προς εκείνους*· βλ. παραπάνω πρότ. 2). **ἐκείνους:** αντικ. στο *«θαυμάζειν»*.

Νόημα

Ο Καλλικρατίδας μιλώντας στους Μιλήσιους τους είπε: «Για μένα καθήκον μεγάλο είναι να πειθαρχώ στην εξουσία της πατρίδας μου, ενώ δικό σας χρέος είναι να δείξετε προθυμία σ' αυτό τον πόλεμο και να γίνετε παράδειγμα σ' όλους τους συμμάχους, ώστε μέχρι να 'ρθουν τα χρήματα από τη Σπάρτη, να προκαλούμε ζημιές στους εχθρούς μας. Ο Λύσανδρος δε μου έδωσε με την παράδοση του στόλου χρήματα, αλλά τα επέστρεψε στον Κύρο. Κι όταν πήγα στον Κύρο να ζητήσω χρήματα, αυτός με ανάγκασε να γυρίσω άπρακτος, γιατί δε δεχόμουνα να με εμπαίζει. Ύστερα απ' αυτά στηρίζω όλες μου τις ελπίδες στη δική σας συμπαράσταση και βοήθεια με την υπόσχεση ότι θα σας το ξεπληρώσω αντάξια. Άλλωστε με τη δική σας βοήθεια και τη βοήθεια των θεών, θα αποδείξουμε ότι δε χρειαζόμαστε τους βαρβάρους και τα χρήματά τους».

Για το περιεχόμενο

Ο Καλλικρατίδας ζητάει από τους Μιλήσιους να δείξουν μεγάλη προθυμία για τον πόλεμο εναντίον των Περσών. Η προτροπή αυτή του Καλλικρατίδα έχει στηριχτεί σ' ένα σημαντικό επιχείρημα. Οι Μιλήσιοι, επειδή κατοικούν ανάμεσα στους βαρβάρους, έχουν πάθει μεγάλες καταστροφές απ' αυτούς. Έτσι τώρα είναι ευκαιρία να ανταποδώσουν τα όσα έχουν πάθει. Ακόμη ο Καλλικρατίδας τους λέει ότι η δική τους πρόθυμη συμμετοχή θα χρησιμεύσει ως παράδειγμα για τους άλλους συμμάχους, ώστε αμέσως και με όλες τις δυνάμεις τους να τιμωρήσουν τους βαρβάρους.

Ο Κύρος αντιμετώπισε με περιφρόνηση τον Καλλικρατίδα. Αυτό φάνηκε από την άρνησή του να τον δεχτεί, αν και ο Καλλικρατίδας έφτασε μέχρι τα ανάκτορα του Κύρου. Οι Σπαρτιάτες, τους οποίους αντιπροσώπευε ο Καλλικρατίδας, είχαν ανάγκη τον Κύρο, αφού εκείνος τους έδινε χρήματα, για να συντηρούν το στόλο τους. Έτσι ο Κύρος, ξέροντας την ανάγκη των Σπαρτιατών, δε δίνει καμιά σημασία στον αντιπρόσωπό τους και με την περιφρονητική του συμπεριφορά προς αυτόν δείχνει την περιφρόνησή του προς όλους τους Σπαρτιάτες και γενικότερα προς όλους τους Έλληνες.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) **Ἐμοί** *ὁ μέν πατήρ κατέλιπεν οὐδέν,*	Σ' **εμένα** ο πατέρας δεν άφησε τίποτα,
παῖδες δέ οὔπω εἰσίν **μοι,**	και παιδιά ακόμη δεν υπάρχουν σε **μένα,**
οἵ θεραπεύσουσίν **με.**	για να* **με** γηροκομήσουν.
β) *Ἐπεί* **ὑμεῖς** *οὐ θέλετε πείθεσθαι* **ἐμοί,**	Αφού εσείς δε θέλετε να υπακούτε σ' **εμένα,**
ἐγώ *σύν* **ὑμῖν** *ἕψομαι.*	**εγώ** μαζί **σας** θ' ακολουθήσω.
Νομίζω γάρ **ὑμᾶς** *εἶναι* **ἐμοί**	Γιατί πιστεύω ότι **εσείς** είστε για **μένα**
καί πατρίδα καί φίλους καί συμμάχους.	και πατρίδα και φίλοι και σύμμαχοι.
γ) **Ἡμῖν** *μέν ἔστι πολλά ἀγαθά,*	Σ' **εμάς** υπάρχουν πολλά αγαθά,
ὑμῖν *δέ οὐδέ ἕν.*	ενώ **σε σας** ούτε ένα (δεν υπάρχει).

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) κατέλιπεν: γ΄ εν. πρόσ. αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **καταλείπω** (= αφήνω). Χρον. αντικ.: Εν. καταλείπει, Πρτ. κατέλειπεν, Μέλλ. καταλείψει, Αόρ. β΄ κατέλιπεν, Πρκ. καταλέλοιπε, Υπρ. κατελελοίπει. Εγκλ. αντικ.: Ορ. κατέλιπεν, Υπ. καταλίπη, Ευκτ. καταλίποι, Πρ. καταλιπέτω, Απαρ. καταλιπεῖν, Μτχ. καταλιπών -ποῦσα -πόν.

οὐδέν: αιτ. εν. γένους ουδ. της αόριστης-επιμεριστικής αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν** (= κανένας).

παῖδες: ον. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ὁ παῖς** τοῦ παιδός (= το παιδί).

οὔπω: επίρρημα χρονικό (=όχι ακόμα).

οἵ: ον. πληθ. γένους αρσ. της αναφορικής αντων. **ὅς, ἥ, ὅ** (= ο οποίος...).

θεραπεύσουσιν: γ΄ πληθ. πρόσωπο μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήματος **θεραπεύω** (= φροντίζω, υπηρετώ, καλλιεργώ, λατρεύω). Χρον. αντικ.: Εν. θεραπεύουσι, Πρτ. ἐθεράπευον, Μέλλ. θεραπεύσουσι, Αόρ. ἐθράπευσαν, Πρκ. τεθεραπεύκασι.

β) θέλετε: β΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **θέλω.** Χρον. αντικ.: Εν. θέλετε, Πρτ. ἠθέλετε, Μέλλ. θελήσετε, Αόρ. ἠθελήσατε, Πρκ. ἠθελήκατε, Υπρ. ἠθελήκετε.

πείθεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **πείθομαι** (= υπακούω). Χρον. αντικ.: Εν. πείθεσθαι, Μέλλ. πείσεσθαι, Αόρ. β΄ πιθέσθαι, Πρκ. πεπεῖσθαι.

ἕψομαι: α΄ εν. πρόσωπο μέλλ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **ἕπομαι** (= ακολουθώ). Χρον. αντικ.: Εν. ἕπομαι, Πρτ. εἰπόμην, Μέλλ. ἕψομαι, Αόρ. β΄ ἑσπόμην.

νομίζω: α΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **νομίζω,** Πρτ. ἐνόμιζον, Μέλλ. νομιῶ, Αόρ. ἐνόμισα, Πρκ. νενόμικα, Υπρ. ἐνενομίκειν.

πατρίδα: αιτ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ἡ πατρίς** (τῆς πατρίδος).

γ) ἔστι: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι· το **ἔστι** = υπάρχει εδώ). Χρον. αντικ.: Εν. ἔστι, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπρ. ἐγεγόνει.

πολλά: ονομ. πληθ. γένους ουδ. του επιθέτου **πολύς, πολλή, πολύ.**

ἕν: αριθμητικό επίθετο απόλυτο, γένους ουδ. ονομ. εν. του επιθ. **εἷς, μία ἕν** (= ένας, μία, ένα).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **ἐμοί:** προσωπική αντων., α΄ προσώπου δοτ. ενικού, της αντων. **ἐγώ** (β΄ πρόσ. **σύ,** γ΄ πρόσ. γεν. **οὗ**).

μοι: προσωπική αντων., α΄ προσώπου, δοτ. ενικού, εγκλιτικός τύπος, της αντων. **ἐγώ.**

με: προσωπική αντων., α΄ προσώπου, αιτιατ. ενικού, εγκλιτικός τύπος, της αντων. **ἐγώ.**

β) **ὑμεῖς:** προσωπική αντων., β΄ προσώπου, ονομ. πληθυντ., της αντων. **σύ** (α΄ πρόσ. **ἐγώ,** γ΄ πρόσ. γεν. **οὗ**).

ἐμοί: προσωπική αντων., α΄ προσώπου, δοτ. ενικού, της αντων. **ἐγώ.**

ἐγώ: προσωπική αντων., α΄ προσώπου, ονομ. ενικού, της αντων. **ἐγώ.**

ὑμῖν: προσωπική αντων., β΄ προσώπου, δοτ. πληθυντ., της αντων. **σύ.**

ὑμᾶς: προσωπική αντων., β΄ προσώπου, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **σύ.**

ἐμοί: δες πιο πάνω.

γ) **ἡμῖν:** προσωπική αντων., α΄ προσώπου, δοτ. πληθυντ., της αντων. **ἐγώ.**

ὑμῖν: προσωπική αντων., β΄ προσώπου, δοτ. πληθυντ., της αντων. **σύ.**

ΝΡ

Κλίση της προσωπικής αντωνυμίας

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
ἐγώ	σύ	–	ἡμεῖς	**ὑμεῖς**	σφεῖς
ἐμοῦ-μου	σοῦ-σου	οὗ	ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν
ἐμοί-μοι	**σοί-σοι**	οἷ,οἱ	**ἡμῖν**	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ-με	**σέ-σε**	ἕ	**ἡμᾶς**	**ὑμᾶς**	σφᾶς

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. ἐμοί μέν ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν: κύρια πρόταση. **κατέλιπεν:** ρήμα. **ὁ πατήρ:** υποκ. **ἐμοί, οὐδέν:** αντικ.

2. παῖδες δέ μοι οὔπω εἰσίν: κύρια πρόταση. **εἰσίν:** ρήμα. **παῖδες:** υποκ. **μοι:** δοτ. προσωπική κτητική (έτσι λέγεται η δοτική που τίθεται κοντά στα ρήματα *εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω* και δηλώνει τον κτήτορα). **οὔπω:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

3. οἵ με θεραπεύσουσιν: δευτερ. αναφορική (ακριβέστερα χαρακτηρίζεται αυτή η πρόταση αναφορική συμπερασματική) πρόταση. **θεραπεύσουσιν:** ρήμα. **οἵ:** υποκ. **με:** αντικ. (Εντελώς εσφαλμένα προτάσεις όπως αυτή θεωρούνται αναφορικές-τελικές. Βλ. σχετικά, Αχιλλ. Τζαρτζάνου, Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσης, εκδ. ΟΕΔΒ 1963, § 153, 4, σημ. σελ. 140). Είναι κλασική εξάλλου η περίπτωση της εξαρτήσεως αναφορικών συμπερασματικών προτάσεων από το ρήμα εἰμί, όπως αντίστοιχα στη λατινική τέτοιες προτάσεις εξαρτώνται από το ρήμα sum.

β. 1. ἐπεί ὑμεῖς ἐμοί οὐ θέλετε πείθεσθαι: δευτερ. χρονικοαιτιολογική πρόταση. **θέλετε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** υποκ. **πείθεσθαι:** αντικ. τελικό απαρέμφ. **ὑμεῖς:** υποκ. και στο απαρέμφ., ταυτοπροσωπία. **ἐμοί:** αντικ. στο απαρέμφ.

2. ἐγώ σύν ὑμῖν ἕψομαι: κύρια πρόταση. **ἕψομαι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **σύν ὑμῖν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει συνοδεία.

3. νομίζω γάρ ὑμᾶς ἐμοί εἶναι καί πατρίδα καί φίλους καί συμμάχους: κύρια πρόταση. **νομίζω:** ρήμα (δοξαστικό και θέλει ως αντικ. ειδικό απαρέμφ.). **ἐγώ:** ενν. υποκ. **εἶναι:** αντικ. ειδικό απαρέμφ. **ὑμᾶς:** υποκ. του *εἶναι* σε αιτιατ., γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία. πατρίδα, φίλους, συμμάχους.** κατηγ. στο *ὑμᾶς*, γιατί το *εἶναι* είναι συνδετικό. **ἐμοί:** δοτ. προσωπική χαριστική στο *εἶναι.*

γ) 1 ἡμῖν μέν ἔστι πολλά ἀγαθά: κύρια πρόταση. **ἔστι:** ρήμα. **ἀγαθά:** υποκ. έχουμε εδώ *αττική σύνταξη*, δηλαδή το υποκ. του ρήμ. τέθηκε σε ονομ. πληθ. γένους ουδ. αντί να τεθεί σε ονομ. ενικού. **πολλά:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἀγαθά.* **ἡμῖν:** δοτική προσωπική κτητική στο *ἔστι.* (Δες και στη φράση **α** πρόταση 2).

2. ὑμῖν δέ οὐδέ ἕν: κύρια πρόταση. **ἔστι:** ενν. ως ρήμα. **ἀγαθόν:** ενν. ως υποκ. **ἕν:** επιθετ. προσδιορ. στο υποκ. **ὑμῖν:** δοτική προσωπική κτητική στο ρήμα *ἔστι.*

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1

Ενικός				Πληθυντικός		
ονομ.	γεν.	δοτ.	αιτ.	ονομ.	δοτ.	αιτ.
ἐγώ	**ἐμοῦ-μου**	ἐμοί-μοι	ἐμέ-με	ἡμεῖς	ἡμῖν	ἡμᾶς
σύ	σοῦ-σου	σοί-σοι	σέ-σε	ὑμεῖς	ὑμῖν	ὑμᾶς

Β1,2 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό και αντίστροφα.

α) *Σύ γυμνάζῃ, ἐγώ δέ λούομαι ἐν τῷ ποταμῷ.* (= Εσύ γυμνάζεσαι, κι εγώ λούζομαι στο ποτάμι).
Ὑμεῖς γυμνάζεσθε, ἡμεῖς δέ λουόμεθα ἐν τοῖς ποταμοῖς.
β) *Παρέχω σοι χρῆμα ἄφθονον.* (= Σου δίνω άφθονο χρήμα).
Παρέχομεν ὑμῖν χρήματα ἄφθονα.

* Μεταφράζουμε έτσι το **οἵ**, γιατί η πρόταση είναι αναφορική **συμπερ/τική.** (Βλ. Συντ. Τζαρτζάνου §153, 4, υποσημ. Κακώς στο συντακτικό Ν.Δ. Τζουγανάτου «Ο υποτεταγμένος λόγος» η πρόταση αυτή αναφέρεται ως αναφορική τελική).

γ) *Οἱ στρατηγοί ἡμᾶς πρός ὑμᾶς ἔπεμπον.* (= Οι στρατηγοί έστελναν εμάς σ' εσάς).
Ὁ στρατηγός ἐμέ πρός σε ἔπεμπε.
δ) *Ἐπεί ὑμεῖς ἐμοί οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγώ σύν ὑμῖν πορεύομαι.* (= Αφού εσείς δε θέλετε να υπακούσετε σ' εμένα, εγώ μαζί σας προχωρώ).
Ἐπεί σύ ἡμῖν οὐ θέλεις πείθεσθαι, ἡμεῖς σύν σοι πορευόμεθα.
ε) *Νομίζω ὑμᾶς ἐμοί εἶναι καί φίλους καί συμμάχους.* (= Νομίζω ότι εσείς είστε για μένα και φίλοι και σύμμαχοι).
Νομίζομεν σε ἡμῖν εἶναι καί φίλον καί σύμμαχον.

Β1,3 Φράσεις από τα νέα ελληνικά στα αρχαία

Ο πατέρας δε **μου** άφησε τίποτα – **Ἐμοί** *ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν*
Ο πατέρας δε **σου** άφησε τίποτε – **Σοι** *ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν*
Ο πατέρας δεν **του** άφησε τίποτε – Ο πατήρ κατέλιπέν **οἱ (αὐτῷ)** οὐδέν.
Ο πατέρας δε **μας** άφησε τίποτε – **Ἡμῖν** *ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν.*
Ο πατέρας δε **σας** άφησε τίποτε – **Ὑμῖν** *ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν.*
Ο πατέρας δεν τους άφησε τίποτε – Σφίσιν* *ὁ πατήρ κατέλιπεν οὐδέν.*

* Είναι ορθότερο στην περίπτωση αυτή να χρησιμοποιηθεί η επαναληπτική αντωνυμία **αὐτοῖς.**

Β2,1 Φράσεις με συντακτική σειρά.

α) *Ὑμᾶς δ' ἀξιῶ ἐγώ εἶναι προθυμοτάτους εἰς τόν πόλεμον διά τό πεπονθέναι ἤδη οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακά ὑπ' αὐτῶν.*
β) *Σκύθαι καί Θρᾷκες οὐ βούλονται διαμάχεσθαι Λακεδαιμονίοις λαβόντες ἀσπίδας καί δόρατα.*
γ) *Οἴομαι μέν, ὦ Ἀθηναῖοι, πάντας ὑμᾶς γιγνώσκειν ὅτι ἡ εἰρήνη ἐστί μέγα ἀγαθόν.*
δ) *Ἐγώ εἰμί βεβαία σύμμαχος τῶν ἔργων ἐν πολέμῳ.*
ε) *Ὁ Κριτίας ἐγένετο νομοθέτης μετά Χαρικλέους.*
στ) *Πολλαχοῦ κινδυνεύσαντες καί πλανηθέντες εἰς πολλάς πόλεις, ἤλθετε εἰς τόν Πειραιᾶ ὄντες ἐνδεεῖς τῶν ἐπιτηδείων.*

Β2,2 Φράσεις με συντακτική σειρά.

α) *Ὁ θρόνος τοῦ βασιλέως.*
β) *Θεώμεθα τήν δύναμιν τῆς πόλεως καθ' ἡμέραν.*
γ) *Εἰμί ἀγαθή συλλήπτρια τῶν πόνων ἐν εἰρήνῃ.*
δ) *Οἱ μέν νέοι χαίρουσιν τοῖς ἐπαίνοις τῶν πρεσβυτέρων, οἱ δέ γεραίτεροι ἀγάλλονται ταῖς τιμαῖς τῶν νέων.*
ε) *Πείθομαι τοῖς λόγοις τοῦ πατρός.*
στ) *Ὁ Ἰάσων συνέλαβε τό ξενικόν καί τούς ἱππέας περί αὐτόν.*

Γ1 Ζεύγη λέξεων.

α. ε.	**ν. ε.**
τά ξένια	– τα δώρα φιλοξενίας
τά ἐπιτήδεια	– τα απαραίτητα για τη ζωή
τά δέοντα	– αυτά που πρέπει
τά βέλτιστα	– τα καλύτερα
τά δεινά	– τα φοβερά, οι κίνδυνοι
τά τρόπαια	– τα μνημεία νίκης
τά ὑποζύγια	– τα ζώα που μεταφέρουν την άμαξα.

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

Το απόσπασμα των Ηθικών του Πλουτάρχου που ακολουθεί είναι ενδεικτικό για το ήθος των Λακεδαιμονίων. Οι απολαύσεις και οι προσωπικές επιθυμίες δεν έχουν καμιά θέση σε ένα λαό όπως οι Σπαρτιάτες. Ο ατομικισμός έχει υποχωρήσει μπροστά σ' αυτό που θεωρείται συμφέρον της πόλης. Έχουν λοιπόν αφιερώσει τον εαυτό τους στην υπηρεσία της πατρίδας και όλη τους η ζωή είναι ρυθμισμένη πάνω σ' αυτή τη συνισταμένη. Ιδανικό τους είναι: η Σπάρτη να γίνει η πρώτη δύναμη στην Ελλάδα. Στρατευμένοι σ' αυτό οι Λακεδαιμόνιοι, όχι μόνο «πίνουν λίγο», όπως αναφέρει ο Πλούταρχος, αλλά γενικά ασκούνται στην εγκράτεια. Γιατί μόνο ο εγκρατής είναι σε θέση να υπηρετήσει ανώτερα ιδανικά.

Πυνθανομένου δέ τινος διά τίνα αἰτίαν ὀλιγοποτοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, Λεωτυχίδας ἔφη· ἵνα μή ἄλλοι ὑπέρ ἡμῶν βουλεύωνται ἀλλ' ἡμεῖς ὑπέρ ἄλλων.

(*Ηθικά του Πλουτάρχου*)

κείμενο	μετάφραση
Πυνθανομένου δέ τινος	Όταν κάποιος ρώτησε (να μάθει)
διά τίνα αἰτίαν οἱ Σπαρτιᾶται ὀλιγοποτοῦσιν,	για ποιο λόγο οι Σπαρτιάτες πίνουν λίγο κρασί,
Λεωτυχίδας ἔφη·	ο Λεωτυχίδας απάντησε·
«ἵνα μή βουλεύωνται ἄλλοι ὑπέρ ἡμῶν,	«για να μη σκέπτονται άλλοι για μας,
ἀλλ' ἡμεῖς ὑπέρ ἄλλων».	αλλά εμείς για άλλους».

Λεξιλόγιο

πυνθανομένου (μετχ. ενεστ. του **πυνθάνομαι**) **δέ τινος** = όταν κάποιος ρώτησε, ζήτησε να μάθει.

διά τίνα αἰτίαν = για ποιο λόγο.

ὀλιγοποτοῦσιν (ρήμα **ὀλιγοποτέω-ῶ**) = πίνουν λίγο κρασί.

ἵνα μή βουλεύωνται (ρήμα βουλεύομαι) = για να μη σκέπτονται.

Βιογραφικά του Πλουτάρχου

Ο Πλούταρχος γεννήθηκε στη Χαιρώνεια της Βοιωτίας λίγο πριν το 50 μ.Χ. και πέθανε λίγο μετά το 120 μ.Χ. Καταγόταν από σπουδαία οικογένεια και σπούδασε στην Αθήνα μαθηματικά και ρητορική. Ταξίδεψε στην Ασία, την Αλεξάνδρεια και την Ιταλία. Για ένα διάστημα έμεινε στη Ρώμη και ασχολήθηκε με την πολιτική και τη φιλοσοφία. Έγινε φίλος με σημαντικούς Ρωμαίους και ονομάστηκε Ρωμαίος πολίτης, τίτλος που δινόταν στους πιστούς φίλους της Ρώμης. Κατά τη Σούδα, ο αυτοκράτορας Τραϊανός τον ονόμασε ύπατο ή, κατά τον Ευσέβιο, τον έκανε έπαρχο της Ελλάδας. Οι πληροφορίες αυτές όμως μάλλον δεν ευσταθούν. Ο Πλούταρχος είχε έναν κύκλο φίλων πολύ μεγάλο, με τους οποίους συζητούσε θέματα φιλοσοφικά ή άλλα, γενικότερου προβληματισμού. Η πολλαπλότητα των ενδιαφερόντων του Πλουτάρχου αντιστοιχεί με τον όγκο των συγγραμμάτων του με το γενικό τίτλο *«Ηθικά».*

Το έργο του Πλουτάρχου

Ο Πλούταρχος υπήρξε ένας πολυγραφότατος συγγραφέας. Φαίνεται ότι από το έργο του μόνο το ένα τρίτο έχει σωθεί. Πρόκειται για τα *Ηθικά* και για τους *Βίους παράλληλους*. Οι *Βίοι* είναι παράλληλες βιογραφίες σπουδαίων Ελλήνων και Ρωμαίων και αποτελούν είκοσι δύο ζεύγη. Τέσσερα αποσπάσματα από το έργο αυτό διδάσκονται στη δευτέρα Γυμνασίου. Πρόκειται για τους «βίους» του Σόλωνα, του Θεμιστοκλή, του Περικλή και του Φωκίωνα.

Τα *«Ηθικά»* είναι μια συλλογή ογδόντα τριών πραγματιών που αναφέρονται σε θέματα ηθικά, θρησκευτικά, πολιτικά, κοινωνικά, φιλολογικά, θέματα υγιεινής και φυσικών επιστημών. Μέσα από το έργο αυτό φαίνεται ότι ο Πλούταρχος επηρεάστηκε βαθιά όχι μόνο από τον Πλάτωνα, αλλά και από την ηθική στωική φιλοσοφία. Στο έργο αυτό κυριαρχεί μια έντονη διδακτική διάθεση, όχι μόνο για θέματα ηθικά και θεωρητικά, αλλά και για θέματα παιδαγωγικά.

Ο Πλούταρχος δεν προχωρεί σε βάθος στα προβλήματα με τα οποία καταπιάνεται. Εκτός από τα θέματα που αναφέρονται στην ανθρώπινη ψυχή, ασχολήθηκε και με προβλήματα της ψυχολογίας των ζώων. Από τη θρησκευτική περιοχή, αναφέρουμε τους πυθικούς διαλόγους για το αινιγματικό Ε που υπήρξε στην είσοδο του ναού του Απόλλωνος στους Δελφούς, τη μορφή των χρησμών του Μαντείου και την παρακμή τους. Στο χώρο της φυσικής επιστήμης ανήκει το έργο του με τον τίτλο *«Για το πρόσωπο που φαίνεται στο φεγγάρι»*. Εδώ ο συγγραφέας συνδέει μεταξύ τους διάφορες θεωρίες που υπήρχαν στην εποχή του για το ουράνιο αυτό σώμα.

Η αγάπη του Πλουτάρχου για τα ανέκδοτα, που φαίνεται καθαρά στο έργο του *«Βίοι παράλληλοι»*, υποδηλώνεται και στα *«Ηθικά»*, ειδικά στο σύγγραμμα με τον τίτλο *«Γυναικών αρεταί»*, όπως και στα *«Λακωνικά αποφθέγματα»*. Στις δυο αυτές πραγματείες, όπως και σ' όλο το έργο του συνολικά, ο Πλούταρχος δεν αποσκοπεί σε μια κενή *ανεκδοτολογία*. Πολύ περισσότερο στοχεύει να διδάξει εκείνες τις αρετές και εκείνους τους τρόπους συμπεριφοράς που εξυψώνουν τον άνθρωπο και τον πολίτη και συντελούν τόσο στην ατομική ευτυχία, όσο και στην ευτυχία της κοινωνίας.

Ο Πλούταρχος υπήρξε ένας από τους πιο αγαπημένους Έλληνες συγγραφείς. Κυρίως, γιατί προσπαθεί να περάσει τα μηνύματα και τη διδασκαλία του με τρόπο γλαφυρό και προσιτό στο πλατύ κοινό. Το έργο του έχει μεταφραστεί σε όλες σχεδόν τις γλώσσες και είχε απήχηση γενικότερη, ιδιαίτερα στα χρόνια που ακολούθησαν την Αναγέννηση, επηρεάζοντας συγγραφείς και πνευματικούς ανθρώπους της Ευρώπης των νεοτέρων, λεγομένων, χρόνων.

NAI

Α1 Θέμα 10. Θεόπομπος προς Φαλίνο: δεν παραδίνουμε τα όπλα μας. Κλέαρχος προς Φαλίνο: δώσε μας τη συμβουλή σαν Έλληνας σε Έλληνες.

Η εκστρατεία του Κύρου εναντίον του αδερφού του απέτυχε κι ο ίδιος σκοτώθηκε. Οι Έλληνες μισθοφόροι που τον ακολουθούσαν βρίσκονται σε δύσκολη θέση. Ο Πέρσης βασιλιάς τούς στέλνει διαταγή να παραδώσουν τα όπλα τους. Ανάμεσα σ' αυτούς που φέρνουν τη βασιλική διαταγή είναι κι ένας Έλληνας, ο Φαλίνος. Ο Θεόπομπος από τη μεριά των Ελλήνων απαντά και λέει στο Φαλίνο όσα ακολουθούν. Μερικοί πιστεύουν ότι ο Θεόπομπος είναι ο Ξενοφώντας.

Μετά τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· Ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σύ ὁρᾷς, ἡμῖν οὐδέν ἔστιν ἀγαθόν ἄλλο εἰ μή ὅπλα καί ἀρετή. Ὅπλα μέν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἄν καί τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι. Μή οὖν οἴου τά μόνα ἀγαθά ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλά σύν τούτοις καί περί τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. Ἀκούσας δέ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καί εἶπεν· ἀλλά φιλοσόφῳ μέν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καί λέγεις οὐκ ἀχάριστα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν, εἰ οἴει τήν ὑμετέραν ἀρετήν περιγενέσθαι ἄν τῆς βασιλέως δυνάμεως.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἧκε, καί ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δέ ὑπολαβών εἶπεν· οὗτοι μέν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σύ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. Ὁ δ' εἶπεν· Σύ τε Ἕλλην εἶ καί ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσους σύ ὁρᾷς· ἐν τοιούτοις δέ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρή ποιεῖν.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀναβ. 2, 1, 12 - 17)

κείμενο	**μετάφραση**
Μετά τοῦτον	Μετά απ' αυτόν
Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν:	ο Θεόπομπος ο Αθηναίος είπε·
Ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σύ ὁρᾷς,	Φαλίνε, τώρα, όπως εσύ βλέπεις,
οὐδέν[1] ἄλλο ἀγαθόν ἐστιν ἡμῖν	κανένα άλλο καλό δεν[1] υπάρχει σε μας
εἰ μή ὅπλα καί ἀρετή.	εκτός από τα όπλα και την ανδρεία.
Ἔχοντες μέν οὖν ὅπλα	Αν έχουμε λοιπόν όπλα,
οἰόμεθα ἄν χρῆσθαι καί τῇ ἀρετῇ.	νομίζουμε ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και την ανδρεία μας.
Μή οἴου οὖν παραδώσειν ὑμῖν	Μη φαντάζεσαι λοιπόν ότι θα παραδώσουμε σε σας
τά μόνα ἀγαθά ὄντα ἡμῖν,	τα μόνα καλά που υπάρχουν σε μας,
ἀλλά σύν τούτοις μαχούμεθα	αλλά μ' αυτά θα πολεμήσουμε
καί περί τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν.	και για τα δικά σας αγαθά.
Ἀκούσας δέ ταῦτα ὁ Φαλῖνος	Αφού άκουσε αυτά ο Φαλίνος,
ἐγέλασε καί εἶπεν·	γέλασε και είπε·
Ἀλλά, ὦ νεανίσκε, ἔοικας μέν φιλοσόφῳ,	Μα (*εσύ*), νεαρέ (*μου*), μοιάζεις με φιλόσοφο
καί λέγεις οὐκ ἀχάριστα·	και μιλάς νόστιμα (χαριτωμένα)·
ἴσθι μέντοι ὤν ἀνόητος,	να ξέρεις όμως ότι είσαι ανόητος,
εἰ οἴει τήν ὑμετέραν ἀρετήν	αν νομίζεις ότι η δικιά σας ανδρεία

1. Για τον τρόπο μεταφράσεως του αρχαίου *οὐδείς* βλ. παρατήρηση 4 του 1ου θέματος.

περιγενέσθαι ἄν τῆς βασιλέως δυνάμεως. — μπορεί να νικήσει τη δύναμη του βασιλιά.

Ἐν τούτῳ ἧκε Κλέαρχος,
καί ἠρώτησεν
εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν.
Φαλῖνος δέ ὑπολαβών εἶπεν·
Οὗτοι μέν, ὦ Κλέαρχε,
ἄλλος ἄλλα λέγει·
σύ δέ εἰπέ ἡμῖν τί λέγεις.

Εντωμεταξύ ήρθε ο Κλέαρχος
και ρώτησε
αν είχαν δώσει ήδη (*οριστική*) απάντηση.
Κι ο Φαλίνος, αφού πήρε το λόγο, είπε·
Αυτοί, Κλέαρχε,
ο καθένας λέει διαφορετικά·
εσύ όμως πες μας τι λες.

Ὁ δ᾽ εἶπεν·
Σύ τε Ἕλλην εἶ
καί ἡμεῖς ὄντες τοσοῦτοι
ὅσους σύ ὁρᾷς (Ἕλληνές ἐσμεν)·
ὄντες δέ ἐν τοιούτοις πράγμασι
συμβουλευόμεθά σοι
τί χρή ποιεῖν.

Κι αυτός απάντησε·
Και συ Έλληνας είσαι
και μεις που είμαστε τόσοι (*όλοι αυτοί*)
όσους εσύ βλέπεις (*είμαστε επίσης Έλληνες*)·
κι επειδή βρισκόμαστε σε τέτοια περίσταση,
ζητάμε τη συμβουλή σου
τι πρέπει να κάνουμε.

Λεξιλόγιο

νῦν (χρον. επίρρ.) = τώρα.
ὡς = όπως.
ἔστιν = υπάρχει.
εἰ μή = εκτός από, παρά μόνο.
ἀρετή = ανδρεία.
οὖν = λοιπόν.
οἰόμεθα = νομίζουμε.
χρῶμαι (απαρέμφ. χρῆσθαι) = χρησιμοποιώ.
χρῆσθαι ἄν = είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουμε.
μή οἴου (προστακτ. του οἴομαι) = μη νομίζεις.
ὄντα (μτχ.) = που υπάρχουν.
σύν τούτοις (σύν + δοτική) = μαζί μ' αυτά.
τά ὑμέτερα = τα δικά σας.
μαχούμεθα (μέλλοντας) = θα πολεμήσουμε.
ἔοικας = μοιάζεις.
οὐκ ἀχάριστα = χαριτωμένα.
ἴσθι = να ξέρεις, να γνωρίζεις.
μέντοι (σύνδ. αντιθετικός) = όμως, αλλά.
ὤν (μτχ.) = ότι είσαι.
εἰ (σύνδ. υποθετικός) = αν.
οἴει (β΄ εν. οριστ. ενεστώτα) = νομίζεις.
περιγενέσθαι ἄν = μπορεί να υπερισχύσει, να νικήσει.
ἐν τούτῳ = στο μεταξύ (χρονικά).
ἧκε = ήρθε.
ἤδη = ήδη, πλέον.
ἀποκεκριμένοι εἶεν (ευκτική) = είχαν απαντήσει.
ὑπολαβών (του ὑπολαμβάνω) = αφού πήρε το λόγο.
εἶ (του εἰμί) = είσαι.
πράγματα = καταστάσεις, δυσκολίες.
συμβουλευόμεθά σοι = ζητούμε τη συμβουλή σου.
χρή = πρέπει.

ΝΑΙ

Γραμματικά ετυμολογικά

(*Με το σύμβολο * σημειώνονται οι δεικτικές αντων.*).

☆ **τοῦτον:** αντωνυμία δεικτική, αιτιατ. ενικού, γέν. αρσεν. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

εἶπεν: ρήμα, γ΄ ενικό πρόσ., αορίστου β΄ οριστ. ενεργ. φων. του ρήμ. **λέγω.** Ο παρατατ. **ἔλεγον.** Το απαρέμφ. ενεστ. **λέγειν** και η μτχ. **λέγων, λέγουσα, λέγον.**

ὅπλα: ουσιαστ., ονομ. πληθυντ., γέν. ουδετ. β΄ κλίσ., του ονόμ. **τό ὅπλον.**

ἔχοντες: μετ. ενεστ., ενεργ. φων., ονομ. πληθυντ., γέν. αρσεν. του ρήμ. **ἔχω,** παρατατ. **εἶχον,** απαρέμφ. ενεστ. **ἔχειν,** μτχ. **ἔχων, ἔχουσα, ἔχον.**

οἰόμεθα: ρήμα, α΄ πληθυντ. πρόσ., ενεστ. οριστ. μέσης φων., του ρήμ. **οἴομαι,** παρατατ. **ᾠόμην,** απαρέμφ. **οἴεσθαι,** μτχ. **οἰόμενος, μένη, μενον.**

ὄντα: μτχ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί,** αιτιατ. πληθυντ., γέν. ουδετ., **ὤν, οὖσα, ὄν.**

☆ **τούτους:** αντων. δεικτική, δοτ. πληθυντ., γέν. ουδετ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ἀκούσας: μτχ. αορίστου, ενεργ. φων., ονομ. ενικού, γέν. αρσεν. του ρήμ. **ἀκούω,** παρατατ. **ἤκουον,** απαρέμφ. ενεστ. **ἀκούειν,** μτχ. **ἀκούων, ἀκούουσα, ἀκοῦον.**

☆ **ταῦτα:** αντων. δεικτική, αιτιατ. πληθυντ., γέν. ουδετ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

λέγεις: ρήμα, β΄ ενικό πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **λέγω.**

ἀχάριστα: επίθ., αιτιατ. πληθυντ., γέν. ουδετ. β΄ κλίσ., τριγενές και δικατάληκτο, του επιθ. **ὁ, ἡ ἀχάριστος, τό ἀχάριστον** (ἀ στερ. + **χαρίζομαι).**

☆ **τούτῳ:** αντων. δεικτική, δοτ. ενικού, γέν. ουδετ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ἧκε: ρήμα, γ΄ ενικό πρόσ., παρατατ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **ἥκω.** Το **ἥκω** είναι ενεστώτας με σημασία παρακειμένου, γι' αυτό και ο παρατατ. **ἧκον** έχει σημασία υπερσυντέλικου.

εἶ: ρήμα, β΄ ενικό πρόσ., ενεστ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί.**

☆ **τοσοῦτοι:** αντων. δεικτική, ονομ. πληθυντ., γέν. αρσεν. της αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν).**

☆ **τοιούτοις:** αντων. δεικτική, δοτ. πληθυντ., γέν. ουδετ., της αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν).**

συμβουλευόμεθα: ρήμα, α΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., μέσ. φων. του ρήμ. **συμβουλεύομαι.**

σοι: αντων. προσωπική, δοτ. ενικού, της αντων. του β΄ πρόσ. **σύ.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπεν: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και β΄ εἶπεν, Πρκ. εἴρηκε, Υπ. εἰρήκει.

ὁρᾷς: Εν ὁρᾷς, Πρτ. ἑώρας, Μέλλ. ὄψει(η), Αόρ. β΄ εἶδες, Πρκ. ἑό(ω)ρακας, Υπ. ἑωράκεις.

ἔστιν: Εν. ἔστιν, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

ἔχοντες: Εν. ἔχοντες, Μέλλ. ἕξοντες και σχήσοντες, Αόρ. σχόντες, Πρκ. ἐσχηκότες.

οἰόμεθα: Εν. οἰόμεθα, Πρτ. ᾠόμεθα, Μέλλ. οἰησόμεθα, Αόρ. ᾠήθημεν.

χρῆσθαι: Εν χρῆσθαι, Μέλλ. χρήσεσθαι, Αόρ. χρήσασθαι παθ. χρησθῆναι , Πρκ. κεχρῆσθαι.

οἴου: Εν. οἴου, Αόρ. οἰήθητι.

ὄντα: Εν. ὄντα, Μέλλ. ἐσόμενα, Αόρ. β΄ γενόμενα, Πρκ. γεγονότα.

παραδώσειν: Εν. παραδιδόναι, Μέλλ. παραδώσειν, Αόρ. β΄ παραδοῦναι, Πρκ. παραδεδωκέναι.

μαχούμεθα: Εν. μαχόμεθα, Πρτ. ἐμαχόμεθα, Μέλλ. μαχούμεθα, Αόρ. ἐμαχεσάμεθα, Πρκ. μεμαχήμεθα, (Υπ. ἐμεμαχήμεθα).

ἀκούσας: Εν. ἀκούων, Μέλλ. ἀκουσόμενος, Αόρ. ἀκούσας, Πρκ. ἀκηκοώς.

ἐγέλασε: Εν. γελᾷ, Πρτ. ἐγέλα, Μέλλ. γελάσεται, Αόρ. ἐγέλασε.

ἔοικας: Πρκ. με σημασία Εν. ἔοικας, Υπ. με σημασία Πρτ. ἐῴκεις.

λέγεις: Εν. λέγεις, Πρτ. ἔλεγες, Μέλλ. λέξεις και ἐρεῖς, Αόρ. ἔλεξας και β΄ εἶπες, Πρκ. εἴρηκας, Υπ. εἰρήκεις.

ἴσθι: Εν. ἴσθι, Αόρ. –, Πρκ. –.

ὤν: Εν. ὤν, Μέλλ. ἐσόμενος, Αόρ. β΄ γενόμενος, Πρκ. γεγονώς.

οἴει: Εν. οἴει, Πρτ. ᾤου, Μέλλ. οἰήσει, Αόρ. ᾠή-

θης.

περιγενέσθαι: Εν. περιγίγνεσθαι, Μέλλ. περιγενήσεσθαι, Αόρ. β΄ περιγενέσθαι, Πρκ. περιγεγενῆσθαι.

ἧκε: Εν. ἥκει, Πρτ. ἧκε, Μέλλ. ἥξει, Αόρ. ἧξε.

ἠρώτησεν: Εν. ἐρωτᾷ, Πρτ. ἠρώτα, Μέλλ. ἐρωτήσει και ἐρήσεται, Αόρ. ἠρώτησεν και ἤρετο, Πρκ. ἠρώτηκε, (Υπ. ἠρωτήκει).

ἀποκεκριμένοι εἶεν: Εν. ἀποκρίνοιντο, Μέλλ. ἀποκρινοῖντο (παθ. ἀποκριθήσοιντο), Αόρ. ἀποκρίναιντο (παθ. ἀποκριθεῖεν), Πρκ. ἀποκεκριμένοι εἶεν.

ὑπολαβών: Εν. ὑπολαμβάνων, Μέλλ. ὑποληψόμενος, Αόρ. β΄ ὑπολαβών, Πρκ. ὑπειληφώς.

λέγει: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και β΄ εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπ. εἰρήκει.

εἰπέ: Εν. λέγε, Μέλλ. –, Αόρ. εἰπέ, Πρκ. εἰρηκώς ἴσθι.

εἶ: Εν. εἶ, Πρτ. ἦσθα, Μέλλ. ἔσῃ, Αόρ. ἐγένου, Πρκ. γέγονας, Υπ. ἐγεγόνεις.

ὄντες: Εν. ὄντες, Μέλλ. ἐσόμενοι, Αόρ. β΄ γενόμενοι, Πρκ. γεγονότες.

συμβουλευόμεθα: Εν. συμβουλευόμεθα, Πρτ. συνεβουλευόμεθα, Μέλλ. συμβουλευσόμεθα, Αόρ. συνεβουλευσάμεθα (παθ. συνεβουλεύθημεν), Πρκ. συμβεβουλεύμεθα, (Υπ. συνεβεβουλεύμεθα).

χρή: Εν. χρή, Πρτ. ἐχρῆν και χρῆν, Μέλλ. χρήσει, Αόρ. ἔχρησε.

ποιεῖν: Εν. ποιεῖν, Μέλλ. ποιήσειν, Αόρ. ποιῆσαι, Πρκ. πεποιηκέναι.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπεν: Ορ. εἶπεν, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Προστ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

ὁρᾷς: Ορ. ὁρᾷς, Υπ. ὁρᾷς, Ευκτ. ὁρῴς και ὁρῴης, Προστ. ὅρα, Απαρ. ὁρᾶν, Μτχ. ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

ἔστιν: Ορ. ἔστιν, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Προστ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

οἰόμεθα: Ορ. οἰόμεθα, Υπ. οἰώμεθα, Ευκτ. οἰοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. οἴεσθαι, Μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

οἴου: Ορ. οἴει, Υπ. οἴῃ, Ευκτ. οἴοιο, Προστ. οἴου, Απαρ. οἴεσθαι, Μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

μαχούμεθα: Ορ. μαχούμεθα, Υπ. –, Ευκτ. μαχοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. μαχεῖσθαι, Μτχ. μαχούμενος, -η, -ον.

ἐγέλασε: Ορ. ἐγέλασε, Υπ. γελάσῃ, Ευκτ. γελάσαι και γελάσειε, Προστ. γελασάτω, Απαρ. γελάσαι, Μτχ. γελάσας, -σασα, -σαν.

ἔοικας: Ορ. ἔοικας, Υπ. ἐοίκῃς, Ευκτ. ἐοίκοις, Προστ. –, Απαρ. εἰκέναι και ἐοικέναι, Μτχ. εἰκώς, -υῖα, -ός, ἐοικώς, ἐοικυῖα, ἐοικός.

λέγεις: Ορ. λέγεις, Υπ. λέγῃς, Ευκτ. λέγοις, Προστ. λέγε, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, -ουσα, -ον.

ἴσθι: Ορ. οἶσθα, Υπ. εἰδῇς, Ευκτ. εἰδείης, Προστ. ἴσθι, Απαρ. εἰδέναι, Μτχ. εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός.

οἴει: Ορ. οἴει, Υπ. οἴῃ, Ευκτ. οἴοιο, Προστ. οἴου, Απαρ. οἴεσθαι, Μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

ἠρώτησεν: Ορ. ἠρώτησεν, Υπ. ἐρωτήσῃ, Ευκτ. ἐρωτήσαι και ἐρωτήσειε, Προστ. ἐρωτησάτω, Απαρ. ἐρωτῆσαι, Μτχ. ἐρωτήσας, ἐρωτήσασα, ἐρωτῆσαν.

ἀποκεκριμένοι εἶεν: Ορ. ἀποκέκρινται, Υπ. ἀποκεκριμένοι ὦσι, Ευκτ. ἀποκεκριμένοι εἶεν, Προστ. ἀποκεκρίσθων, Απαρ. ἀποκεκρίσθαι, Μτχ. ἀποκεκριμένος, -η, -ον.

λέγει: Ορ. λέγει, Υπ. λέγῃ, Ευκτ. λέγοι, Προστ. λεγέτω, Απαρ. λέγειν, Μτχ. λέγων, -ουσα, -ον.

εἰπέ: Ορ. εἶπες, Υπ. εἴπῃς, Ευκτ. εἴποις, Προστ. εἰπέ, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

εἶ: Ορ. εἶ, Υπ. ᾖς, Ευκτ. εἴης, Προστ. ἴσθι, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

συμβουλευόμεθα: Ορ. συμβουλευόμεθα, Υπ. συμβουλευώμεθα, Ευκτ. συμβουλευοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. συμβουλεύεσθαι, Μτχ. συμβουλευόμενος, -η, -ον.

χρή: Ορ. χρή, Υπ. [χρῇ], Ευκτ. χρείη και χρεών εἴη, Προστ. χρεών ἔστω, Απαρ. χρῆναι και χρεών εἶναι, Μτχ. χρεών.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. μετά τοῦτον ... εἶπεν: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **Θεόπομπος:** υποκ. **Ἀθηναῖος:** παράθεση. **μετά τοῦτον:** εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου *(επιρρηματικός)*.

ΝΑΙ

2. ὦ Φαλῖνε, νῦν, – ἡμῖν ... καί ἀρετή: κύρια πρόταση. **ἔστιν:** ρήμα. **ἀγαθόν:** υποκ. **οὐδέν, ἄλλο:** επιθετικοί προσδ. στο ἀγαθόν. **ἡμῖν:** δοτ. προσωπική κτητική. Η φράση *εἰ μή ὅπλα καί ἀρετή* τυπικά αποτελεί μια άλλη πρόταση, υποθετική, με εννοούμενο ρήμα το **ἐστί** ή **εἰσί. ὦ Φαλῖνε:** κλητ. προσφώνηση.

3. ὡς σύ ὁρᾷς: δευτερεύουσα αναφορική παρενθετική πρόταση. **ὁρᾷς:** ρήμα. **σύ:** υποκ.

4. ὅπλα μέν...χρῆσθαι: κύρια πρόταση. **οἰόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **χρῆσθαι (ἄν):** ειδ. απαρεμφ. αντικείμ. του δοξαστικού ρήμ. *«οἰόμεθα»*. Προσέχουμε ότι το απαρέμφατο χρῆσθαι συνοδεύεται από ένα **ἄν**· αυτό είναι το **δυνητικό ἄν.** Το απαρέμφατο αυτό ονομάζεται **δυνητικό απαρέμφατο. ἡμεῖς:** υποκ. απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **τῇ ἀρετῇ:** αντικείμ. του *«χρῆσθαι»*. **ἔχοντες:** η μετοχή αυτή μεταφράζεται με το *αν* σαν υποθετική πρόταση, αντιστοιχεί με υποθετική πρόταση, γι' αυτό και ονομάζεται **υποθετική μετοχή**· απόδοσή της το *χρῆσθαι ἄν* (αν αναλύσουμε και τα δυο σε προτάσεις, θα έχουμε *«εἰ ἔχοιμεν.., χρῴμεθα ἄν»:* απλή σκέψη, 5ο είδος· βλ. θέμα 45). **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **ὅπλα:** αντικείμ. της μετχ.

5. μή οὖν οἴου ... παραδώσειν: κύρια πρόταση. **οἴου:** ρήμα (δοξαστικό). **σύ:** ενν. ως υποκ. **παραδώσειν:** ειδ. απαρέμφ. αντικείμενο του ρήμ. **ἡμᾶς:** ενν. ως υποκ. του απαρέμφ. (ετεροπροσωπία). **ὑμῖν:** αντικ. του απαρεμφ. (έμμεσο αντικ.). **τά ἀγαθά:** αντικ. του απαρεμφ. (άμεσο). Το ρήμα **παραδίδωμι** δίπτωτο. **ὄντα:** επιθ. μετχ. (= που υπάρχουν). **τά ἀγαθά:** υποκ. της μετχ. **τά μόνα:** επιθ. προσδ. στο ἀγαθά. **ἡμῖν:** δοτ. προσωπική κτητική από τη μτχ. *«ὄντα»*.

6. ἀλλά σύν ... μαχούμεθα: κύρια πρόταση. **μαχούμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **σύν τούτοις:** εμπρόθετος προσδιορισμός (η σημασία του οργάνου εδώ, του *«με τη βοήθεια του»). **περί τῶν ἀγαθῶν:** εμπρόθετος προσδιορ. του σκοπού. Συχνή η χρήση στα αρχαία ελληνικά της προθέσεως **περί** + **γενική** (= *σχετικά με, για,* κτλ., δηλ. με σημασία αναφοράς, σκοπού κτλ.). **τῶν ὑμετέρων:** επιθετ. προσδιορ. στο *«ἀγαθῶν»*.

7. ἀκούσας δέ ... ἐγέλασε: κύρια πρόταση. **ἐγέλασε:** ρήμα. **Φαλῖνος:** υποκ. **ἀκούσας:** χρονική μετχ. **Φαλῖνος:** υποκ. της μετχ. **ταῦτα:** αντικ. της μετχ.

8. καί εἶπεν: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **Φαλῖνος:** ενν. ως υποκ. του ρήμ.

9. ἀλλά φιλοσόφῳ ... νεανίσκε: κύρια πρόταση. **ἔοικας:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **φιλοσόφῳ:** αντικ. (ρήματα της σημασίας του *μοιάζω* συντάσσονται με δοτική). **ὦ νεανίσκε:** κλητική προσφώνηση.

10. καί λέγεις οὐκ ἀχάριστα: κύρια πρόταση. **λέγεις:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **οὐκ ἀχάριστα:** σύστοιχο αντικείμενο (= οὐκ ἀχαρίστους λόγους). **οὐκ ἀχάριστα:** σχήμα λιτότητας. Λιτότητα έχουμε, όταν μια έννοια εκφράζεται με την αντίθετή της έννοια με τρόπο αρνητικό (με την αντίθετή της έννοια + μια άρνηση). Με τον τρόπο αυτό καθετί παρουσιάζεται πιο μικρό ή ασήμαντο, ενώ στην πραγματικότητα φανερώνεται πιο μεγάλο και πιο σημαντικό

11. ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὤν: κύρια πρόταση. **ἴσθι:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **ὤν:** η μετοχή αυτή εξαρτάται από το ρήμα *ἴσθι* και μεταφράζεται με το *ότι*· είναι κατηγορηματική μετχ. Συχνά κατηγορηματικές μετοχές εξαρτώνται από ρήματα, που σημαίνουν γνώση (όπως εδώ το *ἴσθι* του *οἶδα*). **σύ:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **ἀνόητος:** κατηγορούμενο στο **σύ,** γιατί το *ὤν* είναι συνδετικό.

12. εἰ οἴει τήν ὑμετέραν ... δυνάμεως: δευτερ. υποθετική πρόταση. **οἴει:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **περιγενέσθαι (ἄν):** ειδικό απαρέμφ. αντικείμ. του δοξαστικού ρήμ. *οἴει*. Το απαρέμφατο με το δυνητικό **ἄν** είναι πάλι *δυνητικό*· θλ. πρότ. 4. **τήν ἀρετήν:** υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **ὑμετέραν:** επιθ. προσδ. **τῆς δυνάμεως:** αντικ. του απαρεμφ. **βασιλέως:** γεν. κτητική υποκειμενική στο *«δυνάμεως»*. Εδώ έχουμε υποθετικό λόγο: Υπόθεση: **εἰ οἴει** – Απόδοση: **ἴσθι.** Δηλώνει το πραγματικό. Βλ. θέμα 45.

13. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἧκε: κύρια πρόταση. **ἧκε:** ρήμα. **Κλέαρχος:** υποκ. **ἐν τούτῳ:** εμπρόθετος προσδιορ. του χρόνου.

14. καί ἠρώτησεν: κύρια πρόταση. **ἠρώτησεν:** ρήμα. **Κλέαρχος:** ενν. ως υποκ. του ρήμ.

15. εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. του ρήμ. *ἠρώτησεν*. **ἀποκεκριμένοι εἶεν:** ρήμα (το ρήμα μπήκε σε ευκτική – του πλάγιου λόγου – αντί οριστικής, γιατί εξαρτάται από τον ιστορικό χρόνο-αόριστο *-ἠρώτησε.* **οὗτοι:** ενν. ως υποκ. **ἤδη:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.

16. Φαλῖνος δέ ὑπολαβών εἶπεν: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **Φαλῖνος:** υποκ. **ὑπολαβών:** χρονική μετχ. (ισοδυναμεί με χρονική πρόταση = αφού πήρε το λόγο). **Φαλῖνος:** ενν. ως υποκ. της μετχ.

17. οὗτοι μέν ... λέγει: κύρια πρόταση. **λέγει:** ρήμα. Στη φράση **οὗτοι ἄλλος** φαίνεται ότι και οι δύο ονομαστικές είναι υποκείμενα· το νόημα όμως απαιτούσε η πρώτη ονομαστική να είναι γενική (μάλιστα διαιρετική): *τούτων ἄλλος* ... (αυτό λέγεται *σχήμα καθ' όλον και μέρος*)· έτσι που είναι η φράση το **οὗτοι** θεωρείται υποκείμενο και το **ἄλλος** επιμεριστική παράθεση (δηλ. προσδιορισμός που στέκεται δίπλα στο *«οὗτοι»* – παρατίθεται – και δίνει ένα μέρος του «οὗτοι»). **ἄλλα:** σύστοιχο αντικ. (= άλλους λόγους). **ὦ Κλέαρχε:** κλητική προσφώνηση.

18. σύ δ' ἡμῖν εἰπέ: κύρια πρόταση. **εἰπέ:** ρήμα. **σύ:** υποκ. **ἡμῖν:** αντικ.

19. τί λέγεις: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. του ρήμ. *εἰπέ*. **λέγεις:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τί:** αντικείμ.

20. ὁ δ' εἶπεν: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **ὁ δέ:** υποκ.

21. Σύ τε Ἕλλην εἶ: κύρια πρόταση. **εἶ:** ρήμα. **σύ:** υποκ. **Ἕλλην:** κατηγορούμενο του *«σύ»*, γιατί το *«εἶ»* είναι συνδετικό.

22. καί ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες (ενν. *ἐσμέν Ἕλληνες*): κύρια πρόταση. **ἐσμέν:** ενν. ως ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. στην κύρια πρότ. **Ἕλληνες:** ενν. ως κατηγορ. **ὄντες:** επιθ. μετχ. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **τοσοῦτοι:** κατηγορ. στο *ἡμεῖς*, γιατί το *«ὄντες»* είναι συνδετικό.

23. ὅσους σύ ὁρᾷς: δευτερ. αναφορ. πρόταση. **ὁρᾷς:** ρήμα. **σύ:** υποκ. **ὅσους:** αντικ.

24. ἐν τοιούτοις δέ ... συμβουλευόμεθά σοι: κύρια πρόταση. **συμβουλευόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **σοι:** αντικ. έμμεσο. **ὄντες:** αιτιολ. μετχ. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **ἐν πράγμασι:** εμπρόθετος προσδιορ. της καταστάσεως. **τοιούτοις:** επιθετ. προσδιορ. στο *«πράγμασι»*.

25. τί χρή ποιεῖν: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως άμεσο αντικείμενο του ρήμ. *«συμβουλευόμεθα»*. **χρή:** ρήμα (απρόσωπο). **ποιεῖν:** τελικό απαρέμφ. υποκ. του απροσ. ρήμ. **ἡμᾶς:** ενν. ως υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **τί:** σύστοιχο αντικ. του *«ποιεῖν»*.

Νόημα

Στο απόσπασμα αυτό του έργου του Ξενοφώντας παρουσιάζει δύο Έλληνες να απαντούν σε προτάσεις των Περσών για παράδοση. Πρώτος απαντά ο Θεόπομπος ο Αθηναίος. Αυτός λέει στον απεσταλμένο των Περσών Φαλίνο ότι αυτό που τους έχει μείνει μόνο είναι τα όπλα και η ανδρεία τους. Την ανδρεία τους μπορούν να τη δείξουν, μόνο αν έχουν τα όπλα τους. Γι' αυτό όχι μόνο δε θα παραδώσουν τα όπλα τους, αλλά μ' αυτά θα πολεμήσουν για να πάρουν τα αγαθά των Περσών. Ο Φαλίνος απάντησε κοροϊδευτικά στα λόγια του Θεόπομπου και του είπε ότι είναι ανόητος, αν πιστεύει ότι μπορούν να νικήσουν την τεράστια δύναμη του βασιλιά. Ενώ λέγονταν αυτά, ήρθε ο Κλέαρχος και έδωσε τη δεύτερη απάντηση. Ο Κλέαρχος δεν απάντησε άμεσα, αλλά ζήτησε από το Φαλίνο που ήταν Έλληνας να του υποδείξει πώς μπορούσαν να ξεφύγουν από τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκονται.

Για το περιεχόμενο

Οι Μύριοι βρίσκονται μέσα σ' εχθρική χώρα και η σωτηρία τους δε φαίνεται να είναι εύκολη. Η μόνη διέξοδος από τη δύσκολη θέση που βρίσκονται είναι να επιχειρήσουν με τη βία να ξεφύγουν από τον κλοιό των Περσών. Για μια βίαιη όμως κίνηση χρειάζονται δύο πράγματα: η ανδρεία και τα όπλα. Οι Μύριοι έχουν αποδείξει ότι είναι ανδρείοι και παράλληλα αυτή τη στιγμή διαθέτουν και όπλα. Έτσι πιστεύουν ότι υπάρχει πιθανότητα σωτηρίας, αν κρατήσουν τα όπλα τους· και γι' αυτό αρνιούνται να τα δώσουν στους Πέρσες.

ΝΑ-Ι

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) Οἱ πολέμιοι ἐστράτευσαν	Οι εχθροί εκστράτευσαν
εἰς **τήνδε** *τήν χώραν*	εναντίον **αυτής** της χώρας
μετά μεγάλου στρατοῦ	με μεγάλο στρατό
καί ἤδη οὐ πολύ **ἀπεῖχον αὐτῆς.**	και ήδη δεν **απείχαν** πολύ **από αυτή.**
β) **Παραδίδομεν τῷ βαρβάρῳ**	**Παραδίνουμε στο βάρβαρο**
τοσαύτας *τό πλῆθος* **πόλεις**	**τόσο πολλές** στο πλήθος **πόλεις**
καί **τηλικαύτας** *τό μέγεθος* **δυνάμεις.**	και **τόσο μεγάλες** στο μέγεθος **δυνάμεις.**
γ) Νικίας **οὑτοσί ἐξέπεμψε**	**Αυτός εδώ** ο Νικίας **έδιωξε**
τούς οἰκέτας *ἔξω τῆς γῆς.*	**τους υπηρέτες** έξω από τη χώρα.
δ) Κῦρος **ἔδωκε τῇ στρατιᾷ μισθόν.**	Ο Κύρος **έδωσε στο στράτευμα μισθό.**
ε) **Αὐτός** *Ξέρξης* **ἤγαγε τήν στρατείαν.**	**Ο ίδιος** ο Ξέρξης **οδήγησε την εκστρατεία.**
στ) **Οὗτος** *βούλεται* **διδάσκειν**	**Αυτός** θέλει **να διδάξει**
σε τήν στρατηγίαν.	**σε σένα την τέχνη του στρατηγού.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἐστράτευσαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **στρατεύω** (= εκστρατεύω). Χρον. αντικ.: Εν. στρατεύουσι, Πρτ. ἐστράτευον, Μέλλ. στρατεύσουσι, Αόρ. ἐστράτευσαν, Πρκ. (ἐστρατεύκασι). Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἐστράτευσαν, Υπ. στρατεύσωσι, Ευκτ. στρατεύσαιεν ή στρατεύσειαν, Πρ. στρατευσάντων, Απαρ. στρατεῦσαι, Μτχ. στρατεύσας, στρατεύσασα, στρατεῦσαν.

ἀπεῖχον: γ΄ πληθ. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀπέχω** (= απέχω). Εν. ἀπέχουσι, Πρτ. ἀπεῖχον, Μέλλ. ἀφέξουσι και ἀποσχήσουσι, Αόρ. β΄ ἀπέσχον, Πρκ. ἀπεσχήκασι, Υπρ. ἀπεσχήκεσαν.

β) παραδίδομεν: α΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **παραδίδωμι** (= παραδίνω). Χρον. αντικ.: Εν. παραδίδομεν, Πρτ. παρεδίδομεν, Μέλλ. παραδώσομεν, Αόρ. β΄ παρέδομεν, Πρκ. παραδεδώκαμεν, Υπρ. παρεδεδώκεμεν. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. παραδίδομεν, Υπ. παραδιδῶμεν, Ευκτ. παραδιδοίημεν-δοῖμεν, Πρ. – Απαρ. παραδιδόναι, Μτχ. παραδιδούς -διδοῦσα -διδόν.

γ) τούς οἰκέτας: αιτ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ὁ οἰκέτης** (= υπηρέτης).

ἐξέπεμψε: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἐκπέμπω** (= στέλνω έξω, διώχνω). Χρον. αντικ.: Εν. ἐκπέμπει, Πρτ. ἐξέπεμπε, Μέλλ. ἐκπέμψει, Αόρ. ἐξέπεμψε, Πρκ. ἐκπέπομφε, Υπρ. ἐξεπεπόμφει. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἐξέπεμψε, Υπ. ἐκπέμψῃ, Ευκτ. ἐκπέμψαι ή ἐκπέμψειε, Πρ. ἐκπεμψάτω, Απαρ. ἐκπέμψαι, Μτχ. ἐκπέμψας -ψασα -ψαν.

δ) ἔδωκε: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **δίδωμι** (= δίνω). Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἔδωκε, Υπ. δῷ, Ευκτ. δοίη, Πρ. δότω, Απαρ. δοῦναι, Μτχ. δούς, δοῦσα, δόν.

τῇ στρατιᾷ: δοτ. εν. του ουσ. Α΄ κλίσης **ἡ στρατιά** (= το στράτευμα).

ε) τήν στρατείαν: αιτιατ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ στρατεία** (= η εκστρατεία). Πρόσεχε τη διαφορά από τη λέξη **στρατιά** στη φράση **δ,** που σημαίνει *το στράτευμα.*

ἤγαγε: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἄγω** (= οδηγώ). Χρον. αντικ.: Εν. ἄγει, Πρτ. ἦγε, Μέλλ. ἄξει, Αόρ. ἤγαγε, Πρκ. (ἀγήοχε) και ἦχε, Υπρ. (ἀγηόχει). Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἤγαγε, Υπ. ἀγάγῃ, Ευκτ. ἀγάγοι, Πρ. ἀγαγέτω, Απαρ. ἀγαγεῖν, Μτχ. ἀγαγών, ἀγαγοῦσα, ἀγαγόν.

στ) βούλεται: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι** (= θέλω). Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. βούλεται, Υπ. βούληται, Ευκτ. βούλοιτο, Πρ. βουλέσθω, Απαρ. βούλεσθαι, Μτχ. βουλόμενος -μένη -μενον.

διδάσκειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **διδάσκω.** Χρον. αντικ.: Εν. διδάσκειν, Μέλλ. διδάξειν, Αόρ. διδάξαι, Πρκ. δεδιδαχέναι.

σε: αιτιατ. εν. της προσωπικής αντων. του δευτέρου προσώπου **σύ** (= εσύ).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **τήνδε:** αιτιατ. εν., γέν., θηλ., της δεικτικής αντων. **ὅδε, ἥδε, τόδε.**

αὐτῆς: γεν. εν., γέν. θηλ., της οριστικής ή επαναληπτικής αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί αντικαθιστά το ουσιαστικό *«χώραν»*, που αναφέρθηκε προηγουμένως.

β) **τοσαύτας:** αιτιατ. πληθ., γέν. θηλ., της δεικτικής αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον.**

τηλικαύτας: αιτιατ. πληθ., γέν. θηλ., της δεικτικής αντων. **τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτον.**

Κλίση της αντωνυμίας **ὅδε, ἥδε, τόδε.**

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ὅδε	ἥδε	τόδε	οἵδε	αἵδε	τάδε
Γεν.	τοῦδε	τῆσδε	τοῦδε	τῶνδε	τῶνδε	τῶνδε
Δοτ.	τῷδε	τῇδε	τῷδε	τοῖσδε	ταῖσδε	τοῖσδε
Αιτ.	τόνδε	τήνδε	τόδε	τούσδε	τάσδε	τάδε

Κλίση της αντωνυμίας **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον.**

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	τοσοῦτος	τοσαύτη	τοσοῦτο	τοσοῦτοι	τοσαῦται	τοσαῦτα
Γεν.	τοσούτου	τοσαύτης	τοσούτου	τοσούτων	τοσούτων	τοσούτων
Δοτ.	τοσούτῳ	τοσαύτῃ	τοσούτῳ	τοσούτοις	τοσαύταις	τοσούτοις
Αιτ.	τοσοῦτον	τοσαύτην	τοσοῦτο	τοσούτους	τοσαύτας	τοσαῦτα

γ) **οὑτοσί:** ονομ. εν., γέν. αρσεν., της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.** Η αντων. αυτή έχει στο τέλος το δεικτικό **-ι,** στο οποίο και τονίζεται. Το **-ι** αυτό τονίζει πιο πολύ τη δεικτική σημασία της αντωνυμίας.

Αν πριν από το **-ι** υπάρχει βραχύ φωνήεν αποβάλλεται το φωνήεν π.χ. τουτί (από τουτο -ί).

ε) **αὐτός:** ονομ. εν., γέν. αρσεν., της οριστικής ή επαναληπτικής αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό.** Εδώ είναι **οριστική,** γιατί ορίζει το ουσιαστικό *Ξέρξης.*

στ) **οὗτος:** ονομ. εν., γέν. αρσεν., της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

Κλίση της Αντωνυμίας **οὑτοσί.**

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	οὑτοσί	αὑτηί	τουτί	οὑτοιί	αὑταιί	ταυτί
Γεν.	τουτουί	ταυτησί	τουτουί	τουτωνί	τουτωνί	τουτωνί
Δοτ.	τουτῳί	ταυτηί	τουτῳί	τουτοισί	ταυταισί	τουτοισί
Αιτ.	τουτονί	ταυτηνί	τουτί	τουτουσί	ταυτασί	ταυτί
Κλητ.	οὑτοσί	αὑτηί	—	—	—	—

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. οἱ πολέμιοι μετὰ μεγάλου στρατοῦ ἐστράτευσαν εἰς τήνδε τὴν χώραν: κύρια πρόταση. **ἐστράτευσαν:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** υποκ. **εἰς τὴν χώραν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **τήνδε:** επιθετ. προσδιορ. στο *χώραν.* **μετὰ στρατοῦ:** εμπρόθ. προσδιορ. της συνοδείας. **μεγάλου:** επιθ. προσδιορ. στο *στρατοῦ.*

2. καὶ ἤδη οὐ πολὺ ἀπεῖχον αὐτῆς: κύρια πρόταση. **ἀπεῖχον:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** ενν. ως υποκ. **αὐτῆς** (γεν): αντικ. Το ρήμα είναι **μονόπτωτο. (οὐ) πολύ:** αιτιατική πτώση ως επιρρ. προσδιορ. που σημαίνει τοπική έκταση.

ΝΑΙ

β) τοσαύτας τό πλῆθος πόλεις... τῷ βαρβάρῳ παραδίδομεν: κύρια πρόταση. **παραδίδομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **πόλεις-δυνάμεις, βαρβάρῳ:** αντικ. σε αιτιατ. και δοτ., γιατί το ρήμα είναι **δίπτωτο.** Το αντικείμενο σε αιτιατική είναι *άμεσο* και σε δοτική *έμμεσο.* **τοσαύτας:** επιθετ. προσδιόρ. στο *πόλεις.* **τηλικαύτας:** επιθετ, προσδιορ. στο *δυνάμεις.* **τό πλῆθος, το μέγεθος:** αιτιατ. της αναφοράς.

γ) Νικίας οὑτοσί τούς οἰκέτας ἔξω τῆς γῆς ἐξέπεμψε: κύρια πρόταση. **ἐξέπεμψε:** ρήμα. **Νικίας:** υποκ. **οὑτοσί:** επιθετ. προσδιορ. στο *Νικίας.* **τούς οἰκέτας** (αιτ.): αντικ. Το ρήμα εδώ είναι **μονόπτωτο** (σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται ως δίπτωτο). **ἔξω:** επιρρ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο. **τῆς γῆς:** γενική αφαιρετική της αφετηρίας από το ἔξω. Έτσι λέγεται η γενική που εξαρτάται από τοπικά επιρρήματα (κυρίως που δηλώνουν απομάκρυνση). Βλ. σχετικά Συντακτικό της αρχ. ελλ. γλώσσης, εκδ. ΟΕΔΒ 1963, § 37, β.

δ) Κῦρος μισθόν τῇ στρατιᾷ ἔδωκε: κύρια πρόταση. **ἔδωκε:** ρήμα. **Κῦρος:** υποκ. **μισθόν** (αιτ.), **τῇ στρατιᾷ** (δοτ): αντικ. σε αιτ. και δοτ., γιατί το ρήμα είναι **δίπτωτο.** Το αντικείμενο σε αιτιατική είναι *άμεσο* και το αντικ. σε δοτική είναι *έμμεσο.*

ε) τήν στρατείαν αὐτός Ξέρξης ἤγαγε: κύρια πρόταση. **ἤγαγε:** ρήμα. **Ξέρξης:** υποκ. **αὐτός:** κατηγορ. προσδιορ. στο *Ξέρξης.* **τήν στρατείαν** (αιτ.): αντικ. Το ρήμα είναι **μονόπτωτο.**

στ) οὗτος βούλεται διδάσκειν σε τήν στρατηγίαν: κύρια πρόταση. **βούλεται:** ρήμα (βουλητικό θέλει ως αντικ. τελικό απαρέμφ.). **οὗτος:** υποκ. **διδάσκειν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **οὗτος:** υποκ. και στο *διδάσκειν* (έχουμε **ταυτοπροσωπία**). **σε, τήν στρατηγίαν:** αντικ. στο *διδάσκειν.* Το ρήμα είναι **δίπτωτο,** συντάσσεται με δύο αιτιατ. από τις οποίες το *σε* είναι άμεσο αντικ. και το *τήν στρατηγίαν* έμμεσο αντικ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Η αντωνυμία οὗτος, αὕτη, τοῦτο

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
Ον.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	**οὗτοι**	**αὗται**	**ταῦτα**
Γεν.	**τούτου**	**ταύτης**	**τούτου**	**τούτων**	**τούτων**	**τούτων**
Δοτ.	**τούτῳ**	**ταύτῃ**	**τούτῳ**	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αιτ.	**τοῦτον**	**ταύτην**	**τοῦτο**	**τούτους**	**ταύτας**	**ταῦτα**
Κλητ.	οὗτος	αὕτη	–	–	–	

Β1,2 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό και αντίστροφα.

α) *Οὗτος μετά ταῦτα ἔλεγεν ἐμοί τόδε.* (= Αυτός ύστερα απ' αυτά έλεγε σ' εμένα το εξής).
Οὗτοι μετά τοῦτο ἔλεγον ἡμῖν τάδε.
β) *'Εκείνη οὐκ ἦν ἐνταῦθα τότε.* (= Εκείνη δεν ήταν εδώ τότε).
'Εκεῖναι οὐκ ἦσαν ἐνταῦθα τότε.
γ) *'Εγώ οὐκ ἐγίγνωσκον τοῦτο.* (= Εγώ δεν ήξερα αυτό).
'Ημεῖς οὐκ ἐγιγνώσκομεν ταῦτα.
δ) *Οἱ Θηβαῖοι ἔπραττον ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου.* (= Οι Θηβαΐοι έκαναν αυτά με τη μεσολάβηση του Ευρύμαχου του γιου του Λεοντιάδη).
'Ο Θηβαῖος ἔπραττε τοῦτο δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου.
ε) ***Οὗτοι συμβουλεύονταί σοι περί τούτων.*** (= Αυτοί ζητούν τη συμβουλή σου γι' αυτά).
Οὗτος συμβουλεύεται ὑμῖν περί τούτου.

Β1,3 Τύποι της δεικτικής αντωνυμίας οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

α) *'Επεί δέ* **οὗτος** *ἀπέθανε, 'Ηριππίδας ἀναλαμβάνει* **τούτου** *τάς ναῦς.* (= Όταν **αυτός** πέθανε, ο Ηριππίδας παίρνει τα πλοία **του**).

β) *Ἐκ* **τούτου** *δῆλον ἐστίν ὅτι πάντας χρή* **ταῦτα** *μανθάνειν.* (= **Απ' αυτό** είναι φανερό ότι πρέπει όλοι να μαθαίνουν **αυτά**).

γ) *Δεῖ ἐπιμελεῖσθαι* **τούτου** *τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, καί* **τοῦτο** *διδάσκειν καί ἰδίᾳ καί δημοσίᾳ.* (= Πρέπει να φροντίζουμε **αυτό** το πράγμα, δηλαδή την αρετή, και **αυτό** να διδάσκουμε και ιδιωτικά και δημόσια).

Β1,4 Φράσεις με την αντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό.

α) *Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος ἔχων ὁπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δέ* **αὐτῶν** *Ξενίαν Παρράσιον.* (= Προχωρεί στο εσωτερικό λοιπόν ο Κύρος έχοντας τριακόσιους οπλίτες, και αρχηγό αυτών τον Ξενία τον Παρράσιο).

Η αντωνυμία **αὐτῶν** είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το ουσιαστικό *ὁπλίτας* που αναφέρθηκε πιο πάνω.

β) *Φυλάξαντες ἔτι νύκτα καί* **αὐτό** *τό περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ'* **αὐτούς**. [= Αφού επιδίωξαν (να είναι) ακόμα νύχτα και ακριβώς γλυκοχάραμα, εβάδιζαν από τα σπίτια εναντίον αυτών].

Η αντωνυμία **αὐτό** είναι οριστική (εδώ μεταφράζεται με το ακριβώς), γιατί ορίζει το ουσιαστικό *περίορθρον*. Η αντωνυμία **αὐτούς** είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει ένα ουσιαστικό (Λακεδαιμονίους) που αναφέρθηκε πιο πάνω.

Β2,1 Διαφορές και ομοιότητες στη σύνταξη των ρημάτων της αρχαίας και νέας ελληνικής γλώσσας.

(Το Ρ = ρήμα, το Α = αντικείμενο).

α) *Οἱ γεωργοί* **τούς ἀγρούς** *θεραπεύουσι.* (= Οι γεωργοί **τους αγρούς** καλλιεργούν) **Αρχ. ελλ.** Ρ. θεραπεύουσι. Α = τούς ἀγρούς. **Ν. Ελλ.** Ρ. καλλιεργούν. Α = τους αγρούς: ίδια σύνταξη στα αρχαία και νέα ελληνικά. Ρήμα μονόπτωτο.

β) *Μή* **μέ** *κρύψῃς* **τοῦτο, ὅπερ** *μέλλω* **παθεῖν.** (= Μη **μου** κρύψεις **αυτό, το οποίο** πρόκειται **να πάθω).**

Αρχ. Ρ. = κρύψῃς (δίπτωτο). Α = μέ, τοῦτο
Ν. Ελλ. Ρ. = κρύψεις. Α = μου, αυτό.
Η αιτιατική της αρχαίας **με** έγινε **μου στη νέα,** η άλλη αιτιατ. έμεινε ίδια.
Αρχ. Ρ. = μέλλω. Α = παθεῖν (τελικό απαρέμφ.)
Ν. Ελλ. Ρ. = πρόκειται. Α = να πάθω (βουλητική πρόταση)
ισοδύναμη σύνταξη.
Αρχ. Ρ. = παθεῖν (μονόπτωτο) Α = ὅπερ
Ν. Ελλ. Ρ. = να πάθω. Α = το οποίο
ίδια σύνταξη.

γ) *Πολλά* **ἀγαθά** *οἱ θεοί παρέχουσι* **τοῖς ἀνθρώποις.** (= Πολλά **καλά** οι θεοί δίνουν **στους ανθρώπους**).
Αρχ. Ρ = παρέχουσι (δίπτωτο) Α = ἀγαθά, τοῖς ἀνθρώποις
Ν. ελλ. Ρ. = δίνουν. Α = καλά, στους ανθρώπους. Το αντικείμενο σε αιτιατική διατηρείται, το άλλο δίνεται στα νέα εμπρόθετο.

δ) Τῇ ἀχαριστίᾳ *ἕπεται ἡ ἀναισχυντία.* (= **Την αχαριστία** ακολουθεί η αδιαντροπιά).
Αρχ. Ρ = ἕπεται (μονόπτωτο). Α = τῇ ἀχαριστίᾳ.
Ν. ελλ. Ρ. = ακολουθεί. Α = την αχαριστία
Η δοτική της αρχαίας έγινε αιτιατική στη νέα.

ε) *Τά ἔργα οὐ συμφωνεῖ* **τοῖς λόγοις.** (= Τα έργα δε συμφωνούν **με τα λόγια**)
Αρχ. Ρ. = συμφωνεῖ (μονόπτωτο). Α = τοῖς λόγοις
Ν. ελλ. Ρ. = συμφωνούν. Α = με τα λόγια
Η δοτική της αρχ. έγινε εμπρόθετο στη νέα.

στ) *Ἡ μωρία* **κακά τοῖς ἀνθρώποις** *φέρει.* (= Η ανοησία **συμφορές στους ανθρώπους** φέρνει)
Αρχ. Ρ. = φέρει (δίπτωτο). Α = κακά, τοῖς ἀνθρώποις
Ν. ελλ. Ρ. = φέρνει. Α = συμφορές, στους ανθρώπους.
Η αιτιατική έμεινε αιτιατ., αλλά η δοτική της αρχ. έγινε εμπρόθετο στη νέα (στους = σε τους).

Β2,2. Υποκείμενα και αντικείμενα ρημάτων

(Ρ = ρήμα, Υ = υποκείμενο. Α = αντικείμενο).

α) *Μετά τουτον* **Θεόπομπος** *Ἀθηναῖος* **εἶπεν.**
ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς **σύ ὁρᾷς,**
ἡμῖν οὐδέν **ἔστιν ἀγαθόν.**
(= μετά από αυτόν ο **Θεόπομπος** ο Αθηναίος **είπε**·
Φαλίνε, τώρα, όπως **εσύ βλέπεις,**
σε μας **δεν υπάρχει** κανένα **καλό).**
Ρ. = εἶπεν Υ = Θεόπομπος

Ρ. = Ὁρᾷς Υ = σύ
Ρ. = ἔστιν Υ = ἀγαθόν

β) Οἴει παραδώσειν ὑμῖν τά *μόνα* **ἀγαθά ἅπερ ἔστιν** *ἡμῖν;*
(= **νομίζεις ότι θα παραδώσουμε σε σας τα** μόνα **αγαθά που υπάρχουν** σε μας;)
Ρ. = οἴει Υ = σύ Α = παραδώσειν (ειδικό απαρέμφ.).
Ρ. = παραδώσειν Υ = ἡμᾶς (ετεροπροσωπία) Α = ὑμῖν, τά ἀγαθά
Ρ. = ἔστιν Υ = ἅπερ (αττική σύνταξη)

γ) Ἐκεῖνοι συνεβούλευον ἡμῖν ὅ,τι ἐνόμιζον εἶναι *κάλλιστον καί ἄριστον.*
(= **εκείνοι συμβούλευαν εμάς ό,τι νόμιζαν ότι είναι** το πιο καλό και το πιο σωστό)
Ρ. = συνεβούλευον Υ = ἐκεῖνοι Α = ἡμῖν και η αναφορ. πρότ. *ὅ,τι.... ἄριστον.*
Ρ. = ἐνόμιζον Υ = ἐκεῖνοι Α = εἶναι (ειδικό απαρέμφ.)
Ρ. = εἶναι Υ = ὅ,τι (ετεροπροσωπία).

δ) Φεύγετε τούς κολακεύοντας (= να αποφεύγετε αυτούς που κολακεύουν).
Ρ. = φεύγετε Υ = ὑμεῖς (ενν.). Α = τούς κολακεύοντας

ε) Ἡμῖν οὐδέν παρέχετε (= σε μας τίποτα δεν προσφέρετε).
Ρ. = παρέχετε Υ = ὑμεῖς (ενν). Α = ἡμῖν, οὐδέν.

Γ1 Φράσεις με σχήμα λιτότητας.

οὐκ ὀλίγοι (= όχι λίγοι): πολλοί
οὐ πολλοί (= όχι πολλοί): λίγοι
οὐχ ἥκιστα (= όχι πολύ λίγο): πάρα πολύ
οὐκ ἀγνοῶ (= δεν αγνοώ): γνωρίζω καλά

Γ2 Το τέχνασμα του Ισμηνία.

Ο Κλαύδιος Αιλιανός γεννημένος στην Ιταλία άκμασε γύρω στο 225 μ.Χ. Ήταν σοφιστής και έγραψε στην ελληνική γλώσσα. Έγραψε πολλά έργα από τα οποία διασώθηκαν η «Ποικίλη Ιστορία» και «Περί ζώων ιδιότητος».

Η «Ποικίλη Ιστορία» περιέχει μικρές διηγήσεις και ιστορικά, αρχαιολογικά, βιογραφικά ανέκδοτα που έχουν ως στόχο την ευχαρίστηση του αναγνώστη. Ένα ανέκδοτο είναι και το κείμενο που ακολουθεί.

Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος πρεσβεύων ὑπέρ τῆς πατρίδος πρός τόν βασιλέα τῶν Περσῶν ἀφικόμενος ἐβούλετο ἐντυχεῖν αὐτῷ. Ὁ χιλίαρχος ὁ καί τάς ἀγγελίας ἐσκομίζων τῷ βασιλεῖ εἶπε πρός αὐτόν «ἀλλ', ὦ ξένε Θηβαῖε, νόμος ἐστίν ἐπιχώριος Πέρσαις, τόν ἐς ὀφθαλμούς ἐλθόντα βασιλέως προσκυνῆσαι αὐτόν». Ὁ τοίνυν Ἰσμηνίας «ἄγε με» εἶπε, καί προσελθών καί ἐμφανής τῷ βασιλεῖ γενόμενος, περιελόμενος τόν δακτύλιον ἔρριψεν ἀδήλως παρά τούς πόδας, καί ταχέως ἐπικύψας πάλιν ἀνείλετο αὐτόν· οὕτως οὐκ ἔδρασεν οὐδέν τῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν αἰσχύνην φερόντων. Πάντα οὖν ὅσα ἐβουλήθη κατεπράξατο, οὐδέ ἠτύχησέ τινος ἐκ τοῦ Πέρσου.

(Ποικίλη Ἱστορία του Αιλιανού 1, 21)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος	Ο Ισμηνίας ο Θηβαίος
πρεσβεύων ὑπέρ τῆς πατρίδος	ως πρεσβευτής της πατρίδας του
πρός τόν βασιλέα τῶν Περσῶν,	στο βασιλιά των Περσών
ἀφικόμενος ἐβούλετο ἐντυχεῖν αὐτῷ.	μόλις έφτασε ήθελε να τον συναντήσει.
Ὁ χιλίαρχος	Ο χιλίαρχος
ὁ ἐσκομίζων τῷ βασιλεῖ καί τάς ἀγγελίας	που έφερνε μέσα στο βασιλιά και τις αγγελίες

εἶπεν πρός αὐτόν.
«ἀλλ', ὦ ξένε Θηβαῖε,
ἐστί νόμος ἐπιχώριος Πέρσαις,
τόν ἐλθόντα ἐς ὀφθαλμούς βασιλέως
προσκυνῆσαι αὐτόν».
Ὁ Ἰσμηνίας τοίνυν εἶπεν
«ἄγε με», καί προσελθών
καί γενόμενος ἐμφανής τῷ βασιλεῖ,
περιελόμενος τόν δακτύλιον
ἔρριψεν παρά τούς πόδας
ἀδήλως,
καί ἐπικύψας ταχέως
ἀνείλετο αὐτόν πάλιν·
οὕτως οὐκ ἔδρασεν οὐδέν
τῶν φερόντων αἰσχύνην ἐν τοῖς Ἕλλησιν.
Πάντα οὖν ὅσα ἐβουλήθη
κατεπράξατο,
οὐδέ ἠτύχησέ τινος ἐκ τοῦ Πέρσου.

είπε σ' αυτόν
«αλλά, ξένε Θηβαίε,
υπάρχει νόμος στη χώρα των Περσών:
όποιος έρθει να εμφανιστεί μπροστά στο βασιλιά
(πρώτα) να τον[1] προσκυνά».
Ο Ισμηνίας τότε είπε
«οδήγησέ με», και αφού πλησίασε
και εμφανίστηκε στο βασιλιά,
αφού έβγαλε το δαχτυλίδι του
το έριξε κοντά στα πόδια (του)
χωρίς να γίνει αντιληπτός (από το βασιλιά),
και, αφού έσκυψε γρήγορα,
το ξαναπήρε πίσω·
έτσι δεν έκαμε τίποτα
απ' όσα φέρνουν ντροπή στους Έλληνες.

Όλα λοιπόν όσα θέλησε
(τα) πέτυχε
και δεν απέτυχε σε τίποτα (από όσα ζήτησε) από τον Πέρση.

Λεξιλόγιο

πρεσβεύων ὑπέρ τῆς πατρίδος = ως πρεσβευτής της πατρίδας.

ἀφικόμενος (μετχ. αορ. β΄ του **ἀφικνοῦμαι**) = μόλις έφτασε.

ἐντυχεῖν (απαρέμφ. αορ. β΄ του ἐντυγχάνω) **αὐτῷ** = να τον συναντήσει.

ὁ ἐσκομίζων (μετχ. ενεστ. του **ἐσκομίζω**) = που έφερνε μέσα. (Αυτός λεγόταν **εἰσαγγελεύς** ή **εἰσαγωγεύς** και περσικά **ἀζαραπατεύς**).

νόμος ἐστίν ἐπιχώριος = υπάρχει νόμος, συνήθεια, στη χώρα.

ἐς ὀφθαλμούς βασιλέως = να εμφανιστεί μπροστά στο βασιλιά, να τον δει ο βασιλιάς.

τοίνυν = λοιπόν.

ἄγε (προστακ. ενεστ. του **ἄγω**) **με** = οδήγησέ με.

ἐμφανής γενόμενος = (αφού) εμφανίστηκε, παρουσιάστηκε.

περιελόμενος (μετχ. αορ. β΄ του **περιαιροῦμαι**) = αφού έβγαλε, αφαίρεσε (απ' το δάχτυλό του).

ἀδήλως = κρυφά, χωρίς να γίνει αντιληπτός.

ἐπικύψας (μετχ. αορ. του **ἐπικύπτω**) = αφού έσκυψε.

πάλιν ἀνείλετο (αόρ. β΄ του **ἀναιροῦμαι**) = ξαναπήρε πίσω.

οὐκ ἔδρασεν οὐδέν = δεν έκαμε τίποτα.

αἰσχύνη = ντροπή.

κατεπράξατο (αορ. του **καταπράττομαι**) = κατορθώνω, πετυχαίνω.

οὐδέ ἠτύχησέ τινος = και δεν απέτυχε σε τίποτα.

ἐκ τοῦ Πέρσου = (από όσα ζήτησε) από τον Πέρση.

---

1. Το βασιλιά.

ΝΑΙ

Α1 Θέμα 11. Τα δεινά των δημοκρατικών Αθηναίων από το τυραννικό καθεστώς των «τριάκοντα».

*Ο «**κατά Ἐρατοσθένους**» λόγος του Λυσία είναι ο μόνος που απαγγέλθηκε στο δικαστήριο από τον ίδιο το ρήτορα, γιατί τους υπόλοιπους λόγους του τους έγραψε για λογαριασμό άλλων. Ο Ερατοσθένης ήταν ένας από τους «Τριάκοντα» τυράννους που κυβέρνησαν την Αθήνα από το 404 μέχρι το 403 π.Χ., ύστερα από την ήττα της στον Πελοποννησιακό πόλεμο· εκτός από τις άλλες θανατώσεις δημοκρατικών, ο Ερατοσθένης ευθυνόταν, κατά το Λυσία, και για το θάνατο του αδερφού του του Πολέμαρχου. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο ρήτορας θυμίζει στους δικαστές τα δεινά που πέρασαν κάτω από την εξουσία των «Τριάκοντα» αποσκοπώντας να επιτύχει την καταδίκη του Ερατοσθένη.*

Ὅσοι ἐκ Πειραιῶς ἐστε, πρῶτον μέν τῶν ὅπλων ἀναμνήσθητε, ὅτι πολλάς μάχας ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ μαχεσάμενοι οὐχ ὑπό τῶν πολεμίων ἀλλ' ὑπό τούτων εἰρήνης οὔσης ἀφηρέθητε τά ὅπλα, ἔπειθ' ὅτι ἐξεκηρύχθητε μέν ἐκ τῆς πόλεως, ἥν ὑμῖν οἱ πατέρες παρέδοσαν, φεύγοντας δέ ὑμᾶς ἐκ τῶν πόλεων ἐξῃτοῦντο. Ἀνθ' ὧν ὀργίσθητε μέν ὥσπερ ὅτ' ἐφεύγετε, ἀναμνήσθητε δέ καί τῶν ἄλλων κακῶν ἅ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν, οἵ τούς μέν ἐκ τῆς ἀγορᾶς τούς δ' ἐκ τῶν ἱερῶν συναρπάζοντες βιαίως ἀπέκτειναν. Ὅσοι δέ τόν θάνατον διέφυγον, πολλαχοῦ κινδυνεύσαντες καί εἰς πολλάς πόλεις πλανηθέντες, ἐνδεεῖς ὄντες τῶν ἐπιτηδείων ἤλθετε εἰς τόν Πειραιᾶ.

(Κατά Ἐρατοσθένους του Λυσία, 95-97)

κείμενο	**μετάφραση**
Ὅσοι ἐστέ ἐκ Πειραιῶς,	Όσοι προέρχεστε (είσαστε από εκείνους που ήρθαν) από τον Πειραιά,
πρῶτον μέν ἀναμνήσθητε τῶν ὅπλων,	πρώτα πρώτα θυμηθείτε την υπόθεση των όπλων (σας),
ὅτι μαχεσάμενοι πολλάς μάχας	ότι δηλαδή, αν και δώσατε πολλές μάχες
ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ,	σε ξένες χώρες,
οὐκ ἀφηρέθητε τά ὅπλα ὑπό τῶν πολεμίων,	δε σας πήραν τα όπλα οι εχθροί,
ἀλλ' ὑπό τούτων οὔσης εἰρήνης,	αλλ' αυτοί[1] σε καιρό ειρήνης,
ἔπειθ' ὅτι	έπειτα (θυμηθείτε) ότι
ἐξεκηρύχθητε μέν ἐκ τῆς πόλεως,	απ' τη μια σας κήρυξαν έκπτωτους από την πόλη
ἥν οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν,	που οι πατέρες σας σας (την) παρέδωσαν,
ἐξῃτοῦντο δ' ὑμᾶς ἐκ τῶν πόλεων	κι απ' την άλλη ζητούσαν την έκδοσή σας από τις πόλεις,
φεύγοντας.	όταν ήσαστε εξόριστοι.
Ἀνθ' ὧν ὀργίσθητε μέν	Γι' αυτούς τους λόγους δείξτε την οργή σας,
ὥσπερ ὅτ' ἐφεύγετε,	όπως ακριβώς όταν ήσαστε εξόριστοι,
ἀναμνήσθητε δέ καί τῶν ἄλλων κακῶν	και να θυμηθείτε και τα άλλα δεινά
ἅ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν,	που έχετε πάθει απ' αυτούς,
οἵ συναρπάζοντες βιαίως	οι οποίοι συλλαμβάνοντας με τη βία
τούς μέν ἐκ τῆς ἀγορᾶς	άλλους απ' την αγορά
τούς δ' ἐκ τῶν ἱερῶν	και άλλους απ' τους ναούς[2]

1. Βλέπετε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 2.
2. Εκεί κατέφευγαν για προστασία από τους θεούς και λέγονταν «ἱκέται». Απαγορευόταν η σύλληψή τους, όμως οι «Τριάκοντα» ασέβησαν.

ἀπέκτειναν.	τους σκότωσαν.
Ὅσοι δέ διέφυγον τόν θάνατον,	Και όσοι (από σας) ξέφυγαν[3] το θάνατο,
κινδυνεύσαντες πολλαχοῦ	ενώ κινδυνεύσατε σε πολλά μέρη
καί πλανηθέντες εἰς πολλάς πόλεις,	και περιπλανηθήκατε σε πολλές πόλεις,
ὄντες ἐνδεεῖς τῶν ἐπιτηδείων	μη έχοντας τα απαραίτητα για να ζήσετε,
ἤλθετε εἰς τόν Πειραιᾶ.	ήρθατε[3] στον Πειραιά.

Λεξιλόγιο

ἐκ Πειραιῶς ἐστε = κατάγεστε, προέρχεστε από τον Πειραιά.

τῶν ὅπλων ἀναμνήσθητε (προστ. αορ. του **ἀναμιμνήσκομαι**) = θυμηθείτε την υπόθεση των όπλων σας.

ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ (ενν. *γῇ* ή *χώρᾳ*) = σε ξένες χώρες.

μαχεσάμενοι (μετχ. αορ. του **μάχομαι**) = αν και κάματε μάχες. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 1).

οὐχ ὑπό τῶν πολεμίων ἀφηρέθητε τά ὅπλα = δε σας πήραν τα όπλα οι εχθροί. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις).

εἰρήνης οὔσης = σε καιρό ειρήνης, ενώ ήταν ειρήνη.

ἐξεκηρύχθητε ἐκ τῆς πόλεως (αόρ. του **ἐκκηρύττομαι**) = κηρυχθήκατε έκπτωτοι από την πόλη, σας κήρυξαν έκπτωτους από την πόλη. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις).

μέν - δέ = απ' τη μια και απ' την άλλη.

φεύγοντας (μετχ. ενεστ. του **φεύγω**) = όταν ήσαστε εξόριστοι. (Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 1).

ἐξῃτοῦντο (παρατ. του **ἐξαιτοῦμαι**) **ὑμᾶς ἐκ τῶν πόλεων** = ζητούσαν την έκδοσή σας απ' τις πόλεις.

ἀνθ' ὧν = γι' αυτά, γι' αυτούς τους λόγους.

πεπόνθατε (παρακ. του **πάσχω**) = έχετε πάθει.

τούς μέν - τούς δέ = άλλους και άλλους.

ἐκ τῶν ἱερῶν = από τους ναούς.

συναρπάζοντες (μετχ. ενεστ. του **συναρπάζω**) = συλλαμβάνοντας.

ἀπέκτειναν (αορ. του **ἀποκτείνω**) = σκότωσαν.

πολλαχοῦ = σε πολλά μέρη.

ἐνδεεῖς ὄντες τῶν ἐπιτηδείων = μη έχοντας τα απαραίτητα για να ζήσετε (η άρνηση **μη** περιέχεται στο «*ἐνδεεῖς*», που δηλώνει στέρηση).

Μεταφραστικές παρατηρήσεις

1. **μαχεσάμενοι, φεύγοντας:** Όπως είπαμε και στις μεταφραστικές παρατηρήσεις στο θέμα 3, οι μετοχές της αρχαίας ελληνικής αποδίδονται στα νέα ελληνικά με μία δευτερεύουσα πρόταση (σύνδεσμος + ρήμα), ανάλογα με την έννοιά τους. Έτσι η μετοχή **μαχεσάμενοι** που δηλώνει εναντίωση θα αποδοθεί με τον εναντιωματικό σύνδεσμο **αν και** και τη ρηματική φράση **δώσατε μάχες.** Το ίδιο και η μετοχή **φεύγοντας** που δηλώνει χρόνο θα αποδοθεί με το χρονικό σύνδεσμο **όταν** και η ρηματική φράση **ήσαστε εξόριστοι.** Αξίζει να σημειωθεί ότι η μετοχή **φεύγοντας** ισοδυναμεί με το **ὅτ' ἐφεύγετε,** που το χρησιμοποιεί αμέσως παρακάτω ο συγγραφέας.

2. **οὐχ ὑπό τῶν πολεμίων ἀφῃρέθητε τά ὅπλα, ἀλλ' ὑπό τούτων:** Η σύνταξη είναι παθητική και θα έπρεπε κατά λέξη να μεταφραστεί: **δε χάσατε τα όπλα από τους εχθρούς, αλλ' απ' αυτούς.** Προτιμούμε όμως να αποδώσουμε τη φράση στην ενεργητική σύνταξη **δε σας πήραν τα όπλα οι εχθροί, αλλ' αυτοί,** γιατί η σύνταξη αυτή είναι πιο συνηθισμένη στη νέα ελληνική γλώσσα. Αυτό δε σημαίνει ότι όλες τις παθητικές συντάξεις θα τις μεταφράζουμε ενεργητικά, όπως για παράδειγμα τη φράση **πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν,** γιατί αυτή η παθητική έκφραση, όπως και πολλές άλλες, είναι δόκιμη στα νέα ελληνικά.

3. **ὅσοι δ' (ὑμῶν) διέφυγον τόν θάνατον, ἤλθετε εἰς τόν Πειραιᾶ:** Εδώ αντί του **ἤλθετε**

3. Βλέπε μεταφραστικές παρατηρήσεις, 3.

ΝΑΙ:

θα περίμενε κανείς **ἤλθον**, για να συμφωνήσει με το **διέφυγον**, αφού και τα δυο ρήματα αφορούν το ίδιο υποκείμενο. Όμως στη φράση **ὅσοι ὑμῶν**, ενώ συντακτικά επικρατεί το γ' πρόσωπο (*ὅσοι διέφυγον*), νοηματικά επικρατέστερο είναι το β' πρόσωπο που υπάρχει στη γενική **ὑμῶν**, το οποίο στην ουσία είναι και το υποκείμενο. Γι' αυτό ο συγγραφέας χρησιμοποίησε παρακάτω το **ἤλθετε**. Στη μετάφραση μπορούμε να αποδώσουμε: **όσοι από σας ξεφύγατε το θάνατο, ήρθατε**, αλλά και **όσοι από σας ξέφυγαν το θάνατο, ήρθατε**, γιατί και αυτή η φράση είναι σε χρήση στη νέα ελληνική (πρβλ. όσοι από σας έγραψαν καλά, πετύχατε).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη * σημειώνονται οι αναφορικές αντωνυμίες)

* **ὅσοι:** αναφορική αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντικ. της αντωνυμίας **ὅσος, ὅση, ὅσον.**

ἐκ και **ἐξ** (πριν από φωνήεν) που συντάσσεται με γενική. Στη νέα ελληνική μόνο σε σύνθετα (έκπτωτος, εκβιασμός, έξοδος κ.ά.).

Πειραιῶς: ουσιαστ. Γ' κλίσης αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ Πειραιεύς.**

ἐστέ: ρήμα οριστ. ενεστ. β' πληθυντ. προσώπου του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

πρῶτον: επίρρημα υπερθ. βαθμού. θετ: η πρόθεση **πρό.** συγκρ: **πρότερον.** υπερθ: **πρῶτον, πρῶτα, πρώτιστα.**

τῶν ὅπλων: ουσιαστ. Β' κλίσης ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τό ὅπλον** (γεν. **τοῦ ὅπλου**).

ἀναμνήσθητε: ρήμα προστακτ. παθητ. αορ. β' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ἀναμιμνήσκομαι.** ΠΡΤ. **ἀνεμιμνησκόμην.** ΜΕΛ. **ἀναμνήσομαι** και παθ. **ἀναμνησθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἀνεμνήσθην.** ΠΡΚ. **ἀναμέμνημαι.** ΥΠΡ. **ἀνεμεμνήμην.**

πολλάς: επίθετ. ανώμαλο θηλ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθέτ. **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ.** Συγκρ: **ὁ ἡ πλείων** και **πλέων, τό πλεῖον** και **πλέον.** Υπερθ: **πλεῖστος-η-ον.**

μάχας: ουσιαστ. Α' κλίσης θηλ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ἡ μάχη.**

τῇ ἀλλοτρίᾳ: επίθετ. Β' κλίσης θηλ. γένους, δοτ. ενικ. του επιθέτ. **ὁ ἀλλότριος, ἡ ἀλλοτρία, τό ἀλλότριον.**

μαχεσάμενοι: μετχ. αορ. μέσης φωνής αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **μάχομαι.** ΠΡΤ. **ἐμαχόμην.** ΜΕΛ. **μαχοῦμαι.** ΑΟΡ. **ἐμαχεσάμην** και παθ. **ἐμαχέσθην.** ΠΡΚ. **μεμάχημαι.** ΥΠΡ. **ἐμεμαχήμην.**

τούτων: δεικτική αντωνυμία αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

εἰρήνης: ουσιαστ. Α' κλίσης θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ εἰρήνη.**

οὔσης: μετχ. ενεστ. θηλ. γένους, γεν. ενικ. του βοηθ. ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω «*ἐστέ*».

ἀφῃρέθητε: ρήμα οριστ. παθητ. αορ. β' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ἀφαιρέομαι-οῦμαι.** ΠΡΤ. **ἀφῃρούμην.** ΜΕΛ. **ἀφαιρήσομαι** και **ἀφαιρεθήσομαι.** ΑΟΡ. β' **ἀφειλόμην** και παθητ. **ἀφῃρέθην.** ΠΡΚ. **ἀφῄρημαι** ΥΠΡ. **ἀφῃρήμην.** Σύνθετο: **ἀπό** + **αἱροῦμαι.**

ἔπειτα: επίρρημα χρονικό. Εδώ χρησιμοποιείται για απαρίθμηση (*πρῶτον μέν - ἔπειτα*).

ἐξεκηρύχθητε: ρήμα οριστ. παθητ. αορ. β' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ἐκκηρύττομαι.** ΠΡΤ. **ἐξεκηρυττόμην.** ΜΕΛ. παθητ. **ἐκκηρυχθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐξεκηρυξάμην** και παθητ. **ἐξεκηρύχθην.** ΠΡΚ. **ἐκκεκήρυγμαι.** ΥΠΡ. **ἐξεκεκηρύγμην.**

τῆς πόλεως: ουσιαστ. Γ' κλίσης θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ πόλις** (γεν. **τῆς πόλεως**).

* **ἥν:** αναφορική αντωνυμία θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ὑμῖν: προσωπική αντωνυμία β' προσώπου, δοτ. πληθυντ. της αντων. **ἐγώ** (α' πρόσ.). **σύ** (β' πρόσ.). **οὗ** (γεν. γ' πρόσ.).

οἱ πατέρες: ουσιαστ. Γ' κλίσης, συγκοπτόμενο, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ πατήρ** (γεν. **τοῦ πατρός**).

παρέδοσαν: ρήμα οριστ. αορ. β', γ' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **παραδίδωμι.** ΠΡΤ. **παρεδίδουν.** ΜΕΛ. **παραδώσω.** ΑΟΡ. β' **παρέδωκα.** ΠΡΚ. **παραδέδωκα.** ΥΠΡ. **παρεδεδώκειν** και **παραδεδωκώς ἦν.**

φεύγοντας: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **φεύγω.** ΠΡΤ. **ἔφευγον.** ΜΕΛ. **φεύξομαι** και δωρ. **φευξοῦμαι.** ΑΟΡ. β' **ἔφυγον.** ΠΡΚ. **πέφευγα.** ΥΠΡ. **ἐπεφεύγειν.**

ἐξῃτοῦντο: ρήμα οριστ. παρατ. γ' πληθυντ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **ἐξαιτέομαι-**

οῦμαι. ΠΡΤ. **ἐξητούμην.** ΜΕΛ. **ἐξαιτήσομαι** και παθητ. **ἐξαιτηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐξητησάμην** και πάθητ. **ἐξητήθην.** ΠΡΚ. **ἐξήτημαι.**

ἀνθ': ἀντί, πρόθεση που έπαθε έκθλιψη και στη συνέχεια το ψιλό **τ** έγινε δασύ **θ**, επειδή η λέξη που ακολουθεί δασύνεται.

⋆ **ὧν:** αναφορική αντωνυμία ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ὀργίσθητε: ρήμα προστακτ. αορ. παθητ. β' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ὀργίζομαι.** ΠΡΤ. **ὠργιζόμην.** ΜΕΛ. **ὀργιοῦμαι** και παθητ. **ὀργισθήσομαι.** ΑΟΡ. **ὠργίσθην.** ΠΡΚ. **ὤργισμαι.**

ὥσπερ (ὡς + περ): αναφορικό επίρρημα που εισάγει αναφορικές παραβολικές προτάσεις (όπως εδώ) ή συνοδεύει υποθετ. μετχ. (= σαν να...) ή αιτιολ. (= με την ιδέα ότι...).

ὅτ' (ὅτε): χρονικός σύνδεσμος. Ο σύνδ. **ὅτι** δεν παθαίνει ποτέ έκθλιψη.

ἐφεύγετε: ρήμα οριστ. παρατ. β' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **φεύγω.** Βλέπε παραπάνω «*φεύγοντας*».

ἀναμνήσθητε: βλέπε παραπάνω ίδια λέξη.

ἄλλων: αόριστη επιμεριστική αντωνυμία ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο.**

τῶν κακῶν: ουσιαστικοποιημένο επίθετ. ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τό κακόν** (τέτοια ουσιαστικοποιημένα επίθετα χρησιμοποιεί αρκετά η γλώσσα, όπως **τό δεινόν, τό δίκαιον, τό λυπηρόν, τό φοβερόν, τό ἱερόν, τά ἐπιτήδεια** κ.ά).

⋆ **ἅ:** αναφορική αντωνυμία ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

πεπόνθατε: ρήμα οριστ. παρακ. β' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής (με παθητική διάθεση) του ρήμ. **πάσχω.** ΠΡΤ. **ἔπασχον.** ΜΕΛ. **πείσομαι.** ΑΟΡ. β' **ἔπαθον.** ΠΡΚ. **πέπονθα.** ΥΠΡ. **ἐπεπόνθειν** και **πεπονθώς ἦν.**

αὐτῶν: επαναληπτική αντωνυμία αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** (η αντωνυμία είναι **επαναληπτική** μόνο στις πλάγιες πτώσεις, ενώ, αν έχει άρθρο σ' όποια πτώση ή στην ονομαστική με ή χωρίς άρθρο, είναι **οριστική**).

⋆ **οἵ:** αναφορική αντωνυμία αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

τῆς ἀγορᾶς: ουσιαστ. Α' κλίσης θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ ἀγορά.** Ετυμολ: από το ρήμα **ἀγείρω** (= συγκεντρώνω, συναθροίζω).

τῶν ἱερῶν: ουσιαστικοποιημένο επίθετ. ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τό ἱερόν.** Βλέπε παραπάνω «*τῶν κακῶν*».

συναρπάζοντες: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, ενεργ. φωνής, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **συναρπάζω.** ΠΡΤ. **συνήρπαζον.** ΜΕΛ. **συναρπάσω** και **συναρπάσομαι.** ΑΟΡ. **συνήρπασα.** ΠΡΚ. **συνήρπακα.** ΥΠΡ. **συνηρπάκειν.**

βιαίως: επίρρημα από το επίθετ. **βίαιος.**

ἀπέκτειναν: ρήμα οριστ. αορ. γ' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀποκτείνω.** ΠΡΤ. **ἀπέκτεινον.** ΜΕΛ. **ἀποκτενῶ.** ΑΟΡ. **ἀπέκτεινα** και β' **ἀπέκτανον.** ΠΡΚ. **ἀπέκτονα.** ΥΠΡ. **ἀπεκτόνειν** και **ἀπεκτονώς ἦν.** Άλλοι τύποι του ρήμ. **ἀποκτίννυμι** και **ἀποκτιννύω.**

⋆ **ὅσοι:** Βλέπε παραπάνω ίδια λέξη.

τόν θάνατον: ουσιαστ. Β' κλίσης αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ὁ θάνατος, -ου.**

διέφυγον: ρήμα οριστ. αορ. β' γ' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **(δια) φεύγω.** Για χρόνους βλέπε παραπάνω «*φεύγοντας*».

πολλαχοῦ: επίρρημα τοπικό.

κινδυνεύσαντες: μετχ. αορ. ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **κινδυνεύω.** ΠΡΤ. **ἐκινδύνευον.** ΜΕΛ. **κινδυνεύσω.** ΑΟΡ. **ἐκινδύνευσα.** ΠΡΚ. **κεκινδύνευκα.**

πλανηθέντες: μετχ. παθητ. αορ. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **πλανάομαι-ῶμαι.** ΠΡΤ. **ἐπλανώμην.** ΜΕΛ. **πλανήσομαι** και παθητ. **πλανηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐπλανήθην.** ΠΡΚ. **πεπλάνημαι.** ΥΠΡ. **ἐπεπλανήμην.**

ἐνδεεῖς: επίθετο Γ' κλίσης, σιγμόληκτο, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ἡ ἐνδεής, τό ἐνδεές.** Ετυμολ. **ἐν** + **δέω** (= έχω έλλειψη, ανάγκη).

ὄντες: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του βοηθητ. ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω «*ἐστέ*».

τῶν ἐπιτηδείων: ουσιαστικοποιημένο επίθετο Β' κλίσης, ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. του ονόμ. **τά ἐπιτήδεια** (το επίθετο είναι **ὁ ἡ ἐπιτήδειος, τό ἐπιτήδειον**). Βλέπε παραπάνω «*τῶν κακῶν*».

ἤλθετε: ρήμα οριστ. αορ. β', β' πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔρχομαι.** ΠΡΤ. **-ηρχόμην, ᾖα** και **ᾔειν.** ΜΕΛ. **εἶμι.** ΑΟΡ. β' **ἦλθον.** ΠΡΚ. **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ. **ἐληλύθειν** και **ἐληλυθώς ἦν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστέ: Εν. ἐστέ, Πρτ. ἦτε, Μελλ. ἔσεσθε, Αόρ. β' ἐγένεσθε, Πρκ. γεγόνατε, Υπ. ἐγεγόνετε.

ἀναμνήσθητε: Εν. ἀναμιμνήσκεσθε, Αόρ. ἀναμνήσθητε, Πρκ. ἀναμέμνησθε.

NAI·

μαχεσάμενοι: Εν. μαχόμενοι, Μέλλ. μαχούμενοι, Αορ. μαχεσάμενοι, Πρκ. μεμαχημένοι.

οὔσης: Εν. οὔσης, Μέλλ. ἐσομένης, Αόρ. γενομένης, Πρκ. γεγονυίας.

ἀφῃρέθητε: Εν. ἀφαιρεῖσθε, Πρτ. ἀφῃρεῖσθε, Μέλλ. ἀφαιρεθήσεσθε, Αόρ. ἀφῃρέθητε, Πρκ. ἀφῄρησθε, Υπ. ἀφῄρησθε.

ἐξεκηρύχθητε: Εν. ἐκκηρύττεσθε, Πρτ. ἐξεκηρύττεσθε, Μέλλ. ἐκκηρυχθήσεσθε, Αόρ. ἐξεκηρύχθητε, Πρκ. ἐκκεκήρυχθε, Υπ. [ἐξεκεκήρυχθε].

παρέδοσαν: Εν. παραδιδόασι, Πρτ. παρεδίδοσαν, Μέλλ. παραδώσουσι, Αόρ. β΄ παρέδοσαν, Πρκ. παραδεδώκασι, Υπ. παρεδεδώκεσαν.

φεύγοντας: Εν. φεύγοντας, Μέλλ. φευξομένους και φευξουμένους, Αόρ. β΄ φυγόντας, Πρκ. πεφευγότας.

ἐξῃτοῦντο: Εν. ἐξαιτοῦνται, Πρτ. ἐξῃτοῦντο, Μέλλ. ἐξαιτήσονται, Αόρ. ἐξῃτήσαντο (παθ. ἐξῃτήθησαν), Πρκ. ἐξῄτηνται, (Υπ. ἐξῄτηντο).

ὀργίσθητε: Εν. ὀργίζεσθε, Αόρ. ὀργίσθητε, Πρκ. ὤργισθε.

ἐφεύγετε: Εν. φεύγετε, Πρτ. ἐφεύγετε, Μέλλ. φεύξεσθε και φευξεῖσθε, Αόρ. ἐφύγετε, Πρκ. πεφεύγατε, Υπ. ἐπεφεύγετε.

πεπόνθατε: Εν. πάσχετε, Πρτ. ἐπάσχετε, Μέλλ. πείσεσθε, Αόρ. ἐπάθετε, Πρκ. πεπόνθατε, Υπ. ἐπεπόνθετε.

συναρπάζοντες: Εν. συναρπάζοντες, Μέλλ. συναρπάσοντες και συναρπασόμενοι, Αόρ. συναρπάσαντες, Πρκ. συνηρπακότες.

ἀπέκτειναν: Εν. ἀποκτείνουσι, Πρτ. ἀπέκτεινον, Μέλλ. ἀποκτενοῦσι, Αόρ. ἀπέκτειναν, Πρκ. ἀπεκτόνασι, Υπ. ἀπεκτόνεσαν.

διέφυγον: Εν. διαφεύγουσι, Πρτ. διέφευγον, Μέλλ. διαφεύξονται και διαφευξοῦνται, Αόρ. β΄ διέφυγον, Πρκ. διαπεφεύγασι, Υπ. διεπεφεύγεσαν.

κινδυνεύσαντες: Εν. κινδυνεύοντες, Μέλλ. κινδυνεύσοντες, Αόρ. κινδυνεύσαντες, Πρκ. κεκινδυνευκότες.

πλανηθέντες: Εν. πλανώμενοι, Μέλλ. πλανησόμενοι, Αόρ. πλανηθέντες, Πρκ. πεπλανημένοι.

ὄντες: Εν. ὄντες, Μέλλ. ἐσόμενοι, Αόρ. β΄ γενόμενοι, Πρκ. γεγονότες.

ἤλθετε: Εν. ἔρχεσθε, Πρτ. ἦτε, Μέλλ. ἴτε, Αόρ. ἤλθετε, Πρκ. ἐληλύθατε, Υπ. ἐληλύθετε.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστέ: Ορ. ἐστέ, Υπ. ἦτε, Ευκτ. εἴητε - εἶτε, Προστ. ἔστε, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

ἀναμνήσθητε: Ορ. ἀνεμνήσθητε, Υπ. ἀναμνησθῆτε, Ευκτ. ἀναμνησθείητε - ἀναμνησθεῖτε, Προστ. ἀναμνήσθητε, Απαρ. ἀναμνησθῆναι, Μτχ. ἀναμνησθείς, -θεῖσα, -θέν.

ἀφῃρέθητε: Ορ. ἀφῃρέθητε, Υπ. ἀφαιρεθῆτε, Ευκτ. ἀφαιρεθείητε - ἀφαιρεθεῖτε, Προστ. ἀφαιρέθητε, Απαρ. ἀφαιρεθῆναι, Μτχ. ἀφαιρεθείς, -θεῖσα, -θέν.

ἐξεκηρύχθητε: Ορ. ἐξεκηρύχθητε, Υπ. ἐκκηρυχθῆτε, Ευκτ. ἐκκηρυχθείητε -θεῖτε, Προστ. ἐκκηρύχθητε, Απαρ. ἐκκηρυχθῆναι, Μτχ. ἐκκηρυχθείς, -θεῖσα, -θέν.

παρέδοσαν: Ορ. παρέδοσαν, Υπ. παραδῶσι, Ευκτ. παραδοίησαν -δοῖεν, Προστ. παραδόντων, Απαρ. παραδοῦναι, Μτχ. παραδούς, -δοῦσα, -δόν.

ὀργίσθητε: Ορ. ὠργίσθητε, Υπ. ὀργισθῆτε, Ευκτ. ὀργισθείητε -θεῖτε, Προστ. ὀργίσθητε, Απαρ. ὀργισθῆναι, Μτχ. ὀργισθείς, -θεῖσα, -θέν.

πεπόνθατε: Ορ. πεπόνθατε, Υπ. πεπονθότες ἦτε, Ευκτ. πεπονθότες εἴητε - εἶτε, Προστ. πεπονθότες ἔστε, Απαρ. πεπονθέναι, Μτχ. πεπονθώς, πεπονθυῖα, πεπονθός.

ἀπέκτειναν: Ορ. ἀπέκτειναν, Υπ. ἀποκτείνωσι, Ευκτ. ἀποκτείναιεν και ἀποκτείνειαν, Προστ. ἀποκτεινάντων, Απαρ. ἀποκτεῖναι, Μτχ. ἀποκτείνας, ἀποκτείνασα, ἀποκτεῖναν.

διέφυγον: Ορ. διέφυγον, Υπ. διαφύγωσι, Ευκτ. διαφύγοιεν, Προστ. διαφυγόντων, Απαρ. διαφυγεῖν, Μτχ. διαφυγών, -οῦσα, -όν.

ἤλθετε: Ορ. ἤλθετε, Υπ. ἔλθητε, Ευκτ. ἔλθοιτε, Προστ. ἔλθετε, Απαρ. ἐλθεῖν, Μτχ. ἐλθών, -οῦσα, -όν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. ὅσοι ἐκ Πειραιῶς ἐστε: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, υποκ. των ρημ. *«ἀναμνήσθητε»* (πρότ. 2), *«ἀφῃρέθητε»* (πρότ. 3) *«ἀναμνήσθητε»* (πρότ. 4), *«ἐξεκηρύχθητε»* (πρότ. 5). **ἐστε:** ρήμα. **ὅσοι** (ενν. **ὑμῶν**, γεν. διαιρετική): υποκ. του ρήμ. **ἐκ Πειραιῶς:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει προέλευση.

Παρατήρηση: Εδώ θα περίμενε κανείς να είναι και το ρήμα σε γ' πρόσωπο για να συμφωνήσει με το *«ὅσοι»*, όπως συμβαίνει παρακάτω στην πρότ. *(ὅσοι τόν θάνατον διέφυγον)*. Όμως επικράτησε η έννοια της γεν. διαιρετικής *«ὑμῶν»*, που εννοείται και που ουσιαστικά είναι το υποκείμενο. (Βλέπε και μεταφραστικές παρατηρήσεις, 3).

2. πρῶτον μέν... ἀναμνήσθητε: κύρια πρόταση. **ἀναμνήσθητε:** ρήμα. **η πρότ. 1:** υποκ. του ρήμ. **τῶν ὅπλων:** αντικ. του ρήμ. **πρῶτον:** επιρρ. προσδ. που δηλώνει χρονική τάξη.

3. ὅτι πολλάς μάχας... ἀφῃρέθητε τά ὅπλα: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, επεξήγηση στο *«τῶν ὅπλων»* της πρότ. 2. **ἀφῃρέθητε:** ρήμα. **η πρότ. 1:** υποκ. του ρήμ. **τά ὅπλα:** αντικ. του ρήμ. **ὑπό τῶν πολεμίων, ὑπό τούτων:** ποιητικά αίτια (αυτά είναι τα πρόσωπα που ενεργούν). **μαχεσάμενοι:** εναντ. μετχ. *(εἰ καί ἐμαχέσασθε)*. **η πρότ. 1:** υποκ. της μετχ. **μάχας:** σύστοιχο αντικ. της μετχ. *«μαχεσάμενοι»* (έτσι λέγεται το αντικ. που έχει την ίδια ή συνώνυμη ρίζα με το ρήμα απ' το οποίο εξαρτάται· όπως: πολεμῶ **πόλεμον,** πορεύομαι **πορείαν,** στρατεύω **πόλεμον** κ.ά.). **πολλάς:** επιθετ. προσδ. στο *«μάχας»*. **ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ:** εμπρ. προσδ. τόπου (στάση). **οὔσης:** χρον. ή εναντ. μετχ. *(ὅτε ἦν)*. **εἰρήνης:** υποκ. της μετχ. *«οὔσης»* (η μετχ. αυτή λέγεται **απόλυτη,** γιατί το υποκείμενό της δεν έχει καμιά άλλη συντακτική θέση μέσα στην πρόταση. Όταν το υποκείμενο μιας μετχ. έχει και άλλη συντακτική θέση, η μετχ. λέγεται **συνημμένη**).

4. ἔπειτα (ενν. *ἀναμνήσθητε*): κύρια πρόταση που συνδεεται παρατακτικά με την πρότ. 2 (πρῶτον μέν - ἔπειτα). **ἀναμνήσθητε:** ενν. ρήμα. **η πρότ. 1:** υποκ. του ρήμ. **η πρότ. 5:** αντικ. του ρήμ.

5. ὅτι... ἐκ τῆς πόλεως: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. του *«ἀναμνήσθητε»* της πρότ. 4. **ἐξεκηρύχθητε:** ρήμα. **η πρότ. 1:** υποκ. του ρήμ. **ἐκ τῆς πόλεως:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κίνηση από τόπο - απομάκρυνση.

6. ἥν... παρέδοσαν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, που προσδιορίζει το *«πόλεως»* της πρότ. 5. **παρέδοσαν:** ρήμα. **οἱ πατέρες:** υποκ. **ἥν** (άμεσο) - **ὑμῖν** (έμμεσο): αντικ. του ρήμ.

7. (ὅτι) **φεύγοντας δέ... ἐξῃτοῦντο:** δευτερεύουσα ειδική πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την πρότ. 5, **μέν - δέ**), αντικ. του *«ἀναμνήσθητε»* της πρότ. 4. **ἐξῃτοῦντο:** ρήμα. **οὗτοι** (οἱ Τριάκοντα): ενν. υποκ. του ρήμ. **ὑμᾶς:** αντικ. του ρήμ. **ἐκ τῶν πόλεων:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει προέλευση (κίνηση από τόπο). **φεύγοντας:** χρον. μετχ. *(ὅτ' ἐφεύγετε)*. **ὑμᾶς:** υποκ. της μετχ.

8. ἀνθ' ὧν ὀργίσθητε μέν: κύρια πρόταση. **ὀργίσθητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἀνθ' ὧν:** εμπρ. προσδ. αιτίας. **Παρατήρηση:** η πρόταση αυτή θα ήταν αναφορική, μια που εισάγεται με αναφορική αντωνυμία, αν στην περίοδο αυτή υπήρχε άλλη κύρια που να μη συνδέεται με αυτήν εδώ παρατακτικά. Όμως δεν υπάρχει κύρια· και γι' αυτό το *«ἀνθ' ὧν»* ισοδυναμεί με το *«ἀντί τούτων»* και αναφέρεται στα προηγούμενα. Έτσι η αναφορική ισχύει ως κύρια πρόταση.

9. ὥσπερ (ενν. *ὠργίζεσθε):* δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **ὠργίζεσθε:** ενν. ρήμ. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

10. ὅτ' ἐφεύγετε: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἐφεύγετε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

11. ἀναμνήσθητε δέ... κακῶν: κύρια πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την πρότ. 8, **μέν - δέ**). **ἀναμνήσθητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τῶν κακῶν:** αντικ. του ρήμ. **τῶν ἄλλων:** επιθετ. προσδ. στο *«κακῶν»*.

12. ἅ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, που προσδιορίζει το *«κακῶν»* της πρότ. 11. **πεπόνθατε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ὑπ' αὐτῶν:** ποιητικό αίτιο (βλέπε και σύνταξη *«ὑπό τῶν πολεμίων»* - *«ὑπό τούτων»* στην πρότ. 3). **ἅ** (κακά): σύστοιχο αντικ. (το *«κακά»* και το *«πεπόνθατε»* έχουν συνώνυμες ρίζες).

13. οἵ... ἀπέκτειναν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, που προσδιορίζει το *«ὑπ' αὐτῶν»* της πρότ. 12. **ἀπέκτειναν:** ρήμα. **οἵ:** υποκ. του ρήμ. **συναρπάζοντες:** χρον. τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. (βλέπε και σχόλιο στη μετχ. *«οὔσης»* της πρότ. 3). **οἵ:** υποκ. της μετχ. **τούς μέν - τούς δέ:** αντικ. του *«ἀπέκτειναν»* και της μετχ. *«συναρπάζοντες»*. **βιαίως:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **ἐκ τῆς ἀγορᾶς - ἐκ τῶν ἱερῶν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνουν τόπο (κίνηση από τόπο).

14. ὅσοι δέ τόν θάνατον διέφυγον: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, υποκ. του *«ἤλθετε»* της πρότ. 15. **διέφυγον:** ρήμα. **ὅσοι:** υποκ. του ρήμ. **ὑμῶν:** ενν. γεν. διαιρετική· έτσι μόνο δικαιολογείται το *«ἤλθετε»* της πρότ. 15. (Βλέπε και μεταφραστικές παρατηρήσεις, 3). **τόν θάνατον:** αντικ. του ρήμ.

15. πολλαχοῦ κινδυνεύσαντες... ἤλθετε εἰς τόν Πειραιᾶ: κύρια πρόταση. **ἤλθετε:** ρήμα. **η προτ. 14:** υποκ. του ρήμ. **εἰς τόν Πειραιᾶ:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει τόπο (κίνηση σε τόπο). **κινδυνεύσαντες - πλανηθέντες:** χρον. - εναντ. μετχ. **η πρότ. 14:** υποκ. των μετχ. **πολλαχοῦ** (επίρρημα) - **εἰς πόλεις**

NAI (εμπρόθετοι προσδ.): δηλώνουν τόπο. **πολλάς:** επιθ. προσδ. στο *«πόλεις»*. **ὄντες:** τροπική μετχ. **η πρότ. 14:** υποκ. της μετχ. **ἐνδεεῖς:** κατηγορούμενο. **τῶν ἐπιτηδείων:** γενική αντικειμενική από το *«ἐνδεεῖς»*.

Νόημα

Ο ρήτορας απευθύνεται στους δημοκρατικούς που προερχόμενοι από τον Πειραιά, (αφού νίκησαν πρώτα στον Πειραιά τους «Τριάκοντα»), αποκατέστησαν τη δημοκρατία στην Αθήνα. Τους θυμίζει ότι οι συμπατριώτες τους «Τριάκοντα» τύραννοι τους στέρησαν τα όπλα τους που τους τα πήραν σε καιρό ειρήνης, πράγμα που δεν κατάφεραν να κάνουν οι εχθροί τους σε καιρό πολέμου. Στη συνέχεια τους εξόρισαν από την πατρίδα που τους είχαν κληροδοτήσει οι πρόγονοί τους. Αλλά σε λίγο, μετανιώνοντας που τους άφησαν να φύγουν, απαιτούσαν από τις πόλεις (όπου αυτοί είχαν καταφύγει) να εκδοθούν στην Αθήνα, για να θανατωθούν. Συγχρόνως συνέλαβαν πολλούς Αθηναίους πολίτες δημοκρατικούς και τους θανάτωσαν. Μάλιστα δε σεβάστηκαν οι «Τριάκοντα» ούτε τους θεούς στους ναούς των οποίων οι δημοκράτες είχαν καταφύγει ως ικέτες. Όσοι απ' αυτούς γλίτωσαν το θάνατο περιπλανήθηκαν σε πολλές χώρες, κάτω από πολλούς κινδύνους και με μεγάλες στερήσεις, μέχρι να μπορέσουν τελικά να γυρίσουν στην πατρίδα τους, ύστερα από την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Για το περιεχόμενο

Μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου και την ήττα των Αθηναίων, στην Αθήνα καταλύθηκε η δημοκρατία και ανέλαβαν τη διοίκηση της πόλης με την υπόδειξη των Σπαρτιατών οι Τριάντα τύραννοι, δηλαδή οι ολιγαρχικοί. Η πολιτεία τους βαρύνεται από πολλές ανομίες. Μέσα στους οχτώ μήνες κατά τους οποίους κράτησε η εξουσία τους, σκότωσαν πολλές εκατοντάδες Αθηναίων.

Ο Λυσίας αναφέρει στο απόσπασμα αυτό μερικές από τις αδικίες που έκαναν τόσο ενάντια στους πολίτες όσο και απέναντι στους θεούς.

Πρώτα αφαίρεσαν τα όπλα από τους δημοκρατικούς πολίτες, για να μην κινδυνεύει η εξουσία τους. Ύστερα άλλους πολίτες τους εξόρισαν, ενώ ζητούσαν την έκδοση αυτών που βρίσκονταν σε άλλες πόλεις, για να τους φέρουν πίσω στην Αθήνα με προφανή σκοπό την εκτέλεσή τους. Άλλους πολίτες τέλος τους σκότωσαν. Στην περίπτωση αυτή ασέβησαν κι απέναντι στους θεούς, γιατί έπιαναν κι αυτούς τους πολίτες που είχαν καταφύγει στα ιερά των θεών, πράγμα που οι αρχαίοι το θεωρούσαν μεγάλη ασέβεια.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Ἡ δέ κρίσις ἐγίγνετο τοιαύτη,	Και η δίκη έγινε τέτοια (με τέτοιο τρόπο),
.οἵαν *καί ὑμεῖς αὐτοί ἐπίστασθε.*	**που** και εσείς οι ίδιοι καλά γνωρίζετε.
β) Οὐκ ἔστιν ὁρᾶν **ὁπόσοι*** *εἰσίν οἱ πολέμιοι.*	Δεν είναι δυνατό να δούμε **πόσοι*** είναι οι εχθροί.
γ) Λύσανδρος ἀπέδωκε τήν πόλιν	Ο Λύσανδρος έδωσε πίσω την πόλη
Αἰγινήταις,	στους Αιγινήτες,
ἀθροίσας αὐτῶν	αφού συγκέντρωσε απ' αυτούς
ὅσους *πλείστους ἐδύνατο.*	**όσους (όσο)** περισσότερους μπορούσε.
δ) **Ὁπότεροι** *μή δέχονται*	**Όποιοι από τους δύο** δε δέχονται
ταύτην τήν εἰρήνην,	αυτή την ειρήνη,
ἐγώ πολεμήσω τούτοις.	εγώ θα τους πολεμήσω.

* **ὁπόσοι=πόσοι.** Οι αναφορικές αντων., όταν εισάγουν ερωτηματικές προτάσεις, μεταφράζονται με ερωτηματικές.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἡ κρίσις: ονομ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ κρίσις** (τῆς κρίσεως) (= η δίκη).

τοιαύτη: ονομ. εν. γένους θηλ. της δεικτικής αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν)** (=τέτοιος...).

ὑμεῖς (προσωπική αντων.) **αὐτοί** (οριστική αντων) = εσείς οι ίδιοι.

ἐπίστασθε: β΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλά). Χρον. αντικ.: Εν. ἐπίστασθε, Πρτ. ἠπίστασθε, Μέλλ. ἐπιστήσεσθε, Αόρ. ἠπιστήθητε. Το ρήμα σαν να ήταν απλό παίρνει εξωτερική αύξηση.

β) ὁρᾶν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ** (= βλέπω). Χρον. αντικ.: Εν. ὁρᾶν, Μέλλ. ὄψεσθαι, Αόρ. β΄ ἰδεῖν, Πρκ. ἑορακέναι ή ἑωρακέναι.

γ) ἀπέδωκε: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀποδίδωμι** (= δίνω πίσω).

ἐδύνατο: γ΄ ενικό πρόσωπο παρατ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **δύναμαι** (= μπορώ). Χρον. αντικ.: Εν. δύναται, Πρτ. ἐ(ἠ)δύνατο, Μέλλ. δυνήσεται, Αόρ. ἐ(ἠ)δυνήθη, Πρκ. δεδύνηται.

πλείστους: αιτ. πληθ. γένους αρσ. του επιθέτου υπερθετικού βαθμού **πλεῖστος, πλείστη, πλεῖστον** (= πάρα πολύς...). Ο θετικός *πολύς, πολλή, πολύ* και ο συγκριτικός *ὁ, ἡ πλείων, τό πλεῖον* και *πλέον.*

ἀθροίσας: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀθροίζω** (= συγκεντρώνω). Χρον. αντικ. Εν. ἀθροίζων, Μέλλ. ἀθροίσων, Αόρ. ἀθροίσας, Πρκ. ἠθροικώς.

δ) δέχονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **δέχομαι.** Χρον. αντικ.: Εν. δέχονται, Πρτ. ἐδέχοντο, Μέλλ. δέξονται, Αόρ. ἐδέξαντο, Πρκ. δεδεγμένοι εἰσί, Υπρ. (δεδεγμένοι ἦσαν).

πολεμήσω: α΄ εν. πρόσωπο μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **πολεμέω-ῶ** (κάνω πόλεμο). Χρον. αντικ.: Εν. πολεμῶ, Πρτ. ἐπολέμουν, Μέλλ. πολεμήσω, Αόρ. ἐπολέμησα, Πρκ. πεπολέμηκα.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) οἵαν: αναφορική αντων. θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **οἷος, οἵα, οἷον** (κλίνεται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα).

β) ὁπόσοι: αναφορική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., της αντων. **ὁπόσος, ὁπόση, ὁπόσον** (κλίνεται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα).

γ) ὅσους: αναφορική αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **ὅσος, ὅση, ὅσον** (κλίνεται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα).

δ) ὁπότεροι: αναφορική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. πληθυντ., της αντων. **ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον** (κλίνεται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα).

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. ἡ κρίσις τοιαύτη ἐγίγνετο: κύρια πρόταση. **ἐγίγνετο:** ρήμα. **ἡ κρίσις:** υποκ. **τοιαύτη:** κατηγορούμενο στο *κρίσις,* γιατί το *ἐγίγνετο* είναι συνδετικό.

2. οἵαν καί ὑμεῖς αὐτοί ἐπίστασθε: δευτερ. αναφορική πρόταση· (εισάγεται με την αναφ. αντωνυμία *οἵαν*). **ἐπίστασθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** υποκ. **αὐτοί:** κατηγορ. προσδιορ. στο *ὑμεῖς.* **οἵαν:** αντικ.

β) 1. οὐκ ἔστιν ὁρᾶν: κύρια πρόταση. **ἔστιν:** ρήμα (απρόσωπο και θέλει ως υποκ. απαρέμφατο). **ὁρᾶν:** υποκ. του απρόσωπου ρήμ. **τινα:** ενν. ως υποκ. του *ὁρᾶν.* Αντικ. του *ὁρᾶν* είναι η δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση που ακολουθεί.

2. ὁπόσοι εἰσίν οἱ πολέμιοι: δευτερ. πλάγια ερωτημ. πρόταση ως αντικείμ. του *ὁρᾶν* της πρότ. 1. (Η πρόταση εισάγεται με αναφορική αντωνυμία *ὁπόσοι,* αλλά, επειδή εξαρτάται από ρήμα αισθήσεως, είναι ερωτηματική. Το *ὁπόσοι* στα ν.ε. μεταφράζεται με ερωτημ. αντων. *πόσοι*). **εἰσίν:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** υποκ. **ὁπόσοι:** κατηγορ. στο υποκ., γιατί το *εἰσίν* είναι συνδετικό.

γ) 1. ὁ Λύσανδρος ἀπέδωκε τήν πόλιν Αἰγινήταις ἀθροίσας: κύρια πρόταση. **ἀπέδωκε:** ρήμα. **ὁ Λύσανδρος:** υποκ. **τήν πόλιν** (άμεσο), **Αἰγινήταις** (έμμεσο): αντικ. Το ρήμα είναι δίπτωτο. **ἀθροίσας:** χρονική μτχ. με υποκ. το *Λύσανδρος.*

2. ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν: δευτερ. αναφορική πρόταση, ως αντικ. στο *ἀθροίσας* της πρότ. 1. **ἐδύνατο:** ρήμα. **ὁ Λύσανδρος:** ενν. ως υποκ. **ἀθροῖσαι:** ενν. ως αντικ. του *ἐδύνατο.* **πλείστους:** αντικ. του *ἀθροῖσαι.* **ὅσους:** επιθετ. προσδιορ. στο *πλείστους.* **αὐτῶν:** γενική διαιρετική από το *πλείστους.*

ΝΑΙ

δ) 1. ὁπότεροι ταύτην τήν εἰρήνην μή δέχονται: δευτ. αναφορική υποθετική πρόταση. **δέχονται:** ρήμα. **ὁπότεροι:** υποκ. **τήν εἰρήνην:** αντικ. **ταύτην:** επιθετ. προσδιορ. στο *εἰρήνην.*

2. τούτοις ἐγώ πολεμήσω: κύρια πρόταση. **πολεμήσω:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **τούτοις:** αντικ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση αναφορικών αντωνυμιών

Ενικός αριθμός

Ον.	ὅς	ὅσπερ	ἥ	ἥπερ	ὅ	ὅπερ
Γεν.	**οὗ**	**οὗπερ**	**ἧς**	**ἧσπερ**	**οὗ**	**οὗπερ**
Δοτ.	ᾧ	ᾧπερ	**ᾗ**	**ᾗπερ**	ᾧ	ᾧπερ
Αιτ.	**ὅν**	**ὅνπερ**	ἥν	ἥνπερ	**ὅ**	**ὅπερ**

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	οἵ	οἵπερ	αἵ	αἵπερ	ἅ	ἅπερ
Γεν.	**ὧν**	**ὧνπερ**	**ὧν**	**ὧνπερ**	**ὧν**	**ὧνπερ**
Δοτ.	**οἷς**	**οἷσπερ**	αἷς	αἷσπερ	οἷς	οἷσπερ
Αιτ.	οὕς	οὕσπερ	**ἅς**	**ἅσπερ**	**ἅ**	**ἅπερ**

Β1,2 Συμπλήρωση φράσεων με τον κατάλληλο τύπο αναφορικών αντωνυμιών.

α) *Τοῦτ' ἔστι τό πλοῖον* **ὃ** *εἰς Δῆλον οἱ 'Αθηναῖοι πέμπουσιν.* (= Αυτό είναι το πλοίο **που** στέλνουν οι Αθηναίοι στη Δήλο).

β) *Τοιοῦτός ἐστιν οὗτος* **οἷος** *μή βούλεσθαι οὐδένα ἀδικεῖν.* (= Αυτός είναι **τέτοιος που** να μη θέλει να αδικεί κανένα).

γ) *Οὗτός ἐστιν* **ὃς** *τούς στρατηγούς ἀπέκτεινε.* (= Αυτός είναι **που** σκότωσε τους στρατηγούς).

δ) *Πολεμήσομεν* **ὁποτέρῳ** *μή δέχεται ταύτην τήν εἰρήνην.* (= Θα πολεμήσουμε **όποιον από τους δύο** δε δέχεται αυτή την ειρήνη). [Το *ὁποτέρῳ* σε δοτική, γιατί το ρήμα συντάσσεται και με δοτική].

ε) *Τοσοῦτον χωρίον κατέχουσι,* **ὅσον** *αὐτοῖς ἱκανόν ἐστιν.* [= Κατέχουν τόση έκταση γης, **που** (όση) είναι αρκετή σ' αυτούς].

στ) *Πῶς οὖν ἔνοχός ἐστι Σωκράτης τῇ γραφῇ;* **ὃς** *φανερός ἐστι θεραπεύων τούς θεούς.* (= Πώς λοιπόν ο Σωκράτης είναι ένοχος κατά τη μήνυση; **αυτός** είναι φανερό ότι λατρεύει τους θεούς).

Β1,3 Σχηματισμός προτάσεων με τους κατάλληλους τύπους λέξεων.

α) **Ὅν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει** (= ο Κύριος παιδεύει αυτόν που αγαπάει).

β) **Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός ὅς τά πάνθ'** (= τά πάντα) **ὁρᾷ** (= υπάρχει το μάτι της Δίκης που βλέπει τα πάντα).

γ) **Ὅσοι νέοι ἐν τοῖς διδασκαλείοις εἰσίν μουσικήν μανθάνουσιν** (= όσοι νέοι είναι μέσα στα διδασκαλεία μαθαίνουν μουσική).

δ) **Οὗτός ἐστι στρατηγός πάντων ὅσοι ἀθροίζονται ἐνταῦθα.** (= Αυτός είναι στρατηγός όλων όσοι συγκεντρώνονται εδώ).

Γ1 Ζεύγη λέξεων αρχαίας και νέας ελληνικής

διάγω – περνώ τον καιρό μου
ἕπομαι – ακολουθώ
ὁρῶ – βλέπω
οἴομαι – νομίζω
ἀπαυδῶ – κουράζομαι
ἀπολείπω – εγκαταλείπω
ἥδομαι – ευχαριστιέμαι
ἀνηβῶ – ξανανιώνω
ὀρέγομαι – επιθυμώ πολύ
κελεύω – προστάζω
γιγνώσκω – γνωρίζω
ἄχθομαι – λυπούμαι

Γ2 Η ευνομούμενη πόλη.

Ο Στοβαίος καταγόταν από τους Στόβους της Μακεδονίας και άκμασε τον 5ο αι. μ.Χ. Συγκέντρωσε περικοπές από διάφορα συγγράμματα που αποτέλεσαν σπουδαίο έργο από τέσσερα βιβλία. Επειδή το έργο απαρτιζόταν από δύο τεύχη, θεωρήθηκε ότι ήταν δύο έργα και δόθηκαν οι τίτλοι «Εκλογαί» και «Ανθολόγιο». Το έργο δεν έχει σωθεί ακέραιο. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια γνώμη που προβάλλεται στο έργο του Στοβαίου.

Ἐκείνη ἡ πόλις, ἔφη Σόλων, ἄριστα οἰκεῖται, ἐν ᾗ τούς ἀγαθούς ἄνδρας συμβαίνει τιμᾶσθαι, καί τό ἐναντίον, ἐν ᾗ τούς κακούς ἀμύνεσθαι.

(Ἀνθολόγιον του Στοβαίου, διασκ.)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἄριστα οἰκεῖται,	Άριστα κυβερνάται,
ἔφη Σόλων,	είπε ο Σόλωνας,
ἐκείνη ἡ πόλις,	εκείνη η πόλη,
ἐν ᾗ συμβαίνει	στην οποία συμβαίνει
τούς ἀγαθούς ἄνδρας τιμᾶσθαι,	οι ενάρετοι άντρες να τιμούνται,
καί τό ἐναντίον,	και απ' την άλλη μεριά,
ἐν ᾗ	(εκείνη) στην οποία (συμβαίνει)
ἀμύνεσθαι τούς κακούς.	να τιμωρούνται οι κακοί.

Λεξιλόγιο

ἄριστα οἰκεῖται = άριστα κυβερνάται, έχει άριστη διοίκηση.

ἐν ᾗ= στην οποία, όπου.

οἱ ἀγαθοί ἄνδρες = οι ενάρετοι άντρες.

συμβαίνει τιμᾶσθαι = συμβαίνει να τιμούνται.

καί τό ἐναντίον = και το αντίθετο.

ἀμύνεσθαι (απαρέμφ. ενεστ. του *ἀμύνομαι*) Το ρήμα ἀμύνεσθαι εδώ πρέπει να θεωρηθεί ότι χρησιμοποιείται με τη σπάνια παθητική σημασία του αποκρούομαι – τιμωρούμαι (πρβ. ἀμυνέσθω = ας τιμωρηθεί Πλ. Νόμ. 845 C), σύμφωνα με το νόημα που έχουν οι σχετικοί στίχοι του Σόλωνα. Σ' αυτή την περίπτωση το *κακούς* θα είναι υποκείμενο του ἀμύνεσθαι. Αν δεχτούμε ότι το ρήμα έχει την ενεργητική σημασία του αποκρούω, τότε θα πρέπει το *κακούς* να είναι αντικείμενο, πράγμα που δεν ταιριάζει με το προηγούμενο *τιμᾶσθαι τούς ἀγαθούς*.

Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι οι παραπάνω απόψεις ισχύουν με την ερμηνεία εκείνη που δέχεται ότι οι δύο αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με το *ἐν ᾗ* αναφέρονται στη μία, την ιδανική πολιτεία. Σε αντίθετη περίπτωση πρέπει να δοθεί άλλη σημασία στο *ἀμύνεσθαι*.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Α

1. Η θυσία του Προμηθέα.

Το έργο με τον τίτλο «Βιβλιοθήκη» αποδόθηκε στον Αθηναίο Απολλόδωρο, που υπήρξε μεγάλος «γραμματικός», φιλόλογος όπως θα λέγαμε σήμερα. Το έργο ανήκει στη μυθογραφική φιλολογία, που κατά την ελληνιστική εποχή άκμασε ιδιαίτερα. Η φιλολογική επιστήμη απέδειξε ότι το έργο αυτό δεν ανήκει στον Απολλόδωρο. Επειδή δεν είναι γραμμένο σε γλώσσα αττικίζουσα, διατυπώθηκε η άποψη ότι γράφτηκε τον πρώτο, ίσως και το δεύτερο αιώνα μ.Χ.

Προμηθεύς δέ ἐξ ὕδατος καί γῆς ἀνθρώπους πλάσας ἔδωκεν αὐτοῖς καί πῦρ, λάθρᾳ Διός ἐν νάρθηκι κρύψας. Ὡς δέ ᾔσθετο Ζεύς, ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ τῷ Καυκάσῳ ὄρει τό σῶμα αὐτοῦ προσηλῶσαι· τοῦτο δέ Σκυθικόν ὄρος ἐστίν. Ἐν δή τούτῳ προσηλωθείς Προμηθεύς πολλῶν ἐτῶν ἀριθμόν ἐδέδετο· καθ' ἑκάστην δέ ἡμέραν ἀετός ἐφιπτάμενος αὐτῷ τούς λοβούς ἐνέμετο τοῦ ἥπατος αὐξανομένου διά νυκτός. Καί Προμηθεύς μέν πυρός κλαπέντος δίκην ἔτινε ταύτην, μέχρις Ἡρακλῆς αὐτόν ὕστερον ἔλυσεν.

(Βιβλιοθήκη του Απολλοδώρου 1, 7, 1)

κείμενο	**μετάφραση**
Προμηθεύς δέ	Και ο Προμηθέας,
πλάσας ἀνθρώπους	αφού έπλασε ανθρώπους
ἐξ ὕδατος καί γῆς	με νερό και χώμα,
ἔδωκεν αὐτοῖς καί πῦρ,	έδωσε σ' αυτούς και φωτιά,
κρύψας ἐν νάρθηκι	αφού την (πήρε και την) έκρυψε σε νάρθηκα
λάθρᾳ Διός.	κρυφά απ' το Δία.
Ὡς δέ ᾔσθετο Ζεύς,	Όταν όμως το κατάλαβε ο Δίας,
ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ	διέταξε τον Ήφαιστο
προσηλῶσαι τό σῶμα αὐτοῦ	να καρφώσει το σώμα του
τῷ ὄρει Καυκάσῳ·	στο βουνό Καύκασο·
τοῦτο δέ ἐστιν ὄρος	και αυτό είναι ένα βουνό
Σκυθικόν.	της Σκυθίας (που βρίσκεται στη Σκυθία).
Ἐν δή τούτῳ προσηλωθείς Προμηθεύς	Σ' αυτό λοιπόν αφού καρφώθηκε ο Προμηθέας,
ἐδέδετο	ήταν δέσμιος
ἀριθμόν πολλῶν ἐτῶν·	για πολλά χρόνια·
ἀετός δέ	και ένας αετός,
ἐφιπτάμενος αὐτῷ	πετώντας πάνω του,
ἐνέμετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν	έτρωγε κάθε μέρα
τούς λοβούς τοῦ ἥπατος	τους λοβούς του συκωτιού (του)
αὐξανομένου διά νυκτός.	το οποίο μεγάλωνε τη νύχτα.
Καί Προμηθεύς μέν	Και ο Προμηθέας βέβαια,
κλαπέντος πυρός	επειδή έκλεψε τη φωτιά,
ταύτην δίκην ἔτινε,	μ' αυτή την τιμωρία πλήρωνε,
μέχρις Ἡρακλῆς ὕστερον	μέχρι που ο Ηρακλής αργότερα
αὐτόν ἔλυσεν.	τον απάλλαξε απ' τα δεσμά του.

Λεξιλόγιο

πλάσας (μετχ. αορ. του *πλάττω*) = αφού έπλασε.

πῦρ = φωτιά.

λάθρᾳ Διός = κρυφά απ' το Δία, χωρίς να τον καταλάβει ο Δίας.

ὁ νάρθηξ = το φυτό φερούλη η κοινή (λατ. ferula communis), μαγκούτα, κουφόξυλο, κουφάρδακας (αγγλ. giant fennel)

ὡς = μόλις, όταν.

ἐπέταξεν (αόρ. του *ἐπιτάττω*) = διέταξε.

προσηλῶσαι (απαρ. αορ. του *προσηλόω-ῶ*) = να καρφώσει, να στερεώσει (*ὁ ἧλος* = το καρφί).

πολλῶν ἐτῶν ἀριθμόν = για αριθμό πολλών χρόνων, για πολλά χρόνια

ἐδέδετο (υπερσ. του *δέομαι-οῦμαι*) = είχε δεθεί, ήταν δέσμιος, δεμένος.

καθ' ἑκάστην ἡμέραν = κάθε μέρα.

ἐφιπτάμενος αὐτῷ (μετχ. ενεστ. του *ἐφίπταμαι*) = αφού πετούσε πάνω του.

ἐνέμετο (παρατ. του *νέμομαι*) = έτρωγε.

αὐξανομένου διά νυκτός = το οποίο μεγάλωνε στη διάρκεια της νύχτας.

πυρός κλαπέντος (μετχ. αορ. του *κλέπτομαι*) = επειδή έκλεψε τη φωτιά (και κατά λέξη = επειδή κλάπηκε η φωτιά).

δίκην ἔτινε ταύτην = μ' αυτή την τιμωρία πλήρωνε.

τίνω = πληρώνω, ξεπληρώνω.

Γραμματικά – ετυμολογικά

Προμηθεύς: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ Προμηθεύς** (τοῦ Προμηθέως).

ὕδατος: ουσιαστ. ανώμαλο μεταπλαστό, ουδ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **τό ὕδωρ** (τοῦ ὕδατος).

γῆς: ουσιαστ. Α' κλίσης συνηρημένο, θηλ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ἡ γῆ** (< γέα).

ἀνθρώπους: ουσιαστ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. πληθ. του ονόμ. **ὁ ἄνθρωπος.**

πλάσας: μτχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **πλάττ(σσ)ω,** Πρτ. **ἔπλαττ(σσ)ον,** Μέλλ. **[πλάσω],** Αόρ. **ἔπλασα,** Πρκ. **[πέπλακα].**

ἔδωκεν: ρήμα, γ' εν. προσώπου οριστ. αορ. β', ενεργ. φωνής του ρήμ. **δίδωμι,** Πρτ. **ἐδίδουν,** Μέλλ. **δώσω,** Αόρ. β' **ἔδωκα,** Πρκ. **δέδωκα,** Υπρ. **ἐδεδώκειν.**

αὐτοῖς: οριστική - επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, δοτ. πληθ. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική· επαναλαμβάνει το *ἀνθρώπους.*

πῦρ: ουσιαστ. ανώμαλο ετερόκλιτο, ουδ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **τό πῦρ.** Ο ενικός αριθμός κλίνεται κατά τη Γ' κλίση: *τό πῦρ, τοῦ πυρός, τῷ πυρί, τό πῦρ, ὦ πῦρ.* Ο πληθυντικός αριθμός κλίνεται κατά τη Β' κλίση: *τά πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς, τά πυρά, ὦ πυρά.*

λάθρᾳ: επίρρημα τροπικό.

Διός: ουσιαστ. ανώμαλο μεταπλαστό, αρσ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ὁ Ζεύς** (τοῦ Διός, τῷ Διί, τόν Δία, ὦ Ζεῦ).

νάρθηκι: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **ὁ νάρθηξ** (τοῦ νάρθηκος).

κρύψας: μτχ. αόρ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **κρύπτω.** Πρτ. **ἔκρυπτον,** Μέλλ. **κρύψω,** Αόρ. **ἔκρυψα,** Πρκ. **[κέκρυφα],** Υπρ. **[ἐκεκρύφειν].**

ᾔσθετο: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. αορ. β' μέσης φωνής του ρήμ. **αἰσθάνομαι,** Πρτ. **ᾐσθανόμην,** Μέλλ. **αἰσθήσομαι,** Αόρ. β' **ᾐσθόμην,** Πρκ. **ᾔσθημαι,** Υπρ. **ᾐσθήμην.**

ἐπέταξεν: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐπιτάττ(σσ)ω,** Πρτ. **ἐπέταττ(σσ)ον,** Μέλλ. **ἐπιτάξω,** Αόρ. **ἐπέταξα,** Πρκ. **ἐπιτέταχα,** Υπρ. **ἐπετετάχειν** [θέμα: *ταγ* και πρόσφ. j > ταγ-jω > τάττ(σσ)ω].

Ἡφαίστῳ: ουσιαστ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **ὁ Ἥφαιστος** (τοῦ Ἡφαίστου).

Καυκάσῳ: ουσιαστ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **ὁ Καύκασος** (τοῦ Καυκάσου).

ὄρει: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ουδ. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **τό ὄρος** (τοῦ ὄρους).

σῶμα: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ουδ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **τό σῶμα** (τοῦ σώματος).

αὐτοῦ: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, γεν. εν., της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική. Επαναλαμβάνει το όνομα *Προμηθεύς.*

προσηλῶσαι: απαρ. αορ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **προσηλόω-ῶ,** Πρτ. **[προσήλουν],** Μέλλ. **[προσηλώσω],** Αόρ. **[προσήλωσα].** Ετυμ.: *Πρός + ἡλόω-ῶ,* τό οποίο από το *ἧλος* (= καρφί).

τοῦτο: δεικτ. αντων., ουδ. γένους, ονομ. εν. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

Σκυθικόν: επιθ. δευτερόκλιτο, τριγενές και τρικατάληκτο, ουδ. γένους, ονομ. εν. του επιθ. **Σκυθικός, -ή, -όν.**

ὄρος: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ουδ. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **τό ὄρος** (τοῦ ὄρους).

ἐστίν: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί,** Πρτ. **ἦν,** Μέλλ. **ἔσομαι,** Αόρ. **ἐγενόμην,** Πρκ. **γέγονα,** Υπρ. **ἐγεγόνειν.**

τούτῳ: δεικτική αντων., ουδ. γένους, δοτ. εν. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

προσηλωθείς: μτχ. παθητ. αορ., αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **προσηλόομαι-οῦμαι.**

πολλῶν: επίθ. ανώμαλο, ουδ. γένους, γεν. πληθ. του επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ.**

ἐτῶν: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ουδ. γένους, γεν. πληθ. του ονόμ. **τό ἔτος** (τοῦ ἔτους).

ἀριθμόν: ουσιαστ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ὁ ἀριθμός** (τοῦ ἀριθμοῦ).

ἐδέδετο: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. υπρ., μέσης φωνής του ρήμ. **δέομαι-δοῦμαι,** Πρτ. **ἐδούμην,** Παθ. Μέλλ. **δεθήσομαι,** Αόρ. **ἐδησάμην** και Παθ. Αόρ. **ἐδέθην,** Πρκ. **δέδεμαι,** Υπρ. **ἐδεδέμην.**

καθ' (= κατά): πρόθεση.

ἑκάστην: αόριστη – επιμεριστική αντων., θηλ.

ΟΧΙ

γένους, αιτ. εν. της αντων. **ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον.**

ἡμέραν: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ἡ ἡμέρα.**

ἀετός: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ ἀετός** (τοῦ ἀετοῦ).

ἐφιπτάμενος: μτχ. ενεστ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **ἐφίπταμαι.** Το ρήμα είναι μεταγενέστερος τύπος του *ἐπί + πέτομαι.*

αὐτῷ: δοτ. εν. της επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό.**

λοβούς: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. πληθ. του ονόμ. **ὁ λοβός** (τοῦ λοβοῦ).

ἐνέμετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **νέμομαι,** Πρτ. **ἐνεμόμην,** Μέλλ. **νεμοῦμαι,** Αόρ. **ἐνειμάμην** και Παθ. Αόρ. **ἐνεμήθην,** Πρκ. **νενέμημαι,** Υπρ. **ἐνενεμήμην.**

ἧπατος: ουσιαστ. ανώμαλο μεταπλαστό, ουδ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **τό ἧπαρ** (τοῦ ἥπατος, τῷ ἥπατι, τό ἧπαρ, ὦ ἧπαρ / τά ἥπατα, τῶν ἡπάτων, τοῖς ἥπασι, τά ἥπατα, ὦ ἥπατα).

αὐξανομένου: μτχ. ενεστ., μέσης φωνής, ουδ. γένους, γεν. εν. του ρήμ. **αὐξάνομαι** και **αὔξομαι,** Πρτ. **ηὐξανόμην** και **ηὐξόμην,** Μέλλ. **αὐξήσομαι** και Παθ. Μέλλ. **αὐξηθήσομαι,** Παθ. Αόρ. **ηὐξήθην** Πρκ. **ηὔξημαι,** Υπρ. **ηὐξήμην.**

νυκτός: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ἡ νύξ** (τῆς νυκτός).

κλαπέντος: μτχ. παθ. αορ. β΄ ουδ. γένους, γεν. εν. του ρήμ. **κλέπτομαι,** Πρτ. **ἐκλεπτόμην,** Μέλλ. **[κλέψομαι]** και Παθ. Μέλλ. **[κλεφθήσομαι],** Παθ. Αόρ. β΄ **ἐκλάπην,** Πρκ. **κέκλεμμαι** (-ψαι, -πται κ.ο.κ.).

δίκην: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ἡ δίκη.**

ἔτινε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **τίνω,** Πρτ. **ἔτινον,** Μέλλ. **τείσω** και **τίσω,** Αόρ. **ἔτεισα** και **ἔτισα,** Πρκ. **τέτικα.**

ταύτην: δεικτική αντων., θηλ. γένους, αιτ. εν. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

Ἡρακλῆς: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ Ἡρακλῆς** (τοῦ Ἡρακλέους).

ἔλυσεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λύω,** Πρτ. **ἔλυον,** Μέλλ. **λύσω,** Αόρ. **ἔλυσα,** Πρκ. **λέλυκα,** Υπρ. **ἐλελύκειν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

πλάσας: Εν. πλάττ(σσ)ων, Μέλλ. [πλάσων], Αόρ. πλάσας, Πρκ. [πεπλακώς].

ἔδωκεν: Εν. δίδωσι(ν), Πρτ. ἐδίδου, Μέλλ. δώσει, Αόρ. β΄ ἔδωκεν, Πρκ. δέδωκε, Υπερ. ἐδεδώκει.

κρύψας: Εν. κρύπτων, Μέλλ. κρύψων, Αόρ. κρύψας, Πρκ. [κεκρυφώς].

ᾔσθετο: Εν. αἰσθάνεται, Πρτ. ᾐσθάνετο, Μέλλ. αἰσθήσεται, Αόρ. β΄ ᾔσθετο, Πρκ. ᾔσθηται, Υπερ. ᾔσθητο.

ἐπέταξεν: Εν. ἐπιτάττ(σσ)ει, Πρτ. ἐπέταττ(σσ)ε, Μέλλ. ἐπιτάξει, Αόρ. ἐπέταξεν, Πρκ. ἐπιτέταχε, Υπερ. ἐπετετάχει.

προσηλῶσαι: Εν. προσηλοῦν, Μέλλ. [προσηλώσειν], Αόρ. [προσηλῶσαι], Πρκ. [προσηλωκέναι].

ἐστίν: Εν. ἐστίν, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπερ. ἐγεγόνει.

προσηλωθείς: Εν. [προσηλούμενος], Παθ. Μέλλ. [προσηλωθησόμενος], Παθ. Αόρ. [προσηλωθείς], Πρκ. προσηλωμένος.

ἐδέδετο: Εν. δεῖται, Πρτ. ἐδεῖτο, Παθ. Μέλλ. δεθήσεται, Αόρ. ἐδήσατο-ἐδέθη, Πρκ. δέδεται, Υπερ. ἐδέδετο, Συντ. Μέλλ. δεδήσεται.

ἐφιπτάμενος: ο τύπος *ἵπταμαι* είναι μεταγενέστερος του ρήμ. **πέτομαι,** (ἐπετόμην), πτήσομαι, – ἐπτόμην, (πεπότημαι): Εν. ἐφιπτάμενος, Μέλλ. ἐπιπτησόμενος, Αόρ. ἐπιπτόμενος, Πρκ. (ἐπι-πεποτημένος).

ἐνέμετο: Εν. νέμεται, Πρτ. ἐνέμετο, Μέλλ. νεμεῖται, Αόρ. ἐνείματο – ἐνεμήθη, Πρκ. νενέμηται, Υπερ. ἐνενέμητο.

αὐξανομένου: Εν. αὐξανομένου και αὐξομένου, Μέλλ. αὐξησομένου – αὐξηθησομένου, Παθ. Αόρ. αὐξηθέντος, Πρκ. ηὐξημένου.

κλαπέντος: Εν. κλεπτομένου, Μέλλ. [κλεψομένου], Παθ. Αόρ. β΄ κλαπέντος, Πρκ. κεκλεμμένου.

ἔτινε: Εν. τίνει, Πρτ. ἔτινε, Μέλλ. τείσει και τίσει, Αόρ. ἔτεισε και ἔτισε, Πρκ. τέτικε.

ἔλυσεν: Εν. λύει, Πρτ. ἔλυε, Μέλλ. λύσει, Αόρ. ἔλυσεν, Πρκ. λέλυκε, Υπερ. ἐλελύκει.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔδωκεν: Ορ. ἔδωκεν, Υπ. δῷ, Ευκτ. δοίη, Πρ. δότω, Απαρ. δοῦναι, Μτχ. δούς, δοῦσα, δόν.

ᾔσθετο: Ορ. ᾔσθετο, Υπ. αἴσθηται, Ευκτ. αἴσθοιτο, Πρ. αἰσθέσθω, Απαρ. αἰσθέσθαι, Μτχ. αἰσθόμενος, -μένη, -μενον.

ἐπέταξεν: Ορ. ἐπέταξεν, Υπ. ἐπιτάξη, Ευκτ. ἐπιτάξαι ἤ ἐπιτάξειε, Πρ. ἐπιταξάτω, Απαρ. ἐπιτάξαι, Μτχ. ἐπιτάξας-τάξασα-τάξαν.

ἐστίν: Ορ. ἐστίν, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Πρ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

ἔλυσεν: Ορ. ἔλυσεν, Υπ. λύσῃ, Ευκτ. λύσαι ή λύσειε, Πρ. λυσάτω, Απαρ. λῦσαι, Μτχ. λύσας, λύσασα, λῦσαν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση)

1. Προμηθεύς δέ... κρύψας: κύρια πρόταση. ***ἔδωκε:** ρήμα μεταβατικό δίπτωτο (δίδωμί τινί τι). ***Προμηθεύς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). ***αὐτοῖς,** ***πῦρ:** αντικ. του ρήμ. (το ***ἔδωκεν αὐτοῖς καί πῦρ** είναι το ΡΣ). ***πλάσας:** χρον. μτχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. (η μτχ. είναι του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **πλάττ(σσ)ω τι. ἀνθρώπους:** αντικ. της μτχ. *«πλάσας»*. **ἐξ ὕδατος – (ἐκ) γῆς:** εμπρ. προσδ. που δηλώνουν την ύλη από την οποία κατασκευάζεται κάτι. **κρύψας:** χρον. μτχ. συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. (η μτχ. *«κρύψας»* είναι του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **κρύπτω τι.** Εδώ ως αντικ. ενν. το *«αὐτούς»*). **ἐν νάρθηκι:** εμπρ. προσδ. τόπου (στάση). **λάθρᾳ:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **Διός:** γεν. αφαιρετική από το *«λάθρα»*. Η σειρά των λέξεων: *Προμηθεύς δέ πλάσας ἀνθρώπους ἐξ ὕδατος καί γῆς ἔδωκεν αὐτοῖς καί πῦρ, κρύψας ἐν νάρθηκι λάθρᾳ Διός.*

2. ὡς δέ ᾔσθετο Ζεύς: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ᾔσθετο:** ρήμα (ΡΣ). ***Ζεύς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ).

3. ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ... προσηλῶσαι: κύρια πρόταση. ***ἐπέταξεν:** ρήμα μεταβατικό δίπτωτο (ἐπιτάσσω τινί τι). ***Ζεύς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **Ἡφαίστῳ,** ***προσηλῶσαι** (τελικό απαρέμφατο): αντικ. του ρήμ. (το **ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ προσηλῶσαι** είναι το ΡΣ της πρότασης). ***Ἥφαιστον:** ενν. υποκ. του απαρεμφάτου (μπαίνει σε αιτιατική, γιατί εδώ έχουμε ετεροπροσωπία). **τό σῶμα, τῷ ὄρει:** αντικ. του *«προσηλῶσαι»* που είναι του μεταβατικού δίπτωτου ρήμ. ***προσηλόω-ῶ** (τί τινι). **αὐτοῦ:** γεν. κτητική στο *«τό σῶμα»*. **τῷ Καυκάσῳ:** επιθετ. προσδ. στο *«ὄρει»* (το όνομα **ὁ Καύκασος** απαντά και ως ουδέτερο, όπως εδώ, **τό Καύκασον ὄρος).** *Η σειρά των λέξεων: *ἐπέταξεν Ἡφαίστῳ προσηλῶσαι τό σῶμα αὐτοῦ τῷ ὄρει Καυκάσῳ.*

4. τοῦτο δέ Σκυθικόν ὄρος ἐστίν: κύρια πρόταση. **ἐστίν:** ρήμα. ***τοῦτο:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ὄρος:** κατηγορούμενο (* **τό ὄρος ἐστίν** είναι το ΡΣ της πρότασης). **Σκυθικόν:** επιθετ. προσδ. στο *«ὄρος»*. Η σειρά των λέξων: *τοῦτο δέ ἐστιν ὄρος Σκυθικόν.*

5. ἐν δή τούτῳ... ἐδέδετο: κύρια πρόταση. ***ἐδέδετο:** ρήμα (ΡΣ). ***Προμηθεύς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ἀριθμόν:** αιτ. που δηλώνει ποσό χρόνου (χρονική διάρκεια). **ἐτῶν:** γεν. διαιρετική (περιεχομένου) του *ἀριθμόν*[1]. **πολλῶν:** επιθετ. προσδ. στο *«ἐτῶν»*. **προσηλωθείς:** χρον. μτχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἐν τούτῳ:** εμπρ. προσδ. τόπου (στάση). * Η σειρά των λέξεων: *ἐν δή τούτῳ προσηλωθείς Προμηθεύς ἐδέδετο ἀριθμόν πολλῶν ἐτῶν.*

6. καθ' ἑκάστην δέ ἡμέραν... διά νυκτός: κύρια πρόταση. ***ἐνέμετο:** ρήμα μεταβατικό μονόπτωτο (νέμομαί τι). ***ἀετός:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **τούς λοβούς:** αντικ. του ρήμ. (το ***ἐνέμετο τούς λοβούς** είναι το ΡΣ της πρότασης). **τοῦ ἥπατος:** γεν. κτητική στο *«λοβούς»*. **αὐξανομένου:** επιθετ. μτχ. με υποκ. το *«ἥπατος»*. **διά νυκτός:** εμπρ. προσδ. χρόνου. **καθ' ἡμέραν:** εμπρ. προσδ. χρόνου. **ἑκάστην:** κατηγορ. προσδ. στο *«ἡμέραν»*. ***ἐφιπτάμενος:** χρον. τροπ. μτχ., συνημμένη στο υποκ. του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **ἐφίπταμαί** (τινι). **αὐτῷ:** αντικ. της μτχ. *«ἐφιπτάμενος»*. *Η σειρά των λέξεων: *ἀετός δέ ἐφιπτάμενος αὐτῷ ἐνέμετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν τούς λοβούς τοῦ ἥπατος αὐξανομένου διά νυκτός.*

1. Πρέπει να τονίσουμε ότι στη φράση *ἀριθμόν πολλῶν ἐτῶν* κακώς θεωρείται από μερικούς το *πολλῶν ἐτῶν* γενική ιδιότητας. Η γενική ιδιότητας, όπως το λέει και το όνομά της, είναι μία γενική που εκφράζει ένα χαρακτηριστικό που ανήκει στο πρόσωπο ή το πράγμα που δηλώνεται από το ουσιαστικό που προσδιορίζει η γενική αυτή. Μπορούμε π.χ. να πούμε *ἀνήρ* **μεγάλης ἡλικίας** και να δεχτούμε το **μεγάλης ἡλικίας** γενική ιδιότητας στο *ἀνήρ*, γιατί πραγματικά ό *ἀνήρ* έχει τα χαρακτηριστικά της μεγάλης ηλικίας (λέμε *ηλικιωμένος άντρας*). Λέμε επίσης στα ν.ε. *διάστημα πολλών ετών* και δεχόμαστε το *«πολλών ετών»* γενική ιδιότητας στο διάστημα, γιατί πραγματικά το χρονικό διάστημα έχει ως δικό του χαρακτηριστικό τα πολλά χρόνια (λέμε έτσι *μεγάλο ή μακροχόνιο διάστημα)*. Ο *αριθμός* όμως, που είναι ο αφηρημένος (ο μαθηματικός) αριθμός, δεν έχει ως ιδιότητα τα *πολλά έτη*, (δε νοείται πολυετής αριθμός). Ιδιότητα του αριθμού μπορεί να είναι π.χ. τα πολλά ψηφία (*πολυψήφιος αριθμός*). Έτσι στη φράση *αριθμός πολλών ψηφίων* δεχόμαστε τη γενική *πολλών ψηφίων ως γενική ιδιότητας στον αριθμό.* Εδώ ο *αριθμός* νοείται ως λέξη κενή από περιεχόμενο, ως λέξη δοχείο, που περιέχει πολλά έτη, πολλά από τα υπάρχοντα έτη (άρα η γενική *πολλῶν ετῶν* είναι γενική περιεχομένου. Τέτοιες γενικές βέβαια ανάγονται στη γενική διαιρετική).

7. καί Προμηθεύς... ταύτην: κύρια πρόταση. ***ἔτινε:** ρήμα εδώ μεταβατικό μονόπτωτο (τίνω τι) και σε άλλες περιπτώσεις δίπτωτο (τίνω τινί τι). ***Προμηθεύς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **δίκην:** αντικ. του ρήμ. (το ***δίκην ἔτινε** είναι το ΡΣ της πρότασης) **ταύτην:** επιθετ. προσδ. στο *«δίκην»*. **κλαπέντος:** αιτιολ. μτχ., γεν. απόλυτη. **πυρός:** υποκ. της μτχ. *Η σειρά των λέξεων: *καί Προμηθεύς μέν κλαπέντος πυρός ταύτην δίκην ἔτινε.*

8. μέχρις... ἔλυσεν: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. * **ἔλυσεν:** ρήμα μεταβατικό μονόπτωτο (λύω τι). * **Ἡρακλῆς:** υποτ. του ρήμ. (ΟΣ). **αὐτόν:** αντικ. του ρήμ. (το * **αὐτόν ἔλυσεν** είναι το ΡΣ της πρότασης). **ὕστερον:** επιρρ. προσδ. χρόνου. * Η σειρά των λέξεων: *μέχρις Ἡρακλῆς ὕστερον αὐτόν ἔλυσεν.*

ΟΣ = ονοματικό σύνολο. ΡΣ = ρηματικό σύνολο. Το ΟΣ και ΡΣ αποτελούν τα κύρια συστατικά της πρότασης.

Νόημα

Ο Προμηθέας όχι μόνο έπλασε τους ανθρώπους από πηλό, αλλά και τους χάρισε τη φωτιά, κρυφά από το Δία. Γι' αυτό του το παράπτωμα τιμωρήθηκε σκληρά, αφού κατά διαταγή του αρχηγού των θεών καρφώθηκε στο βουνό Καύκασος. Εκεί δεμένος βασανίστηκε για πολλά χρόνια. Τέλος στο μαρτύριό του έδωσε ο Ηρακλής, που τον ελευθέρωσε.

2. Πόση αλήθεια κρύβεται στα έργα της τέχνης.

Ο μύθος του Αισώπου, που ακολουθεί, αποτελεί τυπικό δείγμα λαϊκής ιστορίας, όπου τα ζώα (εδώ ένα λιοντάρι) μιλούν με ανθρώπινη φωνή. Οι μύθοι με ζώα ήταν πολύ διαδεδομένοι στον αρχαίο κόσμο, και μάλιστα από πολύ παλιά. Πολλοί απ' αυτούς κατάγονται από την Ανατολή, κυρίως από τις Ινδίες και τη Μεσοποταμία. Έγιναν γνωστοί και καλλιεργήθηκαν περισσότερο στην Ελλάδα, όπου τους μετέφεραν οι Ίωνες.

Ὥδευέ ποτε λέων σύν ἀνθρώπῳ. Ἕκαστος δέ αὐτῶν τοῖς λόγοις ἐκαυχῶντο. Καί δή ἐν τῇ ὁδῷ ἦν στήλη πετρίνη ἀνδρός λέοντα πνίγοντος. Ὁ δέ ἀνήρ ὑποδείξας τῷ λέοντι ἔφη· «Ὁρᾷς σύ πῶς ἐσμεν ὑμῶν κρείττονες». Κἀκεῖνος εἶπεν ὑπομειδιάσας· «Εἰ λέοντες ἐγίγνωσκον γλύφειν, πολλούς ἄν ἄνδρας εἶδες ὑποκάτω λέοντος».

(Μύθοι του Αισώπου)

κείμενο	**μετάφραση**
Λέων ποτέ	Ένα λιοντάρι κάποτε
ὥδευε σύν ἀνθρώπῳ.	βάδιζε (οδοιπορούσε) παρέα μ' έναν άνθρωπο.
Ἕκαστος δέ αὐτῶν	Και ο καθένας τους
ἐκαυχῶντο τοῖς λόγοις.	καυχιόταν με τα λόγια.
Καί δή ἐν τῇ ὁδῷ	Στο δρόμο λοιπόν
ἦν πετρίνη στήλη ἀνδρός	υπήρχε μια πέτρινη στήλη (με τη μορφή) ενός άντρα
πνίγοντος λέοντα.	που έπνιγε ένα λιοντάρι.
Ὁ δέ ἀνήρ ὑποδείξας τῷ λέοντι	Και ο άντρας, αφού (την) έδειξε στο λιοντάρι,
ἔφη·	είπε·
«Ὁρᾷς σύ	«Βλέπεις εσύ
πῶς ἐσμεν κρείττονες ὑμῶν».	πόσο είμαστε ισχυρότεροί σας».
Κἀκεῖνος ὑπομειδιάσας	Και εκείνο, αφού χαμογέλασε ελαφρά,
εἶπεν·	απάντησε·
«Εἰ λέοντες	«Αν τα λιοντάρια
ᾔδεισαν (=ἐγίγνωσκον) γλύφειν,	ήξεραν να κάνουν γλυπτά έργα,
εἶδες ἄν πολλούς ἄνδρας	θα έβλεπες πολλούς άντρες
ὑποκάτω λέοντος».	κάτω από λιοντάρια».

Λεξιλόγιο

ὥδευε (παρατ. του *ὁδεύω*) **σύν ἀνθρώπῳ** = συνοδοιπορούσε μ' έναν άνθρωπο, βάδιζε πορέα μ' έναν άνθρωπο.

ποτέ = κάποτε.

ἐκαυχῶντο τοῖς λόγοις (παρατ. του *καυχῶμαι*) = καυχιόνταν με τα λόγια, έλεγαν καυχησιολογίες.

ἀνδρός πνίγοντος λέοντα = ενός άντρα που έπνιγε ένα λιοντάρι.

ὑποδείξας (μετχ. αορ. του *ὑποδείκνυμι*) = αφού έδειξε.

πῶς = πόσο, πώς.

κρείττονες (συγκρ. του *ἀγαθός*) = καλύτεροι, ισχυρότεροι.

κἀκεῖνος: καί ἐκεῖνος (κράση).

ὑπομειδιάσας (μετχ. αορ. του *ὑπομειδιῶ*) = αφού χαμογέλασε ελαφρά.

γλύφειν: απαρ. ενεστ. του **γλύφω** = κάνω γλυπτά· (πρβλ. γλύπτης, γλυπτό, γλυπτική).

ἄν εἶδες (δυν. οριστ. αορ. του *ὁρῶ*) = θα έβλεπες.

ὑποκάτω = κάτω από.

Γραμματικά – ετυμολογικά

ὥδευε: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁδεύω,** Πρτ. **ὥδευον,** Μέλλ. **(ὁδεύσω),** Αόρ. **ὥδευσα.** Ετυμ. *ὁδός + -εύω.*

ποτέ: επίρρημα χρονικό.

λέων: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ λέων** (του λέοντος).

ἕκαστος: αόριστη – επιμεριστική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον.**

αὐτῶν: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, γεν. πληθ. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει τα *λέων – ἄνθρωπος.*

τοῖς λόγοις: ουσιαστ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. πληθ. του ονόμ. **ὁ λόγος** (τοῦ λόγου).

ἐκαυχῶντο: ρήμα, γ' πληθ. προσώπου, οριστ. παρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **καυχάομαι-ῶμαι,** Πρτ. **(ἐκαυχώμην),** Μέλλ. **(καυχήσομαι),** Αόρ. **(ἐκαυχησάμην).**

ὁδῷ: ουσιαστ. Β' κλίσης, θηλ. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **ἡ ὁδός** (τῆς ὁδοῦ).

ἦν: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **εἰμί,** Πρτ. **ἦν,** Μέλλ. **ἔσομαι,** Αόρ. β' **ἐγενόμην,** Πρκ. **γέγονα,** Υπρ. **ἐγεγόνειν.**

στήλη: ουσιαστ. Α' κλίσης, θηλ. γένους, ονομ. εν., του ονόμ. **ἡ στήλη** (τῆς στήλης).

πετρίνη: επίθ. δευτερόκλιτο, τριγενές και τρικατάληκτο, θηλ. γένους, ονομ. εν. του επιθ. **πέτρινος, πετρίνη, πέτρινον.**

ἀνδρός: ουσιαστ. Γ' κλίσης, συγκοπτόμενο διπλόθεμο, αρσεν. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (τοῦ ἀνδρός). Δες Γραμματική ΟΕΔΒ, σελ. 77/8.

λέοντα: αιτ. του ονόμ. **ὁ λέων** (τοῦ λέοντος).

πνίγοντος: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. εν. του ρήμ. **πνίγω,** Πρτ. < ἔπνιγον > Μέλλ. **(πνίξω),** Αόρ. **ἔπνιξα.**

ἀνήρ: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (τοῦ ἀνδρός).

ὑποδείξας: μτχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **ὑποδείκνυμι,** Πρτ. **ὑπεδείκνυν,** Μέλλ. **ὑποδείξω,** Αόρ. **ὑπέδειξα,** Πρκ. **ὑποδέδειχα,** Υπρ. **ὑπεδεδείχειν.**

ἔφη: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην-ἔφασκον,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα / ἔφην / εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

ὁρᾷς: ρήμα, β' εν. προσώπου, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ,** Πρτ. **ἑώρων,** Μέλλ. **ὄψομαι,** Αόρ. **εἶδον,** Πρκ. **ἑόρακα – ἑώρακα – ὄπωπα,** Υπρ. **ἑωράκειν – (ὠπώπειν).**

σύ: προσωπική αντων., β' προσώπου αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ἐγώ.**

ἐσμεν: ρήμα, α' πληθ. προσώπου, οριστ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.**

ὑμῶν: προσωπική αντων. β' προσώπου, αρσεν. γένους, γεν. πληθ. της αντων. **ἐγώ.**

κρείττονες: επίθ. συγκριτικού βαθμού, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ. του επιθ., **ὁ, ἡ κρείττων, τό κρεῖττον.** Θετικός: *ἀγαθός, -ή, -όν.* Υπερθετικός: *κράτιστος, κρατίστη, κράτιστον.*

κἀκεῖνος (κράση): καί ἐκεῖνος.

ἐκεῖνος: δεικτική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.**

εἶπεν: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. αορ. β' ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω,** Πρτ. **ἔλεγον,** Μέλλ. **λέξω** και **ἐρῶ,** Αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** και **εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

ὑπομειδιάσας: μτχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **ὑπομειδιάω-ῶ,** Αόρ. **ὑπεμειδίασα.**

ἐγίγνωσκον: ρήμα, γ' εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **γιγνώσκω,** Πρτ. **ἐγίγνωσκον,** Μέλλ. **γνώσομαι,** Αόρ. **ἔγνων,** Πρκ. **ἔγνωκα,** Υπρ. **ἐγνώκειν.**

γλύφειν: απαρ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **γλύφω.**

όχι

πολλούς: επίθετο ανώμαλο, αρσεν. γένους, αιτ. πληθ. του επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ.**

εἶδες: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ.**

ὑποκάτω: επίρρημα τοπικό (*ὑπό + κάτω*).

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ὥδευε: Εν. ὁδεύει, Πρτ. (ὥδευε), Αόρ. ὥδευσε.

ἐκαυχῶντο: Εν. [καυχῶνται], Πρτ. [ἐκαυχῶντο], Μέλλ. [καυχήσονται], Αόρ. [ἐκαυχήσαντο], Πρκ. [κεκαύχηνται].

ἦν: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄. ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπερ. ἐγεγόνει.

πνίγοντος: Εν. πνίγοντος, Μέλλ. [πνίξοντος], Αόρ. πνίξαντος.

ὑποδείξας: Εν. ὑποδεικνύς, Μέλλ. ὑποδείξων, Αόρ. ὑποδείξας, Πρκ. ὑποδεδειχώς.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

ὁρᾷς: Εν. ὁρᾷς, Πρτ. ἑώρας, Μέλλ. ὄψει(η), Αόρ. β΄ εἶδες, Πρκ. ἑόρακας ἢ ἑώρακας ἢ ὄπωπας, Υπερ. ἑωράκεις.

ἐσμέν: Εν. ἐσμέν, Πρτ. ἦμεν, Μέλλ. ἐσόμεθα, Αόρ. β΄ ἐγενόμεθα, Πρκ. γεγόναμεν, Υπερ. ἐγεγόνεμεν.

εἶπεν: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

ὑπομειδιάσας: Εν. ὑπομειδιῶν, Αόρ. ὑπομειδιάσας.

ἐγίγνωσκον: Εν. γιγνώσκουσι, Πρτ. ἐγίγνωσκον, Μέλλ. γνώσονται, Αόρ. ἔγνωσαν, Πρκ. ἐγνώκασι, Υπερ. ἐγνώκεσαν.

γλύφειν: Εν. γλύφειν, Μέλλ. [γλύψειν], Αόρ. [γλύψαι].

εἶδες: Εν. ὁρᾷς, Πρτ. ἑώρας, Μέλλ. ὄψει(η), Αόρ. β΄ εἶδες, Πρκ. ἑόρακας ἢ ἑώρακας ἢ ὄπωπας, Υπερ. ἑωράκεις.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ὁρᾷς: Ορ. ὁρᾷς, Υπ. ὁρᾷς, Ευκτ. ὁρῴς, Πρ. ὅρα, Απαρ. ὁρᾶν, Μτχ. ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

ἐσμέν: Ορ. ἐσμέν, Υπ. ὦμεν, Ευκτ. εἴημεν-εἶμεν, –, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

εἶπεν: Ορ. εἶπεν, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

εἶδες: Ορ. εἶδες, Υπ. ἴδῃς, Ευκτ. ἴδοις, Πρ. ἰδέ, Απαρ. ἰδεῖν, Μτχ. ἰδών, ἰδοῦσα, ἰδόν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. ὥδευέ ποτε λέων σύν ἀνθρώπῳ: κύρια πρόταση. ***ὥδευε:** ρήμα (ΡΣ) ***λέων:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ποτε:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **σύν ἀνθρώπῳ:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει συνοδεία. Η σειρά των λέξεων: *λέων ποτέ ὥδευε σύν ἀνθρώπῳ.*

2. ἕκαστος δέ.... ἐκαυχῶντο: κύρια πρόταση. ***ἐκαυχῶντο:** ρήμα (ΡΣ). ***ἕκαστος:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **αὐτῶν:** γεν. διαιρετική στο «ἕκαστος». **τοῖς λόγοις:** δοτ. οργανική (μέσου). *Η σειρά των λέξεων: *ἕκαστος δέ αὐτῶν ἐκαυχῶντο τοῖς λόγοις.*

Παρατήρηση: Εδώ βλέπουμε ότι ρήμα πληθυντικού αριθμού (ἐκαυχῶντο) έχει υποκείμενο σε ενικό αριθμό (ἕκαστος). Αυτό μπορεί να συμβεί, αν με το όνομα του ενικού αριθμού δηλώνεται πλήθος (όπως: ἡ πόλις, τό πλῆθος, τό στράτευμα, ἕκαστος κτλ.), οπότε η συμφωνία γίνεται όχι γραμματικά, αλλά νοηματικά. Γι' αυτό το σχήμα αυτό λέγεται «σχήμα κατά το νοούμενο» (πρβλ. ν.ε.: ο κόσμος πάνε στην εκκλησιά). Έτσι εδώ το *ἕκαστος* σημαίνει *όλοι, ο καθένας χωριστά.*

3. καί δή ἐν τῇ ὁδῷ... πνίγοντος: κύρια πρόταση. ***ἦν:** ρήμα (ΡΣ). ***στήλη:** υποκ. του ρήμ (ΟΣ). **ἐν τῇ ὁδῷ:** εμπρ. προσδ. τόπου. **πετρίνη:** επιθετ. προσδ. στο *«στήλη»*. **ἀνδρός:** γεν. κτητική στο *«στήλη»*. ***πνίγοντος:** επιθετ. μτχ. με υποκ. το *«ἀνδρός»* του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **πνίγω** (τινά ή τι). ***λέοντα:** αντικ. της μτχ. * Η σειρά των λέξεων: *καί δή ἐν τῇ ὁδῷ ἦν πετρίνη στήλη ἀνδρός πνίγοντος λέοντα.*

4. ὁ δέ ἀνήρ... ἔφη: κύρια πρόταση. ***ἔφη:** ρήμα (ΡΣ). ***ὁ ἀνήρ:** υποκ. του ρήματος (ΟΣ). ***ὑποδείξας:** χρονική μτχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. (Τό *ὑποδείξας* είναι του μεταβατικού δίπτωτου ρήμ. **ὑποδείκνυμι** ή **ὑποδεικνύω** (τινί τι). ***τῷ λέοντι:** αντικ. της μτχ. (το αντικ. σε αιτ. ενν. *«*τήν στήλην*»).

5. ὁρᾷς σύ: κύρια πρόταση. ***ὁρᾷς:** τύπος του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **ὁρῶ** (τινά ή τι. Το αντικ. του ρήμ. είναι η πρότ. 6 με την οποία αποτελεί και το ΡΣ). ***σύ:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ).

6. *πῶς ἐσμεν ὑμῶν κρείττονες: πλάγια ερώτηση, αντικ. του *«ὁρᾷς»* της πρότ. 5. **ἐσμέν:** ρήμα. ***ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **κρείττονες:** κατηγορούμενο (το ***ἐσμέν κρείττονες** είναι το ΡΣ της πρότασης). **ὑμῶν:** γεν. συγκριτική από το *«κρείττονες»* (ο α΄ όρος σύγκρισης είναι το *«ἡμεῖς»*). *Η σειρά τῶν λέξεων: *πῶς ἐσμεν κρείττονες ὑμῶν.*

7. κἀκεῖνος εἶπεν ὑπομειδιάσας: κύρια πρόταση. ***εἶπεν:** ρήμα (ΡΣ) του μεταβατικού δίπτωτου ρήμ. **λέγω** (τινί τι. Εδώ ως αντικ. ενν. τα **«τῷ ἀνδρί»* καί **«τοῦτο»* δηλ. το περιεχόμενο του λόγου που ακολουθεί). **κἀκεῖνος:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ὑπομειδιάσας:** Χρον. τροπ. μτχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. * Η σειρά των λέξεων: *κἀκεῖνος ὑπομειδιάσας εἶπεν.*

8. εἰ λέοντες ἐγίγνωσκον γλύφειν: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἐγίγνωσκον:** τύπος του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **γιγνώσκω (τι). *λέοντες:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). ***γλύφειν:** αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφατο. ***λέοντες:** υποκ. του απαρεμφάτου, **ταυτοπροσωπία.** Το **ἐγίγνωσκον γλύφειν** είναι το ΡΣ της προτάσεως. Ο υποθετικός λόγος **εἰ ἐγίγνωσκων – εἶδες ἄν** (πρότ. 9) δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού.

9. πολλούς ἄν... λέοντος: κύρια πρόταση. ***ἄν εἶδες:** ρήμα του μεταβατικού μονόπτωτου ρήμ. **ὁρῶ** (τινα ή τι). ***σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). ***ἄνδρας:** αντικ. του ρήμ. (το *ἄν ἄνδρας εἶδες* είναι το ΡΣ της πρότασης). **πολλούς:** επιθετ. προσδ. στο *«ἄνδρας»*. **ὑποκάτω:** επιρρ. προσδ. τόπου. **λέοντος:** γεν. αφαιρετική ή αφετηρίας από το επίρρ. *«ὑποκάτω»*. * Η σειρά των λέξεων: *εἶδες ἄν πολλούς ἄνδρας ὑποκάτω λέοντος.*

Νόημα

Όταν κάποτε κάποιος καυχήθηκε ότι ο άνθρωπος είναι δυνατότερος από το λιοντάρι, μια που υπάρχουν αγάλματα αντρών που σκοτώνουν λιοντάρια, ένα λιοντάρι αποκρίθηκε: «Αν ξέραμε κι εμείς να κάνουμε αγάλματα, θα δείχναμε αντίθετα· τα λιοντάρια να κατασπαράζουν ανθρώπους».

3. Η κρίση μας για τους άλλους φανερώνει την ηθική μας προσωπικότητα.

Ο Πλούταρχος προσπάθησε να εξαντλήσει τα ποικίλα και πολλαπλά ενδιαφέροντά του με έναν όγκο συγγραμμάτων του, τα οποία συγκεντρώθηκαν κάτω από τον όχι και τόσο επιτυχημένο τίτλο «Ηθικά». Στο έργο αυτό υπάρχουν εβδομήντα οχτώ ενότητες, ξεχωρισμένες κάτω από διαφορετικούς τίτλους. Τα πιο σημαντικά αποσπάσμα των «Ηθικών» είναι: αυτά που αναφέρονται στην πολιτική και συμβουλεύουν τους πολιτικούς, αυτό που αναφέρεται σε προβλήματα φυσικής επιστήμης με τον τίτλο «Για το πρόσωπο που φαίνεται στο φεγγάρι», το μέρος που ασχολείται με τη γραμματολογία και έχει τίτλο «Ρωμαϊκά και ελληνικά αίτια», ένα μέρος με ανέκδοτα, το «Γυναικών αρεταί», όπως και η συλλογή «Λακωνικά αποφθέγματα».

῞Οτε εἰπέ τις τῷ Λεωτυχίδᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ὅτι οἱ τοῦ Δημαράτου υἱοί κακόν περί αὐτοῦ λέγουσιν, ὁ Λεωτυχίδας «μά τούς θεούς» ἔφη «οὐ θαυμάζω, οὐδείς γάρ αὐτῶν δύναται καλῶς λέγειν».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	Μετάφραση
῞Οτε εἰπέ τις	Όταν είπε κάποιος
τῷ Λεωτυχίδᾳ τῷ Λακεδαιμονίῳ	στο Λεωτυχίδα το Λακεδαιμόνιο
ὅτι οἱ υἱοί τοῦ Δημαράτου	ότι τα παιδιά του Δημάρατου
λέγουσιν κακόν περί αὐτοῦ,	τον κακολογούν,
ὁ Λεωτυχίδας ἔφη	ο Λεωτυχίδας απάντησε
«μά τούς θεούς οὐ θαυμάζω,	«μα τους θεούς δεν παραξενεύομαι,
οὐδείς γάρ αὐτῶν	γιατί κανένα τους
δύναται καλῶς λέγειν».	δεν είναι ικανό να πει έναν καλό λόγο.

ΟΧ¹

Λεξιλόγιο

κακόν περί αὐτοῦ λέγουσιν = τον κακολογούν.

οὐ θαυμάζω = δεν παραξενεύομαι, δεν απορώ.

καλῶς λέγειν = να πει έναν καλό λόγο, να επαινεί.

Γραμματικά – ετυμολογικά

εἶπε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αόρ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

τις: αόριστη αντων. αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **τίς, τί** (τινός).

υἱοί: ουσιαστ. ανώμαλο, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ., του ονόμ. **ὁ υἱός.**

κακόν: επίθετο δευτερόκλιτο, ουδ. γένους, αιτ. εν. του επιθ. **κακός, κακή, κακόν.**

αὐτοῦ: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, γεν. εν. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το *Λεωτυχίδᾳ.*

λέγουσιν: ρήμα, γ΄ πληθ. προσώπου, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

θεούς: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. πληθ. του ονόμ. **ὁ θεός** (τοῦ θεοῦ).

ἔφη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα** και συνηθέστερα **ἔφην** και **εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

θαυμάζω: ρήμα, α΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **θαυμάζω,** Πρτ. **ἐθαύμαζον,** Μέλλ. **θαυμάσομαι,** Αόρ. **ἐθαύμασα,** Πρκ. **τεθαύμακα,** Υπρ. **(ἐτεθαυμάκειν).**

οὐδείς: αόριστη – επιμεριστική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν.**

αὐτῶν: γεν. πληθ. της οριστικής – επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ λειτουργεί ως επαναληπτική· επαναλαμβάνει το *υἱοί.*

δύναται: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ., μέσης φωνής του ρήμ. **δύναμαι,** Πρτ. **ἐ(ἠ)δυνάμην,** Μέλλ. **δυνήσομαι,** Αόρ. **ἐ(ἠ)δυνήθην – ἐδυνάσθην,** Πρκ. **δεδύνημαι,** Υπρ. **ἐδεδυνήμην.** Ο αόριστος **ἐδυνάσθην** χωρίς προστακτική.

καλῶς: επίρρημα τροπικό. Από το επίθετο *καλός.*

λέγειν: απαρ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

Οι απαντώμενοι στους Αττικούς ποιητές και πεζογράφους τύποι του **υἱός,** από το υπό έκδοση βιβλίο του Χρήστου Νικ. Κανελλόπουλου *«Λεξικό των ιδιοτύπων (ανωμάλων) ουσιαστικών της Αρχαίας Ελληνικής».*

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	**υἱός** ή **ὑός***	**υἱεῖς** ή **ὑεῖς** και **υἱοί** ή **ὑοί**
Γεν.	**υἱέος** ή **ὑέος** και **υἱοῦ** ή **ὑοῦ**	**υἱέων** ή **ὑέων** και **υἱῶν** ή **ὑῶν**
Δοτ.	**υἱεῖ** ή **ὑεῖ** και **υἱῷ** ή **ὑῷ**	**υἱέσι**** ή **ὑέσι** και **υἱοῖς** ή **ὑοῖς**
Αιτ.	**υἱόν** ή **ὑόν**	**υἱεῖς** ή **ὑεῖς** και **υἱούς** ή **ὑούς**
Κλητ.	**υἱέ** ή **ὑέ**	

(Δυικός: **υἱέε** και **υἱεῖ** ή **ὑεῖ, υἱέοιν** ή **ὑέοιν**).

* Οι τύποι **υἱός** και **ὑός** είναι της κλασικής αττικής διαλέκτου, ενώ απαντώνται σε (αττικές) επιγραφές και οι τύποι **υἱύς** και **ὑύς.**

** Η απαντώμενη στην Αντιγόνη του Σοφοκλή (στίχος 571) δοτική πληθ. **υἱέσι** υπάρχει σε μεταγενέστερους κώδικες, ενώ σε άλλους μεταγενέστερους κώδικες, καθώς και στο Λαυρεντιανό και τον Παρισιανό 2712, υπάρχει η γραφή **υἱάσι.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπε: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

λέγουσιν: Εν. λέγουσιν, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπερ. εἰρήκεσαν.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

θαυμάζω: Εν. θαυμάζω, Πρτ. ἐθαύμαζον, Μέλλ. θαυμάσομαι, Αόρ. ἐθαύμασα, Πρκ. τεθαύμακα, Υπερ. (ἐτεθαυμάκειν).

δύναται: Εν. δύναται, Πρτ. ἐδύνατο, Μέλλ. δυνήσεται, Παθ. Αόρ. ἐ(ή)δυνήθη και ἐδυνάσθη, Πρκ. δεδύνηται, Υπερ. ἐδεδύνητο.

λέγειν: Εν. λέγειν, Μέλλ. λέξειν και ἐρεῖν, Αόρ. λέξαι και εἰπεῖν, Πρκ. εἰρηκέναι.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπε: εἶπε, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

λέγουσιν: Ορ. λέγουσιν, Υπ. λέγωσιν, Ευκτ. λέγοιεν, Πρ. λεγόντων, Απαρ. λέγειν, Μετχ. λέγων-ουσα-ον.

θαυμάζω: Ορ. θαυμάζω, Υπ. θαυμάζω, Ευκτ. θαυμάζοιμι, –, Απαρ. θαυμάζειν, Μτχ. θαυμάζων, θαυμάζουσα, θαυμάζον.

δύναται: Ορ. δύναται, Υπ. δύνηται, Ευκτ. δύναιτο, Πρ. δυνάσθω, Απαρ. δύνασθαι, Μτχ. δυνάμενος-μένη-μενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. ὅτε εἶπέ τις... τῷ Λακεδαιμονίῳ: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. ***εἶπε:** ρήμα του μεταβατικού δίπτωτου ρήμ. **λέγω** (τινί τι). * **τις:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). ***τῷ Λεωτυχίδᾳ:** αντικ. του ρήμ. (το αντικ. σε *αιτ. του ρήμ. είναι η πρότ. 2. Το ***εἶπε** μαζί με τα δυο αντικείμενά του αποτελεί το ΡΣ). **τῷ Λακεδαιμονίῳ:** παράθεση στο *«τῷ Λεωτυχίδᾳ»*.

2. *ὅτι... λέγουσιν: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. του *«εἶπε»* της πρότ. 1. **λέγουσιν:** ρήμα. ***κακόν:** σύστ. αντικ. (το **κακόν λέγουσιν** είναι το ΡΣ της πρότασης). ***οἱ υἱοί:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **οἱ τοῦ Δημαράτου:** επιθετ. προσδ. με το άρθρο στο *«υἱοί»*. **τοῦ Δημαράτου:** γεν. κτητική στο *«υἱοί»* **περί αὐτοῦ:** εμπρ. προσδ. αναφοράς. * Η σειρά των λέξεων: *ὅτι οἱ υἱοί τοῦ Δημαράτου λέγουσιν κακόν περί αὐτοῦ.*

3. ὁ Λεωτυχίδας – ἔφη: κύρια πρόταση. ***ἔφη:** ρήμα (ΡΣ). ***ὁ Λεωτυχίδας:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ).

4. μά τούς θεούς οὐ θαυμάζω: κύρια πρόταση ***οὐ θαυμάζω:** ρήμα (ΡΣ). ***ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **μά τούς θεούς:** έκφραση που δηλώνει όρκο. * Η σειρά των λέξεων όπως είναι στο κείμενο.

5. οὐδείς γάρ... λέγειν: κύρια πρόταση. ***δύναται:** ρήμα. ***οὐδείς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **αὐτῶν:** γεν. διαιρετική στο *«οὐδείς»*. ***λέγειν:** αντικ. του ρήμ. τελικό απαρέμφ. (το ***δύναται λέγειν** είναι το ΡΣ της πρότασης). ***οὐδείς:** υποκ. του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία. καλῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

Νόημα

Ο Σπαρτιάτης Λεωτυχίδας δεν παραξενεύτηκε, όταν κάποιοι τον κατηγόρησαν, μια που καλό λόγο αυτοί οι ίδιοι δεν έλεγαν για κανέναν. «Οι κακοί άνθρωποι είναι ανίκανοι να πουν κάτι καλό. Έτσι», έλεγε ο Λεωτυχίδας, «μόνο κακό λόγο θα ακούσεις από το στόμα τους».

4. Δυο γενναίες απαντήσεις.

Άλλο ένα απόσπασμα από τα «Ηθικά» του Πλουτάρχου, από την ενότητα που έχει τον τίτλο «Λακωνικά αποφθέγματα». Στο μέρος αυτό περιέχονται ανέκδοτα πράξεων και λόγων Λακεδαιμονίων, που αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα του πολιτισμού και της νοοτροπίας τους.

Λεωνίδας ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτε συστρατιώτης τις εἶπε «πάρεισιν ἐγγύς ἡμῶν οἱ πολέμιοι», «οὐκοῦν» ἔφη «καί ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγύς». Ἄλλου δέ εἰπόντος «ἀπό τῶν οἰστευμάτων τῶν βαρβάρων οὐδέ τόν ἥλιον ἰδεῖν ἔστιν», «οὐκοῦν» ἔφη «χάριεν, εἰ ὑπό σκιάν αὐτοῖς μαχούμεθα».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

όχι

κείμενο	**μετάφραση**
Λεωνίδας ὁ Λακεδαιμόνιος,	Ο Λεωνίδας ο Λακεδαιμόνιος,
ὅτε συστρατιώτης τις εἶπε	όταν κάποιος συστρατιώτης του είπε,
«πάρεισιν ἐγγύς ἡμῶν οἱ πολέμιοι»,	«βρίσκονται κοντά μας οι εχθροί»,
ἔφη	είπε
«οὐκοῦν καί ἡμεῖς ἐγγύς αὐτῶν».	«και λοιπόν, και μεις κοντά τους (είμαστε)».
Ἄλλου δέ εἰπόντος	Και όταν πάλι ένας άλλος είπε,
«ἀπό τῶν ὀιστευμάτων τῶν βαρβάρων	«από τα τοξεύματα των βαρβάρων
οὐδέ τόν ἥλιον ἔστιν ἰδεῖν,	ούτε καν τον ήλιο δεν μπορεί να δει κανείς»,
ἔφη	απάντησε
«οὐκοῦν χάριεν,	«και λοιπόν (θα είναι) ευχάριστα,
εἰ μαχούμεθα αὐτοῖς	αν θα τους πολεμήσουμε
ὑπό σκιάν».	κάτω από σκιά».

Λεξιλόγιο

πάρεισιν (του ρ. *πάρειμι*) = βρίσκονται κοντά, πλησιάζουν.

ἐγγύς ἡμῶν = κοντά μας.

οὐκοῦν = λοιπόν, και λοιπόν.

ἀπό τῶν ὀιστευμάτων (ουσιαστ. *τό ὀίστευμα*)= από τα τοξεύματα.

οὐδέ = ούτε καν.

ἔστιν ἰδεῖν = είναι δυνατό, μπορεί να δει.

εἰ μαχούμεθα (μέλλ. του **μάχομαι**) = αν θα πολεμήσουμε.

Γραμματικά – ετυμολογικά

συστρατιώτης *(σύν + στρατιώτης)*: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν., του ονόμ. **ὁ συστρατιώτης** (τοῦ συστρατιώτου).

τις: αόριστη αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **τίς, τί.**

εἶπε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

πάρεισιν: ρήμα, γ΄ πληθ. προσώπου, οριστ. ενεστ., του ρήμ. **πάρειμι** (*παρά + εἰμί*), Πρτ. **παρῆν,** Μέλλ. **παρέσομαι,** Αόρ. β΄ **παρεγενόμην,** Πρκ. **παραγέγονα,** Υπρ. **παρεγεγόνειν.**

ἐγγύς: επίρρημα τοπικό.

ἡμῶν: αντων. προσωπική α΄ προσώπου, αρσεν. γένους, γεν. πληθ. της αντων. **ἐγώ.**

πολέμιοι: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ. του ονόμ. **ὁ πολέμιος** (τοῦ πολεμίου). Πρόκειται για το ουσιαστικοποιημένο αρσενικό γένος του επιθέτου *ὁ πολέμιος, ἡ πολεμία, τό πολέμιον.*

ἔφη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην, ἔφασκον,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα, ἔφην, εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

ἡμεῖς: ονομ. πληθ. της προσωπικής αντων. α΄ προσώπου.

αὐτῶν: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, γεν. πληθ. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το *πολέμιοι.*

ἄλλου: αόριστη – επιμεριστική αντων., αρσεν. γένους, γεν. εν. της αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο.**

εἰπόντος: μτχ. αόρ. β΄ ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. εν. του ρήμ. **λέγω.**

ὀιστευμάτων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδ. γένους, γεν. πληθ., του ονόμ. **τό ὀΐστευμα** (τοῦ ὀϊστεύματος).

βαρβάρων: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γεν. πληθ., του ονόμ. **ὁ βάρβαρος.** Κανονικά πρόκειται για το αρσενικό του επιθέτου *ὁ, ἡ βάρβαρος, τό βάρβαρον,* που χρησιμοποιείται ως ουσιαστικό.

τόν ἥλιον: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ὁ ἥλιος** (τοῦ ἡλίου).

ἰδεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ,** Πρτ. **ἑώρων,** Μέλλ. **ὄψομαι,** Αόρ. **εἶδον,** Πρκ. **ἑόρακα – ἑώρακα, ὄπωπα,** Υπρ. **ἑωράκειν (– ὠπώπειν).**

ἔστιν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.**

χάριεν: προπαροξύτονος τύπος αντί χαρίεν (ουδ. του επιθ. *ὁ χαρίεις, ἡ χαρίεσσα, τό χάρίεν* = ευχάριστος, ωραίος). Σύμφωνα με το λεξικό Liddell - Scott στους Αττικούς συγγραφείς ο τύπος *χάριεν* χρησιμοποιείται ως επίρρημα. Μερικοί εκδότες δέχονται τύπο *χάριεν* και ως τύπο ουδετέρου επιθέτου σε Αττικούς συγγραφείς.

αὐτοῖς: δοτ. πληθ. της επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό.**
μαχούμεθα: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. μέλλ., μέσης φωνής του ρήμ. **μάχομαι,** Πρτ. **ἐμαχόμην,** Μέλλ. **μαχοῦμαι,** Αόρ. **ἐμαχεσάμην,** Πρκ. **μεμάχημαι,** Υπρ. **ἐμεμαχήμην.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπε: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

πάρεισιν: Εν. πάρεισιν, Πρτ. παρῆσαν, Μέλλ. παρέσονται, Αόρ. β΄ παρεγένοντο, Πρκ. παραγεγόνασι, Υπερ. παρεγεγόνεσαν.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

εἰπόντος: Εν. λέγοντος, Μέλλ. λέξοντος και ἐροῦντος, Αόρ. λέξαντος και εἰπόντος, Πρκ. εἰρηκότος.

ἰδεῖν: Εν. ὁρᾶν, Μέλλ. ὄψεσθαι, Αόρ. β΄ ἰδεῖν, Πρκ. ἑορακέναι ή ἑωρακέναι ή ὀπωπέναι.

ἔστιν: Εν. ἔστιν, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπερ. ἐγεγόνει.

μαχούμεθα: Εν. μαχόμεθα, Πρτ. ἐμαχόμεθα, Μέλλ. μαχούμεθα, Αόρ. ἐμαχεσάμεθα, Πρκ. μεμαχήμεθα, Υπερ. (ἐμεμαχήμεθα).

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπε: Ορ. εἶπε, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

πάρεισιν: Ορ. πάρεισιν, Υπ. παρῶσι, Ευκτ. παρείησαν και παρεῖεν, Πρ. παρόντων, Απαρ. παρεῖναι, Μτχ. παρών, παροῦσα, παρόν.

ἔστιν: Ορ. ἔστιν, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Πρ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

μαχούμεθα: Ορ. μαχούμεθα, –, Ευκτ. μαχοίμεθα, –, Απαρ. μαχεῖσθαι, Μτχ. μαχούμενος-μένη -μενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. Λεωνίδας ὁ Λακεδαιμόνιος – ἔφη: κύρια πρόταση. ***ἔφη:** ρήμα (ΡΣ). ***Λεωνίδας:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ὁ Λακεδαιμόνιος:** παράθεση στο *«Λεωνίδας».*

2. ὅτε συστρατιώτης τις εἶπε: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. ***εἶπε:** ρήμα μεταβατικό δίπτωτο· **λέγω** (τινί τι). Εδώ ως αντικ. σε δοτ. ενν. **αὐτῷ** και σε αιτιατ. **τοῦτο,** δηλ. το περιεχόμενο της φράσης που ακολουθεί σε εισαγωγικά. (Μαζί με τα δυο αντικ. αποτελεί το ΡΣ). ***συστρατιώτης:** υποκ. του ρήμ. **τις:** επιθετ. προσδ. στο *«συστρατιώτης».* * Η σειρά των λέξεων: *ὅτε τις συστρατιώτης εἶπε.*

3. πάρεισιν ἐγγύς ἡμῶν οἱ πολέμιοι: κύρια πρόταση (αντί δευτερ. ειδικής. Εδώ διατηρείται ο ευθύς λόγος μέσα σε εισαγωγικά). ***πάρεισιν:** ρήμα (ΡΣ). ***οἱ πολέμιοι:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ἐγγύς:** επιρρ. προσδ. τόπου. **ἡμῶν:** γεν. αφαιρετική στο ἐγγύς.

4. οὐκοῦν – καί ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγύς (ενν. *πάρεσμεν*): κύρια πρόταση. ***πάρεσμεν:** ενν. ρήμα (ΡΣ). ***ἡμεῖς:** υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ἐγγύς:** επιρρ. προσδ. τόπου. **αὐτῶν:** γεν. αφαιρετική ή αφετηρίας από το *«ἐγγύς».* * Η σειρά των λέξεων: *οὐκοῦν καί ἡμεῖς ἐγγύς αὐτῶν (πάρεσμεν).*

5. ἄλλου δέ εἰπόντος – ἔφη: κύρια πρόταση. ***ἔφη:** ρήμα (ΡΣ). ***Λεωνίδας:** ενν. υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **εἰπόντος:** χρον. μτχ., γενική απόλυτη, του μεταβατικού δίπτωτου ρήμ. ***λέγω** (τινί τι. Ως αντικ. ενν. τα *«αὐτῷ»* σε δοτ. και *«τοῦτο»* σε αιτιατ., δηλ. το περιεχόμενο της φράσης που ακολουθεί σε εισαγωγικά). **ἄλλου:** υποκ. της μτχ.

6. ἀπό τῶν ὀιστευμάτων... ἔστιν: κύρια πρόταση. ***ἔστιν:** ρήμα απρόσωπο (ΡΣ). ***ἰδεῖν:** υποκ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. ***τινά:** ενν. το υποκ. του απαρεμφ. σε αιτιατική **ετεροπροσωπία.** ***τόν ἥλιον:** αντικ. του *«ἰδεῖν».* **ἀπό τῶν ὀιστευμάτων:** εμπρόθ. προσδ. αιτίας. **τῶν βαρβάρων:** γεν. κτητική στο *«ὀιστευμάτων»* ή γεν. υποκειμενική (*ὀιστεύουσιν οἱ βάρβαροι*). * Η σειρά των λέξεων: *ἀπό τῶν ὀιστευμάτων τῶν βαρβάρων οὐδέ τόν ἥλιον ἔστιν ἰδεῖν.*

7. οὐκοῦν χάριεν (ενν. *ἔσται):* κύρια πρόταση. ***ἔσται:** ρήμα (ΡΣ). Υποκ. είναι η παρακάτω δευτερ. πρότ. **χάριεν:** κατηγορούμενο ή με άλλη άποψη είναι επίρρ. και δηλώνει τρόπο.

8. εἰ ὑπό σκιάν αὐτοῖς μαχούμεθα: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση με υποθετική αιτιολογία. * **μαχούμεθα:** ρήμα μεταβατικό μονόπτωτο. ***αὐτοῖς:** αντικ. του ρήμ. (**μαχούμεθα αὐτοῖς** είναι το ΡΣ). ***ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. (ΟΣ). **ὑπό σκιάν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει τόπο (= κάτω

ΝΑΙ

από...). Στην πραγματικότητα υπάρχει υποθετ. λόγος του πραγματικού (*εἰ μαχούμεθα – χάριεν ἔσται*). * Η σειρά των λέξεων: *εἰ μαχούμεθα αὐτοῖς ὑπό σκιάν.*

Νόημα

Κάθε άνθρωπος κρίνει τα γεγονότα, ανάλογα με το χαρακτήρα του. Έτσι και ο γενναίος Λεωνίδας δε φοβήθηκε τους εχθρούς που βρίσκονταν κοντά στους Σπαρτιάτες, ούτε το πλήθος των βελών των αντιπάλων. Πίστευε, αντίθετα, ότι οι εχθροί πρέπει να φοβούνται, επειδή βρίσκονται κοντά τους. Όσο για τα βέλη, ήταν καλό για τους Σπαρτιάτες, που έκρυβαν τον ήλιο· έτσι θα πολεμούσαν στη σκιά.

Α1 Θέμα 12. Η Πάραλος φέρνει στην Αθήνα τη θλιβερή είδηση της καταστροφής του αθηναϊκού στόλου.

Το 405 π.Χ. ο αθηναϊκός στόλος καταστράφηκε ολωσδιόλου στους Αιγός ποταμούς. Ο ναύαρχος των Σπαρτιατών Λύσανδρος αιφνιδίασε τους Αθηναίους και κυρίεψε όλο το στόλο τους, εκτός από οχτώ πλοία, που με τον Κόνωνα έφυγαν για την Κύπρο, και το ιερό πλοίο, την Πάραλο, που έφερε στην Αθήνα την είδηση της καταστροφής, που σήμανε και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου σε βάρος της Αθήνας.

Ἐν δέ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτός ἐλέγετο ἡ συμφορά, καί οἰμωγή ἐκ τοῦ Πειραιῶς διά τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδείς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τούς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλά πολύ μᾶλλον ἔτι αὐτοί ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καί Ἱστιαιέας καί Σκιωναίους καί Τορωναίους καί Αἰγινήτας καί ἄλλους πολλούς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλήν ἑνός καί τά τείχη εὐτρεπίζειν καί φυλακάς ἐφιστάναι καί τἆλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τήν πόλιν. Καί οὗτοι μέν περί ταῦτα ἦσαν.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 2,2, 3 - 4)

Λεξιλόγιο

ἀφικομένης (χρονική μετ.) = όταν έφτασε (του ρήμ. **ἀφικνοῦμαι**).
νυκτός = τη νύχτα.
ἐλέγετο = διαδιδόταν (του ρήμ. **λέγομαι**).
(ἡ) οἰμωγή = ο θρήνος (ρήμα: οἰμώζω).
εἰς ἄστυ = στην πόλη.
διῆκεν = έφτανε από... στο... (του ρήμ. **διήκω**).
ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ = ο ένας στον άλλο.
παραγγέλλων = καθώς ανάγγελνε την είδηση, αναγγέλνοντας (του ρήμ. **παραγγέλλω).**
τούς ἀπολωλότας = αυτούς που χάθηκαν, όσους χάθηκαν (μετ. του ρήμ. **ἀπόλλυμαι**).
ἀλλά πολύ μᾶλλον = αλλά πολύ περισσότερο.
ἑαυτούς = τους εαυτούς τους.
πείσεσθαι (ειδικό απαρέμφατο) = ότι θα πάθουν (του ρήμ. **πάσχω**).
οἷα = τέτοια που, όμοια με όσα.
κρατήσαντες (χρονική μετ.) = αφού νίκησαν (του ρήμ. **νικῶ**).
πολιορκίᾳ = με πολιορκία.
τῇ ὑστεραίᾳ (ενν. ἡμέρᾳ) = την επόμενη μέρα.
ἐκκλησίαν ἐποίησαν = συγκέντρωσαν το λαό, έκαμαν συνέλευση **(ἐποίησαν:** του ρήμ. **ποιῶ).**
ἔδοξε (+ απαρέμφ.) = αποφασίστηκε να..., φάνηκε καλό να... (του ρήμ. **δοκεῖ**).
ἀποχῶσαι (τελικό απαρέμφ.) = να κλείσουν με επιχωμάτωση (του ρήμ. **ἀποχώννυμι**).
εὐτρεπίζειν (τελικό απαρέμφ.) = να επισκευάζουν (του ρήμ. **εὐτρεπίζω**).
(ἡ) φυλακή = φρουρά.
ἐφιστάναι (τελικό απαρέμφ.) = να τοποθετούν πάνω, να εγκαθιστούν (του ρήμ. **ἐφίστημι**).
τἆλλα (τά ἄλλα) = στα άλλα.
ὡς εἰς πολιορκίαν = σαν για πολιορκία.
περί ταῦτα ἦσαν = ασχολούνταν μ' αυτά.

κείμενο	**μετάφραση**
Ἐν δέ ταῖς Ἀθήναις	Και στην Αθήνα,
ἀφικομένης τῆς Παράλου	όταν έφτασε η Πάραλος
νυκτός	τη νύχτα,
ἐλέγετο ἡ συμφορά,	διαδιδόταν η συμφορά,
καί ἐκ τοῦ Πειραιῶς	και από τον Πειραιά
διά τῶν μακρῶν τειχῶν	μέσα από τα μακρά τείχη
διῆκεν οἰμωγή	έφτανε ο θρήνος
εἰς ἄστυ,	στην πόλη,
παραγγέλλων	καθώς[1] διέδιδε (ανακοίνωνε) την είδηση
ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ·	ο ενας στον άλλο·
ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτός	ώστε εκείνη τη νύχτα
οὐδείς ἐκοιμήθη,	κανένας δεν κοιμήθηκε,
πενθοῦντες	γιατί θρηνούσαν
οὐ μόνον τούς ἀπολωλότας,	όχι μόνο όσους χάθηκαν,
ἀλλά πολύ μᾶλλον ἔτι	αλλά πολύ περισσότερο ακόμα
αὐτοί ἑαυτούς,	οι ίδιοι τους εαυτούς τους,
νομίζοντες πείσεσθαι	γιατί νόμιζαν ότι θα πάθουν
οἷα ἐποίησαν	(*όμοια*) με όσα έκαναν
Μηλίους τε	και στους κατοίκους της Μήλου,
ὄντας ἀποίκους Λακεδαιμονίων	που ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων,
κρατήσαντες πολιορκίᾳ	αφού τους νίκησαν με πολιορκία,
καί Ἱστιαιέας καί Σκιωναίους	και στους κατοίκους της Ιστιαίας και της Σκιώνης
καί Τορωναίους καί Αἰγινήτας	και της Τορώνης και της Αίγινας
καί πολλούς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων.	και σε πολλούς άλλους (από τους) Έλληνες.
Τῇ δ' ὑστεραίᾳ	Και την επομένη μέρα
ἐποίησαν ἐκκλησίαν,	έκαναν συγκέντρωση του λαού,
ἐν ᾗ ἔδοξε	στην οποία φάνηκε καλό (αποφάσισαν)
ἀποχῶσαί τε τούς λιμένας	να κλείσουν με επιχωμάτωση τα λιμάνια[2],
πλήν ἑνός	εκτός από ένα,
καί εὐτρεπίζειν τά τείχη	και να επισκευάσουν τα τείχη
καί ἐφιστάναι φυλακάς	και να τοποθετήσουν φρουρές (*σ' αυτά*)
καί παρασκευάζειν τήν πόλιν	και να ετοιμάζουν την πόλη
πάντα τἆλλα	σ' όλα τα άλλα
ὡς εἰς πολιορκίαν.	σαν για πολιορκία.
Καί οὗτοι μέν ἦσαν περί ταῦτα.	Και αυτοί ασχολούνταν με αυτά.

1. Κατ' άλλους η μετοχή τροπική (λέγοντας, με το να λέει..).
2. Δηλ. την είσοδο των λιμανιών.

NAI

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά Γ΄ κλίσης).*

ἀφικομένης: μετχ. αορ. β΄, μέσης φωνής, αρσεν. γένους, γενικής ενικ., του ρήμ. **ἀφικνέομαι -οῦμαι** (ἀπό + ἱκνοῦμαι). ΠΡΤ **ἀφικνούμην.** ΜΕΛ **ἀφίξομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀφικόμην.** ΠΡΚ **ἀφῖγμαι.** ΥΠΡ **ἀφίγμην.**

νυκτός: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, γενικής ενικ. του ονόμ. **ἡ νύξ** (τῆς νυκτός).

ἐλέγετο: ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, γ΄ ενικού προσώπου του **λέγομαι.** ΠΡΤ **ἐλεγόμην.** ΜΕΛ **λέξομαι** και Παθ. **λεχθήσομαι - ῥηθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐλεξάμην** και Παθ. **ἐλέχθην** και **ἐρρήθην.** ΠΡΚ **εἴρημαι.** ΥΠΡ **εἰρήμην.**

* **τοῦ Πειραιῶς:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), αρσεν. γένους, γεν. ενικού του ονόμ. **ὁ Πειραιεύς** (τοῦ Πειραιέως -ῶς).

τῶν τειχῶν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, γενικής πληθυντ. του ονόμ. **τό τεῖχος** (τοῦ τείχους).

* **ἄστυ:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικού του ονόμ. **τό ἄστυ** (τοῦ ἄστεως).

διῆκεν: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **διήκω** (διά + ἥκω).

παραγγέλλων: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **παραγγέλλω** (παρά + ἀγγέλω). ΠΡΤ **παρήγγελλον.** ΜΕΛ **παραγγελῶ.** ΑΟΡ **παρήγγειλα.** ΠΡΚ **παρήγγελκα.** ΥΠΡ **παρηγγέλκειν.**

ἐκείνης: δεικτική αντων., θηλ. γένους, γενικής ενικ., της αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.**

ἐκοιμήθη: ρήμα οριστ. παθητ. αορ. γ΄ ενικ. προσώπου, του **κοιμάομαι -ῶμαι.** ΠΡΤ **ἐκοιμώμην.** ΜΕΛ [**κοιμήσομαι**] και Παθ. [**κοιμηθήσομαι**]. ΑΟΡ Παθ. **ἐκοιμήθην.** ΠΡΚ [**κεκοίμημαι**].

ἀπολωλότας: μετχ. παρακ. αρσεν. γένους αιτιατ. πληθυντ., του ρήμ. **ἀπόλλυμαι** (ἀπό + ὄλλυμαι). ΠΡΤ **ἀπωλλύμην.** ΜΕΛ **ἀπολοῦμαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀπωλόμην.** ΠΡΚ **ἀπόλωλα.** ΥΠΡ **ἀπωλώλειν.**

πενθοῦντες: μετ. ενεστ., ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **πενθέω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐπένθουν.** ΜΕΛ **πενθήσω.** ΑΟΡ **ἐπένθησα.** ΠΡΚ **πεπένθηκα** [παράγεται από το ουσιαστ.: **πένθος**].

πολύ: επίρρημα (συγκριτικός: **πλέον.** Υπερθετικός: **πλεῖστα)**

μᾶλλον: επίρρημα συγκρ. βαθμού (θετικός: **μάλα.** Υπερθετικός: **μάλιστα).**

αὐτοί: αντων. οριστική ή επαναληπτική (εδώ: οριστική), αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό.**

ἑαυτούς: αυτοπαθής αντων. γ΄ προσώπου, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ἐμαυτοῦ -ῆς, σεαυτοῦ -ῆς, ἑαυτοῦ -ῆς** (έχει μόνο τις πλάγιες πτώσεις).

πείσεσθαι: απαρέμφ. μέλλ., του ρήμ. **πάσχω.** ΠΡΤ **ἔπασχον** ΜΕΛ **πείσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἔπαθον.** ΠΡΚ. **πέπονθα.** ΥΠΡ **ἐπεπόνθειν.**

νομίζοντες: μετχ., ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **νομίζω.** ΠΡΤ **ἐνόμιζον.** ΜΕΛ **νομιῶ.** ΑΟΡ **ἐνόμισα.** ΠΡΚ **νενόμικα.** ΥΠΡ **ἐνενομίκειν.**

οἷα: αναφορική αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **οἷος, οἵα, οἷον.**

ἐποίησαν: ρήμα οριστ. αορ. ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **ποιέω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐποίουν.** ΜΕΛ **ποιήσω.** ΑΟΡ **ἐποίησα.** ΠΡΚ **πεποίηκα.** ΥΠΡ **ἐπεποιήκειν.**

ἀποίκους: επίθετο δευτερόκλιτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. **ὁ ἡ ἄποικος, τό -ον** (ἀπό + οἶκος).

ὄντας: μετ. ενεστ., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του **εἰμί.** ΠΡΤ **ἦ και ἦν.** ΜΕΛ **ἔσομαι.** ΑΟΡ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγόνειν.**

κρατήσαντες: μετχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **κρατέω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐκράτουν.** ΜΕΛ **κρατήσω.** ΑΟΡ **ἐκράτησα.** ΠΡΚ **κεκράτηκα.** ΥΠΡ **ἐκεκρατήκειν.**

* **Ἱστιαιέας:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ Ἱστιαιεύς** (τοῦ Ἱστιαιέως)

τῶν Ἑλλήνων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (ερρινόληκτο), αρσεν. γένους γενικής πληθυντ. του ονόμ. **ὁ Ἕλλην** (τοῦ Ἕλλην-ος).

ἐκκλησίαν: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ ἐκκλησία** (ἐκ + καλέω -ῶ).

ᾗ: αναφορική αντων. θηλ. γένους, δοτική ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ἔδοξε: ρήμα οριστ. αορ. του απρόσ. ρήματος **δοκεῖ.** ΠΡΤ **ἐδόκει.** ΜΕΛ **δόξει.** ΑΟΡ **ἔδοξε.** ΠΡΚ **δέδοκται.** ΥΠΡ **ἐδέδοκτο.**

τούς λιμένας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (ερρινόληκτο), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ λιμήν** (του λιμέν-ος).

ἀποχῶσαι: απαρέμφ. αορ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἀποχόω** ή **ἀποχώννυμι** ή **ἀποχωννύω.** ΠΡΤ **ἀπέχουν.** ΜΕΛ **ἀποχώσω.** ΑΟΡ **ἀπέχωσα.** ΠΡΚ **ἀποκέχωκα** (παράγεται από το ουσιαστ. χοῦς = χώμα).

πλήν: καταχρηστική πρόθεση.

ἑνός: απόλυτο αριθμητικό, αρσεν. γένους,

του αριθμ. **εἷς, μία, ἕν.**

τά τείχη: Βλέπε παραπάνω.

εὐτρεπίζειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **εὐτρεπίζω** (παράγεται από το επίθ.: εὐτρεπής + ίζω < εὖ + τρέπω).

ἐφιστάναι: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἐφίστημι.** ΠΡΤ **ἐφίστην.** ΜΕΛ **ἐπιστήσω.** ΑΟΡ **ἐπέστησα.** ΠΡΚ **ἐπιστήσας ἔχω.** ΥΠΡ **(ἐπιστήσας εἶχον).**

παρασκευάζειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **παρασκευάζω** (παρά + σκευάζω). ΠΡΤ **παρεσκεύαζον.** ΜΕΛ **παρασκευάσω.** ΑΟΡ **παρεσκεύασα.** ΠΡΚ **παρεσκεύακα.** ΥΠΡ **παρεσκευάκειν.**

★ **τήν πόλιν:** ουσιαστ. Γ' κλίσης (φωνηεντόληκτο), θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ πόλις** (τῆς πόλεως).

οὗτοι: δεικτική αντων. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ταῦτα: δεικτική αντων. ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ἦσαν: ρήμα οριστ. παρατ. γ' πληθυντ. προσώπου του **εἰμί** (βλέπε παραπάνω).

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἀφικομένης: Εν. ἀφικνουμένης, Μέλλ. ἀφιξομένης, Αόρ. ἀφικομένης, Πρκ. ἀφιγμένης.

ἐλέγετο: Εν. λέγεται, Πρτ. ἐλέγετο, Μέλλ. παθ. λεχθήσεται - ῥηθήσεται, Αόρ. παθ. ἐλέχθη, ἐρρήθη, Πρκ. εἴρηται, Υπ. εἴρητο.

διῆκεν: Εν. διήκει, Πρτ. διῆκεν, Μέλλ. διήξει, Αόρ. διῆξε.

παραγγέλλων: Εν. παραγγέλλων, Μέλλ. παραγγελῶν, Αόρ. παραγγείλας, Πρκ. παρηγγελκώς.

ἐκοιμήθη: Εν. κοιμᾶται, Πρτ. ἐκοιμᾶτο, Μέλλ. [κοιμηθήσεται], Αόρ. ἐκοιμήθη, Πρκ. [κεκοίμηται].

ἀπολωλότας: ἀπολλυμένους, Μέλλ. ἀπολουμένους, Αόρ. ἀπολομένους, Πρκ. ἀπολωλότας.

πενθοῦντες: Εν. πενθοῦντες, Μέλλ. πενθήσοντες, Αόρ. πενθήσαντες, Πρκ. πεπενθηκότες.

πείσεσθαι: Εν. πάσχειν, Μέλλ. πείσεσθαι, Αόρ. β' παθεῖν, Πρκ. πεπονθέναι.

νομίζοντες: Εν. νομίζοντες, Μέλλ. νομιοῦντες, Αόρ. νομίσαντες, Πρκ. νενομικότες

ἐποίησαν: Εν. ποιοῦσι, Πρτ. ἐποίουν, Μέλλ. ποιήσουσι, Αόρ. ἐποίησαν, Πρκ. πεποιήκασι, Υπ. ἐπεποιήκεσαν.

ὄντας: Εν. ὄντας, Μέλλ. ἐσομένους, Αόρ. β' γενομένους, Πρκ. γεγονότας.

κρατήσαντες: Εν. κρατοῦντες, Μέλλ. κρατήσοντες, Αόρ. κρατήσαντες, Πρκ. κεκρατηκότες.

ἔδοξε: Εν. δοκεῖ, Πρτ. ἐδόκει, Μέλλ. δόξει, Αόρ. ἔδοξε, Πρκ. δέδοκται, Υπ. ἐδέδοκτο.

ἀποχῶσαι: Εν. ἀποχοῦν (ἀποχωννύναι), Μέλλ. ἀποχώσειν, Αόρ. ἀποχῶσαι, Πρκ. ἀποκεχωκέναι.

εὐτρεπίζειν: Εν. εὐτρεπίζειν, Μέλλ. [εὐτρεπιεῖν], Αόρ. εὐτρεπίσαι.

ἐφιστάναι: Εν. ἐφιστάναι, Μέλλ. ἐπιστήσειν, Αόρ. ἐπιστῆσαι, Πρκ. –.

παρασκευάζειν: Εν. παρασκευάζειν, Μέλλ. παρασκευάσειν, Αόρ. παρασκευάσαι, Πρκ. παρεσκευακέναι.

ἦσαν: Εν. εἰσί, Πρτ. ἦσαν, Μέλλ. ἔσονται, Αόρ. ἐγένοντο, Πρκ. γεγόνασι, Υπ. ἐγεγόνεσαν.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐκοιμήθη: Ορ. ἐκοιμήθη, Υπ. κοιμηθῇ, Ευκτ. κοιμηθείη, Προστ. κοιμηθήτω, Απαρ. κοιμηθῆναι, Μτχ. κοιμηθείς, -θεῖσα, -θέν.

ἐποίησαν: Ορ. ἐποίησαν, Υπ. ποιήσωσι, Ευκτ. ποιήσαιεν και ποιήσειαν, Προστ. ποιησάντων, Απαρ. ποιῆσαι, Μτχ. ποιήσας, -σασα, -σαν.

ἔδοξε: Ορ. ἔδοξε, Υπ. δόξῃ, Ευκτ. δόξαι και δόξειε, Προστ. δοξάτω, Απαρ. δόξαι, Μτχ. δόξαν.

ΝΑΙ

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Ἐν δέ ταῖς Ἀθήναις... ἐλέγετο ἡ συμφορά: κύρια πρόταση. **ἐλέγετο:** ρήμα. **ἡ συμφορά:** υποκ. **ἐν ταῖς Ἀθήναις:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **ἀφικομένης:** χρονική μετχ. γενική απόλυτη. **τῆς Παράλου:** υποκ. της μετχ. **νυκτός:** γενική που δηλώνει χρόνο (διάστημα χρόνου).

2. καί οἰμωγή ... διῆκεν ... παραγγέλλων: κύρια πρόταση. **διῆκεν:** ρήμα. **οἰμωγή:** υποκ. **εἰς ἄστυ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **ἐκ τοῦ Πειραιῶς:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση από τόπο. **διά τῶν** (μακρῶν) **τειχῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση μέσα από τόπο. **μακρῶν:** επιθ. προσδ. στο *«τειχῶν»*. **παραγγέλλων:** η μετοχή αυτή εκφράζει μια πράξη που γίνεται παράλληλα, ως ένα σημείο που προκαλεί την πράξη του *«διῆκε ἡ οἰμωγή»*. **ὁ ἕτερος:** υποκ. της μετχ. (και εδώ βλέπουμε ότι το **ἕτερος** δεν έχει καμιά άλλη συντακτική θέση μέσα στην πρόταση· έτσι η μετχ. **παραγγέλλων** είναι απόλυτη. Βλέπε και συντακτικά, πρότ. 1, λέξη *«ἀφικομένης»)*. Κανονικά λοιπόν θα έπρεπε να είναι ή γενικής πτώσεως ή αιτιατικής· εδώ όμως είναι ονομαστικής πτώσεως· αυτό αποτελεί ένα σχήμα λόγου, ένα είδος ασυνταξίας που ονομάζεται **ονομαστική απόλυτη. τῷ ἑτέρῳ:** αντικ. της μετχ. *«παραγγέλλων»*.

3. ὥστε... ἐκοιμήθη... νομίζοντες: κύρια πρόταση (το **ὥστε,** όταν είναι μετά από τελεία ή άνω τελεία, εισάγει κύριο συμπέρασμα. Δηλ. δεν εισάγει δευτερεύουσα πρότ., αλλά βρίσκεται σε κύρια). **ἐκοιμήθη:** ρήμα. **οὐδείς:** υποκ. του ρήμ. (ἐκείνης) **τῆς νυκτός:** γενική που δηλώνει χρόνο (διάστημα χρόνου). **ἐκείνης:** επιθ. προσδ. στο *«νυκτός»*. **πενθοῦντες:** αιτιολογική μετχ. **τούς ἀπολωλότας** (επιθ. μετχ.): αντικ. της μτχ. *«πενθοῦντες»*. **ἑαυτούς:** αντικ. της μετχ. *«πενθοῦντες»*. **αὐτοί:** κατηγορηματικός προσδιορ. (χωρίς άρθρο). **(πολύ) μᾶλλον:** προσδιορ. ποσού. **νομίζοντες:** αιτιολογική μετχ. **πείσεσθαι:** αντικ. της μετχ., ειδικό απαρέμφ. [Το υποκείμενο στους ρημ. τύπους **πενθοῦντες – πείσεσθαι – νομίζοντες** βγαίνει από το **οὐδείς**· αναλογικά ενν. ως *πᾶς*, το οποίο σημαίνει **όλοι** (έμειναν ξύπνιοι). Δηλ., αν και είναι ενικού αριθμού, δηλώνει πληθυντικό. Παράβαλε ν.ε. **ο κόσμος** πάνε στην εκκλησιά = οι άνθρωποι...].

4. οἷα ἐποίησαν...τῶν Ἑλλήνων: δευτερεύουσα αναφορ. πρόταση, αντικ. στο *«πείσεσθαι»* της πρότ. 3. **ἐποίησαν:** ρήμα. **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. υποκ. **οἷα** (σύστοιχο) – **Μηλίους – Ἱστιαιέας – Σκιωναίους – Τορωναίους – Αἰγινήτας – ἄλλους** (πολλούς): αντικ. στο *«ἐποίησαν»*. **ὄντας:** επιθετ. μετχ. στο *«Μηλίους»* ως παράθεση στο *«Μηλίους»*, το οποίο έχει και ως υποκείμενο. **ἀποίκους:** κατηγορούμενο. **Λακεδαιμονίων:** γενική από το *«ἀποίκους»* (κτητική). **κρατήσαντες:** χρονική μετχ. **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. υποκ. της μετχ. **πολιορκίᾳ:** δοτική που δηλώνει τον τρόπο της μετχ. *«κρατήσαντες»* (οργανική, τρόπου). **τῶν Ἑλλήνων:** γενική από το *«ἄλλους πολλούς»* (διαιρετική).

5. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν: κύρια πρόταση. **ἐποίησαν:** ρήμα. **οἱ Ἀθηναῖοι:** ενν. υποκ. **ἐκκλησίαν:** αντικ. **τῇ ὑστεραίᾳ** (ενν. **ἡμέρᾳ**): δοτική που δηλώνει χρόνο.

6. ἐν ᾗ ἔδοξε ... πάντα – παρασκευάζειν τήν πόλιν: δευτερεύουσα αναφορική, προσδιορίζει το *«ἐκκλησίαν»* της πρότ. 5. **ἔδοξε:** ρήμα (απρόσωπο). **ἀποχῶσαι, εὐτρεπίζειν, ἐφιστάναι, παρασκευάζειν:** υποκ. στο απρόσ. *«ἔδοξε»*, τελικά απαρέμφ. **τούς Ἀθηναίους:** ενν. υποκ. των απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **τούς λιμένας:** αντικ. στο *«ἀποχῶσαι»*. **πλήν ἑνός:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει εξαίρεση. **τά τείχη:** αντικ. στο *«εὐτρεπίζειν»*. **φυλακάς:** αντικ. στο *«ἐφιστάναι»*. **τήν πόλιν:** αντικ. στο *«παρασκευάζειν»*. **τἆλλα:** αιτιατ. της αναφοράς. **πάντα:** κατηγορ. προσδιορ. στο *«τἆλλα»* (χωρίς άρθρο). **ὡς εἰς πολιορκίαν:** εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού· το **ὡς** συνοδεύει εμπρόθετα κατά μία στερεότυπη χρήση που προήλθε από βραχυλογία αναφορικών παραβολικών φράσεων. Τέτοιες φράσεις άλλοι τις συμπληρώνουν με μετχ. (ὡς παρασκευασομένους εἰς ναυμαχίαν) και άλλοι με ρήμα (ὡς παρασκευάζεταί τις εἰς ναυμαχίαν). **ἐν ᾗ:** εμπροθ. προσδ. που σημαίνει εντοπισμό σε κατάσταση ή σε ενέργεια.

7. καί οὗτοι μέν περί ταῦτα ἦσαν: κύρια πρόταση. **ἦσαν:** ρήμα. **οὗτοι:** υποκ. **περί ταῦτα:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει μεταφορικά τόπο (= γύρω από ...).

Νόημα

Η Πάραλος έφερε στην Αθήνα τη θλιβερή είδηση. Η συμφορά ήταν μεγάλη. Θρήνος και κραυγές πόνου ακούγονταν σ' όλη την έκταση των μακρών τειχών, ώσπου να 'ρθεί η είδηση στην Αθήνα. Οι Αθηναίοι δεν πενθούσαν μονάχα τους ανθρώπους τους που χάθηκαν, αλλά πιο πολύ τους εαυτούς τους, για τη μοίρα που τους περίμενε. Τώρα έρχονταν στο νου τους όλα τα δεινά που προξένησαν στους συμμάχους των Σπαρτιατών και σε

άλλους Έλληνες και φοβόντουσαν μήπως πάθουν τα ίδια. Στο μεταξύ πήραν απόφαση να λάβουν τα μέτρα τους για μια επικείμενη πολιορκία από τους Σπαρτιάτες. Έτσι έκλεισαν με χώμα τις εισόδους των λιμανιών, επισκεύασαν τα τείχη και έβαλαν φρουρές σ' αυτά.

Για το περιεχόμενο

Ο φοβερός εμφύλιος πόλεμος που συντάραξε την αρχαία Ελλάδα για 27 χρόνια, ο Πελοποννησιακός πόλεμος όπως είναι γνωστός, τέλειωσε το 404 π.Χ. με την ήττα των Αθηναίων. Η τελευταία σύγκρουση ήταν η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς στον Ελλήσποντο. Το θλιβερό μήνυμα για την ήττα των Αθηναίων στη ναυμαχία αυτή έφερε στην Αθήνα το ιερό πλοίο των Αθηναίων, η Πάραλος.

Η αναγγελία αυτή συντάραξε τους Αθηναίους. Ξαφνικά αισθάνονται αδύναμοι και εκτεθειμένοι στις διαθέσεις των Σπαρτιατών. Σκέφτονται ότι τώρα μπορεί να πάθουν όσα έκαναν στους αντιπάλους τους τον καιρό της παντοδυναμίας τους. Έτσι στη θλίψη για τους τελευταίους νεκρούς προστέθηκε η αγωνία για τη δική τους τύχη, για την τύχη των ζωντανών· και ήταν φυσικό βέβαια να μην μπορεί κανένας από τους Αθηναίους να κοιμηθεί εκείνο το βράδυ.

Α2 Φράσεις

αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Σωκράτης	Ο Σωκράτης
συνῆν ἀσμένως τοῖς ***ταπεινοῖς*** *πολίταις,*	συναναστρεφόταν ευχάριστα τους **απλούς** πολίτες,
καί τοῖς ***χαλκεῦσι*** *καί τοῖς* ***κεραμεῦσι.***	δηλ. και τους **χαλκιάδες** και τους **κεραμοποιούς.**
β) Λέγουσι	Λένε
τήν *μέν τῶν χρημάτων* **κτῆσιν** *εἶναι ῥαδίαν,*	ότι **η απόκτηση** των χρημάτων είναι εύκολη,
τήν δέ **χρῆσιν** *χαλεπήν.*	**η χρησιμοποίησή τους** όμως δύσκολη.
γ) Ξενοφῶν ἀναλαβών τούς **ἱππέας**	Ο Ξενοφώντας, αφού πήρε **τους ιππείς,**
ἔσπευδε βοηθεῖν.	έσπευδε να βοηθήσει.
δ) Εἰμί ἐξ Ἀθηνῶν, **μεγίστης πόλεως.**	Είμαι από την Αθήνα, που είναι πολύ **μεγάλη πόλη**
ε) Ἐνταῦθα ἦν κρήνη	Εκεί υπήρχε βρύση
ἡ *Μίδου** **καλουμένη,**	**που ονομαζόταν** του Μίδα,
τοῦ **Φρυγῶν βασιλέως.**	του **βασιλιά** των **Φρυγών.**
στ) Περικλῆς ἦν μαθητής δύο διδασκάλων,	Ο Περικλής ήταν μαθητής δύο δασκάλων,
Ἀναξαγόρου *καί* **Δάμωνος.**	δηλαδή του **Αναξαγόρα** και του **Δάμωνα.**
ζ) **Ἅπασα ἡ πόλις** *ἑτοίμη ἦν πρός πόλεμον.*	**Ολόκληρη η πόλη** ήταν έτοιμη για πόλεμο.

ΝΑΙ

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) συνῆν: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. του ρήμ. **σύνειμι** (= συναναστρέφομαι).

ἀσμένως: επίρρημα τροπικό (= με ευχαρίστηση, ευχάριστα).

β) λέγουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (= λέω). Χρον. αντικ.: Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπρ. εἰρήκεσαν.

ῥᾳδίαν: αιτ. εν. γένους θηλ. δευτερόκλιτου επιθέτου **ῥᾴδιος, ῥᾳδία, ῥᾴδιον** (= εύκολος...).

χαλεπήν: αιτ. εν. γένους θηλ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **χαλεπός, χαλεπή, χαλεπόν** (= δύσκολος...).

γ) ἀναλαβών: ον. εν. γένους αρσ. της μτχ. του αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀναλαμβάνω** (= παίρνω). Χρον. αντικ.: Εν. ἀναλαμβάνων, Μέλλ. ἀναληψόμενος, Αόρ. β΄ ἀναλαβών, Πρκ. ἀνειληφώς.

ἔσπευδε: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **σπεύδω** (= βιάζομαι, σπεύδω).

βοηθεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **βοηθέω-ῶ.** Χρον. αντικ.: Εν. βοηθεῖν, Μέλλ. βοηθήσειν, Αόρ. βοηθῆσαι, Πρκ. βεβοηθηκέναι.

δ) μεγίστης: γεν. εν. γένους θηλ. του επιθέτου υπερθετικού βαθμού **μέγιστος, μεγίστη, μέγιστον** (= πάρα πολύ μεγάλος). Ο θετικός *μέγας, μεγάλη, μέγα* και ο συγκριτικός *ὁ,ἡ μείζων, τό μεῖζον.*

ε) κρήνη: ον. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ κρήνη** (= βρύση).

καλουμένη: ον. εν. γένους θηλ. της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **καλοῦμαι** (= ονομάζομαι).

στ) διδασκάλων: γεν. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ διδάσκαλος** (= δάσκαλος).

ζ) ἅπασα: ον. εν. γένους θηλ. του τριτόκλιτου επιθέτου (ή της αόριστης-επιμεριστικής αντωνυμίας) **ἅπας, ἅπασα, ἅπαν** (= καθένας, καθεμιά, καθένα).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **χαλκεῦσι:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ χαλκεύς.**

παρατηρήσεις: (i) Τα σε **-εύς** ουσιαστικά αποβάλλουν το χαρακτήρα **υ** μεταξύ δύο φωνηέντων (χαλκεύ -ως = χαλκέως). (ii) Το **ε** του θέματος συναιρείται σε **ει** όπου ακολουθεί **ι** ή **ε** (χαλκέ -ι = χαλκεῖ, χαλκέ -ες = χαλκεῖς). (iii) Έχουν κατάληξη **-ς** στην ονομαστ. ενικ. (χαλκεύ -ς), **-ως** στη γενική (χαλκέ -ως) και στην κλητική δεν έχουν κατάληξη (χαλκεῦ -).

κεραμεῦσι: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ κεραμεύς** (βλέπε παραπάνω «χαλκεύς»).

πτώσεις		Ενικός		Πληθυντικός
ονομ.	ὁ	χαλκεύ **-ς**	οἱ	χαλκεῖς (έες)
γεν.	τοῦ	χαλκέ **-ως**	τῶν	χαλκέ **-ων**
δοτ.	τῷ	χαλκε **-ῖ**	τοῖς	χαλκεῦ **-σι**
αιτιατ.	τόν	χαλκέ **-α**	τούς	χαλκέ **-ας**
κλητ.	ὦ	χαλκεῦ **-**	ὦ	χαλκεῖς (-έες)

β) **κτῆσιν:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ κτῆσις.**

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ἡ	κτῆσι -ς	αἱ	κτήσεις (-εες)
γεν.	τῆς	κτήσε -ως	τῶν	κτήσε -ων
δοτ.	τῇ	κτήσε -ι	ταῖς	κτήσε -σι
αιτιατ.	τήν	κτῆσι -ν	τάς	κτήσεις
κλητ.	ὦ	κτῆσι -	ὦ	κτήσεις (-εες)

Παρατηρήσεις: Τα σε **-ις** (-εως) φωνηεντόληκτα ουσιαστικά (i) έχουν δύο θέματα με χαρακτήρα **ι** και **ε** (κτησι -, κτησε -)· με το πρώτο σχηματίζεται η ονομαστική, αιτιατική και κλητική του ενικού (κτῆσι -ς, κτῆσι -ν, κτῆσι -), ενώ με το δεύτερο όλες οι άλλες πτώσεις (κτήσε -ως, κτήσε -ες κτλ.). (ii) Ο χαρακτήρας **ε** με επόμενο **ι** ή **ε** συναιρείται σε **ει** (κτήσε -ι = κτήσει, κτήσε -ες = κτήσεις). (iii) Έχουν κατάληξη **-ως** στη γενική ενικού (κτήσε -ως), **-ν** στην αιτιατική (κτῆσι -ν), χωρίς κατάληξη την κλητική (κτῆσι -), προπαροξύτονη τη γενική πληθυντικού, με παράβαση του κανόνα σύμφωνα με τον οποίο, όταν η λήγουσα είναι μακρά, δεν τονίζεται η προπαραλήγουσα (κτήσε -ων), και την αιτιατική πληθυντικού όμοια με την ονομαστική (κτήσεις).

* Το θέμα **κτησε** – ήταν αρχικά **κτηση** – και η γενική του ενικού **κτήση -ος.** Αλλά τα φωνήεντα **η** και **ο** άλλαξαν αμοιβαία ποσότητα και έτσι το

η έγινε **ε** και το **ο** έγινε **ω**. Το φαινόμενο αυτό λέγεται **αντιμεταχώρηση**.

χρῆσιν: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ χρῆσις -εως** (βλέπε προηγούμενη λέξη *«κτῆσιν»*).

γ) **ἱππέας:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ ἱππεύς -έως** (βλέπε παραπάνω, φράση α΄, λέξη *«χαλκεῦσι»*).

δ) **πόλεως:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ἡ πόλις -εώς.**

ε) **βασιλέως:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ὁ βασιλεύς -έως.**

ζ) **πόλις:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, ονομ. ενικ., του ονόμ. **ἡ πόλις εως.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. Σωκράτης συνῆν ἀσμένως τοῖς ταπεινοῖς πολίταις, καί τοῖς χαλκεῦσι καί τοῖς κεραμεῦσι: κύρια πρόταση. **συνῆν:** ρήμα. **Σωκράτης:** υποκ. **τοῖς πολίταις:** αντικ. **ταπεινοῖς:** ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορ., επιθετ. προσδιορ. **ἀσμένως:** επιρρ. προσδιορ. του τρόπου στο *συνῆν*. **τοῖς χαλκεῦσι, τοῖς κεραμεῦσι:** επεξηγήσεις στο *τοῖς ταπεινοῖς πολίταις*. Η **επεξήγηση** είναι ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός που αποδίδεται στα νέα ελληνικά με το **δηλαδή** + το όνομα.

β) λέγουσιν τήν τῶν χρημάτων μέν κτῆσιν ῥᾳδίαν εἶναι, χαλεπήν δε τήν χρῆσιν: κύρια πρόταση. **λέγουσιν:** ρήμα. **τινές:** ενν. ως υποκ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **τήν κτῆσιν, τήν χρῆσιν:** υποκ. του *εἶναι*. **ῥᾳδίαν, χαλεπήν:** κατηγορ. αντίστοιχα στα υποκ. του *εἶναι*. **τήν τῶν χρημάτων** (γενική με άρθρο): επιθετ. προσδιορ. στο *κτῆσιν*. (Το *τῶν χρημάτων* είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική από το *κτῆσιν: κτῶμαι τά χρήματα*).

γ) Ξενοφῶν τούς ἱππέας ἀναλαβών ἔσπευδε βοηθεῖν: κύρια πρόταση. **ἔσπευδε:** ρήμα. **Ξενοφῶν:** υποκ. **βοηθεῖν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. με υποκ. το *Ξενοφῶν*, γιατί έχουμε **ταυτοπροσωπία. ἀναλαβών:** χρον. μτχ. με υποκ. το *Ξενοφῶν*. **τούς ἱππέας:** αντικ. της μτχ.

δ) εἰμί ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως μεγίστης: κύρια πρόταση. **εἰμί:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ἐξ Ἀθηνῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει προέλευση. **πόλεως:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., παράθεση στο *Ἀθηνῶν*. Η **παράθεση** είναι ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ. που αναλύεται στα νέα ελληνικά με αναφορική πρόταση. **μεγίστης:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., επιθετικός στο *πόλεως*.

ε) ἐνταῦθα ἦν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **κρήνη:** υποκ. **ἡ καλουμένη:** επιθετ. μτχ. σε θέση παράθεσης στο *κρήνη*. **Μίδου:** γενική κατηγορηματική κτητική στο κρήνη μέσω του *καλουμένη*, που είναι μετοχή συνδετικού ρήματος. **τοῦ βασιλέως:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., παράθεση στο *Μίδου*. **τοῦ Φρυγῶν** (άρθρο + γενική): επιθετικός προσδιορ. στο *βασιλέως* (το *Φρυγῶν* είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορ., γενική αντικειμενική από το *βασιλέως*). **ἐνταῦθα:** επιρρ. προσδιορ. του τόπου.

στ) Περικλῆς ἦν μαθητής δύο διδασκάλων, Ἀναξαγόρου και Δάμωνος: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **Περικλῆς:** υποκ. **μαθητής:** κατηγορούμενο. **διδασκάλων:** ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορ., γενική κτητική από το *μαθητής*. **δύο:** επιθετ. προσδιορ. στο *διδασκάλων*. **Ἀναξαγόρου, Δάμωνος:** ονοματικοί ομοιόπτωτοι προσδιορ., επεξηγήσεις στο *διδασκάλων*.

ζ) ἅπασα ἡ πόλις ἑτοίμη ἦν πρός πόλεμον: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἡ πόλις:** υποκ. **ἅπασα:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., κατηγορηματικός στο *ἡ πόλις*. **ἑτοίμη:** κατηγορούμενο στο υποκ., γιατί το *ἦν* είναι συνδετικό ρήμα. **πρός πόλεμον:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει το σκοπό και αναφορά.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση ουσιαστικών Γ΄ κλίσης.

Ενικός αριθμός

Ον.	ὁ	ἱππεύς	βασιλεύς	Πειραιεύς	ἥρως	τό	ἄστυ
Γεν.	τοῦ	ἱππέως	**βασιλέως**	Πειραιῶς	**ἥρωος**	τοῦ	**ἄστεως**
Δοτ.	τῷ	**ἱππεῖ**	βασιλεῖ	**Πειραιεῖ**	**ἥρωι**	τῷ	ἄστει
Αιτ.	τόν	ἱππέα	**βασιλέα**	**Πειραιᾶ**	**ἥρωα**	τό	ἄστυ
Κλητ.	ὦ	ἱππεῦ	**βασιλεῦ**	Πειραιεῦ	ἥρως	ὦ	ἄστυ

Ον.	ἡ	χρῆσις	πόλις	κτῆσις	κατάστασις
Γεν.	τῆς	**χρήσεως**	**πόλεως**	κτήσεως	**καταστάσεως**
Δοτ.	τῇ	χρήσει	πόλει	**κτήσει**	καταστάσει
Αιτ.	τήν	χρῆσιν	πόλιν	κτῆσιν	**κατάστασιν**
Κλητ.	ὦ	χρῆσι	πόλι	κτῆσι	κατάστασι

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	οἱ	**ἱππεῖς**	**βασιλεῖς**	ἥρωες	τά	**ἄστη**	οἱ	Ἱστιαιεῖς
Γεν.	τῶν	**ἱππέων**	βασιλέων	ἡρώων	τῶν	**ἄστεων**	τῶν	**Ἱστιαιέων-ῶν**
Δοτ.	τοῖς	ἱππεῦσι	βασιλεῦσι	ἥρωσι(ν)	τοῖς	ἄστεσι	τοῖς	Ἱστιαιεῦσι
Αιτ.	τούς	**ἱππέας**	βασιλέας	**ἥρωας**	τά	**ἄστη**	τούς	Ἱστιαιέας-ᾶς
Κλητ.	ὦ	ἱππεῖς	βασιλεῖς	ἥρωες	ὦ	ἄστη	ὦ	Ἱστιαιεῖς

Ον.	αἱ	**χρήσεις**	**πόλεις**	**κτήσεις**	**καταστάσεις**
Γεν.	τῶν	**χρήσεων**	**πόλεων**	**κτήσεων**	**καταστάσεων**
Δοτ.	ταῖς	**χρήσεσι**	πόλεσι	κτήσεσι	**καταστάσεσι**
Αιτ.	τάς	χρήσεις	**πόλεις**	**κτήσεις**	καταστάσεις
Κλητ.	ὦ	χρήσεις	πόλεις	κτήσεις	καταστάσεις

Β1,2 Ονόματα Γ΄ κλίσης στον ενικό αριθμό

Ον.	ὁ	**ἰχθύς**	**ἥρως**	**πρύτανις**
Γεν.	τοῦ	**ἰχθύος**	**ἥρωος**	**πρυτάνεως**
Δοτ.	τῷ	ἰχθύι	ἥρωι	πρυτάνει
Αιτ.	τόν	ἰχθύν	ἥρωα	πρύτανιν
Κλητ.	ὦ	ἰχθύ	ἥρως	πρύτανι

Ον.	ἡ	**πρᾶξις**	**ὕβρις**	**ἀκρόπολις**	**γέννησις**
Γεν.	τῆς	**πράξεως**	**ὕβρεως**	**ἀκροπόλεως**	**γεννήσεως**
Δοτ.	τῇ	πράξει	ὕβρει	ἀκροπόλει	γεννήσει
Αιτ.	τήν	πρᾶξιν	ὕβριν	ἀκρόπολιν	γέννησιν
Κλητ.	ὦ	πρᾶξι	ὕβρι	ἀκρόπολι	γέννησι

Β1,3 Συμπλήρωση φράσεων με τριτόκλιτα ουσιαστικά.

α) Πάντες θαυμάζουσι τούς παρ' Ὁμήρῳ **ἥρωας**, *Ἀγαμέμνονα καί* **Ὀδυσσέα** *καί τόν τοῦ* **Πηλέως** *υἱόν* **Ἀχιλλέα.** (= Όλοι θαυμάζουν τους ήρωες στον Όμηρο, δηλ. τον Αγαμέμνονα και τον Οδυσσέα και το γιο του Πηλέα τον Αχιλλέα).

β) *Πέντε* **αἰσθήσεις** *ἔχουσιν ἄνθρωποι, ἁφήν,* **ὅρασιν,** *ἀκοήν,* **γεῦσιν** *καί* **ὄσφρησιν.** (= Οι άνθρωποι έχουν πέντε αισθήσεις, αφή, όραση, ακοή, γεύση και όσφρηση).

γ) **Ἁλιεύς πέλεκυν** *εὑρών πρός τούς ἄλλους* **ἁλιέας** *(ἁλιᾶς) ἔρχεται καί τήν τοῦ* **πελέκεως εὕρεσιν** *λέγει αὐτοῖς.* (= Ένας ψαράς μόλις βρήκε ένα τσεκούρι έρχεται στους άλλους ψαράδες και τους αναφέρει για την ανεύρεση του τσεκουριού).

Β1,4 Ζεύγη λέξεων.

ἐνδόξων	– ἡρώων (ἥρως)	Ἑλληνικήν	– πόλιν (πόλις)
κλεινοῦ	– ἄστεως (ἄστυ)	στρατιωτικαί	– τάξεις (τάξις)
θαλασσοβίους	– ἰχθῦς (ἰχθύς)	ἰσχυρόν	– βασιλέα (βασιλεύς)
λυρικῆς	– ποιήσεως (ποίησις)	πονηρᾶς	– φύσεως (φύσις)

Β1,5 Κανόνες για την Γ΄ κλίση

α) Από τα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης **αιτιατική ενικού** που λήγει σε **-ν** σχηματίζουν όσα τελειώνουν σε:

1) **-ις, -εως**. Π.χ.: τήν πόλι**ν**, τήν δύναμι**ν**.
2) **-υς, -υος**. Π.χ.: τόν ἰχθύν, τήν δρῦν.
3) **-αυς, -αός** και **-ους, -οός**. Π.χ.: τήν γραῦ**ν**, τόν βοῦ**ν**.

β) Από τα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης έχουν στην **αιτιατική του ενικού ίδια κατάληξη** και στα **α.ε.** και στα **ν.ε.** όσα τελειώνουν σε:

1) **-ευς, -εως**. Π.χ.:

α.ε.	**ν.ε.**
ὁ ἱερεύς - τόν ἱερέα	ο ιερέας - τον ιερέα
ὁ γραφεύς - τόν γραφέα	ο γραφέας - το γραφέα

Ορισμένα από τα ουσιαστικά της κατηγορίας αυτής στη ν.ε. μεταπλάθονται. Έτσι έχουμε:

α.ε.	**ν.ε.**
ὁ βασιλεύς - τόν βασιλέα	ο βασιλιάς - το βασιλιά
ὁ γραφεύς - τόν γραφέα	ο γραφιάς - το γραφιά

2) **-ως, -ωος**. Π.χ.:

α.ε.	**ν.ε.**
ὁ ἥρως - τόν ἥρωα	ο ήρωας - τον ήρωα
ὁ Τρώς - τόν Τρῶα	ο Τρώας - τον Τρώα

γ) Από τα φωνηεντόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης **γενική ενικού** που λήγει σε **-ως** σχηματίζουν όσα τελειώνουν σε:

1) **-ις, -εως**. Π.χ.: τῆς δυνάμε**ως**, τῆς πόλε**ως**.
2) **-υς, -εως**. Π.χ.: τοῦ πελέκε**ως**, τοῦ πήχε**ως**.
3) **-ευς, -εως**. Π.χ.: τοῦ ἱερέ**ως**, τοῦ ἱππέ**ως**.

Γενική σε -ος σχηματίζουν όσα λήγουν σε:

1) **-ως, -ωος**. Π.χ.: τοῦ ἥρω**ος**, τοῦ Τρω**ός**.
2) **-υς, -υος**. Π.χ.: τοῦ ἰχθύ**ος**, τῆς δρυ**ός**.
3) **-αυς, -αός** και **-ους, -οός**. Π.χ.: τῆς γρα-**ός**, τοῦ βο-**ός**.

δ) Στην **αιτιατική πληθυντικού** έχουν κατάληξη **ίδια στην α.ε.** και στη **ν.ε.** όσα λήγουν σε:

1) **-ις, -εως**. Π.χ.:

α.ε.	**ν.ε.**
τάς πόλ**εις** (ἡ πόλις)	τις πόλεις
τάς δυνάμ**εις** (ἡ δύναμις)	τις δυνάμ**εις**

2) **-υς, -εως**. Π.χ.:

τούς πρέσβ**εις** (ὁ πρέσβυς)	τους πρέσβ**εις**

3) **-υς, -υος**. Π.χ.:

τούς μ**ῦς** (ὁ μῦς)	τους μ**υς**

Στην **αιτιατική πληθυντικού** έχουν κατάληξη **διαφορετική** στην **α.ε.** και στη **ν.ε.** όσα λήγουν σε:

1) **-ευς, -εως**. Π.χ.:

α.ε.	**ν.ε.**
τούς βασιλέ**ας** (ὁ βασιλεύς)	τους βασιλ**είς** (και βασιλ**ιάδες**)
τούς ἱππέ**ας** (ὁ ἱππεύς)	τους ιππ**είς**

2) **-ως, -ωος**. Π.χ.:

α.ε.	**ν.ε.**
τούς ἥρω**ας** (ὁ ἥρως)	τους ήρω**ες**

Β2,1 Ονοματικοί και επιρρηματικοί προσδιορισμοί

Ονοματικοί προσδιορισμοί λέγονται τα ονόματα που προσδιορίζουν ονόματα· και επιρρηματικοί αυτοί που προσδιορίζουν ρήματα κυρίως, δηλώνοντας μια επιρρηματική σημασία (χρόνου, τόπου, αιτίας κτλ.).

B2,2 Ομοιόπτωτοι και ετερόπτωτοι προσδιορισμοί.

α) *Δεῖ ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις.* (= Πρέπει εσείς να δίνετε το παράδειγμα στους άλλους συμμάχους).

τοῖς ἄλλοις: είναι ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, επιθετικός στο *«συμμάχοις».*

β) *Τῆς νίκης τό μέγεθος ἔφραζον.* (= Έλεγαν το μέγεθος της νίκης).

τῆς νίκης: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο *«μέγεθος»* (γενική κτητική).

γ) *Ἡμεῖς φυλάττομεν τούς ὅρκους τῶν θεῶν.* (= Εμείς τηρούμε τους όρκους των θεών).

τῶν θεῶν: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο *«ὅρκους»* (γενική αντικειμενική).

δ) *Εἰμί εὐμενής παραστάτις οἰκέταις, βεβαία σύμμαχος τῶν πολεμικῶν ἔργων.* (= Είμαι ευνοϊκή βοηθός για τους δούλους πιστή σύμμαχος στα πολεμικά έργα).

εὐμενής: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορ., επιθετικός στο *«παραστάτις».*

οἰκέταις: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορ. στο *«παραστάτις»* (δοτική αντικειμενική).

βεβαία: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορ., επιθετικός στο *«σύμμαχος».*

τῶν ἔργων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορ. στο *«σύμμαχος»* (γενική αντικειμενική).

τῶν πολεμικῶν: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., επιθετικός στο *«ἔργων».*

ε) *Οἱ πολῖται οἴονται τά ξύλινα τείχη σωτηρίαν εἶναι τῇ πόλει.* (= Οι πολίτες νομίζουν ότι τα ξύλινα τείχη είναι σωτηρία για την πόλη).

τά ξύλινα: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορ., επιθετικός στο *«τείχη».*

B2,3 Φράσεις με επιθετικούς και κατηγορηματικούς προσδιορισμούς.

α) *Ὁ Ἥφαιστος τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει.* [= Ο Ήφαιστος κόβει με το τσεκούρι (που είναι) κοφτερό].

ὀξεῖ: είναι κατηγορηματικός προσδιορ. στο *«πελέκει».* Δηλώνει προσωρινή ιδιότητα.

β) *Σωκράτης συνῆν τοῖς ταπεινοῖς πολίταις.* (= Ο Σωκράτης συναναστρεφόταν τους απλούς πολίτες).

τοῖς ταπεινοῖς: επιθετικός προσδιορ. στο *«πολίταις».* Δηλώνει μόνιμη ιδιότητα.

γ) *Ἐπορεύοντο διά φιλίας τῆς Θρᾴκης.* [= Προχωρούσαν δια μέσου φιλικής της Θράκης (ή δια μέσου της Θράκης που ήταν φιλική)].

φιλίας: κατηγορηματικός προσδιορ. στο *«Θρᾴκης».* Δηλώνει προσωρινή ιδιότητα.

δ) *Λέγω ὑμῖν πᾶσαν τήν ἀλήθειαν.* (= Λέω σε σας όλη την αλήθεια).

πᾶσαν: κατηγορηματικός προσδιορ. στο *«ἀλήθειαν».* Το επίθετο **πᾶσα**-χωρίς άρθρο είναι κατεξοχήν κατηγορηματικός προσδιορισμός, που προσδιορίζει ομοιόπτωτα ουσιαστικά.

ε) *Νενίκηκας τόν φοβερώτατον Ἄρην.* (= Έχεις νικήσει τον πάρα πολύ φοβερό Άρη).

τόν φοβερώτατον: επιθετικός προσδιορ. στο *«Ἄρην».* Δηλώνει μόνιμη ιδιότητα.

στ) *Οἱ λύκοι ἐπιπεσόντες τοῖς προβάτοις ἐρήμοις διήρπαζον ταῦτα.* [= Οι λύκοι, αφού έπεσαν πάνω στα πρόβατα (που ήταν) έρημα, τα άρπαζαν].

ἐρήμοις: κατηγορηματικός προσδιορ. στο *«προβάτοις».* Δηλώνει προσωρινή ιδιότητα.

B2,4 Ουσιαστικά με επιθετικούς προσδιορισμούς

γενναίων στρατιωτών / **σεμνούς** θεούς **(δικαίους, θαλασσίους, ἀρχαίους)** / **θαλασσίου** ἰχθύος / **μεγάλην** δύναμιν **(ἰσχυράν, μικράν, φοβεράν)** / **ἀγαθούς** γονέας **(σοφούς, ἐνδόξους, τιμίους)** / **ἀληθοῦς** φράσεως **(αἰσχρᾶς, σαφοῦς)** / **κακῇ** πράξει **(καλῇ, αἰσχρᾷ)** / **μεγάλαις** θλίψεσι **(βαθείαις, βαρείαις)** /

B2,5 Προτάσεις με ομοιόπτωτους προσδιορισμούς.

α) *Ἐκινδυνεύσαμεν ὑπέρ* **τῆς κοινῆς** *σωτηρίας* (= ριχτήκαμε στον κίνδυνο για **την κοινή** σωτηρία).

β) *Τῶν νοσημάτων* **παντοδαπαί** *θεραπεῖαι τοῖς ἰατροῖς εὕρηνται* (= για τις αρρώστιες **κάθε είδους** θεραπείες από τους γιατρούς έχουν βρεθεί).

γ) *Οἱ πολέμιοι στρατεύουσιν εἰς τήν χώραν ἡμῶν μετά* **μεγάλου** *στρατοῦ* (= οι εχθροί εκστρατεύουν εναντίον της χώρας μας με μεγάλο στρατό).

δ) *Οἱ λόγοι* **τοῦ ἀγαθοῦ** *κριτοῦ πείθουσι τούς πολίτας* (= οι λόγοι **του καλού** κριτή πείθουν τους πολίτες).

Γ1 Ζεύγη λέξεων α.ε. και ν. ε.

ν. ε.	α.ε.	ν. ε.	α. ε.
ο θρήνος	ἡ οἰμωγή	ο δούλος	ὁ οἰκέτης
ο ευχαριστημένος	ὁ ἄσμενος	ο αγγελιοφόρος	ὁ ἄγγελος
η επόμενη μέρα	ἡ ὑστεραία	ο χαλκωματάς	ὁ χαλκεύς
η φρουρά	ἡ φυλακή	η συνέλευση	ὁ σύλλογος

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

Οι εμφύλιοι πόλεμοι υπήρξαν πολύ συχνά αιτία φθοράς για τους Έλληνες, που κατανάλωναν υλικές δυνάμεις και έχαναν τη ζωή τους σε αγώνες μεταξύ τους, τη στιγμή που το συμφέρον τους τους καλούσε να ενωθούν μπροστά στους κοινούς κινδύνους. Η διαπίστωση αυτής της ανάγκης για ενότητα, που διατυπώνεται εδώ από το Σπαρτιάτη Αγησίλαο, θα μπορούσε να αποτελέσει αφορμή παρόμοιου προβληματισμού, ακόμα και για τους σύγχρονους ανθρώπους.

Ἀγησίλαος πυθόμενος μάχην γεγονέναι περί Κόρινθον, καί Σπαρτιατῶν μέν ὀλίγους τεθνάναι, Κορινθίων δέ καί Ἀθηναίων καί τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῖς πολλούς, οὐκ ὤφθη περιχαρής οὐδ' ἐπηρμένος τῇ νίκῃ, ἀλλά πάνυ βαρύ στενάξας «φεῦ τῆς Ἑλλάδος» ἔφη «ἥ τοσούτους ὑφ' αὑτῆς ἀπολώλεκεν, ὅσοις ἀρκεῖ τούς βαρβάρους νικᾶν ἅπαντας».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	μετάφραση
Πυθόμενος Ἀγησίλαος	Όταν πληροφορήθηκε ο Αγησίλαος
γεγονέναι μάχην περί Κόρινθον,	ότι είχε γίνει μάχη κοντά στην Κόρινθο
καί Σπαρτιατῶν μέν τεθνάναι ὀλίγους,	και ότι απ' τους Σπαρτιάτες είχαν σκοτωθεί λίγοι,
Κορινθίων δέ καί Ἀθηναίων	ενώ απ' τους Κορίνθιους και τους Αθηναίους
και τῶν ἄλλων συμμάχων αὐτοῖς πολλούς,	και τους άλλους συμμάχους τους πολλοί,
οὐκ ὤφθη περιχαρής	δε φάνηκε χαρούμενος
οὐδ' ἐπηρμένος τῇ νίκῃ,	ούτε περήφανος για τη νίκη,
ἀλλά στενάξας πάνυ βαρύ ἔφη	αλλά αφού αναστέναξε πολύ βαριά είπε
«φεῦ τῆς Ἑλλάδος	«Αλίμονο στην Ελλάδα
ἥ ὑφ' αὑτῆς ἀπολώλεκεν τοσούτους,	που μόνη της έχει σκοτώσει τόσους πολλούς,
ὅσοις ἀρκεῖ νικᾶν	με όσους είναι αρκετό (δυνατό) να νικά (η Ελλάδα)
ἅπαντας τούς βαρβάρους».	όλους γενικά τους βαρβάρους».

Λεξιλόγιο

πυθόμενος (μετχ. αορ. β' του **πυνθάνομαι**) = όταν πληροφορήθηκε, έμαθε. **γεγονέναι** (απαρέμφ. παρακ. του **γίγνομαι**) = ότι είχε γίνει. **τεθνάναι** (απαρέμφ. παρακ. του **θνήσκω**) = ότι είχαν σκοτωθεί. **συμμάχων αὐτοῖς** = συμμάχων τους. **οὐκ ὤφθη** (παθητ. αόρ. του **ὁρῶμαι**) = δε φάνηκε. **περιχαρής** = χαρούμενος. **ἐπηρμένος** (μετχ. παρακ. του **ἐπαίρομαι**) = περήφανος, με έπαρση, αλαζονεία. **πάνυ βαρύ** = πολύ βαριά. **στενάξας** (μετχ. αορ. του **στενάζω**) = αφού αναστέναξε. Το ρήμα εύχρηστο στα ν.ε. μόνο σύνθετο (αναστενάζω). **φεῦ τῆς Ἑλλάδος** = αλίμονο για την Ελλάδα. **τοσούτους** (δεικτ. αντων.) = τόσους πολλούς. **ὑφ' αὑτῆς** (ὑπό αὑτῆς) = μόνη της, με τα ίδια της τα χέρια. **ἀπολώλεκεν** (οριστ. παρακ. του **ἀπόλλυμι**) = έχει καταστρέψει, έχει σκοτώσει. **ὅσοις ἀρκεῖ** = με όσους είναι αρκετό, δυνατό.

ΝΑ' ..

A1 Θέμα 13. «Θάλαττα, θάλαττα», φώναξαν οι Μύριοι, μόλις αντίκρισαν τον Πόντο.

Όπως είδαμε (εισαγ. θέματος 10) οι Μύριοι αντιμετωπίζοντας πολλές δυσκολίες και παθαίνοντας πολλές ταλαιπωρίες βάδιζαν το δρόμο της επιστροφής προς την Ελλάδα ύστερα από τη μάχη στα Κούναξα. Έτσι περνώντας τις χώρες των Ταόχων, Χαλύβων και Σκυθηνών φτάνουν στον Εύξεινο πόντο.

Καί ἀφικνοῦνται ἐπί τό ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δέ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεί δέ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπί τοῦ ὄρους, κραυγή πολλή ἐγένετο. Ἀκούσαντες δέ Ξενοφῶν καί οἱ ὀπισθοφύλακες, ᾠήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους. Ἐπειδή δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καί ἐγγύτερον, ἐδόκει δή μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καί ἀναβάς ἐφ' ἵππον καί Λύκιον καί τούς ἱππέας ἀναλαβών παρεβοήθει· καί τάχα δή ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν θάλαττα, θάλαττα καί παρεγγυώντων. Ἐπεί δέ ἀφίκοντο πάντες ἐπί τό ἄκρον, ἐνταῦθα δή περιέβαλλον ἀλλήλους καί στρατηγούς καί λοχαγούς δακρύοντες.

(Ξενοφ. Κύρ. Ἀνάβ. 4, 7, 21 - 24)

Λεξιλόγιο

ἐπί τό ὄρος = πάνω στο βουνό.

ὄνομα τῷ ὄρει = το όνομα του βουνού, στο βουνό.

ἐπεί = όταν.

ἐγένοντο ἐπί τοῦ ὄρους = έφτασαν στην κορφή του βουνού (του ρήμ. **γίγνομαι**).

ἀκούσαντες (χρονική μετ.) = όταν άκουσαν (του ρήμ. **ἀκούω**).

ᾠήθησαν = νόμισαν (του ρήμ. **οἴομαι**).

ἐπιτίθεσθαι (ειδικό απαρέμφατο) = ότι κάνουν επίθεση (του ρήμ. **ἐπιτίθεμαι**).

πλείων = περισσότερη, μεγαλύτερη.

ἐγγύτερον = πιο κοντά.

μεῖζόν τι = κάτι πολύ πιο σοβαρό.

ἀναβάς (χρονική μετχ.) = αφού ανέβηκε, καβάλησε (του ρήμ. **ἀναβαίνω**).

ἀναλαβών (χρονική μετ.) = αφού πήρε μαζί του (του ρήμ. **ἀναλαμβάνω**).

παρεβοήθει = έτρεχε να βοηθήσει (του ρήμ. **παραβοηθῶ**).

τάχα δή = αμέσως λοιπόν, την ίδια λοιπόν στιγμή.

ἀκούουσι βοώντων (κατηγορημ. μετ.) = ακούνε να φωνάζουν.

παρεγγυώντων (κατηγορημ. μετ.) = να μεταφέρουν την είδηση (του ρήμ. **παρεγγυῶ**).

ἐπί τό ἄκρον = πάνω στην κορφή (του βουνού).

ἐνταῦθα = τότε, εκεί.

περιέβαλλον ἀλλήλους = αγκάλιαζαν ο ένας τον άλλο.

κείμενο	**μετάφραση**
Καί τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ	Καί την πέμπτη μέρα
ἀφικνοῦνται ἐπί τό ὄρος·	φτάνουν πάνω στο βουνό·
τῷ δέ ὄρει	και του βουνού (κατά λέξη: στο βουνό)
ἦν ὄνομα Θήχης.	ήταν όνομα Θήχης[1].
Ἐπεί δέ οἱ πρῶτοι	Και όταν οι πρώτοι
ἐγένοντο ἐπί τοῦ ὄρους,	έφτασαν στην κορφή του βουνού,
ἐγένετο πολλή κραυγή.	ακούστηκε μεγάλη κραυγή.
Ἀκούσαντες δέ	Και όταν (*την*) άκουσαν
Ξενοφῶν καί οἱ ὀπισθοφύλακες,	ο Ξενοφώντας και οι οπισθοφύλακες,
ᾠήθησαν ·	νόμισαν
ἐπιτίθεσθαι ἔμπροσθεν	ότι τους κάνουν επίθεση από μπροστά
ἄλλους πολεμίους.	άλλοι εχθροί.
Ἐπειδή δ' ἡ βοή	Επειδή ωστόσο η βοή
ἐγίγνετο πλείων τε	ακουγόταν[2] όλο και μεγαλύτερη
καί ἐγγύτερον,	και πιο κοντά,
ἐδόκει δή τῷ Ξενοφῶντι	φαινόταν στον Ξενοφώντα
μεῖζόν τι εἶναι,	πως κάτι πιο σοβαρό συνέβαινε,
καί ἀναβάς ἐφ' ἵππον	και αφού ανέβηκε στο άλογό (*του*)
καί ἀναλαβών	και πήρε μαζί του
Λύκιον καί τούς ἱππέας	το Λύκιο και τους ιππείς,
παρεβοήθει·	έτρεχε να βοηθήσει·
καί τάχα δή	και την ίδια λοιπόν στιγμή
ἀκούουσι τῶν στρατιωτῶν	ακούνε τους στρατιώτες
βοώντων θάλαττα, θάλαττα	να φωνάζουν δυνατά «θάλασσα, θάλασσα»
καί παρεγγυώντων.	και να μεταβιβάζουν την είδηση.
Ἐπεί δέ ἀφίκοντο πάντες	Και όταν έφτασαν όλοι
ἐπί τό ἄκρον,	πάνω στην κορφή,
ἐνταῦθα δή δακρύοντες	τότε πια δακρύζοντας
περιέβαλλον ἀλλήλους	αγκάλιαζαν ο ένας τον άλλο
καί στρατηγούς καί λοχαγούς.	και τους στρατηγούς και τους λοχαγούς.

1. Πιο ελεύθερα: και το βουνό ονομαζόταν Θήχης.
2. Κατά λέξη: γινόταν.

ΓΑΛ·

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με την ένδειξη * σημειώνονται οι μτχ. βαρυτόνων ρημάτων Εν. Φωνής και τα αφωνόληκτα Γ΄ κλίσης).*

ἀφικνοῦνται: ρήμα οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **ἀφικνέομαι -οῦμαι** (ἀπό + ἱκνέομαι -οῦμαι). ΠΡΤ **ἀφικνούμην.** ΜΕΛ **ἀφίξομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀφικόμην.** ΠΡΚ **ἀφῖγμαι.** ΥΠΡ **ἀφίγμην.**

τό ὄρος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (σιγμόληκτο), ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό ὄρος** (τοῦ ὄρους).

* **ὄνομα:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (οδοντικόληκτο), ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **τό ὄνομα** (τοῦ ὀνόματ-ος).

ἦν: ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ ενικού προσώπου του **εἰμί.** ΠΡΤ **ἦ καί ἦν.** ΜΕΛ **ἔσομαι.** ΑΟΡ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγόνειν.**

ἐγένοντο: ρήμα οριστ. αορ. β΄, γ΄ πληθυντ. προσώπου του **γίγνομαι.** ΠΡΤ **ἐγιγνόμην.** ΜΕΛ **γενήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γεγένημαι** και **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγενήμην** και **ἐγεγόνειν.**

πολλή: επίθετο ανώμαλο, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθ. **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ** (συγκριτικός: **ὁ ἡ πλέων, τό πλέον** ή **ὁ ἡ πλείων, τό πλεῖον.** υπερθετικός: **ὁ πλεῖστος, ἡ πλείστη, τό πλεῖστον).**

ἐγένετο: ρήμα οριστ. αορ. β΄, γ΄ ενικού προσώπου, του **γίγνομαι** (βλέπε παραπάνω, λέξη: **ἐγένοντο).**

* **ἀκούσαντες:** μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **ἀκούω.** ΠΡΤ **ἤκουον.** ΜΕΛ **ἀκούσομαι.** ΑΟΡ **ἤκουσα.** ΠΡΚ **ἀκήκοα.** ΥΠΡ **ἀ(ή)κηκόειν.**

* **Ξενοφῶν:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (οδοντικόληκτο), αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ὁ Ξενοφῶν** (τοῦ Ξενοφῶντος).

* **ὀπισθοφύλακες:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (ουρανικόληκτο), αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ ὀπισθοφύλαξ** (τοῦ ὀπισθοφύλακ-ος)

ᾠήθησαν: ρήμα παθητ. αορ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **οἴομαι** και **οἶμαι.** ΠΡΤ **ᾠόμην** και **ᾤμην.** ΜΕΛ **οἰήσομαι.** ΑΟΡ **ᾠήθην.**

ἔμπροσθεν: τοπικό επίρρημα. Το **-θεν** δηλώνει κίνηση από τόπο.

ἄλλους: αόριστη επιμεριστική αντων. αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο** (κλίνεται σαν τα δευτερόκλιτα επίθετα).

ἐπιτίθεσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ἐπιτίθεμαι** (ἐπί + τίθεμαι). ΠΡΤ **ἐπετιθέμην.** ΜΕΛ **ἐπιθήσομαι** και Παθ. **ἐπιτεθήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἐπεθέμην** και Παθ. **ἐπετέθην.** ΠΡΚ. **ἐπιτέθειμαι** και **ἐπίκειμαι.** ΥΠΡ **(ἐπετεθείμην)** και **ἐπεκείμην.**

πλείων: επίθετο συγκριτ. βαθμού, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικού, του επιθ. **ὁ ἡ πλείων, τό πλεῖον** και **ὁ ἡ πλέων, τό πλέον** (θετικός: **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ.** υπερθετικός: **ὁ πλεῖστος, ἡ πλείστη, τό πλεῖστον).**

ἐγίγνετο: ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, γ΄ ενικού προσώπου, του **γίγνομαι** (βλέπε παραπάνω, λέξη **ἐγένοντο).**

ἐγγύτερον: επίρρημα συγκριτικού βαθμού (θετικός: **ἐγγύς.** συγκριτικός: **ἐγγύτερον** και **ἐγγυτέρω.** υπερθετικός: **ἐγγύτατα καί ἐγγυτάτω).**

ἐδόκει: ρήμα οριστ. παρατ., γ΄ ενικ. προσώπου, του **δοκεῖ** ΠΡΤ. **ἐδόκει.** ΜΕΛ. **δόξει.** ΑΟΡ **ἔδοξε.** ΠΡΚ **δέδοκται.** ΥΠΡ **ἐδέδοκτο.**

μεῖζον: επίθετο συγκριτικού βαθμού, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του επιθ. **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον** (βλέπε παραπάνω, λέξη: **μείζων).**

τι: αόριστη αντων. ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί.**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί** (βλέπε παραπάνω).

ἀναβάς: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀναβαίνω** (ἀνά + βαίνω). ΠΡΤ. **ἀνέβαινον.** ΜΕΛ **ἀναβήσομαι.** ΑΟΡ β΄ **ἀνέβην.** ΠΡΚ **ἀναβέβηκα.** ΥΠΡ **ἀνεβεβήκειν.**

τούς ἱππέας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ ἱππεύς** (τοῦ ἱππέως).

* **ἀναλαβών:** μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀναλαμβάνω** (ἀνά + λαμβάνω). ΠΡΤ **ἀνελάμβανον.** ΜΕΛ **ἀναλήψομαι.** ΑΠΡ β΄ **ἀνέλαβον.** ΠΡΚ **ἀνείληφα.** ΥΠΡ **ἀνειλήφειν.**

παρεβοήθει: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του ρήμ. **παραβοηθέω -ῶ** (παρά + βοηθέω -ῶ). ΠΡΤ **παρεβοήθουν.** ΜΕΛ **παραβοηθήσω.** ΑΟΡ **παρεβοήθησα.** ΠΡΚ **παραβεβοήθηκα.** ΥΠΡ **παρεβεβοηθήκειν (βοηθῶ:** παρασύνθετο από το **βοηθός** > **βοή** + **θέω).**

τάχα: επίρρημα από το επίθ. **ταχύς.**

ἀκούουσι: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀκούω** (βλέπε παραπάνω, λέξη **ἀκούσαντες).**

βοώντων: μετχ., ενεστ., ενεργ., φωνής αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ. του ρήμ. **βοάω -ῶ** (βλέπε παραπάνω, λέξη **βοῶντας).**

παρεγγυώντων: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ. του ρήμ. **παρεγγυάω -ῶ** (παρά + ἐγγυῶ). ΠΡΤ **παρηγγύων.** ΜΕΛ–, ΑΟΡ **παρηγγύησα.** ΠΡΚ **παρηγγύηκα.** ΥΠΡ **παρηγγυήκειν** [**ἐγγυῶ:** παρασύνθετο από το ουσιαστ. **ἐγγύη** (= εγγύηση) > **ἐν** + **γυῖον** (= μέλος του σώματος, το χέρι)].

ἀφίκοντο: ρήμα αορ. β΄, μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀφικνέομαι -οῦμαι** (βλέπε παραπάνω λέξη **ἀφικνοῦνται**).

πάντες: αόριστη επιμεριστική αντων. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.**

ἐνταῦθα: τοπικό επίρρημα (και άλλοτε χρονικό).

περιέβαλλον: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **περιβάλλω** (περί + βάλλω). ΠΡΤ **περιέβαλλον.** ΜΕΛ **περιβαλῶ.** ΑΟΡ β΄ **περιέβαλον.** ΠΡΚ **περιβέβληκα.** ΥΠΡ **περιεβεβλήκειν.**

ἀλλήλους: αλληλοπαθής αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **ἀλλήλων** (αρσεν., θηλ., ουδέτ). Η αντωνυμία βρίσκεται μόνο στον πληθυντικό αριθμό και στις πλάγιες πτώσεις.

★ **δακρύοντες:** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **δακρύω.** ΠΡΤ **ἐδάκρυον.** ΜΕΛ **δακρύσω.** ΑΟΡ **ἐδάκρυσα.** ΠΡΚ [**δεδάκρυκα**].

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἀφικνοῦνται: Εν. ἀφικνοῦνται, Πρτ. ἀφικνοῦντο, Μέλλ. ἀφίξονται, Αόρ. β΄ ἀφίκοντο, Πρκ. ἀφιγμένοι εἰσί, Υπ. ἀφιγμένοι ἦσαν.

ἦν: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

ἐγένοντο: Εν. γίγνονται, Πρτ. ἐγίγνοντο, Μέλλ. γενήσονται, Αόρ. β΄ ἐγένοντο, Πρκ. γεγένηνται, Υπ. ἐγεγένηντο.

ἐγένετο: Εν. γίγνεται, Πρτ. ἐγίγνετο, Μέλλ. γενήσεται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γεγένηται, Υπ. ἐγεγένητο.

ἀκούσαντες: Εν. ἀκούοντες, Μέλλ. ἀκουσόμενοι, Αόρ. ἀκούσαντες, Πρκ. ἀκηκοότες.

ᾠήθησαν: Εν. οἴονται, Πρτ. ᾤοντο, Μέλλ. οἰήσονται, Αόρ. ᾠήθησαν.

ἐπιτίθεσθαι: Εν. ἐπιτίθεσθαι, Μέλλ. ἐπιθήσεσθαι, ἐπιτεθήσεσθαι, Αόρ. ἐπιθέσθαι, ἐπιτεθῆναι, Πρκ. ἐπιτεθεῖσθαι και ἐπικεῖσθαι.

ἐγίγνετο: Εν. γίγνεται, Πρτ. ἐγίγνετο, Μέλλ. γενήσεται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γεγένηται, Υπ. ἐγεγένητο.

ἐδόκει: Εν. δοκεῖ, Πρτ. ἐδόκει, Μέλλ. δόξει, Αόρ. ἔδοξε, Πρκ. δέδοκται, Υπ. ἐδέδοκτο.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

ἀναβάς: Εν. ἀναβαίνων, Μέλλ. ἀναβησόμενος, Αόρ. β΄ ἀναβάς, Πρκ. ἀναβεβηκώς.

ἀναλαβών: Εν. ἀναλαμβάνων, Μέλλ. ἀναληψόμενος, Αόρ. β΄ ἀναλαβών, Πρκ. ἀνειληφώς.

παρεβοήθει: Εν. παραβοηθεῖ, Πρτ. παρεβοήθει, Μέλλ. παραβοηθήσει, Αόρ. παρεβοήθησε, Πρκ. παραβεβοήθηκε, Υπ. παρεβεβοηθήκει.

ἀκούουσι: Εν. ἀκούουσι, Πρτ. ἤκουον, Μέλλ. ἀκούσονται, Αόρ. ἤκουσαν, Πρκ. ἀκηκόασι, Υπ. ἠκηκόεσαν.

βοώντων: Εν. βοώντων, Μέλλ. βοησομένων, Αόρ. βοησάντων, Πρκ. [βεβοηκότων].

παρεγγυώντων: Εν. παρεγγυώντων, Μέλλ. –, Αόρ. παρεγγυησάντων, Πρκ. παρηγγυηκότων.

ἀφίκοντο: Εν. ἀφικνοῦνται, Πρτ. ἀφικνοῦντο, Μέλλ. ἀφίξονται, Αόρ. β΄ ἀφίκοντο, Πρκ. ἀφιγμένοι εἰσί, Υπ. ἀφιγμένοι ἦσαν.

περιέβαλλον: Εν. περιβάλλουσι, Πρτ. περιέβαλλον, Μέλλ. περιβαλοῦσι, Αόρ. β΄ περιέβαλον, Πρκ. περιβεβλήκασι, Υπ. περιεβεβλήκεσαν.

δακρύοντες: Εν. δακρύοντες, Μέλλ. δακρύσοντες, Αόρ. δακρύσαντες, (Πρκ. δεδακρυκότες).

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἀφικνοῦνται: Ορ. ἀφικνοῦνται, Υπ. ἀφικνῶνται, Ευκτ. ἀφικνοῖντο, Προστ. ἀφικνείσθων, Απαρ. ἀφικνεῖσθαι, Μτχ. ἀφικνούμενος, -η, -ον.

ἐγένοντο: Ορ. ἐγένοντο, Υπ. γένωνται, Ευκτ. γένοιντο, Προστ. γενέσθων, Απαρ. γενέσθαι, Μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

ἐγένετο: Ορ. ἐγένετο, Υπ. γένηται, Ευκτ. γένοιτο, Προστ. γενέσθω, Απαρ. γενέσθαι, Μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

ᾠήθησαν: Ορ. ᾠήθησαν, Υπ. οἰηθῶσι, Ευκτ. οἰηθεῖεν, Προστ. οἰηθέντων, Απαρ. οἰηθῆναι, Μτχ. οἰηθείς, -θεῖσα, -θέν.

ἀκούουσι: Ορ. ἀκούουσι, Υπ. ἀκούωσι, Ευκτ. ἀκούοιεν, Προστ. ἀκουόντων, Απαρ. ἀκούειν, Μτχ. ἀκούων, -ουσα, -ον.

ἀφίκοντο: Ορ. ἀφίκοντο, Υπ. ἀφίκωνται, Ευκτ. ἀφίκοιντο, Προστ. ἀφικέσθων, Απαρ. ἀφικέσθαι, Μτχ. ἀφικόμενος, -η, -ον.

ΝΑΙ

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **Καί ἀφικνοῦνται ... ἡμέρᾳ**: κύρια πρόταση. **ἀφικνοῦνται**: ρήμα. **οἱ Ἕλληνες**: ενν. υποκ. **ἐπί τό ὄρος**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **τῇ** (πέμπτη) **ἡμέρᾳ**: δοτική ως επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει χρόνο. **πέμπτῃ**: επιθ. προσδ. στο *«ἡμέρᾳ»*.

2. **ὄνομα δέ τῷ ὄρει ἦν Θήχης**: κύρια πρόταση. **ἦν**: ρήμα (εδώ είναι υπαρκτικό). **ὄνομα**: υποκ. **Θήχης**: παράθεση. **τῷ ὄρει**: δοτική κτητική.

3. **ἐπεί δέ ... ἐγένοντο ἐπί τοῦ ὄρους**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἐγένοντο**: ρήμα **οἱ πρῶτοι**: υποκ. **ἐπί τοῦ ὄρους**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου.

4. **κραυγή πολλή ἐγένετο**: κύρια πρόταση. **ἐγένετο**: ρήμα. **κραυγή**: υποκ. **πολλή**: επιθετ. προσδιορ. στο *«κραυγή»*.

5. **ἀκούσαντες ... ᾠήθησαν ... πολεμίους**: κύρια πρόταση. **ᾠήθησαν**: ρήμα. **Ξενοφῶν, οἱ ὀπισθοφύλακες**: υποκ. του ρήμ. **ἐπιτίθεσθαι**: αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **πολεμίους**: υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **ἄλλους**: επιθετ. προσδιορ. στο *«πολεμίους»*. **ἔμπροσθεν**: επιρρ. προσδιορ. τόπου. Το **- θεν** δηλώνει κίνηση από τόπο. **ἀκούσαντες**: χρονική μετχ. **Ξενοφῶν, οἱ ὀπισθοφύλακες**: υποκ. της μετχ.

6. **ἐπειδή ... ἐγίγνετο καί ἐγγύτερον**: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **ἐγίγνετο**: ρήμα. **ἡ βοή**: υποκ. **πλείων**: κατηγορούμενο στο *«ἡ βοή»*. **ἐγγύτερον**: επιρρ. προσδιορ. τόπου.

7. **ἐδόκει ... τῷ Ξενοφῶντι**: κύρια πρόταση. **ἐδόκει**: ρήμα (απρόσωπο). **εἶναι**: υποκ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **τῷ Ξενοφῶντι**: δοτική προσώπου στο *«ἐδόκει»*. **τι**: υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **μεῖζον**: επιθετ. προσδιορ. στο *«τι»*.

8. **καί ἀναβάς ... παρεβοήθει**: κύρια πρόταση. **παρεβοήθει**: ρήμα. **Ξενοφῶν**: ενν. υποκ. **ἀναβάς – ἀναλαβών**: χρονικές μετχ. **Ξενοφῶν**: ενν. υποκ. των μετχ. **ἐφ' ἵππον**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο. **Λύκιον, τούς ἱππέας**: αντικ. της μετχ. «ἀναλαβών».

9. **καί τάχα δή ἀκούουσι ... παρεγγυώντων**: κύρια πρόταση. **ἀκούουσι**: ρήμα. **Ξενοφῶν, οἱ ὀπισθοφύλακες**: ενν. υποκ. **τῶν στρατιωτῶν**: αντικ. του ρήμ. (το ρήμα *ἀκούω* συχνά συντάσσεται με γενική). **βοώντων, παρεγγυώντων**: μετχ. από το *«ἀκούουσι»* που προσδιορίζουν το αντικείμενό του ως κατηγορηματικοί προσδ. Οι μετχ. αυτές λέγονται κατηγορηματικές και μεταφράζονται με το **να**. Συχνά κατηγορηματικές μετχ. εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν αίσθηση όπως εδώ το *«ἀκούουσι»* (βλ. και θέμ. 7. πρότ. 1). **θάλαττα, θάλαττα**: Οι ονομαστικές αυτές δίνουν αυτούσια (σε *ευθύ λόγο* όπως λέμε, δηλ. όπως ακριβώς ειπώθηκε χωρίς γλωσσικές μεταβολές) τη φωνή και τη φράση των στρατιωτών. **τάχα**: επιρρ. προσδ. χρόνου.

10. **ἐπεί δέ ἀφίκοντο ... ἄκρον**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἀφίκοντο**: ρήμα. **πάντες**: υποκ. **ἐπί τό ἄκρον**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου.

11. **ἐνταῦθα δή ... δακρύοντες**: κύρια πρόταση. **περιέβαλλον**: ρήμα. **πάντες**: ενν. υποκ. **ἀλλήλους, στρατηγούς, λοχαγούς**: αντικ. του ρήμ. **δακρύοντες**: τροπική μετχ. **πάντες**: ενν. υποκ. της μετχ.

Νόημα

Ο Ξενοφώντας στην περικοπή αυτή μας περιγράφει τη σκηνή που δημιουργήθηκε, όταν οι Έλληνες φτάνοντας σε ένα βουνό που λεγόταν Θήχης αντίκρισαν τη θάλασσα. Όταν οι πρώτοι άντρες του στρατεύματος έφτασαν στην κορφή του βουνού, δημιουργήθηκε θόρυβος που όλο και μεγάλωνε, όσο πιο πολλοί άντρες συγκεντρώνονταν στην κορφή. Έτσι ο Ξενοφώντας νόμισε ότι κάτι πολύ σοβαρό συνέβαινε και έτρεξε με το άλογό του προς την κορφή. Τότε άκουσε την κραυγή «θάλαττα, θάλαττα». Δάκρυα χαράς και εναγκαλισμοί μεταξύ στρατιωτών και αξιωματικών επισφράγισαν το γεγονός.

Για το περιεχόμενο

Οι Μύριοι προχωρούσαν μέσα σε εχθρική χώρα και βέβαια τίποτα καλό δεν περίμεναν να συναντήσουν. Έτσι, όταν άκουσε ο Ξενοφώντας τις κραυγές των στρατιωτών, έκανε μια λογική σκέψη: κάποιοι νέοι εχθροί έκαναν επίθεση στην εμπροσθοφυλακή των Μυρίων. Ευτυχώς όμως αυτή τη φορά οι κραυγές ήταν για κάτι ευχάριστο. Οι Μύριοι επιτέλους έβλεπαν τη θάλασσα.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) **Οἱ γῦπες** *καὶ οἱ* **ἱέρακες**	**Οι γύπες** και τα **γεράκια**
ἁρπάζουσιν τούς μικρούς **ὄρνιθας.**	αρπάζουν τα μικρά **πουλιά.**
β) Αἱ πονηραί **ἐλπίδες** *εἰσίν κακοί σύμβουλοι.*	Οι κακές **ελπίδες** είναι κακοί σύμβουλοι.
γ) Κῦρος **καταπηδήσας ἀπό τοῦ ἅρματος**	Ο Κύρος, **αφού πήδησε από το άρμα κάτω,**
ἔλαβε **τόν θώρακα.**	πήρε **το θώρακα.**
δ) Οἱ παῖδες	Τα παιδιά
πολλάκις *ἁμαρτάνουσιν* **ἀγνοίᾳ.**	**πολλές φορές** κάνουν σφάλμα **από άγνοια.**
ε) Τυφλός τά τ' **ὦτα,**	Είσαι τυφλός στ' **αυτιά,**
τόν τε **νοῦν**	στο **νου**
τά τ' **ὄμματ'** *εἶ.*	και στα **μάτια.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) γῦπες = αρπακτικά πουλιά, γύπες.
ἱέρακες = γεράκια.
ὄρνιθας = πουλιά.
ἁρπάζουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἁρπάζω.** Χρον. αντικ.: Εν. ἁρπάζουσι, Πρτ. ἥρπαζον, Μέλλ. ἁρπάσουσι και ἁρπάσονται, Αόρ. ἥρπασαν, Πρκ. ἡρπάκασι, Υπρ. ἡρπάκεσαν.
πονηραί: ονομ. πληθ. γένους θηλ. του επιθέτου **πονηρός, πονηρά, πονηρόν** (= κακός).
γ) καταπηδήσας: ον. εν. γένους αρσ. της μτχ. αορ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **καταπηδάω - ῶ** (= πηδώ κάτω, κατεβαίνω). Χρον. αντικ.: Εν. καταπηδῶν, Μέλλ. καταπηδησόμενος, Αόρ. καταπηδήσας, Πρκ. καταπεπηδηκώς.
ἔλαβε: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λαμβάνω** (= παίρνω).
δ) ἀγνοίᾳ: δοτ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ ἄγνοια.**
πολλάκις: επίρρημα χρονικό.
ἁμαρτάνουσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἁμαρτάνω** (= κάνω σφάλμα). Χρον. αντικ.: Εν. ἁμαρτάνουσι, Πρτ. ἡμάρτανον, Μέλλ. ἁμαρτήσονται, Αόρ. β΄ ἥμαρτον, Πρκ. ἡμαρτήκασι, Υπρ. ἡμαρτήκεσαν.
ε) ὦτα = αυτιά.
ὄμματα = μάτια.
εἶ: β΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του ρήμ. εἰμί (= είμαι).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **οἱ γῦπες:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - χειλικόληκτο, αρσεν. γέν., ονομαστ. πληθυντ., του ονόματος **ὁ γύψ** (γύπς = γύψ. Το **ς** είναι ληκτικό σύμφωνο, δηλ. μπορεί να βρίσκεται στο τέλος μιας λέξης).

πτώσεις	ενικός		πληθυντικός	
ονομ.	ὁ	γύψ (γύπ **-ς**)	οἱ	γῦπ **-ες**
γεν.	τοῦ	γυπ **-ός**	τῶν	γυπ **ῶν**
δοτ.	τῷ	γυπ **-ί**	τοῖς	γυψί (γυπ **-σί**)
αιτιατ.	τόν	γῦπ **-α**	τούς	γῦπ **-ας**
κλητ.	ὦ	γύψ (γύπ **-ς**)	ὦ	γῦπ **-ες**

ΝΑΙ

ἱέρακες: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - ουρανικόληκτο, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ονόματ. **ὁ ἱέραξ** (ἱέρακς = ἱέραξ. Ο χαρακτήρας **κ** και το ληκτικό σύμφωνο **ς** έδωσαν το διπλό **ξ**).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ὁ	ἱέραξ (ἱέρακ **-ς**)	οἱ	ἱέρακ **-ες**
γεν.	τοῦ	ἱέρακ **-ος**	τῶν	ἱεράκ **-ων**
δοτ.	τῷ	ἱέρακ **-ι**	τοῖς	ἱέραξι (ἱέρακ **-σι**)
αιτιατ.	τόν	ἱέρακ **-α**	τούς	ἱέρακ **-ας**
κλητ.	ὦ	ἱέραξ (ἱέρακ **-ς**)	ὦ	ἱέρακ **-ες**

ὄρνιθας: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόματ. **ὁ ὄρνις** (ὄρνιθ -ς, όπου το οδοντικό πριν από το **ς** αποβάλλεται).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ὁ	ὄρνι -ς	οἱ	ὄρνιθ **-ες**
γεν.	τοῦ	ὄρνιθ **-ος**	τῶν	ὀρνίθ **-ων**
δοτ.	τῷ	ὄρνιθ **-ι**	τοῖς	ὄρνι **-σι**
αιτιατ.	τόν	ὄρνι **-ν**	τούς	ὄρνιθ **-ας**
κλητ.	ὦ	ὄρνι -	ὦ	ὄρνιθ **-ες**

Το οδοντικό **θ** αποβλήθηκε πριν από το **σ** και **ν** και στην κλητική αποβλήθηκε, γιατί δεν είναι ληκτικό σύμφωνο.

παρατηρήσεις: Τα οδοντικόληκτα ουσιαστικά:

(i) Είναι είτε *καταληκτικά* (έχουν κατάληξη) σε **-ς**, μονόθεμα (Ἑλληνί-ς, Ἑλληνίδ -ος. ὄρνι -ς, ὄρνιθ -ος, ἀνδριάς, ἀνδριάντ -ος, κτλ.), είτε *ακατάληκτα* (δεν έχουν κατάληξη) σε **-ων, -οντος,** διπλόθεμα (γέρων, γέροντ -ος, όπου το **τ** στην ονομαστική ενικού αποβάλλεται, γιατί δεν είναι ληκτικό σύμφωνο) είτε και *ουδέτερα* σε **-α, -ατος** (σῶμα, σώματ -ος, όπου το **τ** στην ονομαστική ενικού αποβάλλεται, γιατί δεν είναι ληκτικό σύμφωνο).

(ii) Τα βαρύτονα (που δεν τονίζονται στη λήγουσα) σε **-ις** έχουν κατάληξη **-ν** στην αιτιατική ενικού (ὄρνις **-ὄρνι -ν,** χάρις **-χάρι -ν**) και χωρίς κατάληξη την κλητική του ενικού (ὄρνι -, χάρι -). Επίσης χωρίς κατάληξη στην κλητική και τα **τυραννίς** και **παῖς** (τυραννί -, παῖ -), αν και δεν είναι βαρύτονα.

(iii) Τα σε **-ας, -αντος** βαρύτονα σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με το θέμα (ἐλέφαν, από το ἐλέφαντ - με αποβολή του **τ** που δεν είναι ληκτικό σύμφωνο).

(iv). Σε μερικά οδοντικόληκτα με θέμα σε **-ντ** έγινε συναίρεση μέσα στο θέμα: **α+ω** ή **α+ο=ω, α+ε** ή **α+ει=α** και **ο+ει** ή **ο+ε=ου** (Ξενοφάων = Ξενοφῶν και Ξενοφάοντ -ος = Ξενοφῶντος, ἀλλάεντς= ἀλλάεις = ἀλλᾶς και ἀλλάεντ -ος = ἀλλᾶντος, πλακόεντς = πλακόεις = πλακοῦς και πλακόεντος = πλακοῦντος).

β) **ἐλπίδες:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - οδοντικόληκτο, θηλ. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ονόμ. **ἡ ἐλπίς, -ίδος** (ἐλπίδ -ς, όπου το οδοντικό **δ** αποβάλλεται πριν από το **ς**).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ἡ	ἐλπί **-ς**	αἱ	ἐλπίδ **-ες**
γεν.	τῆς	ἐλπίδ **-ος**	τῶν	ἐλπίδ **-ων**
δοτ.	τῇ	ἐλπίδ **-ι**	ταῖς	ἐλπί **-σι**
αιτιατ.	τήν	ἐλπίδ **-α**	τάς	ἐλπίδ **-ας**
κλητ.	ὦ	ἐλπί **-ς**	ὦ	ἐλπίδ **-ες**

γ) **ἅρματος:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - οδοντικόληκτο, ουδετ. γένους, γενικής ενικ. του ονόμ. **τό ἅρμα** (βλέπε παραπάνω, φράση α΄, παρατήρηση i).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	τό	ἅρμα	τά	ἅρματ **-α**
γεν.	τοῦ	ἅρματ **-ος**	τῶν	ἁρμάτ **-ων**
δοτ.	τῷ	ἅρματ **-ι**	τοῖς	ἅρμα **-σι**
αιτιατ.	τό	ἅρμα	τά	ἅρματ **-α**
κλητ.	ὦ	ἅρμα	ὦ	ἅρματ **-α**

θώρακα: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - ουρανικόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ θώραξ** (βλέπε παραπάνω, φράση α΄, λέξη *«ἱέρακες»*).

δ) **παῖδες:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ., του ονόμ. **ὁ παῖς**.

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ὁ	παῖς	οἱ	παῖδες
γεν.	τοῦ	παιδός	τῶν	παίδων
δοτ.	τῷ	παιδί	τοῖς	παισί
αιτιατ.	τόν	παῖδα	τούς	παῖδας
κλητ.	ὦ	παῖ	ὦ	παῖδες

ε) **ὦτα:** ουσιαστικό ανώμαλο μεταπλαστό ι κλίνεται κατά την Γ΄ κλίση, ουδετ. γένους, τιατ. πληθ., του ονόμ. **τό οὖς.**

πτώσεις	ενικός		πληθυντικός	
ονομ.	τό	οὖς	τά	ὦτα
γεν.	τοῦ	ὠτός	τῶν	ὤτων
δοτ.	τῷ	ὠτί	τοῖς	ὠσί
αιτιατ.	τό	οὖς	τά	ὦτα
κλητ.	ὦ	οὖς	ὦ	ὦτα

ὄμματα: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο - οδοντικόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθ., του ονόμ. τό **ὄμμα.** Για την κλίση δες πιο πάνω *τό ἅρμα.*

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) οἱ γῦπες καί οἱ ἱέρακες τούς μικρούς ὄρνιθας ἁρπάζουσι: κύρια πρόταση. **ἁρπάζουσι:** ρήμα. **οἱ γῦπες, οἱ ἱέρακες:** υποκ. **τούς ὄρνιθας:** αντικ. **(τούς) μικρούς:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., επιθετικός στο *ὄρνιθας.*

β) αἱ πονηραί ἐλπίδες κακοί σύμβουλοί εἰσιν: κύρια πρόταση. **εἰσιν:** ρήμα. **αἱ ἐλπίδες:** υποκ. **(αἱ) πονηραί:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., επιθετικός στο *ἐλπίδες.* **σύμβουλοι:** κατηγορούμενο στο *ἐλπίδες,* γιατί το *εἰσίν* είναι συνδετικό. **κακοί:** ονοματ. ομοιόπτωτος προσδιορ., επιθετ. στο *σύμβουλοι.*

γ) Κῦρος καταπηδήσας ἀπό τοῦ ἅρματος ἔλαβε τόν θώρακα: κύρια πρόταση. **ἔλαβε:** ρήμα. **Κῦρος:** υποκ. **τόν θώρακα:** αντικ. **καταπηδήσας:** χρον. μτχ. ως επιρρ. προσδιορ. του χρόνου. **Κῦρος:** υποκ. και της μτχ. **ἀπό τοῦ ἅρματος:** επιρρηματικός προσδιορ. που προσδιορίζει τη μτχ. *καταπηδήσας,* εμπρόθετος που δηλώνει τόπο (κίνηση από τόπο).

δ) ἀγνοίᾳ πολλάκις οἱ παῖδες ἁμαρτάνουσιν: κύρια πρόταση. **ἁμαρτάνουσιν:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** υποκ. **ἀγνοίᾳ:** επιρρηματικός προσδιορισμός που εκφέρεται με πλάγια πτώση και προσδιορίζει το ρήμα *ἁμαρτάνουσι.* Είναι δοτική που δηλώνει αιτία. **πολλάκις:** επιρρηματικός προσδιορισμός (επίρρημα) που προσδιορίζει το ρήμα *ἁμαρτάνουσι* και δηλώνει χρόνο.

ε) τυφλός τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματ' εἶ: κύρια πρόταση. **εἶ:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τυφλός:** κατηγ. στο *σύ.* **τά ὦτα, τόν νοῦν, τά ὄμματα:** Είναι αιτιατικές της αναφοράς στο *τυφλός,* ως ονοματικοί προσδιορισμοί ετερόπτωτοι (βλ. Α.Β. Μουμτζάκη, Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής, § 38).

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση ουσιαστικών Γ΄ κλίσης.

Ενικός αριθμός

Ονομ.	ὁ	χάλυψ	φύλαξ	γίγας	ἡ	φάλαγξ	ἐλπίς	ἔρις
Γεν.	τοῦ	χάλυβος	**φύλακος**	**γίγαντος**	τῆς	φάλαγγος	**ἐλπίδος**	**ἔριδος**
Δοτ.	**τῷ**	**χάλυβι**	φύλακι	**γίγαντι**	**τῇ**	**φάλαγγι**	**ἐλπίδι**	**ἔριδι**
Αιτ.	**τόν**	**χάλυβα**	**φύλακα**	γίγαντα	**τήν**	**φάλαγγα**	ἐλπίδα	**ἔριν**
Κλητ.	ὦ	χάλυψ	φύλαξ	γίγαν	ὦ	φάλαγξ	ἐλπίς	ἔρι

Πληθυντικός αριθμός

Ον.	οἱ	χάλυβες	φύλακες	γίγαντες	αἱ	φάλαγγες	ἐλπίδες	ἔριδες
Γεν.	**τῶν**	**χαλύβων**	**φυλάκων**	**γιγάντων**	**τῶν**	**φαλάγγων**	**ἐλπίδων**	**ἐρίδων**
Δοτ.	**τοῖς**	**χάλυψι**	**φύλαξι**	**γίγασι**	**ταῖς**	**φάλαγξι**	**ἐλπίσι**	ἔρισι
Αιτ.	**τούς**	**χάλυβας**	**φύλακας**	**γίγαντας**	**τάς**	**φάλαγγας**	**ἐλπίδας**	**ἔριδας**
Κλητ.	ὦ	χάλυβες	φύλακες	γίγαντες	ὦ	φάλαγγες	ἐλπίδες	ἔριδες

1. Τα βαρύτονα οδοντικόληκτα σε **-ις** (γενική: **-ιδος, -ιτος, -ιθος**) σχηματίζουν την αιτιατική ενικού σε **-ν** (π.χ. **τήν ἔριν, τόν ὄρνιν, τήν χάριν**), όπως και τα φωνηεντόληκτα σε **-ις** ή **-υς** (γενική: **-εως**) και **-υς** (γενική: **-υος**).

Σχηματίζουν την αιτιατική του ενικού με κατάληξη **-α** όλα τα υπόλοιπα αφωνόληκτα και φωνηεντόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης.

2. Τα αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης σχηματίζουν τη γενική του ενικού με κατάληξη **-ος.**

Μερικά φωνηεντόληκτα σχηματίζουν τη γενική ενικού με κατάληξη **-ος** (π.χ. ἥρωος, ἰχθύος), ενώ όσα λήγουν σε **-ις** ή **-υς** διπλόθεμα σχηματίζουν τη γενική με κατάληξη **-ως** (π.χ. πόλις, πόλεως / πέλεκυς, πελέκεως). Σε **-ως** σχηματίζουν επίσης τη γενική ενικού και τα φωνηεντόληκτα σε **-εύς** (π.χ. βασιλεύς, βασιλέως).

3. Τα αφωνόληκτα ουσιαστικά της Γ΄ κλίσης σχηματίζουν την αιτιατική του πληθυντικού με κατάληξη **-ας**.

Από τα φωνηεντόληκτα άλλα σχηματίζουν την αιτιατική του πληθυντικού με κατάληξη **-ας** (π.χ. *ἥρωας, ἱππέας*), άλλα με κατάληξη **-ς** (π.χ. *ἰχθῦς*) και άλλα κατ' αναλογία προς την ονομαστική σε **-εις** (π.χ. *πόλεις, δυνάμεις*).

Στα ν.ε. τα αντίστοιχα ουσιαστικά των αφωνολήκτων της α. ε. σχηματίζουν την αιτιατική πληθυντικού σε **-ες** (π.χ. *τις ελπίδες, τους φύλακες, τους γίγαντες).*

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στα φωνηεντόληκτα (π.χ. οι ήρωες – τους ήρωες, οι ιππείς – τους ιππείς, οι Ερινύες – τις Ερινύες). Γενικά στα νέα ελληνικά η αιτιατική πληθυντικού συμπίπτει με την ονομαστική πληθυντικού.

Β1,2 Πτώσεις ουσιαστικών με τα επίθετά τους.

Ενικός αριθμός

Γενική:	γέροντος	ἀνθρώπου	ἰσχυρᾶς	φλογός	τεθρίππου	ἅρματος
Δοτική:	γέροντι	ἀνθρώπῳ	ἰσχυρᾷ	φλογί	τεθρίππῳ	ἅρματι

Πληθυντικός αριθμός

Γενική:	γερόντων	ἀνθρώπων	ἰσχυρῶν	φλογῶν	τεθρίππων	ἁρμάτων
Δοτική:	γέρουσι	ἀνθρώποις	ἰσχυραῖς	φλοξί	τεθρίπποις	ἅρμασι

Β1,3 Ζεύγη λέξεων.

πλουσίους	– (ἄρχων) **ἄρχοντας**	γεωγραφικοῦ	– (πίναξ) **πίνακος**
πολλοῖς	– (χρῆμα) **χρήμασιν**	λαμπρᾶς	– (ἐσθής) **ἐσθῆτος**
ματαίαν	– (ἐλπίς) **ἐλπίδα**	λιθίνης	– (πλάξ) **πλακός**
μεγάλην	– (χάρις) **χάριν**	χαλκοῦς	– (ἀνδριάς) **ἀνδριάντας**
σκληρόν	– (χάλυψ) **χάλυβα**		

Β1,4 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό και αντίστροφα

α) *Οἱ γῦπες τούς ὄρνιθας ἁρπάζουσιν.* (= Οι γύπες αρπάζουν τα πουλιά).
Ὁ γύψ τόν ὄρνιν ἁρπάζει.

β) *Αἱ πονηραί ἐλπίδες κακοί σύμβουλοί εἰσιν.* (= Οι κακές ελπίδες είναι κακοί σύμβουλοι).
Ἡ πονηρά ἐλπίς κακός σύμβουλός ἐστιν.

γ) *Ἀλώπηξ λέοντα ὠνείδιζεν.* (= Αλεπού κορόιδευε λιοντάρι).
Ἀλώπεκες λέοντας ὠνείδιζον.

δ) *Καταβαίνει ἀπό τοῦ ἅρματος καί λαμβάνει τόν θώρακα.* (= Κατεβαίνει από το άρμα και παίρνει το θώρακα).
Καταβαίνουσι ἀπό τῶν ἁρμάτων καί λαμβάνουσι τούς θώρακας.

ε) *Οἱ Θρᾷκες οὐκ ἐβούλοντο ἀσπίσι Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι.* (= Οι Θράκες δεν ήθελαν να αγωνίζονται με ασπίδες εναντίον των Λακεδαιμονίων).
Ὁ Θρᾷξ οὐκ ἐβούλετο ἀσπίδι Λακεδαιμονίῳ διαμάχεσθαι.

Β2,1 Κλίση της μετοχής του εἰμί.

Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός	
ὤν	οὖσα	ὄν	ὄντες	οὖσαι	ὄντα
ὄντος	οὔσης	ὄντος	ὄντων	οὐσῶν	ὄντων
ὄντι.	οὔσῃ	ὄντι	οὖσι	οὔσαις	οὖσι
ὄντα	οὖσαν	ὄν	ὄντας	οὔσας	ὄντα
ὤν	οὖσα	ὄν	ὄντες	οὖσαι	ὄντα

Β2,2 Φράσεις με μετοχές σε διάφορες πτώσεις.

α) τοῖς	παροῦσι	πράγμασι		β) τῶν	παρόντων	φυλάκων
τούς	ἐπιβλέποντας	φύλακας		τοῖς	φεύγουσιν	ἱππεῦσι
οἱ	δακρύοντες	γέροντες		τόν	μανθάνοντα	παῖδα
τῶν	φευγόντων	ἱππέων		τάς	διεχούσας	φάλαγγας
τοῖς	ἀκούουσιν	ὀπισθοφύλαξι		τῆς	παρούσης	δυνάμεως

Β2,3 Φράσεις με μετοχές σε διάφορες πτώσεις.

α) *Ἰσχυρῶς ἐκόλαζον τούς* **γιγνώσκοντας** *μέν, ἀλλά μή* **λέγοντας** *τήν ἀλήθειαν.* (= Αυστηρά τιμωρούσαν αυτούς **που ήξεραν** την αλήθεια, αλλά δεν την **έλεγαν**).

β) *Οἱ πολέμιοι φεύγουσι, οἱ μέν* **διώκοντες,** *οἱ δέ* **ἁρπάζοντες.** (= Οἱ ἐχθροί φεύγουν, άλλοι **καταδιώκοντας** και άλλοι **κάνοντας λεηλασίες**).

γ) *Τοῖς* **θαυμάζουσι** *ἔλεγε τάδε· μή θαυμάζετε τοῖς* **παροῦσι** *πράγμασιν, οὐδέν γάρ οἱ πολέμιοι δύνανται.* (= Σ' αυτούς **που απορούσαν** έλεγε τα εξής· μην παραξενεύεστε για την **τωρινή** κατάσταση, γιατί οι εχθροί δεν έχουν καμιά δύναμη).

δ) *Ἐπέπληττε πολλοῖς τῶν* **ἁμαρτανόντων, λέγων** *οὐδέν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλο φάρμακον.* (= Κτυπούσε πολλούς από αυτούς **που παρανομούσαν, λέγοντας**: δεν υπάρχει κανένα άλλο φάρμακο γι' αυτούς).

ε) *Ἔρχεται ἡ Μανδάνη πρός τόν πατέρα* **ἔχουσα** *τόν Κῦρον, τόν υἱόν. Ὁ Κῦρος* **γιγνώσκων** *τόν Ἀστυάγην πατέρα τῆς μητρός* **ὄντα** *ἠσπάζετο αὐτόν.* (= Έρχεται η Μανδάνη προς τον πατέρα **έχοντας μαζί** τον Κύρο, το γιο. Ο Κύρος **που ήξερε ότι** ο Αστυάγης **ήταν** πατέρας της μητέρας τον φιλούσε.

Β3,1 Φράσεις με επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

α) **Ῥᾳδίως** *τόν ποταμόν διαβαίνουσιν.* (= **Εύκολα** περνάνε το ποτάμι).

Ῥᾳδίως: είναι επίρρημα ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου.

β) *Τῆς παρελθούσης* **νυκτός** *Ἱπποκράτης τήν θύραν* **τῇ βακτηρίᾳ** *ἔκρουεν.* (Ο Ιπποκράτης **στη διάρκεια** της περασμένης **νύχτας** χτυπούσε την πόρτα **με τη μαγκούρα**).

νυκτός: είναι γενική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορισμός και σημαίνει χρόνο (γενική του χρόνου).

τῇ βακτηρίᾳ: είναι δοτική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορισμός και σημαίνει όργανο (δοτική του οργάνου).

γ) **Τῇ ὑστεραίᾳ** *πορεύονται* **εἰς Σινώπην.** (= **Την επομένη** προχωρούν **στη Σινώπη**).

τῇ ὑστεραίᾳ: είναι δοτική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορ. του χρόνου (δοτική του χρόνου).

εἰς Σινώπην: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός ως επιρρηματικός που σημαίνει κίνηση προς έναν τόπο.

δ) *Ἡμεῖς* **περιφανῶς** *ἀδικούμεθα.* (= Εμείς **ολοφάνερα** αδικούμαστε).

περιφανῶς: είναι επίρρημα ως επιρρηματικός προσδιορ. του τρόπου.

ε) *Ἐκαλέσαμεν* **μετ' αὐτῶν** *καί Πρόδικον καί Ἱππίαν, ἵνα ἐπακούσωσι Πρωταγόρου.* (= Καλέσαμε **μαζί μ' αυτούς** και τον Πρόδικο και τον Ιππία, για να ακούσουν τον Πρωταγόρα).

μετ' αὐτῶν: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός ως επιρρηματικός που σημαίνει συνοδεία.

Επιρρηματικός προσδιορισμός είναι και η τελική πρόταση που εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο **ἵνα** και δηλώνει σκοπό.

στ) *Προσηύχοντο* **σιωπῇ.** (= Προσεύχονταν **σιωπηλά**).

σιωπῇ: είναι δοτική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορ. του τρόπου.

ζ) *Μέγα φρονεῖ* **ἐπί πλούτῳ.** (= Περηφανεύεται **για τον πλούτο**).

ἐπί πλούτῳ: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός ως επιρρηματικός που σημαίνει αιτία.

η) *Φρύγανα συνέλεγον* **ἐπί πῦρ.** (= Μάζευαν ξερόκλαδα **για φωτιά**).

ἐπί πῦρ: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός ως επιρρηματικός που σημαίνει σκοπό.

θ) *Κατέσκαπτον τά τείχη πολλῇ* **προθυμίᾳ.** (= Γκρέμιζαν τα τείχη με μεγάλη **προθυμία**).

προθυμίᾳ: είναι δοτική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορ. του τρόπου.

ι) **Εὖ** *ἔχω* **τό σῶμα** *καί* **τήν ψυχήν.** (= Είμαι **καλά στο σώμα** και **στην ψυχή**).

εὖ: είναι επίρρημα ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου.

τό σῶμα, τήν ψυχήν: είναι αιτιατική ονόματος ως επιρρηματικός προσδιορ. της αναφοράς.

Β3,2 Φράσεις με ονοματικούς και επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

α) *Συντρίβει τήν κεφαλήν* **αὐτοῦ λίθῳ.** (= Σπάει το κεφάλι **του με πέτρα**).

αὐτοῦ: ετερόπτωτος. Γενική κτητική στο *κεφαλήν.*

λίθῳ: επιρρηματικός. Δοτική του οργάνου.

β) **Τοῖς ἐχθροῖς** *φοβερώτατος ἦν.* (= Ήταν πάρα πολύ φοβερός **για τους εχθρούς**).

τοῖς ἐχθροῖς: ετερόπτωτος. Δοτική αντικειμενική στο **φοβερώτατος.**

γ) *Τῆς Παράλου ἀφικομένης* **νυκτός** *ἐλέγετο ἡ συμφορά.* (= Όταν έφτασε η Πάραλος **στη διάρκεια της νύχτας** διαδιδόταν η συμφορά).

νυκτός: επιρρηματικός. Γενική του χρόνου.

δ) *Ἦν δέ μέσον* **ἡμέρας.** (= Ήταν το μέσο **της ημέρας**).

ἡμέρας: ετερόπτωτος. Γενική διαιρετική από το *μέσον.*

ε) *Οὗτος* **τά πάντα** *εὐδαίμων ἐστίν.* (= Αυτός είναι ευτυχισμένος **σε όλα**).

τά πάντα: ετερόπτωτος. Αιτιατική της αναφοράς από το *εὐδαίμων.*

στ) *Φίλιππος κύριος* **τῆς χώρας** *ἐγένετο.* (= Ο Φίλιππος έγινε κύριος της χώρας).

τῆς χώρας: ετερόπτωτος. Γενική αντικειμενική στο *κύριος.*

ζ) *Αἱ Ἰωνικαί πόλεις ἦσαν Τισσαφέρνους* **τό ἀρχαῖον.** [= Οι ιωνικές πόλεις ήταν του Τισσαφέρνη **την παλιά εποχή** (ή **παλαιότερα**)].

τό ἀρχαῖον: επιρρηματικός. Αιτιατική του χρόνου.

η) *Ἄλλο δέ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ* **τόνδε τόν τρόπον.** (Άλλο στράτευμα για χάρη του συγκεντρωνόταν στη Χερρόνησο **με τον εξής τρόπο**).

τόνδε τόν τρόπον: επιρρηματικός. Αιτιατική του τρόπου.

Γ1 Λεξιλόγιο

1. **α:** δίχρονο, **ο:** βραχύχρονο.
2. **ὁ ὄρνις** (και σπαν. **ἡ**), **τοῦ ὄρνιθος, τῷ ὄρνιθι, τόν ὄρνιν** (αιτιατ.), **ὦ ὄρνι** = το πουλί (η κωμωδία του Αριστοφάνη **οἱ ὄρνιθες** σημαίνει *τα πουλιά*).
3. **τά** (άρθρο) → **ατ.**
4. **παισί:** δοτ. πληθ. του ουσ. **ὁ παῖς, τοῦ παιδός.**
5. **τό** (άρθρο) → **οτ.**
6. **θλῖψιν:** αιτιατ. ενικ. του ουδ. **ἡ θλῖψις, τῆς θλίψεως.**

7. **ὅδε** (= αυτός εδώ): δεικτική αντων.
8.α. **ἵνα:** τελικός σύνδεσμος.
8.β. **ἔα:** β΄ ενικ. προστακτ. του ρήμ. **ἐάω, ἐῶ.**

1. **πόλιν:** αιτιατ. ενικ. του ουσ. **ἡ πόλις, τῆς πόλεως.**
2. **ἅρματι:** δοτ. ενικ. του ουσ. **τό ἅρμα, τοῦ ἅρματος.**
3. **ὄψ** (αντίστροφα ψο): άχρηστη ονομ. (= φωνή, λέξη), γεν. **ὀπός.**
4. **αἱ ἀσπίδες:** ονομ. πληθ., θηλ. γένους του ουσ. **ἡ ἀσπίς, τῆς ἀσπίδος.**
5.α. **ὄντι:** δοτ. της μετοχής **ὤν, οὖσα, ὄν** του ρήμ. **εἰμί.**
5.β. **νέα:** του επιθ. **νέος, νέα, νέον.**

Γ2. Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων

Το ανέκδοτο που ακολουθεί θίγει το θέμα της ευθύνης του κάθε πολίτη απέναντι στους συμπολίτες του. Η σπαρτιατική πολιτεία επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στη συμπεριφορά του πολίτη στη μάχη. Ακόμα κι αν ο ίδιος αδιαφορεί για τη ζωή του, οφείλει να φροντίζει για την ασφάλεια του διπλανού του στην παράταξη. Πρέπει να κρατάει την ασπίδα του, έτσι ώστε να προφυλάσσει και το δεξιό μέρος του σώματος του συντρόφου του. Γενικεύοντας το θέμα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι κάθε πολίτης σε κάθε περίπτωση πρέπει να παίρνει κάθε μέτρο προστασίας, φροντίζοντας για το γενικό καλό.

Ἐρωτήσαντος δέ τινος Δημάρατον διά τί τούς μέν τάς ἀσπίδας παρ' αὐτοῖς ἀποβαλόντας ἀτιμοῦσι, τούς δέ τά κράνη καί τούς θώρακας οὐκέτι, «ὅτι» ἔφη «ταῦτα μέν ἑαυτῶν χάριν περιτίθενται, τήν δέ ἀσπίδα τῆς κοινῆς τάξεως ἕνεκα».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἐρωτήσαντος δέ τινος Δημάρατον	Όταν κάποιος ρώτησε το Δημάρατο
διά τί παρ' αὐτοῖς	γιατί στην πατρίδα τους (στη Σπάρτη)
τούς μέν ἀποβαλόντας τάς ἀσπίδας	όσους πετάξουν τις ασπίδες τους
ἀτιμοῦσι,	τους περιφρονούν,
οὐκέτι δέ τούς (ἀποβαλόντας)	όχι όμως και αυτούς (που πετούν)
τά κράνη καί τούς θώρακας,	τα κράνη και τους θώρακες,
ἔφη	είπε
«ὅτι ταῦτα μέν περιτίθενται	«γιατί αυτά (τα κράνη και τους θώρακες) τα φοράνε
χάριν ἑαυτῶν,	για ατομική τους προστασία,
τήν δέ ἀσπίδα	ενώ την ασπίδα (την κρατούν)
ἕνεκα τῆς κοινῆς τάξεως».	για το συμφέρον της γενικής παράταξης».

Λεξιλόγιο

παρ' αὐτοῖς = κοντά τους, στην πατρίδα τους, στην πόλη τους (τη Σπάρτη).

τούς ἀποβαλόντας (μετχ. αορ. β΄ του **ἀποβάλλω**) = όσους πετάξουν, ρίξουν.

ἀτιμοῦσι (οριστ. ενεστ. του **ἀτιμόω-ῶ**) = περιφρονούν, τους θεωρούν ντροπιασμένους.

οὐκέτι = όχι όμως και.

ἑαυτῶν χάριν = για τον εαυτό τους, για ατομική τους προστασία.

περιτίθενται (οριστ. ενεστ. του **περιτίθεμαι**) = φοράνε.

τῆς κοινῆς τάξεως ἕνεκα = για το συμφέρον της γενικής παράταξης.

όχι

Α1 Θέμα 14. Οιδίποδας και Σφίγγα.

Ο Απολλόδωρος ο Αθηναίος, γραμματικός και ιστορικός του 2ου π.Χ. αι., υπήρξε μαθητής των περίφημων γραμματικών Αρίσταρχου και Διογένη. Φημισμένος πια εγκαταστάθηκε στην Αλεξάνδρεια, όπου ίδρυσε Σχολή. Σ' αυτόν εκτός των άλλων («περί νεῶν καταλόγου», «περί θεῶν», «Χρονικά», «Περί Επιχάρμου» κ.ά.) αποδίδεται και η λεγόμενη «Βιβλιοθήκη», της οποίας σώθηκαν 3 βιβλία. Σ' αυτά περιέχεται η θεογονία και κοσμογονία των Αρχαίων, αλλά και πάμπολλοι μύθοι. Στο γ΄ βιβλίο περιέχονται μύθοι της Κρήτης, των Θηβών, των Αρκάδων και της Αττικής. Το απόσπασμα που ακολουθεί αναφέρεται στο μύθο της Σφίγγας και του Οιδίποδα των Θηβών.

Κρέοντος τοῦ Μενοικέως βασιλεύοντος οὐ μικρά συμφορά κατέσχε Θήβας. Ἔπεμψε γάρ Ἥρα Σφίγγα, ἥ μητρός μέν Ἐχίδνης ἦν πατρός δέ Τυφῶνος, εἶχε δέ πρόσωπον μέν γυναικός, στῆθος δέ καί βάσιν καί οὐράν λέοντος καί πτέρυγας ὄρνιθος. Μαθοῦσα δέ αἴνιγμα παρά μουσῶν ἐπί τό Φίκιον ὄρος ἐκαθέζετο, καί τοῦτο προύτεινε Θηβαίοις. Ἦν δέ τό αἴνιγμα· τί ἐστιν, ὅ μίαν ἔχον φωνήν τετράπουν καί δίπουν καί τρίπουν γίνεται; Χρησμοῦ δέ Θηβαίοις ὑπάρχοντος τηνικαῦτα ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς Σφιγγός ἡνίκα ἄν τό αἴνιγμα λύσωσι, συνιόντες εἰς ταὐτό πολλάκις ἐζήτουν τί τό λεγόμενόν ἐστιν, ἐπεί δέ μή εὕρισκον, ἁρπάζουσα ἕνα κατεβίβρωσκε. Πολλῶν δέ ἀπολομένων, καί τό τελευταῖον Αἵμονος τοῦ Κρέοντος, κηρύσσει Κρέων τῷ τό αἴνιγμα λύσοντι καί τήν βασιλείαν καί τήν Λαΐου γυναῖκα δώσειν. Οἰδίπους δέ ἀκούσας ἔλυσεν, λέγων τό αἴνιγμα τό ὑπό τῆς Σφιγγός προτεινόμενον ἄνθρωπον εἶναι· γίνεσθαι γάρ τετράπουν βρέφος ὄντα, τελειούμενον δέ δίπουν, γηράσκοντα δέ τρίτην προσλαμβάνειν βάσιν τό βάκτρον. Ἡ μέν οὖν Σφίγξ ἀπό τῆς ἀκροπόλεως ἑαυτήν ἔρριψεν, Οἰδίπους δέ καί τήν βασιλείαν παρέλαβε καί τήν μητέρα ἔγημεν ἀγνοῶν, καί παῖδας ἐτέκνωσεν ἐξ αὐτῆς Πολυνείκην καί Ἐτεοκλέα, θυγατέρας δέ Ἰσμήνην καί Ἀντιγόνην.

(Βιβλιοθήκη του Απολλοδώρου 3, 52-55)

κείμενο	**μετάφραση**
Βασιλεύοντος δέ	Και όταν ήταν βασιλιάς (της Θήβας)
Κρέοντος τοῦ Μενοικέως	ο Κρέοντας ο γιος του Μενοικέα,
οὐ μικρά συμφορά κατέσχε Θήβας.	μεγάλη συμφορά έπληξε τη Θήβα.
Ἥρα γάρ ἔπεμψε Σφίγγα,	Η Ήρα δηλαδή έστειλε τη Σφίγγα,
ἥ ἦν μητρός μέν Ἐχίδνης	που ήταν από μητέρα την Οχιά
πατρός δέ Τυφῶνος,	και από πατέρα τον Τυφώνα
εἶχε δέ πρόσωπον μέν γυναικός,	και είχε πρόσωπο γυναίκας,
στῆθος δέ καί βάσιν καί οὐράν λέοντος	στήθος και πόδια και ουρά λιονταριού
καί πτέρυγας ὄρνιθος.	και φτερά πουλιού.
Μαθοῦσα δέ αἴνιγμα παρά μουσῶν	Και αφού έμαθε (ένα) αίνιγμα από τις μούσες,
ἐκαθέζετο ἐπί τό ὄρος Φίκιον,	κάθισε πάνω στο βουνό Φίκιο
καί προύτεινε τοῦτο Θηβαίοις.	και το 'βαζε στους Θηβαίους (να το λύσουν).
Τό δέ αἴνιγμα ἦν·	Και το αίνιγμα ήταν·
τί ἐστιν ὅ ἔχον μίαν φωνήν	τι είναι αυτό που, ενώ έχει μια φωνή,
γίνεται τετράπουν καί δίπουν καί τρίπουν;	γίνεται τετράποδο και δίποδο και τρίποδο;
Ὑπάρχοντος δέ χρησμοῦ Θηβαίοις	Και επειδή υπήρχε χρησμός στους Θηβαίους,
ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς Σφιγγός	ότι θα απαλλαγούν από τη Σφίγγα

τηνικαῦτα	τότε ακριβώς,
ἡνίκα ἄν λύσωσι τό αἴνιγμα,	όταν θα λύσουν το αίνιγμα,
συνιόντες εἰς ταὐτό πολλάκις	συγκεντρώνονταν στο ίδιο μέρος πολλές φορές
ἐζήτουν	και ζητούσαν (να βρουν)
τί ἐστιν τό λεγόμενον,	τι είναι αυτό που έλεγε (η Σφίγγα),
ἐπεί δέ μή εὕρισκον,	και, σαν δεν το έβρισκαν,
ἁρπάζουσα ἕνα κατεβίβρωσκε.	αρπάζοντας (η Σφίγγα) έναν έναν τον καταβρόχθιζε.
Ἀπολομένων δέ πολλῶν,	Και αφού χάθηκαν πολλοί,
καί τό τελευταῖον Αἵμονος τοῦ Κρέοντος,	και στο τέλος ο Αίμονας[1] ο γιος του Κρέοντα,
Κρέων κηρύσσει δώσειν	ο Κρέοντας κάνει διακήρυξη ότι θα δώσει
τῷ λύσοντι τό αἴνιγμα	σ' όποιον θα λύσει το αίνιγμα
καί τήν βασιλείαν καί τήν Λαΐου γυναῖκα.	και τη βασιλεία και τη γυναίκα του Λάιου[2].
Οἰδίπους δέ ἀκούσας ἔλυσεν,	Ο Οιδίποδας όμως, μόλις (το) άκουσε, (το) έλυσέ,
λέγων τό αἴνιγμα	λέγοντας ότι το αίνιγμα
τό προτεινόμενον ὑπό τῆς Σφιγγός	που προβάλλεται (για λύση) από τη Σφίγγα
εἶναι ἄνθρωπον·	υπαινίσσεται τον άνθρωπο·
(ἔλεγεν) γάρ	(έλεγε) δηλαδή
βρέφος ὄντα γίνεσθαι τετράπουν,	ότι, όταν είναι βρέφος, γίνεται τετράποδο,
τελειούμενον δέ δίπουν,	όταν βρίσκεται στην ακμή της ηλικίας του (είναι) δίποδο,
γηράσκοντα δέ	και, όταν γερνάει,
προσλαμβάνειν τρίτην βάσιν τό βάκτρον.	αποκτά τρίτο πόδι το μπαστούνι.
Ἡ μέν οὖν Σφίγξ	Η Σφίγγα λοιπόν
ἔρριψεν ἑαυτήν ἀπό τῆς ἀκροπόλεως,	γκρεμίστηκε απ' την ακρόπολη,
Οἰδίπους δέ καί τήν βασιλείαν παρέλαβε	και ο Οιδίποδας και τη βασιλεία πήρε
καί τήν μητέρα ἔγημεν ἀγνοῶν,	και τη μητέρα του παντρεύτηκε χωρίς να το ξέρει,
καί παῖδας ἐτέκνωσεν ἐξ αὐτῆς	και αρσενικά παιδιά απέκτησε απ' αυτή
Πολυνείκην καί Ἐτεοκλέα,	τον Πολυνείκη και τον Ετεοκλή,
θυγατέρας δέ Ἰσμήνην καί Ἀντιγόνην.	και κόρες την Ισμήνη και την Αντιγόνη.

1. Για τον Αίμονα υπάρχουν τρεις εκδοχές: α) αυτή που παρουσιάζεται εδώ, ότι δηλ. καταβροχθίστηκε από τη Σφίγγα, επειδή δεν μπόρεσε να λύσει το αίνιγμα. β) Ο Κρέων έθαψε την Αντιγόνη, ζωντανή σε υπόγειο τάφο. Η Αντιγόνη βρήκε θάνατο, αφού κρεμάστηκε απ' το λαιμό με θηλιά από λουρίδες του πέπλου της. Ο Αίμονας κατεβαίνει στον τάφο και κλαίει δίπλα στη νεκρή. Τρομαγμένος ο Κρέων έρχεται και προσπαθεί να βγάλει τον Αίμονα έξω από τον τάφο. Ο Αίμονας επιτίθεται στον πατέρα του Κρέοντα με το ξίφος. Εκείνος ξεφεύγει και ο Αίμονας εξοργισμένος με τον εαυτό του αυτοκτονεί δίπλα στην αγαπημένη του Αντιγόνη. Και γ) αυτή που λέει ο Ευριπίδης στην τραγωδία του «Αντιγόνη», κατά την οποία ο Αίμονας πήρε γυναίκα του την Αντιγόνη, από την οποία απέκτησε γιο, το Μαίονα.

2. Την Ιοκάστη.

ΟΧΙ

Λεξιλόγιο

οὐ μικρά (σχήμα λιτότητας) = μεγάλη.
κατέσχε = κατέλαβε, έπληξε.
ἔπεμψε = έστειλε.
γάρ (εδώ επεξηγεί) = δηλαδή.
βάσιν = πόδια.
ὄρνιθος = πουλιού (όρνις - όρνιθος).
ἐκαθέζετο = κάθισε.
προὔτεινε (*προέτεινε*) = το παρουσίαζε, το 'βαζε (για λύση).
μίαν ἔχον φωνήν = αν και έχει μια φωνή, αν και βγάζει την ίδια λαλιά.
τηνικαῦτα (επίρρ.) = τότε ακριβώς.
ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς Σφιγγός = ότι θα απαλλαγούν από τη Σφίγγα.
ἡνίκα ἄν = όταν.
συνιόντες ἐζήτουν = συγκεντρώνονταν και ζητούσαν να βρουν.
εἰς ταὐτό = στο ίδιο μέρος.
πολλάκις = πολλές φορές.
τί τό λεγόμενόν ἐστιν = τι είναι αυτό που λεγόταν, τι είναι αυτό που έλεγε (η Σφίγγα).
ἐπεί δέ μή... = και όταν δεν...
ἕνα = τον καθέναν, έναν κάθε φορά.
κατεβίβρωσκε = καταβρόχθιζε.
πολλῶν ἀπολομένων = αφού χάθηκαν πολλοί.
τό τελευταῖον = στο τέλος, τελευταία.
τῷ λύσοντι = σ' αυτόν που θα λύσει.
τό προτεινόμενον ὑπό τῆς Σφιγγός = που προβάλλεται από τη Σφίγγα.
ἄνθρωπον εἶναι = ότι είναι ο άνθρωπος, σημαίνει τον άνθρωπο.
βρέφος ὄντα = όταν είναι βρέφος.
τελειούμενον = όταν φτάνει στην ακμή τής ηλικίας του, όταν ωριμάζει.
γηράσκοντα = όταν γερνάει.
τό βάκτρον = το μπαστούνι.
ἑαυτήν ἔρριψεν = έριξε τον εαυτό της, ρίχτηκε, γκρεμίστηκε.
ἔγημεν = πήρε γυναίκα του, παντρεύτηκε.
ἐτέκνωσεν = απέκτησε (τέκνα).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη ⋆ τα ημιφωνόληκτα ουσιαστικά Γ' κλίσης)

Κρέοντος: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αφωνόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ Κρέων -οντος.**

Μενοικέως: ουσιαστ. Γ' κλίσης, φωνηεντόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. αρσεν. του ονόμ. **ὁ Μενοικεύς -έως.**

βασιλεύοντος: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ρήμ. **βασιλεύω.** ΠΡΤ. **ἐβασίλευον.** ΜΕΛ. **βασιλεύσω.** ΑΟΡ. **ἐβασίλευσα.** ΠΡΚ. **βεβασίλευκα.**

μικρά: επίθετο Β' κλίσης θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **μικρός-ά-όν.** Συγκρ: **μικρότερος-α-ον** και **ὁ ἡ ἐλάττων, τό ἔλαττον** και **ὁ ἡ ἥττων, τό ἧττον.** Υπερθ: **μικρότατος-η-ον** και **ἐλάχιστος-η-ον** και (επίρρ.) **ἥκιστα.**

κατέσχε: ρήμα οριστ. αορ. β' γ' ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **κατέχω.** ΠΡΤ. **κατεῖχον.** ΜΕΛ. **καθέξω** και **κατασχήσω.** ΑΟΡ β' **κατέσχον.** ΠΡΚ. **κατέσχηκα.** ΥΠΡ. **κατεσχήκειν.**

ἔπεμψε: ρήμα οριστ. αορ. α' γ' ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **πέμπω.** ΠΡΤ. **ἔπεμπον.** ΜΕΛ. **πέμψω.** ΑΟΡ. **ἔπεμψα.** ΠΡΚ. **πέπομφα.** ΥΠΡ. **ἐπεπόμφειν** και **πεπομφώς ἦν.**

Σφίγγα: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αφωνόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ Σφίγξ-γγός.**

ἥ: αναφορική αντωνυμία θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ** (κλίνεται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα).

μητρός: ουσιαστ. Γ' κλίσης, συγκοπτόμενο, θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ μήτηρ** (γεν. **μητέρος - μητρός**).

ἦν: ρήμα βοηθητικό οριστ. παρατ. γ' ενικ. προσώπου του ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

πατρός: ουσιαστ. Γ' κλίσης, συγκοπτόμενο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ πατήρ** (γεν. **τοῦ πατέρος - πατρός**).

⋆ **Τυφῶνος:** ουσιαστ. Γ' κλίσης, ημιφωνόληκτο ενρινόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ Τυφών** (γεν. **τοῦ Τυφῶν-ος**).

εἶχε: ρήμα οριστ. παρατ. γ' ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω.** ΠΡΤ. **εἶχον.** ΜΕΛ. **ἕξω** και **σχήσω.** ΑΟΡ. β' **ἔσχον.** ΠΡΚ. **ἔσχηκα.** ΥΠΡ. **ἐσχήκειν.**

πρόσωπον: ουσιαστ. Β' κλίσης ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό πρόσωπον-ου.** Ετυμολ: **πρός** + **ρίζα -ωπ-** του **ὁρῶ** (ὄπωπα).

γυναικός: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ανώμαλο, θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ γυνή** (γεν. **τῆς γυναικός**).

⋆ **στῆθος:** ουσιαστ. Γ' κλίσης, ημιφωνόληκτο

σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό στῆθος** (γεν. **στήθεσ-ος - στήθους**).

βάσιν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ βάσις** (γεν. **τῆς βάσε-ως**).

λέοντος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ λέων** (γεν. **τοῦ λέοντ-ος**).

πτέρυγας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο ουρανικόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ἡ πτέρυξ** (γεν. **τῆς πτέρυγ-ος**).

ὄρνιθος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, μονοκατάληκτο με δύο γένη, αφωνόληκτο οδοντικόληκτο, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ ἡ ὄρνις** (γεν. **ὄρνιθ-ος**).

μαθοῦσα: μετχ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **μανθάνω.** ΠΡΤ. **ἐμάνθανον.** ΜΕΛ. **μαθήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἔμαθον.** ΠΡΚ. **μεμάθηκα.** ΥΠΡ. **ἐμεμαθήκειν** και **μεμαθηκώς ἦν.**

αἴνιγμα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης οδοντικόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό αἴνιγμα** (γεν. του **αἰνίγματ-ος**).

⋆ **ὄρος:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ημιφωνόληκτο σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό ὄρος** (γεν. **ὄρεσ-ος - ὄρους**).

ἐκαθέζετο: ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ ενικ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **καθέζομαι.** ΠΡΤ. **ἐκαθεζόμην.** ΜΕΛ. **καθεδοῦμαι** και μτγν. **καθεδήσομαι** και **καθεσθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐκαθέσθην.** ως ΠΡΚ. **κάθημαι.** ως ΥΠΡ. **ἐκαθήμην.**

τοῦτο: δεικτική αντωνυμία ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

προὔτεινε (προέτεινε): ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **προτείνω.** ΠΡΤ. **προέτεινον** και με κράση **προὔτεινον.** ΜΕΛ. **προτενῶ.** ΑΟΡ. **προέτεινα.** ΠΡΚ. **προτέτακα.**

τί: ερωτηματική αντωνυμία ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί.**

ἐστίν: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, του βοηθητ. ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω «*ἦν*».

ὅ: αναφορ. αντωνυμία ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

μίαν: αριθμητικό απόλυτο θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του αριθμ. **εἷς μία, ἕν.**

ἔχον: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **ἔχω.** ΠΡΤ. **εἶχον.** ΜΕΛ. **ἕξω** και **σχήσω.** ΑΟΡ. β΄: **ἔσχον.** ΠΡΚ. **ἔσχηκα.** ΥΠΡ. **ἐσχήκειν.**

τετράπουν: επίθετο Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο δικατάληκτο, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ὁ ἡ τετράπους, τό τετράπουν** (γεν. **τετράποδ-ος**).

δίπουν-τρίπουν: όμοια με το προηγούμενο.

γίνεται: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, μέσης φωνής του ρήμ. **γίνομαι** που είναι μτγν. τύπος του **γίγνομαι.** ΠΡΤ. **ἐγινόμην (ἐγιγνόμην).** ΜΕΛ. **γενήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐγενόμην** και μτγν. **ἐγενήθην.** ΠΡΚ. **γεγένημαι** και β΄ **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγενήμην** και β΄ **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

ὑπάρχοντος: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ρήμ. **ὑπάρχω (ὑπό+ἄρχω).** ΠΡΤ. **ὑπῆρχον.** ΜΕΛ. **ὑπάρξω.** ΑΟΡ. **ὑπῆρξα.** ΠΡΚ. **ὑπῆρχα.**

τηνικαῦτα: επίρρημα χρονικό.

ἀπαλλαγήσεσθαι: απαρέμφ. μέλλ. μέσης φωνής του ρήμ. **ἀπαλλάττ(σσ)ομαι.** ΠΡΤ. **ἀπηλλαττ(σσ)όμην.** ΜΕΛ. **ἀπαλλάξομαι** και **ἀπαλλαγήσομαι.** ΑΟΡ. **ἀπηλλαξάμην, ἀπηλλάχθην** και **ἀπηλλάγην.** ΠΡΚ. **ἀπήλλαγμαι.** ΥΠΡ. **ἀπηλλάγμην** και **ἀπηλλαγμένος ἦν.**

ἡνίκα: χρονικό επίρρημα.

ἄν: αοριστολογικό μόριο.

λύσωσι: ρήμα υποτακτ. αορ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **λύω.** ΠΡΤ. **ἔλυον.** ΜΕΛ. **λύσω.** ΑΟΡ. **ἔλυσα.** ΠΡΚ. **λέλυκα.** ΥΠΡ. **ἐλελύκειν.**

συνιόντες: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **σύνειμι - συνέρχομαι.** ΠΡΤ. **συνῄειν - συνῇα - συνηρχόμην.** ΜΕΛ. **σύνειμι.** ΑΟΡ. **συνῆλθον.** ΠΡΚ. **συνελήλυθα.** ΥΠΡ. **συνεληλύθειν.**

ταὐτό (τό αὐτό: κράση): οριστ. αντων. ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τό αὐτό.**

πολλάκις: επίρρημα ποσοτικό.

ἐζήτουν: ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ζητέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐζήτουν.** ΜΕΛ. **ζητήσω.** ΑΟΡ. **ἐζήτησα.** ΠΡΚ. **ἐζήτηκα.**

τό λεγόμενον: μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **λέγομαι.** ΠΡΤ. **ἐλεγόμην.** ΜΕΛ. **λεχθήσομαι** και **ῥηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐλέχθην** και **ἐρρήθην.** ΠΡΚ. **εἴρημαι** και **λέλεγμαι.** ΥΠΡ. **εἰρήμην.**

εὕρισκον: ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ πληθυντ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὑρίσκω.** ΠΡΤ. **εὕ(ηὕ)ρισκον.** ΜΕΛ. **εὑρήσω.** ΑΟΡ. β΄: **εὗ(ηὗ)ρον.** ΠΡΚ. **εὕ(ηὕ)ρηκα.** ΥΠΡ. **εὑρηκώς ἦν.**

ἁρπάζουσα: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **ἁρπάζω.** ΠΡΤ **ἥρπαζον.** ΜΕΛ. **ἁρπάσω** και **ἁρπάσομαι.** ΑΟΡ. **ἥρπασα.** ΠΡΚ. **ἥρπακα.** ΥΠΡ. **ἡρπάκειν.**

ἕνα: αριθμ. απόλυτο αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του αριθμ. **εἷς, μία, ἕν.**

κατεβίβρωσκε: ρήμα οριστ. παρατ. γ΄ ενικ.

ΟΧΙ

προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **καταβιβρώσκω.** ΠΡΤ. μτγν. **κατεβίβρωσκον.** ΜΕΛ. μέσ. **καταβρώσομαι.** ΑΟΡ. [**κατέβρωσα**] ΠΡΚ. **καταβέβρωκα.** Ετυμολ: από ρίζα **βορ-** (βορά), με μετάθεση **βρο-**, με μετάπτωση βρω-. ενεστ. αναδ. **βιβρω-** + πρόσφ. **σκ-** + **ω** = **βιβρώσκω.**

πολλῶν: επίθετο ανώμαλο αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. του επιθετ. **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ.** Συγκρ: **ὁ ἡ πλέων** και **πλείων, τό πλέον** και **πλεῖον.** Υπερθ: **πλεῖστος-η-ον.**

ἀπολομένων: μετχ. αορ. β΄ μέσης φωνής, αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. του ρήμ. **ἀπόλλυμαι.** ΠΡΤ. **ἀπωλλύμην.** ΜΕΛ. **ἀπολοῦμαι** και μτγν. παθητ. **ἀπολεσθήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἀπωλόμην** και μτγν. παθητ. **ἀπωλέσθην.** ΠΡΚ. β΄ **ἀπόλωλα.** ΥΠΡ. **ἀπωλώλην.**

* **Αἵμονος:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ημιφωνόληκτο ενρινόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ Αἵμων** (γεν. **Αἵμον-ος**).

κηρύσσει: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **κηρύσσ(ττ)ω.** ΠΡΤ. **ἐκήρυσσ(ττ)ον.** ΜΕΛ. **κηρύξω.** ΑΟΡ. **ἐκήρυξα.** ΠΡΚ. **κεκήρυχα.**

τῷ λύσοντι: μετχ. μέλλ. ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. του ρήμ. **λύω.** Βλέπε παραπάνω «*λύσωσι*».

δώσειν: απαρέμφ. μέλλ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **δίδωμι** ΠΡΤ. **ἐδίδουν.** ΜΕΛ. **δώσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἔδωκα.** ΠΡΚ. **δέδωκα.** ΥΠΡ. **ἐδεδώκειν** και **δεδωκώς ἦν.**

Οἰδίπους: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αφωνόληκτο οδοντικόληκτο, ονομαστ. ενικ. του κύριου ονόμ. **ὁ Οἰδίπους** (γεν. **Οἰδίποδ-ος**). Ετυμολ. από το **οἰδέω** (= πρήζομαι) + **πούς.**

ἀκούσας: μετχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **ἀκούω.** ΠΡΤ. **ἤκουον.** ΜΕΛ. **ἀκούσομαι** και μτγν. **ἀκούσω.** ΑΟΡ. **ἤκουσα.** ΠΡΚ. **ἀκήκοα.** ΥΠΡ. **ἀ(ἠ)κηκόειν.**

ἔλυσεν: ρήμα οριστ. αορ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **λύω.** Βλέπε παραπάνω «*λύσωσι*».

λέγων: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ. α΄: **ἔλεξα - εἶπα,** β΄ **εἶπον.** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν.** Για τη μέση φωνή βλέπε παραπάνω «*τό λεγόμενον*».

προτεινόμενον: μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **προτείνομαι.** ΠΡΤ. **προετεινόμην** και με κράση **προυτεινόμην.** ΜΕΛ. **προτενοῦμαι** και παθητ. **προταθήσομαι.** ΑΟΡ. **προετεινάμην** και παθητ. **προετάθην.** ΠΡΚ. **προτέταμαι.** ΥΠΡ. **προετετάμην.** Για ενεργ. φωνή βλέπε παραπάνω «*προύτεινε*».

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του βοηθ. ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω «*ἦν*».

γίνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **γίνομαι.** Βλέπε παραπάνω «*γίνεται*».

* **βρέφος:** ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ημιφωνόληκτο σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό βρέφος** (γεν. **βρέφεσ-ος - βρέφους**).

ὄντα: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του βοηθητ. ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω «*ἦν*».

τελειούμενον: μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **τελειόομαι-οῦμαι.** ΑΟΡ. παθ. με μέση σημασία **ἐτελειώθην.** ΠΡΚ. **τετελείωμαι.**

γηράσκοντα: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **γηράσκω** και σπάνια **γηράω-ῶ.** ΠΡΤ. μτγν. **ἐγήρασκον.** ΜΕΛ. **γηράσω** και μέσ. με ενεργ. σημασία **γηράσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγήρασα.** ΠΡΚ. **γεγήρακα.**

τρίτην: αριθμητικό τακτικό θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του αριθμ. **τρίτος-η-ον.**

προσλαμβάνειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **προσλαμβάνω.** ΠΡΤ. **προσελάμβανον.** ΜΕΛ. **προσλήψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **προσέλαβον.** ΠΡΚ. **προσείληφα.** ΥΠΡ. **προσειλήφειν** και **προσειληφώς ἦν.**

βάκτρον: ουσιαστ. Β΄ κλίσης ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό βάκτρον-ου.** Ετυμολ: από το **βαίνω** (= βαδίζω), θεμ. **βα-** (βακτηρία).

τῆς ἀκροπόλεως: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ἡ ἀκρόπολις-εως** (**ἄκρος** + **πόλις**).

ἑαυτήν: αυτοπαθητική αντωνυμία γ΄ προσώπου, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ἐμαυτοῦ-ῆς** (α΄ πρόσ.), **σεαυτοῦ-ῆς** και **σαυτοῦ-ῆς** (β΄ πρόσ.), **ἑαυτοῦ-ῆς** και **αὑτοῦ-ῆς** (γ΄ πρόσ.).

ἔρριψεν: ρήμα οριστ. αορ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ῥίπτω** και **ῥιπτέω-ῶ.** ΜΕΛ. **ῥίψω.** ΑΟΡ. **ἔρριψα.** ΠΡΚ. **ἔρριφα.**

παρέλαβε: ρήμα οριστ. αορ. β΄, γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **παραλαμβάνω.** ΠΡΤ. **παρελάμβανον.** ΜΕΛ. **παραλήψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **παρέλαβον.** ΠΡΚ. **παρείληφα.** ΥΠΡ. **παρειλήφειν** και **παρειληφώς ἦν.**

μητέρα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, συγκοπτόμενο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ μήτηρ** (γεν. **μητέρ-ος - μητρός**).

ἔγημεν: ρήμα οριστ. αορ. γ΄ ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **γαμέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐγάμουν.** ΜΕΛ. **γαμῶ** και μτγν. **γαμήσω.** ΑΟΡ. **ἔγημα** και μτγν. **ἐγάμησα.** ΠΡΚ. **γεγάμηκα.** ΥΠΡ. **ἐγεγαμήκει** και **γεγαμηκώς ἦν.** Ετυμολ: από το **γάμος** + **jω.**

ἀγνοῶν: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **ἀγνοέω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἠγνόουν.** ΜΕΛ. **ἀγνοήσω.** ΑΟΡ. **ἠγνόησα.** ΠΡΚ. **ἠγνόηκα.**

παῖδας: ουσιαστ. Γ' κλίσης, αφωνόληκτο οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ παῖς** (γεν. **παιδ-ός**).

ἐτέκνωσεν: ρήμα οριστ. αορ. γ' ενικ. προσώπου, ενεργ. φωνής του ρήμ. **τεκνόω-ῶ.** ΠΡΤ. **ἐτέκνουν.** ΜΕΛ. **τεκνώσω.** ΑΟΡ. **ἐτέκνωσα.**

αὐτῆς: επαναληπτική αντων. θηλ. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **αὐτός-ή-ό** (η αντωνυμία στις πλάγιες πτώσεις χωρίς άρθρο είναι **επαναληπτική,** ενώ στην ονομαστική ή και σε κάθε πτώση με άρθρο είναι **οριστική**).

⋆ **Ἐτεοκλέα:** ουσιαστ. Γ' κλίσης, ημιφωνόληκτο σιγμόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ὁ Ἐτεοκλῆς** (γεν. **Ἐτεοκλεεσ-ος - Ἐτεοκλέους**).

θυγατέρας: ουσιαστ. Γ' κλίσης, συγκοπτόμενο, θηλ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ἡ θυγάτηρ** (γεν. **θυγατέρ-ος - θυγατρός**).

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

βασιλεύοντος: Εν. βασιλεύοντος, Μέλλ. βασιλεύσοντος, Αόρ. βασιλεύσαντος, (Πρκ. βεβασιλευκότος).

κατέσχε: Εν. κατέχει, Πρτ. κατεῖχε, Μέλλ. καθέξει και κατασχήσει, Αόρ. β' κατέσχε, Πρκ. κατέσχηκε, Υπ. κατεσχήκει.

ἔπεμψε: Εν. πέμπει, Πρτ. ἔπεμπε, Μέλλ. πέμψει, Αόρ. ἔπεμψε, Πρκ. πέπομφε, Υπ. ἐπεπόμφει.

ἦν: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β' ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

εἶχε: Εν. ἔχει, Πρτ. εἶχε, Μέλλ. ἕξει και σχήσει, Αόρ. β' ἔσχε, Πρκ. ἔσχηκε, Υπ. ἐσχήκει.

μαθοῦσα: Εν. μανθάνουσα, Μέλλ. μαθησομένη, Αόρ. μαθοῦσα, Πρκ. μεμαθηκυῖα.

ἐκαθέζετο: Εν. καθέζεται, Πρτ. ἐκαθέζετο, Μέλλ. καθεδεῖται, Αόρ. [ἐκαθέσθη], Πρκ. κάθηται, Υπ. ἐκάθητο.

προύτεινε: Εν. προτείνει, Πρτ. προύτεινε, Μέλλ. προτενεῖ, Αόρ. προύτεινε, Πρκ. προτέτακε, (Υπ. προυτετάκει).

ἐστίν: Εν. ἐστίν, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β' ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

ἔχον: Εν. ἔχον, Μέλλ. ἕξον και σχῆσον, Αόρ. β' σχόν, Πρκ. ἐσχηκός.

γίνεται (από το γίγνεται): Εν. γίνεται, Πρτ. ἐγίνετο, Μέλλ. γενήσεται, Αορ. β' ἐγένετο, Πρκ. γεγένηται, Υπ. ἐγεγένητο.

ὑπάρχοντος: Εν. ὑπάρχοντος, Μέλλ. ὑπάρξοντος, Αορ. ὑπάρξαντος.

ἀπαλλαγήσεσθαι: Εν. ἀπαλλάττεσθαι, Μέλλ. ἀπαλλαγήσεσθαι (μεσ. ἀπαλλάξεσθαι), Αόρ. ἀπαλλαγῆναι και ἀπαλλαχθῆναι (μεσ. ἀπαλλάξασθαι)). Πρκ. ἀπηλλάχθαι.

λύσωσι: Εν. λύωσι, Αόρ. λύσωσι, Πρκ. λελυκότες ὦσι.

συνιόντες: Εν. συνιόντες, Μέλλ. συνιόντες, Αόρ. β' συνελθόντες, Πρκ. συνεληλυθότες.

ἐζήτουν: Εν. ζητοῦσι, Πρτ. ἐζήτουν, Μέλλ. ζητήσουσι, Αόρ. ἐζήτησαν, Πρκ. ἐζητήκασι, Υπ. (ἐζητήκεσαν).

λεγόμενον: Εν. λεγόμενον, Μέλλ. [λεξόμενον] παθ. λεχθησόμενον και ῥηθησόμενον, Αόρ. [λεξάμενον] παθ. λεχθέν και ῥηθέν, Πρκ. εἰρημένον.

εὕρισκον: Εν. εὑρίσκουσι, Πρτ. εὕ(ηὕ)ρισκον, Μέλλ. εὑρήσουσι, Αόρ. εὗ(ηὗ)ρον, Πρκ. εὕ(ηὕ)ρήκασι, Υπ. [εὑρήκεσαν].

ἁρπάζουσα: Εν. ἁρπάζουσα, Μέλλ. ἁρπάσουσα και ἁρπασομένη, Αορ. ἁρπάσασα, Πρκ. ἡρπακυῖα.

κατεβίβρωσκε: Εν. καταβιβρώσκει, Πρτ. κατεβίβρωσκε. Το ρήμα είναι ελλειπτικό και αναπληρώνεται από το *ἐσθίω.*

ἀπολομένων: Εν. ἀπολλυμένων, Μέλλ. ἀπολουμένων, Αορ. β' ἀπολομένων, Πρκ. ἀπολωλότων.

κηρύσσει: Εν. κηρύσσει, Πρτ. ἐκήρυσσε, Μέλλ. κηρύξει, Αόρ. ἐκήρυξε, Πρκ. κεκήρυχε, (Υπ. ἐκεκηρύχει).

λύσοντι: Εν. λύοντι, Μέλλ. λύσοντι, Αόρ. λύσαντι, Πρκ. λελυκότι.

δώσειν: Εν. διδόναι, Μέλλ. δώσειν, Αόρ. β' δοῦναι, Πρκ. δεδωκέναι.

ἀκούσας: Εν. ἀκούων, Μέλλ. ἀκουσόμενος, Αόρ. ἀκούσας, Πρκ. ἀκηκοώς.

ἔλυσεν: Εν. λύει, Πρτ. ἔλυε, Μέλλ. λύσει, Αόρ. ἔλυσεν, Πρκ. λέλυκε, Υπ. ἐλελύκει.

λέγων: Εν. λέγων, Μέλλ. λέξων και ἐρῶν, Αόρ. λέξας και β' εἰπών, Πρκ. εἰρηκώς.

προτεινόμενον: Εν. προτεινόμενον, Μέλλ. προτενούμενον (παθ. προταθησόμενον), Αόρ. προτεινάμενον (παθ. προταθέν), Πρκ. προτεταμένον.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β' γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

γίνεσθαι (από το γίγνεσθαι): Εν. γίνεσθαι,

ΟΧΙ

Μέλλ. γενήσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγενῆσθαι.

ὄντα: Εν. ὄντα, Μέλλ. ἐσόμενον, Αόρ. β΄ γενόμενον, Πρκ. γεγονότα.

τελειούμενον: Εν. τελειούμενον, Μέλλ. –, Αόρ. τελειωθέντα, Πρκ. τετελειωμένον.

γηράσκοντα: Εν. γηράσκοντα, Μέλλ. γηράσοντα και γηρασόμενον, Αόρ. γηράσαντα, Πρκ. γεγηρακότα.

προσλαμβάνειν: Εν. προσλαμβάνειν, Μέλλ. προσλήψεσθαι, Αόρ. β΄ προσλαβεῖν, Πρκ. προσειληφέναι.

ἔρριψεν: Εν. ῥίπτει, Πρτ. ἔρριπτεν, Μέλλ. ῥίψει, Αόρ. ἔρριψεν, Πρκ. ἔρριφε, Υπ. (ἐρρίφει).

παρέλαβεν: Εν. παραλαμβάνει, Πρτ. παρελάμβανεν, Μέλλ. παραλήψεται, Αόρ. β΄ παρέλαβεν, Πρκ. παρείληφε, Υπ. παρειλήφει.

ἔγημεν: Εν. γαμεῖ, Πρτ. ἐγάμει, Μέλλ. γαμεῖ, Αόρ. ἔγημεν, Πρκ. γεγάμηκε, Υπ. ἐγεγαμήκει.

ἀγνοῶν: Εν. ἀγνοῶν, Μέλλ. ἀγνοήσων, Αόρ. ἀγνοήσας, Πρκ. ἠγνοηκώς.

ἐτέκνωσεν: Εν. τεκνοῖ, Πρτ. ἐτέκνου, Μέλλ. τεκνώσει, Αόρ. ἐτέκνωσεν.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

κατέσχε: Ορ. κατέσχε, Υπ. κατάσχη, Ευκτ. κατάσχοι, Προστ. κατασχέτω, Απαρ. κατασχεῖν, Μτχ. κατασχών, -σχοῦσα, -σχόν.

ἔπεμψε: Ορ. ἔπεμψε, Υπ. πέμψη, Ευκτ. πέμψαι και πέμψειε, Προστ. πεμψάτω, Απαρ. πέμψαι, Μτχ. πέμψας, πέμψασα, πέμψαν.

ἐστιν: Ορ. ἐστιν, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Προστ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

γίνεται: Ορ. γίνεται, Υπ. γίνηται, Ευκτ. γίνοιτο, Προστ. γινέσθω, Απαρ. γίνεσθαι, Μτχ. γινόμενος, -η, -ον.

λύσωσι: Ορ. ἔλυσαν, Υπ. λύσωσι, Ευκτ. λύσαιεν και λύσειαν, Προστ. λυσάντων, Απαρ. λῦσαι, Μτχ. λύσας, -σασα, -σαν.

κηρύσσει: Ορ. κηρύσσει, Υπ. κηρύσση, Ευκτ. κηρύσσοι, Προστ. κηρυσσέτω, Απαρ. κηρύσσειν, Μτχ. κηρύσσων, -ουσα, -ον.

ἔλυσεν: Ορ. ἔλυσεν, Υπ. λύση, Ευκτ. λύσαι και λύσειε, Προστ. λυσάτω, Απαρ. λῦσαι, Μτχ. λύσας, -σασα, -σαν.

ἔρριψεν: Ορ. ἔρριψεν, Υπ. ῥίψη, Ευκτ. ῥίψαι και ῥίψειε, Προστ. ῥιψάτω, Απαρ. ῥῖψαι, Μτχ. ῥίψας, ῥίψασα, ῥῖψαν.

παρέλαβε: Ορ. παρέλαβε, Υπ. παραλάβη, Ευκτ. παραλάβοι, Προστ. παραλαβέτω, Απαρ. παραλαβεῖν, Μτχ. παραλαβών, -οῦσα, -όν.

ἔγημεν: Ορ. ἔγημεν, Υπ. γήμη, Ευκτ. γήμαι και γήμειε, Προστ. γημάτω, Απαρ. γῆμαι, Μτχ. γήμας, -ασα, -αν.

ἐτέκνωσεν: Ορ. ἐτέκνωσεν, Υπ. τεκνώση, Ευκτ. τεκνώσαι και τεκνώσειε, Προστ. τεκνωσάτω, Απαρ. τεκνῶσαι, Μτχ. τεκνώσας, -σασα, -σαν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Κρέοντος... Θήβας: κύρια πρόταση. **κατέσχε:** ρήμα. **συμφορά:** υποκ. του ρήμ. **Θήβας:** αντικ. **οὐ μικρά:** επιθετ. προσδ. (σχήμα λιτότητας). **βασιλεύοντος:** χρον. μετχ., γενική απόλυτη. **Κρέοντος:** υποκ. της μετχ. **τοῦ Μενοικέως:** παράθεση.

2. ἔπεμψε γάρ Ἥρα Σφίγγα: κύρια πρόταση. Ο **γάρ** εδώ είναι επεξηγηματικός. **ἔπεμψε:** ρημα. **Ἥρα:** υποκ. του ρήμ. **Σφίγγα:** αντικ.

3. ἧ μητρός μέν Ἐχίδνης ἦν πατρός δέ Τυφῶνος: δευτ. αναφ. πρότ. προσδιοριστική στο *«Σφιγγός»*. **ἦν:** ρήμα. **ἧ:** υποκ. του ρήμ. **μητρός – πατρός:** γεν. καταγωγής ως αντικ. του *«ἦν»* που εδώ είναι ρήμα καταγωγής (με άλλη ορολογία μπορεί να ονομαστεί η γεν. αυτή γεν. κατηγορηματική της καταγωγής). **Ἐχίδνης – Τυφῶνος:** παραθέσεις στα *«μητρός» – «πατρός»*, αντίστοιχα.

4. (ἥ) εἶχε δέ πρόσωπον... ὄρνιθος: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, που προσδιορίζει το *«Σφίγγα»* της πρότ. 2. **εἶχε:** ρήμα. **ἥ:** ενν. υποκ. **πρόσωπον - στῆθος - βάσιν - οὐράν - πτέρυγας:** αντικ. του ρήμ. **γυναικός:** γεν. κτητική στο *«πρόσωπον»*. **λέοντος:** γεν. κτητική στα *«στῆθος» - «βάσιν» - «οὐράν»*. **ὄρνιθος:** γεν. κτητική στο *«πτέρυγας»*.

5. μαθοῦσα... ἐκαθέζετο: κύρια πρόταση. **ἐκαθέζετο:** ρήμα. **ἡ Σφίγξ:** ενν. υποκ. **ἐπί τό ὄρος:** εμπρ. προσδ. τόπου. **τό Φίκιον:** επιθετ. προσδ. στο *«ὄρος»*. **μαθοῦσα:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἡ Σφίγξ:** ενν. υποκ. της μετχ. **αἴνιγμα:** αντικ. της μετχ. **παρά μουσῶν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει προέλευση.

6. καί τοῦτο προύτεινε Θηβαίοις: κύρια πρόταση. **προύτεινε:** ρήμα. **ἡ Σφίγξ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τοῦτο** (άμεσο) - **Θηβαίοις** (έμμεσο): αντικ. του ρήμ.

7. ἦν δέ τό αἴνιγμα: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **τό αἴνιγμα:** υποκ. του ρήμ.

8. τί ἐστιν; κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐστιν:** ρήμα. **η πρότ. 9:** υποκ. του ρήμ. **τί:** κατηγορούμενο.

9. ὅ μίαν φωνήν ἔχον... γίνεται: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, υποκ. του *«ἐστιν»* της πρότ. 8. **γίνεται:** ρήμα. **ὅ:** υποκ. του ρήμ. **τετράπουν - δίπουν - τρίπουν:** κατηγορούμενα. **ἔχον:** εναντιωμ. μετχ. **ὅ:** υποκ. **φωνήν:** αντικ. της μετχ. **μίαν:** επιθετ. προσδ. στο *«φωνήν»*.

10. χρησμοῦ δέ... τῆς Σφιγγός - συνιόντες... ἐζήτουν: κύρια πρόταση. **ἐζήτουν:** ρήμα. **Θηβαῖοι:** ενν. υποκ. του ρήμ. **η πρότ. 12:** αντικ. του ρήμ. **συνιόντες:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. υποκ. της μτχ. **εἰς ταὐτό:** εμπρ. προσδ. τόπου. **πολλάκις:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ὑπάρχοντος:** αιτιολ. μετχ., γενική απόλυτη. **χρησμοῦ:** υποκ. της μετχ. **Θηβαίοις:** δοτ. προσωπική κτητική. **τηνικαῦτα:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ἀπαλλαγήσεσθαι:** ειδικό απαρέμφ., υποκ. της έκφρασης *«χρησμοῦ ὑπάρχοντος»* (μια άλλη άποψη: το *«ἀπαλλαγήσεσθαι»* προσδιορίζει ακριβέστερα – επεξηγεί το *«χρησμοῦ»).* **τούς Θηβαίους:** ενν. υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **τῆς Σφιγγός:** αντικ. του απαρ.

11. ἡνίκα ἄν τό αἴνιγμα λύσωσι: δευτερεύουσα χρον. - υποθ. πρόταση, επεξήγηση του *«τηνικαῦτα»* της πρότ. 10. **ἡνίκα ἄν λύσωσι:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. υποκ. **τό αἴνιγμα:** αντικ. χρον. υποθετ. λόγος: Υπόθ: *ἡνίκα ἄν λύσωσι* - Απόδ: *ἀπαλλαγήσεσθαι (ἀπαλλαγήσονται)·* δηλώνει το προσδοκώμενο.

12. τί τό λεγόμενόν ἐστιν: πλάγια ερώτηση, αντικ. του *«ἐζήτουν»* της πρότ. 10. **ἐστιν:** ρήμα. **τό λεγόμενον:** υποκ. του ρήμ., επιθετ. μετχ. *(ὅ λέγεται).* **τί:** κατηγορούμενο.

13. ἐπεί δέ μή εὕρισκον: η πρόταση αυτή μπορεί να θεωρηθεί αιτιολογική, παρόλο που υπάρχει η άρνηση **μή.** Είναι γνωστό ότι στην κλασική γλώσσα η άρνηση των αιτιολογικών προτάσεων είναι **οὐ.** Στην κοινή όμως ελληνική γλώσσα, την οποία χρησιμοποιούν οι «αττικιστές», και ο Απολλόδωρος, η άρνηση **μή** χρησιμοποιείται στη θέση της **οὐ** κανονικά. (Βλ. J. Humbert «Συντακτικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης» μετάφραση Γ. Κουρμούλη, Αθήνα 1957 σελ. 334-335). Βέβαια στη συγκεκριμένη περίπτωση συνυπάρχει και κάποια χρονική - επαναληπτική σημασία. **μή εὕρισκον:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. ως υποκ. του ρήματος.

14. ἁρπάζουσα ἕνα κατεβίβρωσκε: κύρια πρόταση. **κατεβίβρωσκε:** ρήμα. **ἡ Σφίγξ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἁπράζουσα:** χρον. - τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἡ Σφίγξ:** ενν. υποκ. της μετχ. **ἕνα:** αντικ. ρήμ. και μετχ.

15. πολλῶν δέ ἀπολομένων...γυναῖκα: κύρια πρόταση. **κηρύσσει:** ρήμα (ιστορ. ενεστώς). **Κρέων:** υποκ. του ρήμ. **δώσειν:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **Κρέων:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **τῷ λύσοντι** (έμμεσο) – **τήν βασιλείαν, τήν γυναῖκα** (άμεσα): αντικ. του *«δώσειν»*. **τῷ λύσοντι:** επιθετ. μετχ., που εδώ ισοδυναμεί με ουσιαστικό. **το αἴνιγμα:** αντικ. στη μετχ. *«τῷ λύσοντι»*. **τήν Λαΐου:** επιθετ. προσδ. στο *«γυναῖκα»*, η γεν. **Λαΐου** είναι κτητική. **ἀπολομένων:** χρον.-αιτιολ. μετχ., γενική απόλυτη. **πολλῶν-Αἵμονος:** υποκ. της μετχ. **τοῦ Κρέοντος:** παράθεση στο *«Αἵμονος»*. **τό τελευταῖον:** αιτιατ. που δηλώνει χρόνο.

16. Οἰδίπους... ἄνθρωπον εἶναι: κύρια πρόταση. **ἔλυσεν:** ρήμα. **Οἰδίπους:** υποκ. του ρήμ. **τό αἴνιγμα** αντικ. του ρήμ. **ἀκούσας:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **Οἰδίπους:** υποκ. της μετχ. **λέγων:** τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **Οἰδίπους:** υποκ. της μετχ. **εἶναι:** αντικ. της μετχ. *«λέγων»*, ειδικό απαρέμφ. **τό αἴνιγμα:** υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **ἄνθρωπον:** κατηγορούμενο. (Όταν το κατηγορούμενο είναι ουσιαστικό, δε χρειάζεται να συμφωνεί με το υποκ. στον αριθμό και το γένος, αλλά μόνο στην πτώση), **τό προτεινόμενον:** επιθ. μετχ. ως παράθεση στο *«τό αἴνιγμα»*. **ὑπό τῆς Σφιγγός:** εμπρ. προσδ. ποιητικού αιτίου.

17. γίνεσθαι γάρ... τό βάκτρον: κύρια πρόταση. **ἔλεγε:** ενν. ρήμα (από το *«λέγων»* της πρότ. 16. Εδώ συνεχίζεται ο πλάγιος λόγος). **Οἰδίπους:** ενν. υποκ. **γίνεσθαι - προσλαμβάνειν:** αντικ. του ρήμ., ειδικά απαρέμφ. **ἄνθρωπον:** υποκ. των απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **τετράπουν -δίπουν:** κατηγορούμενα με συνδετικό το *«γίνεσθαι»*. **ὄντα - τελειούμενον:** χρον. μετχ., συνημμένες στο υποκ. του *«γίνεσθαι»*. **ἄνθρωπον:** υποκ. των μετχ. **βρέφος:** κατηγορούμενο με συνδετικό το *«ὄντα»*. **γηράσκοντα:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του *«προσλαμβάνειν»*. **ἄνθρωπον:** υποκ. της μετχ. **βάσιν:** αντικ. του *-προσλαμβάνειν»*. **τρίτην:** επιθετ. προσδ. στο *«βάσιν»*. **τό βάκτρον:** επεξήγηση στο *«βάσιν»*. *Άλλη ερμηνεία:* **τό βάκτρον:** αντικ. του *«προσλαμβάνειν»*. **βάσιν:** κατηγ. στη λέξη *«τό βάκτρον»*.

ΟΧΙ

18. ἡ μέν οὖν Σφίγξ... ἔρριψεν: κύρια πρόταση. **ἔρριψεν:** ρήμα. **ἡ Σφίγξ:** υποκ. του ρήμ. **ἑαυτήν:** αντικ. (αυτοπάθεια, αντανάκλαση). **ἀπό τῆς ἀκροπόλεως:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει τόπο (κίνηση από τόπο).

19. Οἰδίπους δέ... παρέλαβε: κύρια πρόταση. **παρέλαβε:** ρήμα. **Οἰδίπους:** υποκ. του ρήμ. **τήν βασιλείαν:** αντικ.

20. καί τήν μητέρα ἔγημεν ἀγνοῶν: κύρια πρόταση. **ἔγημεν:** ρήμα. **Οἰδίπους:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τήν μητέρα:** αντικ. **ἀγνοῶν:** τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **Οἰδίπους:** ενν. υποκ. της μετχ.

21. καί παῖδας ἐτέκνωσεν... Ἀντιγόνην: κύρια πρόταση. **ἐτέκνωσεν:** ρήμα. **Οἰδίπους:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παῖδας - θυγατέρας:** αντικ. του ρήμ. **Πολυνείκην-Ἐτεοκλέα:** παράθεση στο *«παῖδας»*. **Ἰσμήνην-Ἀντιγόνην:** παράθεση στο *«θυγατέρας»*. **ἐξ αὐτῆς:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει προέλευση - καταγωγή.

Νόημα

Όταν πέθανε ο Λάιος, βασιλιάς των Θηβών, την εξουσία ανέλαβε ο Κρέοντας, αδερφός της γυναίκας του Λάιου, Ιοκάστης. Στην περίοδο της βασιλείας του η Ήρα έστειλε μεγάλη συμφορά στη Θήβα, τη Σφίγγα. Αυτή έμαθε ένα αίνιγμα από τις μούσες και, αφού κάθισε πάνω στο βουνό Φίκιο, κάθε τόσο το 'λεγε στους Θηβαίους. Και επειδή δεν έπαιρνε απάντηση, έτρωγε έναν έναν τους Θηβαίους. Το αίνιγμα ήταν· «ποιο είναι αυτό το ζώο που, ενώ έχει μία φωνή, γίνεται τετράποδο, δίποδο τρίποδο». Οι Θηβαίοι μάταια προσπαθούσαν να λύσουν το αίνιγμα και να απαλλαγούν από τη Σφίγγα, όπως έλεγε και ο χρησμός. Όταν στο τέλος καταβρόχθισε και τον Αίμονα, το γιο του Κρέοντα, (βλέπε σημείωση στη μετάφραση) ο Κρέοντας έκαμε διακήρυξη ότι όποιος λύσει το αίνιγμα θα πάρει και τη βασιλεία και τη γυναίκα του Λάιου σύζυγό του. Τότε παρουσιάστηκε ο Οιδίποδας και έλυσε το αίνιγμα, δίνοντας τη σωστή απάντηση που ήταν· «το ζώο αυτό είναι ο άνθρωπος, που όσο είναι βρέφος πηγαίνει με τα τέσσερα (μπουσουλάει), όταν μεγαλώσει, πηγαίνει με τα δυο του πόδια και, όταν γερνάει, χρησιμοποιεί και τρίτο πόδι, το μπαστούνι». Τότε η Σφίγγα γκρεμίστηκε από την ακρόπολη και ο Οιδίποδας έγινε βασιλιάς της Θήβας και παντρεύτηκε την ίδια τη μητέρα του, χωρίς να το ξέρει. Απ' αυτή απέκτησε δυο γιους, τον Πολυνείκη και τον Ετεοκλή, και δυο κόρες, την Ισμήνη και την Αντιγόνη.

Για το περιεχόμενο

Σύμφωνα με το μύθο, η Σφίγγα είχε φέρει σε αδιέξοδο τους Θηβαίους που δεν μπορούσαν να βρουν λύση για το αίνιγμά της.

Έτσι ο Κρέοντας που είχε γίνει βασιλιάς μετά το θάνατο του Λάιου διακήρυξε ότι όποιος μπορέσει να λύσει το αίνιγμα της Σφίγγας θα γίνει βασιλιάς της Θήβας και θα παντρευτεί την Ιοκάστη, τη γυναίκα του Λάιου. Η προσφορά αυτή σήμαινε ότι οι Θηβαίοι δέχονταν για βασιλιά τους οποιονδήποτε, αρκεί να έλυνε το αίνιγμα και να τους γλίτωνε από τη Σφίγγα. Αυτή ακριβώς η προσφορά δείχνει το μέγεθος της αγωνίας και της απόγνωσης στην οποία είχαν φτάσει οι Θηβαίοι.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ* **Ἕλληνες**	Οι **Έλληνες** στην Ιταλία
καί οἱ **γείτονες** *αὐτῶν οἱ Σικελιῶται,*	και οι **γείτονές** τους, οι Σικελιώτες,
προσέφερον τῷ **Ἀρίονι**	προσέφεραν στον **Αρίονα**
πολλά δῶρα καί ἀργύριον.	πολλά δώρα και χρήματα.
β) *Ἀλκιβιάδης* **συνών Σωκράτει,**	Ο Αλκιβιάδης **που συναναστρεφόταν το Σωκράτη,**
πρίν εἶναι εἴκοσιν **ἐτῶν,**	πριν να γίνει είκοσι **ετών,**

Περικλεῖ, *ἐπιτρόπῳ* **ὄντι** *ἑαυτοῦ,*	**στον Περικλή, που ήταν** επίτροπός του,
προστάτῃ δέ τῆς πόλεως,	και αρχηγός της πόλης,
εἶπεν αὐτῷ· Ὦ **Περίκλεις,**	είπε σ' αυτόν· **Περικλή,**
ἔχοις ἄν με διδάξαι τί ἐστι νόμος;	μπορείς να μου εξηγήσεις τι είναι νόμος;
γ) *Λέγεται Κῦρος ἀποκτεῖναι αὐτός*	Λέγεται ότι ο Κύρος σκότωσε ο ίδιος
τῇ ἑαυτοῦ **χειρί**	με το ίδιο του το **χέρι**
Ἀρταγέρσην τόν ἄρχοντα αὐτῶν.	τον Αρταγέρση τον άρχοντά τους.
δ) *Λαμπρόν ἱερόν ἦν ἐν* **Ἐλευσῖνι**	Λαμπρό ιερό υπήρχε στην **Ελευσίνα**
Δήμητρος *καί Περσεφόνης,* **τῆς θυγατρός.**	για τη **Δήμητρα** και την Περσεφόνη, που ήταν **κόρη** της.
ε) *Φημί τόν καλόν κἀγαθόν* **ἄνδρα**	Ισχυρίζομαι ότι ο ωραίος και ενάρετος **άντρας**
εἶναι εὐδαίμονα.	είναι ευτυχισμένος.
στ) *Δεῖ τόν σεμνόν* **ἄνδρα** *ἔχειν* **αἰδῶ.**	Πρέπει ο σεμνός **άνθρωπος** να έχει **σεβασμό.**
ζ) *Οἵ ἥρωές εἰσι ἀθάνατοι τό* **κλέος.**	Οι ήρωες είναι αθάνατοι **στη δόξα.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) δῶρα: αιτ. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της β΄ κλίσης **τό δῶρον.**

ἀργύριον: αιτ. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της β΄ κλίσης **τό ἀργύριον** (= νόμισμα, χρήματα).

προσέφερον: γ΄ πληθ. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **προσφέρω.** Χρον. αντικ.: Εν. προσφέρουσι, Πρτ. προσέφερον, Μέλλ. προσοίσουσι, Αόρ. β΄ προσήνεγκον, Πρκ. προσενηνόχασι, Υπρ. προσενηνόχεσαν.

β) συνών: ον. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. του ρήμ. **σύνειμι** (= συναναστρέφομαι). Χρον. αντικ.: Εν. συνών, Μέλλ. συνεσόμενος, Αόρ. συγγενόμενος, Πρκ. συγγεγονώς.

ἐπιτρόπῳ: δοτ. εν. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ ἐπίτροπος** (= αυτός που αναλαμβάνει την κηδεμονία κάποιου).

ὄντι: δοτ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι).

ἑαυτοῦ: γεν. εν. γένους αρσ. της αυτοπαθητικής αντων. του γ΄ προσώπου **ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς** (= δικό του).

προστάτῃ: δοτ. εν. γένους αρσ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ὁ προστάτης** (= ο αρχηγός).

ἔχοις: β΄ εν. πρόσωπο ενεστ. ευκτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω.** Το ρήμα *ἔχω + απαρέμφ.* (= μπορώ να + ρήμα).

διδάξαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **διδάσκω.**

τί: ον. εν. γένους ουδ. της ερωτηματικής αντων. **τίς, τί** (= ποιος, ποιο).

γ) ἀποκτεῖναι: απαρέμφ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀποκτείνω** (= σκοτώνω). Χρον. αντικ.: Εν. ἀποκτείνειν, Μέλλ. ἀποκτενεῖν, Αόρ. ἀποκτεῖναι, Πρκ. ἀπεκτονέναι.

λέγεται: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **λέγομαι.** Χρον. αντικ.: Εν. λέγεται, Πρτ. ἐλέγετο, Μέλλ. λεχθήσεται-ῥηθήσεται, Αόρ. ἐλέχθη-ἐρρήθη, Πρκ. εἴρηται, Υπρ. εἴρητο.

αὐτός: ον. εν. γένους αρσ. της οριστικής επαναληπτικής αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι οριστική.

δ) ἱερόν = ιερό, ναός.

ἦν: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι).

ε) εὐδαίμονα: αιτ. εν. γένους αρσ. του τριτόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὔδαιμον** (= ευτυχισμένος).

φημί: α΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του ρήμ. **φημί** (= λέω, ισχυρίζομαι). Χρον. αντικ.: Εν. φημί, Πρτ. ἔφην, Μέλλ. φήσω, Αόρ. ἔφησα.

στ) δεῖ: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **δεῖ** (= πρέπει). Χρον. αντικ.: Εν. δεῖ, Πρτ. ἔδει, Μέλλ. δεήσει, Αόρ. ἐδέησε.

ἔχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω.** Χρον. αντικ.: Εν. ἔχειν, Μέλλ. ἕξειν και σχήσειν, Αόρ. β΄ σχεῖν, Πρκ. ἐσχηκέναι.

αἰδῶ = ντροπή.

ζ) τό κλέος = η δόξα.

ΟΧΙ

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **Έλληνες:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, ενρινόληκτο, αρσεν. γένους, ονομ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ Ἕλλην** (-ηνος).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ὁ	Ἕλλην	οἱ	Ἕλλην-**ες**
γεν.	τοῦ	Ἕλλην-**ος**	τῶν	Ἑλλήν-**ων**
δοτ.	τῷ	Ἕλλην-**ι**	τοῖς	Ἕλλη-**σι***
αιτιατ.	τόν	Ἕλλην-**α**	τούς	Ἕλλην-**ας**
κλητ.	ὦ	Ἕλλην	ὦ	Ἕλλην-**ες**

* Ο τύπος Ἕλλησι προήλθε από το Ἕλλην-σι με αποβολή του **ν** προ του **σ**.

γείτονες: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, ενρινόληκτο, αρσεν. γένους, ονομ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ γείτων** (-ονος).

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ὁ	γείτων	οἱ	γείτονες
γεν.	τοῦ	γείτονος	τῶν	γειτόνων
δοτ.	τῷ	γείτονι	τοῖς	γείτοσι (γείτον-σι)
αιτιατ.	τόν	γείτονα	τούς	γείτονας
κλητ.	ὦ	γεῖτ**ον**	ὦ	γείτονες

τῷ Ἀρίονι: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, ενρινόληκτο, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ., του ονόμ. **ὁ Ἀρίων** (γεν.: **Ἀρίονος,** δοτ.: **Ἀρίονι,** αιτιατ.: **Ἀρίονα,** κλητ.: **Ἀρίον**).

β) **Σωκράτει:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ., του ονόμ. **ὁ Σωκράτης.**

ἐτῶν: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ., του ονόμ. **τό ἔτος.**

Περικλεῖ: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ., του ονόμ. **ὁ Περικλῆς.**

Περίκλεις: είναι κλητική ενικού του ονόμ. **ὁ Περικλῆς.**

γ) **χειρί:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, υγρόληκτο, ανώμαλο θηλ. γένους, δοτ. ενικού, του ονόμ. **ἡ χείρ.**

πτώσεις		ενικός		πληθυντικός
ονομ.	ἡ	χείρ	αἱ	χεῖρες
γεν.	τῆς	χειρός	τῶν	χειρῶν
δοτ.	τῇ	χειρί	ταῖς	**χερσί(ν)**
αιτιατ.	τήν	χεῖρα	τάς	χεῖρας
κλητ.	ὦ	χείρ	ὦ	χεῖρες

δ) **Ἐλευσῖνι:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, ενρινόληκτο, θηλ. γένους, δοτ. ενικ., του ονόμ. **ἡ Ἐλευσίς** (γεν.: **Ἐλευσῖνος,** δοτ.: **Ἐλευσῖνι,** αιτιατ.: **Ἐλευσῖνα,** κλητ.: **Ἐλευσίς**).

Δήμητρος: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, υγρόληκτο συγκοπτόμενο, θηλ. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ἡ Δημήτηρ.**

θυγατρός: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, υγρόληκτο συγκοπτόμενο, θηλ. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ἡ θυγάτηρ.**

ε) **ἄνδρα:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, υγρόληκτο συγκοπτόμενο, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ ἀνήρ.**

Κλίση συγκοπτομένων ονομάτων

Ενικός	Ον.	ὁ	ἀνήρ	πατήρ	ἡ	μήτηρ	θυγάτηρ	γαστήρ	Δημήτηρ
	Γεν.	τοῦ	ἀνδρός	πατρός	τῆς	μητρός	θυγατρός	γαστρός	Δήμητρος
	Δοτ.	τῷ	ἀνδρί	πατρί	τῇ	μητρί	θυγατρί	γαστρί	Δήμητρι
	Αιτ.	τόν	ἄνδρα	πατέρα	τήν	μητέρα	θυγατέρα	γαστέρα	Δήμητρα
	Κλητ.	ὦ	ἄνερ	πάτερ	ὦ	μῆτερ	θύγατερ	γαστήρ	Δήμητερ
Πληθυντικός	Ον.	οἱ	ἄνδρες	πατέρες	αἱ	μητέρες	θυγατέρες	γαστέρες	
	Γεν.	τῶν	ἀνδρῶν	πατέρων	τῶν	μητέρων	θυγατέρων	γαστέρων	
	Δοτ.	τοῖς	ἀνδράσι	πατράσι	ταῖς	μητράσι	θυγατράσι	γαστράσι	
	Αιτ.	τούς	ἄνδρας	πατέρας	τάς	μητέρας	θυγατέρας	γαστέρας	
	Κλητ.	ὦ	ἄνδρες	πατέρες	ὦ	μητέρες	θυγατέρες	γαστέρες	

στ) **αἰδῶ:** ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ἡ αἰδώς.**

παρατηρήσεις: Τα σε **-ώς, -οῦς** σιγμόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά: 1) Είναι μόνο θηλυκού γένους 2) Έχουν μόνο ενικό αριθμό 3) Έχουν δυο θέματα, ένα ισχυρό (μακρό) στην ονομαστική και κλητική (**ἡ αἰδώς, ὦ αἰδώς**) και ένα ασθενές (βραχύ) στις άλλες πτώσεις (αἰδοσ-). Το **σ** μεταξύ δυο φωνηέντων αποβάλλεται και ακολουθεί συναίρεση (αἰδόσ-ος = **αἰδοῦς,** αἰδόσ-ι = **αἰδοῖ,** αἰδόσ-α = **αἰδῶ**).

σιγμόληκτο σε ώς -οῦς

ἡ αἰδώς
τῆς αἰδοῦς
τῇ αἰδοῖ
τήν αἰδῶ
ὦ αἰδώς

τό κλέος: ουσιαστικό Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **τό κλέος.**

Ενικός		Πληθυντικός	
τό	**κλέος**	τά	κλέεσ -α = **κλέα(-η)**
τοῦ	κλέεσ -ος = **κλέους**	τῶν	**κλεέσ -ων = κλεῶν**
τῷ	κλέεσ -ι = **κλέει**	τοῖς	κλέεσ -σι = **κλέεσι**
τό	**κλέος**	τά	κλέεσ -α = **κλέα(-η)**
ὦ	**κλέος**	ὦ	κλέεσ -α = **κλέα(-η)**

Παρατηρήσεις: Τα σε **-ος** τριτόκλιτα σιγμόληκτα ουσιαστικά: 1) Είναι ουδέτερα. 2) Το θέμα τους λήγει σε **εσ**, αλλά το **ε** προς του **σ** στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική ενικού τρέπεται σε **ο** (ποιοτική μεταβολή ή τροπή). Έτσι από θέμ. **βελεσ-** = βέλος, **κλεεσ-** = κλέος, **ὄρεσ-** = ὄρος κτλ. 3) **σ** μεταξύ δυο φωνηέντων αποβάλλεται και ακολουθεί συναίρεση ως εξής:

ε + **ι** = **ει** (κλέεσ -ι = κλέε **-ι** = **κλέει**)
ε + **ο** = **ου** (κλέεσ -ος = κλέε **-ος** = **κλέους**)
ε + **ω** = **ω** (κλεέσ -ων = κλεέ **-ων** = **κλεῶν**)
ε + **α** = **η** (ὄρεσ -α = ὄρε**α** = ὄρ**η**) ή
ε + **α** = **ᾱ**, και σπανιότερα σε **η**, αν προηγείται άλλο **ε** (κλέεσ -α = κλέε**α** = κλέ**α**, και σπανιότερα, κλέ**η**).

4) Μερικά σχηματίζουν τη γενική πληθυντικού ασυναίρετη (**τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων**) ή και τα δυο (**τῶν ὀρέων** και **τῶν ὀρῶν**).

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες καί οἱ... ἀργύριον τῷ Ἀρίονι προσέφερον: κύρια πρόταση. **προσέφερον:** ρήμα. **οἱ Ἕλληνες, οἱ γείτονες:** υποκ. **οἱ ἐν Ἰταλίᾳ:** επιθετ. προσδιορ. στο *Ἕλληνες*. **αὐτῶν:** γενική κτητική στο *γείτονες*. **οἱ Σικελιῶται:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., επεξήγηση στο *γείτονες*. **δῶρα, ἀργύριον** (αιτ., άμεσο), **Ἀρίονι** (δοτ., έμμεσο): αντικ. **πολλά:** επιθετ. προσδιορ. στο *δῶρα*.

β) 1. Ἀλκιβιάδης Σωκράτει συνών – Περικλεῖ, ἐπιτρόπῳ ὄντι... εἶπεν αὐτῷ: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **Ἀλκιβιάδης:** υποκ. **Περικλεῖ:** αντικ. έμμεσο στο ρήμα *εἶπε* (το *Περικλεῖ* επαναλαμβάνεται παρακάτω με το *αὐτῷ*). **συνών:** επιθετική μτχ. με υποκ. το *Ἀλκιβιάδης*. **Σωκράτει:** αντικ. της μτχ. **ὄντι:** επιθετική μτχ. με υποκείμενο το *Περικλεῖ*. **ἐπιτρόπῳ, προστάτῃ:** κατηγορούμενα στο *Περικλεῖ* μέσω της μτχ. *ὄντι*. **ἑαυτοῦ:** γενική ως ετερόπτωτος προσδιορ. στο *ἐπιτρόπῳ*, γενική αντικειμενική. **τῆς πόλεως:** γενική ώς ετερόπτωτος προσδιορ. στο *προστάτῃ*, γενική αντικειμενική.

2. πρίν εἴκοσι ἐτῶν εἶναι: δευτερ. χρονική πρόταση. **εἶναι:** απαρέμφατο σε θέση ρήματος. **Ἀλκιβιάδης:** ενν. ως υποκ.**(εἴκοσι) ἐτῶν:** γενική κατηγορηματική της ιδιότητας (το *εἴκοσι* επιθ. προσδ. στο *ἐτῶν*).

3. ὦ Περίκλεις, ἔχοις ἄν με διδάξαι: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἔχοις ἄν:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **διδάξαι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **σύ:** ενν. και ως υποκ. του *διδάξαι*, **ταυτοπροσωπία. με:** αντικ. του *διδάξαι*. **ὦ Περίκλεις:** κλητική προσφώνηση.

4. τί ἐστι νόμος: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. στο *διδάξαι* της πρότ. 3. **ἐστί:** ρήμα. **νόμος:** υποκ. **τί:** κατηγορ.

γ) Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτός τῇ... τόν ἄρχοντα αὐτῶν: κύρια πρόταση. **λέγεται:** ρήμα. **Κῦρος:** υποκ. **ἀποκτεῖναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **Κῦρος:** υποκ. και στο *ἀποκτεῖναι*, **ταυτοπροσωπία. αὐτός:** ονοματικός ομοιόπτωτος, κατηγορ. προσδιορ. στο *Κῦρος*. **Ἀρταγέρσην:** αντικ. του *ἀποκτεῖναι*. **τόν ἄρχοντα:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., παράθεση στο *Ἀρταγέρσην*. **αὐτῶν:** γενική ως ετερόπτωτος προσδιορ., γενική αντικειμενική στο *ἄρχοντα (ἄρχει αὐτῶν)*. **τῇ χειρί:** επιρρηματικός προσδιορισμός σε πλάγια πτώση, δοτική του οργάνου. **(τῇ) ἑαυτοῦ:** επιθετ. προσδιορ. στο *χειρί*.

δ) Δήμητρος καί Περσεφόνης, τῆς θυγατρός, λαμπρόν ἱερόν ἐν Ἐλευσῖνι ἦν: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἱερόν:** υποκ. **λαμπρόν:** ονοματ. ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορ. στο *ἱερόν*. **ἐν Ἐλευσῖνι:** επιρρηματικός προσδιορ., εμπρόθετος του τόπου. **Δήμητρος, Περσεφόνης:** γενική ως ετερόπτωτος προσδιορ., γενική κτητική στο *ἱερόν*. **τῆς θυγατρός:** ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορ., παράθεση στο *Περσεφόνης*.

ε) τόν καλόν κἀγαθόν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναί φημι: κύρια πρόταση. **φημί:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **εἶναι:** αντικ. ειδικό απαρέμφ. **τόν ἄνδρα:** υποκ του *εἶναι*, **ετεροπροσωπία. τόν καλόν, κἀγα-**

Οχι

θόν: ονοματικοί ομοιόπτωτοι, επιθετικοί προσδιορ. στο *άνδρα*. **εὐδαίμονα:** κατηγορούμενο στο υποκ. του *εἶναι*.

στ) τόν σεμνόν ἄνδρα δεῖ ἔχειν αἰδῶ: κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο, θέλει ως υποκ. απαρέμφ.). **ἔχειν:** υποκ., τελικό απαρέμφ. **ἄνδρα:** υποκ. του *ἔχειν*, **ετεροπροσωπία. τόν σεμνόν:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἄνδρα*. **αἰδῶ:** αντικ. στο *ἔχειν*.

ζ) οἱ ἥρωες ἀθάνατοί εἰσι τό κλέος: κύρια πρόταση. **εἰσι:** ρήμα. **οἱ ἥρωες:** υποκ. **ἀθάνατοι:** κατηγορ. στο υποκ του *εἰσι*. **τό κλέος:** αιτιατική της αναφοράς στο *ἀθάνατοι*.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1ι Κλίση ουσιαστικών Γ΄ κλίσης.

Ονομ.	**ὁ**	**χιτών**	**οἱ**	**ῥήτορες**	**τά**	**δάση**	**τό**	**ὄρος**
Γεν.	**τοῦ**	**χιτῶνος**	**τῶν**	**ῥητόρων**	**τῶν**	**δασῶν**	**τοῦ**	**ὄρους**
Δοτ.	τῷ	χιτῶνι	τοῖς	ῥήτορσι	τοῖς	δάσεσι	τῷ	ὄρει
Αιτ.	τόν	χιτῶνα	τούς	ῥήτορας	τά	δάση	τό	ὄρος
Κλητ.	ὦ	χιτών	ὦ	ῥήτορες	ὦ	δάση	ὦ	ὄρος

Ονομ.	**αἱ**	**χεῖρες**	**ὁ**	**Ἡρακλῆς**	**οἱ**	**γείτονες**	**οἱ**	**λιμένες**
Γεν.	**τῶν**	**χειρῶν**	**τοῦ**	**Ἡρακλέους**	**τῶν**	**γειτόνων**	**τῶν**	**λιμένων**
Δοτ.	ταῖς	χερσί(ν)	τῷ	Ἡρακλεῖ	τοῖς	γείτοσι	τοῖς	λιμέσι
Αιτ.	τάς	χεῖρας	τόν	Ἡρακλέα	τούς	γείτονας	τούς	λιμένας
Κλητ.	ὦ	χεῖρες	ὦ	Ἡράκλεις	ὦ	γείτονες	ὦ	λιμένες

Ονομ.	**αἱ**	**ἀκτῖνες**	**τά**	**τείχη**	**ὁ**	**Ἀριστοτέλης**	**τά**	**κρέα**
Γεν.	**τῶν**	**ἀκτίνων**	**τῶν**	**τειχῶν**	**τοῦ**	**Ἀριστοτέλους**	**τῶν**	**κρεῶν**
Δοτ.	ταῖς	ἀκτῖσι	τοῖς	τείχεσι	τῷ	Ἀριστοτέλει	τοῖς	κρέασι
Αιτ.	τάς	ἀκτῖνας	τά	τείχη	τόν	Ἀριστοτέλη	τά	κρέα
Κλητ.	ὦ	ἀκτῖνες	ὦ	τείχη	ὦ	Ἀριστότελες	ὦ	κρέα

Β1,2 Κλίση ουσιαστικών Γ΄ κλίσης.

Ονομ.	ὁ	ῥήτωρ	μήν	ἡ	ἀκτίς	χείρ	τό	ἔδαφος	ἔτος
Γεν.	τοῦ	ῥήτορος	**μηνός**	**τῆς**	**ἀκτῖνος**	χειρός	τοῦ	ἐδάφους	**ἔτους**
Δοτ.	**τῷ**	**ῥήτορι**	**μηνί**	τῇ	ἀκτῖνι	**χειρί**	**τῷ**	**ἐδάφει**	ἔτει
Αιτ.	**τόν**	**ῥήτορα**	μῆνα	**τήν**	**ἀκτῖνα**	**χεῖρα**	**τό**	**ἔδαφος**	**ἔτος**
Κλητ.	ὦ	ῥῆτορ	μήν	ὦ	ἀκτίς	χείρ	ὦ	ἔδαφος	ἔτος

Ονομ.	οἱ	ῥήτορες	μῆνες	αἱ	ἀκτῖνες	χεῖρες	τά	ἐδάφη	ἔτη
Γεν.	**τῶν**	**ῥητόρων**	**μηνῶν**	**τῶν**	**ἀκτίνων**	**χειρῶν**	**τῶν**	**ἐδαφῶν**	ἐτῶν
Δοτ.	τοῖς	ῥήτορσι	**μησί**	ταῖς	ἀκτῖσι	χερσί(ν)	**τοῖς**	**ἐδάφεσι**	**ἔτεσι**
Αιτ.	**τούρ**	**ῥήτορας**	**μῆνας**	**τάς**	**ἀκτῖνας**	**χεῖρας**	**τά**	**ἐδάφη**	**ἔτη**
Κλητ.	ὦ	ῥήτορες	μῆνες	ὦ	ἀκτῖνες	χεῖρες	ὦ	ἐδάφη	ἔτη

Β1,3 Φράσεις με τριτόκλιτα ουσιαστικά.

α) *Αἱ πηγαί τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς* **ὄρεσίν** *εἰσιν* (= οι πηγές των ποταμών βρίσκονται στα βουνά).

β) *Οἱ Μύριοι ὑπέμενον καί τά* **ψύχη τοῦ χειμῶνος** *καί τά* **θάλπη τοῦ θέρους** (= οι Μύριοι υπέμεναν και τις παγωνιές του χειμώνα και τους καύσωνες του καλοκαιριού).

γ) *Οἱ* **παῖδες** *οὐκ ἐγίγνωσκον περί τῶν* **εἰδῶν** *τοῦ* **ἄνθους** *τούτου* (= τά παιδιά δε γνώριζαν γιά τα είδη αυτού του λουλουδιού). Με άλλη άποψη: *Οἱ* **παῖδες** *οὐκ ἐγίγνωσκον περί τῶν* **ἀνθέων** τούτου τοῦ **εἴδους** (= τα παιδιά δε γνώριζαν για τα λουλούδια αυτού του είδους).

δ) *Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ* **ἄλση** *ἦσαν καί* **δάση** *σκιερά* (= στο χωριό αυτό υπήρχαν άλση και δάση σκιερά).

Β1,4 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό.

στον ενικό	στον πληθυντικό
α) *Τόδε τό ὄρος θαυμάσιόν ἐστι τό ὕψος καί τό μέγεθος* (= αυτό εδώ το βουνό είναι θαυμαστό στο ύψος και στον όγκο).	*Τάδε τά ὄρη θαυμάσιά ἐστι* τό ὕψος καί τό μέγεθος.*
β) *Ὑψηλόν τεῖχος κύκλῳ τήν πόλιν περιέβαλλε* (= ψηλό τείχος περιέβαλλε γύρω γύρω την πόλη).	*Ὑψηλά τείχη κύκλῳ τήν πόλιν περιέβαλλε.**
γ) *Τό τοῦ Ὁμήρου ἔπος ἐν τῷ διδασκαλείῳ ἐδιδάσκετο* (= το έπος του Ομήρου στο σχολείο διδασκόταν).	*Τά τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἐδιδάσκετο.**
δ) *Ἀθάνατόν ἐστι τό τῶν ἡρώων κλέος* (= η δόξα του ήρωα είναι αθάνατη).	*Ἀθάνατά ἐστι* τά τῶν ἡρώων κλέα* (ἤ κλέη).
ε) *Βλάπτει τόν ἄνδρα τό μῖσος* (= το μίσος βλάφτει τον άντρα).	Βλάπτει* τόν ἄνδρα τά μίση.

*** Παρατήρηση:** Αφήνουμε τα ρήματα σε ενικό αριθμό γ΄ προσώπου, γιατί τα υποκείμενά τους είναι πληθ. αριθμού, ουδετέρου γένους (αττική σύνταξη). Πάντως οι ρημ. τύποι σε πληθυντικό κατά σειρά είναι: **εἰσί, περιέβαλλον, ἐδιδάσκοντο, εἰσί, βλάπτουσιν.**

Β1,5 Συμφωνία ουσιαστικού και μετοχής.

α) τῶν γειτόνων ὄντων
β) τῆς λευκαζούσης χιόνος
γ) τοῖς ῥήτορσι λέγουσι
δ) τούς λάμποντας αἰθέρας
ε) τοῦ Δημοσθένους ἀγορεύοντος

Β1,6

ἡ μήτηρ	τῆς μητρός	τῇ μητρί	ὦ μῆτερ	αἱ μητέρες	τῶν μητέρων	τάς μητέρας
ὁ πατήρ	τοῦ πατρός	τῷ πατρί	ὦ πάτερ	οἱ πατέρες	τῶν πατέρων	τούς πατέρας
ἡ θυγάτηρ	τῆς θυγατρός	τῇ θυγατρί	ὦ θύγατερ	αἱ θυγατέρες	τῶν θυγατέρων	τάς θυγατέρας
ὁ ἀνήρ	τοῦ ἀνδρός	τῷ ἀνδρί	ὦ ἄνερ	οἱ ἄνδρες	τῶν ἀνδρῶν	τούς ἄνδρας

Β1,7 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό.

α) *Ἐκείνη ἐβούλετο τῷ πατρί χαρίζεσθαι.* (= Εκείνη ήθελε να δείξει εύνοια στον πατέρα).
Ἐκεῖναι ἐβούλοντο τοῖς πατράσι χαρίζεσθαι.

β) *Οὗτος καλός κἀγαθός ἀνήρ ἐφαίνετο εἶναι.* (= Αυτός φαινόταν ότι είναι ωραίος και ενάρετος άντρας).
Οὗτοι καλοί κἀγαθοί ἄνδρες ἐφαίνοντο εἶναι.

γ) *Βασιλεύς μεταπέμπεται τήν θυγατέρα καί τόν παῖδα αὐτῆς.* (= Ο βασιλιάς στέλνει και καλεί την κόρη και το παιδί της).
Βασιλεῖς μεταπέμπονται τάς θυγατέρας καί τούς παῖδας αὐτῶν.

δ) *Λεγούσης τῆς μητρός τοῦτο ὁ πατήρ οὐκ ἤθελεν ἀποκρίνεσθαι.* (= Ενώ η μητέρα έλεγε αυτό, ο πατέρας δεν ήθελε να απαντήσει).
Λεγουσῶν τῶν μητέρων ταῦτα οἱ πατέρες οὐκ ἤθελον ἀποκρίνεσθαι.

B2,1 Φράσεις με μετοχές διάφορων ειδών.

α) *Ταῦτα δέ* **λέγων** *θορύβου ἤκουσε.* (= **Ενώ έλεγε** αυτά, άκουσε θόρυβο).

λέγων: μετοχή επιρρηματική (χρονική).

β) *Ἀκούω πολλούς* **ὄντας** *τούς πολεμίους.* (= Ακούω **ότι** οι εχθροί **είναι** πολλοί).

ὄντας: μετοχή κατηγορηματική.

γ) **Μαθοῦσα** *αἴνιγμα παρά μουσῶν τοῦτο προύτεινε Θηβαίοις.* (= **Αφού έμαθε** το αίνιγμα από τις μούσες, έθετε αυτό στους Θηβαίους).

Μαθοῦσα: μετοχή επιρρηματική (χρονική).

δ) *Ὅ μίαν* **ἔχον** *φωνήν τετράπουν καί δίπουν καί τρίπουν γίνεται.* (= Αυτό που **αν και έχει** μία φωνή γίνεται τετράποδο και δίποδο και τρίποδο).

ἔχον: μετοχή επιρρηματική (εναντιωματική).

ε) *Οἰδίπους* **ἀκούσας** *ἔλυσεν,* **λέγων** *τό αἴνιγμα* **τό** *ὑπό τῆς Σφιγγός* **προτεινόμενον** *ἄνθρωπον εἶναι.* (= Ο Οιδίποδας, **αφού άκουσε,** (το) έλυσε, **λέγοντας** ότι το αίνιγμα **που έθετε** η Σφίγγα ήταν ο άνθρωπος).

ἀκούσας: μετοχή επιρρηματική (χρονική)

λέγων: μετοχή επιρρηματική (τροπική).

τό προτεινόμενον: μετοχή επιθετική με άρθρο.

B2,2 Φράσεις με μετοχές.

α) *Ἡ φιλοσοφία ἀρετήν καί ἐλευθερίαν* **παρέχουσα** *τάς τῆς ψυχῆς μερίμνας ἀπελαύνει.* (= Η φιλοσοφία **δίνοντας** αρετή και ελευθερία διώχνει τις φροντίδες της ψυχής).

παρέχουσα: μετοχή επιρρηματική (τροπική) με υποκείμενο το *φιλοσοφία.*

β) *Ὁ Καλλικρατίδας* **ἀκούων** *τήν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ* **οὖσαν** *καταλείπει ἐκεῖ πεντήκοντα ναῦς.* (= Ο Καλλικρατίδας, **μόλις άκουσε ότι** η βοήθεια **ήταν** ήδη στη Σάμο, αφήνει εκεί πενήντα πλοία).

ἀκούων: μετοχή επιρρηματική (χρονική) με υποκείμενο το *Καλλικρατίδας.*

οὖσαν: μετοχή κατηγορηματική με υποκείμενο το *βοήθειαν.*

γ) *Τῷ Τιριβάζῳ* **ἀκούοντι**** *ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι.* (= Στον Τιρίβαζο **που άκουγε** άρεσαν πολύ τα λόγια του Ανταλκίδα).

ἀκούοντι: μετοχή επιθετική χωρίς άρθρο με υποκείμενο το *Τιριβάζῳ.*

δ) *Οὐκ ἀνέχεσθε* **τούς λέγοντας** *ὑμῖν τήν ἀλήθειαν· ἐβούλεσθε γάρ τούς* **τῶν κολακευόντων** *λόγους ἀκούειν.* (= Δεν ανεχόσαστε αυτούς **που έλεγαν** σε σας την αλήθεια· θέλατε να ακούτε τα λόγια αυτών **που κολάκευαν**).

τούς λέγοντας: μετοχή επιθετική με υποκείμενο το άρθρο *τούς.*

τῶν κολακευόντων: μετοχή επιθετική με υποκείμενο το άρθρο *τῶν.*

ε) *Τοῖς Ἀθηναίοις* **μέλλουσιν**** *ἀποκρίνεσθαι οἱ* **παρόντες** *Λακεδαιμόνιοι εἶπον τάδε.* (= Στους Αθηναίους **στους οποίους επρόκειτο** ν' απαντήσουν οι Λακεδαιμόνιοι **που βρίσκονταν εκεί** είπαν τα εξής).

μέλλουσιν: μετοχή επιθετική με υποκείμενο το *Ἀθηναίοις.*

παρόντες: μετοχή επιθετική με υποκείμενο το *Λακεδαιμόνιοι.*

* Οι μετοχές «*ἀκούοντι*» και «*μέλλουσιν*» μπορούν να θεωρηθούν και χρονικές· (όταν άκουγε, όταν επρόκειτο).

B2,3 Υποκείμενο μετοχών.

Μετοχή	**Υποκείμενο**
ὁρῶν	Ἀγησίλαος
ἐξιόντα	Λάκωνα
ζητοῦντα	Λάκωνα
φευγόντων	ἀνδρῶν
μενόντων	ἀνδρῶν

κείμενο	μετάφραση
Ἀγησίλαος ὁρῶν	Ο Αγησίλαος βλέποντας
τινα Λάκωνα χωλόν	κάποιο Λάκωνα κουτσό
ἐξιόντα ἐπί πόλεμον	να (ετοιμάζεται να) εκστρατεύσει
καί ζητοῦντα ἵππον	και να αναζητά ένα άλογο
ἔφη	(του) είπε
«οὐκ αἰσθάνῃ ὅτι ὁ πόλεμος	«δεν καταλαβαίνεις ότι ο πόλεμος
ἔχει χρείαν ἀνδρῶν	έχει ανάγκη
οὐ φευγόντων,	όχι από ανθρώπους που φεύγουν,
ἀλλά μενόντων;».	αλλά από ανθρώπους που μένουν;».

Λεξιλόγιο

ὁρῶν (μετχ. ενεστ. του **ὁρῶ**) = βλέποντας.
τινά χωλόν = κάποιον κουτσό.
ἐπί πόλεμον ἐξιόντα (μετχ. ενεστ. του **ἔξειμι - ἐξέρχομαι**) = να εκστρατεύει, να ετοιμάζεται να εκστρατεύσει.
οὐκ αἰσθάνῃ (οριστ. ενεστ. του **αἰσθάνομαι**) = δεν καταλαβαίνεις.
χρεία = ανάγκη.

Γ1 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων

Άλλη μια περίπτωση που αποδεικνύει την υπευθυνότητα και τη γενναιότητα των Σπαρτιατών. Ο Θεμιστέας ο μάντης, παρόλο που ήξερε το βέβαιο θάνατό του, αν έμενε στη μάχη στο πλευρό του Λεωνίδα στις Θερμοπύλες, προτίμησε να μείνει. Δεν προφασίστηκε την ιδιότητά του ούτε εκμεταλλεύτηκε την άδεια που του δόθηκε να αποχωρήσει, δίνοντας ένα μάθημα σε όλους εκείνους που, προκειμένου να αποφύγουν μια θυσία, κρύβονται πίσω από διάφορες ευτελείς προφάσεις (ότι έχουν άλλες αρμοδιότητες, ότι τους χρειάζονται, ίσως, κάπου αλλού κτλ.).

Θεμιστέας, μάντις ὤν, προεῖπε Λεωνίδᾳ τῷ βασιλεῖ τήν γενησομένην ἀπώλειαν περί Θερμοπύλας αὐτοῦ τε καί τῶν συστρατευομένων αὐτῷ· ἀποπεμπόμενος δέ ὑπό τοῦ Λεωνίδα εἰς τήν Λακεδαίμονα προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι τά συμβησόμενα, τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα μή ἀπόληται, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἶπε «μαχητής ἐπέμφθην οὐκ ἀγγελιαφόρος».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	μετάφραση
Θεμιστέας, ὤν μάντις,	Ο Θεμιστέας, που ήταν μάντης,
προεῖπε Λεωνίδᾳ τῷ βασιλεῖ	προφήτεψε στο Λεωνίδα το βασιλιά
τήν ἀπώλειαν αὐτοῦ τε	την καταστροφή (το θάνατο) και του ίδιου
καί τῶν συστρατευομένων αὐτῷ	και των στρατιωτών του,
(τήν) γενησομένην περί Θερμοπύλας·	που θα συνέβαινε στις Θερμοπύλες·
ἀποπεμπόμενος δέ ὑπό τοῦ Λεωνίδα	και όταν ο Λεωνίδας προσπάθησε να τον στείλει πίσω
εἰς τήν Λακεδαίμονα	στη Σπάρτη
προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι	με την πρόφαση να ανακοινώσει
τά συμβησόμενα,	όσα θα συνέβαιναν,

τῇ δ' ἀληθείᾳ ἵνα μή ἀπόληται,	στην πραγματικότητα όμως για να μη σκοτωθεί
οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἶπε	δεν (το) δέχτηκε, αλλά είπε
«ἐπέμφθην μαχητής	«στάλθηκα ως πολεμιστής
οὐκ ἀγγελιαφόρος».	όχι ως αγγελιοφόρος».

Λεξιλόγιο

ὤν (μετχ. ενεστ. του **εἰμί**) = που ήταν.

προεῖπε (αόρ. του **προλέγω**) = προφήτεψε.

τήν γενησομένην ἀπώλειαν = την καταστροφή που θα συνέβαινε.

τῶν συστρατευομένων αὐτῷ = των στρατιωτών του.

ἀποπεμπόμενος (μετχ. ενεστ. του **ἀποπέμπομαι**) = όταν ο Λεωνίδας προσπάθησε να τον στείλει πίσω (κατά λέξη: όταν στελνόταν πίσω από το Λεωνίδα).

προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι (απαρεμφ. αορ. του **ἀπαγγέλλω**) = με την πρόφαση να ανακοινώσει.

τά συμβησόμενα (μετχ. μέλλ. του **συμβαίνω**) = όσα θα συνέβαιναν.

τῇ δ' ἀληθείᾳ = στην πραγματικότητα όμως.

ἵνα μή ἀπόληται (υποτ. αορ. β΄ του **ἀπόλλυμαι**) = για να μη χαθεί, για να μη σκοτωθεί.

οὐκ ἠνέσχετο (οριστ. αορ. του **ἀνέχομαι**) = δεν το δέχτηκε, δεν το ανέχτηκε.

ἐπέμφθην (οριστ. αορ. του **πέμπομαι**) = στάλθηκα (ελεύθερα μπορούμε να μεταφράσουμε: με *έστειλαν*).

ΝΑΙ

Α1 Θέμα 15. Η απειθαρχία θα οδηγήσει στη διάλυση και την καταστροφή τους Μυρίους.

Ο Ξενοφώντας στο έργο του «Κύρου Ανάβασις» μας διασώζει το σημαντικό επίτευγμα των «Μυρίων». Η πορεία αυτού του στρατεύματος δεν ήταν κάτι εύκολο. Οι δυσκολίες ήταν πολλές, εξωτερικές και εσωτερικές. Ένα εσωτερικό πρόβλημα παρακολουθούμε στο απόσπασμα που έχουμε. Πρόκειται για τους κινδύνους που δημιουργεί για ολόκληρο το στράτευμα η απειθαρχία.

Εἰ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλά μή ἀνθρώπων εἶναι τά τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δέ μή, πρός Διός πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως, ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; Πόλις δέ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις ἄν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; Ἀγοράν δέ τίς ἄξει θαρρῶν, ἢν περί τά μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; Οὗ δέ δή πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου, τίς ἄν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; Ἡμεῖς μέν γάρ οἶδ' ὅτι πονηρούς ἄν φαίημεν εἶναι τούς τά τοιαῦτα ποιοῦντας.

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τούς μέν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δέ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐάν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτούς ἐπί θανάτῳ.

(Κ. Ἀνάβασις του Ξενοφ. 5.7.32-34)

κείμενο	**μετάφραση**
Εἰ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ	Αν όμως νομίζετε (φαίνεται σε σας)
τά τοιαῦτα ἔργα εἶναι θηρίων	ότι τα έργα αυτού του είδους ταιριάζουν σε θηρία
ἀλλά μή ἀνθρώπων,	και όχι σε ανθρώπους,
σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν·	σκεφτείτε κάποιο σταμάτημά τους[1]·
εἰ δέ μή, πρός Διός	αλλιώς, για όνομα του Δία
πῶς ἢ θύσομεν θεοῖς	πώς θα προσφέρουμε θυσίες στους θεούς
ἡδέως,	νιώθοντας ευχαρίστηση,
ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ,	αν κάνουμε έργα ασεβή,
ἢ πῶς μαχούμεθα πολεμίοις,	ή πώς θα πολεμήσουμε τους εχθρούς,
ἢν κατακαίνωμεν ἀλλήλους;	αν σκοτώνουμε ο ένας τον άλλο;
Τίς δέ πόλις ἡμᾶς δέξεται φιλίᾳ,	Και ποια πόλη θα μας δεχτεί φιλικά,
ἥτις ἄν ὁρᾷ ἐν ἡμῖν	αν αυτή βλέπει ανάμεσά μας
τοσαύτην ἀνομίαν;	τόσο μεγάλη παρανομία;
Τίς δέ ἄξει ἀγοράν θαρρῶν,	Και ποιος θα φέρει πράγματα (τρόφιμα) για πώληση άφοβα,
ἢν φαινώμεθα ἐξαμαρτάνοντες τοιαῦτα	αν φανερά κάνουμε τέτοιες αδικίες
περί τά μέγιστα;	για τα πιο σπουδαία ζητήματα;
Οὗ δέ δή οἰόμεθα	Και τον έπαινο βέβαια τον οποίο φανταζόμαστε
τεύξεσθαι ἐπαίνου πάντων,	ότι θα πετύχουμε από όλους[2]
τίς ἄν ἡμᾶς ἐπαινέσειεν	ποιος θα μας τον αποδώσει,
ὄντας τοιούτους;	αν είμαστε τέτοιοι;
Ἡμεῖς μέν γάρ οἶδ' ὅτι	Γιατί εμείς βέβαια
φαίημεν ἄν εἶναι πονηρούς	θα ισχυριζόμαστε ότι είναι κακοί (άνθρωποι)
τούς ποιοῦντας τά τοιαῦτα.	όποιοι κάνουν τα έργα αυτού του είδους.

1. Άλλη μετάφραση: σκεφτείτε να βρείτε ένα τέλος γι' αυτά. Πιο ελεύθερα: σκεφτείτε κάποιο τρόπο να...
2. Για τη μετάφραση που δίνουμε βλέπε συντακτικά (πρότ. 11). Με άλλη άποψη (σύμφωνα με τη μετάφραση του P. Masqueray, εκδόσεις Budé) το **οὗ** είναι αναφορικό τοπικό επίρρημα, οπότε θα μεταφράζαμε «και εκεί όπου βέβαια φανταζόμαστε ότι θα πετύχουμε έπαινο από όλους...».

Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον	Μετά απ' αυτό, αφού σηκώθηκαν όλοι, πρότειναν
τούς μέν ἄρξαντας τούτων δοῦναι δίκην,	αυτοί που έκαναν την αρχή αυτών (των έργων) να τιμωρηθούν,
τοῦ δέ λοιποῦ	και στο μέλλον
μηκέτι ἐξεῖναι ἄρξαι ἀνομίας·	να μην επιτρέπεται πια να κάνει (κανείς) αρχή παρανομίας·
ἐάν δέ τις ἄρξῃ, (ἔλεγον)	αν όμως κάποιος κάνει (πάλι) αρχή, (πρότειναν)
αὐτούς ἄγεσθαι ἐπί θανάτῳ.	αυτοί νά θανατώνονται (να τιμωρούνται με θάνατο).

Λεξιλόγιο

μέντοι = όμως.

ὑμῖν δοκεῖ = νομίζετε, φαίνεται σε σας.

εἶναι θηρίων = ότι ταιριάζουν σε θηρία.

σκοπεῖτε = σκεφτείτε (να βρείτε).

παῦλαν = παύση, σταμάτημα, τέλος.

εἰ δέ μή = αλλιώς, διαφορετικά (βλέπε συντακτικά).

πρός Διός = για όνομα του Δία (πρβλ. σημερινό: για το θεό).

θύσομεν = θα θυσιάσουμε, θα προσφέρουμε θυσίες.

ἡδέως = ευχάριστα, με ευχαρίστηση.

ἀλλήλους = ο ένας τον άλλο.

ἤν κατακαίνωμεν = αν σκοτώνουμε.

φιλία = φιλική, συμμαχική.

ἀνομία = παρανομία.

ἐν ἡμῖν = ανάμεσά μας.

ἀγοράν ἄξει = θα φέρει πράγματα για πώληση, προμήθειες.

θαρρῶν = με θάρρος, άφοβα.

περί τά μέγιστα = για τα πιο σπουδαία ζητήματα, θέματα.

ἤν φαινώμεθα ἐξαμαρτάνοντες = αν φαινόμαστε ότι κάνουμε σφάλματα, αν φανερά κάνουμε σφάλματα (το ρήμα μεταφράζεται με επίρρ. και η κατηγ. μετχ. με ρήμα).

οἰόμεθα = νομίζουμε, φανταζόμαστε.

τεύξεσθαι = ότι θα πετύχουμε.

οὗ δέ δή πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαίνου: η φράση μπορεί να ερμηνευθεί είτε όπως τη μεταφράσαμε (οπότε το *οὗ* είναι η αναφορική αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὅ** σε γενική πτώση ενικού αρσ. γένους) ή με το να θεωρηθεί το **οὗ** ως αναφορικό επίρρημα (=όπου), οπότε θα μεταφράσουμε «εκεί όπου, στην περίπτωση όπου πιστεύουμε ότι θα αποκτήσουμε έπαινο...»

τοιούτους ὄντας = αν είμαστε τέτοιοι.

οἶδ' ὅτι (επιρρ. φράση) = βέβαια (βλέπε συντακτικά).

ἄν φαίημεν = θα ισχυριζόμαστε, θά λέγαμε, θα υποστηρίζαμε.

ἐκ τούτου = τότε, μετά απ' αυτό.

ἀνιστάμενοι = αφού σηκώθηκαν.

τούς ἄρξαντας = αυτοί που έκαναν την αρχή.

δίκην δοῦναι = να τιμωρηθούν (το **δίκην δίδωμι** = τιμωρούμαι. το **δίκην λαμβάνω** = τιμωρώ).

τοῦ λοιποῦ = από τώρα και μετά, στο μέλλον.

μηκέτι ἐξεῖναι = να μην επιτρέπεται πια.

ἄγεσθαι ἐπί θανάτῳ = να οδηγούνται στο θάνατο, να τιμωρούνται με θάνατο.

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με * σημειώνονται οι ερωτηματικές, αόριστες και επιμεριστικές αντωνυμίες και η αντωνυμία *ὅστις*).

δοκεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ., γ΄ ενικ. προσώπου, του απροσώπου ρήμ. **δοκεῖ.** Πρτ. **ἐδόκει.** ΜΕΛ. **δόξει.** ΑΟΡ. **ἔδοξε.** ΠΡΚ. **δέδοκται.** ΥΠΡ. **ἐδέδοκτο.**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

τά τοιαῦτα: δεικτική αντωνυμία ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ὁ τοιοῦτος, ἡ τοιαύτη, τό τοιοῦτο(ν).**

σκοπεῖτε: ρήμα προστακτ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **σκοπέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐσκόπουν.** ΜΕΛ. μτγν. **σκοπήσω.** ΑΟΡ. μτγν. **ἐσκόπησα.** [Στην ενεργητική φωνή του σκοπέω-ῶ, αντί των μεταγενεστέρων τύπων συνήθως χρησιμοποιούνται οι αντίστοιχοι τύποι του σκέπτομαι. Κοίταξε σχετικά και τη χρονική αντικατάσταση του ρήματος]. ΜΕΣ. ΦΩΝΗ. **σκοποῦμαι.** ΠΡΤ. **ἐσκοπούμην.** ΜΕΛ. **σκέψομαι** (από το **σκέπτομαι**). ΑΟΡ. **ἐσκεψάμην,** ΠΡΚ. **ἔσκεμμαι.**

ΥΠΡ. **ἐσκέμμην.**

⋆ **τινά:** αόριστη αντωνυμία, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (οι τύποι της είναι εγκλιτικοί).

αὐτῶν: επαναληπτική αντωνυμία, ουδετ. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **αὐτός-ή-ό** (στην ονομαστική ή και σε άλλη πτώση με άρθρο είναι οριστική, ενώ στις πλάγιες και χωρίς άρθρο επαναληπτική).

Διός: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ Ζεύς** (*Διός, Διί, Δία, Ζεῦ*).

θύσομεν: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **θύω.** ΠΡΤ. **ἔθυον.** ΜΕΛ. **θύσω.** ΑΟΡ. **ἔθυσα.** ΠΡΚ. **τέθυκα.**

ἡδέως: επίρρημα θετικού βαθμού (από το επίθετο **ἡδύς**). Συγκρ. **ἥδιον.** Υπερθ. **ἥδιστα.**

ποιοῦντες: μετχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **ποιέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐποίουν.** ΜΕΛ. **ποιήσω.** ΑΟΡ. **ἐποίησα.** ΠΡΚ. **πεποίηκα.** ΥΠΡ. **ἐπεποιήκειν** και **πεποιηκώς ἦν.**

ἀσεβῆ: επίθετο Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. **ὁ ἡ ἀσεβής, τό ἀσεβές.**

πῶς: ερωτηματικό επίρρημα.

μαχούμεθα: ρήμα οριστ. μέλλ. α΄ πληθυντ. προσώπου του αποθετικού ρήμ. **μάχομαι.** ΠΡΤ. **ἐμαχόμην.** ΜΕΛ. **μαχοῦμαι.** ΑΟΡ. **ἐμαχεσάμην** και μτγν. παθ. **ἐμαχέσθην.** ΠΡΚ. **μεμάχημαι.** ΥΠΡ. μτγν. **ἐμεμαχήμην.**

ἤν: υποθ. σύνδεσμος + υποτακτική.

ἀλλήλους: αλληλοπαθητική αντων., μόνο στις πλάγιες πτώσεις του πληθυντ. (και του δυϊκού), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ἀλλήλων -ων -ών.**

κατακαίνωμεν: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του ρήμ. **κατακαίνω (κατά + καίνω).** ΠΡΤ. **κατέκαινον.** ΜΕΛ. **κατακανῶ.** ΑΟΡ. β΄ **κατέκανον.** ΠΡΚ. **κατακέκονα.** Ετυμολ. θέμα: **κεν-**, με μετάπτωση **καν- + j + ω > καν-j-ω > καίνω.**

πόλις: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ἡ πόλις** (γεν. **πόλε-ως** από το **πόλη-ος** με αντιμεταχώρηση).

φιλία: επίθετο Β΄ κλίσης, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθ. **φίλιος-α-ον.**

⋆ **τίς:** ερωτηματική αντωνυμία, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί.**

δέξεται: ρήμα οριστ. μέλλ., γ΄ ενικ. προσώπου, του αποθετικού ρήμ. **δέχομαι.** ΠΡΤ. **ἐδεχόμην.** ΜΕΛ. **δέξομαι** και μτγν. παθητ. **δεχθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐδεξάμην.** ΠΡΚ. **δέδεγμαι.** ΥΠΡ. γ΄ ενικ. πρόσ. **(προσ)εδέδεκτο.**

⋆ **ἥτις:** αναφορική αντωνυμία, θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **ὅστις** (*ὅς + τις*), **ἥτις** (*ἥ + τις*), **ὅ,τι** (*ὅ + τι*).

ὁρᾷ: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ὁράω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἑώρων.** ΜΕΛ. **ὄψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **εἶδον.** ΠΡΚ. **ἑόρακα - ἑώρακα - ὄπωπα.** ΥΠΡ. **ἑωράκειν** και **ἑορακώς ἦν.**

τοσαύτην: δεικτική αντωνυμία, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν).**

⋆ **τίς:** ερωτηματική αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί.**

ἄξει: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἄγω.** ΠΡΤ. **ἦγον.** ΜΕΛ. **ἄξω.** ΑΟΡ. β΄ **ἤγαγον.** ΠΡΚ. **ἦχα** και μτγν. **ἀγήοχα.** ΥΠΡ. μετγν. **ἀγηόχειν.**

θαρρῶν: μετχ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **θαρρέω -ῶ** και **θαρσέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐθάρρουν** και **ἐθάρσουν.** ΜΕΛ. **θαρρήσω** και **θαρσήσω.** ΑΟΡ. **ἐθάρρησα** και **ἐθάρσησα.** ΠΡΚ. **τεθάρρηκα** και **τεθάρσηκα.**

τά μέγιστα: επίθ. υπερθ. βαθμού, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. **μέγας - μεγάλη - μέγα.** Συγκρ. **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον.** Υπερθ. **μέγιστος -η -ον.**

τοιαῦτα: Βλέπε παραπάνω.

ἐξαμαρτάνοντες: μετχ. ενεστ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **ἐξαμαρτάνω.** ΠΡΤ. **ἐξημάρτανον.** ΜΕΛ. **ἐξαμαρτήσομαι** και μτγν. **ἐξαμαρτήσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἐξήμαρτον** και α΄ μετγν. **ἐξημάρτησα.** ΠΡΚ. **ἐξημάρτηκα.** ΥΠΡ. **ἐξημαρτήκειν.**

φαινώμεθα: ρήμα υποτακτ. ενεστ., μέσης φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **φαίνομαι.** ΠΡΤ. **ἐφαινόμην.** ΜΕΛ. **φανοῦμαι** και παθ. **φανήσομαι** και μτγν. παθ. **-φανθήσομαι.** ΑΟΡ. **-ἐφηνάμην** και παθ. **ἐφάνθην** και β΄ **ἐφάνην.** ΠΡΚ. **πέφασμαι** και β΄ **πέφηνα.** ΥΠΡ. μτγν. **ἐπεφήνειν.**

οὗ: αναφορική αντωνυμία, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.** (Με άλλη άποψη αναφορικό επίρρημα).

⋆ **πάντων:** (εδώ) αόριστη επιμεριστική αντωνυμία, αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **πᾶς, πᾶσα πᾶν** (σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται και ως επίθετο· π.χ. **πᾶσα ἡ πόλις, πάντες οι λαοί**).

οἰόμεθα: ρήμα οριστ. ενεστ., α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **οἴομαι** και **οἶμαι.** ΠΡΤ. **ᾠόμην** και **ᾤμην.** ΜΕΛ. **οἰήσομαι** και μτγν. **οἰηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ᾠήθην.** ΠΡΚ. και ΥΠΡ. από συνώνυμα. **νενόμικα** ή **ὑπείληφα, ἐνενομίκειν** ή **ὑπειλήφειν.**

N 41

τεύξεσθαι: απαρέμφ. μέλλ. του ρήμ. **τυγχάνω.** ΠΡΤ. **ἐτύγχανον.** ΜΕΛ. **τεύξομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἔτυχον.** ΠΡΚ. **τετύχηκα.** ΥΠΡ. **τετυχηκώς ἦν.**

ἐπαίνου: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ ἔπαινος, -ου.**

⋆ **τίς:** Βλέπε παραπάνω.

τοιούτους: δεικτική αντωνυμία, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν).**

ὄντας: μετχ. ενεστ., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

ἐπαινέσειεν: ρήμα ευκτ. αορ., ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἐπαινέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐπῄνουν.** ΜΕΛ. **ἐπαινέσομαι** και **ἐπαινέσω.** ΑΟΡ. **ἐπῄνεσα.** ΠΡΚ. **ἐπῄνεκα.**

οἶδα: ρήμα οριστ. ενεστ., α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **οἶδα.** ΠΡΤ. **ᾔδη** και **ᾔδειν.** ΜΕΛ. **εἴσομαι** και **εἰδήσω.** Οι άλλοι χρόνοι από το **γιγνώσκω.** ΑΟΡ. **ἔγνων.** ΠΡΚ. **ἔγνωκα.** ΥΠΡ. **ἐγνώκειν** και **ἐγνωκώς ἦν.**

πονηρούς: επίθ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. **πονηρός -ά -όν.** Ετυμολ. από ρήμα **πονέω -ῶ.**

φαίημεν: ρήμα ευκτ. ενεστ., α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **φημί.** ΠΡΤ. **ἔφην.** ΜΕΛ. **φήσω.** ΑΟΡ. **ἔφησα.**

εἶναι: βλέπε παραπάνω.

τά τοιαῦτα: βλέπε παραπάνω.

ποιοῦντας: μετχ. ενεστ., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **ποιέω -ῶ.** Για χρόνους βλέπε παραπάνω *«ποιοῦντες»*.

τούτου: δεικτική αντωνυμία, ουδετ. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ἀνιστάμενοι: μετχ. ενεστ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **ἀνίσταμαι.** ΠΡΤ. **ἀνιστάμην.** ΜΕΛ. **ἀναστήσομαι - ἀνασταθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἀνεστησάμην,** β΄ **ἀνέστην** και παθ. **ἀνεστάθην.** ΠΡΚ. **ἀνέστηκα.** ΥΠΡ. **ἀνειστήκειν** και αναύξ. **ἀνεστήκειν.**

⋆ **πάντες:** (εδώ) αόριστη επιμεριστική αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.** Βλέπε και παραπάνω *«πάντων»*.

ἔλεγον: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργητ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω, ἐρῶ.** ΑΟΡ. α΄ **ἔλεξα, εἶπα** και β΄ **εἶπον.** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκώς ἦν.**

ἄρξαντας: μετχ. αορ., ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **ἄρχω.** ΠΡΤ. **ἦρχον.** ΜΕΛ. **ἄρξω.** ΑΟΡ. **ἦρξα.** ΠΡΚ. μτγν. **ἦρχα.**

δοῦναι: απαρέμφ. αορ. β΄ του ρήμ. **δίδωμι.** ΠΡΤ. **ἐδίδουν.** ΜΕΛ. **δώσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἔδωκα.** ΠΡΚ. **δέδωκα.** ΥΠΡ. **ἐδεδώκειν και δεδωκώς ἦν.**

ἐξεῖναι: απαρέμφ. ενεστ. του απροσώπου ρήμ. **ἔξεστι.** ΠΡΤ. **ἐξῆν.** ΜΕΛ. **ἐξέσται.** ΑΟΡ. **ἐξεγένετο.**

ἄρξαι: απαρέμφ. αορ., ενεργητ. φωνής, του ρήμ. **ἄρχω.** Βλέπε παραπάνω *«ἄρξαντας»*.

⋆ **τις:** αόριστη αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (ο τόνος της αντωνυμίας είναι εγκλιτικός).

ἄρξῃ: ρήμα υποτακτ. αορ., ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἄρχω.** Βλέπε παραπάνω *«ἄρξαντας»*.

ἄγεσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ἄγομαι.** ΠΡΤ. **ἠγόμην.** ΜΕΛ. **ἄξομαι** και **ἀχθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἠγαγόμην** και παθ. **ἤχθην.** ΠΡΚ. **ἦγμαι.** ΥΠΡ. **ἤγμην.**

αὐτούς: επαναληπτική αντωνυμία, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **αὐτός -ή -ό.** Βλέπε παραπάνω *«αὐτῶν»*.

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

δοκεῖ: Εν. δοκεῖ, Πρτ. ἐδόκει, Μέλλ. δόξει, Αόρ. ἔδοξε, Πρκ. δέδοκται, Υπ. ἐδέδοκτο.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

σκοπεῖτε: Εν. σκοπεῖτε, Αόρ. σκέψασθε, Πρκ. ἔσκεφθε.

θύσομεν: Εν. θύομεν, Πρτ. ἐθύομεν, Μέλλ. θύσομεν, Αόρ. ἐθύσαμεν, Πρκ. τεθύκαμεν, Υπ. (ἐτεθύκεμεν).

ποιοῦντες: Εν. ποιοῦντες, Μέλλ. ποιήσοντες, Αόρ. ποιήσαντες, Πρκ. πεποιηκότες.

μαχούμεθα: Εν. μαχόμεθα, Πρτ. ἐμαχόμεθα, Μέλλ. μαχούμεθα, Αόρ. ἐμαχεσάμεθα, Πρκ. μεμαχήμεθα, (Υπ. ἐμεμαχήμεθα).

κατακαίνωμεν: Εν. κατακαίνωμεν, Αόρ. κατακάνωμεν, Πρκ. κατακεκονότες ὦμεν.

δέξεται: Εν. δέχεται, Πρτ. ἐδέχετο, Μέλλ. δέξεται, Αόρ. ἐδέξατο, Πρκ. δέδεκται, Υπ. ἐδέδεκτο.

ὁρᾷ: Εν. ὁρᾷ, Αόρ. ἴδῃ, Πρκ. ἑορακυῖα ᾖ.

ἄξει: Εν. ἄγει, Πρτ. ἦγε, Μέλλ. ἄξει, Αόρ. ἤγαγε, Πρκ. ἦχε, Υπ. ἀγηόχει.

θαρρῶν: Εν. θαρρῶν, Μέλλ. θαρρήσων, Αόρ. θαρρήσας, Πρκ. τεθαρρηκώς.

ἐξαμαρτάνοντες: Εν. ἐξαμαρτάνοντες, Μέλλ. ἐξαμαρτησόμενοι, Αόρ. β΄ ἐξαμαρτόντες, ἐξημαρτηκότες.

φαινώμεθα: Εν. φαινώμεθα, Αόρ. φηνώμεθα (παθ. φανθῶμεν και β΄ φανῶμεν), Πρκ. πεφασμένοι και πεφηνότες ὦμεν.

οἰόμεθα: Εν. οἰόμεθα, Πρτ. ᾠόμεθα, Μελλ. οἰησόμεθα, Αόρ. ᾠήθημεν. Ο Παρακείμενος και ο Υπερσυντέλικος συνήθως σχηματίζονται από τα συνώνυμα: νενόμικα, ή ὑπείληφα – ἐνενομίκειν ή ὑπειλήφειν.

τεύξεσθαι: Εν. τυγχάνειν, Μέλλ. τεύξεσθαι, Αόρ. β΄ τυχεῖν, Πρκ. τετυχηκέναι.

ὄντας: Εν. ὄντας, Μέλλ. ἐσομένους, Αόρ. γενομένους, Πρκ. γεγονότας.

ἐπαινέσειεν: Εν. ἐπαινοῖ και ἐπαινοίη, Μέλλ. ἐπαινέσοιτο, Αόρ. ἐπαινέσειεν και ἐπαινέσαι, Πρκ. ἐπηνεκώς εἴη.

οἶδα: Εν. οἶδα, Πρτ. ᾔδειν και ᾔδη, Μέλλ. εἴσομαι και εἰδήσω. (Πρκ. ἔγνωκα, Υπ. ἐγνώκειν).

φαίημεν: Εν. φαίημεν και φαῖμεν, Μέλλ. φήσοιμεν, Αόρ. φήσαιμεν.

ποιοῦντας: Εν. ποιοῦντας, Μέλλ. ποιήσοντας, Αόρ. ποιήσαντας, Πρκ. πεποιηκότας.

ἀνιστάμενοι: Εν. ἀνιστάμενοι, Μέλλ. ἀναστησόμενοι (παθ. ἀνασταθησόμενοι), Αόρ. ἀναστησάμενοι και ἀναστάντες (παθ. ἀνασταθέντες), Πρκ. ἀνεστηκότες και ἀνεστῶτες.

ἔλεγον: Εν. λέγουσι, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξουσι και ἐροῦσι, Αόρ. ἔλεξαν και εἶπον, Πρκ. εἰρήκασι, Υπ. εἰρήκεσαν.

ἄρξαντας: Εν. ἄρχοντας, Μέλλ. ἄρξοντας, Αόρ. ἄρξαντας.

δοῦναι: Εν. διδόναι, Μέλλ. δώσειν, Αόρ. δοῦναι, Πρκ. δεδωκέναι.

ἐξεῖναι: Εν. ἐξεῖναι, Μέλλ. ἐξέσεσθαι, Αόρ. [ἐκγενέσθαι].

ἄρξαι: Εν. ἄρχειν, Μέλλ. ἄρξειν, Αόρ. ἄρξαι.

ἄρξῃ: Εν. ἄρχῃ, Αόρ. ἄρξῃ.

ἄγεσθαι: Εν. ἄγεσθαι, Μέλλ. ἄξεσθαι (παθ. ἀχθήσεσθαι), Αόρ. ἀγαγέσθαι (παθ. ἀχθῆναι), Πρκ. ἦχθαι.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

δοκεῖ: Ορ. δοκεῖ, Υπ. δοκῇ, Ευκτ. δοκοῖ και δοκοίη, Προστ. δοκείτω, Απαρ. δοκεῖν, Μτχ. δοκοῦν.

σκοπεῖτε: Ορ. σκοπεῖτε, Υπ. σκοπῆτε, Ευκτ. σκοποῖτε, Προστ. σκοπεῖτε, Απαρ. σκοπεῖν, Μτχ. σκοπῶν, -οῦσα, -οῦν.

θύσομεν: Ορ. θύσομεν, Υπ. –, Ευκτ. θύσοιμεν, Προστ. –, Απαρ. θύσειν, Μτχ. θύσων, θύσουσα, θῦσον.

μαχούμεθα: Ορ. μαχούμεθα, Υπ. –, Ευκτ. μαχοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. μαχεῖσθαι, Μτχ. μαχούμενος, -η, -ον.

κατακαίνωμεν: Ορ. κατακαίνομεν, Υπ. κατακαίνωμεν, Ευκτ. κατακαίνοιμεν, Προστ. –, Απαρ. κατακαίνειν, Μτχ. κατακαίνων, -ουσα, -ον.

δέξεται: Ορ. δέξεται, Υπ. –, Ευκτ. δέξοιτο, Προστ. –, Απαρ. δέξεσθαι, Μτχ. δεξόμενος, -η, -ον.

ὁρᾷ: Ορ. ὁρᾷ, Υπ. ὁρᾷ, Ευκτ. ὁρῷ και ὁρῴη, Προστ. ὁράτω, Απαρ. ὁρᾶν, Μτχ. ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

ἄξει: Ορ. ἄξει, Υπ. –, Ευκτ. ἄξοι, Προστ. –, Απαρ. ἄξειν, Μτχ. ἄξων, ἄξουσα, ἄξον.

φαινώμεθα: Ορ. φαινόμεθα, Υπ. φαινώμεθα, Ευκτ. φαινοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. φαίνεσθαι, Μτχ. φαινόμενος, -η, -ον.

οἰόμεθα: Ορ. οἰόμεθα, Υπ. οἰώμεθα, Ευκτ. οἰοίμεθα, Προστ. –, Απαρ. οἴεσθαι, Μτχ. οἰόμενος, -η, -ον.

ἐπαινέσειεν: Ορ. ἐπήνεσε, Υπ. ἐπαινέσῃ, Ευκτ. ἐπαινέσειε, Προστ. ἐπαινεσάτω, Απαρ. ἐπαινέσαι, Μτχ. ἐπαινέσας, -σασα, -σαν.

οἶδα: Ορ. οἶδα, Υπ. εἰδῶ, Ευκτ. εἰδείην, Προστ. –, Απαρ. εἰδέναι, Μτχ. εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός.

φαίημεν: Ορ. φαμέν, Υπ. φῶμεν, Ευκτ. φαίημεν, Προστ. –, Απαρ. φάναι, Μτχ. φάσκων, φάσκουσα, φάσκον.

ἄρξῃ: Ορ. ἦρξε, Υπ. ἄρξῃ, Ευκτ. ἄρξαι και ἄρξειε, Προστ. ἀρξάτω, Απαρ. ἄρξαι, Μτχ. ἄρξας, ἄρξασα, ἄρξαν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. εἰ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ... ἔργα: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **δοκεῖ:** ρήμα. Το ρήμα **δοκεῖ** εδώ μπορεί θεωρητικά να θεωρηθεί ή προσωπικό ή απρόσωπο. Αυτό εξαρτάται από την πτώση της φράσης *«τά τοιαῦτα ἔργα»:* αν είναι ονομαστική, το πιο πιθανό λόγω της σημασίας του ρήματος, τότε το ρήμα είναι προσωπικό και η σύνταξη έχει ως εξής: **δοκεῖ**: ρήμα. **τά ἔργα** (ονομ.): υποκ. του ρήμ.

ΝΑΙ

και του απαρεμφ. **εἶναι:** αντικ. (ειδ. απαρ.). Αν το ρήμα είναι απρόσωπο, τότε **εἶναι:** υποκ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **τά ἔργα** (αιτιατ.): υποκ. του απαρεμφ. **τά τοιαῦτα:** επιθετ. προσδ. **θηρίων, ἀνθρώπων:** γεν. κατηγορηματικές κτητικές. **ὑμῖν:** δοτ. προσωπική του προσώπου που κρίνει (κρίνοντος προσώπου). Υπόθ.: *εἰ δοκεῖ εἶναι* – Απόδ.: *σκοπεῖτε* (πρότ. 2)˙ υποθ. λόγος που δηλώνει το πραγματικό.

2. σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν: κύρια πρόταση. **σκοπεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παῦλαν:** αντικ. **τινά:** επιθετ. προσδ. στο *«παῦλαν»*. **αὐτῶν:** γεν. αντικ. στο *«παῦλαν» (παύω αὐτά).*

3. εἰ δέ μή (ενν. *ἔστι τοῦτο* ή *σκοπεῖτε παῦλαν* ή *παύσετε*): ελλειπτική υποθ. πρόταση. **ἔστι:** ρήμα. **τοῦτο:** υποκ. Η φράση αυτή απέκτησε επιρρηματική σημασία (= αλλιώς).

4. πρός Διός πῶς ἤ θεοῖς... ἀσεβῆ: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **θύσομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **θεοῖς:** αντικ. **ἡδέως:** επιρρ. προσδ. τρόπου. **πρός Διός:** εμπρ. προσδ. που χρησιμοποιείται ως χαρακτηριστική φράση επίκλησης. **ποιοῦντες:** μετχ. υποθετ. και με εναντ. έννοια, συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἡμεῖς:** υποκ. της μετχ. **ἔργα:** συστ. αντικ. της μετχ. (έχει συνώνυμη ρίζα με το *«ποιοῦντες»*). **ἀσεβῆ:** επιθετ. προσδ. στο *«ἔργα»*.

5. ἤ πολεμίοις πῶς μαχούμεθα: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **μαχούμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **πολεμίοις:** αντικ.

6. ἤ ἀλλήλους κατακαίνωμεν: δευτερεύουσα υποθετ. πρόταση. **κατακαίνωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἀλλήλους:** αντικ. Υπόθ: *ἤν κατακαίνωμεν* - Απόδ: *μαχούμεθα*˙ Υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

7. πόλις δέ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **δέξεται:** ρήμα. **πόλις:** υποκ. του ρήμ. **ἡμᾶς:** αντικ. **τίς:** επιθ. προσδ. στο *«πόλις»*. **φιλία:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου.

8. ἥτις ἄν ὁρᾷ... ἐν ἡμῖν: δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική πρόταση. **ὁρᾷ:** ρήμα. **ἥτις:** υποκ. του ρήμ. **ἀνομίαν:** αντικ. **τοσαύτην:** επιθετ. προσδ. στο *«ἀνομίαν»*. **ἐν ἡμῖν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει τόπο (εντοπισμό). Υπόθ: *ἥτις ἄν ὁρᾷ* - Απόδ: *δέξεται* (πρότ. 7)˙ αναφορ. υποθετ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

9. ἀγοράν δέ τίς ἄξει θαρρῶν: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἄξει:** ρήμα. **τίς:** υποκ. του ρήμ. **ἀγοράν:** αντικ. **θαρρῶν:** τροπ. μετχ.

10. ἤν... φαινώμεθα: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **φαινώμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἐξαμαρτάνοντες:** κατηγορηματική μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἡμεῖς:** υποκ. της μετχ. **τοιαῦτα:** συστ. αντικ. της μετχ. *(τοιαῦτα ἐξαμαρτήματα).* **περί τά μέγιστα:** εμπρ. προσδ. αναφοράς. Υπόθ: *ἤν φαινώμεθα - ἄξει*˙ υποθ. λόγος που δηλώνει προσδοκώμενο.

11. οὗ δέ δή πάντων... ἐπαίνου: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. Σύμφωνα με τη μετάφραση που δώσαμε η πρόταση αποτελεί σύστοιχο αντικ. του *«ἐπαινέσειεν»* της πρότ. 12. **οἰόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τεύξεσθαι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **ἡμεῖς:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **ἐπαίνου:** αντικ. του απαρεμφ. **οὗ:** επιθετ. προσδ. στο *«ἐπαίνου»*. **πάντων:** γεν. υποκειμενική στο *«ἐπαίνου» (ἐπαινοῦσι πάντες)*. Σύμφωνα με τη μετάφραση του Paul Masqueray (εκδόσεις Budé) το **οὗ:** αναφορ. τοπικό επίρρημα.

12. τίς ἄν ἡμᾶς... ἐπαινέσειεν: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐπαινέσειεν ἄν** (δυνητικό): ρήμα. **τίς:** υποκ. του ρήμ. **ἡμᾶς:** αντικ. **ὄντας:** υποθ. μετχ. *(εἰ εἴημεν)*, συνημμένη στο αντικ. του ρήμ. **ἡμᾶς:** υποκ. της μετχ. **τοιούτους:** κατηγορούμενο. Η υπόθεση **ὄντας** *(εἰ εἴημεν)* και απόδοση **ἐπαινέσειεν ἄν** αποτελούν υποθ. λόγο που εκφράζει την απλή σκέψη.

13. ἡμεῖς μέν γάρ... ποιοῦντας: κύρια πρόταση. **ἄν φαίημεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. του ρήμ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **τούς ποιοῦντας** (επιθετ. μετχ. με ισχύ ουσιαστικού): υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **πονηρούς:** κατηγορούμενο. **τά τοιαῦτα:** σύστ. αντικ. στο *«ποιοῦντας» (τά τοιαῦτα ἔργα)*. **οἶδ' ὅτι:** επιρρηματική φράση με βεβαιωτική σημασία.

14. ἐκ τούτου... ἄρξαι: κύρια πρόταση. **ἔλεγον:** ρήμα. **πάντες:** υποκ. του ρήμ. **δοῦναι δίκην, ἐξεῖναι:** αντικ. του ρήμ. τελικά απαρέμφ. (γιατί το *«ἔλεγον»* έχει κελευστική σημασία). **τούς ἄρξαντας** (επιθ. μετχ. με ισχύ ουσιαστικού): υποκ. του *«δοῦναι»*, ετεροπροσωπία. **δίκην:** αντικ. του *«δοῦναι»*. **τούτων:** αντικ. της μετχ. *«ἄρξαντας»*. **ἀνιστάμενοι:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **πάντες:** υποκ. στη μετχ. *«ἀνιστάμενοι»*. **ἐκ τούτου:** εμπρ. προσδ. χρόνου (ύστερα από...). **ἄρξαι:** υποκ. του απρόσωπου *«ἐξεῖναι»*, τελικό απαρέμφ. **τινά:** ενν. υποκ. του *«ἄρξαι»*. **ἀνομίας:** αντικ. του *«ἄρξαι»*. **τοῦ λοιποῦ:** γεν. επιρρ. που δηλώνει χρόνο.

15. ἐάν δέ τις ἄρξῃ (ενν. *ἀνομίας*): δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἄρξῃ:** ρήμα. **τις:** υποκ. του ρήμ. **ἀνομίας:** ενν. αντικ. Υπόθ: *ἐάν ἄρξῃ* - Απόδ: *(ἔλεγον) ἄγεσθαι·* υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο (το *«ἄγεσθαι»* στον ευθύ λόγο: *ἀγέσθωσαν*).

16. (ενν. *ἔλεγον*) **ἄγεσθαι αὐτούς ἐπί θανάτῳ:** κύρια πρόταση. **ἔλεγον:** ενν. ρήμα. **πάντες:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἄγεσθαι:** αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **αὐτούς:** υποκ. του απαρεμφ. **ἐπί θανάτῳ:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει σκοπό. Εδώ θα περίμενε κανείς αντί *«αὐτούς»* το *«αὐτόν»*, αφού αναφέρεται στο *«τις»* της πρότ. 15. Αλλά το *«τις»*, όπως και άλλες λέξεις *(οὐδείς, μηδείς, ἕκαστος, ὅστις, ἡ πόλις, τό πλῆθος, τό στράτευμα κ.ά),* ενώ γραμματικά είναι ενικού αριθμού, νοηματικά δηλώνει πληθυντικό, γι' αυτό και ακολουθεί το *«αὐτούς»* σε πληθυντικό. Το σχήμα λέγεται **κατά το νοούμενο** (πρβλ. νεοελληνικό· *ο κόσμος πάνε στην εκκλησιά*).

Νόημα

Το στράτευμα των Μυρίων έχει ήδη φτάσει στη θάλασσα και έχει σωθεί από τον κίνδυνο να καταστραφεί από τους Πέρσες. Όμως δεν έχει φτάσει ακόμη στον τελικό αντικειμενικό σκοπό, δηλαδή την επιστροφή στην Ελλάδα. Βέβαια βρίσκεται στη Μ. Ασία σε περιοχές όπου υπάρχουν και ελληνικές αποικίες κι έτσι κάποιος θα πίστευε ότι οι Μύριοι σώθηκαν οριστικά. Κάτι τέτοιο όμως δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια. Οι Μύριοι έχουν εσωτερικά προβλήματα, δεν υπάρχει πειθαρχία. Ο Ξενοφώντας, ο ηγέτης των Μυρίων, τα επισημαίνει και προσπαθεί να κάνει τους στρατιώτες να νιώσουν τη δύσκολη θέση τους. Οι στρατιώτες ενεργούν σαν θηρία. Δείχνουν ασέβεια προς τους θεούς και όχι μόνο δε συνεργάζονται μεταξύ τους, αλλά αλληλοεξοντώνονται. Για το λόγο αυτό καμιά πόλη δε θα τους υποδεχτεί με τρόπο φιλικό και ούτε θα τους προσφέρει προϊόντα για να αγοράσουν. Πολύ περισσότερο δεν πρέπει να περιμένουν ότι θα επαινεθούν για τη συμπεριφορά τους αυτή. Και οι ίδιοι ακόμα θα κακοχαρακτήριζαν άλλους ανθρώπους κακούς, αν φέρονταν με τον ίδιο τρόπο.

Τα λόγια του Ξενοφώντα έπιασαν τόπο και οι στρατιώτες δέχτηκαν να τιμωρηθούν οι πρωταίτιοι της απειθαρχίας και όσοι από κει και πέρα έκαναν τα ίδια να τιμωρούνται με θάνατο.

Για το περιεχόμενο

Ένα από τα πιο βασικά και αναγκαία στοιχεία για την καλή πορεία ενός στρατεύματος είναι η πειθαρχία. Το στράτευμα των Μυρίων σ' άλλες περιπτώσεις μεγαλουργούσε χάρη στην πειθαρχία και σ' άλλες κινδύνευε εξαιτίας της απειθαρχίας.

Το απείθαρχο στράτευμα αντιμετωπίζει πολλές δυσάρεστες καταστάσεις, όπως αυτές που αναφέρει εδώ ο Ξενοφώντας. Δε θα δέχονται οι διάφορες πόλεις με φιλικό τρόπο τους Μυρίους. Ούτε θα τους προσφέρουν είδη, απαραίτητα γι' αυτούς, για να τα αγοράσουν. Αιτία για την κατάσταση αυτή θα είναι ο φόβος τον οποίο οι Μύριοι θα προκαλούν. Ακόμα περισσότερο δεν πρόκειται να τους επαινέσει κανείς, μια που όλοι θα τους θεωρούν κακούς.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) **Τίς** *καί* **ποδαπός**	**Ποιος** είναι και **από ποιον τόπο** είναι
καί **πόσου** *διδάσκει;*	και **με πόση αμοιβή** διδάσκει;
– Εὔηνος, Πάριος, πέντε μνῶν.	– Εύηνος, από την Πάρο, με πέντε μνες.
β) *Λέγε μοι*	Λέγε μου
ποίου τινός *γένους ἐστίν ὁ Σπιθριδάτης.*	**από τι είδους** γένος είναι ο Σπιθριδάτης.
γ) *Οὐ γιγνώσκω* **ὅτου** *ἠτύχησα.*	Δεν ξέρω **σε τι** (πράγμα) ατύχησα.

NJ A1

δ) **Τίνες** *οὕτω ῥάθυμοί εἰσιν,*
οἵτινες *οὐ βούλονται*
μετέχειν ταύτης τῆς στρατείας;
ε) **Τίς** *εἶ, ὦ βέλτιστε;*
– *Ἰταλιώτης Σκηπίων* στρατηγός.*
στ) ΜΙΝΩΣ. **Τίνες** *δέ ἐστέ;*
ΑΛΕΞ. *Οὗτος μέν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος,*

ἐγώ δέ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.
ΜΙΝΩΣ. *Νή Δία ἔνδοξοί γε* **ἀμφότεροι.**
Ἀλλά περί **τίνος** *ὑμῖν ἡ ἔρις;*

ΑΛΕΞ. *Περί προεδρίας.*
ζ) Φίλιππος προς Λακεδομονίους: **Πότερον** *βούλεσθέ με ἐλθεῖν φίλον ἤ πολέμιον;*

Λακεδαιμόνιοι προς Φίλιππον: **Οὐδέτερον.**
* Το **Σκηπίων** γράφεται και με **η** και με **ι.**

Ποιοι είναι τόσο αδιάφοροι,
που δε θέλουν
να συμμετέχουν σ' αυτή την εκστρατεία;
Ποιος είσαι, φίλε μου;
– Ιταλιώτης Σκιπίωνας ο στρατηγός.
ΜΙΝΩΣ. Και **ποιοι** είστε;
ΑΛΕΞ. Αυτός (είναι) ο Αννίβας από την Καρχηδόνα
εγώ Αλέξανδρος ο γιος του Φιλίππου.
ΜΙΝΩΣ. Μα το Δία **και οι δύο** ένδοξοι.
Λοιπόν για **ποιο** πράγμα (υπάρχει) φιλονικία σε σας;
ΑΛΕΞ. Για τα πρωτεία.
Φίλιππος προς Λακεδαιμονίους: **Ποιο από τα δύο,** θέλετε να έρθω εγώ· ως φίλος ή ως εχθρός;
Λακεδαιμόνιοι προς το Φίλιππο: **Ούτε το ένα ούτε το άλλο.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) διδάσκει: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **διδάσκω.** Χρον. αντικ.: Εν. διδάσκει, Πρτ. ἐδίδασκε, Μέλλ. διδάξει, Αόρ. ἐδίδαξε, Πρκ. δεδίδαχε.

μνῶν: γεν. πληθ. γένους θηλ. του συνηρημένου ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ (μνάα) μνᾶ** (= μονάδα βάρους / χρηματικό ποσό ίσο με 100 αττικές δραχμές).

β) λέγε: β΄ εν. πρόσωπο ενεστ. προστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (= λέω).

γένους: γεν. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **τό γένος** (τοῦ γένους).

γ) γιγνώσκω: α΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **γιγνώσκω** (= γνωρίζω). Χρον. αντικ.: Εν. γιγνώσκω, Πρτ. ἐγίγνωσκον, Μέλλ. γνώσομαι, Αόρ. ἔγνων, Πρκ. ἔγνωκα, Υπρ. ἐγνώκειν.

ἠτύχησα: α΄ εν. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀτυχέω-ῶ** (= είμαι άτυχος, αποτυχαίνω). Χρον. αντικ.: Εν. ἀτυχῶ, Πρτ. ἠτύχουν, Μέλλ. ἀτυχήσω, Αόρ. ἠτύχησα, Πρκ. ἠτύχηκα, Υπρ. (ἠτυχήκειν).

δ) ῥάθυμοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ ῥάθυμος, τό ῥάθυμον** (= αμέριμνος, αδιάφορος).

βούλονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι** (= θέλω).

μετέχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **μετέχω** (= συμμετέχω, παίρνω μέρος). Χρον. αντικ.: Εν. μετέχειν, Μέλλ. μεθέξειν-μετασχήσειν, Αόρ. μετασχεῖν, Πρκ. μετεσχηκέναι.

ε) εἶ: β΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι).

βέλτιστε: κλητ. εν. γένους αρσ. του επιθέτου υπερθετικού βαθμού **ὁ βέλτιστος, ἡ βελτίστη, τό βέλτιστον** (= ο καλύτερος...). Θετικός: *ἀγαθός, -ή, -όν.* Συγκριτικός: *ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον.*

στ) ἔνδοξοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ ἔνδοξος, τό ἔνδοξον.**

ἡ ἔρις: ονομ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ἡ ἔρις** (τῆς ἔριδος) (= η φιλονικία).

ζ) φίλιος: φιλικός, φίλος.

πολέμιος = εχθρικός, εχθρός.

ἐλθεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄ του ρήμ. **ἔρχομαι.** Χρον. αντικ. Εν. ἰέναι, Μέλλ. ἰέναι, Αόρ. β΄ ἐλθεῖν, Πρκ. ἐληλυθέναι.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **τίς:** ερωτηματική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (= ποιος, ποια, ποιο).

ποδαπός: ερωτηματική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **ποδαπός, ποδαπή, ποδαπόν** (= από ποιον τόπο).

πόσου: ερωτηματική αντων., ουδετ. γένους, γενικής ενικ., της αντων. **πόσος, πόση, πόσον.**

β) **ποίου:** ερωτηματική αντων., ουδετ. γένους, γενικής ενικ., της αντων. **ποῖος, ποία, ποῖον** (= τι λογής, τι είδους).

τινός: αόριστη αντων., ουδετ. γένους, γενικής ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (= κάποιος). Το **τινός** είναι εγκλιτική λέξη και διατηρεί τον τόνο στη θέση του, γιατί είναι δισύλλαβη και η προηγούμενη λέξη *«ποίου»* παίρνει οξεία στην παραλήγουσα (παροξύτονη).

γ) **ὅτου:** αναφορική αντων., ουδετ. γένους, γενικής ενικ. της αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (= όποιος, όποια, όποιο). Οι αναφορικές αντων., όταν εισάγουν πλάγια ερώτηση, μεταφράζονται σαν ερωτηματικές (ὅστις = ποιος, ὅτου = ποιου, σε τι κτλ.).

δ) **τίνες:** ερωτηματική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (= ποιος, ποια, ποιο).

οἵτινες: αναφορική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., της αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (= όποιος, όποια, όποιο).

ε) **τίς:** ερωτηματική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (= ποιος, ποια, ποιο).

στ) **τίνες:** δες το ίδιο στο δ.

ἀμφότεροι: αόριστη αντων., αρσεν. γένους, ονομ. πληθυντ. της αντων. **ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα** (= και οι δύο μαζί).

τίνος: ερωτηματική αντων., ουδετ. γένους, γεν. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (= ποιος, ποια, ποιο).

ζ) **πότερον:** ερωτηματική αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **πότερος, ποτέρα, πότερον** (= ποιος από τους δυο).

οὐδέτερον: αόριστη (επιμεριστική) αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον** (= ούτε ο ένας ούτε ο άλλος).

Παρατήρηση: Οι αναφορικές αντων., όταν εισάγουν αναφορική συμπερασματική πρόταση, μπορούν να μεταφράζονται και με το: **ὥστε αὐτός, αὐτή, αὐτό.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. τίς καί ποδαπός (ενν. *ἐστί*): κύρια πρότ. ευθεία ερώτ. **οὗτος:** ενν. υποκ. **τίς, ποδαπός:** κατηγ.

2. πόσου διδάσκει: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **διδάσκει:** ρήμα. **οὗτος:** ενν. ως υποκ. **πόσου:** γενική της αξίας ή τιμήματος.

3. Εὔηνος (ενν. *ἐστί*), **Πάριος:** κύρια πρότ. **οὗτος:** ενν. ως υποκ. **Εὔηνος:** κατηγ. **Πάριος:** παράθεση (μπορούμε να εννοήσουμε το *ἐστί* χωριστά πάλι δίπλα στο *Πάριος*, το οποίο πρέπει τότε να το θεωρήσουμε ως κατηγορούμενο).

4. πέντε μνῶν (ενν. *διδάσκει*): κύρια πρόταση. **οὗτος:** ενν. ως υποκ. του *διδάσκει*. **μνῶν:** γενική αξίας ή τιμήματος. **πέντε:** επιθ. προσδ. στο *μνῶν*.

β) 1. λέγε μοι: κύρια πρόταση. **λέγε:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **μοι:** αντικ. Αντικ. είναι και η πρόταση 2 που ακολουθεί.

2. ποίου τινός γένους ἐστίν ὁ Σπιθριδάτης: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. στο λεκτικό ρήμα *λέγε*. **ἐστίν:** ρήμα. **ὁ Σπιθριδάτης:** υποκ. **γένους:** γενική κατηγορηματική της καταγωγής. **ποίου, τινός:** επιθετ. προσδιορ. στο *γένους*.

γ) 1. οὐ γιγνώσκω: κύρια πρόταση. **γιγνώσκω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. Αντικ. είναι η πρότ. 2 που ακολουθεί.

2. ὅτου ἠτύχησα: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. στο *γιγνώσκω* της πρότ. 1, που είναι γνωστικό ρήμα. **ἠτύχησα:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ὅτου:** αντικ.

δ) 1. τίνες οὕτω ῥάθυμοί εἰσιν: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **εἰσιν:** ρήμα. **τίνες:** υποκ. **ῥάθυμοι:** κατηγορ. στο υποκ. του *εἰσιν*. **οὕτω:** επιρρημ. προσδιορ. του ποσού.

2. οἵτινες οὐ βούλονται ταύτης τῆς στρατείας μετέχειν: δευτερεύουσα αναφορ. πρότ. **βούλονται:** ρήμα. **οἵτινες:** υποκ. **μετέχειν:** τελικό απαρέμφ. αντικ. **οἵτινες:** υποκ. και στο *μετέχειν*, **ταυτοπροσωπία. τῆς στρατείας:** αντικ. στο *μετέχειν*. **ταύτης:** επιθετ. προσδιορ. στο *στρατείας*.

ε) 1. τίς εἶ, ὦ βέλτιστε: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **εἶ:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τίς:** κατηγορούμενο στο *σύ*. **ὦ βέλτιστε:** κλητική προσφώνηση.

2. Ἰταλιώτης Σκηπίων, στρατηγός (εἰμί): κύρια πρόταση. **εἰμί:** ενν. ως ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **Ἰταλιώτης:** επιθετ. προσδιορ. στο *Σκηπίων*. **Σκηπίων:** κατηγορούμενο στο *ἐγώ*. **στρατηγός:** παράθεση στο *Σκηπίων*.

στ) 1. τίνες δέ ἐστε: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐστέ:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **τίνες:**

ΝΑΙ

κατηγορούμενο στο *ύμεῖς*.

2. οὗτος μέν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος (ἐστί): κύρια πρόταση. **ἐστί:** ενν. ως ρήμα. **οὗτος:** υποκ. **Ἀννίβας:** κατηγορ. **ὁ Καρχηδόνιος:** παράθεση στο *Ἀννίβας*.

3. ἐγώ δέ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου (εἰμί): κύρια πρόταση. **εἰμί:** ενν. ως ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **Ἀλέξανδρος:** κατηγορ. **ὁ Φιλίππου** (εν. υἱός): παράθεση στο *Ἀλέξανδρος*.

4. νή Δία, ἔνδοξοί γε ἀμφότεροι (ἐστέ): κύρια πρόταση. **ἐστέ:** ενν. ως ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **ἀμφότεροι:** κατηγ. προσδιορ. στο *ὑμεῖς*. **ἔνδοξοι:** κατηγορ. **νή Δία:** ομωτική έκφραση (έκφραση που δηλώνει όρκο).

5. ἀλλά περί τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις (ἐστί): κύρια πρόταση, εὐθεία ερώτηση. **ἐστί:** ενν. ως ρήμα. **ἡ ἔρις:** υποκ. **ὑμῖν:** δοτική προσωπική κτητική στο *ἐστί*. **περί τίνος:** εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού.

6) περί προεδρίας (ἐστί ἡ ἔρις): κύρια πρόταση. **ἐστί:** ενν. ως ρήμα. **ἡ ἔρις:** ενν. ως υποκ. **περί προεδρίας:** εμπρόθ. προσδιορ. του σκοπού.

ζ) 1. πότερον βούλεσθέ με φίλιον ἐλθεῖν ἤ πολέμιον: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **βούλεσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **ἐλθεῖν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **με:** υποκ. του *ἐλθεῖν*, **ετεροπροσωπία. φίλιον, πολέμιον:** επιρρηματικά κατηγορούμενα που δηλώνουν τρόπο.

2. Οὐδέτερόν (ενν. *σε ἐλθεῖν βουλόμεθα*): κύρια πρότ. **βουλόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **ἐλθεῖν:** τελ. απαρέμφ. αντικ. **σε:** υποκ. του *ἐλθεῖν* (ετεροπροσωπία στο υποκ. του απαρεμφ. σε αιτιατική). **οὐδέτερον:** επιρρ. κατηγ. που δηλώνει τρόπο στο *σε* μέσω του *ἐλθεῖν*.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ερωτηματικές αντωνυμίες από τα α. ε. στα ν. ε.

α) *Τίς καί ποῖος;* – ποιος και τι είδους;
β) *Ποτέραν ὁδόν;* – ποιον από τους δύο δρόμους;
γ) *Πότερα ἐν οἴκοις ἤ ἐν ἀγροῖς;* – ποιο από τα δύο, στο σπίτι ή στους αγρούς;
δ) *Τίνων δέ ἐκράτησας;* – και ποιους νίκησες;
ε) *Πηλίκος ἦσθ' ὅτε ὁ Μῆδος ἦλθεν;* – πόσο μεγάλος ήσουν, όταν ήρθαν οι Πέρσες;
στ) *Ποίῳ τρόπῳ* – με τι είδους τρόπο.

Β1ι Κλίση ερωτηματικών αντωνυμιών.

Πτώσεις			Ενικός αριθμός			
Ονομ.	τίς	ποῖος	τίς	ποδαπή	τί	πηλίκον
Γεν.	**τίνος ἤ τοῦ**	**ποίου**	**τίνος ἤ τοῦ**	**ποδαπῆς**	**τίνος ἤ τοῦ**	**πηλίκου**
Δοτ.	**τίνι ἤ τῷ**	**ποίῳ**	**τίνι ἤ τῷ**	**ποδαπῇ**	**τίνι ἤ τῷ**	**πηλίκῳ**
Αιτ.	τίνα	ποῖον	**τίνα**	**ποδαπήν**	**τί**	**πηλίκον**
Πτώσεις			**Πληθυντικός αριθμός**			
Ονομ.	**τίνες**	**ποῖοι**	τίνες	ποδαπαί	**τίνα**	**πηλίκα**
Γεν.	**τίνων**	**ποίων**	**τίνων**	**ποδαπῶν**	**τίνων**	**πηλίκων**
Δοτ.	τίσι(ν)	ποίοις	**τίσι(ν)**	**ποδαπαῖς**	**τίσι(ν)**	**πηλίκοις**
Αιτ.	**τίνας**	**ποίους**	**τίνας**	**ποδαπάς**	τίνα	πηλίκα

Β1,3 Φράσεις με ερωτηματικές αντωνυμίες.

α) **τίνος;** τῆς μητρός
β) **ποδαποί;** Ἀθηναῖοι
γ) **τίνες;** αἱ θυγατέρες
δ) **τίσι;** τοῖς υἱέσι
ε) **πηλίκαι;** γραῖαι
στ) **πόσα;** πολλά
ζ) **ποῖαι;** καλαί
η) **τίνας;** τούς στρατιώτας

Οι απαντώμενοι στους Αττικούς ποιητές και πεζογράφους τύποι του **υἱός**, από το υπό έκδοση βιβλίο του Χρήστου Νικ. Κανελλόπουλου *«Λεξικό των ιδιοτύπων (ανωμάλων) ουσιαστικών της Αρχαίας Ελληνικής»*

	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	**υἱός** ή **ὑός***	**υἱεῖς** ή **ὑεῖς** και **υἱοί** ή **ὑοί**
Γεν.	**υἱέος** ή **ὑέος** και **υἱοῦ** ή **ὑοῦ**	**υἱέων** ή **ὑέων** και **υἱῶν** ή **ὑῶν**
Δοτ.	**υἱεῖ** ή **ὑεῖ** και **υἱῷ** ή **ὑῷ**	**υἱέσι**** ή **ὑέσι** και **υἱοῖς** ή **ὑοῖς**
Αιτ.	**υἱόν** ή **ὑόν**	**υἱεῖς** ή **ὑεῖς** και **υἱούς** ή **ὑούς**
Κλητ.	**υἱέ** ή **ὑέ**	

(Δυικός: **υἱέε** και **υἱεῖ** ή **ὑεῖ**, **υἱέοιν** ή **ὑέοιν**).

* Οι τύποι **υἱός** και **ὑός** είναι της κλασικής αττικής διαλέκτου, ενώ απαντώνται σε (αττικές) επιγραφές και οι τύποι **υἱύς** και **ὑύς**.

** Η απαντώμενη στην Αντιγόνη του Σοφοκλή (στίχος 571) δοτική πληθ. **υἱέσι** υπάρχει σε μεταγενέστερους κώδικες, ενώ σε άλλους μεταγενέστερους κώδικες, καθώς και στο Λαυρεντιανό και τον Παρισιανό 2712, υπάρχει η γραφή **υἱάσι**.

Β2,1 Κλίση της αόριστης αντωνυμίας τις, τι.

πτώσεις	ενικός αριθμός		πληθυντικός αριθμός	
	αρσ.-θηλ.	ουδ.	αρσ.-θηλ.	ουδ.
Ονομ.	τίς	**τί**	**τινές**	**τινά ή ἄττα**
Γεν.	**τινός ή τοῦ**	τινός ή του	τινῶν	**τινῶν**
Δοτ.	**τινί ή τῷ**	**τινί ή τῷ**	τισί(ν)	**τισί(ν)**
Αιτ.	**τινά**	τί	**τινάς**	**τινά ή ἄττα**

Β2,2 Φράσεις με την αόριστη αντωνυμία τίς, τί.

α) ἄνθρωπός **τις**
β) γυνή **τις**
γ) πολιτῶν **τινων**
δ) ἀνθρώπου **τινός**
ε) στρατῷ **τινι**
στ) ἔκ **τινος** λόγου
ζ) ἦν δέ **τις** ἀνήρ
η) ἡμέρας **τινάς**
θ) οἱ μέν **τινες** οἱ δ' ἄλλοι
ι) καί ἄλλα **τινά**

Β2,3 Φράσεις με επιμεριστικές αντωνυμίες.

α) *Ξενοφῶν* **ἀμφοτέροις** *τοῖς λοχαγοῖς παρήγγειλε ταῦτα.* (= Ο Ξενοφώντας **και στους δύο** τους λοχαγούς παρήγγειλε αυτά).

β) **Ἑκάτεροι** *πολλάς πόλεις συμμάχους εἴχομεν.* (= **Και ο ένας και ο άλλος χωριστά** είχαμε πολλές πόλεις συμμάχους).

γ) **Οὐδέτερος** *παρέχει μοι το ὀφειλόμενον.* (= **Ούτε ο ένας ούτε ο άλλος από τους δύο** μου δίνει αυτό που οφείλει).

δ) *Ἐκείνης τῆς νυκτός* **οὐδείς** *ἐκοιμήθη.* (= Στη διάρκεια εκείνης της νύχτας **κανένας** δεν κοιμήθηκε).

ε) **Μηδένα** *πρό τοῦ τέλους μακάριζε.* (= **Κανέναν** πριν από το τέλος μην καλοτυχίζεις).

στ) **Μηδείς** *ἀγεωμέτρητος εἰσίτω.* (= **Κανένας** που αγνοεί γεωμετρία να μην εισέρχεται).

ζ) *Οἱ βάρβαροι ἔφευγον ὡς* **ἕκαστος** *ἐδύνατο* (= Οι βάρβαροι έφευγαν όπως **καθένας χωριστά** μπορούσε).

B3,1 Φράσεις με αόριστες και αναφορικές αντωνυμίες.

α) γυναῖκές **τινες, αἵτινες**
β) στρατιώταις **τισί, οἷστισι**
γ) ἄνδρας **τινάς, οὕστινας**
δ) τέκνα **τινά, ἅτινα** ἤ **ἅττα**
ε) χώραις **τισί, αἷστισι**
στ) πατρίδος **τινός, ἧστινος**
ζ) ἐλπίδες **τινές, αἵτινες**
η) πολίτης **τις, ὅστις**
θ) πολεμίους **τινάς, οὕστινας**
ι) ἡμέρα **τις, ἥτις**

B3,2 Φράσεις με αναφορικές αντωνυμίες.

α) *Πολλοί τραχεῖς εἰσιν,* **οἵτινες** *νέοι ἄρχουσιν.* (= Πολλοί είναι τραχείς, **όποιοι** κυβερνούν νέοι).
β) *Εἰπέ μοι* **ὅ,τι** *ἐστί τό ἐμποδίζον ὑμῖν.* (= Πες μου **ποιο*** είναι αυτό που εμποδίζει εσάς).
γ) *Ἱδρύσαντο βωμόν* **ὅστις** *νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν.* (= Κατασκεύασαν βωμό, **ο οποίος** τώρα βρίσκεται έξω από την πόλη).
δ) *Οὐ γιγνώσκομεν* **ᾧτινι** *τρόπῳ ταῦτα ἐγένετο.* (= Δεν ξέρουμε **με ποιο** τρόπο έγιναν αυτά).
ε) *Μακάριός ἐστιν* **ὅστις** *οὐσίαν καί νοῦν ἔχει.* (= Ευτυχής είναι **όποιος** έχει περιουσία και μυαλό).
στ) *Λέγω σοι πᾶν* **ὅ,τι** *βούλει γιγνώσκειν.* (= Σου λέω καθετί **που** θέλεις να ξέρεις).

* Μεταφράζουμε την αναφορική αντωνυμία **ὅ,τι** με το **ποιο,** γιατί η πρόταση είναι πλάγια ερωτηματική. Το ίδιο και το **ᾧτινι** με το **με ποιο.**

B3,3 Φράσεις με αντωνυμίες.

α) **Ὅστις** *θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθείτω μοι.* [= Όποιος θέλει να (έρθει πίσω μου) με ακολουθήσει, ας σηκώσει το σταυρό του και ας με ακολουθήσει].
β) *Χάριν ἔχομεν* **ᾧτινι** *συμβουλεύει ἡμῖν τά ἄριστα.* (= Χρωστάμε ευγνωμοσύνη **σ' όποιον** μας συμβουλεύει τα πιο καλά).
γ) *Οὗτος* **τίνι** *ὅμοιός ἐστιν;* (= Αυτός με **ποιον** είναι όμοιος;)
δ) *Γεωργοί* **τινες** *ὀλίγους ἀγρούς καί ἀμπέλους ἔχουσιν.* (= **Μερικοί** γεωργοί έχουν λίγα χωράφια και αμπέλια).
ε) **Πόσα** *καί* **ποῖα** *ἀγαθά οἱ γονεῖς τοῖς υἱέσι παρέχουσιν;* (= **Πόσα** και **ποια** αγαθά δίνουν οι γονείς στα παιδιά τους;).
στ) **Ἐνίους** *τῶν ἀνθρώπων ἀχαρίστους καλοῦμεν.* [= **Μερικούς** από τους ανθρώπους τους ονομάζουμε (λέμε) αχάριστους].

Γ1 Οι εμφύλιοι πόλεμοι οδήγησαν την Ελλάδα σε μεγαλύτερη αναταραχή.

Όταν το 404 π.Χ. τελείωσε ο πελοποννησιακός πόλεμος, πολλοί Έλληνες πίστεψαν ότι ειρήνη και ηρεμία θα επικρατούσε στην Ελλάδα. Αντίθετα όμως. Μια σειρά νέων εμφύλιων πολέμων, κορινθιακός - συμμαχικός - συγκρούσεις με τους Θηβαίους, κατέστρεψαν ό,τι είχε απομείνει. Τη δραματική αυτή περίοδο της αρχαίας ελληνικής ιστορίας περιγράφει ο Ξενοφώντας στα «Ἑλληνικά» του. Το απόσπασμα που έχουμε εδώ είναι το τέλος του έργου του Ξενοφώντα «Ἑλληνικά». Ο Ξενοφώντας διατυπώνει εδώ μια τελική κρίση πάνω στην κατάσταση της Ελλάδας και σημειώνει ότι εδώ τελειώνει η ιστορία του. Η κατάσταση της Ελλάδας είναι πολύ κακή και ταραγμένη καθώς όλες οι πρώην μεγάλες πόλεις βρίσκονται σε παρακμή.

Ὁ δέ θεός οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφότεροι μέν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τούς δέ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκρούς δέ ἀμφότεροι μέν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δέ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δέ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρᾳ οὔτε πόλει οὔτε ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδέν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἤ πρίν τήν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δέ καί ταραχή ἔτι πλείων μετά τήν μάχην ἐγένετο ἤ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοί μέν δή μέχρι τούτου γραφέσθω· τά δέ μετά ταῦτα ἴσως ἄλλῳ μελήσει.

(Ξενοφώντα Ἑλληνικά, 7, 5, 26-27)

Λεξιλόγιο

τό τρόπαιον = μνημείο νίκης.

ὡς νενικηκότες (μτχ. παρακ. του νικῶ) = επειδή τάχα είχαν νικήσει, σαν νικητές.

ἐστήσαντο = έστησαν.

τούς ἱσταμένους (μτχ. του ἵσταμαι) = αυτούς που προσπαθούσαν να (το) στήσουν.

οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον = ούτε ο ένας ούτε ο άλλος.

ἐκώλυον (του κωλύω) = εμπόδιζαν.

ὁ, ἡ ὑπόσπονδος, τό ὑπόσπονδον = αυτός που γίνεται με προστασία σπονδών.

ἀπέδοσαν (αόρ. του ρήμ. ἀποδίδωμι) = έδωσαν πίσω, επέστρεψαν.

ἀπελάμβανον = έπαιρναν πίσω.

φάσκοντες (μτχ. του φημί) = ισχυριζόμενοι.

ἀκρισία = σύγχυση.

γραφέσθω (προστακτ. ενεστ. του γράφομαι) = ας έχει γραφτεί.

ἄλλῳ μελήσει = άλλος θα φροντίσει.

κείμενο	μετάφραση
Ὁ δέ θεός οὕτως ἐποίησεν,	ο θεός όμως έτσι (τα) κανόνισε (έφερε),
ὥστε ἀμφότεροι μέν[1] ἐστήσαντο	ώστε και οι δυο έστησαν
τρόπαιον	τρόπαιο (μνημείο νίκης),
ὡς νενικηκότες,	με την ιδέα ότι είχαν νικήσει,
οὐδέτεροι δέ[1] ἐκώλυον	και[1] ούτε ο ένας ούτε ο άλλος εμπόδιζε
τούς ἱσταμένους,	αυτούς που (το) έστηναν,
νεκρούς δέ	και τους νεκρούς
ἀμφότεροι μέν[2] ἀπέδοσαν	και οι δυο έδωσαν πίσω
ὑποσπόνδους	με προστασία σπονδών
ὡς νενικηκότες,	πιστεύοντας ότι ήταν νικητές,
ἀμφότεροι δέ[2]	ενώ από την άλλη μεριά[2] και οι δυο
ἀπελάμβανον ὑποσπόνδους	(τους) έπαιρναν πίσω με προστασία σπονδών

ὡς ἡττημένοι,	με την ιδέα ότι ήταν νικημένοι,
φάσκοντες δέ ἑκάτεροι	και, ενώ ισχυρίζονταν ο καθένας από τους δυο
νενικηκέναι	ότι είχαν νικήσει,
οὐδέτεροι ἐφάνησαν	ούτε ο ένας ούτε ο άλλος φάνηκε
ἔχοντες οὐδέν	να έχει κερδίσει τίποτα
οὔτε χώρᾳ οὔτε πόλει	ούτε σε χώρα ούτε σε πόλη
οὔτε ἀρχῇ	ούτε σε δύναμη (κύρος)
πλέον	περισσότερο
ἤ πρίν γενέσθαι τήν μάχην·	από ό,τι (*είχαν*) πριν να γίνει η μάχη·
ἐγένετο δέ μετά τήν μάχην	και μετά τη μάχη επικράτησε
ἀκρισία καί ταραχή ἔτι πλείων	σύγχυση και αναταραχή ακόμη μεγαλύτερη
ἤ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι.	από ό,τι προηγουμένως στην Ελλάδα.
Ἐμοί μέν δή μέχρι τούτου	Από μένα λοιπόν μέχρι αυτό το σημείο
γραφέσθω·	ας έχει γραφτεί[3]·
τά δέ μετά ταῦτα	τα κατοπινά
ἴσως μελήσει ἄλλῳ.	ἴσως θα τα φροντίσει[4] (*ένας*) άλλος.

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων .

«Σκοπός της παιδείας πρέπει να είναι η ωφέλεια του ανθρώπου και του πολίτη». Αυτή τη γνώμη υποστηρίζει ο Λεωτυχίδας ο Σπαρτιάτης στο κείμενο που ακολουθεί. Αυτή η παιδεία με κανέναν τρόπο δεν κατευθύνει το νέο σε γνώσεις τυπικές· αντίθετα είναι η γενική παιδεία, που δημιουργεί τον ολοκληρωμένο άνθρωπο και τον ελεύθερο πολίτη.

Λεωτυχίδας ὁ Λακεδαιμόνιος ἐρωτηθείς τί δεῖ μάλιστα μανθάνειν τούς ἐλευθέρους παῖδας, «ταῦτα» ἔφη, «ἅτινα αὐτούς ὠφελήσει ἄνδρας γενομένους».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	**μετάφραση**
Λεωτυχίδας Λακεδαιμόνιος	Ο Λεωτυχίδας ο Λακεδαιμόνιος,
ἐρωτηθείς	όταν ρωτήθηκε
τί μάλιστα δεῖ μανθάνειν	τι κυρίως χρειάζεται να μαθαίνουν
τούς ἐλευθέρους παῖδας, ἔφη	τα ελεύθερα παιδιά, απάντησε
«ταῦτα ἅτινα ὠφελήσει αὐτούς	«αυτά που θα τα ωφελήσουν,
γενομένους ἄνδρας».	όταν γίνουν άντρες».

Λεξιλόγιο

μάλιστα = κυρίως, προπάντων.

δεῖ μανθάνειν = πρέπει, χρειάζεται να μαθαίνουν.

τούς ἐλευθέρους παῖδας = τα ελεύθερα παιδιά, τα παιδιά των ελεύθερων πολιτών (σε αντίθεση με τα παιδιά των δούλων).

ἅτινα (αναφ. αντων. **ὅστις**) = τα οποία, που.

γενομένους (μετχ. αορ. β΄ του **γίγνομαι**) = όταν γίνουν.

1. Αποδίδουμε με το *και* το αρχαίο **δέ**, ενώ το **μέν** μένει αμετάφραστο. Βλέπε και την επόμενη παρατήρηση.
2. Αφήνουμε το **μέν** αμετάφραστο και αποδίδουμε το **δέ** με τη φράση *ενώ από την άλλη μεριά.*
3. Η προστακτική **γραφέσθω** στην περίπτωση αυτή ισοδυναμεί μάλλον με μέλλοντα που εκφράζει βούληση *(μέχρι εδώ θα γραφεί).*
4. Μεταφράσαμε τρέποντας τη σύνταξη σε ενεργητική. Κατά λέξη: τα κατοπινά ίσως θα γίνουν αντικείμενο φροντίδας κάποιου άλλου (από κάποιον άλλο).

Γ3 Η παρουσίαση ενός πυγμάχου.

Τρία στοιχεία καθορίζουν –όπως φαίνεται από το επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου– την προσωπικότητα του πολίτη: το όνομα, η γενιά του, το έργο του. Μέσα από τα στοιχεία αυτά ο πολίτης συνδέεται με το παρελθόν, (το όνομα της γενιάς του ή του πατέρα του) και με το μέλλον, (το έργο του, που θα γίνει γνωστό και στις γενιές που θα ακολουθήσουν).

– Εἶπον τίς, τίνος ἐσσί, τίνος πατρίδος, τί δ' ἐνίκης;
– Κασμύλος, Εὐαγόρου, Πύθια πύξ, Ῥόδιος.

κείμενο	μετάφραση
Εἶπον τίς, τίνος ἐσσί, *τίνος πατρίδος, τί δ' ἐνίκης;*	Πες (μας) ποιος, ποιανού είσαι, από ποια πατρίδα και τι νίκη πέτυχες (σε τι αγώνισμα νίκησες);
Κασμύλος, Εὐαγόρου, *πύξ Πύθια, Ῥόδιος.*	«(Είμαι) ο Κασμύλος, γιος του Ευαγόρα, από τη Ρόδο, (νίκησα) σε πυγμαχία στα Πύθια».

Λεξιλόγιο

εἶπον (προστακτ. α΄ αορ. του **λέγω**) = πες. Συνηθισμένος στην αττική γλώσσα είναι ο β΄ αόρ. **εἰπέ.**

τίνος ἐσσί (ιων. τύπος β΄ ενικ. του **εἰμί**) = ποιανού (πατέρα) είσαι. Στην αττική γλώσσα ο τύπος είναι **εἶ.**

τί ἐνίκης (ιων. τύπος αντί του αττικού **ἐνίκας** του **νικῶ**) = τι νίκη πέτυχες, σε ποιο αγώνισμα νίκησες.

Πύθια = στα Πύθια.

πύξ = σε πυγμαχία.

Φράσεις από τα νέα ελληνικά στα αρχαία.

νέα ελληνικά	αρχαία ελληνικά
α) Από ποιον τόπο είσαι ξένε;	*Ποδαπός εἶ, ὦ ξένε;*
β) Φίλε μου, ποιο από τα δύο θέλεις, να μείνεις ή να φύγεις;	*Πότερον βούλει, ὦ φίλε, μένειν ἤ ἀπιέναι;*
γ) Μερικές πόλεις δε μας δέχονται.	*Πόλεις τινές οὐ δέχονται ἡμᾶς.*
δ) Κανείς δεν επαινεί τους εχθρούς.	*Οὐδείς ἐπαινεῖ τούς πολεμίους.*
ε) Και οι δύο θυσιάζουν με ευχαρίστηση στους θεούς.	*Ἀμφότεροι θύουσιν τοῖς θεοῖς ἡδέως.*

όχι

Α1 Θέμα 16. Δεν ήταν εύκολο να γίνει καθένας μαθητής των Σοφιστών.

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από το διάλογο του Πλάτωνα «Πρωταγόρας» και παρουσιάζει έναν πλούσιο Αθηναίο, το νεαρό Ιπποκράτη, να παρακαλεί το Σωκράτη να μεσολαβήσει, ώστε να γίνει μαθητής του Πρωταγόρα, που βρισκόταν εκείνο τον καιρό στην Αθήνα, και να γίνει και αυτός σοφός, όπως και εκείνος.

1. Ἔστι δέ τί, ἦν δ' ἐγώ, καί τοῦ ἕνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει. Πρῴην, ἔφην ἐγώ. Σύ δέ ἄρτι πέπυσαι; Νή τούς θεούς, ἔφη, ἑσπέρας γε. Καί ἅμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρά τούς πόδας μου. Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; Μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; Καί ὅς γελάσας· Νή τούς θεούς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστί σοφός, ἐμέ δέ οὐ ποιεῖ. Ἀλλά ναί μά Δία, ἔφην ἐγώ, ἄν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καί πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καί σέ σοφόν. Ἀλλ' αὐτά ταῦτα καί νῦν ἥκω παρά σέ, ἵνα ὑπέρ ἐμοῦ διαλεχθῇς αὐτῷ. Ἐγώ γάρ ἅμα μέν νεώτερός εἰμι, ἅμα δέ οὐδέ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε τό πρότερον ἐπεδήμησεν. Ἀλλά γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τόν ἄνδρα ἐπαινοῦσιν καί φασιν σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλά τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; Καταλύει δ', ὡς ἐγώ ἤκουσα, παρά Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου· ἀλλ' ἴωμεν. Καί ἐγώ εἶπον· Μήπω, ἀγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν, πρῴ γάρ ἐστιν, ἀλλά δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τήν αὐλήν, καί περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται· εἶτα ἴωμεν. Μετά ταῦτα ἀναστάντες εἰς τήν αὐλήν περιῇμεν.

(Πρωταγόρας του Πλάτωνα 310-311)

Λεξιλόγιο

ἔστι δέ τί = τι είναι λοιπόν, τι λοιπόν συμβαίνει.

ἦν δ' ἐγώ (φράση που χρησιμοποιεί ο Πλάτωνας, όπως και την **ἦ δ' ὅς** = είπε αυτός) = είπα εγώ.

τοῦ (*τίνος*) **ἕνεκα** = για ποιο λόγο.

τηνικάδε (επίρρ) = αυτή την ώρα, τόσο πρωί.

ἀφίκου = ήρθες.

πρῴην = προχτές.

ἄρτι (επίρρ) = πριν από λίγο, μόλις τώρα.

πέπυσαι (παρακ. του **πυνθάνομαι**) = έχεις μάθει, πληροφορηθεί.

ἑσπέρας γε = χτες μόλις το βράδυ.

ἐπιψηλαφήσας (μετχ. αόρ. του **ἐπιψηλαφῶ**) = αφού έψαξε με τα χέρια και βρήκε, αφού βρήκε ψηλαφητά.

τοῦ σκίμποδος = το (φτωχικό) καναπέ, το φτωχικό κρεβάτι.

τί οὖν σοι τοῦτο; = τι είναι λοιπόν αυτό για σένα, τι λοιπόν σ' ενδιαφέρει αυτό;

μῶν = μήπως.

καί ὅς = και αυτός.

ἄν διδῷς αὐτῷ ἀργύριον = αν του δώσεις χρήματα.

αὐτά ταῦτα = ακριβώς γι' αυτό.

τό πρότερον = την προηγούμενη φορά.

ἐπεδήμησεν (οριστ. αορ. του **ἐπιδημῶ**) = ήρθε και έμεινε εδώ.

ἀλλά γάρ = αλλά βέβαια, αλλά αλήθεια.

σοφώτατον λέγειν = πάρα πολύ σοφός στο λόγο.

ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν = για να τον προλάβουμε μέσα (στο σπίτι).

καταλύει = φιλοξενείται, μένει προσωρινά.

ἀλλ' ἴωμεν (υποτ. ενεστ. του **εἶμι - ἔρχομαι**) = αλλά ας πηγαίνουμε, πάμε λοιπόν.

μήπω ἴωμεν = ας μην πάμε ακόμα.

πρῴ = πρωί, νωρίς.

δεῦρο = εδώ.

ἐξαναστῶμεν (υποτ. αορ. του **ἐξανίσταμαι**) = ας σηκωθούμε και ας βγούμε έξω.

περιιόντες αὐτοῦ = κάνοντας βόλτες εκεί, περπατώντας ολόγυρα εκεί.

διατρίψωμεν (υποτ. αορ. του **διατρίβω**) = ας περάσουμε την ώρα μας, ας χασομερήσουμε.

κείμενο	**μετάφραση**
ΣΩ. Τί δέ ἐστι, ἦν δ' ἐγώ, καί τοῦ ἕνεκα ἀφίκου τηνικάδε;	ΣΩ. Τι λοιπόν συμβαίνει, είπα εγώ, και για ποιο λόγο ήρθες τόσο πρωί;
ΙΠ. Ἥκει Πρωταγόρας, ἔφη.	ΙΠ. Έχει έρθει ο Πρωταγόρας, απάντησε.
ΣΩ. Πρῴην (ἥκει), ἔφην ἐγώ. Σύ δέ πέπυσαι ἄρτι;	ΣΩ. Από προχτές (έχει έρθει) είπα εγώ. Εσύ τώρα το 'μαθες;
ΙΠ. Νή τούς θεούς, ἔφη, ἑσπέρας γε (ἐπυθόμην).	ΙΠ. Ναι μα τους θεούς, είπε, χτες μόλις το βράδυ (το έμαθα)·
Καί ἅμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρά τούς πόδας μου.	και συνάμα, αφού βρήκε ψηλαφητά το (φτωχικό) καναπέ μου, κάθισε κοντά στα πόδια μου.
ΣΩ. Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; Μῶν ἀδικεῖ σέ τι Πρωταγόρας;	ΣΩ. Τι λοιπόν, του είπα, σ' ενδιαφέρει αυτό;[1] Μήπως σου έκαμε καμιά αδικία ο Πρωταγόρας;
Καί ὅς γελάσας ἔφη.	Και αυτός, αφού γέλασε, είπε.
ΙΠ. Νή τούς θεούς (ἀδικεῖ με), ὦ Σώκρατες,	ΙΠ. Ναι, μα τους θεούς (με αδικεί), Σωκράτη,
ὅτι γέ ἐστι σοφός μόνος, ἐμέ δέ οὐ ποιεῖ.	γιατί βέβαια είναι σοφός για τον εαυτό του, εμένα όμως δε με κάνει (σοφό).
ΣΩ. Ἀλλά ναί μά Δία, ἔφην ἐγώ, ποιήσει καί σέ σοφόν, ἄν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καί πείθῃς ἐκεῖνον.	ΣΩ. Αλλά ναι, μα το Δία, είπα εγώ, θα κάμει και σένα σοφό, αν του δώσεις χρήματα και (αν) τον πείσεις.
ΙΠ. Ἀλλ' αὐτά ταῦτα καί νῦν ἥκω παρά σέ, ἵνα διαλεχθῇς αὐτῷ ὑπέρ ἐμοῦ.	ΙΠ. Αλλά ακριβώς γι' αυτό και τώρα έχω έρθει σε σένα, για να μιλήσεις μαζί του για μένα.
Ἐγώ γάρ ἅμα μέν καί νεώτερός εἰμι, ἅμα δέ οὐδέ ἑώρακα πώποτε Πρωταγόραν οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν·	Γιατί εγώ απ' το ένα μέρος και κάπως νέος είμαι, και απ' το άλλο δεν έχω δει ποτέ μέχρι τώρα τον Πρωταγόρα και ούτε (τον) έχω ακούσει καθόλου·
ἦ γάρ παῖς ἔτι, ὅτε ἐπεδήμησεν το πρότερον.	γιατί ήμουνα παιδί ακόμα, όταν ήρθε και έμεινε εδώ την προηγούμενη φορά.
Ἀλλά γάρ, ὦ Σῶκρατες, πάντες ἐπαινοῦσι τόν ἄνδρα καί φασι εἶναι σοφώτατον λέγειν·	Αλλά βέβαια, Σωκράτη, όλοι επαινούν αυτόν τον άνθρωπο και λένε ότι είναι πάρα πολύ σοφός στο λόγο·
ἀλλά τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα καταλάβωμεν ἔνδον;	αλλά γιατί δεν πηγαίνουμε σ' αυτόν, για να τον προλάβουμε μέσα (στο σπίτι);

1. Κατά λέξη: Λοιπόν τι είναι για σένα αυτό;

Ὡς δ' ἐγώ ἤκουσα,	Και όπως εγώ άκουσα,
καταλύει παρά Καλλίᾳ τῷ Ἱππο-νίκου·	μένει προσωρινά στον Καλλία, το γιο του Ιππόνικου·
ἀλλ' ἴωμεν.	πάμε λοιπόν·
ΣΩ. Καί ἐγώ εἶπον·	ΣΩ. Και εγώ (του) είπα·
Μήπω ἴωμεν ἐκεῖσε, ἀγαθέ,	Ας μην πάμε ακόμα εκεί, φίλε μου,
ἐστίν γάρ πρῴ,	είναι άλλωστε νωρίς,
ἀλλά ἐξαναστῶμεν δεῦρο εἰς τήν αὐλήν	ας σηκωθούμε και ας βγούμε ωστόσο έξω εδώ στην αυλή
καί διατρίψωμεν περιιόντες αὐτοῦ,	και ας περάσουμε την ώρα μας κάνοντας βόλτες εκεί
ἕως ἄν γένηται φῶς·	μέχρι που να φέξει·
εἶτα ἴωμεν.	έπειτα ας πηγαίνουμε.
Μετά ταῦτα ἀναστάντες	Ύστερα απ' αυτά, αφού σηκωθήκαμε, πήγαμε
εἰς τήν αὐλήν περιῇμεν.	στην αυλή και κάναμε βόλτες.

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη * σημειώνεται η υποτακτική ενεργητικής και μέσης φωνής των ρημάτων και του **εἰμί**).

Ἔστι: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ. **ὦ, ᾖς, ᾖ, ὦμεν, ἦτε, ὦσι(ν).**

τί: ερωτηματική αντωνυμία, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί.**

τοῦ: ερωτηματική αντωνυμία, ουδετ. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (γεν. **τίνος** και **τοῦ**).

ἕνεκα: καταχρηστική πρόθεση + γεν.

τηνικάδε (τηνίκα + δε): επίρρημα.

ἀφίκου: ρήμα οριστ. αορ. β΄, β΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἀφικνέομαι -οῦμαι.** ΠΡΤ. **ἀφικνούμην.** ΜΕΛ. **ἀφίξομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἀφικόμην.** ΠΡΚ. **ἀφῖγμαι.** ΥΠΡ. **ἀφίγμην.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ. **ἀφικνῶμαι.**

ἔφη: ρήμα οριστ. παρατ., γ΄ ενικ. προσώπου, του ρήμ. **φημί.** ΠΡΤ. **ἔφην.** ΜΕΛ. **φήσω.** ΑΟΡ. **ἔφησα.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ. **φῶ.**

ἥκει: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἥκω.** ΠΡΤ. **ἧκον.** ΜΕΛ. **ἥξω.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **ἥκω.**

πρῴην: επίρρημα χρονικό.

ἄρτι: επίρρημα χρονικό.

πέπυσαι: ρήμα οριστ. παρακ. μέσης φωνής, β΄ ενικ. προσώπου του αποθετικού ρήμ. **πυνθάνομαι.** ΠΡΤ. **ἐπυνθανόμην.** ΜΕΛ. **πεύσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐπυθόμην.** ΠΡΚ. **πέπυσμαι.** ΥΠΡ. **ἐπεπύσμην.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **πυνθάνωμαι, (πυνθάνῃ, πυνθάνηται** κτλ.).

νή: ισχυρό βεβαιωτικό μόριο που συντάσσεται με αιτιατ. προσώπου, συνήθως με αιτ. ονόματος θεού, που επικαλείται κάποιος για επιβεβαίωση.

ἐπιψηλαφήσας: μετχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **ἐπιψηλαφάω -ῶ.** ΑΟΡ. **ἐπεψηλάφησα.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **ἐπιψηλαφῶ,** μέσης **ψηλαφῶμαι.**

τοῦ σκίμποδος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ σκίμπους** (γεν. **σκίμποδος**). Ετυμολ. από το ρήμα **σκίμπτω** (= σκήπτω, στερεώνω).

ἐκαθέζετο: ρήμα οριστ. παρατ. μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **καθέζομαι.** ΠΡΤ. **ἐκαθεζόμην.** ΜΕΛ. **καθεδοῦμαι.** ΠΡΚ. **κάθημαι.** ΥΠΡ. **ἐκαθήμην.** * ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **καθέζωμαι.**

τούς πόδας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ**

πούς (γεν. **ποδός**).

ἦν: ρήμα οριστ. παρατ., γ΄ ενικ. προσώπου του άχρηστου ρήμ. **ἠμί** (= λέγω). Χρησιμοποιείται συχνά στον Πλάτωνα στον παρατ. στις φράσεις **ἦν δ' ἐγώ** (= είπα εγώ), **ἦ δ' ὅς** (= είπε αυτός), **ἦ δ' ἥ** (= είπε αυτή).

τοῦτο: δεικτική αντωνυμία, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

μῶν: από συναίρεση των **μή οὖν.**

ἀδικεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του συνηρημένου ρήμ. **ἀδικέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἠδίκουν.** ΜΕΛ. **ἀδικήσω.** ΑΟΡ. **ἠδίκησα.** ΠΡΚ. **ἠδίκηκα.** ΥΠΡ. **ἠδικήκειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **ἀδικῶ,** μέσης **ἀδικῶμαι.** Ετυμολ. παρασύνθετο από το **ἄδικος** (**ἀ** στερ + **δίκη**).

ὅς: η αντωνυμία **ὅς, ἥ, ὅ** με την παλιά της σημασία ως δεικτικής αντωνυμίας.

γελάσας: μετχ. αορ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **γελάω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐγέλων.** ΜΕΛ. **γελάσομαι** και μτγν. **γελάσω.** ΑΟΡ. **ἐγέλασα.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ. **γελῶ,** μέσης **γελῶμαι.**

ἐστί: Βλέπε παραπάνω *«ἔστι».*

ποιεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του συνηρημένου ρήμ. **ποιέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐποίουν.** ΜΕΛ. **ποιήσω.** ΑΟΡ. **ἐποίησα.** ΠΡΚ. **πεποίηκα.** ΥΠΡ. **ἐπεποιήκειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **ποιῶ,** μέσης **ποιῶμαι.**

αὐτῷ: επαναληπτική αντωνυμία, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. της αντων. **αὐτός, αὐτή, αὐτό** (στην ονομαστική ή και σε κάθε πτώση με άρθρο η αντωνυμία είναι οριστική, ενώ στις πλάγιες πτώσεις και χωρίς άρθρο είναι επαναληπτική).

διδῷς: ρήμα υποτακτ. ενεστ. ενεργ. φωνής, β΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **δίδωμι.** ΠΡΤ. **ἐδίδουν.** ΜΕΛ. **δώσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἔδωκα.** ΠΡΚ. **δέδωκα.** ΥΠΡ. **ἐδεδώκειν** και **δεδωκώς ἦν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. φωνής **διδῶ,** μέσης **διδῶμαι.**

ἀργύριον: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **τό ἀργύριον.** Ετυμολ.: από το **ἄργυρος** < **ἀργός** (= λευκός).

⋆ **πείθῃς:** ρήμα υποτακτ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, β΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **πείθω.** ΠΡΤ. **ἔπειθον.** ΜΕΛ. **πείσω.** ΑΟΡ. **ἔπεισα.** ΠΡΚ. **πέπεικα.** ΥΠΡ. **ἐπεπείκειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργητ. **πείθω,** μέσης **πείθωμαι.**

ἐκεῖνον: δεικτική αντωνυμία, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ἐκεῖνος -η -ο.**

ποιήσει: ρήμα οριστ. μέλλ. ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ποιέω -ῶ.** Βλέπε παραπάνω *«ποιεῖ».*

διαλεχθῇς: ρήμα υποτακτ. αορ. παθητ., β΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **διαλέγομαι.** ΠΡΤ. **διελεγόμην.** ΜΕΛ. **διαλέξομαι** και **διαλεχθήσομαι.** ΑΟΡ. **διελέχθην.** ΠΡΚ. **διείλεγμαι.** ΥΠΡ. **διειλέγμην.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **διαλέγω,** μέσης **διαλέγωμαι.**

νεώτερος: επίθ. συγκρ. βαθμού, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθ. **νέος -α -ον.** Συγκρ. **νεώτερος -α -ον.** Υπερθ. **νεώτατος -η -ον.**

εἰμί: Βλέπε παραπάνω *«ἔστι».*

ἑώρακα: ρήμα οριστ. παρακ. ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ὁράω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἑώρων.** ΜΕΛ. **ὄψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **εἶδον.** ΠΡΚ. **ἑώρακα** ή **ἑόρακα** και **ὄπωπα.** ΥΠΡ. **ἑωράκειν** και **ἑορακώς ἦν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργητ. **ὁρῶ,** μέσης **ὁρῶμαι.**

πώποτε (*πω* + *ποτε*): επίρρημα χρονικό.

ἀκήκοα: ρήμα οριστ. παρακ. ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἀκούω.** ΠΡΤ. **ἤκουον.** ΜΕΛ. **ἀκούσομαι** και μτγν. **ἀκούσω.** ΑΟΡ. **ἤκουσα.** ΠΡΚ. **ἀκήκοα.** ΥΠΡ. **ἠκηκόειν** και αναύξ. **ἀκηκόειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **ἀκούω,** μέσης **ἀκούωμαι.**

παῖς: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, οδοντικόληκτο, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ὁ παῖς** (γεν. **παιδός**).

ἦ (και **ἦν**): ρήμα οριστ. παρατ., α΄ ενικ. προσώπου του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω *«ἔστι».*

τό πρότερον: αιτιατ. με επιρρ. σημασία. Ως θετικός χρησιμοποιείται η πρόθεση **προ.** Συγκρ. **τό πρότερον.** Υπερθ. **τό πρῶτον.**

ἐπεδήμησεν: ρήμα οριστ. αορ. ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἐπιδημέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐπεδήμουν.** ΜΕΛ. **ἐπιδημήσω.** ΑΟΡ. **ἐπεδήμησα.** ΠΡΚ. **ἐπιδεδήμηκα.** Ετυμολ: παρασύνθετο από το **ἐπίδημος** < **ἐπί** + **δῆμος.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **ἐπιδημῶ.**

πάντες: αόριστη επιμεριστική αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν,** (όταν συνοδεύει ουσιαστ. λειτουργεί ως επίθετο· π.χ. *πᾶσα πόλις, πάντες οἱ λαοί*).

τόν ἄνδρα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, συγκοπτόμενο, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (γεν. **ἀνέρ-ος - ἀνδρός**).

ἐπαινοῦσι: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου του συνηρημένου ρήμ. **ἐπαινέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐπῄνουν.** ΜΕΛ. **ἐπανέσομαι** και **ἐπαινέσω.** ΑΟΡ. **ἐπῄνεσα.** ΠΡΚ. **ἐπῄνεκα.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **ἐπαινῶ,** μέσης **ἐπαινῶμαι.**

φασίν: ρήμα οριστ. ενεστ. γ΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **φημί.** ΠΡΤ. **ἔφην.** ΜΕΛ. **φήσω.** ΑΟΡ.

όχι

ἔφησα. ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **φῶ.**

σοφώτατον: επίθετο συγκρ. βαθμού, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του επιθ. **σοφός -ή -όν.** Συγκρ. **σοφώτερος -α -ον.** Υπερθ. **σοφώτατος -η -ον.**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.** Βλέπε παραπάνω *«ἔστι».*

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργητ. φωνής του ρήμ. **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** ΜΕΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ. α΄ **ἔλεξα** και **εἶπα,** β΄ **εἶπον.** ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν** και **εἰρηκὼς ἦν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ.: **λέγω,** μέσης **λέγωμαι.**

βαδίζομεν: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **βαδίζω.** ΠΡΤ. **ἐβάδιζον.** ΜΕΛ. **βαδιοῦμαι** και μτγν. **βαδίσω - βαδιῶ - βαδίσομαι.** ΑΟΡ. **ἐβάδισα.** ΠΡΚ. μτγν. **βεβάδικα.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργητ. **βαδίζω, (-ῃς, -ῃ.** κτλ).

ἔνδον: επίρρημα τοπικό.

⋆ **καταλάβωμεν:** ρήμα υποτακτ. αορ. β΄ ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **καταλαμβάνω.** ΠΡΤ. **κατελάμβανον.** ΜΕΛ. **καταλήψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **κατέλαβον.** ΠΡΚ. **κατείληφα.** ΥΠΡ. **κατειλήφειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **καταλαμβάνω,** μέσης **καταλαμβάνωμαι.**

καταλύει: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **καταλύω.** ΠΡΤ. **κατέλυον.** ΜΕΛ. **καταλύσω.** ΑΟΡ. **κατέλυσα.** ΠΡΚ. **καταλέλυκα.** ΥΠΡ. **κατελελύκειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργητ. **καταλύω,** μεσης **καταλύωμαι.**

ὡς: επίρρημα αναφορικό.

ἤκουσα: ρήμα οριστ. αορ. ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἀκούω.** Βλέπε παραπάνω *«ἀκήκοα».*

ἴωμεν: ρήμα υποτακτ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **εἶμι** που έχει σημ. μέλλ. και ως οριστ. ενεστ. χρησιμοποιείται το **ἔρχομαι.** ΠΡΤ. **ᾖα** και **ᾔειν.** ΜΕΛ. **εἶμι.** ΑΟΡ. β΄ **ἦλθον.** ΠΡΚ. **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ. **ἐληλύθειν** και **ἐληλυθὼς ἦν.**

εἶπον: ρήμα οριστ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **λέγω.** Βλέπε παραπάνω *«λέγειν».*

ἐκεῖσε: επίρρημα τοπικό (**ἐκεῖ** + **σε**, που δηλώνει κίνηση σε τόπο).

πρῴ: επίρρημα χρονικό.

δεῦρο: επίρρημα τοπικό.

ἐξαναστῶμεν: ρήμα υποτακτ. αορ. β΄ ενεργητ. φωνής με σημ. μέσης, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ἐξανίσταμαι.** ΠΡΤ. **ἐξανιστάμην.** ΜΕΛ. **ἐξαναστήσομαι** και **ἐξανασταθήσομαι.** ΑΟΡ. α΄ **ἐξανεστησάμην** και παθ. **ἐξανεστάθην** και β΄ **ἐξανέστην.** ΠΡΚ. **ἐξανέστηκα.** ΥΠΡ. **ἐξανειστήκειν** και αναύξ. **ἐξανεστήκειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **ἐξανιστῶ,** μέσης **ἐξανιστῶμαι.**

αὐλήν: Ετυμολ. από το **ἄω, ἄημι** (= φυσώ).

περιιόντες: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **περίειμι (περιέρχομαι).** Βλέπε παραπάνω *«ἴωμεν».*

αὐτοῦ: γεν. που κατέληξε τοπικό επίρρημα (είναι σε χρήση και στη νεοελληνική γλώσσα).

⋆ **διατρίψωμεν:** ρήμα υποτακτ. αορ. ενεργητ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **διατρίβω.** ΠΡΤ. **διέτριβον.** ΜΕΛ. **διατρίψω.** ΑΟΡ. **διέτριψα.** ΠΡΚ. **διατέτριφα.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: ενεργ. **διατρίβω,** μέσης **διατρίβωμαι.**

ἕως: χρονικός σύνδεσμος.

φῶς: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **τό φῶς** (γεν. **φωτός**).

⋆ **γένηται:** ρήμα υποτακτ. αορ. β΄, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **γίγνομαι.** ΠΡΤ. **ἐγιγνόμην.** ΜΕΛ. **γενήσομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γεγένημαι** και β΄ **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγενήμην** και β΄ **ἐγεγόνειν.** ⋆ ΥΠΟΤ. ΕΝΕΣΤ: **γίγνωμαι.**

εἶτα: επίρρημα χρονικό.

ἐξαναστάντες: μετχ. αορ. β΄, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του ρήμ. **ἐξανίσταμαι.** Βλέπε παραπάνω *«ἐξαναστῶμεν».*

περιῇμεν: ρήμα οριστ. παρατ., α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **περίειμι (περιέρχομαι).** Βλέπε παραπάνω *«ἴωμεν».*

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔστι: Εν. ἔστι, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπ. ἐγεγόνει.

ἦν: του ρήμ. ἠμί (= λέγω). Δόκιμος μόνο ο Πρτ. ἦν.

ἀφίκου: Εν. ἀφικνεῖ (-ῇ), Πρτ. ἀφικνοῦ, Μέλλ. ἀφίξει (-ῃ), Αόρ. β΄ ἀφίκου, Πρκ. ἀφῖξαι, Υπ. ἀφῖξο.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ.

ἔφησε.

ἥκει: Εν. ἥκει, Πρτ. ἧκε, Μέλλ. ἥξει, Αόρ. ἧξε.

ἔφην: Εν. φημί, Πρτ. ἔφην, Μέλλ. φήσω, Αόρ. ἔφησα.

πέπυσαι: Εν. πυνθάνει(η), Πρτ. ἐπυνθάνου, Μέλλ. πεύσῃ(ει), Αόρ. β΄ ἐπύθου, Πρκ. πέπυσαι, Υπ. ἐπέπυσο.

ἐπιψηλαφήσας: Εν. ἐπιψηλαφῶν, Μέλλ. –, Αόρ. ἐπιψηλαφήσας.

ἐκαθέζετο: Εν. καθέζεται, Πρτ. ἐκαθέζετο, Μέλλ. καθεδεῖται, Πρκ. κάθηται, Υπ. ἐκάθητο.

ἀδικεῖ: Εν. ἀδικεῖ, Πρτ. ἠδίκει, Μέλλ. ἀδικήσει, Αόρ. ἠδίκησε, Πρκ. ἠδίκηκε, Υπ. ἠδικήκει.

γελάσας: Εν. γελῶν, Μέλλ. γελασόμενος, Αόρ. γελάσας.

ποιεῖ: Εν. ποιεῖ, Πρτ. ἐποίει, Μέλλ. ποιήσει, Αόρ. ἐποίησε, Πρκ. πεποίηκε, Υπ. ἐπεποιήκει.

διδῷς: Εν. διδῷς, Μέλλ. –, Αόρ. δῷς, Πρκ. δεδωκὼς ᾖς.

πείθῃς: Εν. πείθῃς, Μέλλ. –, Αόρ. πείσῃς, Πρκ. πεπεικὼς ᾖς.

ποιήσει: Εν. ποιεῖ, Πρτ. ἐποίει, Μέλλ. ποιήσει, Αόρ. ἐποίησε, Πρκ. πεποίηκε, Υπ. ἐπεποιήκει.

ἥκω: Εν. ἥκω, Πρτ. ἧκον, Μέλλ. ἥξω, Αόρ. [ἧξα].

διαλεχθῇς: Εν. διαλέγῃ, Μέλλ. –, Αόρ. διαλεχθῇς, Πρκ. διειλεγμένος ᾖς.

εἰμί: Εν. εἰμί, Πρτ. ἦν-ἦ, Μέλλ. ἔσομαι, Αόρ. β΄ ἐγενόμην, Πρκ. γέγονα, Υπ. ἐγεγόνειν.

ἑώρακα: Εν. ὁρῶ, Πρτ. ἑώρων, Μέλλ. ὄψομαι, Αόρ. εἶδον, Πρκ. ἑόρακα και ἑώρακα, Υπ. ἑωράκειν.

ἀκήκοα: Εν. ἀκούω, Πρτ. ἤκουον, Μέλλ. ἀκούσομαι, Αόρ. ἤκουσα, Πρκ. ἀκήκοα, Υπ. ἀ(ἠ)κηκόειν.

ἦ: Εν. εἰμί, Πρτ. ἦ και ἦν, Μέλλ. ἔσομαι, Αόρ. β΄ ἐγενόμην, Πρκ. γέγονα, Υπ. ἐγεγόνειν.

ἐπεδήμησεν: Εν. ἐπιδημεῖ, Πρτ. ἐπεδήμει, Μέλλ. ἐπιδημήσει, Αόρ. ἐπεδήμησεν, Πρκ. ἐπιδεδήμηκε, (Υπ. ἐπεδεδημήκει).

ἐπαινοῦσιν: Εν. ἐπαινοῦσιν, Πρτ. ἐπῄνουν, Μέλλ. ἐπαινέσονται και ἐπαινέσουσι, Αόρ. ἐπῄνεσαν, Πρκ. ἐπῃνέκασι, (Υπ. ἐπῃνέκεσαν).

φασιν: Εν. φασίν, Πρτ. ἔφασαν, Μέλλ. φήσουσι, Αόρ. ἔφησαν.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

λέγειν: Εν. λέγειν, Μέλλ. λέξειν και ἐρεῖν, Αόρ. λέξαι και β΄ εἰπεῖν, Πρκ. εἰρηκέναι.

βαδίζομεν: Εν. βαδίζομεν, Πρτ. ἐβαδίζομεν, Μέλλ. βαδιούμεθα, Αόρ. ἐβαδίσαμεν, Πρκ. [βεβαδίκαμεν].

καταλάβωμεν: Εν. καταλαμβάνωμεν, Μέλλ. –, Αόρ. β΄ καταλάβωμεν, Πρκ. κατειληφότες ὦμεν.

καταλύει: Εν. καταλύει, Πρτ. κατέλυε, Μέλλ. καταλύσει, Αόρ. κατέλυσε, Πρκ. καταλέλυκε, Υπ. κατελελύκει.

ἤκουσα: ἀκούω, ἤκουον, ἀκούσομαι, ἤκουσα, ἀκήκοα, ἀ(ἠ)κηκόειν.

ἴωμεν: Εν. ἴωμεν, Μέλλ. –, Αόρ. ἔλθωμεν, Πρκ. ἐληλυθότες ὦμεν.

εἶπον: Εν. λέγω, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξω και ἐρῶ, Αόρ. ἔλεξα και β΄ εἶπον, Πρκ. εἴρηκα, Υπ. εἰρήκειν.

ἐξαναστῶμεν: Εν. ἐξανιστώμεθα, Μέλλ. –, Αόρ. ἐξαναστῶμεν, Πρκ. ἐξανεστηκότες και ἐξανεστῶτες ὦμεν.

περιιόντες: Εν. περιιόντες, Μέλλ. περιιόντες, Αόρ. β΄ περιελθόντες, Πρκ. περιεληλυθότες.

διατρίψωμεν: Εν. διατρίβωμεν, Μέλλ. –, Αόρ. διατρίψωμεν, Πρκ. διατετριφότες ὦμεν.

γένηται: Εν. γίγνηται, Μέλλ. –, Αόρ. γένηται, Πρκ. γεγενημένος ᾖ.

ἀναστάντες: Εν. ἀνιστάμενοι, Μέλλ. ἀναστησόμενοι, Αορ. ἀναστάντες και ἀναστησάμενοι, Πρκ. ἀνεστηκότες και ἀνεστῶτες.

περιῇμεν: Εν. περιερχόμεθα, Πρτ. περιῇμεν, Μέλλ. περίιμεν, Αόρ. β΄ περιήλθομεν, Πρκ. περιεληλύθαμεν, Υπ. περιεληλύθεμεν.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔστι: Ορ. ἔστι, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Προστ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὢν οὖσα, ὄν.

ἀφίκου: Ορ. ἀφίκου, Υπ. ἀφίκῃ, Ευκτ. ἀφίκοιο, Προστ. ἀφικοῦ, Απαρ. ἀφικέσθαι, Μτχ. ἀφικόμενος, -η, -ον.

ἥκει: Ορ. ἥκει, Υπ. ἥκῃ, Ευκτ. ἥκοι, Προστ. ἡκέτω, Απαρ. ἥκειν, Μτχ. ἥκων, ἥκουσα, ἧκον.

πέπυσαι: Ορ. πέπυσαι, Υπ. πεπυσμένος ᾖς, Ευκτ. πεπυσμένος εἴης, Προστ. πέπυσο, Απαρ. πεπύσθαι, Μτχ. πεπυσμένος, -η, -ον.

ἀδικεῖ: Ορ. ἀδικεῖ, Υπ. ἀδικῇ, Ευκτ. ἀδικοῖ και ἀδικοίη, Προστ. ἀδικείτω, Απαρ. ἀδικεῖν, Μτχ. ἀδικῶν, ἀδικοῦσα, ἀδικοῦν.

ποιεῖ: Ορ. ποιεῖ, Υπ. ποιῇ, Ευκτ. ποιοῖ και ποιοίη, Προστ. ποιείτω, Απαρ. ποιεῖν, Μτχ. ποιῶν, ποιοῦσα, ποιοῦν.

οχι

διδῷς: Ορ. δίδως, Υπ. διδῷς, Ευκτ. διδοίης, Προστ. δίδου, Απαρ. διδόναι, Μτχ. διδούς, διδοῦσα, διδόν.

πείθῃς: Ορ. πείθεις, Υπ. πείθῃς, Ευκτ. πείθοις, Προστ. πεῖθε, Απαρ. πείθειν, Μτχ. πείθων, πείθουσα, πεῖθον.

ποιήσει: Ορ. ποιήσει, Υπ. –, Ευκτ. ποιήσοι, Προστ. –, Απαρ. ποιήσειν, Μτχ. ποιήσων, ποιήσουσα, ποιῆσον.

ἥκω: Ορ. ἥκω, Υπ. ἥκω, Ευκτ. ἥκοιμι, Προστ. –, Απαρ. ἥκειν, Μτχ. ἥκων, ἥκουσα, ἧκον.

διαλεχθῇς: Ορ. διελέχθης, Υπ. διαλεχθῇς, Ευκτ. διαλεχθείης, Προστ. διαλέχθητι, Απαρ. διαλεχθῆναι, Μτχ. διαλεχθείς, -θεῖσα, -θέν.

εἰμί: Ορ. εἰμί, Υπ. ὦ, Ευκτ. εἴην, Προστ. –, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

ἑώρακα: Ορ. ἑώρακα και ἑόρακα, Υπ. ἑορακώς ὦ, Ευκτ. ἑορακώς εἴην, Προστ. ἑορακώς ἴσθι, Απαρ. ἑορακέναι, Μτχ. ἑορακώς, -κυῖα, -κός.

ἀκήκοα: Ορ. ἀκήκοα, Υπ. ἀκηκοώς ὦ, Ευκτ. ἀκηκοώς εἴην, Προστ. – Απαρ. ἀκηκοέναι, Μτχ. ἀκηκοώς, ἀκηκουῖα, ἀκηκοός.

ἐπεδήμησεν: Ορ. ἐπεδήμησεν, Υπ. ἐπιδημήσῃ, Ευκτ. ἐπιδημήσαι και ἐπιδημήσειε, Προστ. ἐπιδημησάτω, Απαρ. ἐπιδημῆσαι, Μτχ. ἐπιδημήσας, ἐπιδημήσασα, ἐπιδημῆσαν.

ἐπαινοῦσιν: Ορ. ἐπαινοῦσιν, Υπ. ἐπαινῶσι, Ευκτ. ἐπαινοῖεν, Προστ. ἐπαινούντων, Απαρ. ἐπαινεῖν, Μτχ. ἐπαινῶν, ἐπαινοῦσα, ἐπαινοῦν.

φασίν: Ορ. φασίν, Υπ. φῶσι, Ευκτ. φαίησαν και φαῖεν, Προστ. φάντων, Απαρ. φάναι, Μτχ. φάσκων, φάσκουσα, φάσκον.

βαδίζομεν: Ορ. βαδίζομεν, Υπ. βαδίζωμεν, Ευκτ. βαδίζοιμεν, Προστ. –, Απαρ. βαδίζειν, Μτχ. βαδίζων, βαδίζουσα, βαδίζον.

καταλάβωμεν: Ορ. κατελάβομεν, Υπ. καταλάβωμεν, Ευκτ. καταλάβοιμεν, Προστ. –, Απαρ. καταλαβεῖν, Μτχ. καταλαβών, -οῦσα, -όν.

καταλύει: Ορ. καταλύει, Υπ. καταλύῃ, Ευκτ. καταλύοι, Προστ. καταλυέτω, Απαρ. καταλύειν, Μτχ. καταλύων, καταλύουσα, καταλῦον.

ἤκουσα: Ορ. ἤκουσα, Υπ. ἀκούσω, Ευκτ. ἀκούσαιμι, Πρστ. –, Απαρ. ἀκοῦσαι, Μτχ. ἀκούσας, -σασα, -σαν.

ἴωμεν: Ορ. ἐρχόμεθα, Υπ. ἴωμεν, Ευκτ. ἴοιμεν, Προστ. –, Απαρ. ἰέναι, Μτχ. ἰών, ἰοῦσα, ἰόν.

εἶπον: Ορ. εἶπον, Υπ. εἴπω, Ευκτ. εἴποιμι, Προστ. –, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, -οῦσα, -όν.

ἐξαναστῶμεν: Ορ. ἐξανέστημεν, Υπ. ἐξαναστῶμεν, Ευκτ. ἐξανασταίημεν -σταῖμεν, Προστ. –, Απαρ. ἐξαναστῆναι, Μτχ. ἐξαναστάς, -στᾶσα, -στάν.

διατρίψωμεν: Ορ. διετρίψαμεν, Υπ. διατρίψωμεν, Ευκτ. διατρίψαιμεν, Προστ. –, Απαρ. διατρῖψαι, Μτχ. διατρίψας, διατρίψασα, διατρῖψαν.

γένηται: Ορ. ἐγένετο, Υπ. γένηται, Ευκτ. γένοιτο, Προστ. γενέσθω, Απαρ. γενέσθαι, Μτχ. γενόμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. ἔστι δέ τί: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἔστι:** ρήμα. **τί:** υποκ. του ρήμ.

2. ἦν δ' ἐγώ: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

3. καί τοῦ ἕνεκα τηνικάδε ἀφίκου: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἀφίκου:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τηνικάδε:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **τοῦ ἕνεκα** (αναστροφή πρόθεσης): εμπρ. προσδ. σκοπού.

4. Πρωταγόρας ἥκει: κύρια πρόταση. **ἥκει:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** υποκ. του ρήμ.

5. ἔφη (ενν. *Ἱπποκράτης*): κύρια παρενθετική πρόταση. **ἔφη:** ρήμα. **Ἱπποκράτης:** ενν. υποκ. του ρήμ.

6. πρῴην (ενν. *ἥκει Πρωταγόρας*): κύρια πρόταση. **ἥκει:** ενν. ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **πρῴην:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

7. ἔφην ἐγώ: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἔφην:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

8. σύ δέ ἄρτι πέπυσαι: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **πέπυσαι:** ρήμα. **σύ:** υποκ. του ρήμ. **ἄρτι:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

9. νή τούς θεούς ἑσπέρας γε (ενν. *πέπυσμαι*): κύρια πρόταση. **πέπυσμαι:** ενν. ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἑσπέρας:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **νή τούς θεούς:** έκφραση όρκου.

10. ἔφη (ενν. *Ἱπποκράτης*): κύρια πρόταση. **ἔφη:** ρήμα. **Ἱπποκράτης:** ενν. υποκ. του ρήμ.

11. καί ἅμα... παρά τούς πόδας μου: κύρια πρόταση. **ἐκαθέζετο:** ρήμα. **Ἱπποκράτης:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παρά τούς πόδας:** εμπρ. προσδ. τόπου. **μου:** γεν. κτητική στο *«πόδας»*. **ἐπιψηλαφήσας:** χρον. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **Ἱπποκράτης:** ενν. υποκ. της μετχ. **ἅμα:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **τοῦ σκίμποδος:** αντικ. της μετχ.

12. τί οὖν σοι τοῦτο (ενν. *ἐστίν*): κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐστίν:** ενν. ρήμα. **τοῦτο:** υποκ. του ρήμ. **τί:** κατηγορούμενο. **σοι:** δοτική προσωπική (του προσώπου που ενδιαφέρεται).

13. ἦν δ' ἐγώ: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

14. μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἀδικεῖ:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** υποκ. του ρήμ. **σε:** αντικ. του ρήμ. **τί:** σύστοιχο αντικ. *(τινά ἀδικίαν).*

15. καί ὅς γελάσας ἔφη: κύρια πρόταση. **ἔφη:** ρήμα. **ὅς:** υποκ. του ρήμ. **γελάσας:** χρον. - τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ὅς:** υποκ. της μετχ.

16. νή τούς θεούς, ὦ Σώκρατες (ενν. *ἀδικεῖ με*): κύριά πρόταση. **ἀδικεῖ:** ενν. ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **με:** ενν. αντικ. **νή τούς θεούς:** έκφραση όρκου. **ὦ Σώκρατες:** κλητική προσφώνηση.

17. ἔφη (ενν. *Ἱπποκράτης*): κύρια παρενθετική πρόταση. **ἔφη:** ρήμα. **Ἱπποκράτης:** ενν. υποκ. του ρήμ.

18. ὅτι γε μόνος ἐστί σοφός: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **ἐστί:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **σοφός:** κατηγορούμενο. **μόνος:** κατηγορηματικός προσδιορισμός.

19. *(ὅτι)* **ἐμέ δέ οὐ ποιεῖ:** δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **οὐ ποιεῖ:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἐμέ:** αντικ. του ρήμ. **σοφόν:** ενν. κατηγορ. του αντικ.

20. ἀλλά ναί μά Δία ποιήσει καί σέ σοφόν: κύρια πρόταση. **ποιήσει:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **σέ:** αντικ. **σοφόν:** κατηγορούμενο του αντικ. **ναί μά Δία:** έκφραση όρκου.

21. ἔφην ἐγώ: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἔφην:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

22. ἄν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **διδῷς:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **αὐτῷ** (έμμεσο) - **ἀργύριον** (άμεσο): αντικ. του ρήμ. Υπόθ: *ἄν διδῷς* - Απόδ: *ποιήσει* υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

23. καί *(ἄν)* **πείθῃς ἐκεῖνον:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **πείθῃς:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἐκεῖνον:** αντικ. Υπόθ: *ἄν πείθῃς* - Απόδ: *ποιήσει* υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

24. ἀλλ' αὐτά ταῦτα καί νῦν ἥκω παρά σέ: κύρια πρόταση. **ἥκω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παρά σέ:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση (κίνηση σε...). **ταῦτα:** αιτιατ. που δηλώνει το αίτιο. **αὐτά:** κατηγορ. προσδ. στο *«ταῦτα»*. **νῦν:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

25. ἵνα ὑπέρ ἐμοῦ διαλεχθῇς αὐτῷ: δευτερεύουσα τελική πρόταση. **διαλεχθῇς:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **αὐτῷ:** αντικ. **ὑπέρ ἐμοῦ:** εμπρ.προσδ. δηλώνει αναφορά (και με χαριστική σημασία).

26. ἐγώ γάρ ἅμα μέν καί νεώτερός εἰμι: κύρια πρόταση. **εἰμι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ. **νεώτερος:** κατηγορούμενο.

27. ἅμα δέ οὐδέ ἑώρακα Πρωταγόραν πώποτε: κύρια πρόταση. **ἑώρακα:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **Πρωταγόραν:** αντικ. **πώποτε:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

28. οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν: κύρια πρόταση. **ἀκήκοα:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **οὐδέν:** αιτιατ. που δηλώνει ποσό. Μπορεί να θεωρηθεί σύστοιχο αντικ. στο *ἀκήκοα.*

29. ἔτι γάρ παῖς ἦ: κύρια πρόταση. **ἦ:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παῖς:** κατηγορούμενο. **ἔτι:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

30. ὅτε τό πρότερον ἐπεδήμησεν: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἐπεδήμησεν:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τό πρότερον:** αιτιατ. που δηλώνει χρόνο.

31. ἀλλά γάρ... ἐπαινοῦσι: κύρια πρόταση. **ἐπαινοῦσι:** ρήμα. **πάντες:** υποκ. του ρήμ. **τόν ἄνδρα:** αντικ. **ὦ Σώκρατες:** κλητική προσφώνηση.

32. καί φασιν σοφώτατον εἶναι λέγειν: κύρια πρόταση. **φασιν:** ρήμα. **πάντες:** ενν. υποκ. του ρήμ. **εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **τόν ἄνδρα:** ενν. υποκ. του απαρεμφ., ετεροπροσωπία. **σοφώτατον:** κατηγορούμενο. **λέγειν:** απαρέμφ. της αναφοράς από το *«σοφώτατον»*.

33. ἀλλά τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **οὐ βαδίζομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παρ' αὐτόν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κατεύθυνση (κίνηση σε...). **τί:** αιτιατ. της αιτίας.

34. ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν: δευτερεύουσα τελική πρόταση. **καταλάβωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **Πρωταγόραν:** ενν. αντικ. **ἔνδον:** επιρρ. προσδ. τόπου.

35. καταλύει δέ παρά Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου: κύρια πρόταση. **καταλύει:** ρήμα. **Πρωταγόρας:** ενν. υποκ. του ρήμ. **παρά Καλλίᾳ:** εμπρ. προσδ. τόπου (πλησίον). **τῷ Ἱππονίκου:** παράθεση στο *«Καλλίᾳ»* η γεν. **Ἱππονίκου** είναι κτητική.

36. ὡς ἐγώ ἤκουσα: δευτερεύουσα αναφορική παρενθετική πρόταση. **ἤκουσα:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

ΟΧΙ

37. ἀλλ' ἴωμεν: κύρια πρόταση. **ἴωμεν:** ρήμα, βουλητική υποτακτική (δηλώνει προτροπή). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

38. καί ἐγώ εἶπον: κύρια πρόταση. **εἶπον:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. του ρήμ.

39. μήπω, ἀγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν: κύρια πρόταση. **ἴωμεν:** ρήμα, βουλητική υποτακτική (με την άρνηση μη δηλώνει αποτροπή). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἐκεῖσε:** επιρρ. προσδ. τόπου (η κατάληξη **σε** δηλώνει κίνηση σε τόπο). **μήπω:** επιρρ. προσδ. χρόνου. **ἀγαθέ:** κλητική προσφώνηση.

40. πρῴ γάρ ἐστιν: κύρια παρενθετική πρόταση. **ἐστιν:** ρήμα. **πρῴ:** επιρρ. χρόνου.

41. ἀλλά δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τήν αὐλήν: κύρια πρόταση. **ἐξαναστῶμεν:** ρήμα, βουλητική υποτακτική (δηλώνει προτροπή). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **εἰς τήν αὐλήν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **δεῦρο:** επιρρ. προσδ. τόπου.

42. καί περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν: κύρια πρόταση. **διατρίψωμεν:** ρήμα, βουλητική υποτακτική (δηλώνει προτροπή). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **περιιόντες:** τροπ. μετχ., συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἡμεῖς:** υποκ. της μετχ. **αὐτοῦ:** γεν. με επιρρ. σημασία τόπου.

43. ἕως ἄν φῶς γένηται: δευτερεύουσα χρονική - υποθετική πρόταση. **γένηται:** ρήμα. **φῶς:** υποκ. του ρήμ.

44. εἶτα ἴωμεν: κύρια πρόταση. **ἴωμεν:** ρήμα, βουλητική υποτακτική (δηλώνει προτροπή). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **εἶτα:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

45. μετά ταῦτα...περιῇμεν: κύρια πρόταση. **περιῇμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἡμεῖς:** υποκ. της μετχ. **μετά ταῦτα:** εμπρ. προσδ. χρόνου (χρονική ακολουθία). **εἰς τήν αὐλήν:** εμπρ. προσδ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **ἀναστάντες:** χρον. μτχ.

Νόημα

Ένας νέος (ο Ιπποκράτης) πήγε στο σπίτι του Σωκράτη, πριν καλά καλά ξημερώσει. Ο Σωκράτης έκπληκτος μαθαίνει το λόγο της επίσκεψής του. Ο Ιπποκράτης έμαθε το προηγούμενο βράδυ ότι έφτασε στην Αθήνα ο γνωστός σοφιστής Πρωταγόρας. Έτσι οδηγημένος από την ισχυρή επιθυμία να γίνει μαθητής του σοφιστή ζητά από το Σωκράτη να τον βοηθήσει στην εκπλήρωση της επιθυμίας του, μιλώντας για λογαριασμό του στον Πρωταγόρα. Φυσικά χρειαζόταν χρήματα για την αμοιβή του Πρωταγόρα. Αλλά δεν ήταν εκεί το πρόβλημα. Το δύσκολο στην υπόθεση ήταν το πώς να τον πλησιάσει, αφού καμιά γνωριμία δεν είχε μαζί του. Τόσο μεγάλη ήταν η επιθυμία του να γίνει μαθητής του Πρωταγόρα, ώστε παρακαλούσε το Σωκράτη να πάνε όσο πιο γρήγορα γίνεται στο σπίτι του Καλλία, όπου είχε το κατάλυμά του ο σοφιστής. Αλλά ο Σωκράτης του συνέστησε να περιμένουν, ώσπου να φέξει καλά, και μετά να πάνε να τον βρουν. Προς το παρόν παρακινεί τον Ιπποκράτη να βγούνε στην αυλή και να κάνουν βόλτες, για να περάσει η ώρα. Έτσι και έγινε.

Για το περιεχόμενο

Ο Ιπποκράτης είχε εντυπωσιαστεί από τη φήμη του Πρωταγόρα και ήθελε να γίνει μαθητής του όσο το δυνατό γρηγορότερα. Έτσι, μόλις έμαθε ότι ο Πρωταγόρας ήταν στην Αθήνα, έτρεξε στο Σωκράτη και του ζήτησε να τον συστήσει αμέσως σ' αυτόν. Στη συζήτηση που είχε με το Σωκράτη φάνηκε ο θαυμασμός του για τον Πρωταγόρα – ανέφερε ότι είναι σοφός και όλοι τον επαινούν. Ακόμη εύκολα φαινόταν η έντονη επιθυμία του να τον συναντήσει, καθώς παρακινούσε το Σωκράτη να πάνε στο σπίτι, όπου έμενε ο Πρωταγόρας, έστω κι αν δεν είχε ακόμα ξημερώσει. *(τί οὐ βαδίζομεν παρ' αυτόν / ἀλλ' ἴωμεν).*

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *Ἐάν* **κολάζητε** *τούς πονηρούς,*	Αν **τιμωρείτε** τους κακούς,
οἱ ἄλλοι **γίγνονται** *δίκαιοι.*	οι άλλοι **γίνονται** δίκαιοι.
β) *Ὅταν* **παρέχωμεν**	Όταν **δίνουμε**
τοῖς πολίταις πονηράν παιδείαν,	στους πολίτες κακή μόρφωση,
εἰκός ἐστιν	**είναι φυσικό**
αὐτούς γίγνεσθαι κακούς.	αυτοί να γίνονται κακοί.
γ) *Ἐάν* **ἦτε** *πιστοί τοῖς θεοῖς,*	Αν **είστε** πιστοί στους θεούς,
ἐστέ *μακάριοι.*	**είστε** ευτυχισμένοι.
δ) *Πῶς* **μάχωμαι** *θείᾳ τύχῃ*	Πώς **να πολεμήσω** τη θεία τύχη,
θνητός ὤν;	αφού είμαι θνητός;
ε) *Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων,*	Άσε λοιπόν, Κρίτωνα,
καί **πράττωμεν** *ταύτῃ.*	και **ας πράξουμε** έτσι.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) κολάζητε: β΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **κολάζω** (= τιμωρώ). Χρον. αντικ.: Εν. κολάζητε, Πρτ. – , Μέλλ. – , Αόρ. κολάσητε.

γίγνονται: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **γίγνομαι** (= γίνομαι). Χρον. αντικ. Εν. γίγνονται, Πρτ. ἐγίγνοντο, Μέλλ. γενήσονται, Αόρ. β΄ ἐγένοντο, Πρκ. γεγένηνται, Υπρ. ἐγεγένηντο.

β) παρέχωμεν = προσφέρουμε, δίνουμε.

εἰκός: είναι ουδέτ. της μτχ. του ρήμ. **ἔοικα** (εἰκός = εύλογο, πιθανό, αληθοφανές).

γίγνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **γίγνομαι.**

γ) μακάριοι: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **μακάριος, μακαρία, μακάριον** (= ευτυχής, ευλογημένος, καλότυχος).

δ) θνητός: ονομ. εν. γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **θνητός, θνητή, θνητόν** (= αυτός που πεθαίνει). Από τη ρίζα του *θνῄσκω.*

ὤν: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι). Χρον. αντικ.: Εν. ὤν, Μέλλ. ἐσόμενος, Αόρ. β΄ γενόμενος, Πρκ. γεγονώς.

ἔα: β΄ εν. πρόσωπο ενεστ. προστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐάω-ῶ** (= αφήνω). Αρχικοί χρόνοι: ἐῶ, εἴων, ἐάσω, εἴασα, εἴακα, εἰάκειν.

τοίνυν: σύνδεσμος συμπερασματικός (= λοιπόν).

ταύτῃ: είναι δοτ. εν. της δεικτικής αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.** Εδώ χρησιμοποιείται ως επίρρημα (= έτσι).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) κολάζητε: β΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. υποτακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **κολάζω.**

β) παρέχωμεν: α΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. υποτακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **παρέχω.**

γ) ἦτε: β΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. υποτακτ., του ρήμ. **εἰμί.**

δ) μάχωμαι: α΄ εν. πρόσ., ενεστ. υποτακτ. μέσης φων., του ρήμ. **μάχομαι.**

ε) πράττωμεν: α΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. υποτακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **πράττω.**

Υποτακτική βαρυτόνων σε -ω ρημάτων και του εἰμί

Ενεστώτας Υποτακτική Ενεργ. φωνή	Ενεστώτας Υποτακτική Μέση φωνή	Ενεστώτας Υποτακτική
λύ **-ω**	λύ **-ωμαι**	ὦ
λύ **-ῃς**	λύ **-ῃ**	ᾖς
λύ **-ῃ**	λύ **-ηται**	ᾖ
λύ **-ωμεν**	λυ **-ώμεθα**	ὦμεν
λύ **-ητε**	λύ **-ησθε**	ἦτε
λύ **-ωσι(ν)**	λύ **-ωνται**	ὦσι

Θεματικά φωνήεντα στην υποτακτική είναι το **η** και το **ω** π.χ. λύ-ω-μεν, λύ-η-τε.

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) **1. ἐάν τούς πονηρούς κολάζητε:** δευτερ. υποθετική πρόταση. **κολάζητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **τούς πονηρούς:** αντικ.

2. δίκαιοι οἱ ἄλλοι γίγνονται: κύρια πρόταση. **γίγνονται:** ρήμα. Είναι οριστική σε κύρια πρόταση και δηλώνει κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο. οἱ ἄλλοι:** υποκ. **δίκαιοι:** κατηγορούμενο στο υποκ., γιατί το ρήμα είναι συνδετικό.

Οι προτάσεις 1 και 2 αποτελούν υποθετικό λόγο που δηλώνει την επανάληψη στο παρόν-μέλλον.

β) **1. ὅταν τοῖς πολίταις πονηράν παιδείαν παρέχωμεν:** δευτερ. χρονικοϋποθετική πρόταση. **παρέχωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **παιδείαν** (αιτ.), **τοῖς πολίταις** (δοτ.): αντικ. Το ρήμα είναι **δίπτωτο. πονηράν:** επιθετ. προσδιορ. στο *παιδείαν*.

2. εἰκός ἐστιν αὐτούς κακούς γίγνεσθαι: κύρια πρόταση. **εἰκός ἐστιν:** ρήμα (απρόσωπη έκφραση και θέλει ως υποκ. απαρέμφ.). Είναι οριστική σε κύρια πρόταση και δηλώνει κάτι **πραγματικό. γίγνεσθαι:** υποκ. της απρόσωπης έκφρασης, τελικό απαρέμφ. **αὐτούς** (αιτ.): υποκ. του *γίγνεσθαι*, **ετεροπροσωπία. κακούς:** κατηγορούμενο στο υποκ. *αὐτούς*.

γ. **1. ἐάν πιστοί ἦτε τοῖς θεοῖς:** δευτερ. υποθετική πρόταση. **ἦτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** εν. ως υποκ. **πιστοί:** κατηγορούμενο στο *ὑμεῖς*. **τοῖς θεοῖς:** δοτική ως ετερόπτωτος προσδιορ. στο *πιστοί*, δοτική αντικειμενική (= *πιστεύω τοῖς θεοῖς*).

2. μακάριοί ἐστε: κύρια πρόταση. **ἐστε:** ρήμα. Είναι οριστική σε κύρια πρόταση και δηλώνει κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο. ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **μακάριοι:** κατηγορούμενο του υποκ. *ὑμεῖς*.

Οι προτάσεις 1 και 2 αποτελούν υποθετικό λόγο που δηλώνει την επανάληψη στο παρόν-μέλλον.

δ) **πῶς μάχωμαι θνητός ὢν θείᾳ τύχῃ:** κύρια πρόταση ευθεία ερώτηση. **μάχωμαι:** ρήμα. Είναι υποτακτική σε κύρια πρόταση που φανερώνει απορία γι' αυτό που πρέπει κάποιος να πράξει **(απορηματική υποτακτική). ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **θνητός:** κατηγορούμενο στο *ἐγώ*, γιατί το *ὤν* είναι συνδετικό. **τύχῃ:** αντικ. στο ρήμα. **θείᾳ:** επιθετ. προσδιορ. στο *τύχῃ*.

ε) **1. ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων:** κύρια πρόταση. **ἔα:** ρήμα **σύ:** ενν. ως υποκ. **ὦ Κρίτων:** κλητική προσφώνηση.

2. καί πράττωμεν ταύτῃ: κύρια πρόταση. **πράττωμεν:** ρήμα. Είναι υποτακτική σε κύρια πρόταση που φανερώνει **προτροπή. ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **ταύτῃ:** επιρρημ. προσδιορ. του τρόπου.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1

Ο Ενεστώτας στην οριστική ενεργητικής και μέσης φωνής έχει θεματικά φωνήεντα **ο** και **ε**, π.χ. λύ-**ο**-μεν, λύ-**ο**-νται, λύ-**ε**-τε, λύ-**ε**-σθε.

Β1,2 Ο Ενεστώτας οριστικής και υποτακτικής

Οριστική Ε. Φ.	Υποτακτική Ε. Φ.	Οριστική Μ. Φ.	Υποτακτική Μ. Φ.
ἐγώ ἀκούω	ἀκούω	ἐγώ καθέζομαι	καθέζωμαι
σύ ἀκούεις	**ἀκούῃς**	**σύ καθέζει (ἤ ῃ)**	**καθέζῃ**
οὗτος ἀκούει	ἀκούῃ	**οὗτος καθέζεται**	**καθέζηται**
ἡμεῖς ἀκούομεν	**ἀκούωμεν**	ἡμεῖς καθεζόμεθα	καθεζώμεθα
ὑμεῖς ἀκούετε	ἀκούητε	ὑμεῖς καθέζεσθε	καθέζησθε
οὗτοι ἀκούουσι	**ἀκούωσι**	**οὗτοι καθέζονται**	**καθέζωνται**

Β1,3 Ο Ενεστώτας Υποτακτικής του εἰμί

ὦ, ᾖς, ᾖ, ὦμεν, ἦτε, ὦσιν.

Β1,4 Φράσεις με ενεστώτα ενεργητικής και μέσης φωνής στην υποτακτική και οριστική των βαρυτόνων σε ω και του **εἰμί.**

α) *Ὅταν* **θεραπεύωμεν** *τούς ἀγρούς, οὗτοι πολύν καρπόν* **φέρουσι.** (= Όταν **καλλιεργούμε** τους αγρούς, αυτοί **παράγουν** πολύ καρπό).

Το *θεραπεύωμεν* είναι σε υποτακτική, γιατί ο χρονικός σύνδεσμος **ὅταν** συντάσσεται με υποτακτική.

β) *Ἡ πόλις ἡμῶν ἔνδοξός* **ἐστιν,** *ἐάν τούς νόμους* **φυλάττῃ.** (= Η πόλη μας ένδοξη **είναι,** αν τους νόμους **τηρεί**).

Το *φυλάττῃ* είναι σε υποτακτική, γιατί ο υποθετικός σύνδεσμος **ἐάν** συντάσσεται με υποτακτική.

γ) *Ὅταν* **βούλησθε** *καί* **ἦτε** *ἕτοιμοι, δύνασθε πορεύεσθαι.* (= Όταν **θέλετε και είστε** έτοιμοι, μπορείτε να πηγαίνετε). Όταν + υποτακτική.

δ) *Κύνας* **τρέφομεν,** *ἵνα ἀπό τῶν κλεπτῶν* **φυλαττώμεθα.** (= **Τρέφουμε** σκυλιά, γιά **να προφυλαγόμαστε** από τους κλέφτες).

Το *φυλαττώμεθα* είναι σε υποτακτική, γιατί ο τελικός σύνδεσμος **ἵνα** συντάσσεται με υποτακτική.

ε) *Ἄν* **ᾖ** *πονηρά ἡ φύσις, πολλάκις φαῦλα* **βούλεται.** [= Αν ο χαρακτήρας **είναι** κακός, πολλές φορές αισχρά (πράγματα) **θέλει**].

Το **ᾖ** είναι σε υποτακτική, γιατί ο υποθετικός σύνδεσμος **ἄν** συντάσσεται με υποτακτική.

Β1,5 Φράσεις με Ενεστώτα οριστικής.

α) *Εἰ τούς πονηρούς* **κολάζετε,** *δίκαιοι οἱ ἄλλοι γίγνονται.*

β) *Εἰ τοῖς πολίταις πονηράν παιδείαν* **παρέχομεν,** *εἰκός ἐστιν αὐτούς κακούς γίγνεσθαι.*

γ) *Εἰ πιστοί* **ἐστε** *τοῖς θεοῖς, μακάριοί ἐστε.*

Β2,1 Σημασία των χρόνων σε οριστική και υποτακτική.

α) *Εἴπομεν ταῦτα* (= είπαμε αυτά).

Εἴπωμεν ἤ σιγῶμεν; (= να πούμε ή να σωπάσουμε;)

Το **εἴπομεν** είναι οριστική αορίστου και δηλώνει γεγονός **πραγματικό** και **βέβαιο.**

Τα **εἴπωμεν** και **σιγῶμεν** είναι υποτακτική αορίστου και ενεστώτα αντίστοιχα και φανερώνουν **απορία (απορηματική υποτακτική).**

β) *Ἡμεῖς πράττομεν ταύτῃ.* (= Εμείς κάνουμε έτσι).

Ὦ Κρίτων, πράττωμεν ταύτῃ. (= Κρίτωνα, ας κάνουμε έτσι).

Το **πράττομεν** είναι οριστική ενεστώτα και δηλώνει γεγονός **πραγματικό** και **βέβαιο.**

Το **πράττωμεν** είναι υποτακτική ενεστώτα και φανερώνει **προτροπή.**

γ) *Ἀποκρίνομαί σοι πρός ταῦτα.* (= Απαντώ σε σένα γι' αυτά).

Μή ἀποκρίνωμαι; (= Να μην απαντήσω;)

Το **ἀποκρίνομαι** είναι οριστική ενεστώτα και δηλώνει γεγονός **πραγματικό** και **βέβαιο.**

Το **ἀποκρίνωμαι** είναι υποτακτική ενεστώτα και φανερώνει **απορία (απορηματική υποτακτική).**

δ) *Μαινόμεθα, ὦ ἄνδρες.* (= Παραλογιζόμαστε, άντρες)

Μή πρός θεῶν μαινώμεθα. (= Ας μην παραλογιζόμαστε για το θεό).

Το **μαινόμεθα** είναι οριστική ενεστώτα και δηλώνει γεγονός **πραγματικό** και **βέβαιο.**

Το **μαινώμεθα** είναι υποτακτική ενεστώτα και φανερώνει **προτροπή.**

ε) *Ἠκούσαμεν τοῦ ἀνδρός.* (= Ακούσαμε τον άντρα)

Ἴωμεν καί ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός. (= Ας πάμε και ας ακούσουμε τον άντρα).

Το **ἠκούσαμεν** είναι οριστική αορίστου και δηλώνει γεγονός **πραγματικό** και **βέβαιο.**

Τα **ἴωμεν** και **ἀκούσωμεν** είναι υποτακτική ενεστώτα και αορίστου αντίστοιχα και φανερώνουν **προτροπή.**

Γ1 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

«Η άσκηση κάνει τους ανθρώπους ικανούς να αντιμετωπίζουν τους αντιπάλους τους». Αυτή η γνώμη του Λυκούργου, αν γενικευθεί, εκφράζει μια άποψη που και σήμερα είναι αποδεκτή: η εξάσκηση και η προσπάθεια βελτιώνει την απόδοσή μας σε κάθε τομέα δραστηριότητας (είτε σωματική είτε πνευματική είναι αυτή).

Λυκοῦργος ἐρωτηθείς διά τί ἐκώλυσεν ἐπί τούς αὐτούς πολεμίους πολλάκις στρατεύεσθαι, ἔφη «ἵνα μή πολλάκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι ἔμπειροι πολέμου γένωνται».

(Ἡθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	μετάφραση
Ἐρωτηθείς Λυκοῦργος	Όταν ρωτήθηκε ο Λυκούργος
διά τί ἐκώλυσεν	γιατί απαγόρευσε (στους Σπαρτιάτες)
στρατεύεσθαι πολλάκις	να εκστρατεύουν πολλές φορές
ἐπί τούς αὐτούς πολεμίους,	εναντίον των ίδιων εχθρών,
ἔφη	απάντησε
«ἵνα μή συνεθιζόμενοι	«για να μη συνηθίζουν (ασκούνται)
ἀμύνεσθαι πολλάκις	να αμύνονται πολλές φορές
γένωνται ἔμπειροι πολέμου».	και γίνουν (έτσι) εμπειροπόλεμοι».

Λεξιλόγιο

ἐκώλυσεν (οριστ. αορ. του **κωλύω**) = εμπόδισε, απαγόρευσε (με τους νόμους).

ἐπί τούς αὐτούς = εναντίον των ίδιων.

ἵνα μή συνεθιζόμενοι γένωνται = για να μη συνηθίζουν και γίνουν (κατά λέξη: για να μη γίνουν, ασκούμενοι πολλές φορές).

ἔμπειροι πολέμου = εμπειροπόλεμοι.

Γ2 Η μόρφωση των παιδιών χρειάζεται χρήματα που δεν πρέπει οι γονείς να τσιγκουνεύονται.

«Σκοπός της παιδείας είναι να δημιουργήσει ελεύθερους ανθρώπους και ελεύθερους πολίτες». Αυτή η ηθική διάπλαση του νέου ανθρώπου, όπως φαίνεται από το κείμενο του Πλουτάρχου, γίνεται κατορθωτή κοντά στον κατάλληλο δάσκαλο. Αυτό το δάσκαλο θα πρέπει με κάθε τρόπο οι γονείς να εξασφαλίζουν στα παιδιά τους, μια που η φροντίδα για τα παιδιά είναι η σημαντικότερη υποχρέωση που έχει ο κάθε άνθρωπος. Καμιά υλική θυσία δεν πρέπει να σταματάει τους γονείς από το να δίνουν στα παιδιά τους τη δυνατότητα της όσο το δυνατόν καλύτερης εκπαίδευσης.

Εἰκότα πολλάκις Σωκράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιός ἔλεγεν ὅτι εἴπερ ἄρα δυνατόν ἦν, ἀναβάντα ἐπί τό μετεωρότατον τῆς πόλεως μέρος ἀνακραγεῖν «Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε, οἵτινες περί χρημάτων μέν κτήσεως πᾶσαν ποιεῖσθε σπουδήν, τῶν δ' υἱέων, οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρά φροντίζετε;» Τούτοις δ' ἄν ἔγωγε προσθείην ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλήσιον ποιοῦσιν, οἷον εἴ τις τοῦ μέν ὑποδήματος φροντίζοι, τοῦ δέ ποδός ὀλιγώρως ἔχοι. Πολλοί δέ τῶν πατέρων εἰς τοσοῦτο φιλαργυρίας καί μισοτεκνίας προβαίνουσιν, ὥσθ' ἵνα μή πλείονα μισθόν τελέσωσιν, αἱροῦνται παιδευτάς τοῖς τέκνοις τούς μηδενός τιμίους. Ἧι καί Ἀρίστιππος οὐκ ἀκόμψως ἀλλά καί πάνυ ἀστείως ἐπέσκωψε πατέρα νοῦ καί φρενῶν κενόν. Ἐρωτήσαντος γάρ τινος αὐτόν πόσον μισθόν αἰτεῖ ὑπέρ τῆς τοῦ τέκνου παιδεύσεως «Χιλίας» ἔφησε «δραχμάς». Τοῦ δ' εἰπόντος «ὡς ὑπέρπολυ τό αἴτη-

μα· δύναμαι γάρ ἀνδράποδον χιλίων ἔχειν», «Τοιγαροῦν» εἶπε «δύο ἕξεις ἀνδράποδα, καί τόν υἱόν καί τόν δοῦλον».

(Περί παίδων ἀγωγῆς του Πλουτάρχου 4Ε–5Α)

κείμενο

Εἰκότα πολλάκις
Σωκράτης ἐκεῖνος ὁ παλαιός
ἔλεγεν ὅτι
εἴπερ ἄρα δυνατόν ἦν,
ἀναβάντα ἐπί τό μετεωρότατον μέρος τῆς πόλεως
ἀνακραγεῖν[1]
«Ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεσθε,
οἵτινες ποιεῖσθε μέν πᾶσαν σπουδήν
περί κτήσεως χρημάτων,
τῶν δ' υἱέων,
οἷς καταλείψετε ταῦτα,
μικρά φροντίζετε;».
Τούτοις δ' ἄν ἔγωγε προσθείην
ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες
ποιοῦσιν παραπλήσιον,
οἷον
εἴ τις φροντίζοι μέν τοῦ ὑποδήματος,
ὀλιγώρως δέ ἔχοι τοῦ ποδός.
Πολλοί δέ τῶν πατέρων προβαίνουσιν
εἰς τοσοῦτο φιλαργυρίας
ἅμα καί μισοτεκνίας,
ὥσθ' ἵνα μή τελέσωσιν πλείονα μισθόν
αἱροῦνται τοῖς τέκνοις παιδευτάς
τούς μηδενός τιμίους.
Ἧι καί Ἀρίστιππος
οὐκ ἀκόμψως ἀλλά καί πάνυ ἀστείως
ἐπέσκωψε πατέρα
κενόν νοῦ καί φρενῶν.

μετάφραση

Σωστά πολλές φορές
ο Σωκράτης εκείνος ο παλιός
έλεγε ότι,
αν βέβαια (του) ήταν δυνατό,
αφού ανεβεί στο πιο ψηλό μέρος της πόλης
να φωνάξει
«Άνθρωποι, πού πάτε,
εσείς πού δείχνετε κάθε ζήλο
για την απόκτηση χρημάτων,
ενώ για τα παιδιά σας,
στα οποία θα τα[2] αφήσετε,
λίγο φροντίζετε;».
Και σ' αυτά εγώ τουλάχιστο θα πρόσθετα
ότι οι πατέρες αυτού του είδους
κάνουν κάτι παρόμοιο,
όπως
αν κάποιος φροντίζει για τα παπούτσια,
παραμελεί όμως τα πόδια του.
Και πολλοί (από τους) πατέρες φτάνουν
σε τόσο μεγάλο βαθμό φιλαργυρίας
συνάμα και μίσους για τα παιδιά τους,
ώστε, για να μην πληρώσουν μεγαλύτερο μισθό,
προτιμούν για τα παιδιά τους δασκάλους
αυτούς που δεν αξίζουν τίποτα.[3]
Γι' αυτό και ο Αρίστιππος
με πολλή χάρη αλλά και πολύ χιούμορ
κορόιδεψε έναν πατέρα (που ήταν)
χωρίς μυαλό και λογική.

---

1. Ο Hartman προσθέτει το ρήμα δεῖ ή δέοι. Ο F. C. Babbit, εκδόσεις Loeb, προτείνει να αντικατασταθεί η λέξη «*μέρος*» με τη λέξη «*πρέποι*». Οπωσδήποτε η ειδική πρόταση (*ὅτι ἀναβάντα... ἀνακραγεῖν*) έχει στη θέση του ρήματος το απαρέμφατο «*ἀνακραγεῖν*». Κοίταξε και: Plutarch's moralia 1, εκδόσεις Loeb και: Πλουτάρχου «Περί παίδων ἀγωγής», Α. Βερτσέτη, εκδόσεις Γρηγόρη.
2. Τα χρήματα.
3. Δηλ. ανίκανους και ακατάλληλους.

Ἐρωτήσαντος γάρ τινος αὐτόν	Δηλ. όταν κάποιος[4] τον[5] ρώτησε
πόσον μισθόν αἰτεῖ	πόσο μισθό ζητάει[5]
ὑπέρ τῆς παιδεύσεως τοῦ τέκνου	για τη μόρφωση του παιδιού του[4],
ἔφησε «Χιλίας δραχμάς».	απάντησε,[5] «χίλιες δραχμές».
Τοῦ δ' εἰπόντος,	Και όταν εκείνος[4] του είπε,
«ὡς ὑπέρπολυ τό αἴτημα·	«πόσο υπερβολική (είναι) η απαίτηση·
δύναμαι γάρ ἔχειν ἀνδράποδον	γιατί μπορώ να αποκτήσω δούλο
χιλίων» εἶπε,	με χίλιες (δραχμές)», του απάντησε,[5]
«Τοιγαροῦν ἕξεις δύο ἀνδράποδα,	«Γι' αυτό λοιπόν θα έχεις δυο δούλους,
καί τόν υἱόν καί τόν δοῦλον».	και το γιο σου και το δούλο (που θ' αγοράσεις)».

Λεξιλόγιο

εἰκότα = εύλογα, σωστά.

πολλάκις (επίρρ.) = πολλές φορές.

εἴπερ (*εἰ* + *περ*) **ἄρα** = αν βέβαια.

ἀναβάντα (μετχ. αορ. του **ἀναβαίνω**) = αφού ανεβεί.

ἐπί τό μετεωρότατον (επίθ. **μετέωρος**) = στο πιο ψηλό (μέρος).

ἀνακραγεῖν (απαρ. β΄ αορ. του **ἀνακράζω**) = να κραυγάσει, να φωνάξει.

ποῖ (τοπ. επίρρ) **φέρεσθε** = πού οδηγείστε, πού πάτε;

οἵτινες (αναφ. αντων. **ὅστις**) = εσείς που...

κτήσεως πέρι (*περί κτήσεως*), αναστροφή πρόθεσης = για την απόκτηση.

ποιεῖσθε σπουδήν = δείχνετε ζήλο, φροντίδα.

οἷς (αναφ. αντων. **ὅς**) = στα οποία.

καταλείψετε (οριστ. μέλλ. του **καταλείπω**) = θα αφήσετε.

μικρά = λίγο, λίγη φροντίδα.

προσθείην ἄν (ευκτ. αορ. β΄ του **προστίθημι**) = θα πρόσθετα.

παραπλήσιον = κάτι παρόμοιο.

οἷον = όπως.

ὀλιγώρως ἔχοι = παραμελεί, φροντίζει λίγο.

προβαίνουσι εἰς τοσοῦτο φιλαργυρίας = φτάνουν σε τέτοιο σημείο φιλαργυρίας, δείχνονται τόσο πολύ φιλάργυροι.

μισοτεκνία (*μῖσος* + *τέκνον*) = μίσος για τα παιδιά τους.

ἵνα μή μισθόν τελέσωσιν (υποτ. αορ. του **τελῶ**) = για να μην πληρώσουν μισθό.

τούς μηδενός τιμίους = αυτούς που δεν αξίζουν τίποτα.

αἱροῦνται (οριστ. ενεστ. του **αἱροῦμαι**) = προτιμούν, επιλέγουν.

ᾗ (δοτ. επιρρ. αιτίας) = γι' αυτό.

οὐκ ἀκόμψως (σχήμα λιτότητας) = με πολλή κομψότητα, με πολλή χάρη.

πάνυ ἀστείως = με πολύ χιούμορ.

ἐπέσκωψε (οριστ. αορ. του **ἐπισκώπτω**) = κορόιδεψε.

κενόν νοῦ καί φρενῶν = χωρίς μυαλό και λογική.

ἔφησε (οριστ. αορ. του **φημί**) = είπε, απάντησε.

ὡς ὑπέρπολυ (*ὑπέρ* + *πολύ*) = πόσο υπερβολικό.

ἀνδράποδον (*ἀνήρ* + *πούς*) = δούλος.

τοιγαροῦν (*τοι-γάρ-οὖν*) = γι' αυτό λοιπόν, πραγματικά λοιπόν.

---

4. Εννοεί τον άμυαλο πατέρα.
5. Εννοεί τον Αρίστιππο.

Α1 Θέμα 17. Πώς πρέπει να συμπεριφέρονται οι νέοι.

Ο Ισοκράτης, ο περίφημος δάσκαλος της ρητορικής, έστειλε μια επιστολή στο Δημόνικο, γιο ενός φίλου του από την Κύπρο. Στην επιστολή ο Ισοκράτης προσπαθεί να δώσει στο νεαρό Δημόνικο χρήσιμες για τη ζωή του συμβουλές. Το απόσπασμα που έχουμε εδώ αναφέρεται στη συμπεριφορά που πρέπει να έχουν οι νέοι.

Τοιοῦτος γίγνου περί τούς γονεῖς, οἵους ἄν εὔχοιο περί σεαυτόν γενέσθαι τούς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περί τό σῶμα γυμνασίων μή τά πρός τήν ῥώμην ἀλλά τά πρός τήν ὑγίειαν· τούτου δ' ἄν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε μήτε λόγον μετά θράσους ἀποδέχου· τό μέν γάρ ἀνόητον, τό δέ μανικόν. Ἅ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδέ λέγειν εἶναι καλόν. Ἔθιζε σεαυτόν εἶναι μή σκυθρωπόν ἀλλά σύννουν· δι' ἐκεῖνο μέν γάρ αὐθάδης, διά δέ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἅ μέν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἅ δέ μή μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. Ἐάν ᾖς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής.

(Ισοκρ. Πρός Δημόν. 14 - 18)

Λεξιλόγιο

τοιοῦτος (αντων. δεικτ.) = τέτοιος.
γίγνου (προστακτική του γίγνομαι) = να γίνεσαι.
περί τούς γονεῖς (περί + αιτιατ.) = προς τους γονείς, σχετικά με τους γονείς.
οἵους (αναφ. αντων.) = τέτοιους που, όπως.
ἄν εὔχοιο (δυνητ. ευκτική) = θα ευχόσουνα.
σεαυτόν (αντων. αυτοπαθής) = τον εαυτό σου.
ἄσκει (προστακτική του ἀσκῶ) = να ασκείς.
τῶν περί τό σῶμα γυμνασίων (γεν. διαιρετ.) = από τις σωματικές ασκήσεις.
τά πρός τήν ῥώμην = αυτά που συντελούν στη σωματική δύναμη.
λήγοις (του λήγω) = σταματάς (ν.ε. λήξη).
πονεῖν (απαρέμφ. του πονῶ) = να κοπιάζεις.
γέλωτα (του ον. γέλως, ωτος) = το γέλιο.
ὁ, ἡ προπετής, τό προπετές = (εδώ) απερίσκεπτος, ακράτητος.
(μήτε) στέργε (προστακτ. του στέργω) = να (μην) αγαπάς (ν.ε. στοργή).
μετά θράσους (εμπρόσθετος προσδιορ.) = με θράσος, αυθάδεια.
ἀποδέχου (προστακτ.) = να (μην) ανέχεσαι.
μανικός, ή, όν = παράφρονας, εξωφρενικός.
αἰσχρός, ά, όν = άσχημος.
ἔθιζε (προστακτ. του ἐθίζω) = να συνηθίζεις.
ὁ, ἡ σύννους, τό σύννουν = σκεφτικός.
δι' ἐκεῖνο (διά + αιτιατ.) = εξαιτίας εκείνου.
φρόνιμος, η, ον = συνετός, μυαλωμένος.
δόξεις (μέλλ. του δοκῶ) = θα φανείς.
ἐπίστασαι (του ἐπίσταμαι) = γνωρίζεις καλά.
ταῖς μελέταις (δοτ. του οργάνου) = με τις ασκήσεις, φροντίδες.
(μή) μεμάθηκας (παρακ. του μανθάνω) = (δεν) έχεις μάθει.
προσλάμβανε (προστακτ. του προσλαμβάνω) = να αποχτάς.
ταῖς ἐπιστήμαις (δοτ. του οργάνου) = με τις σπουδές.

κείμενο	**μετάφραση**
Περί τούς γονεῖς γίγνου τοιοῦτος,	Απέναντι στους γονείς (σου) να γίνεις τέτοιος,
οἵους ἄν εὔχοιο γενέσθαι περί σεαυτόν	όπως θα ευχόσουν να γίνουν απέναντί σου
τούς σεαυτοῦ παῖδας.	τα παιδιά σου.
Τῶν περί τό σῶμα γυμνασίων	Από τις σωματικές ασκήσεις
ἄσκει	να εκτελείς
μή τά πρός τήν ῥώμην	όχι εκείνες που συντελούν στη σωματική δύναμη,
ἀλλά τά πρὸς τήν ὑγίειαν·	αλλά αυτές που συντελούν στην υγεία·

¡ΝΑΙ

τούτου δ' ἄν ἐπιτύχοις,	κι αυτό μπορεί να (*το*) πετύχεις,
εἰ λήγοις τῶν πόνων	αν σταματάς τις ασκήσεις,
δυνάμενος ἔτι πονεῖν.	ενώ μπορείς ακόμη να κοπιάζεις (ασκείσαι).
Μήτε στέργε προπετῆ γέλωτα	Ούτε να αγαπάς το ακράτητο γέλιο
μήτε ἀποδέχου	ούτε να επιδοκιμάζεις (να υιοθετείς)
λόγον μετά θράσους·	τα αναιδή (ξεδιάντροπα)[1] λόγια·
τό μέν γάρ ἀνόητον (ἐστί),	γιατί το πρώτο (*είναι*) ανόητο,
τό δέ μανικόν.	ενώ το δεύτερο εξωφρενικό.
Ἅ αἰσχρόν (ἐστί) ποιεῖν,	Όσα είναι ντροπή να (*τα*) κάνεις,
ταῦτα νόμιζε (οὐκ)[2] εἶναι καλόν	αυτά να θεωρείς ότι δεν[2] είναι ωραίο
μηδέ λέγειν.	ούτε να (*τα*) λες.
Ἔθιζε σεαυτόν εἶναι	Να συνηθίζεις τον εαυτό σου να είναι
μή σκυθρωπόν ἀλλά σύννουν·	όχι σκυθρωπός (κατσούφης), αλλά σκεφτικός·
δι' ἐκεῖνο μέν γάρ	γιατί εξαιτίας του πρώτου
δόξεις εἶναι αὐθάδης,	θα φανείς ότι είσαι αναιδής,
διά δέ τοῦτο	ενώ για το δεύτερο
(δόξεις εἶναι) φρόνιμος.	(*θα φανείς ότι είσαι*) συνετός (μυαλωμένος).
Ἅ μέν ἐπίστασαι,	Αυτά που ξέρεις καλά,
διαφύλαττε ταῦτα ταῖς μελέταις,	να τα συντηρείς με ασκήσεις,
ἅ δέ μή μεμάθηκας,	κι αυτά που δεν έχεις μάθει,
προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις.	να προσπαθείς να τα αποκτήσεις (μάθεις) με τις σπουδές.
Ἐάν ᾖς φιλομαθής,	Εάν είσαι φιλομαθής,
ἔσει πολυμαθής.	θα γίνεις πολυμαθής (θα μάθεις πολλά).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με το σύμβολο ★ σημειώνονται οι Ενεστ. Ευκτ. και Προστακτ., ενεργ. και μέσ. φων. των βαρυτόνων ρημ. και του είμί).

★ **γίγνου:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. προστακτ. μέσ. φων., του ρήμ. **γίγνομαι, ἐγιγνόμην, γενήσομαι, ἐγενόμην, γεγένημαι, ἐγεγενήμην.**

τούς γονεῖς: ουσ. αιτιατ. πληθ., γέν. αρσ., κλίσ. γ΄, του ονόμ. **ὁ γονεύς** (έως). Ο τύπος αυτός της αιτιατ. είναι μεταγενέστερος. Κανονικά ο τύπος έπρεπε να είναι **γονέας.**

★ **εὔχοιο:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. ευκτ. μέσ. φων., του ρήμ. **εὔχομαι, ηὐχόμην, εὔξομαι, ηὐξάμην, ηὖγμαι, (ηὔγμην).**

σεαυτόν: αντων. αυτοπαθής, αιτιατ. εν., β΄ προσώπου, γέν. αρσ. Η αντων. αυτή κλίνεται μόνο στις πλάγιες πτώσεις. Το αρσεν. στη γεν. εν. των τριών προσώπων είναι: *ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ.*

γενέσθαι: απαρέμφ. αορ. β΄, μέσ. φων., του ρήμ. **γίγνομαι.**

ἄσκει: ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. προστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **ἀσκέω -ῶ, ἤσκουν, ἀσκήσω, ἤσκησα, ἤσκηκα, ἠσκήκειν.**

★ **ἐπιτύχοις:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. αορ. β΄ ευκτ. ενεργ. φων., του ρήμ. **ἐπιτυγχάνω, ἐπετύγχανον, ἐπιτεύξομαι, ἐπέτυχον, ἐπιτετύχηκα (ἐπετετυχήκειν).**

★ **λήγοις:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. ευκτ. ενεργ. φων., του ρήμ. **λήγω, ἔληγον, λήξω, ἔληξα.**

πονεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φων. του ρήμ. **πονέω -ῶ, ἐπόνουν, πονήσω, ἐπόνησα, πεπόνηκα, ἐπεπονήκειν.**

προπετῆ: επίθ., αιτιατ. εν., γέν. αρσ., γ΄ κλίσ.,

1. Το εμπρόθετο **μετά θράσους** το αποδίδουμε εδώ με επίθετο *(ξεδιάντροπα).*
2. Προσθέτουμε στη μετάφραση την άρνηση *δεν* που βγαίνει από το **μηδέ** που ακολουθεί.

του επιθ. ὁ ἡ **προπετής, τὸ προπετές.**

★ **στέργε:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. προστακτ. ενεργ. φων. του ρήμ. **στέργω, (ἔστεργον), στέρξω, ἔστερξα.**

★ **ἀποδέχου:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτ. μέσ. φων., του ρήμ. **ἀποδέχομαι, ἀπεδεχόμην, ἀποδέξομαι, ἀπεδεξάμην, ἀποδέδεγμαι, (ἀπεδεδέγμην).**

ἅ: αντων. αναφορ., αιτιατ. πληθ., γέν. ουδ., της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

★ **νόμιζε:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **νομίζω, ἐνόμιζον, νομιῶ, ἐνόμισα, νενόμικα, (ἐνενομίκειν).**

★ **ἔθιζε:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτ., ενεργ. φων. του ρήμ. **ἐθίζω, εἴθιζον, ἐθιῶ, εἴθισα, εἴθικα, (εἰθίκειν).**

δόξεις: ρήμα, β΄ εν. πρόσ., μέλλ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **δοκέω -ῶ, ἐδόκουν, δόξω, ἔδοξα, δέδοκται, ἐδέδοκτο.***

★ **διαφύλαττε:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **διαφυλάττω, διεφύλαττον, διαφυλάξω, διεφύλαξα, διαπεφύλαχα, (διεπεφυλάχειν).**

μεμάθηκας: ρήμα, β΄ εν. πρόσ. παρακ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **μανθάνω, ἐμάνθανον, μαθήσομαι, ἔμαθον, μεμάθηκα, ἐμεμαθήκειν.**

★ **προσλάμβανε:** ρήμα, β΄ εν. πρόσ. ενεστ. προστακτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **προσ-λαμβάνω, προσελάμβανον, προσλήψομαι, προσέλαβον, προσείληφα, προσειλήφειν.**

ᾖς: ρήμα, β΄ εν. προσ. ενεστ. υποτακτ. του ρήμ. **εἰμί.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

γίγνου: Εν. γίγνου, Αόρ. β΄. γενοῦ, Πρκ. γεγένησο.

εὔχοιο: Εν. εὔχοιο, Μελλ. εὔξοιο, Αόρ. εὔξαιο. Πρκ. ηὐγμένος, η, ον εἴης.

γενέσθαι: Εν. γίγνεσθαι, Μελλ. γενήσεσθαι, Αόρ. β΄. γενέσθαι, Πρκ. γεγενῆσθαι.

ἄσκει: Εν. ἄσκει, Αόρ. ἄσκησον, Πρκ. ἠσκηκώς, κυῖα, κός ἴσθι.

ἐπιτύχοις: Εν. ἐπιτυγχάνοις, Μελλ. ἐπιτεύξοιο, Αόρ. β΄. ἐπιτύχοις, Πρκ. ἐπιτετυχηκώς, κυῖα, κός εἴης.

λήγοις: Εν. λήγοις, Μελλ. λήξοις, Αόρ. λήξαις -ειας.

πονεῖν: Εν. πονεῖν, Μελλ. πονήσειν, Αόρ. πονῆσαι, Πρκ. πεπονηκέναι.

δυνάμενος: Εν. δυνάμενος, Μελλ. δυνησόμενος, Αόρ. δυνηθείς -εῖσα -έν.

στέργε: Εν. στέργε. Αορ. στέρξον.

ἀποδέχου: Εν. ἀποδέχου, Αόρ. ἀπόδεξαι, Πρκ. ἀποδέδεξο.

ποιεῖν: Εν. ποιεῖν, Μελλ. ποιήσειν, Αόρ. ποιῆσαι, Πρκ. πεποιηκέναι.

νόμιζε: Εν. νόμιζε, Αόρ. νόμισον, Πρκ. νενομικώς, -κυῖα, κός ἴσθι.

λέγειν: Εν. λέγειν, Μελλ. λέξειν καί ἐρεῖν, Αόρ. λέξαι και εἰπεῖν, Πρκ. εἰρηκέναι.

εἶναι: Εν. εἶναι, Μελλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄. γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

ἔθιζε: Εν. ἔθιζε, Αόρ. ἔθισον, Πρκ. εἰθικώς, -κυῖα, -κός ἴσθι.

δόξεις: Εν. δοκεῖς, Πρτ. ἐδόκεις, Μελλ. δόξεις, Αόρ. ἔδοξας.

ἐπίστασαι: Εν. ἐπίστασαι, Πρ . ἠπίστω, Μελλ. ἐπιστήσει, Αόρ. ἠπιστήθης.

διαφύλαττε: Εν. διαφύλαττε, Αόρ. διαφύλαξον, Πρκ. διαπεφυλαχώς, -χυῖα, -χός ἴσθι.

μεμάθηκας: Εν. μανθάνεις, Πρτ. ἐμάνθανες, Μελλ. μαθήσει, Αορ β΄. ἔμαθες, Πρκ. μεμάθηκας, Υπ. ἐμεμαθήκεις.

προσλάμβανε: Εν. προσλάμβανε, Αόρ. πρόσλαβε, Πρκ. προσειληφώς, -φυῖα, -ός ἴσθι.

ᾖς: Εν. ᾖς, Αόρ. β΄ γένῃ, Πρκ. γεγονώς ᾖς.

ἔσει: Εν. εἶ, Πρτ. ἦσθα, Μέλλ. ἔσει, Αόρ. β΄ ἐγένου, Πρκ. γέγονας, Υπ. ἐγεγόνεις.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

γίγνου: Ορ. γίγνει, Υπ. γίγνῃ, Ευκτ. γίγνοιο, Προστ. γίγνου, Απ. γίγνεσθαι, Μτχ. γιγνόμενος, η, ον.

εὔχοιο: Ορ. εὔχει, Υπ. εὔχῃ, Ευκτ. εὔχοιο, Προστ. εὔχου. Απ. εὔχεσθαι, Μτχ. εὐχόμενος, η, ον.

ἄσκει: Ορ. ἀσκεῖς, Υπ. ἀσκῇς, Ευκτ. ἀσκοῖς, Προστ. ἄσκει, Απ. ἀσκεῖν, Μτχ. ἀσκῶν, -οῦσα, -οῦν.

ἐπιτύχοις: Ορ. ἐπέτυχες, Υπ. ἐπιτύχῃς, Ευκτ. ἐπιτύχοις, Προστ. ἐπίτυχε, Απ. ἐπιτυχεῖν, Μτχ. ἐπιτυχών, - οῦσα, - όν.

* Ο παρακείμενος δέδοκται και ο υπερσυντέλικος ἐδέδοκτο απαντούν, μόνον όταν το ρήμα είναι τριτοπρόσωπο.

NA(..

λήγοις: Ορ. λήγεις, Υπ. λήγῃς, Ευκτ. λήγοις, Προστ. λῆγε, Απ. λήγειν, Μτχ. λήγων, - ουσα, - ον.

στέργε: Ορ. στέργεις, Υπ. στέργῃς, Ευκτ. στέργοις, Προστ. στέργε, Απ. στέργειν, Μτχ. στέργων, - ουσα, - ον.

ἀποδέχου: Ορ. ἀποδέχει, Υπ. ἀποδέχῃ, Ευκτ. ἀποδέχοιο, Προστ. ἀποδέχου, Απ. ἀποδέχεσθαι, Μελλ. ἀποδεχόμενος, -η, -ον.

νόμιζε: Ορ. νομίζεις, Υπ. νομίζῃς, Ευκτ. νομίζοις, Προστ. νόμιζε, Απ. νομίζειν, Μτχ. νομίζων, -ουσα, -ον.

ἔθιζε: Ορ. ἐθίζεις, Υπ. ἐθίζῃς, Ευκτ. ἐθίζοις, Προστ. ἔθιζε, Απ. ἐθίζειν, Μτχ. ἐθίζων, -ουσα, -ον.

δόξεις: Ορ. δόξεις, Ευκτ. δόξοις, Απ. δόξειν, Μτχ. δόξων, - ουσα, - ον.

ἐπίστασαι: Ορ. ἐπίστασαι, Υπ. ἐπίστῃ, Ευκτ. ἐπίσταιο, Προστ. ἐπίστω Απ. ἐπίστασθαι, Μτχ. ἐπιστάμενος, η, ον.

διαφύλαττε: Ορ. διαφυλάττεις, Υπ. διαφυλάττῃς, Ευκτ. διαφυλάττοις, Προστ. διαφύλαττε, Απ. διαφυλάττειν, Μτχ. διαφυλάττων, -ουσα, -ον.

• **μεμάθηκας:** Ορ. μεμάθηκας, Υπ. μεμαθηκώς ᾖς, Ευκτ. μεμαθηκώς εἴης, Προστ. μεμαθηκώς ἴσθι, Απ. μεμαθηκέναι, Μτχ. μεμαθηκώς, -κυῖα, -κός.

• **προσλάμβανε:** Ορ. προσλαμβάνεις, Υπ. προσλαμβάνῃς, Ευκτ. προσλαμβάνοις, Προστ. προσλάμβανε, Απ. προσλαμβάνειν, Μτχ. προσλαμβάνων, -ουσα, -ον.

ᾖς: Ορ. εἶ, Υπ. ᾖς, Ευκτ. εἴης, Προστ. ἴσθι, Απαρ. εἶναι, Μετχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

ἔσει: Ορ. ἔσει, Ευκτ. ἔσοιο, Απαρ. ἔσεσθαι, Μτχ. ἐσόμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **τοιοῦτος γίγνου περί τούς γονεῖς:** κύρια πρόταση. **γίγνου:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **τοιοῦτος:** κατηγορούμενο του υποκ., γιατί το «γίγνου» είναι συνδετικό. **περί τούς γονεῖς:** εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς.

2. **οἵους ἄν εὔχοιο... παῖδας:** δευτερ. αναφορική πρόταση παραβολική. **ἄν εὔχοιο:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **γενέσθαι:** τελικό απαρέμφ. αντικ. στο ρήμα. **τούς παῖδας:** υποκ. του γενέσθαι, σε αιτιατ., γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **τούς σεαυτοῦ:** επιθετικός προσδ. στο παῖδας (άρθρο + γεν.). Η γενική **σεαυτοῦ** κτητική. **οἵους:** κατηγορούμενο στο *«τούς παῖδας»*, γιατί το *«γενέσθαι»* είναι συνδετικό. **περί σεαυτόν:** εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς.

3. **ἄσκει τῶν περί ... ὑγίειαν:** κύρια πρόταση. **ἄσκει:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **τά πρός τήν ῥώμην, τά πρός τήν ὑγίειαν:** αντικ. ρήμ. Έχουμε συναντήσει άλλες φορές και είδαμε και παραπάνω στην πρότ. 2 ότι το άρθρο με γενική ή με επίρρημα ή με εμπρόθετο σχηματίζει μια φράση με αξία επιθέτου ως επιθετικό προσδιορισμό π.χ. **τά τῶν Ἑλλήνων** πράγματα, **τά ἐν τῇ πόλει** πράγματα, **τά ἔξω** πράγματα. Αυτή είναι η *επιθετοποιός* δύναμη του άρθρου. Πρέπει να προσέξουμε όμως ότι κάθε επιθετικός προσδιορισμός *ουσιαστικοποιείται* (δηλ. αποκτά αξία ουσιαστικού), όταν παραλείπεται το ουσιαστικό το οποίο προσδιορίζει π.χ. *οἱ* **δίκαιοι** *ἄνθρωποι ἀμείβονται* (το *«δίκαιοι»* είναι επιθετικός προσδιορισμός στο υποκ. *ἄνθρωποι*)· αν πούμε όμως *οἱ* **δίκαιοι** *ἀμείβονται*, τότε το *οἱ δίκαιοι* έχει αξία ουσιαστικού, είναι υποκείμενο του *ἀμείβονται*, γιατί αντικαθιστά το όλο *οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι*. Έτσι και σχετικά με τις παραπάνω φράσεις, αν πούμε **τά τῶν Ἑλλήνων, τά ἐν τῇ πόλει, τά ἔξω** *κινδυνεύουσι* οι φράσεις έχουν ουσιαστικοποιηθεί μετά την παράλειψη της λέξης *πράγματα* και είναι τα υποκείμενα· εδώ έχουμε τη λεγόμενη *ουσιαστικοποιό* δύναμη του άρθρου. Το ίδιο συμβαίνει και εδώ με τις φράσεις *«τά πρός τήν ῥώμην», «τά πρός τήν ὑγίειαν»*. **τῶν γυμνασίων:** γεν. διαιρετική. **τῶν περί τό σῶμα:** επιθ. προσδ. στο *«γυμνασίων»* (άρθρο με εμπρόθ.). **περί τό σῶμα:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς. **πρός τήν ῥώμην, πρός τήν ὑγίειαν:** εμπρόθ. προσδ. αναφοράς-σκοπού.

4. **τούτου δ' ἄν ἐπιτύχοις:** κύρια πρόταση. **ἄν ἐπιτύχοις:** ρήμα. Το **ἄν** εδώ είναι **δυνητικό** και συνοδεύει την ευκτική *ἐπιτύχοις:* **δυνητική ευκτική.** Οι **δυνητικές εγκλίσεις** (εγκλίσεις με το δυνητικό ἄν) μεταφράζονται με το *«μπορώ», «μπορεί», «είναι δυνατό να», «θα + παρατατικό ή υπερσυντέλικο οριστικής»* κτλ. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τούτου:** αντικ.

5. **εἰ λήγοις ... δυνάμενος:** δευτερ. υποθετική πρόταση. **λήγοις:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τῶν πόνων:** αντικ. (προσέχουμε ότι τα ρήματα που σημαίνουν *«αρχίζω, τελειώνω, σταματώ»* συντάσσονται με γενική). **δυνάμενος:** εναντιωμ. μετχ. (= αν και μπορείς). **σύ:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **πονεῖν:** τελ. απαρέμφ. αντικ. της μετχ. **σύ:** ενν. ως υποκ. του *πονεῖν*, γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία. Έχουμε υποθετικό λόγο: υπόθεση: *εἰ λήγοις* – απόδοση: *ἐπιτύχοις ἄν* (δυνητική ευκτική). Δηλώνει την απλή σκέψη (5ο είδος). **ἔτι:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

6. **μήτε ... στέργε:** κύρια πρόταση. **στέργε:** ρήμ. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **γέλωτα:** αντικ. του ρήμ. **προπετῆ:** επιθ. προσδ. στο *γέλωτα*.

7. **μήτε ... ἀποδέχου:** κύρια πρόταση. **ἀποδέχου:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **λόγον:** αντικ. του ρήμ. **μετὰ θράσους:** εμπρόθ. προσδ. της συνοδείας (η πρόθεση **μετά + γεν.** σημαίνει το *«μαζί με»*, ενώ η **μετά + αιτιατ.** το *«μετά από»*).

8. **τό μὲν γάρ... μανικόν** (ενν. **ἐστί**): κύρια πρόταση. **ἐστί:** ενν. ως ρήμα. **τό μέν, τό δέ:** υποκ. **ἀνόητον, μανικόν:** κατηγορ. αντίστοιχα των υποκ., γιατί το *ἐστί* είναι συνδετικό.

9. **ἃ ποιεῖν αἰσχρόν** (ενν. **ἐστί**): δευτερ. αναφορική πρόταση. **αἰσχρόν ἐστί:** ρήμα, απρόσωπη έκφραση. **ποιεῖν:** τελ. απαρέμφ., υποκ. της απρόσ. έκφρασης. **σέ:** υποκ. του ποιεῖν, σε αιτιατ. γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **ἅ:** αντικ. του ποιεῖν. Προσέχουμε ότι, αν και η αναφορική αντωνυμία **ἅ** βρίσκεται σε αρχή περιόδου, μεταφράζεται με αναφορικό και εισάγει αναφορική πρόταση. Αυτό γίνεται, γιατί αναφέρεται στο επόμενο *«ταῦτα»*.

10. **ταῦτα ... εἶναι καλόν:** κύρια πρόταση. **νόμιζε:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **εἶναι καλόν:** αντικ. του ρήμ. Το *«καλόν εἶναι»* είναι απρόσωπη έκφραση και θέλει ως υποκείμ. απαρέμφ. **λέγειν:** υποκ. της απρόσ. έκφρασης. **σέ:** υποκ. του λέγειν, σε αιτιατ. γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **ταῦτα:** αντικ. στο *λέγειν*.

11. **ἔθιζε ... σύννουν:** κύρια πρόταση. **ἔθιζε:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **σεαυτόν, εἶναι:** αντικ. στο *ἔθιζε*. **σεαυτόν:** υποκ. στο «εἶναι» (ετεροπροσωπία). **σκυθρωπόν, σύννουν:** κατηγορούμενα στο υποκ., γιατί το *«εἶναι»* είναι συνδετικό.

12. **δι' ἐκεῖνο μέν γάρ αὐθάδης (εἶναι δόξεις):** κύρια πρόταση. **δόξεις:** ενν. ως ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **εἶναι:** ειδικό απαρέμφ. αντικ. στο *δόξεις*. **σύ:** ενν. ως υποκ. στο *εἶναι* (ταυτοπροσωπία). **αὐθάδης:** κατηγορούμενο του υποκ., γιατί το *«εἶναι»* είναι συνδετικό. **δι' ἐκεῖνο:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας (**διά + αιτιατ.** συχνά εκφράζει την αιτία).

13. **διά δέ τοῦτο ... δόξεις:** κύρια πρόταση. **δόξεις:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **εἶναι:** ειδ. απαρέμφ. αντικ. του *δόξεις*. **σύ:** ενν. ως υποκ. του *εἶναι* (ταυτοπροσωπία). **φρόνιμος:** κατηγορ. του υποκ. **διά τοῦτο:** εμπρόθ. προσδ. της αιτίας.

14. **ἃ (μέν) ἐπίστασαι:** δευτερ. αναφορική πρόταση. **ἐπίστασαι:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **ἅ:** αντικ. Το αναφορικό **ἅ** έχει και εδώ αξία αναφορικού (βλ. πρότ. 9).

15. **ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις:** κύρια πρόταση. **διαφύλαττε:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **ταῦτα:** αντικ. του ρήμ. **ταῖς μελέταις:** δοτ. οργανική (τρόπου - μέσου).

16. **ἃ (δέ) μή μεμάθηκας:** δευτερ. αναφορική πρόταση. **μεμάθηκας:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἅ:** αντικ. τοῦ ρήμ.

17. **προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις:** κύρια πρόταση. **προσλάμβανε:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ταῖς ἐπιστήμαις:** δοτ. οργανική (τρόπου - μέσου).

18. **ἐάν ᾖς φιλομαθής:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ᾖς:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **φιλομαθής:** κατηγορούμενο στο υποκ. *σύ*, γιατί το *ᾖς* είναι ρήμα συνδετικό.

19. **ἔσει πολυμαθής:** κύρια πρόταση. **ἔσει:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **πολυμαθής:** κατηγορούμενο στο υποκ. *σύ*, γιατί το *ἔσει* είναι ρήμα συνδετικό. Η υπόθεση *ἐάν ᾖς* έχει απόδοση την κύρια πρόταση 19 *ἔσει πολυμαθής*· εκφράζεται το προσδοκώμενο (3ο είδος). Βλ. θέμα 45.

Νόημα

Ο Ισοκράτης συμβουλεύει το Δημόνικο γιο ενός φίλου του, για το πώς πρέπει να συμπεριφέρεται στις διάφορες εκδηλώσεις της ζωής του. Του λέει λοιπόν ότι πρέπει να

ΝΑΙ

συμπεριφέρεται προς τους γονείς του, όπως θα του άρεσε να φέρονται προς αυτόν τα παιδιά του. Να γυμνάζεται μόνο για να αποκτήσει υγεία. Να αποφεύγει καθετί που δείχνει θράσος, γιατί θα θεωρηθεί ανόητος. Ό,τι είναι ντροπή να κάνει αυτό να αποφεύγει ακόμα και να το λέει. Η έκφραση του προσώπου του να είναι σκεφτική, αλλά όχι σκυθρωπή. Ακόμη να προσπαθεί να κρατήσει με συνεχή μελέτη ό,τι έχει μάθει και να αποκτήσει με σπουδές ό,τι δεν έχει μάθει. Τέλος του λέει ότι θα μάθει πολλά, αν αγαπά τη μάθηση.

Για το περιεχόμενο

Ο Ισοκράτης δίνει χρήσιμες για τη ζωή συμβουλές στο Δημόνικο. Πέρα από τις συμβουλές που του δίνει για τη συμπεριφορά του, τον συμβουλεύει και σχετικά με την απόκτηση και διατήρηση της γνώσης.

Η γνώση, για ν' αποκτηθεί, θέλει προσπάθεια. Ο άνθρωπος πρέπει να κουραστεί σπουδάζοντας, για να μπορέσει να μάθει. Αλλά και τότε η προσπάθεια δε σταματά. Η διατήρηση της γνώσης χρειάζεται συνεχή αγώνα. Η γνώση διατηρείται, μόνο όταν χρησιμοποιείται. Όποια γνώση έχει αποκτηθεί κρατιέται ζωντανή (μένει πάντα σταθερή) με την αδιάκοπη άσκηση.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *Ἐγώ, ὦ θεοί, δύσμορφος* **εἴην** *μᾶλλον ἤ καλός κακός.*	Εγώ, θεοί, **μακάρι να ήμουν** άσκημος παρά ωραίος και κακός.
β) **Ἴσθι** *ὁμιλητικός καί μή φιλόνικος.*	**Να είσαι** ομιλητικός και όχι εριστικός.
γ) *Ἀεί* **δίωκε** *τήν ἀρετήν, ὦ παῖ,* *καί* **φεῦγε** *τάς κακάς ἡδονάς.*	Πάντοτε **να επιδιώκεις** την αρετή, παιδί μου, και **να αποφεύγεις** τις κακές απολαύσεις.
δ) **Εἴη** *τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπό τοῦ νῦν καί ἕως τοῦ αἰῶνος.*	**Ας είναι** το όνομα του Κυρίου ευλογημένο από τώρα και έως την αιωνιότητα.
ε) *Λυκομήδης ἔλεγε πρός τούς Ἀρκάδας ὡς τό Ἀρκαδικόν* **εἴη** *πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν φύλων καί* **ἔχοι** *ἐρρωμενεστέρας ψυχάς.*	Ο Λυκομήδης έλεγε στους Αρκάδες ότι το Αρκαδικό (γένος) **είναι** το μεγαλύτερο από τα ελληνικά φύλα και (ότι) **έχει** γενναιότερες ψυχές.
στ) *Εἴθε* **ἐθέλοιεν** *οἱ θεοί εἶναι μεθ' ἡμῶν καί* **ἄγοιεν** *ἡμᾶς ἀσφαλῶς ἐπί τήν στρατείαν.*	Μακάρι **να θέλουν** οι θεοί να είναι μαζί μας και **να** μας **οδηγούν** με ασφάλεια στην εκστρατεία.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) δύσμορφος: ον. εν. γένους αρσ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ δύσμορφος, τό δύσμορφον** (= άσκημος).

μᾶλλον: επίρρ. συγκριτικού βαθμού (= περισσότερο). Ο θετικός: *μάλα*, ο υπερθετικός: *μάλιστα*.

β) φιλόνικος = εριστικός.

γ) ἀεί: επιρρ. χρονικό (= πάντοτε).

δίωκε: προστακτ. ενεστ. Χρον. αντικ.: Εν. δίωκε, Μέλλ. –, Αόρ. δίωξον, Πρκ., δεδιωχώς ἴσθι.

φεῦγε: προστακτ. ενεστ. Χρον. αντικ.: Εν. φεῦγε, Μέλλ. –, Αόρ. φύγε, Πρκ. πεφευγώς ἴσθι.

δ) τοῦ αἰῶνος: γεν. εν. γένους αρσ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ὁ αἰών** (τοῦ αἰῶνος). (Ο χρόνος της ζωής κάποιου, μακρά περίοδος χρόνου).

ε) ἔλεγε: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (= λέω). Χρον. αντικ. Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπρ. εἰρήκει.

πλεῖστον: ονομ. εν. γένους ουδ. του υπερθε-

τικού βαθμού επιθέτου **πλεῖστος, πλείστη, πλεῖστον** (= πάρα πολύς). Θετικός: *πολύς, πολλή, πολύ.* Συγκριτικός: *ὁ, ἡ πλείων, τό πλεῖον* και *πλέον.*

ἐρρωμενεστέρας: αιτ. πληθ. γένους θηλ. του συγκριτικού βαθμού της μτχ. παρακ. **ἐρρωμένος, -η, -ον** (= δυνατός). Από το ρήμα *ῥώννυμαι.* Η μτχ. έχει παραθετικά, όταν χρησιμοποιείται ως επίθετο.

στ) μεθ' ἡμῶν (μετά ἡμῶν) = μαζί μας.

ἀσφαλῶς: επιρρ. τροπικό (= με ασφάλεια).

ἐπί τήν στρατείαν = στην εκστρατεία.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **εἴην:** α΄ εν. πρόσ., ενεστ. ευκτικής, του ρήμ. **εἰμί.**

β) **ἴσθι:** β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτικής, του ρήμ. **εἰμί.**

γ) **δίωκε:** β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτικής, ενεργ. φων., του ρήμ. **διώκω.**

φεῦγε: β΄ εν. πρόσ., ενεστ. προστακτικής, ενεργ. φωνής., του ρήμ. **φεύγω.**

δ) **εἴη:** γ΄ εν. πρόσ., ενεστ. ευκτικής, του ρήμ. **εἰμί.**

ε) **εἴη:** το ίδιο με το **δ.**

ἔχοι: γ΄ εν. πρόσ., ενεστ. ευκτικής, ενεργ. φων., του ρήμ. **ἔχω.**

στ) **ἐθέλοιεν:** γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. ευκτικής, ενεργ. φων., του ρήμ. **ἐθέλω.**

ἄγοιεν: γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. ευκτικής, ενεργ. φων., του ρήμ. **ἄγω.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) ἐγώ, ὦ θεοί, δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἤ καλός κακός: κύρια πρόταση. **εἴην:** ρήμα. Ευκτική ενεστώτα που φανερώνει ευχή **(ευχετική ευκτική). ἐγώ:** υποκ. **δύσμορφος, κακός:** κατηγορούμενα στο *ἐγώ,* γιατί το ρήμα είναι συνδετικό. **καλός:** επιθ. προσδ. στο *κακός.* **ὦ θεοί:** κλητική προσφώνηση. **μᾶλλον:** επιρρ. προσδιορ. του ποσού. **δύσμορφος:** α΄ όρος σύγκρισης με συγκριτικό το *μᾶλλον.* **(καλός) κακός:** β΄ όρος σύγκρισης.

β) ἴσθι ὁμιλητικός καί μή φιλόνικος: κύρια πρόταση. **ἴσθι:** ρήμα. Προστακτική ενεστώτα που φανερώνει **προτροπή. σύ:** ενν. ως υποκ. **ὁμιλητικός, φιλόνικος:** κατηγορούμενα στο *σύ.*

γ) 1. ἀεί, ὦ παῖ, δίωκε τήν ἀρετήν: κύρια πρόταση. **δίωκε:** ρήμα. Προστακτική ενεστώτα που φανερώνει **προτροπή. σύ:** ενν. ως υποκ. **τήν ἀρετήν:** αντικ. **ὦ παῖ:** κλητική προσφώνηση. **ἀεί:** επιρρημ. προσδιορ. χρόνου.

2. καί φεῦγε τάς κακάς ἡδονάς: κύρια πρόταση. **φεῦγε:** ρήμα. Προστακτική ενεστώτα που φανερώνει **προτροπή. σύ:** ενν. ως υποκ. **τάς ἡδονάς:** αντικ. **κακάς:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἡδονάς.*

δ) εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπό τοῦ νῦν καί ἕως τοῦ αἰῶνος: κύρια πρόταση. **εἴη:** ρήμα. Ευκτική ενεστώτα που φανερώνει **εὐχή** (ευχετική ευκτική). **τό ὄνομα:** υποκ. **Κυρίου:** γενική κτητική στο *ὄνομα.* **εὐλογημένον:** μτχ. σε θέση κατηγορουμένου του υποκ. (Μπορεί βέβαια να θεωρηθεί το **εὐλογημένον εἴη** ως ευκτική παρακειμένου). **ἀπό τοῦ νῦν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει χρόνο (χρονική αφετηρία). **ἕως τοῦ αἰῶνος:** εμπρόθ. προσδιορ. του χρόνου (τέρμα χρονικής διάρκειας).

ε) 1. Λυκομήδης ἔλεγε πρός τούς Ἀρκάδας: κύρια πρόταση. **ἔλεγε:** ρήμα. **Λυκομήδης:** υποκ. **πρός τούς Ἀρκάδας:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. Αντικ. του *ἔλεγε* οι προτ. 2, 3.

2. ὡς πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν φύλων τό Ἀρκαδικόν εἴη: δευτερ. ειδική πρόταση ως αντικ. στο λεκτικό ρήμα *ἔλεγε* της πρότ. 1. **εἴη:** ρήμα (η ευκτική είναι ευκτική του πλάγιου λόγου, γιατί εξαρτάται από το *ἔλεγε*). **τό Ἀρκαδικόν:** υποκ. **πλεῖστον:** κατηγορ. στο υποκ. **τῶν φύλων:** γενική διαιρετική από το *πλεῖστον.* **(τῶν) Ἑλληνικῶν:** επιθετ. προσδιορ.

3. καί ψυχάς ἐρρωμενεστέρας ἔχοι: δευτερ. ειδική πρόταση, γιατί συνδέεται παρατακτικά με το *καί* με την προηγούμενη ειδική πρόταση. **ἔχοι:** ρήμα (ευκτική πλάγιου λόγου). **τό Ἀρκαδικόν:** ενν. ως υποκ. **ψυχάς:** αντικ. **ἐρρωμενεστέρας:** επιθ. προσδ. στο *ψυχάς.*

στ) 1. εἴθ' ἐθέλοιεν οἱ θεοί μεθ' ἡμῶν εἶναι: κύρια πρόταση. **ἐθέλοιεν:** ρήμα. Ευκτική ενεστώτα που φανερώνει **ευχή.** Το μόριο *εἴθε* συνοδεύει συνήθως αυτή την ευκτική (ευχετική ευκτική). **οἱ θεοί:** υποκ. **εἶναι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **οἱ θεοί:** υποκ. και στο *εἶναι,* **ταυτοπροσωπία. μεθ' ἡμῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει την έννοια της συνοδείας, κοινότητας, συνασπισμού.

2. καί ἄγοιεν ἡμᾶς ἀσφαλῶς ἐπί τήν στρατείαν: κύρια πρόταση. **ἄγοιεν:** ρήμα. Ευκτική ενεστώτα που φανερώνει **ευχή** (ευχετική ευκτική). **οἱ θεοί:** ενν. ως υποκ. **ἡμᾶς:** αντικ. **ἀσφαλῶς:** επιρρημ.

προσδιορ. που δηλώνει τρόπο. **ἐπί τήν στρατείαν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση προς μια σκόπιμη ενέργεια.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ευκτική Ενεστώτα ενεργ. και μέσης φωνής.

	Ε.Φ.		Μ.Φ.		Του ρήματος **εἰμί**
ἐγώ	λήγ-οιμι	**ἐθίζοιμι**	γιγν-οίμην	**εὐχοίμην**	**εἴην**
σύ	**λήγ-οις**	ἐθίζοις	**γίγν-οιο**	εὔχοιο	**εἴης**
οὗτος	**λήγ-οι**	**ἐθίζοι**	**γίγν-οιτο**	**εὔχοιτο**	**εἴη**
ἡμεῖς	**λήγ-οιμεν**	**ἐθίζοιμεν**	**γιγν-οίμεθα**	**εὐχοίμεθα**	**εἴημεν ἤ εἶμεν**
ὑμεῖς	**λήγ-οιτε**	**ἐθίζοιτε**	**γίγν-οισθε**	**εὔχοισθε**	**εἴητε ἤ εἶτε**
οὗτοι	λήγ-οιεν	**ἐθίζοιεν**	**γίγν-οιντο**	**εὔχοιντο**	**εἴησαν ἤ εἶεν**

Β1,2 Προστακτική Ενεστώτα ενεργ. και μέσης φωνής.

	Ε.Φ.		Μ.Φ.		Του ρήματος **εἰμί**
—	—	—	—	—	—
σύ	διαφύλαττ-ε	**νόμιζε**	**γίγν-ου**	ἀποδέχου	**ἴσθι**
οὗτος	**διαφυλαττ-έτω**	**νομιζέτω**	γιγν-έσθω	**ἀποδεχέσθω**	**ἔστω**
—	—	—	—	—	—
ὑμεῖς	διαφυλάττ-ετε	**νομίζετε**	**γίγν-εσθε**	**ἀποδέχεσθε**	**ἔστε**
οὗτοι	**διαφυλαττ-όντων ή -έτωσαν**	νομιζόντων ή -έτωσαν	**γιγν-έσθων ή -έσθωσαν**	ἀποδεχέσθων ή -έσθωσαν	**ἔστων ή ὄντων ή ἔστωσαν**

Β1,3 Φράσεις με το ρήμα εἰμί.

α) **Ἴσθι** *φιλομαθής, ὦ παῖ.* (= **Να είσαι** φιλομαθής, παιδί μου).

β) *Εἴθε σύ φίλος ἡμῖν* **εἴης.** (= Μακάρι **να είσαι** φίλος μας).

γ) *Ἔλεγον ὅτι ταῦτα* **εἴη** *Ἀθήνησιν.* (= Έλεγαν ότι αυτά **υπάρχουν** στην Αθήνα).

δ) **Ἔστε** *πρός τούς πλησιάζοντας ὁμιλητικοί.* (= **Να είστε** ομιλητικοί σ' αυτούς που σας πλησιάζουν).

ε) *Ψήφισμα* **ἔστω.** (= Ψήφισμα **ας υπάρχει**).

στ) **Εἴην** *τοῦ πατρός εὐτυχέστερος.* (= **Μακάρι να είμαι** πιο ευτυχισμένος από τον πατέρα).

Β1,4 Η διαφορά της σημασίας του ρήματος στις διάφορες εγκλίσεις.

α) **Σῴζοισθε,** *ὦ φίλοι, καί* **φυλάττοισθε** *ἀπό τῶν πολεμίων.* (= **Μακάρι να σώζεστε,** φίλοι, και **να προφυλάγεστε** από τους εχθρούς).

Τα ρήματα είναι σε **ευκτική** και δηλώνουν **ευχή** (ευχετική ευκτική).

– **Σῴζεσθε,** *ὦ φίλοι, καί* **φυλάττεσθε** *ἀπό τῶν πολεμίων.* (= **Σώζεστε,** φίλοι, και **προφυλάγεστε** από τους εχθρούς).

Τα ρήματα είναι σε **οριστική** και δηλώνουν κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο.**

– **Σῴζεσθε,** *ὦ φίλοι, καί* **φυλάττεσθε** *ἀπό τῶν πολεμίων.* (= **Να σώζεστε** .... και **να προφυλάγεστε** ...).

Τα ρήματα είναι σε **προστακτική** και δηλώνουν **προτροπή.**

β) Ἔθιζε *σεαυτόν εἶναι μή σκυθρωπόν, ἀλλά σύννουν.* (= **Να συνηθίζεις** τον εαυτό σου να είναι όχι σκυθρωπός, αλλά σκεφτικός).

Το ρήμα είναι σε **προστακτική** και δηλώνει **προτροπή.**

– **ἐθίζεις** ... (= **συνηθίζεις** ...).

Το ρήμα είναι σε **οριστική** και δηλώνει κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο.**

– **ἐθίζοις** ... (= **μακάρι να συνηθίζεις**...).

Το ρήμα είναι σε ευκτική και δηλώνει **ευχή** (ευχετική ευκτική).

γ) *Ἀεί, ὦ παῖ,* **δίωκε** *τήν ἀρετήν καί* **φεῦγε** *τάς κακάς ἡδονάς.* (= Πάντοτε, παιδί μου, **να επιδιώκεις** την αρετή και **να αποφεύγεις** τις κακές απολαύσεις).
Τα ρήματα είναι σε **προστακτική** και δηλώνουν **προτροπή.**
– *Ἀεί ...* **διώκεις** ... *καί* **φεύγεις** ... (= πάντοτε ... επιδιώκεις ... και αποφεύγεις...).
Τα ρήματα είναι σε **οριστική** και δηλώνουν κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο.**
– *Ἀεί ...* **διώκοις** ... *καί* **φεύγοις**... (= πάντοτε ... **μακάρι να επιδιώκεις** ... και **να αποφεύγεις**...).
Τα ρήματα είναι σε **ευκτική** και δηλώνουν **ευχή** (ευχετική ευκτική).
δ) **Ἴσθι** *ὁμιλητικός καί μή φιλόνικος.* (= **Να είσαι** ομιλητικός και όχι εριστικός).
Το ρήμα είναι σε **προστακτική** και δηλώνει **προτροπή.**
– **εἶ** ... (= **είσαι**...).
Το ρήμα είναι σε **οριστική** και δηλώνει κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο.**
— **εἴης ... (= μακάρι να είσαι...).**
Το ρήμα είναι σε **ευκτική** και δηλώνει ευχή (ευχετική ευκτική).
ε) *Ταῦτα* **νόμιζε** *μηδέ λέγειν εἶναι καλόν.* (= Αυτά **να νομίζεις** ότι δεν είναι καλό ούτε να τα λες).
Το ρήμα είναι σε προστακτική και δηλώνει **προτροπή.**
– *Ταῦτα* **νομίζεις** ... (= αυτά **νομίζεις** ...).
Το ρήμα είναι σε **οριστική** και δηλώνει κάτι **πραγματικό** και **βέβαιο.**
– *Ταῦτα* **νομίζοις** ... (= αυτά **μακάρι να νομίζεις** ...).
Το ρήμα είναι σε **ευκτική** και δηλώνει **ευχή** (ευχετική ευκτική).

Β1,5 Φράσεις με ενεστώτα σε ευκτική και προστακτική.

1) Σε ευκτική
α) **Ἄγοιεν** *ὑμᾶς οἱ θεοί ἐπί πᾶν ἔργον.* (= **Μακάρι να οδηγούν** εσάς οι θεοί σε κάθε έργο).
β) *Ὁ θεός ἀεί σε* **διαφυλάττοι** *καί εὐδαιμονίαν σοι* **παρέχοι.** [= Ο θεός πάντοτε εσένα (μακάρι) **να φυλάει** και ευτυχία σε σένα **να δίνει**].
γ) *Εἴθε οἱ θεοί εὐμενεῖς ἡμῖν* **εἶεν.** (= Μακάρι οι θεοί **να είναι** ευνοϊκοί σε μας).
δ) **Στρατεύοισθε** *σύν ἐμοί, ὦ φίλοι.* (= **Μακάρι να εκστρατεύετε** μαζί μου, φίλοι μου).
2) Σε προστακτική
α) *Ὦ παῖ,* **ἴσθι** *φιλαλήθης καί μή πολλά* **λέγε.** (= Παιδί μου, **να είσαι** φιλαλήθης και **να** μη **λες** πολλά).
β) *Ὦ παῖδες, τό τε σῶμα καί τήν ψυχήν* **γυμνάζετε.** (= Παιδιά, και το σώμα και την ψυχή **να γυμνάζετε**).
γ) *Τούς φίλους, ὦ Δημόνικε,* **αἰσχύνου,** *τοῖς δέ νόμοις* **πείθου.** (= Τους φίλους, Δημόνικε, **να ντρέπεσαι** και στους νόμους **να υπακούς**).
δ) *Περί τῶν ἀπορρήτων, ὦ Δημόνικε, μηδενί* **λέγε.** (= Για τα απόρρητα, Δημόνικε, σε κανένα **να** μη **λες**).

Β1,6 Ενεστώτας Ευκτικής και προστακτικής ενεργ. και μέσης φωνής των σε ω βαρυτόνων ρημάτων και του εἰμί.

Ρήμα		**Ευκτική**	**Προστακτική**
εἰμί	ἡμεῖς	εἴημεν ἤ εἶμεν	——
αἰσχύνομαι	οὗτος	αἰσχύνοιτο	αἰσχυνέσθω
σῴζομαι	ὑμεῖς	σῴζοισθε	σῴζεσθε
φυλάττομαι	σύ	φυλάττοιο	φυλάττου
πείθομαι	οὗτοι	πείθοιντο	πειθέσθων ἤ πειθέσθωσαν
οἴομαι	ἡμεῖς	οἰοίμεθα	——
εἰμί	ὑμεῖς	εἴητε ἤ εἶτε	ἔστε
μανθάνω	σύ	μανθάνοις	μάνθανε
στέργω	οὗτος	στέργοι	στεργέτω

NAM

B2,1 Φράσεις με ενεστώτα σε διάφορες εγκλίσεις.

α) *Μᾶλλον* **φύλαττε** *τάς τῶν λόγων ἤ τάς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας.* (= Περισσότερο **να φυλάγεις** τις παρακαταθήκες των λόγων παρά των χρημάτων).

β) **Γύμναζε** *σεαυτόν πόνοις ἑκουσίοις, ἵνα* **ᾖς** *ἱκανός καί τούς ἀκουσίους ὑπομένειν.* (= **Να γυμνάζεις** τον εαυτό σου με θεληματικούς κόπους, για να **είσαι** ικανός να υπομένεις και τους αθέλητους).

γ) *Βραδέως μέν, ὦ Δημόνικε, φίλος* **γίγνου,** *ἔπειτα δέ ἀεί φίλος* **ἴσθι.** (= Αργά, Δημόνικε, να γίνεσαι φίλος, ύστερα όμως πάντοτε φίλος **να είσαι**).

δ) *Ὁ πατήρ εἰς τόν πρός μητρός θεῖον, ἄριστον ἑρμογλύφον, εἶπεν, ἀλλά τοῦτον* **ἄγε** *–δείξας ἐμέ– καί* **δίδασκε** *λίθων ἐργάτην ἀγαθόν εἶναι.* (= Ο πατέρας στο θείο από τη μητέρα, που ήταν άριστος αγαλματοποιός, είπε, λοιπόν αυτόν **πάρε** –αφού έδειξε εμένα– και **δίδαξέ** τον να είναι καλός δουλευτής της πέτρας).

ε) *Ἀλλ' οὐκ* **ἄν ἐθέλοιμι** *στασιάζειν ὑμᾶς.* (= Αλλά δε **θα ήθελα** να στασιάζετε εσείς).

στ) *Τί* **ἄν** *ἄλλο* **πράττοιμι** *ἐγώ;* (= Τι άλλο **μπορώ να κάνω** εγώ;)

ζ) *Εἴθε, ὦ παῖδες, καλῶς* **παιδεύοισθε.** (= Μακάρι, παιδιά, **να εκπαιδεύεσθε** σωστά).

η) **Ὑπόμενε** *οὖν, ὦ Προμηθεῦ, καρτερῶς.* (= Προμηθέα, **βάλε** τα δυνατά σου).

θ) **Ἄγωμεν** *καί ἡμεῖς, ὦ Ἑρμῆ.* (**Ας πηγαίνουμε** κι εμείς, Ερμή).

Γ1 Ζεύγη λέξεων αρχαίας και νέας ελληνικής.

α. ε.	**ν. ε.**
πυνθάνομαι	πληροφορούμαι
καταλύω	μένω προσωρινά
διατρίβω	περνώ τον καιρό μου
ἐξαμαρτάνω	κάνω λάθη
βουλεύομαι	σκέφτομαι
ἄρχω	αρχίζω πρώτος
ἀποδημῶ	φεύγω από την πατρίδα
ἐπιδημῶ	μένω σ' έναν τόπο.

Γ2 Ο άρχοντας πρέπει να λέει αλήθεια και να πείθει χωρίς βία.

Ο Ισοκράτης στην επιστολή του προς το Νικοκλή, το γιο του βασιλιά της Κύπρου Ευαγόρα, του απευθύνει συμβουλές πώς θα γίνει άξιος ηγεμόνας του τόπου του. Έμμεσα ο λόγος αυτός του Ισοκράτη προβάλλει τις αρετές που πρέπει να έχει ο σωστός άρχοντας. Στο κείμενο που ακολουθεί υποστηρίζει ένα πρότυπο βασιλιά, που δεν επιβάλλεται με τη σκληρότητα, αλλά με την πνευματική και ηθική του προσωπικότητα.

Διά παντός τοῦ χρόνου τήν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τούς σούς λόγους μᾶλλον ἤ τούς τῶν ἄλλων ὅρκους. Ἀρχικός εἶναι βούλου μή χαλεπότητι μηδέ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλά τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καί νομίζειν ὑπέρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινον ἑαυτῶν σε βουλεύεσθαι.

(Πρός Νικοκλέα του Ισοκράτη 22, 24)

κείμενο	**μετάφραση**
Διά παντός τοῦ χρόνου	Πάντοτε (σ' όλη σου τη ζωή)
οὕτω φαίνου προτιμῶν τήν ἀλήθειαν	έτσι ολοφάνερα να προτιμάς την αλήθεια,
ὥστε εἶναι πιστοτέρους	ώστε να είναι πιο αξιόπιστα
τούς σούς λόγους μᾶλλον	τα δικά σου λόγια μάλλον
ἤ τούς ὅρκους τῶν ἄλλων.	παρά οι όρκοι των άλλων.
Βούλου εἶναι ἀρχικός	Να θέλεις να κυβερνάς (να δείχνεις τις ηγετικές σου ικανότητες)
μή χαλεπότητι	όχι με σκληρότητα
μηδέ τῷ κολάζειν σφόδρα,	ούτε με το να επιβάλλεις βαριές τιμωρίες,
ἀλλά τῷ ἡττᾶσθαι πάντας	αλλά με το να είναι κατώτεροι όλοι
τῆς σῆς διανοίας	από τις δικές σου πνευματικές ικανότητες
και νομίζειν σέ βουλεύεσθαι	και με το να νομίζουν ότι εσύ σκέφτεσαι
ὑπέρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας	για τη σωτηρία τους
ἄμεινον ἑαυτῶν.	καλύτερα απ' αυτούς.

Λεξιλόγιο

διά παντός τοῦ χρόνου = πάντοτε, σ' όλη σου τη ζωή.

οὕτω φαίνου προτιμῶν = έτσι ολοφάνερα να προτιμάς, έτσι να φαίνεται ότι προτιμάς.

πιστοτέρους τούς σούς λόγους = πιο αξιόπιστα τα λόγια σου.

ἀρχικός = αυτός που είναι ικανός για αρχηγός, ηγέτης.

ἀρχικός εἶναι = να άρχεις, να κυβερνάς, να είσαι αρχηγός, να δείχνεις τις ηγετικές ικανότητες.

βούλου (προστ. ενεστ. του **βούλομαι**) = να θέλεις.

μή χαλεπότητι (ουσιαστ. **χαλεπότης**) = όχι με σκληρότητα.

τῷ κολάζειν σφόδρα = με το να επιβάλλεις βαριές τιμωρίες.

τῷ πάντας ἡττᾶσθαι (απαρ. ενεστ. του **ἡττῶμαι**) = με το να είναι όλοι κατώτεροι.

τῆς σῆς διανοίας = από τη δική σου σκέψη, πνευματικές ικανότητες.

ἄμεινον ἑαυτῶν = καλύτερα απ' αυτούς.

σέ βουλεύεσθαι (απαρ. ενεστ. του **βουλεύομαι**) = ότι εσύ σκέφτεσαι.

όχι

Α1 Θέμα 18. Διάλογος Κροίσου, Μενίππου και Πλούτωνα στον Άδη.

Ο Λουκιανός θεωρείται από τους σπουδαιότερους συγγραφείς των πρώτων χρόνων μετά Χριστό. Γεννήθηκε το 120 μ.Χ. στα Σαμόσατα της Συρίας και πέθανε το 200 μ.Χ. ή με άλλη άποψη το 192 μ.Χ. Χρησιμοποιεί με κομψό τρόπο την αττική γλώσσα, αν και δεν ήταν μητρική του. Το πνευματικό έργο του Λουκιανού είναι μεγάλο και αξιόλογο. Διακωμωδεί τα πάντα με τρόπο πνευματώδη, σαρκαστικό και εύστροφο. Έγραψε πλαστές ιστορίες, επιδεικτικούς λόγους και σατιρικούς διαλόγους. Οι «Νεκρικοί διάλογοι» παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον για το μελετητή των αντιλήψεων των ιδεών και των πραγμάτων των πρώτων μεταχριστιανικών χρόνων. Στο διάλογο που ακολουθεί ο Μένιππος, κυνικός φιλόσοφος, καυτηριάζει, όπως συνήθιζε,την κοινωνία των πλούσιων και άδικων ανθρώπων της εποχής του.

ΚΡΟΙΣΟΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τουτονί τόν κύνα παροικοῦντα· ὥστε ἤ ἐκεῖνόν ποι κατάστησον ἤ ἡμεῖς μετοικήσομεν εἰς ἕτερον τόπον.

ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί δ' ὑμᾶς δεινόν ἐργάζεται ὁμόνεκρος ὤν;

ΚΡΟΙΣΟΣ. 'Επειδάν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καί στένωμεν μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μέν οὑτοσί τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλλος δέ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγώ δέ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελᾷ καί ἐξονειδίζει ἀνδράποδα καί καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίοτε δέ καί ᾄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τάς οἰμωγάς, καί ὅλως λυπηρός ἐστι.

ΠΛΟΥΤΩΝ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ. 'Αληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γάρ αὐτούς ἀγεννεῖς καί ὀλεθρίους ὄντας.

ΠΛΟΥΤΩΝ. 'Αλλ' οὐ χρή.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Καί οὐ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόψηφος ὤν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἄν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Καί μήν, ὦ κάκιστοι Λυδῶν καί Φρυγῶν καί 'Ασσυρίων, οὕτω γιγνώσκετε ὡς, ἔνθα ἄν ἴητε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καί κατᾴδων καί καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣΟΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Οὔκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἅ ὑμεῖς ἐποιεῖτε, προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες καί ἐλευθέροις ἀνδράσιν ἐντρυφῶντες καί τοῦ θανάτου τό παράπαν οὐ μνημονεύοντες.

(Λουκιανού Νεκρικοί Διάλογοι: Πλούτων ή Κατά Μενίππου)

κείμενο	**μετάφραση**
ΚΡΟΙ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, τουτονί Μένιππον τόν κύνα	ΚΡΟΙ. Δεν ανεχόμαστε, Πλούτωνα, το Μένιππο αυτόν εδώ το σκύλο, (τον κυνικό φιλόσοφο),
παροικοῦντα·	να κατοικεί δίπλα μας·
ὥστε ἤ κατάστησον ἐκεῖνόν ποι	γι' αυτό ή να εγκαταστήσεις εκείνον κάπου (αλλού)
ἤ ἡμεῖς μετοικήσομεν	ή εμείς θα πάμε να κατοικήσουμε
εἰς ἕτερον τόπον.	σε άλλο μέρος.
ΠΛΟΥ. Τί δέ δεινόν ὑμᾶς ἐργάζεται ὤν ὁμόνεκρος;	ΠΛΟΥ. Και τι κακό σας κάνει, αφού είναι μαζί με σας νεκρός;
ΚΡΟΙ. 'Επειδάν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καί στένωμεν	ΚΡΟΙ. Όταν εμείς θρηνούμε (κλαίμε) και αναστενάζουμε,
μεμνημένοι τῶν ἄνω,	γιατί θυμόμαστε τα πράγματα στον πάνω κόσμο,
οὑτοσί μέν Μίδας τοῦ χρυσίου,	αυτός εδώ ο Μίδας το χρυσάφι του,
Σαρδανάπαλλος δέ τῆς πολλῆς τρυφῆς,	ο Σαρδανάπαλος τις πολλές απολαύσεις

ἐγώ δέ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν,
ἐπιγελᾷ καί ἐξονειδίζει
ἀποκαλῶν ἡμᾶς
ἀνδράποδα καί καθάρματα,
ἐνίοτε δέ καί ᾄδων
ἐπιταράττει τάς οἰμωγάς ἡμῶν,
καί ὅλως ἐστί λυπηρός.
ΠΛΟΥ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;
ΜΕΝ. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων·
μισῶ γάρ αὐτούς
ὄντας ἀγεννεῖς καί ὀλεθρίους.
ΠΛΟΥ. Ἀλλ' οὐ χρή.
ΜΕΝ. Καί οὐ μωραίνεις, ὦ Πλούτων,
ὢν ὁμόψηφος
τοῖς στεναγμοῖς τούτων;
ΠΛΟΥ. Οὐδαμῶς,
ἀλλ' οὐκ ἄν ἐθέλοιμι
ὑμᾶς στασιάζειν.
ΜΕΝ. Καί μήν, ὦ κάκιστοι
Λυδῶν καί Φρυγῶν καί Ἀσσυρίων,
οὕτω γιγνώσκετε ὡς,
ἔνθα ἄν ἴητε,
ἀκολουθήσω ἀνιῶν
καί κατᾴδων καί καταγελῶν.

ΚΡΟΙ. Οὐχ ὕβρις ταῦτα;
ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλά ὕβρις ἦν ἐκεῖνα,
ἅ ἐποιεῖτε ὑμεῖς,
ἀξιοῦντες προσκυνεῖσθαι
καί ἐντρυφῶντες ἐλευθέροις ἀνδράσιν
καί οὐ μνημονεύοντες τό παράπαν
τοῦ θανάτου.

και εγώ ο Κροίσος, τους θησαυρούς μου,
(*μας*) περιγελάει και (*μας*) βρίζει
αποκαλώντας μας
δούλους και καθάρματα («τιποτένιους»),
και μερικές φορές μάλιστα τραγουδώντας
ταράζει πιο πολύ τους θρήνους μας,
και γενικά είναι ενοχλητικός.
ΠΛΟΥ. Τι είναι αυτά που λένε, Μένιππε;
ΜΕΝ. Αλήθεια (είναι), Πλούτωνα·
γιατί τους μισώ,
επειδή είναι πρόστυχοι και πρόξενοι συμφοράς.
ΠΛΟΥ. Δεν πρέπει όμως (ενν. *να τους μισείς*).
ΜΕΝ. Και δε γίνεσαι ανόητος, Πλούτωνα,
όντας σύμφωνος (με το να συμμερίζεσαι)
με τους αναστεναγμούς τους;
ΠΛΟΥ. Καθόλου δε συμφωνώ,
αλλά δε θα ήθελα
εσείς να μαλώνετε.
ΜΕΝ. Και όμως, πανάθλιοι
μεταξύ των Λυδών και Φρυγών και Ασσυρίων,
έτσι να το ξέρετε ότι,
οπουδήποτε πηγαίνετε,
θα 'ρχομαι από κοντά σας ενοχλώντας
και τραγουδώντας δυνατά και περιγελώντας σας.
ΚΡΟΙ. Δεν (*είναι*) αυθάδεια (*όλα*) αυτά;
ΜΕΝ. Όχι, αλλά αυθάδεια ήταν εκείνα,
που κάνατε εσείς,
αξιώνοντας να (*σας*) προσκυνάνε*
και ξευτελίζοντας ελεύθερους ανθρώπους
και λησμονώντας ολωσδιόλου
το θάνατο.

Λεξιλόγιο

οὐ φέρομεν = δεν υποφέρουμε, δεν ανεχόμαστε (του ρήμ. **φέρω**).

τουτονί = αυτόν εδώ (τοῦτον + ί, που λέγεται δεικτικό).

τόν κύνα = το σκύλο, τον κυνικό φιλόσοφο.

παροικοῦντα (κατηγορ. μετ.) = να κατοικεί δίπλα μας (του ρήμ. **παροικῶ**).

ποι = κάπου (αλλού).

κατάστησον = να εγκαταστήσεις, να τοποθετήσεις (του ρήμ. **καθίστημι**).

μετοικήσομεν = θα πάμε να κατοικήσουμε, θα αλλάξουμε διαμονή.

τί δεινόν ἐργάζεται = τι κακό κάνει (του ρήμ. **ἐργάζομαί τινά τι**).

ὁμόνεκρος = μαζί με άλλον νεκρός (εδώ: μαζί με σας νεκρός).

ἐπειδάν = όταν, κάθε φορά που... (ἐπειδή + ἄν).

οἰμώζωμεν = (όταν) θρηνούμε (του ρήμ. **οἰμώζω**).

στένωμεν = (όταν) αναστενάζουμε (του ρήμ. **στένω**).

μεμνημένοι τῶν ἄνω = γιατί θυμόμαστε τα πράγματα στον πάνω κόσμο.

* Μετατρέπουμε στη μετάφραση την παθητική σύνταξη σε ενεργητική. Κατά λέξη: να δέχεστε προσκυνήματα.

Οχι

ούτοσί = αυτός εδώ (οὗτος + ί, δεικτικό).

ἡ τρυφή = η απόλαυση, οι απολαύσεις.

ἐπιγελᾷ = περιγελάει (του ρήμ. **ἐπιγελῶ**).

ἐξονειδίζει = κακολογεί, βρίζει (του ρήμ. **ἐξονειδίζω**).

ἀνδράποδον = δούλος (κυρίως: αυτός που αιχμαλωτίστηκε στον πόλεμο και πουλήθηκε ως δούλος).

ἐνίοτε = πότε πότε, μερικές φορές.

ᾄδων (τροπ. μετ.) = τραγουδώντας (του ρήμ. **ᾄδω**).

ἐπιταράττει = ταράζει πιο πολύ (του ρήμ. **ἐπιταράττω**).

καί ὅλως = και γενικά.

λυπηρός = ενοχλητικός, αυτός που προκαλεί λύπη.

φασίν = λένε (του ρήμ. **φημί**).

ἀγεννής (ὁ, ἡ) **-τό -ές** = πρόστυχος (κατά κυριολεξία: αυτός που έχει ταπεινή καταγωγή).

ὀλέθριος = πρόξενος συμφοράς.

οὐ χρή (ενν. μισεῖν) = δεν πρέπει (να τους μισείς).

μωραίνεις = γίνεσαι ανόητος (του ρήμ. **μωραίνω**).

ὁμόψηφος = αυτός που είναι σύμφωνος με κάποιον, που δίνει την ίδια ψήφο.

οὐδαμῶς = με κανένα τρόπο.

οὐκ ἄν ἐθέλοιμι = δε θα ήθελα, δε θέλω (του ρήμ. **ἐθέλω** ή **θέλω**).

στασιάζειν (τελικό απαρέμφ.) = να μαλώνετε, να επαναστατείτε (του ρήμ. **στασιάζω**).

καί μήν = και όμως, αλήθεια.

γιγνώσκετε = να το ξέρετε (του ρήμ. **γιγνώσκω**).

ἔνθα ἄν ἴητε = οπουδήποτε πηγαίνετε, όπου κι αν πάτε (του ρήμ. **ἔρχομαι - εἶμι**).

ἀνιῶν (τροπ. μετ.) = ενοχλώντας, στενοχωρώντας (του ρήμ. **ἀνιῶ**).

κατᾴδων (τροπ. μετ.) = τραγουδώντας δυνατά (του ρήμ. **κατᾴδω,** κατά + ᾄδω).

καταγελῶν (τροπ. μετ.) = περιγελώντας, γελώντας σε βάρος σας (του ρήμ. **καταγελῶ**).

ὕβρις = αλαζονεία, αυθάδεια.

οὐκ (ενν. ἔστι ταῦτα ὕβρις) = όχι, δεν (είναι αυτά αυθάδεια).

προσκυνεῖσθαι (τελικό απαρέμφ.) = να προσκυνείστε, να είστε αντικείμενο προσκυνήσεως. Η ν.ε. γλώσσα προτιμάει τις ενεργητικές εκφράσεις. Έτσι: να σας προσκυνάνε (του ρήμ. **προσκυνοῦμαι**).

ἀξιοῦντες (τροπ. μετ.) = έχοντας την αξίωση, αξιώνοντας (του ρήμ. **ἀξιῶ**).

ἐντρυφῶντες (τροπ. μετ.) = εξευτελίζοντας, περιπαίζοντας (του ρήμ. **ἐντρυφῶ**).

τό παράπαν = ολωσδιόλου.

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συνηρημένα ρήματα).*

φέρομεν: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσ., του **φέρω.** ΠΡΤ **ἔφερον.** ΜΕΛ **οἴσω.** ΑΟΡ **ἤνεγκα (α΄)** και **ἤνεγκον (β΄).** ΠΡΚ **ἐνήνοχα.** ΥΠΡ **ἐνηνόχειν.**

ὦ Πλούτων: ουσιασ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, κλητ. ενικ., του ουσιασ. **ὁ Πλούτων** (ωνος).

τουτονί (τοῦτον + ί, δεικτικό): δεικτ. αντων., αρσεν., γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **οὑτοσί, αὑτηί, τουτί** (οὗτος + ί, αὕτη + ί, τοῦτο + ί).

τόν κύνα: ουσιασ. Γ΄ κλίσης (μεταπλαστό), αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ κύων** (γεν: τοῦ κυνός).

* **παροικοῦντα** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **παροικέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **παρῴκουν.** ΜΕΛ **παροικήσω.** ΑΟΡ **παρῴκησα.** ΠΡΚ **παρῴκηκα.** ΥΠΡ **παρῳκήκειν.**

ἐκεῖνον: δεικτ. αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **ἐκεῖνος -η -ο.**

ποι: τοπικό επίρρημα.

κατάστησον: ρήμα, προστακτ. αορ., ενεργ. φωνής, β΄ ενικ. προσώπου, του **καθίστημι** (κατά + ἵστημι). ΠΡΤ **καθίστην.** ΜΕΛ **καταστήσω.** ΑΟΡ **κατέστησα.**

ἡμεῖς: προσωπ. αντων., α΄ προσώπου, ονομαστ. πληθυντ., της αντων. **ἐγώ, σύ.**

* **μετοικήσομεν:** ρήμα, οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **μετοικέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **μετῴκουν.** ΜΕΛ **μετοικήσω.** ΑΟΡ **μετῴκησα.** ΠΡΚ **μετῴκηκα.** ΥΠΡ **μετῳκήκειν.**

ἕτερον: αόριστη επιμερ. αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **ἕτερος -α -ον.**

τί: ερωτημ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (γεν: τίνος).

ἐργάζεται: ρήμα οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἐργάζομαι.** ΠΡΤ **εἰ(ἠ)ργαζόμην.** ΜΕΛ **ἐργάσομαι** και Παθ. **ἐργασθήσομαι.**

ΑΟΡ εἰ(ή)ργασάμην και Παθ. εἰργάσθην. ΠΡΚ. εἴργασμαι. ΥΠΡ εἰργάσμην.

ὁμόνεκρος: επίθ. δευτερόκλιτο, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του επιθ. **ὁ ἡ ὁμόνεκρος, τό -ον** (ὁμοῦ + νεκρός).

ὤν: μετχ., ενεστ., αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **εἰμί**. ΠΡΤ **ἦ** και **ἦν**. ΜΕΛ. **ἔσομαι**. ΑΟΡ **ἐγενόμην**. ΠΡΚ **γέγονα**. ΥΠΡ **ἐγεγόνειν**.

οἰμώζωμεν: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **οἰμώζω**.

στένωμεν: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **στένω**.

μεμνημένοι: μετχ. παρακ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. πληθυντ., του ρήμ. **μιμνήσκομαι**. ΠΡΤ **ἐμιμνησκόμην**. ΜΕΛ **μνήσομαι** και Παθ. **μνησθήσομαι**. ΑΟΡ **ἐμνήσθην**. ΠΡΚ **μέμνημαι**. ΥΠΡ **ἐμεμνήμην**.

ἄνω: τοπικό επίρρημα (συγκρ: **ἀνωτέρω**. υπερθ: **ἀνωτάτω**).

οὑτοσί: βλέπε παραπάνω, λέξη **τουτονί**.

πολλῆς: επίθ. ανώμαλο, θηλ. γένους, γεν. ενικ., του επιθ. **ὁ πολύς, ἡ πολλή, τό πολύ** (συγκρ: **ὁ ἡ πλέων, τό πλέον** και **ὁ ἡ πλείων, τό πλεῖον**. υπερθ: **ὁ πλεῖστος, ἡ -η, τό -ον**).

☆ **ἐπιγελᾷ:** ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του **ἐπιγελάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐπεγέλων**. ΜΕΛ **ἐπιγελάσομαι**. ΑΟΡ **ἐπεγέλασα**.

ἐξονειδίζει: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἐξονειδίζω** (ἐξ + ὀνειδίζω). ΠΡΤ **ἐξωνείδιζον**. ΜΕΛ **ἐξονειδιῶ**. ΑΟΡ **ἐξωνείδισα**. ΠΡΚ **ἐξωνείδικα**.

καθάρματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (οδοντικόληκτο), ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **τό κάθαρμα** (-ατος).

☆ **ἀποκαλῶν:** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀποκαλέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἀπεκάλουν**. ΜΕΛ **ἀποκαλῶ** [ἀποκαλέσω]. ΑΟΡ **ἀπεκάλεσα**. ΠΡΚ **ἀποκέκληκα**. ΠΡΚ **ἀπεκεκλήκειν**.

ᾄδων: μετχ. ενεστ., ενεργ., φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ᾄδω**. ΠΡΤ **ᾖδον**. ΜΕΛ [**ᾄσω**] και **ᾄσομαι**. ΑΟΡ **ᾖσα**. ΠΡΚ [**ᾖκα**]. ΥΠΡ [**ᾔκειν**]. Παράγεται από το ποιητ. **ἀείδω** (ἀοιδός).

ἐπιταράττει: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἐπιταράττω** (ἐπί + ταράττω). ΠΡΤ **ἐπετάραττον**. ΜΕΛ **ἐπιταράξω**. ΑΟΡ **ἐπετάραξα**. ΠΡΚ [**ἐπιτετάραχα**].

τί: ερωτημ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (γεν: τίνος).

ταῦτα: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο**.

φασίν: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **φημί**. ΠΡΤ **ἔφην**. ΜΕΛ **φήσω** (**λέξω** και **ἐρῶ**). ΑΟΡ **ἔφησα** (**ἔλεξα** και **εἶπα** και **εἶπον**). ΠΡΚ **εἴρηκα**. ΥΠΡ **εἰρήκειν**.

ἀληθῆ: επίθ. τριτόκλιτο (σιγμόληκτο), ουδετ. γένους, ονομαστ. πληθυντ. του επιθ. **ὁ ἡ ἀληθής, τό ἀληθές** (ἀ στερ. + λήθω, λανθάνω).

☆ **μισῶ:** ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **μισέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐμίσουν**. ΜΕΛ **μισήσω**. ΑΟΡ **ἐμίσησα**. ΠΡΚ **μεμίσηκα**.

ἀγεννεῖς: επίθ. τριτόκλιτο (σιγμόληκτο), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του επιθ. **ὁ, ἡ ἀγεννής, τό ἀγεννές**.

ὄντας: μετχ. ενεστ., αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ρήμ. **εἰμί** (βλέπε παραπάνω, λέξη: **ὤν**).

χρή: ρήμα απρόσωπο, οριστ. ενεστ., γ΄ ενικ. προσώπου. ΠΡΤ **ἐχρῆν** και **χρῆν**. ΜΕΛ **χρήσει**. ΑΟΡ **ἔχρησε**.

μωραίνεις: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β΄ ενικ. προσώπου, του **μωραίνω**.

ὁμόψηφος: επίθ. δευτερόκλιτο, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθ. **ὁ ἡ ὁμόψηφος, τό -ον** (ὁμοῦ + ψῆφος).

οὐδαμῶς: επίρρ. τροπικό (οὐδέ + ἀμός ή ἁμός).

ἐθέλοιμι: ρήμα ευκτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **(ἐ)θέλω**. ΠΡΤ **ἤθελον**. ΜΕΛ **(ἐ)θελήσω**. ΑΟΡ **ἠθέλησα**. ΠΡΚ **ἠθέληκα** και [**τεθέληκα**]. ΥΠΡ **ἠθελήκειν** και [**ἐτεθελήκειν**].

στασιάζειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **στασιάζω**. ΠΡΤ **ἐστασίαζον**. ΜΕΛ **στασιάσω**. ΑΟΡ **ἐστασίασα**. ΠΡΚ **ἐστασίακα**.

κάκιστοι: επίθ. υπερθ. βαθμού, αρσεν. γένους, κλητ. πληθυντ., του επιθ. **κάκιστος, -η, -ον** (θετικός: **κακός, ή, -όν**. συγκρ: **ὁ ἡ κακίων, τό κάκιον**).

Φρυγῶν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ., του ονόμ. **οἱ Φρύγες (ὤν)**.

οὕτω: δεικτ. επίρρημα (αντων: οὗτος).

γιγνώσκετε: ρήμα προστακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **γιγνώσκω**. ΠΡΤ **ἐγίγνωσκον**. ΜΕΛ **γνώσομαι**. ΑΟΡ **ἔγνων**. ΠΡΚ **ἔγνωκα**. ΥΠΡ **ἐγνώκειν**.

ἔνθα: αναφορ. τοπικό επίρρημα.

ἄν: αοριστολογικό μόριο.

ἴητε: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἔρχομαι**. ΠΡΤ **ᾖα** και **ᾔειν**. ΜΕΛ εἶμι ΑΟΡ **ἦλθον**. ΠΡΚ **ἐλήλυθα**. ΥΠΡ **ἐληλύθειν**.

☆ **ἀκολουθήσω:** ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **ἀκολουθέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἠκολούθουν**. ΜΕΛ **ἀκο-**

όχι

λουθήσω. ΑΟΡ **ἠκολούθησα.** ΠΡΚ **ἠκολούθηκα.** ΥΠΡ **ἠκολουθήκειν.**

★ **ἀνιῶν:** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀνιάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ **ἠνίων.** ΜΕΛ **ἀνιάσω.** ΑΟΡ **ἠνίασα.** ΠΡΚ [**ἠνίακα**].

κατᾴδων: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του κατᾴδω (κατά + ᾄδω). Βλέπε παραπάνω, λέξη: **ᾄδων.**

★ **καταγελῶν:** μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του **καταγελάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). Βλέπε παραπάνω, λέξη **ἐπιγελᾷ.**

ὕβρις: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), θηλ. γένους, ονομαστ. ενικ., του ονόμ. **ἡ ὕβρις** (-εως).

ἦν: ρήμα οριστ. παρατ., γ΄ ενικ. προσώπου, του **εἰμί.**

ἅ: αναφορ. αντων. ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

★ **ἐποιεῖτε:** ρήμα οριστ. παρατ, ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ποιέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐποίουν.** ΜΕΛ **ποιήσω.** ΑΟΡ **ἐποίησα.** ΠΡΚ **πεποίηκα.** ΥΠΡ **ἐπεποιήκειν.**

★ **προσκυνεῖσθαι:** απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήματος **προσκυνέομαι -οῦμαι** (συνηρ. β΄ τάξης). ΜΕΛ. Παθ. [**προσκυνηθήσομαι**]. ΑΟΡ Παθ. [**προσεκυνήθην**]. ΠΡΚ [**προσκεκύνημαι**]. Ετυμ: **πρός** + **κυνέω -ῶ** (= ασπάζομαι, φιλῶ).

★ **ἀξιοῦντες:** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **ἀξιόω -ῶ** (συνηρ. γ΄ τάξης). ΠΡΤ **ἠξίουν.** ΜΕΛ **ἀξιώσω.** ΑΟΡ **ἠξίωσα.** ΠΡΚ **ἠξίωκα.** ΥΠΡ **ἠξιώκειν.**

ἀνδράσιν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτικής πληθυντ., του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (γεν. τοῦ ἀνδρός).

★ **ἐντρυφῶντες:** μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **ἐντρυφάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΑΟΡ **ἐνετρύφησα.** ΠΡΚ **ἐντετρύφηκα.**

μνημονεύοντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **μνημονεύω.** ΠΡΤ **ἐμνημόνευον.** ΜΕΛ **μνημονεύσω.** ΑΟΡ **ἐμνημόνευσα.** ΠΡΚ **ἐμνημόνευκα** και μτγν. [**μεμνημόνευκα**].

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

φέρομεν: φέρομεν, ἐφέρομεν, οἴσομεν, ἠνέγκαμεν και ἠνέγκομεν, ἐνηνόχαμεν, ἐνηνόχεμεν.

παροικοῦντα: παροικοῦντα, παροικήσοντα, παροικήσαντα, παρῳκηκότα.

κατάστησον: καθίστη, κατάστησον.

μετοικήσομεν: μετοικοῦμεν, μετῳκοῦμεν, μετοικήσομεν, μετῳκήσαμεν, μετῳκήκαμεν, μετῳκήκεμεν.

ἐργάζεται: ἐργάζεται, εἰ(ή)ργάζετο, ἐργάσεται - ἐργασθήσεται, εἰ(ή)ργάσατο - εἰργάσθη, εἴργασται, εἴργαστο.

ὤν: ὤν, ἐσόμενος, γενόμενος, γεγονώς.

μεμνημένοι: μιμνησκόμενοι, μνησόμενοι – μνησθησόμενοι, μνησθέντες, μεμνημένοι.

ἐπιγελᾷ: ἐπιγελᾷ, ἐπεγέλα, ἐπιγελάσεται και [ἐπιγελάσει], ἐπεγέλασε.

ἐξονειδίζει: ἐξονειδίζει, ἐξωνείδιζε, ἐξονειδιεῖ, ἐξωνείδισε, ἐξωνείδικε.

ἀποκαλῶν: ἀποκαλῶν, ἀποκαλῶν, ἀποκαλέσας, ἀποκεκληκώς.

ᾄδων: ᾄδων, ᾀσόμενος, ᾄσας.

ἐπιταράττει: ἐπιταράττ(σσ)ει, ἐπετάραττ(σσ)ε, ἐπιταράξει, ἐπετάραξε, [ἐπιτετάραχε(ν)] και <ἐπιταράξας ἔχει>, ἐπετεταράχει.

ἐστί: ἐστί, ἦν, ἔσται, ἐγένετο, γέγονε(ν), ἐγεγόνει.

φασίν: φασίν, ἔφασαν, φήσουσιν, ἔφησαν.

μισῶ: μισῶ, ἐμίσουν, μισήσω, ἐμίσησα, μεμίσηκα.

ὄντας: ὄντας, ἐσομένους, γενομένους, γεγονότας.

χρή: χρή και χρεών ἐστι, ἐχρῆν και χρῆν και <χρεών ἦν>, χρήσει; ἔχρησε.

μωραίνεις: μωραίνεις, <μωρανεῖς>, <ἐμώρανας>.

ἐθέλοιμι: ἐθέλοιμι και θέλοιμι, ἐθελήσοιμι, ἐθελήσαιμι και <θελήσαιμι>, ἠθεληκώς εἴην.

στασιάζειν: στασιάζειν, στασιάσειν, στασιάσαι, ἐστασιακέναι.

γιγνώσκετε: γιγνώσκετε, γνῶτε, ἐγνωκότες ἔστε.

ἴητε: ἴητε, ἔλθητε, ἐληλυθότες ἦτε.

ἀκολουθήσω: ἀκολουθῶ, ἠκολούθουν, ἀκολουθήσω, ἠκολούθησα, ἠκολούθηκα.

ἀνιῶν: ἀνιῶν, ἀνιάσων, ἀνιάσας, [ἠνιακώς].

κατᾴδων: κατᾴδων, κατᾳσόμενος, κατᾴσας.

καταγελῶν: καταγελῶν, καταγελασόμενος και [καταγελάσων], καταγελάσας.

ἐποιεῖτε: ποιεῖτε, ἐποιεῖτε, ποιήσετε, ἐποιή-

σατε, πεποιήκατε, ἐπεποιήκετε και πεποιηκότες ἦτε.

προσκυνεῖσθαι: προσκυνεῖσθαι, [προσκυνηθήσεσθαι], [προσκυνηθῆναι], [προσκεκυνῆσθαι].

ἀξιοῦντες: ἀξιοῦντες, ἀξιώσοντες, ἀξιώσαντες, ἠξιωκότες.

ἐντρυφῶντες: ἐντρυφῶντες, –, ἐντρυφήσαντες, ἐντετρυφηκότες.

μνημονεύοντες: μνημονεύοντες, μνημονεύσοντες, μνημονεύσαντες, ἐμνημονευκότες.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

φέρομεν: φέρομεν, φέρωμεν, φέροιμεν, φέρειν - φέρων, φέρουσα, φέρον.

κατάστησον: κατέστησας, καταστήσῃς, καταστήσαις ή καταστήσειας, κατάστησον, καταστῆσαι - καταστήσας, καταστήσασα, καταστῆσαν.

μετοικήσομεν: μετοικήσομεν, μετοικήσοιμεν, μετοικήσειν - μετοικήσων, μετοικήσουσα, μετοικῆσον.

ἐργάζεται: ἐργάζεται, ἐργάζηται, ἐργάζοιτο, ἐργαζέσθω, ἐργάζεσθαι – ἐργαζόμενος, ἐργαζομένη, ἐργαζόμενον.

οἰμώζωμεν: οἰμώζομεν, οἰμώζωμεν, οἰμώζοιμεν, οἰμώζειν, οἰμώζων, οἰμώζουσα, οἰμῶζον.

στένωμεν: στένομεν, στένωμεν, στένοιμεν, στένειν – στένων, στένουσα, στένον.

ἐπιγελᾷ: ἐπιγελᾷ, ἐπιγελᾷ, ἐπιγελῴ ή ἐπιγελῴη, ἐπιγελάτω, ἐπιγελᾶν – ἐπιγελῶν, ἐπιγελῶσα, ἐπιγελῶν.

ἐξονειδίζει: ἐξονειδίζει, ἐξονειδίζῃ, ἐξονειδίζοι, ἐξονειδιζέτω, ἐξονειδίζειν, ἐξονειδίζων, ἐξονειδίζουσα, ἐξονειδίζον.

ἐπιταράττει: ἐπιταράττ(σσ)ει, ἐπιταράττ(σσ)ῃ, ἐπιταράττ(σσ)οι, ἐπιταραττ(σσ)έτω, ἐπιταράττ(σσ)ειν – ἐπιταράττ(σσ)ων, ἐπιταράττ(σσ)ουσα, ἐπιταράττ(σσ)ον.

ἐστί: ἐστί(ν), ᾖ, εἴη, ἔστω, εἶναι - ὤν, οὖσα, ὄν.

φασίν: φασί(ν), φῶσι, φαίησαν ή φαῖεν, φάναι, φάσκων, φάσκουσα, φάσκον.

μισῶ: μισῶ, μισῶ, μισοῖμι ή μισοίην, – μισεῖν - μισῶν, μισοῦσα, μισοῦν.

χρή: χρή και χρεών ἐστι, <χρῇ> και <χρεών ᾖ>, χρείη και χρεών εἴη, χρεών ἔστω, χρῆναι και χρεών εἶναι, χρεών.

μωραίνεις: μωραίνεις, μωραίνῃς, μωραίνοις, μώραινε, μωραίνειν – μωραίνων, μωραίνουσα, μωραῖνον.

ἐθέλοιμι: ἐθέλω και θέλω, ἐθέλω και θέλω, ἐθέλοιμι και θέλοιμι, ἐθέλειν και θέλειν - ἐθέλων και θέλων, ἐθέλουσα και θέλουσα, ἐθέλον και θέλον.

γιγνώσκετε: γιγνώσκετε, γιγνώσκητε, γιγνώσκοιτε, γιγνώσκετε, γιγνώσκειν - γιγνώσκων, γιγνώσκουσα, γιγνῶσκον.

ἴητε: ἔρχεσθε, ἴητε, ἴοιτε, ἴτε, ἰέναι - ἰών, ἰοῦσα, ἰόν.

ἀκολουθήσω: ἀκολουθήσω, ἀκολουθήσοιμι, ἀκολουθήσειν - ἀκολουθήσων, ἀκολουθήσουσα, ἀκολουθῆσον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Οὐ φέρομεν ... παροικοῦντα: κύρια πρόταση. **φέρομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. **τόν Μένιππον:** αντικ. του ρήμ. **παροικοῦντα:** κατηγορηματική μετχ. από το «φέρομεν» (προσδιορίζει το αντικ. *Μένιππον* που είναι και υποκείμενό της). Μεταφράζεται με το **να**. Συχνά κατηγορηματικές μετοχές εξαρτώνται από ρήματα της σημασίας του **ανέχομαι** (όπως εδώ το *φέρομεν*). **τουτονί:** επιθετ. προσδιορ. **τόν κύνα:** παράθεση στο *«Μένιππον»*. **ὦ Πλούτων:** κλητική προσφώνηση.

2. ὥστε ... κατάστησον: κύρια πρόταση (κύριο συμπέρασμα. Βλέπε συντακτικά θέμ. 24, πρότ. 12 **κατάστησον:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. **ἐκεῖνον:** αντικ. του ρήμ. **ποι:** επιρρ. προσδιορ. τόπου.

3. ἤ ἡμεῖς μετοικήσομεν ... τόπον: κύρια πρόταση (όμοια με την πρόταση 2). **μετοικήσομεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. **εἰς τόπον:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση σε τόπο. **ἕτερον:** επιθετ. προσδιορ. στο *«τόπον»*.

4. τί δ' ὑμᾶς ... ἐργάζεται ... ὤν: κύρια πρόταση (ευθεία ερώτηση). **ἐργάζεται:** ρήμα. **Μένιππος:** ενν. υποκ. **ὑμᾶς, δεινόν:** αντικ. του ρήμ. **τί:** επιθετ. προσδιορ. στο *«δεινόν»*. **ὤν:** σε τέτοιες φράσεις με ερώτηση ρητορική (εδώ ισοδυναμεί με άρνηση) τέτοιες μετχ., αν τις δούμε με την τυπική έννοια της ερώτησης, είναι (χρονικό) εναντιωματικές (τι φοβερό σας κάνει, αν και είναι νεκρός μαζί με σας;)˙ αν τις δούμε όμως από τη σκοπιά του πραγματικού νοήματος της φράσης, είναι αιτιολογικές (δεν μπορεί να σας κάνει τίποτε φοβερό, αφού - επειδή είναι νεκρός μαζί με σας). **Μένιππος:** ενν. υποκ. **ὁμόνεκρος:** κατηγορούμενο.

όχι

5. ἐπειδάν ἡμεῖς οἰμώζωμεν: χρονική - υποθετική πρόταση· χρονικοϋποθετικές ονομάζονται όλες οι χρονικές προτάσεις που εκφέρονται με **υποτακτική** + **ἄν** αοριστολογικό· εδώ το *ἄν* βρίσκεται στο **ἐπειδάν** (= **ἐπειδή** + **ἄν**). **οἰμώζωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ.

6. καί (ἐπειδάν) **στένωμεν ... θησαυρῶν:** χρονική - υποθετική πρόταση. **στένωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν υποκ. **μεμνημένοι:** αιτιολογική μετχ. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **τῶν ἄνω:** αντικ. της μετχ. (τα ρήματα που σημαίνουν μνήμη και λήθη συντάσσονται με γενική). **Μίδας, Σαρδανάπαλλος, ἐγώ:** οι ονομαστικές αυτές αναλύουν το υποκ. **ἡμεῖς**· είναι δηλ. μέρη ενός συνόλου. **τοῦ χρυσίου, τῆς** (πολλῆς) **τρυφῆς, τῶν θησαυρῶν:** αντικ. της μετχ. «μεμνημένοι» και επεξηγούν το *«τῶν ἄνω»*. **οὑτοσί:** επιθετ. προσδιορ. στο *«Μίδας»*. **Κροῖσος:** παράθεση στο *«ἐγώ»*.

7. ἐπιγελᾷ: κύρια πρόταση. **ἐπιγελᾷ:** ρήμα. **Μένιππος:** ενν. υποκ.

8. καί ἐξονειδίζει ... ἀποκαλῶν: κύρια πρόταση. **ἐξονειδίζει:** ρήμα. **Μένιππος:** ενν. υποκ. **ἡμᾶς:** αντικ. **ἀποκαλῶν:** τροπική μετχ. **Μένιππος:** ενν. υποκ. **ἡμᾶς:** αντικ. **ἀνδράποδα, καθάρματα:** κατηγορούμενα στο *«ἡμᾶς»*.

9. ἐνίοτε δέ ... οἰμωγάς: κύρια πρόταση. **ἐπιταράττει:** ρήμα. **Μένιππος:** ενν. υποκ. **τάς οἰμωγάς:** αντικ. του ρήμ. **ἡμῶν:** γενική από το *«οἰμωγάς»* (υποκειμενική. Έτσι λέγεται η γενική που γίνεται υποκείμενο, αν τρέψουμε το ουσιαστικό από το οποίο εξαρτάται σε ρήμα· **οἰμώζομεν ἡμεῖς**· βλ. και θέμ. 18 πρότ. 15). **ᾄδων:** τροπική μετχ. **ἐνίοτε:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

10. καί ὅλως λυπηρός ἐστι: κύρια πρόταση. **ἐστι:** ρήμα. **Μένιππος:** ενν. υποκ. **λυπηρός:** κατηγορούμενο. **ὅλως:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου.

11. τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε: κύρια πρόταση (ευθεία ερώτηση). **φασιν:** ρήμα. **οὗτοι:** ενν. υποκ. **ταῦτα:** αντικ. **τί:** κατηγορούμενο. Η φράση είναι σύντομη απόδοση της έκφρασης: **τί ἐστιν ταῦτα ἅ φασιν.**

12. ἀληθῆ, ὦ Πλούτων (ενν. *ἐστί ταῦτα ἤ φασί ταῦτα*): κύρια πρόταση. **ἐστί:** ενν. ρήμα. **ταῦτα:** ενν. υποκ. (αττική σύνταξη). **ἀληθῆ:** κατηγορούμενο. **ὦ Πλούτων:** κλητική προσφώνηση.

13. μισῶ γάρ ... ὄντας: κύρια πρόταση. **μισῶ:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **αὐτούς:** αντικ. **ὄντας:** αιτιολογική μετχ. **αὐτούς:** υποκ. της μετχ. **ἀγεννεῖς, ὀλεθρίους:** κατηγορούμενα στο «αὐτούς».

14. ἀλλ' οὐ χρή (ενν. *μισεῖν αὐτούς*): κύρια πρόταση. **οὐ χρή:** ρήμα (απρόσωπο). **μισεῖν:** ενν. υποκ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **σέ:** ενν. υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **αὐτούς:** ενν. αντικ. του *«μισεῖν»*.

15. καί οὐ μωραίνεις ... στεναγμοῖς: κύρια πρόταση (ευθεία ερώτηση). **μωραίνεις:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. **ὤν:** τροπική ή κατηγορηματική μετχ. **σύ:** ενν. υποκ. της μετχ. **ὁμόψηφος:** κατηγορούμενο στο *«σύ»*. **τοῖς στεναγμοῖς:** δοτική από το *«ὁμόψηφος»*, αντικειμενική· (τα επίθετα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις **ἐν** και **σύν** και το επίρρ. **ὁμοῦ** παίρνουν τέτοια δοτική. (Βλέπε και συντακτικό ΟΕΔΒ, παράγραφος 52,5). **τοῖς τούτων:** επιθετικός προσδιορ. στο *«στεναγμοῖς»*. **τούτων:** γενική από το *«στεναγμοῖς»* (υποκειμενική: **στενάζουσιν οὗτοι.** Βλέπε παραπάνω, πρότ. 9, λέξη *«ἡμῶν»*). **ὦ Πλούτων:** κλητική προσφώνηση.

16. οὐδαμῶς (ενν. *ὁμόψηφός εἰμι*): κύρια πρόταση. **εἰμί:** ενν. ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **ὁμόψηφος:** ενν. κατηγορούμενο. **οὐδαμῶς:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου ή ποσού.

17. ἀλλ' οὐκ ἄν ἐθέλοιμι ... ὑμᾶς: κύρια πρόταση. **οὐκ ἄν ἐθέλοιμι:** ρήμα (δυνητική ευκτική μεταφράζεται με το θα + παρατατικό οριστ.). **ἐγώ:** ενν. υποκ. **στασιάζειν:** αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **ὑμᾶς:** υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία).

18. καί μήν ... γιγνώσκετε: κύρια πρόταση. **γιγνώσκετε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **οὕτω:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου. **ὦ κάκιστοι:** κλητική προσφώνηση. **Λυδῶν, Φρυγῶν, Ἀσσυρίων:** γενικές διαιρετικές από το *«κάκιστοι»*.

19. ὡς – ἀκολουθήσω ... καταγελῶν: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. του *«γιγνώσκετε»* της πρότ. 18. **ἀκολουθήσω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **ἀνιῶν, κατᾴδων, καταγελῶν:** τροπικές μετχ. **ἐγώ:** ενν. υποκ. των μετχ.

20. ἔνθα ἄν ἴητε: δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική πρόταση. Αναφορικές υποθετικές ονομάζονται όλες οι αναφορικές προτάσεις που εκφέρονται με το αοριστολογικό **ἄν** + **υποτ.** Το **ἄν** αυτό

μεταφράζεται με το *-δήποτε*, το *τυχόν*, με άλλους τρόπους ή μένει και αμετάφραστο. **ἦτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ἔνθα:** επιρρ. προσδ. τόπου.

21. ταῦτα οὐχ ὕβρις (ενν. *ἐστίν*): κύρια πρόταση (ευθεία ερώτηση). **ἐστί:** ενν. ρήμα. **ταῦτα:** υποκ. (αττική σύνταξη). **ὕβρις:** κατηγορούμενο.

22. οὔκ (ενν. *ἐστιν ὕβρις ταῦτα*): κύρια πρόταση. **ἐστιν:** ενν. ρήμα **ταῦτα:** ενν. υποκ. (αττική σύνταξη). **ὕβρις:** κατηγορούμενο.

23. ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἐκεῖνα:** υποκ. (αττική σύνταξη). **ὕβρις:** κατηγορούμενο.

24. ἃ ἐποιεῖτε ... μνημονεύοντες: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιορ. το *«ἐκεῖνα»*. **ἐποιεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** υποκ. **ἃ:** σύστοιχο αντικ. (ἃς πράξεις). **ἀξιοῦντες, ἐντρυφῶντες, μνημονεύοντες:** τροπικές μετχ. **ὑμεῖς:** υποκ. των μετχ. **προσκυνεῖσθαι:** αντικ. της μετχ. *«ἀξιοῦντες»*, τελικό απαρέμφ. **ὑμεῖς:** υποκ. του απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **ἀνδράσιν:** αντικ. της μετχ. *«ἐντρυφῶντες»*. **ἐλευθέροις:** επιθετ. προσδιορ. στο *«ἀνδράσιν»*. **τοῦ θανάτου:** αντικ. της μετχ. «μνημονεύοντες» (Το ρήμα σημαίνει μνήμη και συντάσσεται με γενική). **τό παράπαν:** επιρρ. προσδιορ. ποσού.

Νόημα

Το σκηνικό στον Άδη. Ο κυνικός φιλόσοφος Μένιππος κοροϊδεύει και βρίζει με χυδαίο τρόπο, όταν ακούει να αναστενάζουν ο Κροίσος για τους θησαυρούς που έχασε πεθαίνοντας, ο Μίδας για το χρυσάφι του και ο Σαρδανάπαλλος για τις απολαύσεις του. Οι αδιάκοπες ενοχλήσεις του αναγκάζουν τον Κροίσο να παραπονεθεί στον Πλούτωνα, το θεό του Άδη, και να του ζητήσει να μετακομίσει το Μένιππο. Μάταια ο Πλούτωνας προσπαθεί να τους συμφιλιώσει, γιατί ο Μένιππος δηλώνει πως τους μισεί και γι' αυτό δεν πρόκειται να τους αφήσει ήσυχους όπου και να πάνε. Ο Κροίσος χαρακτηρίζει αυθάδεια τη συμπεριφορά του Μένιππου. Τότε ο φιλόσοφος θα χαρακτηρίσει αυθάδεια την αξίωση εκείνων να τους προσκυνούν όλοι και τον εξευτελισμό που έκαναν σε ελεύθερους.

Για το περιεχόμενο

1. Ο Μένιππος «ἐξονειδίζει» τον Κροίσο και την παρέα του για την πρόστυχη ζωή που έκαναν προξενώντας συμφορές και ταπεινώσεις στους συνανθρώπους τους και αγνοώντας το πεπερασμένο της ανθρώπινης ύπαρξης.

2. Ο Κροίσος θεωρεί «ὕβριν» τη σκληρή συμπεριφορά του Μένιππου, που χωρίς έλεος και χωρίς σεβασμό γι' αυτούς που κάποτε είχαν δύναμη, πλούτο και δόξα, τους βρίζει και τους εξευτελίζει. Κατά κάποιο τρόπο για τον Κροίσο είναι «ὕβρις» η συμπεριφορά του Μένιππου, γιατί έρχεται σε αντίθεση προς την κοινωνική τάξη και τα κοινωνικά καθιερωμένα.

Αντίθετα ο Μένιππος θεωρεί «ὕβριν» τη συμπεριφορά που έδειξαν ο Κροίσος και η παρέα του, όσο ζούσαν: παρασυρμένοι από μια δύναμη εφήμερη, δε σκέφτηκαν ότι ο άνθρωπος και η ανθρώπινη εξουσία έχει όρια, ότι ο θάνατος δίνει ένα τέλος στη ζωή και σε όποια πρόσκαιρη υπεροχή, δε σεβάστηκαν τους άλλους ελεύθερους ανθρώπους, δεν υπολόγισαν ότι κοινή είναι η μοίρα τους, ότι έχουν ίσα δικαιώματα για μια αξιοπρεπή ζωή. Δηλαδή για το Μένιππο «ὕβρις» είναι η απληστία, η έλλειψη του μέτρου στις ανθρώπινες εκδηλώσεις (η έλλειψη μετριοπάθειας, εγκράτειας) και η έλλειψη σεβασμού προς την ανθρώπινη προσωπικότητα.

όχι

A2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) Διά τί γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τά κακά, ὅτι ἐστίν κακά, ὅμως αὐτά **ποιεῖ;**	Γιατί, ενώ γνωρίζει ο άνθρωπος τα κακά, ότι είναι κακά, όμως τα **κάνει;**
Ἐπειδή **ἡττᾶται** *ὑπό τῆς ἡδονῆς.*	Επειδή **νικιέται** από την ηδονή.
β) **Εὐλαβοῦ** *τάς διαβολάς, κἄν ὦσι ψευδεῖς.*	**Να φοβάσαι** τις συκοφαντίες, κι αν ακόμα είναι ψεύτικες (ψέματα).
γ) Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀγγέλους	Οι Λακεδαιμόνιοι, στέλνοντας αγγελιοφόρους,
ἠξίουν *μή τειχίζειν τήν πόλιν.*	**αξίωναν** να μην τειχίζουν την πόλη.
δ) Ἐπεί Θηβαῖοι διέβησαν εἰς Εὔβοιαν,	Αφού οι Θηβαίοι πέρασαν στην Εύβοια,
ἐπειρῶντο καταδουλοῦσθαι *τάς πόλεις.*	**προσπαθούσαν να υποδουλώνουν** τις πόλεις.
ε) Ἀνήρ δίκαιός ἐστιν **οὐχ** *ὁ μή* **ἀδικῶν,**	Άνθρωπος δίκαιος είναι **όχι** αυτός **που** δεν **αδικεί,**
ἀλλ' ὅστις δυνάμενος **ἀδικεῖν** *μή βούλεται.*	αλλ' όποιος, ενώ μπορεί **να αδικεί,** δε θέλει (να αδικεί).
στ) Οἱ κύνες **ὑλακτοῦσιν** *ὅν ἄν μή γιγνώσκωσι.*	Τα σκυλιά **γαβγίζουν** οποιονδήποτε δε γνωρίζουν.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) γιγνώσκων: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **γιγνώσκω** (= γνωρίζω). Χρον. αντικ.: Εν. γιγνώσκων, Μέλλ. γνωσόμενος, Αόρ. γνούς, Πρκ. ἐγνωκώς.

ποιεῖ: κάνει.

ἡττᾶται: νικιέται.

β) εὐλαβοῦ: να φοβάσαι.

διαβολάς: αιτ. πληθ. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ διαβολή** (= η συκοφαντία).

κἄν = και αν.

ψευδεῖς: ονομ. πληθ. γένους θηλ. του τριτόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ ψευδής, τό ψευδές** (= ψεύτικος...).

ὦσιν: γ΄ πληθ. ενεστ. υποτακτ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι).

γ) πέμποντες: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **πέμπω** (= στέλνω). Χρον. αντικ.: Εν. πέμποντες, Μέλλ. πέμψοντες, Αόρ. πέμψαντες, Πρκ. πεπομφότες.

ἀγγέλους: αιτ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ ἄγγελος** (= ο αγγελιοφόρος).

τειχίζειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **τειχίζω** (= αποκλείω με τείχος). Χρον. αντικ.: Εν. τειχίζειν, Μέλλ. τειχιεῖν, Αόρ. τειχίσαι, Πρκ. τετειχικέναι.

δ) διέβησαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **διαβαίνω** (= περνώ). Χρον. αντικ.: Εν. διαβαίνουσι, Πρτ. διέβαινον, Μέλλ. διαβήσονται, Αόρ. β΄ διέβησαν, Πρκ. διαβεβήκασι, Υπρ. διεβεβήκεσαν.

καταδουλοῦσθαι: να υποδουλώνουν τελείως.

ε) ὅστις: ονομ. εν. γένους αρσ. της αναφορικής αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (= ο οποίος...).

δυνάμενος: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **δύναμαι** (= μπορώ). Εν. δυνάμενος, Μέλλ. δυνησόμενος, Αόρ. δυνηθείς, Πρκ. δεδυνημένος.

βούλεται: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι** (= θέλω).

στ) κύνες: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. **ὁ κύων** (τοῦ κυνός) (= ο σκύλος).

ὑλακτοῦσιν = γαβγίζουν.

γιγνώσκωσι: γ΄ πληθ. πρόσωπο ενεστ. υποτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **γιγνώσκω** (= γνωρίζω).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων.

α) ποιεῖ (ποιέ-ει): ρήμα συνηρημένο β΄ τάξης, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ποιέω -ῶ.**

ἡττᾶται (ἡττά -εται): ρήμα συνηρημένο α΄ τάξης, οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἡττάομαι -ῶμαι.**

β) εὐλαβοῦ (εὐλαβέ-ου): ρήμα συνηρημένο β΄ τάξης, προστ. ενεστ., μέσης φωνής, β΄ ενικ. προσώπου, του **εὐλαβέομαι -οῦμαι.**

γ) ἠξίουν (ἠξίο -ον): ρήμα συνηρημένο γ΄ τά-

ξης, οριστ. παρατατ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀξιόω -ῶ.**

δ) ἐπειρῶντο (ἐπειρά -οντο): ρήμα συνηρημένο α΄ τάξης, οριστ. παρατατ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **πειράομαι -ῶμαι.**

καταδουλοῦσθαι (καταδουλό-εσθαι): απαρέμφ. ενεστώτα, μέσης φωνής, του συνηρημένου ρήμ. γ΄ τάξης **καταδουλόομαι -οῦμαι** (κατά + δουλοῦμαι).

ε) ἀδικῶν: μετχ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του συνηρημένου ρήμ. β΄ τάξης **ἀδικέω-ῶ.**

ἀδικεῖν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του συνηρημένου ρήμ. β΄ τάξης **ἀδικέω -ῶ.**

στ) ὑλακτοῦσιν (ὑλακτέ -ουσιν): ρήμα συνηρημένο β΄ τάξης, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὑλακτέω -ῶ** (= γαβγίζω, μιλάω άπρεπα).

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. διά τί γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τά κακά – ὅμως αὐτά ποιεῖ: κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ποιεῖ:** ρήμα. **ὁ ἄνθρωπος:** υποκ. **γιγνώσκων:** εναντιωματική μτχ. με υποκ. *ὁ ἄνθρωπος*. **τά κακά:** αντικ. της μτχ. σε αιτιατική πτώση (κανονικά το *κακά* έπρεπε να είναι στην επόμενη πρόταση ως υποκ. του *εἰσί*· το φαινόμενο αυτό λέγεται **πρόληψη**). Αντικ. της μτχ. είναι και η πρότ. 2. **διά τί:** εμπρόθ. προσδιορ. της αιτίας. **αὐτά** (δηλ. *τα κακά*): επαναληπτική αντωνυμία ως αντικ. του *ποιεῖ*.

2. ὅτι κακά ἐστιν: δευτερ. ειδική πρόταση, ως αντικ. στο *γιγνώσκων* της πρότ. 1. **ἐστιν:** ρήμα. **τά κακά:** ενν. ως υποκ., αττική σύνταξη. **κακά:** κατηγορ. στο υποκ.

3. ἐπειδή ἡττᾶται ὑπό τῆς ἡδονῆς: δευτερ. αιτιολογική πρόταση. **ἡττᾶται:** ρήμα. **ὁ ἄνθρωπος:** ενν. ως υποκ. **ὑπό τῆς ἡδονῆς:** ποιητικό αίτιο, γιατί το ρήμα *ἡττᾶται* έχει παθητική σημασία.

β) 1. εὐλαβοῦ τάς διαβολάς: κύρια πρόταση. **εὐλαβοῦ:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **τάς διαβολάς:** αντικ.

2. κἄν ψευδεῖς ὦσιν: δευτερ. εναντιωματική-παραχωρητική πρόταση. **ὦσιν:** ρήμα. **αἱ διαβολαί:** ενν. ως υποκ. **ψευδεῖς:** κατηγορ. στο υποκ.

γ) οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμποντες ἀγγέλους... τήν πόλιν: κύρια πρόταση. **ἠξίουν:** ρήμα. **οἱ Λακεδαιμόνιοι:** υποκ. **(μή) τειχίζειν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **τούτους:** ενν. ως υποκ. του *τειχίζειν*, **ετεροπροσωπία. τήν πόλιν:** αντικ. του *τειχίζειν*. **πέμποντες:** χρονικοτροπική μτχ. με υποκ. το *Λακεδαιμόνιοι*. **ἀγγέλους:** αντικ. της μτχ.

δ) 1. ἐπεί Θηβαῖοι εἰς Εὔβοιαν διέβησαν: δευτερ. χρονική πρόταση. **διέβησαν:** ρήμα. **Θηβαῖοι:** υποκ. **εἰς Εὔβοιαν:** εμπρόθ. προσδιορ. κατεύθυνσης.

2) ἐπειρῶντο καταδουλοῦσθαι τάς πόλεις: κύρια πρόταση. **ἐπειρῶντο:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. ως υποκ. **καταδουλοῦσθαι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. ως υποκ. και στο απαρέμφ. **(ταυτοπροσωπία). τάς πόλεις:** αντικ. στο απαρέμφ.

ε) 1. ἀνήρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μή ἀδικῶν: κύρια πρόταση. **ἐστιν:** ρήμα. **ὁ μή ἀδικῶν:** υποκ. επιθετική μτχ. (δεύτερο υποκ. του *ἐστί* καταφατικά τιθέμενο είναι η παρακάτω αναφορική πρότ.). **ἀνήρ:** κατηγορ. στο υποκ. **δίκαιος:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἀνήρ*.

2. ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μή βούλεται: δευτερ. αναφορική πρόταση. **βούλεται:** ρήμα. **ὅστις:** υποκ. **ἀδικεῖν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. με υποκ. το *ὅστις*, **ταυτοπροσωπία. δυνάμενος:** εναντιωματική μτχ. με υποκ. το *ὅστις*. Το *ἀδικεῖν* εννοείται ως αντικ. και στη μτχ. *δυνάμενος*.

στ) 1. οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν: κύρια πρόταση. **ὑλακτοῦσιν:** ρήμα. **οἱ κύνες:** υποκ.

2. ὅν ἄν μή γιγνώσκωσι: δευτερ. αναφορική - υποθετική πρόταση ως αντικ. στο ρήμα *ὑλακτοῦσιν* της πρότ. 1. **γιγνώσκωσι:** ρήμα. **οἱ κύνες:** ενν. ως υποκ. **ὅν:** αντικ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Κλίση συνηρημένων ρημάτων.

Ε. Φ.

	Ενεστώντας		Παρατατικός	
ἐγώ	ἀποκαλῶ	ἀξιῶ	ἐποίουν	κατεγέλων
σύ	**ἀποκαλεῖς**	ἀξιοῖς	**ἐποίεις**	**κατεγέλας**
οὗτος	**ἀποκαλεῖ**	**ἀξιοῖ**	ἐποίει	κατεγέλα
ἡμεῖς	ἀποκαλοῦμεν	**ἀξιοῦμεν**	**ἐποιοῦμεν**	**κατεγελῶμεν**
ὑμεῖς	**ἀποκαλεῖτε**	**ἀξιοῦτε**	**ἐποιεῖτε**	κατεγελᾶτε
οὗτοι	**ἀποκαλοῦσι**	ἀξιοῦσι	**ἐποίουν**	**κατεγέλων**

Μ.Φ.

	Ενεστώτας		Παρατατικός	
ἐγώ	τιμῶμαι	ἡττῶμαι	ἐπειρώμην	ηὐλαβούμην
σύ	**τιμᾷ**	**ἡττᾷ**	ἐπειρῶ	**ηὐλαβοῦ**
οὗτος	**τιμᾶται**	**ἡττᾶται**	**ἐπειρᾶτο**	ηὐλαβεῖτο
ἡμεῖς	τιμώμεθα	**ἡττώμεθα**	**ἐπειρώμεθα**	**ηὐλαβούμεθα**
ὑμεῖς	**τιμᾶσθε**	**ἡττᾶσθε**	ἐπειρᾶσθε	**ηὐλαβεῖσθε**
οὗτοι	**τιμῶνται**	ἡττῶνται	**ἐπειρῶντο**	**ηὐλαβοῦντο**

Β1,2 Συνηρημένα ρήματα στον ενεστώτα οριστικής.

Ρήματα	**Ενεστώτας α΄ πρόσωπο**
ἠρωτᾶτο	ἐρωτάομαι - ῶμαι
καταδουλοῦσθαι	καταδουλόομαι - οῦμαι
παροικοῦντα	παροικέω - ῶ
ἐπειρῶντο	πειράομαι - ῶμαι
ὑλακτοῦσιν	ὑλακτέω - ῶ
ἀδικεῖν	ἀδικέω - ῶ
προσκυνεῖσθαι	προσκυνέομαι - οῦμαι
ἀνιῶντες	ἀνιάω - ῶ
ἄσκει	ἀσκέω - ῶ

Β1,3 Αναγνώριση και μετάφραση τύπων συνηρημένων ρημάτων.

ἀπεκάλει (= αποκαλούσε): γ΄ ενικ. πρόσ., παρατ. οριστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της β΄ τάξης **ἀποκαλέω -ῶ.**

καταγελῶσι (= περιγελούν): γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ. (ή υποτακτ.), ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της α΄ τάξης **καταγελάω -ῶ.**

ἠξιοῦμεν (= αξιώναμε): α΄ πληθ. πρόσ., παρατ. οριστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της γ΄ τάξης **ἀξιόω -ῶ.**

ἀγαπᾶν (= να ή ότι αγαπώ): απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της α΄ τάξης **ἀγαπάω -ῶ.**

φοβεῖσθε (= φοβάστε ή να φοβάστε): β΄ πληθ., πρόσ., ενεστ. οριστ. (ή προστ.), μέσ. φων., του συνηρημένου ρήματος της β΄ τάξης **φοβέομαι -οῦμαι.**

πονεῖν (= να ή ότι πονώ): απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της β΄ τάξης **πονέω -ῶ.**

τιμῶσι (= τιμούν): γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ. (ή υποτακτ.), ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της α΄ τάξης **τιμάω -ῶ.**

ἐμίσεις (= μισούσες): β΄ ενικ. πρόσ., παρατ. οριστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της β΄ τάξης **μισέω -ῶ**.
ἀκολουθοῦσι (= ακολουθούν): γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ., ενεργ. φων., του συνηρημένου ρήματος της β΄ τάξης **ἀκολουθέω -ῶ**.

Β1,4. Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό.

α) *Διά τί* **γιγνώσκοντες οἱ ἄνθρωποι** *τά κακά ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτά* **ποιοῦσι;** – Ἐπειδή **ἡττῶνται** ὑπό τῆς ἡδονῆς.
β) **Εὐλαβεῖσθε** (ὑμεῖς) *τάς διαβολάς κἄν ψευδεῖς ὦσιν.*
γ) **Ἄνδρες δίκαιοί εἰσι** *οὐχ* **οἱ** *μή* **ἀδικοῦντες,** *ἀλλ'* **οἵτινες** *ἀδικεῖν* **δυνάμενοι** *μή* **βούλονται.**

Β1,5. Φράσεις με συνηρημένα ρήματα.

α) *Χαίρουσι καί οἱ θεοί* **τιμώμενοι** *ὑπ' ἀνθρώπων.* (= Ακόμα και οι θεοί χαίρονται **να τιμούνται** από τους ανθρώπους).
β) *Ξενοφῶν* **ἐλυπεῖτο** *σύν τοῖς ἄλλοις καί οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν.* [= Ο Ξενοφώντας λυπόταν (ήταν λυπημένος) και δεν μπορούσε να κοιμηθεί].
γ) *Τούς μέν θεούς* **φοβοῦ,** *ὦ Δημόνικε, τούς δέ γονέας* **τίμα.** (= Τους θεούς **να φοβάσαι,** Δημόνικε, και τους γονείς **να τιμάς**).
δ) **Ἀσκεῖτε,** *ὦ παῖδες, τῶν περί τό σῶμα γυμνασίων μή τά πρός τήν ῥώμην, ἀλλά τά πρός τήν ὑγίειαν.* (= **Να εκτελείτε,** παιδιά, από τις σωματικές ασκήσεις όχι εκείνες που συντελούν στη σωματική δύναμη, αλλά αυτές που συντελούν στην υγεία).
ε) *Ὁ Ἰάσων τριήρεις* **ἐπλήρου** *καί* **ἐβοήθει** *τοῖς Θηβαίοις.* (= Ο Ιάσονας **εξόπλιζε** πολεμικά πλοία και **βοηθούσε** τους Θηβαίους).

Β1,6 Οι κατάλληλοι ρηματικοί τύποι.

α) *Ὅπου ἄνδρες θεούς μέν* **τιμῶσι,** *τά δέ πολεμικά* **ἀσκοῦσι,** *πῶς οὐκ εἰκός ἐστιν ἐνταῦθα πάντα μεστά ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι;* (= Όπου οι άνθρωποι από τη μια τιμούν τους θεούς, από την άλλη ασχολούνται με τα πολεμικά πράγματα, εκεί πώς δεν είναι φυσικό να είναι όλα γεμάτα από καλές ελπίδες;).
β) *Ἡμεῖς οὐκ* **ἐπιορκοῦμεν,** *ὥσπερ οἱ πολέμιοι* **ποιοῦσιν.** (= Εμείς δεν καταπατούμε τους όρκους, όπως ακριβώς οι εχθροί κάνουν).
γ) *Οἱ Θηβαῖοι* **ὁρῶντες** *ταῦτα ἐκέλευον τούς Ἀθηναίους* **βοηθεῖν** *τοῖς συμμάχοις.* (= Οι Θηβαίοι βλέποντας αυτά παρακινούσαν τους Αθηναίους να βοηθούν τους συμμάχους).
δ) *Ταῦτα* **ἐρωτῶμεν,** *ἐπεί οὐ γιγνώσκομεν τί χρή* **ποιεῖν.** (= Κάνουμε αυτές τις ερωτήσεις, επειδή δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε).

Β1,7 Φράσεις με συνηρημένα ρήματα

α) *Οἱ μέν πολέμιοι οὕτω* **ποιοῦντες** *ἔφευγον, οἱ δέ Ἕλληνες* **ἀφικνοῦνται** *ἐπί τόν Τίγρητα ποταμόν. Ἐνταῦθα* **ὁρῶσι** *πόλιν ἐρήμην μεγάλην.* (= Οι εχθροί, **αφού έκαναν** έτσι, έφευγαν, και οι Έλληνες **φτάνουν** στον Τίγρητα ποταμό. Εδώ **βλέπουν** πόλη έρημη και μεγάλη).
β) *Πρόξενος ὁ Βοιώτιος* **ἐπεθύμει** *γενέσθαι ἀνήρ τά μεγάλα* **ποιεῖν** *ἱκανός.* (= Ο Πρόξενος από τη Βοιωτία **επιθυμούσε** να γίνει άντρας ικανός **να κάνει** σπουδαία έργα).
γ) *Τισσαφέρνης* **συκοφαντεῖ** *τόν Κῦρον πρός τόν ἀδελφόν.* (= Ο Τισσαφέρνης **συκοφαντεί** τον Κύρο στον αδερφό του).
δ) *Κῦρος τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων* **ἐπεμελεῖτο** *ὡς* **πολεμεῖν** *ἱκανοί εἶεν.* (= Ο Κύρος **φρόντιζε** τους γύρω από αυτόν βαρβάρους, για να είναι ικανοί **να πολεμούν**).

Γ1 Λέξεις στα α.ε. και στα ν.ε.

α) ἐστέ = είστε
β) ἴστε = γνωρίζετε
γ) εὐπετῶς = εύκολα
δ) ὄμβρος = βροχή
ε) ἄχθομαι = στενοχωριέμαι
στ) ἄμοχθος = ξεκούραστος
ζ) φεύγω = είμαι εξόριστος
η) ἥκω = έχω έρθει

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

Οι Σπαρτιάτες ένιωθαν απέχθεια για την πολυτέλεια και τους εξεζητημένους τρόπους στολισμού. Αντίθετα προσπαθούσαν να καλλιεργήσουν τις φυσικές αρετές τους, τις οποίες θεωρούσαν ως μοναδικό στολίδι για τον άνθρωπο.

Νίκανδρος πυθομένου τινός διά τί κομῶσι καί πωγωνοτροφοῦσιν Σπαρτιᾶται, «ὅτι» ἔφη «πάντων κάλλιστος καί ἀδαπανώτατος ἀνδρί ὁ ἴδιος κόσμος». Ἀπομνημονεύουσι δέ καί τινα Λυκούργου λόγον περί κόμης, ὅτι τούς μέν καλούς εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τούς δέ αἰσχρούς φοβερωτέρους.

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	**μετάφραση**
Πυθομένου τινός	Όταν ρώτησε κάποιος
διά τί κομῶσι	γιατί έχουν μακριά μαλλιά
καί πωγωνοτροφοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται,	και τρέφουν γενειάδα οι Σπαρτιάτες,
Νίκανδρος ἔφη	ο Νίκανδρος απάντησε
«ὅτι ἀνδρί κάλλιστος	«γιατί για τον άντρα πιο ωραίος
καί ἀδαπανώτατος πάντων	και εντελώς ανέξοδος από όλους
(ἐστίν) ὁ ἴδιος κόσμος».	(είναι) ο φυσικός (ο δικός του) στολισμός».
Ἀπομνημονεύουσι δέ	Και θυμούνται
καί τινα λόγον Λυκούργου περί κόμης,	και κάποιο λόγο του Λυκούργου για την κόμη,
ὅτι ποιεῖ τούς μέν	ότι (αυτή) κάνει τους ωραίους
εὐπρεπεστέρους,	ευπρεπέστερους
τούς δέ αἰσχρούς φοβερωτέρους.	και τους άσχημους φοβερότερους.

Λεξιλόγιο

πυθομένου (μετχ. αορ. β΄ του **πυνθάνομαι**) **τινός** = όταν ρώτησε κάποιος.

κομῶσι (οριστ. ενεστ. του **κομῶ**) = έχουν μακριά μαλλιά.

πωγωνοτροφοῦσι (οριστ. ενεστ. του **πωγωνοτροφῶ, πώγων** = γενειάδα + **τρέφω**) = τρέφουν γενειάδα, έχουν γένια.

ἀδαπανώτατος = χωρίς καμιά δαπάνη, εντελώς ανέξοδος.

ὁ ἴδιος κόσμος = ο δικός του στολισμός, ο φυσικός στολισμός.

ἀπομνημονεύουσι = θυμούνται, φέρνουν στο νου τους.

τούς καλούς = τους ωραίους.

εὐπρεπεστέρους = ωραιότερους.

τούς αἰσχρούς = τους άσχημους.

Κλίση συνηρημένων ρημάτων

Α΄ Πρώτης τάξης (σε -αω)

		Ενεστώτας		Απαρέμφατο	Παρατατικός
Οριστική	**Υποτακτική**	**Ευκτική**	**Προστακτική**		
τιμῶ	τιμῶ	τιμῷμι ή τιμῴην	—	τιμᾶν	ἐτίμων
τιμᾷς	τιμᾷς	τιμῷς ή τιμῴης	τίμα	**Μετοχή**	ἐτίμας
τιμᾷ	τιμᾷ	τιμῷ ή τιμῴη	τιμάτω	τιμῶν	ἐτίμα
τιμῶμεν	τιμῶμεν	τιμῷμεν	—	τιμῶσα	ἐτιμῶμεν
τιμᾶτε	τιμᾶτε	τιμῷτε	τιμᾶτε	τιμῶν	ἐτιμᾶτε
τιμῶσι(ν)	τιμῶσι(ν)	τιμῷεν	τιμώντων		ἐτίμων
τιμῶμαι	τιμῶμαι	τιμῴμην	—	τιμᾶσθαι	ἐτιμώμην
τιμᾷ	τιμᾷ	τιμῷο	τιμῶ	**Μετοχή**	ἐτιμῶ
τιμᾶται	τιμᾶται	τιμῷτο	τιμάσθω	τιμώμενος	ἐτιμᾶτο
τιμώμεθα	τιμώμεθα	τιμῴμεθα	—	τιμωμένη	ἐτιμώμεθα
τιμᾶσθε	τιμᾶσθε	τιμῷσθε	τιμᾶσθε	τιμώμενον	ἐτιμᾶσθε
τιμῶνται	τιμῶνται	τιμῷντο	τιμάσθων		ἐτιμῶντο

Β΄ Δεύτερης τάξης (σε -εω)

ποιῶ	ποιῶ	ποιοῖμι ή ποιοίην	—	ποιεῖν	ἐποίουν
ποιεῖς	ποιῇς	ποιοῖς ή ποιοίης	ποίει	**Μετοχή**	ἐποίεις
ποιεῖ	ποιῇ	ποιοῖ ή ποιοίη	ποιείτω	ποιῶν	ἐποίει
ποιοῦμε	ποιῶμεν	ποιοῖμεν	—	ποιοῦσα	ἐποιοῦμεν
ποιεῖτε	ποιῆτε	ποιοῖτε	ποιεῖτε	ποιοῦν	ἐποιεῖτε
ποιοῦσι(ν)	ποιῶσι(ν)	ποιοῖεν	ποιούντων		ἐποίουν
ποιοῦμαι	ποιῶμαι	ποιοίμην	—	ποιεῖσθαι	ἐποιούμην
ποιεῖ ή ποιῇ	ποιῇ	ποιοῖο	ποιοῦ	**Μετοχή**	ἐποιοῦ
ποιεῖται	ποιῆται	ποιοῖτο	ποιείσθω	ποιούμενος	ἐποιεῖτο
ποιούμεθα	ποιώμεθα	ποιοίμεθα	-	ποιουμένη	ἐποιούμεθα
ποιεῖσθε	ποιῆσθε	ποιοῖσθε	ποιεῖσθε	ποιούμενον	ἐποιεῖσθε
ποιοῦνται	ποιῶνται	ποιοῖντο	ποιείσθων		ἐποιοῦντο

Γ΄ Τρίτης τάξης (σε -οω)

δηλῶ	δηλῶ	δηλοῖμι ή δηλοίην	—	δηλοῦν	ἐδήλουν
δηλοῖς	δηλοῖς	δηλοῖς ή δηλοίης	δήλου	**Μετοχή**	ἐδήλους
δηλοῖ	δηλοῖ	δηλοῖ ή δοιλοίη	δηλούτω	δηλῶν	ἐδήλου
δηλοῦμεν	δηλῶμεν	δηλοῖμεν	—	δηλοῦσα	ἐδηλοῦμεν
δηλοῦτε	δηλῶτε	δηλοῖτε	δηλοῦτε	δηλοῦν	ἐδηλοῦτε
δηλοῦσι(ν)	δηλῶσι(ν)	δηλοῖεν	δηλούντων		ἐδήλουν
δηλοῦμαι	δηλῶμαι	δηλοίμην	—	δηλοῦσθαι	ἐδηλούμην
δηλοῖ	δηλοῖ	δηλοῖο	δηλοῦ	**Μετοχή**	ἐδηλοῦ
δηλοῦται	δηλῶται	δηλοῖτο	δηλούσθω	δηλούμενος	ἐδηλοῦτο
δηλούμεθα	δηλώμεθα	δηλοίμεθα	—	δηλουμένη	ἐδηλούμεθα
δηλοῦσθε	δηλῶσθε	δηλοῖσθε	δηλοῦσθε	δηλούμενον	ἐδηλοῦσθε
δηλοῦνται	δηλῶνται	δηλοῖντο	δηλούσθων		ἐδηλοῦντο

ΝΑ·1

Α1 Θέμα 19. Οι Σπαρτιάτες και οι Θηβαίοι αντιμέτωποι στα Λεύκτρα, έτοιμοι για τη σύγκρουση.

Ο Ξενοφώντας στο 6ο βιβλίο των «Ἑλληνικῶν» του εξιστορεί την πάλη Σπάρτης και Θήβας για την ηγεμονία της Ελλάδας. Έτσι ο βασιλιάς Κλεόμβροτος, που βρισκόταν με στρατό στη Φωκίδα, πήρε εντολή να επιβάλει στους Θηβαίους τον όρο να αφήσουν αυτόνομες τις βοιωτικές πόλεις. Έτσι κάνει εισβολή στη Βοιωτία και στρατοπεδεύει στα Λεύκτρα, όπου θα γίνει σε λίγο η γνωστή μάχη (371 π.Χ.)

Ταῦτα δέ ποιήσας ὁ Κλεόμβροτος ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. Οἱ δέ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπί τῷ ἀπαντικρύ λόφῳ. Ἔνθα δή τῷ Κλεομβρότῳ οἱ φίλοι προσιόντες ἔλεξαν· ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τούς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπό τῆς πόλεως τά ἔσχατα παθεῖν. Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καί ὅτε εἰς Κυνός κεφαλάς ἀφικόμενος οὐδέν τῆς χώρας των Θηβαίων ἐδῄωσας, καί ὅτε ὕστερον στρατεύσας ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς. Εἴπερ οὖν ἤ σαυτοῦ κήδει ἤ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπί τούς ἄνδρας. Οἱ μέν φίλοι τοιαῦτα ἔλεξαν. Ὁ δέ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούσας παρεσκευάσατο πρός μάχην.

(Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 4, 4 - 5).

Λεξιλόγιο

τῆς Θεσπικῆς = της περιοχής, της χώρας των Θεσπιών.

ἐπί τῷ ἀπαντικρύ λόφῳ = στον αντικρινό λόφο (**ἀπαντικρύ:** επίρρ. απέναντι, αντικρινά).

ἔνθα δή = τότε λοιπόν, εκεί λοιπόν.

προσιόντες = αφού προσέρχονταν, αφού παρουσιάζονταν ή παρουσιάστηκαν (του ρήμ. **προσέρχομαι - πρόσειμι**).

ἔλεξαν = είπαν (του ρήμ. λέγω).

ἄνευ μάχης = χωρίς μάχη, χωρίς να τους πολεμήσεις.

τά ἔσχατα παθεῖν (τελικό απαρέμφ.) = να πάθεις τα χειρότερα, τις πιο μεγάλες τιμωρίες, δηλ. να θανατωθείς (του ρήμ. **πάσχω**).

ἀναμνησθήσονταί σου = θα θυμηθούν για σένα, θα σου θυμηθούν (του ρήμ. **ἀναμιμνήσκομαι**).

ἐδῄωσας = κατέστρεψες, λεηλάτησες (του ρήμ. **δηόω -ῶ**).

ἡ ἐμβολή = η εισβολή (**ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς:** αποκρούστηκες από την εισβολή, αποκρούστηκες και δεν έκαμες εισβολή).

κήδει σαυτοῦ = νοιάζεσαι, φροντίζεις για τον εαυτό σου (του ρήμ. **κήδομαι**).

ἀκτέον = πρέπει να οδηγήσεις το στρατό (ρήμ. επίθετο από το ρήμα **ἄγω**).

κείμενο	μετάφραση
Ὁ δέ Κλεόμβροτος	Και ο Κλεόμβροτος
ποιήσας ταῦτα	αφού έκαμε αυτά
ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις	στρατοπέδευσε στα Λεύκτρα
τῆς Θεσπικῆς.	της περιοχής των Θεσπιών.
Οἱ δέ Θηβαῖοι	Και οι Θηβαίοι
ἐστρατοπεδεύσαντο	στρατοπέδευσαν
ἐπί τῷ ἀπαντικρύ λόφῳ.	στον αντικρινό λόφο.
Ἔνθα δή	Τότε λοιπόν

προσιόντες τῷ Κλεομβρότῳ	αφού παρουσιάστηκαν στον Κλεόμβροτο
οἱ φίλοι ἔλεξαν·	οι φίλοι (*του του*) είπαν·
ὦ Κλεόμβροτε,	Κλεόμβροτε,
εἰ ἀφήσεις τούς Θηβαίους	αν αφήσεις τους Θηβαίους
ἄνευ μάχης,	χωρίς μάχη (χωρίς να τους πολεμήσεις),
κινδυνεύσεις παθεῖν ὑπό τῆς πόλεως	θα κινδυνεύσεις να πάθεις από την πόλη
τά ἔσχατα.	τα χειρότερα[1].
Ἀναμνησθήσονται γάρ σου	Γιατί θα θυμηθούν για σένα
καί ὅτε ἀφικόμενος	και όταν, αφού έφτασες
εἰς Κυνός κεφαλάς	στις «Κυνός» κεφαλές,
οὐδέν ἐδῄωσας	τίποτα δεν κατάστρεψες
τῆς χώρας τῶν Θηβαίων,	από τη χώρα των Θηβαίων,
καί ὅτε στρατεύσας ὕστερον	και όταν αργότερα, αφού έκαμες εκστρατεία,
ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς.	αποκρούσθηκες από την εισβολή[2].
Εἴπερ οὖν ἤ κήδει σαυτοῦ	Αν στ' αλήθεια λοιπόν ή νοιάζεσαι για τον εαυτό σου
ἤ ἐπιθυμεῖς τῆς πατρίδος,	ή λαχταράς την πατρίδα[3],
ἀκτέον	πρέπει να οδηγήσεις (*το στρατό σου*)
ἐπί τούς ἄνδρας.	εναντίον των αντρών (δηλ. των Θηβαίων).
Οἱ μέν φίλοι τοιαῦτα ἔλεξαν.	Οι φίλοι του λοιπόν αυτά περίπου (*του*) είπαν·
Ὁ δέ Κλεόμβροτος	Ο Κλεόμβροτος τότε,
ἀκούσας ταῦτα	αφού άκουσε αυτά,
παρεσκευάσατο πρός μάχην.	ετοιμάσθηκε για μάχη.

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με την ένδειξη ★ σημειώνονται ο μέλλοντας και ο αόριστος ενεργητ. και μέσης φωνής των ρημάτων που σχηματίζονται κατά το **λύω**).*

ταῦτα: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

★ **ποιήσας:** μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ποιέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐποίουν.** ★ ΜΕΛ **ποιήσω.** ★ ΑΟΡ **ἐποίησα.** ΠΡΚ **πεποίηκα.** ΥΠΡ **ἐπεποιήκειν** (ΜΕΛ μέσης: **ποιήσομαι.** ΑΟΡ μέσης: **ἐποιησάμην**).

★ **ἐστρατοπεδεύσατο:** ρήμα οριστ. αορ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **στρατοπεδεύομαι.** ΠΡΤ **ἐστρατοπεδευόμην.** ★ ΜΕΛ **στρατοπεδεύσομαι.** ★ ΑΟΡ **ἐστρατοπεδευσάμην.** ΠΡΚ **ἐστρατοπέδευμαι.** ΥΠΡ **ἐστρατοπεδεύμην.**

ἀπαντικρύ: επίρρ. τοπικό (ἀπό + ἀντικρύ).

1. Τις πιο μεγάλες τιμωρίες.
2. Έννοια: δεν μπόρεσες να κάμεις την εισβολή στη χώρα των Θηβαίων.
3. Πιο ελεύθερα: ή λαχταράς να επιστρέψεις στην πατρίδα.

ΝΑΙ

προσιόντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **πρόσέρχομαι**. ΠΡΤ **προσῇα** και **προσῄειν**. ΜΕΛ **πρόσειμι**. ΑΟΡ **προσῆλθον**. ΠΡΚ **προσελήλυθα**. ΥΠΡ **προσεληλύθειν**.

☆ **ἔλεξαν**: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, γ' πληθυντ. προσώπου, του **λέγω**: ΠΡΤ **ἔλεγον**. ☆ ΜΕΛ **λέξω** και **ἐρῶ**. ☆ ΑΟΡ **ἔλεξα** και **εἶπα (α')** και **εἶπον (β')**. ΠΡΚ **εἴρηκα**. ΥΠΡ **εἰρήκειν**.

☆ **ἀφήσεις**: ρήμα, οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, β' ενικ. προσώπου, του **ἀφίημι** (από + ἵημι). ΠΡΤ **ἀφίην**. ☆ ΜΕΛ **ἀφήσω**. ΑΟΡ **ἀφῆκα**. ΠΡΚ **ἀφεῖκα**. ΥΠΡ **ἀφείκειν**.

☆ **κινδυνεύσεις**: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, β' ενικ. προσώπου, του **κινδυνεύω**. ΠΡΤ **ἐκινδύνευον**. ☆ ΜΕΛ **κινδυνεύσω**. ☆ ΑΟΡ **ἐκινδύνευσα**. ΠΡΚ **κεκινδύνευκα**.

τῆς πόλεως: ουσιαστ. Γ' κλίσης, θηλ. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ἡ πόλις** (-εως).

παθεῖν: απαρέμφ. αορ. β', ενεργ. φωνής, του ρήμ. **πάσχω**. ΠΡΤ **ἔπασχον**. ☆ ΜΕΛ **πείσομαι**. ΑΟΡ **ἔπαθον**. ΠΡΚ **πέπονθα**. ΥΠΡ **ἐπεπόνθειν**.

ἀναμνησθήσονται: ρήμα οριστ. παθητ. μέλλ., γ' πληθυντ. προσώπου, του **ἀναμιμνῄσκομαι**. ΠΡΤ **ἀνεμιμνῃσκόμην**. ☆ ΜΕΛ **ἀναμνήσομαι** και Παθ. **ἀναμνησθήσομαι**. ΑΟΡ **ἀνεμνήσθην**. ΠΡΚ **ἀναμέμνημαι**. ΥΠΡ **ἀνεμεμνήμην**.

σου: προσωπική αντων., β' προσώπου, γεν. ενικ., της αντων. **ἐγώ**.

ἀφικόμενος: μετχ. αορ. β', μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀφικνέομαι -οῦμαι** (συνηρ. β' τάξης). ΠΡΤ **ἀφικνούμην**. ☆ ΜΕΛ **ἀφίξομαι**. ΑΟΡ **ἀφικόμην**. ΠΡΚ **ἀφῖγμαι**. ΥΠΡ **ἀφίγμην**.

οὐδέν: αόριστη επιμερ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **οὐδείς**; **οὐδεμία**, **οὐδέν**.

☆ **ἐδῄωσας**: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής, β' ενικ. προσώπου, του **δῃόω -ῶ** (συνηρ. γ' τάξης). ΠΡΤ **ἐδῄουν**. ☆ ΜΕΛ **δῃώσω**. ☆ ΑΟΡ **ἐδῄωσα**. ΠΡΚ [**δεδῄωκα**].

ὕστερον: επίρρ. συγκρ. βαθμού (υπερθ: **ὕστατα**. Ο θετικός δεν υπάρχει).

☆ **στρατεύσας**: μετχ. αορ., ενεργ., φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **στρατεύω**. ΠΡΤ **ἐστράτευον**. ☆ ΜΕΛ **στρατεύσω**. ☆ ΑΟΡ **ἐστράτευσα**. ΠΡΚ [**ἐστράτευκα**]. ΥΠΡ [**ἐστρατεύκειν**].

ἀπεκρούσθης: ρήμα οριστ. παθητ. αορ., β' ενικ. προσώπου, του **ἀποκρούομαι** (από + κρούομαι). ΠΡΤ **ἀπεκρουόμην**. ☆ ΜΕΛ **ἀποκρούσομαι**. ☆ ΑΟΡ **ἀπεκρουσάμην** και Παθ. **ἀπεκρούσθην**. ΠΡΚ **ἀποκέκρουμαι** και **ἀποκέκρουσμαι**. ΥΠΡ **ἀπεκεκρούσμην**.

σαυτοῦ (και **σεαυτοῦ**): αυτοπαθής αντων., β' προσώπου, αρσεν. γένους, γεν. ενικ., της αντων. **ἐμαυτοῦ -ῆς**, **σεαυτοῦ -ῆς**, **ἑαυτοῦ -ῆς** (έχει μόνο τις πλάγιες πτώσεις).

κήδει: ρήμα οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, β' ενικ. προσώπου, του **κήδομαι**. ΠΡΤ **ἐκηδόμην**.

τῆς πατρίδος: ουσιαστ. Γ' κλίσης (οδοντικόληκτο), θηλ. γένους, γεν. ενικ., του ονόμ. **ἡ πατρίς** (ίδος).

ἐπιθυμεῖς: ρήμα, οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β' ενικ. προσώπου, του **ἐπιθυμέω -ῶ** (συνηρ. β' τάξης). ΠΡΤ **ἐπεθύμουν**. ☆ ΜΕΛ **ἐπιθυμήσω**. ☆ ΑΟΡ **ἐπεθύμησα**. ΠΡΚ **ἐπιτεθύμηκα**.

ἀκτέον: ρηματικό επίθετο του ρήμ. **ἄγω**.

τούς ἄνδρας: ουσιαστ. Γ' κλίσης (συγκοπτόμενο), αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ ἀνήρ** (γεν: τοῦ ἀνδρός).

τοιαῦτα: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **τοιοῦτος**, **τοιαύτη**, **τοιοῦτο(ν)**.

☆ **ἔλεξαν**: βλέπε παραπάνω.

ταῦτα: βλέπε παραπάνω.

☆ **ἀκούσας**: μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἀκούω**. ΠΡΤ **ἤκουον** ☆ ΜΕΛ **ἀκούσομαι**. ☆ ΑΟΡ **ἤκουσα**. ΠΡΚ **ἀκήκοα**. ΥΠΡ **ἀ(ἡ)κηκόειν**.

☆ **παρεσκευάσατο**: ρήμα, οριστ. αορ., μέσης φωνής, γ' ενικ. προσώπου, του **παρασκευάζομαι**. ΠΡΤ **παρεσκευαζόμην**. ☆ ΜΕΛ **παρασκευάσομαι** και Παθ. **παρασκευασθήσομαι**. ☆ ΑΟΡ **παρεσκευασάμην** και Παθ. **παρεσκευάσθην**. ΠΡΚ **παρεσκεύασμαι**. ΥΠΡ **παρεσκευάσμην**.

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ποιήσας: ποιῶν, ποιήσων, ποιήσας, πεποιηκώς.

ἐστρατοπεδεύσατο: στρατοπεδεύεται, ἐστρατοπεδεύετο, στρατοπεδεύσεται, ἐστρατοπεδεύσατο, ἐστρατοπέδευται, ἐστρατοπέδευτο.

ἐστρατοπεδεύσαντο: στρατοπεδεύονται, ἐστρατοπεδεύοντο, στρατοπεδεύσονται, ἐστρατοπεδεύσαντο, ἐστρατοπέδευνται, ἐστρατοπέδευντο.

ἔλεξαν: λέγουσι(ν), ἔλεγον, λέξουσι(ν) και ἐροῦσι(ν), ἔλεξαν και εἶπαν και εἶπον, εἰρήκασι(ν), εἰρήκεσαν.

προσιόντες: προσιόντες, προσιόντες, προσελθόντες, προσεληλυθότες.

ἀφήσεις: ἀφίης, ἀφίεις, ἀφήσεις, ἀφῆκας, ἀφεῖκας.

κινδυνεύσεις: κινδυνεύεις, ἐκινδύνευες, κινδυνεύσεις, ἐκινδύνευσας, κεκινδύνευκας.

παθεῖν: πάσχειν, πείσεσθαι, παθεῖν, πεπονθέναι.

ἀναμνησθήσονται: ἀναμιμνήσκονται, ἀνεμιμνήσκοντο, ἀναμνήσονται και ἀναμνησθήσονται, ἀνεμνήσθησαν, ἀναμέμνηνται, ἀνεμέμνηντο.

ἀφικόμενος: ἀφικνούμενος, ἀφιξόμενος, ἀφικόμενος, ἀφιγμένος.

ἐδήωσας: δηοῖς, ἐδήους, δηώσεις, ἐδήωσας, [δεδήωκας].

στρατεύσας: στρατεύων, στρατεύσων, στρατεύσας, [ἐστρατευκώς].

ἀπεκρούσθης: ἀποκρούῃ ἤ ἀποκρούει, ἀπεκρούου, ἀποκρούσῃ ἤ ἀποκρούσει, ἀπεκρούσω - ἀπεκρούσθης, ἀποκέκρουσαι, ἀπεκέκρουσο.

κήδει: κήδει ἤ κήδῃ, ἐκήδου.

ἐπιθυμεῖς: ἐπιθυμεῖς, ἐπεθύμεις, ἐπιθυμήσεις, ἐπεθύμησας, ἐπιτεθύμηκας.

ἀκούσας: ἀκούων, ἀκουσόμενος, ἀκούσας, ἀκηκοώς.

παρεσκευάσατο: παρασκευάζεται, παρεσκευάζετο, παρασκευασθήσεται, παρεσκευάσατο - παρεσκευάσθη, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο.

Ἐγκλιτικές ἀντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστρατοπεδεύσατο: ἐστρατοπεδεύσατο, στρατοπεδεύσηται, στρατοπεδεύσαιτο, στρατοπεδευσάσθω, στρατοπεδεύσασθαι – στρατοπεδευσάμενος, στρατοπεδευσαμένη, στρατοπεδευσάμενον.

ἐστρατοπεδεύσαντο: ἐστρατοπεδεύσαντο, στρατοπεδεύσωνται, στρατοπεδεύσαιντο, στρατοπεδευσάσθων ἤ στρατοπεδευσάσθωσαν, στρατοπεδεύσασθαι, στρατοπεδευσάμενος, η, ον.

ἔλεξαν: ἔλεξαν, λέξωσι(ν), λέξαιεν ἤ λέξειαν, λεξάντων ἤ λεξάτωσαν, λέξαι - λέξας, λέξασα, λέξαν.

ἀφήσεις: ἀφήσεις, ἀφήσοις, ἀφήσειν - ἀφήσων, ἀφήσουσα, ἀφῆσον.

κινδυνεύσεις: κινδυνεύσεις, κινδυνεύσοις, κινδυνεύσειν - κινδυνεύσων, κινδυνεύσουσα, κινδυνεῦσον.

ἀναμνησθήσονται: ἀναμνησθήσονται, ἀναμνησθήσοιντο, ἀναμνησθήσεσθαι - ἀναμνησθησόμενος, ἀναμνησθησομένη, ἀναμνησθησόμενον.

ἐδήωσας: ἐδήωσας, δηώσης, δηώσαις ἤ δηώσειας, δήωσον, δηῶσαι - δηώσας, δηώσασα, δηῶσαν.

ἀπεκρούσθης: ἀπεκρούσθης, ἀποκρουσθῇς, ἀποκρουσθείης, ἀποκρούσθητι, ἀποκρουσθῆναι - ἀποκρουσθείς, ἀποκρουσθεῖσα, ἀποκρουσθέν.

κήδει: κήδει ἤ κήδῃ, κήδῃ, κήδοιο, κήδου, κήδεσθαι - κηδόμενος, κηδομένη, κηδόμενον.

ἐπιθυμεῖς: ἐπιθυμεῖς, ἐπιθυμῇς, ἐπιθυμοῖς ἤ ἐπιθυμοίης, ἐπιθύμει, ἐπιθυμεῖν - ἐπιθυμῶν, ἐπιθυμοῦσα, ἐπιθυμοῦν.

παρεσκευάσατο: παρεσκευάσατο, παρασκευάσηται, παρασκευάσαιτο, παρασκευασάσθω, παρασκευάσασθαι - παρασκευασάμενος, παρασκευασαμένη, παρασκευασάμενον.

Χωρισμός προτάσεων καί σύνταξη

1. **Ταῦτα δέ ... ἐστρατοπεδεύσατο ... Θεσπικῆς:** κύρια πρόταση. **ἐστρατοπεδεύσατο:** ρήμα. **ὁ Κλεόμβροτος:** υποκ. **ἐν Λεύκτροις:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **τῆς Θεσπικῆς:** γενική διαιρετική ή κτητική. **ποιήσας:** χρονική μετχ. **ὁ Κλεόμβροτος:** υποκ. της μετχ. **ταῦτα:** σύστοιχο αντικ. της μετχ. *«ποιήσας»* (= ταύτας τάς πράξεις).

2. **οἱ δέ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ... λόφῳ:** κύρια πρόταση. **ἐστρατοπεδεύσαντο:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. **ἐπί τῷ λόφῳ:** εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. **τῷ ἀπαντικρύ:** επιθετ. προσδιορ. στο *«λόφῳ»* (άρθρο + επίρρ.) **ἀπαντικρύ:** επιρρ. προσδ. τόπου.

3. **ἔνθα δή ... ἔλεξαν:** κύρια πρόταση. **ἔλεξαν:** ρήμα. **οἱ φίλοι:** υποκ. **προσιόντες:** χρονική μετχ. **οἱ φίλοι:** υποκ. της μετχ. **τῷ Κλεομβρότῳ:** αντικ. του ρήμ. και της μετχ. **ἔνθα:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

ΝΑΙ

4. **ὦ Κλεόμβροτε – κινδυνεύσεις ... παθεῖν**: κύρια πρόταση. **κινδυνεύσεις**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **παθεῖν**: αντικ., τελικό απαρέμφ. **σύ**: ενν. υποκ. του *«παθεῖν»* (ταυτοπροσωπία). **τά ἔσχατα**: σύστοιχο αντικ. του *«παθεῖν»* (= τά ἔσχατα πάθη). **ὑπό τῆς πόλεως**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί (ποιητικό αίτιο) στο *«παθεῖν»* που έχει παθητική διάθεση. **ὦ Κλεόμβροτε**: κλητική προσφώνηση.

5. **εἰ ἀφήσεις ... μάχης**: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἀφήσεις**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **τούς Θηβαίους**: αντικ. **ἄνευ μάχης**: εμπρόθ. προσδιορ. τρόπου. Η πρότ. 5 (υπόθ) **εἰ ἀφήσεις** και η πρότ. 4 (απόδ.) **κινδυνεύσεις** σχηματίζουν υποθετικό λόγο που δηλώνει το πραγματικό (1ο είδος).

6. **ἀναμνησθήσονται γάρ σου (καί)**: κύρια πρόταση. **ἀναμνησθήσονται**: ρήμα. **οἱ ἄρχοντες** (τῆς πόλεως): ενν. υποκ. του ρήμ. **σοῦ**: αντικ.

7. **ὅτε ... ἐδῄωσας**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (αντί ειδικής: **ὅτι ... ἐδῄωσας**. Αυτό συμβαίνει με τα ρήματα **μιμνῄσκομαι, οἶδα** και **ἀκούω** με τα οποία σε πολλές περιπτώσεις συντάσσεται χρονική πρόταση αντί ειδικής). **ἐδῄωσας**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **οὐδέν**: αντικ. **τῆς χώρας**: γενική από το *«οὐδέν»* (διαιρετική). **τῶν Θηβαίων**: γενική κτητική στο *«τῆς χώρας»*. **ἀφικόμενος**: χρονική μετχ. **σύ**: ενν. υποκ. της μετχ. **εἰς Κυνός κεφαλάς**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου (κίνηση προς).

8. **(καί) ὅτε ... ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση (βλέπε παραπάνω, πρότ. 7). **ἀπεκρούσθης**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **τῆς ἐμβολῆς**: αντικ. του ρήμ. Τα ρήματα που εκφράζουν απομάκρυνση όπως το *ἀποκρούομαι*, συντάσσονται με γενική. **στρατεύσας**: χρονική μετχ. **σύ**: ενν. υποκ. της μετχ. **ὕστερον**: επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

9. **εἴπερ ... κήδει**: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **κήδει**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **σαυτοῦ**: αντικ. του ρήμ.

10. **ἤ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς**: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (συνδέεται με την προηγούμενη με παράταξη, με τους διαζευκτικούς συνδέσμους **ἤ ... ἤ ....**). **ἐπιθυμεῖς**: ρήμα. **σύ**: ενν. υποκ. **τῆς πατρίδος**: αντικ.

11. **ἀκτέον** (ενν. *ἐστίν)* **ἐπί τούς ἄνδρας**: κύρια πρόταση. **ἀκτέον ἐστίν**: ρήμα (απρόσωπη έκφραση με ρηματικό επίθετο σε -τέος). **σοι**: ενν. ως δοτ. του προσώπου που ενεργεί. Για την απρόσωπη σύνταξη των ρηματικών επιθέτων σε **-τέος** βλ. Συντ. ΟΕΔΒ σελ. 97. **ἐπί τούς ἄνδρας**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση (εχθρική). Οι προτ. 9 και 10 (υποθ.). **εἰ κήδει** – (εἰ) **ἐπιθυμεῖς** και η πρότ. 11 (απόδ.). **ἀκτέον ἐστίν** σχηματίζουν υποθετικό λόγο που δηλώνει το πραγματικό (1ο είδος).

12. **οἱ μέν φίλοι ... ἔλεξαν**: κύρια πρόταση. **ἔλεξαν**: ρήμα. **οἱ φίλοι**: υποκ. **τοιαῦτα**: σύστοιχο αντικ. (τοιούτους λόγους).

13. **ὁ δέ Κλεόβροτος ... παρεσκευάσατο πρός μάχην**: κύρια πρόταση. **παρεσκευάσατο**: ρήμα. **ὁ Κλεόμβροτος**: υποκ. **πρός μάχην**: εμπρόθ. προσδιορ. σκοπού. **ἀκούσας**: χρονική μετχ. **ὁ Κλεόμβροτος**: υποκ. της μετχ. **ταῦτα**: αντικ. της μετχ.

Για το περιεχόμενο

Σ' ένα στράτευμα υπάρχουν ευθύνες τόσο για τον τελευταίο στρατιώτη όσο και για τον αρχηγό. Αυτό ιδιαίτερα ίσχυε για το σπαρτιατικό στρατό. Ο Κλεόμβροτος, ο βασιλιάς και αρχηγός του στρατού, έχει να αντιμετωπίσει μια δύσκολη κατάσταση. Αν πολεμούσε, υπήρχε κίνδυνος να ηττηθεί, όπως και τελικά έγινε. Αν δεν πολεμούσε, θα αντιμετώπιζε το δικαστήριο της Σπάρτης, γιατί θα του καταλογίζονταν και άλλες ανάλογες ενέργειες. Μια φορά δεν είχε λεηλατήσει τη Θήβα και μια άλλη είχε αποτύχει σε μια επίθεση.

Επομένως ο Κλεόμβροτος ήταν αναγκασμένος να πολεμήσει, αφού σε αντίθετη περίπτωση θα είχε βέβαιη την καταδίκη του.

Νόημα

Ο Κλεόμβροτος προερχόμενος από τη Φωκίδα στρατοπέδευσε στα Λεύκτρα. Απέναντί του ήταν στρατοπεδευμένοι οι Θηβαίοι. Οι φίλοι του Κλεόμβροτου φοβούνται μήπως

δείξει την ίδια διστακτικότητα που έδειξε στις Κυνός κεφαλές και, όπως τότε, αποφύγει τη μάχη με τους Θηβαίους. Γι' αυτό τον επισκέπτονται και του συνιστούν να κάμει επίθεση, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα επιβαρύνει τη θέση του και θα τιμωρηθεί αυστηρά από τη Σπάρτη. Ύστερα απ' αυτά ο Κλεόμβροτος ετοιμάστηκε για μάχη.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) *Μετά δέ ταῦτα οἵ τε Λακεδαιμόνιοι καί οἱ 'Αθηναῖοι*	Ύστερα απ' αυτά και οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι
ἐπαύσαντο *τοῦ πολέμου.*	**σταμάτησαν** *τον πόλεμο.*
β) *'Ο Μενεκλῆς ἐσκόπει*	Ο Μενεκλής σκεφτόταν
ὅπως **ἔσοιτο** *αὐτῷ*	πώς **θα υπάρξει** σ' αυτόν
ὅστις **γηροτροφήσοι** *τε ζῶντα*	αυτός που και **θα τον γηροκομήσει** όσο ζει
καί **θάψοι** *αὐτόν* **τελευτήσαντα.**	και θα τον **θάψει, όταν πεθάνει.**
γ) *Οἱ 'Αθηναῖοι* **κατεψηφίσαντο**	Οι Αθηναίοι **καταδίκασαν**
τῶν ναυμαχησάντων *στρατηγῶν*	τους στρατηγούς **που πήραν μέρος στη ναυμαχία,**
ὄντων ὀκτώ.	οι οποίοι ήταν οχτώ.
δ) *Τισσαφέρνης εἶπε·*	Ο Τισσαφέρνης είπε·
ἐπειδάν **διαπράξωμαι** *ἅ δέομαι,*	μόλις **κατορθώσω** όσα έχω ανάγκη,
ἥξω συσκευασάμενος	**θα έρθω, αφού ετοιμαστώ,**
ὡς **ἀπάξων** *ὑμᾶς εἰς τήν 'Ελλάδα.*	**για να οδηγήσω** εσάς πίσω στην Ελλάδα.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἐπαύσαντο = σταμάτησαν (του ρήμ. *παύομαι*).

οἵ: το άρθρο **οἱ** με τον τόνο του **τε,** που είναι εγκλιτική λέξη.

β) ἐσκόπει: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **σκοπέω-ῶ** (= εξετάζω, σκέφτομαι). Χρον. αντικ.: Εν. σκοπεῖ, Πρτ. ἐσκόπει, Μέλλ. σκέψεται, Αόρ. ἐσκέψατο, Πρκ. ἔσκεπται, Υπρ. ἔσκεπτο.

ζῶντα: αιτ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. του ρήμ. **ζήω-ῶ** (= ζω).

γηροτροφήσοι = θα γηροκομήσει.

τελευτήσαντα (χρον. μτχ.) = όταν πεθάνει.

γ) κατεψηφίσαντο = καταδίκασαν.

δ) διαπράξωμαι = κατορθώσω.

ἥξω = θα έρθω.

ἀπάξων = για να οδηγήσω (τελική μτχ.).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) ἐπαύσαντο: ρήμα οριστ. αορ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **παύομαι.** οριστ. αορ: **ἐπαυσάμην.** υποτακτ: **παύσωμαι.** ευκτ: **παυσαίμην.** προστακτ: **παῦσαι.** απαρέμφ: **παύσασθαι.** μετχ: **παυσάμενος, παυσαμένη, παυσάμενον.**

β) ἔσοιτο: ρήμα ευκτικής μέλλοντα, γ΄ ενικ. προσώπου, του **εἰμί.** Οριστ. μέλλ: **ἔσομαι.** ευκτ.: **ἐσοίμην.** απαρέμφ.: **ἔσεσθαι.** μετχ. **ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.**

γηροτροφήσοι: ρήμα ευκτικής μέλλοντα, ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **γηροτροφέω -ῶ** (συνηρημένο β΄. τάξης). Οριστ. μέλλ: **γηροτροφήσω.** ευκτ.: **γηροτροφήσοιμι.** απαρέμφ.: **γηροτροφήσειν.** μετχ.: **γηροτροφήσων, γηροτροφήσουσα, γηροτροφῆσον.**

τελευτήσαντα: μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ **τελευτάω -ῶ** (συνηρημένο α΄ τάξης). Οριστ. αορ: **ἐτελεύτησα.** υποτακτ. **τελευτήσω.** ευκτ: **τελευτήσαιμι.** προστακτ: **τελεύτησον.** απαρέμφ: **τελευτῆσαι.** μετχ: **τελευτήσας, τελευτήσασα, τελευτῆσαν.**

θάψοι: ρήμα ευκτ. μέλλοντα, ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **θάπτω.** Οριστ. μέλλ: **θάψω:** ευκτ: **θάψοιμι.** απαρέμφ: **θάψειν.** μετχ: **θάψων, θάψουσα, θάψον.**

γ) κατεψηφίσαντο: ρήμα οριστ. αορ., μέσης

NΔ1

φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **καταψηφίζομαι** (κατά + ψηφίζομαι). οριστ. αορ: **κατεψηφισάμην.** υποτακτ: **καταψηφίσωμαι.** ευκτ: **καταψηφισαίμην.** προστακτ: **καταψήφισαι.** απαρεμφ: **καταψηφίσασθαι** μετχ: **καταψηφισάμενος, καταψηφισαμένη, καταψηφισάμενον.**

ναυμαχησάντων: μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ., του ρήμ. **ναυμαχέω -ῶ** (συνηρημένο 6΄ τάξης). οριστ. αορ: **ἐναυμάχησα.** υποτακτ: **ναυμαχήσω.** ευκτ: **ναυμαχήσαιμι.** προστακτ: **ναυμάχησον.** απαρέμφ: **ναυμαχῆσαι.** μετχ: **ναυμαχήσας, ναυμαχήσασα, ναυμαχῆσαν.**

δ) διαπράξωμαι: ρήμα υποτακτ. αορ. μέσης φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του **διαπράττομαι.** οριστ. αορ.: **διεπραξάμην.** υποτακτ.: **διαπράξωμαι.** ευκτ.: **διαπραξαίμην.** προστ.: **διάπραξαι.** απαρέμφ.: **διαπράξασθαι.** μετχ.: **διαπραξάμενος, διαπραξαμένη, διαπραξάμενον.**

ἥξω: ρήμα οριστ. μελλ. ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του **ἥκω.** οριστ. μελλ.: **ἥξω.** ευκτ.: **ἥξοιμι.** απαρέμφ.: **ἥξειν.** μετχ.: **ἥξων, ἥξουσα, ἧξον.**

συσκευασάμενος: μετχ. αορ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. ενικ. του ρήμ. **συσκευάζομαι.** οριστ. αορ.: **συνεσκευασάμην.** υποτακτ.: **συσκευάσωμαι.** ευκτ.: **συσκευασαίμην.** προστ.: **συσκεύασαι.** απαρέμφ.: **συσκευάσασθαι.** μετχ.: **συσκευασάμενος, συσκευασαμένη, συσκευασάμενον.**

ἀπάξων: μετχ. μελλ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. ενικ. του ρήμ. **ἀπάγω.** οριστ. μελλ.: **ἀπάξω.** ευκτ.: **ἀπάξοιμι.** απαρέμφ.: **ἀπάξειν.** μετχ.: **ἀπάξων, ἀπάξουσα, ἀπάξον.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) μετά δέ ταῦτα ἐπαύσαντο τοῦ πολέμου οἵ τε Λακεδαιμόνιοι καί οἱ Ἀθηναῖοι: κύρια πρόταση. **ἐπαύσαντο:** ρήμα. **οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ Ἀθηναῖοι:** υποκ. **τοῦ πολέμου:** αντικ. **μετά ταῦτα:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει χρόνο.

β) 1. ὁ Μενεκλῆς ἐσκόπει: κύρια πρόταση. **ἐσκόπει:** ρήμα. **ὁ Μενεκλῆς:** υποκ. Αντικ. η πλάγια ερωτημ. πρότ. 2.

2. ὅπως ἔσοιτο αὐτῷ: δευτερ. πλάγια ερωτηματ. πρόταση, αντικ. στο *ἐσκόπει* της πρότ. 1. **ἔσοιτο:** ρήμα. Υποκ. οι παρακάτω δευτερ. αναφορικές προτάσεις 3, 4. **αὐτῷ: δοτ.** προσωπική κτητική στο *ἔσοιτο.*

3. ὅστις ζῶντά τε γηροτροφήσοι: δευτερ. αναφορ. συμπερ. πρόταση, υποκ. στο *ἔσοιτο* της πρότ. 2. **γηροτροφήσοι:** ρήμα. **ὅστις:** υποκ. **ζῶντα:** χρον. μτχ. **αὐτόν:** ενν. ως αντικ. του ρήμ. και υποκ. της μτχ.

4. καί τελευτήσαντα θάψοι αὐτόν: δευτερ. αναφορ. συμπερασματική πρόταση, υποκ. στο *ἔσοιτο* της πρότ. 2. **θάψοι:** ρήμα. **ὅστις:** ενν. ως υποκ. **αὐτόν:** αντικ. **τελευτήσαντα:** χρον. μτχ. με υποκ. το *αὐτόν.*

γ) Οἱ Ἀθηναῖοι κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὀκτώ ὄντων: κύρια πρόταση. **κατεψηφίσαντο:** ρήμα. **οἱ Ἀθηναῖοι:** υποκ. **τῶν στρατηγῶν:** αντικ. **τῶν ναυμαχησάντων:** επιθετική μτχ. ως επιθετ. προσδιορ. στο *στρατηγῶν.* **ὄντων:** επιθετική μτχ. με υποκ. το *τῶν στρατηγῶν.* **ὀκτώ:** κατηγορ. στο υποκ. του *ὄντων.*

δ) 1. Τισσαφέρνης εἶπε: κύρια πρόταση. **εἶπε:** ρήμα. **Τισσαφέρνης:** υποκ.

2. ἐπειδάν διαπράξωμαι: δευτερ. χρονική-υποθετική πρόταση. **διαπράξωμαι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. Αντικ. η πρόταση 3.

3. ἅ δέομαι: δευτερ. αναφορική πρόταση, αντικ. στο *διαπράξωμαι* της πρότ. 2. **δέομαι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ἅ:** αντικ.

4. ἥξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τήν Ἑλλάδα: κύρια πρόταση. **ἥξω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **συσκευασάμενος:** χρονική μτχ. με υποκ. το *ἐγώ* που εννοείται **(ὡς) ἀπάξων:** τελική μτχ. Το *ὡς* που τη συνοδεύει δηλώνει υποκειμενική άποψη. **ἐγώ** ενν. ως υποκ. και αυτής της μτχ. **ὑμᾶς:** αντικ. στη μτχ. ἀπάξων. **εἰς τήν Ἑλλάδα:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση προς έναν τόπο.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ρήματα στο μέλλοντα.

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	κινδυνεύομεν	λέγουσιν	εἴη	ἐπιθυμοίης
Μέλλοντας	κινδυνεύσομεν	λέξουσιν	ἔσοιτο	ἐπιθυμήσοις

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	παύονται	παρασκευάζεται	τελευτῷεν	γράφοις
Μέλλοντας	παύσονται	παρασκευάσεται	τελευτήσοιεν	γράψοις

	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ	
Ενεστώτας	εἶναι	ποιεῖν	ὄντες	στρατεύων
Μέλλοντας	ἔσεσθαι	ποιήσειν	ἐσόμενοι	στρατεύσων

	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		ΜΕΤΟΧΗ	
Ενεστώτας	στρατοπεδεύεσθαι	ναυμαχεῖν	ποιούμενος	κινδυνεύουσα
Μέλλοντας	στρατοπεδεύσεσθαι	ναυμαχήσειν	ποιησόμενος	κινδυνεύσουσα

Β2,1 Ρήματα σε διάφορες εγκλίσεις

	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ	
	Μέλλοντας	**Αόριστος**	**Μέλλοντας**	**Αόριστος**
Οριστική	κινδυνεύσεις	ἐδήωσας ἔλεξαν		παρεσκευάσατο ἐπαύσαντο ἐστρατοπεδεύσατο κατεψηφίσαντο
Υποτακτική		τιμήσητε ἀκολουθήσω		στρατοπεδεύσηται διαπράξωμαι
Ευκτική	θάψοι γηροτροφήσοιεν			
Απαρέμφατο	ἐπιθυμήσειν πράξειν	ἀκοῦσαι ποιῆσαι		
Μετοχή	ἀπάξων	ναυμαχησάντων ποιήσας στρατεύσας ἀκούσας τιμήσαντες		συσκευασάμενος

Ἀπάξων: του *ἀπάγω* / **στρατοπεδεύσηται:** του *στρατοπεδεύομαι* / **ἐδήωσας:** του *δηόω-ῶ* / **παρεσκευάσατο:** του *παρασκευάζομαι* / **θάψοι:** του *θάπτω* / **ναυμαχησάντων:** του *ναυμαχέω-ῶ* / **ποιήσας:** του *ποιέω-ῶ* / **ἔλεξαν:** του *λέγω* / **στρατεύσας:** του *στρατεύω* / **τιμήσητε:** του *τιμάω-ῶ* / **ἐπαύσαντο:** του *παύομαι* / **διαπράξωμαι:** του *διαπράττομαι* / **ἐστρατοπεδεύσατο:** του *στρατοπεδεύομαι* / **κινδυνεύσεις:** του *κινδυνεύω* / **ἀκούσας:** του *ἀκούω* / **γηροτροφήσοιεν:** του *γηροτροφέω-ῶ* / **κατεψηφίσαντο:** του *καταψηφίζομαι* / **συσκευασάμενος:** του *συσκευάζομαι* / **ἐπιθυμήσειν:** του *ἐπιθυμέω-ῶ* / **ἀκολουθήσω:** του *ἀκολουθέω-ῶ* / **ἀκοῦσαι:** του *ἀκούω* / **τιμήσαντες:** του *τιμάω-ῶ* / **πράξειν:** του *πράττω* / **ποιῆσαι:** του *ποιέω-ῶ*.

B2,2 Ρήματα στον ενεστώτα.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

Ρήματα	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΗ
ἀπάξων					ἀπάγων
στρατοπεδεύσηται		στρατοπεδεύηται			
ἐδῄωσας	δηοῖς				
παρεσκευάσατο	παρασκευάζεται				
θάψοι			θάπτοι		
ναυμαχησάντων					ναυμαχούντων
ποιήσας					ποιῶν
ἔλεξαν	λέγουσι				
στρατεύσας					στρατεύων
τιμήσητε		τιμᾶτε			
ἐπαύσαντο	παύονται				
διαπράξωμαι		διαπράττωμαι			
ἐστρατοπεδεύσατο	στρατοπεδεύεται				
κινδυνεύσεις	κινδυνεύεις				
ἀκούσας					ἀκούων
γηροτροφήσοιεν			γηροτροφοῖεν		
κατεψηφίσαντο	καταψηφίζονται				
συσκευασάμενος					συσκευαζόμενος
ἐπιθυμήσειν				ἐπιθυμεῖν	
ἀκολουθήσω	ἀκολουθῶ				
ἀκοῦσαι				ἀκούειν	
τιμήσαντες					τιμῶντες
πράξειν				πράττειν	
ποιῆσαι				ποιεῖν	

Β2,3 Ο μέλλοντας και ο αόριστος ρημάτων σε όλες τις εγκλίσεις.

ρ. *δουλόω-ῶ*

Οριστική μέλλοντα

ἐγώ	δουλώσω
οὗτος	δουλώσει
ἡμεῖς	δουλώσομε(ν)
ὑμεῖς	δουλώσετε

Οριστική αορίστου

ἐγώ	ἐδούλωσα
σύ	ἐδούλωσας
οὗτος	ἐδούλωσε
ὑμεῖς	ἐδουλώσατε
οὗτοι	ἐδούλωσαν

ρ. *παρασκευάζομαι*

Υποτακτική αορίστου

παρασκευάσωμαι
παρασκευάση
παρασκευάσηται
παρασκευάσησθε
παρασκευάσωνται

ρ. *ναυμαχέω-ῶ*

Ευκτική μέλλοντα

ναυμαχήσοιμι
ναυμαχήσοι
ναυμαχήσοιμεν
ναυμαχήσοιτε

Ευκτική αορίστου

ναυμαχήσαιμι
ναυμαχήσαις ἤ ναυμαχήσειας
ναυμαχήσαι ἤ ναυμαχήσειε
ναυμαχήσαιτε
ναυμαχήσαιεν ἤ ναυμαχήσειαν

ρ. *κατηγορέω-ῶ*

Προστακτική αορ.

ἐγώ	—
σύ	κατηγόρησον
οὗτος	κατηγορησάτω
ὑμεῖς	κατηγορήσατε
οὗτοι	κατηγορησάντων

ρ. *πείθω*

Απαρέμφατο μέλλ.

πείσειν

Απαρέμφατο αορ.

πεῖσαι

ρ. *πράττω*

Μετοχή μέλλοντα

ὁ πράξων (πράξοντος)
ἡ πράξουσα (πραξούσης)
τό πρᾶξον (πράξοντος)

Μετοχή αορίστου

ὁ πράξας (πράξαντος)
ἡ πράξασα (πραξάσης)
τό πρᾶξαν (πράξαντος)

Β2,4 Φράσεις από τον ενικό στον πληθυντικό.

Ενικός	Πληθυντικός
α) *Ἐγώ ἐπεμψάμην τοῦτον.* (= Εγώ προσκάλεσα αυτόν).	*Ἡμεῖς ἐπεμψάμεθα τούτους.* (= Εμείς προσκαλέσαμε αυτούς)
β) *Σύ φυλάξῃ(ει) τήν πόλιν.* (= Εσύ θα φυλάξεις την πόλη).	*Ὑμεῖς φυλάξεσθε τάς πόλεις.* (= Εσείς θα φυλάξετε τις πόλεις)
γ) *Ὁ ἀνήρ λογίσαιτο ἄν τόν τόκον.* (= Ο άντρας θα λογάριαζε τον τόκο).	*Οἱ ἄνδρες λογίσαιντο ἄν τούς τόκους.* (= Οι άντρες θα λογάριαζαν τους τόκους).
δ) *Ὁ κακός κολασάσθω ὑπό τοῦ νόμου.* (= Ο κακός ας τιμωρηθεί από το νόμο).	*Οἱ κακοί κολασάσθων ὑπό τῶν νόμων.* (= Οι κακοί ας τιμωρηθούν από τους νόμους).
ε) *Σύ εἶ ὁ ποιήσας τοῦτο;* (= Εσύ είσαι που έκαμες αυτό;)	*Ὑμεῖς ἐστε οἱ ποιήσαντες ταῦτα;* (= Εσείς είστε που κάματε αυτά;).
στ) *Οὗτος ᾐτήσατο μισθόν.* (= Αυτός ζήτησε μισθό).	*Οὗτοι ᾐτήσαντο μισθούς.* (= Αυτοί ζήτησαν μισθούς).
ζ) *Ὁ παῖς εἰργάσατο κακά τινα.* (= Το παιδί έκαμε κάποιες κακές πράξεις).	*Οἱ παῖδες εἰργάσαντο κακά τινα.* (= Τα παιδιά έκαμαν κάποιες κακές πράξεις).
η) *Μετά τοῦτο ἐσκόπει οὗτος ὅπως ἔσοιτο αὐτῷ ὅστις γηροτροφήσοι καί τελευτήσαντα θάψοι αὐτόν.* (= Μετά απ' αυτό αυτός σκεφτόταν πώς θα υπάρξει σ' αυτόν εκείνος ο οποίος θα τον γηροκομήσει και θα τον θάψει, όταν πεθάνει).	*Μετά ταῦτα ἐσκόπουν οὗτοι ὅπως ἔσοιντο αὐτοῖς οἵτινες γηροτροφήσοιεν καί τελευτήσαντας θάψοιεν αὐτούς.* (= Μετά απ' αυτά αυτοί σκέφτονταν πώς θα υπάρξουν σ' αυτούς εκείνοι οι οποίοι θα τους γηροκομήσουν και θα τους θάψουν, όταν πεθάνουν).

Β2,5 Προτάσεις που εκφράζουν το παρόν και το μέλλον.

Παρόν	Μέλλον
α) *Οἱ Θηβαῖοι* **στρατοπεδεύονται** *ἐπί τῷ ἀπαντικρύ λόφῳ.* (= Οι Θηβαίοι στρατοπεδεύουν στον απέναντι λόφο).	*Οἱ Θηβαῖοι* **στρατοπεδεύσονται** *ἐπί τῷ ἀπαντικρύ λόφῳ.* (= Οι Θηβαίοι θα στρατοπεδεύσουν στον απέναντι λόφο).
β) *Οἱ φίλοι* **λέγουσι** *τῷ Κλεομβρότῳ.* (= Οι φίλοι λένε στον Κλεόμβροτο).	*Οἱ φίλοι* **λέξουσι** *τῷ Κλεομβρότῳ.* (= Οι φίλοι θα πουν στον Κλεόμβροτο).
γ) *Ἡμεῖς* **κινδυνεύομεν** *ὑπό τῆς πόλεως τά ἔσχατα παθεῖν.* (= Εμείς κινδυνεύουμε να πάθουμε τα χειρότερα από την πόλη).	*Ἡμεῖς* **κινδυνεύσομεν** *ὑπό τῆς πόλεως τά ἔσχατα παθεῖν.* (= Εμείς θα κινδυνέψουμε να πάθουμε τα χειρότερα από την πόλη).
δ) *Ὦ Κλεόμβροτε, οὐδέν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων* **δῃοῖς.** (= Κλεόμβροτε, τίποτε δεν καταστρέφεις από τη χώρα των Θηβαίων).	*Ὦ Κλεόμβροτε, οὐδέν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων* **δῃώσεις.** (= Κλεόμβροτε, τίποτε δε θα καταστρέψεις από τη χώρα των Θηβαίων).
ε) *Ὁ Κλεόμβροτος* **παρασκευάζεται** *πρός μάχην.* (= Ο Κλεόμβροτος ετοιμάζεται για μάχη).	*Ὁ Κλεόμβροτος* **παρασκευάσεται** *πρός μάχην.* (= Ο Κλεόμβροτος θα ετοιμαστεί για μάχη).
στ) **Παύονται** *τοῦ πολέμου οὔτε Λακεδαιμόνιοι καί οἱ Ἀθηναῖοι.* (= Σταματούν τον πόλεμο και οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι).	**Παύσονται** *τοῦ πολέμου οὔτε Λακεδαιμόνιοι καί οἱ Ἀθηναῖοι.* (= Θα σταματήσουν τον πόλεμο και οι Λακεδαιμόνιοι και οι Αθηναίοι).
ζ) *Οἱ Ἀθηναῖοι* **κατηγοροῦσι** *τούς στρατηγούς.* (= Οι Αθηναίοι κατηγορούν τους στρατηγούς).	*Οἱ Ἀθηναῖοι* **κατηγορήσουσι** *τούς στρατηγούς.* (= Οι Αθηναίοι θα κατηγορήσουν τους στρατηγούς).
η) *Κἀκεῖνος τά αὐτά* **πράττει.** (= Κι εκείνος κάνει τα ίδια).	*Κἀκεῖνος τά αὐτά* **πράξει.** (= Κι εκείνος τα ίδια θα κάνει).
θ) *Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι* **νικῶσι** *τούς τούτων προγόνους.* (= Οι δικοί μας πρόγονοι νικούν τους προγόνους αυτών).	*Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι* **νικήσουσι** *τούς τούτων προγόνους.* (= Οι δικοί μας πρόγονοι θα νικήσουν τους προγόνους αυτών).
ι) *Οἱ πολέμιοι τάς σπονδάς παρά τούς ὅρκους* **λύουσιν.** (= Οι εχθροί τις σπονδές διαλύουν παρά τους όρκους).	*Οἱ πολέμιοι τάς σπονδάς παρά τούς ὅρκους* **λύσουσιν.** (= Οι εχθροί τις σπονδές θα διαλύσουν παρά τους όρκους).
ια) *Οἱ θεοί ἐναντίοι αὐτοῖς* **εἰσί.** (= Οι θεοί είναι αντίθετοι μ' αυτούς).	*Οἱ θεοί ἐναντίοι αὐτοῖς* **ἔσονται.** (= Οι θεοί θα είναι αντίθετοι μ' αυτούς).
ιβ) *Ζεύς Τάνταλον διά τήν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις* **κολάζει.** (= Ο Δίας τον Τάνταλο εξαιτίας της κακίας τιμωρεί με τις πιο μεγάλες τιμωρίες).	*Ζεύς Τάνταλον διά τήν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις* **κολάσει.** (= Ο Δίας τον Τάνταλο εξαιτίας της κακίας θα τιμωρήσει με τις πιο μεγάλες τιμωρίες).

Β2,6 Φράσεις με ρήματα σε χρόνο μέλλοντα.

α) *Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδός* **ἔσοιτο** *πρός βασιλέα μέγαν.* (= Ο Κύρος έλεγε ότι ο δρόμος θα είναι προς το μεγάλο βασιλιά).

β) *Ἐγώ μέν τοίνυν, ἀπέρχομαι ξένιά σοι* **παρασκευάσων.** (= Εγώ λοιπόν τώρα φεύγω για να σου ετοιμάσω δείπνο - φιλοξενία).

γ) *Οἱ ἄνδρες οὗτοι* **κωλύσουσι** *ἡμᾶς διαβαίνειν τήν ὁδόν.* (= Οι άντρες θα μας εμποδίσουν να περάσουμε το δρόμο).

δ) *Κῦρος ἔφη πάντα* **ποιήσειν.** (= Ο Κύρος είπε ότι θα τα κάνει όλα).

ε) *Ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε,* **βλάψετε** *ὑμᾶς αὐτούς.* (= Αν σκοτώσετε εμένα, θα βλάψετε τους εαυτούς σας).

στ) **Πορευσόμεθα** *οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μή λυποίη.* (= Θα πάμε στην πατρίδα, αν κανείς δε μας ενοχλήσει).

ζ) *Πάντες ἐπεμελούμεθα ὅπως ἐκ τοῦ ψύχους* **φυλαξοίμεθα.** (= Όλοι ενδιαφερόμασταν πώς θα φυλαχτούμε από το κρύο - παγωνιά).

Β2,7 Φράσεις με ρήματα σε χρόνο αόριστο.

α) *Τοῦτο δέ* **ποιήσας** *ὁ Τιθραύστης* **ἔπεμψε** *πρός τόν Ἀγησίλαον πρέσβεις.* (= Και αφού έκαμε αυτό ο Τιθραύστης, έστειλε πρέσβεις στον Αγησίλαο).

β) **Ἀκούσαντες** *δέ ταῦτα πολλοί μέν* **ἐδάκρυσαν,** *πάντες δ'* **ἐψηφίσαντο** *βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου.* (= Και όταν άκουσαν αυτά, πολλοί εδάκρυσαν, και όλοι αποφάσισαν να πάνε για βοήθεια μαζί με τον Αγησίλαο).

γ) *Ταῦτα δέ* **ποιήσαντες** *Λακεδαιμόνιοι* **ἐστρατοπεδεύσαντο** *ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.* (= Και αφού έκαμαν αυτά οι Λακεδαιμόνιοι, στρατοπέδευσαν στα Λεύκτρα της περιοχής των Θεσπιών).

δ) *Ἄν τῶν σιτοπωλῶν* **καταψηφίσησθε,** *τά δίκαια ποιήσετε.* (= Αν καταδικάσετε τους σιτοπώλες, θα κάνετε τα δίκαια).

ε) *Ἐπειδάν ἅπαντ'* **ἀκούσῃς, ποίησον** *ὅ,τι ἐν νῷ ἔχεις.* (= Αφού ακούσεις όλα, κάνε εκείνο το οποίο έχεις στο μυαλό σου).

στ) *Εἴ τίς σε* **διδάξειε** *ὅ μή γιγνώσκεις, βελτίων ἔσῃ.* (= Αν κάποιος σε δίδαξε εκείνο που δεν ξέρεις, θα γίνεις καλύτερος).

Γ1 Οι Σπαρτιάτες και οι Κλαζομένιοι.

«Ο ανήθικος άνθρωπος μπορεί να επιδείξει μόνον ανήθικη συμπεριφορά». Αυτή τη γνώμη προβάλλει έμπρακτα η συμπεριφορά των εφόρων στο επεισόδιο με τους Κλαζομενίους, που διηγείται ο Αιλιανός. Γι' αυτό και δεν οργίζονται ούτε τους τιμωρούν, όταν, δείχνοντας την αναίδειά τους, αλείφουν με καπνιά τους θρόνους των εφόρων.

Κλαζομενίων τινές ἐς τήν Σπάρτην ἀφικόμενοι καί ὕβρει καί ἀλαζονείᾳ χρώμενοι τούς τῶν ἐφόρων θρόνους ἀσβόλῳ κατέχρισαν. Μαθόντες δέ οἱ ἔφοροι οὐκ ἠγανάκτησαν, ἀλλά τόν δημόσιον κήρυκα καλέσαντες προσέταξαν αὐτόν δημοσίᾳ κηρῦξαι τοῦτο δή τό θαυμαζόμενον «ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν».

(Ποικίλη Ἱστορία του Αιλιανού 2, 15)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἀφικόμενοι ἐς τήν Σπάρτην	Φθάνοντας στη Σπάρτη
τινές Κλαζομενίων	κάποιοι Κλαζομένιοι[1]
καί χρώμενοι	και συμπεριφερόμενοι
ὕβρει καί ἀλαζονείᾳ	με αυθάδεια και έπαρση
κατέχρισαν ἀσβόλῳ	άλειψαν με καπνιά
τούς θρόνους τῶν ἐφόρων.	τους θρόνους των εφόρων.
Οἱ ἔφοροι δέ μαθόντες	Οι έφοροι όμως, όταν το 'μαθαν,
οὐκ ἠγανάκτησαν,	δεν αγανάκτησαν,
ἀλλά καλέσαντες τόν δημόσιον κήρυκα	αλλά, αφού κάλεσαν το δημόσιο κήρυκα,
προσέταξαν αὐτόν	τον πρόσταξαν
κηρῦξαι δημοσίᾳ	να κηρύξει δημόσια
τοῦτο δή	αυτή ακριβώς τη φράση
τό θαυμαζόμενον	που είναι αντικείμενο θαυμασμού
«ἐξέστω Κλαζομενίοις	«ας επιτρέπεται στους Κλαζομένιους
ἀσχημονεῖν».	να φέρονται άπρεπα».

Λεξιλόγιο

ἀφικόμενοι (μετχ. αορ. β' του **ἀφικνοῦμαι**) = φτάνοντας.

χρώμενοι ὕβρει καί ἀλαζονείᾳ = συμπεριφερόμενοι με αυθάδεια και έπαρση.

ἀσβόλῳ (= *ἡ ἄσβολος*) = με καπνιά.

κατέχρισαν (οριστ. αορ. του **καταχρίω**) = άλειψαν.

προσέταξαν (οριστ. αορ. του **προστάττω**) = πρόσταξαν.

τοῦτο δή = αυτό δα, αυτή ακριβώς τη φράση.

τό θαυμαζόμενον = που θαυμάζεται, που θεωρείται άξια θαυμασμού.

ἐξέστω (προστ. ενεστ. του **ἔξεστι**) = ας επιτρέπεται.

ἀσχημονεῖν (απαρ. ενεστ. του **ἀσχημονῶ**) = να ασχημονούν, να φέρονται άπρεπα, άσεμνα.

1. Κατά λέξη: κάποιοι από τους Κλαζομένιους.

οχι

Α1 Θέμα 20. Η άδικη καταδίκη ανθρώπου είναι το μεγαλύτερο κακό για την ίδια την πόλη.

Ο Σωκράτης σ' ένα μέρος της απολογίας του προσπαθεί να δικαιολογήσει τον τρόπο της ζωής του, δηλ. την ενασχόλησή του με τη φιλοσοφία και τον έλεγχο κάθε ανθρώπου για να δει αν έχει ή αν δεν έχει αποκτήσει την αρετή. Αυτή άλλωστε την εντολή του έχει δώσει ο Θεός. Και καταλήγει: είτε με δικάσετε είτε με αθωώσετε, εγώ δεν πρόκειται να αλλάξω τρόπο ζωής. Σ' αυτή του τη δήλωση οι δικαστές έκαμαν θόρυβο,

Μή θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μή θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἄν λέγω ἀλλ' ἀκούειν· καί γάρ, ὡς ἐγώ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γάρ οὖν ἄττα ὑμῖν λέξειν καί ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλά μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. Εὖ γάρ ἴστε, ἐάν ἐμέ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγώ λέγω, οὐκ ἐμέ μείζω βλάψετε ἤ ὑμᾶς αὐτούς.

Ἐάν γάρ ἐμέ ἀποκτείνητε, οὐ ῥᾳδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε προσκείμενον τῇ πόλει ὑπό τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μέν καί γενναίῳ, ὑπό μεγέθους δέ νωθεστέρῳ καί δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπό μύωπός τινος· οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεός ἐμέ τῇ πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὅς ὑμᾶς ἐγείρων καί πείθων καί ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον οὐδέν παύομαι τήν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων.

(Ἀπολογία Σωκράτους του Πλάτωνα 30 c-e)

Λεξιλόγιο

ἐμμείνατέ μοι = τηρήστε για χάρη μου, να παραμείνετε σταθεροί για χάρη μου (του ρήμ. **ἐμμένω,** ἐν + μένω).

οἷς (τούτοις, ἅ) = αυτά που, σ' αυτά που, όσα, σε όσα.

ἐδεήθην = παρακάλεσα, ζήτησα (του ρήμ. **δέομαι**).

ἐφ' οἷς (ἐπί τούτοις ἅ) = για όσα, γι' αυτά που.

καί γάρ = γιατί πράγματι, γιατί αλήθεια.

οἶμαι (και **οἴομαι**) = νομίζω, πιστεύω.

ὀνήσεσθε = θα ωφεληθείτε (του ρήμ. **ὀνίναμαι.** Το ενεργ. είναι **ὀνίνημι**).

μέλλω + ἀπαρέμφ. = πρόκειται να.., σκοπεύω να...

ἄττα καί ἄλλα (τινά ἄλλα) = και μερικά άλλα.

βοήσεσθε = θα βάλετε τις φωνές, θα φωνάξετε δυνατά (του ρήμ. **βοάω -ῶ**).

μηδαμῶς = με κανένα τρόπο.

εὖ ἴστε = να ξέρετε καλά, μάθετέ το καλά (προστακτ. του ρήμ. **οἶδα**).

ἐάν ἀποκτείνητε = αν θανατώσετε, αν καταδικάσετε σε θάνατο (του ρήμ. **ἀποκτείνω**).

τοιοῦτον... οἷον = τέτοιος που.., τέτοιος... όποιος.

ἤ ὑμᾶς αὐτούς = παρά τους εαυτούς σας.

ῥᾳδίως = εύκολα.

προσκείμενον (μετχ. του **πρόσκειμαι**) = που να είναι αφοσιωμένος, προσκολλημένος, που να βρίσκεται κοντά.

ὥσπερ = όπως ακριβώς.

ἵππῳ μεγάλῳ καί γενναίῳ = σε άλογο μεγαλόσωμο και καλής ράτσας.

νωθεστέρῳ (συγκρ. του **νωθής**) = κάπως νωθρό, οκνό.

δεομένῳ (μετχ. του **δέομαι**) = που έχει ανάγκη, που χρειάζεται.

ἐγείρεσθαι (απαρ. του **ἐγείρομαι**) = να ξυπνάει.

ὑπό μύωπός τινος (ουσιαστ. **ὁ μύωψ**) = από κάποια αλογόμυγα.

οἷον δή = ακριβώς όπως, έτσι.

προστεθεικέναι (παρακ. του **προστίθημι**) = ότι προσκόλλησε, πρόσθεσε.

τοιοῦτόν τινα = κάπως τέτοιον, τέτοιον περίπου (δηλ. σαν την αλογόμυγα).

οὐδέν παύομαι = καθόλου δε σταματώ, συνέχεια.

ἐγείρων = να σας ξυπνάω.

ὀνειδίζων = να επιπλήττω, να κατηγορώ, να μαλώνω.

προσκαθίζω πανταχού = πηγαίνω και κάθομαι παντού, κοντά σε όλους.

κείμενο

Μή θορυβεῖτε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι
οἷς ὑμῶν ἐδεήθην,
μή θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἄν λέγω
ἀλλ' ἀκούειν·
καί γάρ, ὡς ἐγώ οἶμαι,
ἀκούοντες ὀνήσεσθε·
μέλλω γάρ οὖν λέξειν ὑμῖν
καί ἄττα ἄλλα,
ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε·
ἀλλά τοῦτο μηδαμῶς ποιεῖτε.
Εὖ γάρ ἴστε,
ἐάν ἀποκτείνητε ἐμέ
ὄντα τοιοῦτον,
οἷον λέγω ἐγώ,

οὐ βλάψετε μείζω ἐμέ
ἤ ὑμᾶς αὐτούς·
Ἐάν γάρ ἐμέ ἀποκτείνητε,
οὐ(χ) εὑρήσετε ῥᾳδίως
ἄλλον τοιοῦτον
προσκείμενον τῇ πόλει
ὑπό τοῦ θεοῦ,
ὥσπερ (πρόσκειται μύωψ)

ἵππῳ μεγάλῳ μέν καί γενναίῳ,
νωθεστέρῳ δέ ὑπό μεγέθους
καί δεομένῳ ἐγείρεσθαι
ὑπό μύωπός τινος·
οἷον δή τοιοῦτόν τινα
δοκεῖ μοι προστεθεικέναι ὁ θεός
τῇ πόλει ἐμέ,
ὅς προσκαθίζων πανταχοῦ

ὅλην τήν ἡμέραν
οὐδέν παύομαι
ἐγείρων ὑμᾶς
καί πείθων
καί ὀνειδίζων ἕνα ἕκαστον.

μετάφραση

Μην κάνετε θόρυβο, άντρες Αθηναίοι,
αλλά τηρήστε για χάρη μου
όσα σας παρακάλεσα,
δηλ. να μην κάνετε θόρυβο για όσα τυχόν λέω
αλλά να με ακούτε·
γιατί πράγματι, όπως εγώ νομίζω,
ακούγοντάς με θα ωφεληθείτε·
γιατί αλήθεια σκοπεύω να πω σε σας
και μερικά άλλα,
για τα οποία ίσως θα βάλετε τις φωνές·
αλλά αυτό με κανένα τρόπο να μην το κάνετε.
Γιατί να ξέρετε καλά,
αν θανατώσετε εμένα
που είμαι[1] τέτοιος άνθρωπος,
όποιος (όπως ακριβώς) λέω εγώ (ότι είμαι),
δε θα βλάψετε εμένα περισσότερο
απ' ό,τι (παρά) τους εαυτούς σας.
Γιατί, αν με θανατώσετε,
δε θα βρείτε εύκολα
άλλο (άνθρωπο) τέτοιο
να είναι προσκολλημένος στην πόλη
από το θεό (έτσι),
όπως ακριβώς (είναι προσκολλημένη μια αλογόμυγα)
σε άλογο μεγαλόσωμο και καλής ράτσας,
αλλά κάπως νωθρό εξαιτίας του όγκου του
και που χρειάζεται να ξυπνάει
από κάποια αλογόμυγα·
έτσι με κάποια τέτοια ιδιότητα[2]
μου φαίνεται ότι προσκόλλησε ο θεός
στην πόλη εμένα,
που πηγαίνοντας και καθίζοντας παντού (κοντά σε όλους)
όλη τη μέρα
δε σταματώ καθόλου
να σας ξυπνάω
και να προσπαθώ να (σας) πείσω
και να επιπλήττω τον καθένα σας χωριστά.

1. Άλλη μετάφραση: αν και είμαι.
2. Κατά λέξη: έτσι τέτοιον κάπως.

σλγ'

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη ★ σημειώνονται οι μέλλοντες και αόριστοι των αφωνόληκτων, ερρινόληκτων και υγρόληκτων ρημάτων).

θορυβεῖτε: ρήμα προστακτ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντικού προσώπου, του **θορυβέω -ῶ.** ΠΡΤ **ἐθορύβουν** ΜΕΛ. **θορυβήσω** ΑΟΡ. **ἐθορύβησα.**

★ **ἐμμείνατε:** ρήμα προστακτ. αορ. α΄, ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἐμμένω** (ερρινόληκτο). ΠΡ. **ἐνέμενον.** ★ ΜΕΛ. **ἐμμενῶ** (εῖς, εῖ κτλ.). ★ ΑΟΡ. **ἐνέμεινα.** ΠΡΚ. **ἐμμεμένηκα.**

οἷς: αναφορ. αντων., ουδετ. γένους, δοτικής πληθυντ., της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ἐδεήθην: ρήμα οριστ. αορ. Παθ., α΄ ενικ. προσώπου του **δέομαι.** ΠΡΤ **ἐδεόμην.** ΜΕΛ **δεήσομαι** και Παθ. [**δεηθήσομαι**]. ΑΟΡ. Παθ. **ἐδεήθην.** ΠΡΚ **δεδέημαι.**

θορυβεῖν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του **θορυβέω -ῶ** (βλέπε παραπάνω).

λέγω: ρήμα υποτακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **λέγω.** ΠΡΤ. **ἔλεγον.** * ΜΕΛΛ. **λέξω** και **ἐρῶ.** * ΑΟΡ. **ἔλεξα** και **εἶπα** (α΄) και **εἶπον** (β΄). ΠΡΚ. **εἴρηκα.** ΥΠΡ. **εἰρήκειν.**

ἀκούειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του **ἀκούω.** ΠΡΤ. **ἤκουον.** ΜΕΛ. **ἀκούσομαι.** ΑΟΡ. **ἤκουσα.** ΠΡΚ. **ἀκήκοα.** ΥΠΡ. **ἀ(ἠ)κηκόειν.**

οἶμαι: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργ. φωνής, α ενικού προσώπου, του **οἴομαι** και **οἶμαι.** ΠΡΤ. **ᾠόμην** και **ᾤμην.** ΜΕΛ. **οἰήσομαι** και Παθ. [**οἰηθήσομαι**]. ΑΟΡ. **ᾠήθην.**

ὀνήσεσθε: ρήμα οριστ. μέλλ., μέσης φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὀνίναμαι.** ΠΡΤ. **ὠνινάμην.** ΠΡΤ. ΜΕΛ. **ὀνήσομαι.** ΑΟΡ. [ὠνηνάμην] και β΄ **ὠνήμην** και Παθ. **(ὠνήθην).**

ἀκούοντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **ἀκούω** (βλέπε πραπάνω).

μέλλω: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **μέλλω** (υγρόληκτο). ΠΡΤ. **ἔ(ἤ)μελλον.** ★ ΜΕΛ. **μελλήσω.** ★ ΑΟΡ. **ἐμέλλησα.**

ἄττα (και **τινά**): αόριστη αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **τίς, τίς, τί** (τινός).

★ **λέξειν:** απαρέμφ. μέλλ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **λέγω** (βλέπε παραπάνω).

βοήσεσθε: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **βοάω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ. **ἐβόων.** ΜΕΛ. **βοήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐβόησα.**

ποιεῖτε: ρήμα προστακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ποιέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ. **ἐποίουν.** ΜΕΛ. **ποιήσω.** ΑΟΡ. **ἐποίησα.** ΠΡΚ. **πεποίηκα.** ΥΠΡ. **ἐπεποιήκειν.**

εὖ: ἐπίρρημα (συγκρ: **ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον,** υπερθ. **ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα).**

ἴστε: ρήμα προστακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, πληθυντ. προσώπου, του **οἶδα.** ΠΡΤ. **ᾔδη** καί **ᾔδει** ΜΕΛ. **εἴσομαι** και **εἰδήσω.**

ῥᾳδίως: επίρρημα θετικού βαθμού. Συγκρ. **ῥᾷον.** Υπερθ. **ῥᾷστα.**

τοιοῦτον: δεικτική αντωνυμία αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν).**

εὑρήσετε: ρήμα οριστ. μέλλ. ενεργητ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **εὑρίσκω.** ΠΡΤ. **εὕρισκον** και **ηὕρισκον.** ΜΕΛ. **εὑρήσω.** ΑΟΡ. **εὗρον** και **ηὗρον.** ΠΡΚ. **εὕρηκα** και **ηὕρηκα.** ΥΠΡ. **εὑρηκώς ἦν.**

προσκείμενον: μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του ρήμ. **πρόσκειμαι.** ΠΡΤ. **προσεκείμην.** ΜΕΛ. **προσκείσομαι** (το **κεῖμαι** χρησιμοποιείται και με σημασία παρακειμένου του **τίθεμαι**).

τῇ πόλει: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, φωνηεντόληκτο, θηλ. γένους, δοτ. ενικ. του ονόμ. **ἡ πόλις** (γεν. **πόλεως** από το **πόληος** με αντιμεταχώρηση).

μεγάλῳ: επίθετο θετικού βαθμού, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. του επιθ. **μέγας, μεγάλη, μέγα.** Συγκρ. **ὁ ἡ μείζων, τό μεῖζον.** Υπερθ. **μέγιστος -η -ον.**

μεγέθους: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, σιγμόληκτο, ουδετ. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **τό μέγεθος** (γεν. μεγέθους, από το μεγέθεσ-ος με αποβολή του **σ** και συναίρεση των **ε** και **ο** σε ου).

νωθεστέρῳ: επίθετο συγκρ. βαθμού, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. του επιθ. **ὁ ἡ νωθής, τό νωθές.** Συγκρ. **νωθέστερος -α -ον.** Υπερθ. **νωθέστατος -η -ον.**

δεομένῳ: μετχ. ενεστ. μέσης φωνής, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. του ρήμ. **δέομαι.** ΠΡΤ. **ἐδεόμην.** ΜΕΛ. **δεήσομαι** και μτγν. παθητ. **δεηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐδεήθην.** ΠΡΚ. **δεδέημαι.**

ἐγείρεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του υγρόληκτου ρήμ. **ἐγείρομαι.** ΠΡΤ. **ἠγειρόμην.** ⋆ (ΜΕΛ. μτγν. **ἐγεροῦμαι** και παθητ. **ἐγερθήσομαι).** ΑΟΡ. β΄ **ἠγρόμην** και παθητ. **ἠγέρθην.** (ΠΡΚ. μτγν. **ἐγήγερμαι.** ΥΠΡ. μτγν. **ἐγήγερτο).**

μύωπος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, χειλικόληκτο, αρσεν. γένους, γεν. ενικ. του ονόμ. **ὁ μύωψ** (γεν. **μύωπος**).

τινός: αόριστη αντωνυμία αρσεν. γένους, γεν. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (ο τόνος της αντων. είναι εγκλιτικός).

οἷον: αναφορική αντωνυμία ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικού της αντωνυμίας **οἷος, οἵα, οἷον.** Εδώ έχει επιρρηματική σημασία (= έτσι κάπως, έτσι π.χ.).

δοκεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **δοκέω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἐδόκουν.** ΜΕΛ. **δόξω.** ΑΟΡ. **ἔδοξα.**

προστεθεικέναι: απαρέμφ. παρακ. ενεργητ. φωνής του ρήμ. **προστίθημι.** ΠΡΤ. **προσετίθην.** ΜΕΛ. **προσθήσω.** ΑΟΡ. β΄ **προσέθηκα.** ΠΡΚ. **προστέθεικα** και **προστέθηκα.**

ὅς: αναφορική αντωνυμία αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ἐγείρων: μετχ ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του υγρόληκτου ρήμ. **ἐγείρω.** ΠΡΤ. **ἤγειρον.** ⋆ ΜΕΛ. **ἐγερῶ.** ⋆ ΑΟΡ. **ἤγειρα.** ΠΡΚ. **ἐγρήγορα** και μτγν. **ἐγήγερκα.** ΥΠΡ. **ἐγρηγόρειν** και μτγν. **ἐγηγέρκειν.**

πείθων: μετχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **πείθω.** ΠΡΤ. **ἔπειθον.** ΜΕΛ. **πείσω.** ΑΟΡ. **ἔπεισα.** ΠΡΚ. **πέπεικα.** ΥΠΡ. **ἐπεπείκειν.**

ὀνειδίζων: μετχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του υπερδισύλλαβου σε **-ίζω** ρήμ. **ὀνειδίζω.** ΠΡΤ. **ὠνείδιζον.** ⋆ ΜΕΛ. **ὀνειδιῶ.** ΑΟΡ. **ὠνείδισα.** ΠΡΚ. **ὠνείδικα.** Ετυμολ. **ὄνειδος** + **ίζω.**

ἕνα: αριθμητικό απόλυτο αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. του αριθμ. **εἷς, μία, ἕν** (γεν. **ἑνός, μιᾶς, ἑνός**).

ἕκαστον: αόριστη επιμεριστική αντωνυμία, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ. της αντων. **ἕκαστος, -η, -ον.** Ετυμολ. **ἑκάς** (= μακριά) + **του** *(τινός)*.

παύομαι: ρήμα οριστ. ενεστ. μέσης φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **παύομαι.** ΠΡΤ. **ἐπαυόμην.** ΜΕΛ. **παύσομαι,** παθητ. **παυσθήσομαι** και μτγν. **παυθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐπαυσάμην,** παθητ. **ἐπαύσθην** και μτγν. **ἐπαύθην.** ΠΡΚ. **πέπαυμαι.** ΥΠΡ. **ἐπεπαύμην.**

πανταχοῦ: επίρρημα τοπικό.

προσκαθίζων: μετχ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του υπερδισύλλαβου σε **-ίζω** ρήμ. **προσκαθίζω.** ΠΡΤ. **προσεκάθιζον.** ⋆ ΜΕΛ. **προσκαθιῶ** και μτγν. **προσκαθίσω.** ΑΟΡ. **προσεκάθισα** και **προσκαθῖσα.** ΠΡΚ. μτγν. **προσκεκάθικα.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

θορυβεῖτε: θορυβεῖτε, θορυβήσατε.

ἐμμείνατε: ἐμμένετε ἐμμείνατε ἐμμεμενηκότες ἔστε.

ἐδεήθην: δέομαι, ἐδεόμην, δεήσομαι, ἐδεήθην, δεδέημαι.

θορυβεῖν: θορυβεῖν, θορυβήσειν, θορυβῆσαι.

λέγω: λέγω, λέξω και εἴπω, εἰρηκώς ὦ.

ἀκούειν: ἀκούειν, ἀκούσεσθαι, ἀκοῦσαι, ἀκηκοέναι.

οἶμαι: οἴομαι και οἶμαι, ᾠόμην και ᾤμην, οἰήσομαι [οἰηθήσομαι], ᾠήθην.

ὀνήσεσθε: ὀνίνασθε, ὠνίνασθε, ὀνήσεσθε.

ἀκούοντες: ἀκούοντες, ἀκουσόμενοι, ἀκούσαντες, ἀκηκοότες.

μέλλω: μέλλω, ἔμελλον και ἤμελλον, μελλήσω ἐμέλλησα.

λέξειν: λέγειν, λέξειν και ἐρεῖν, λέξαι και εἰπεῖν, εἰρηκέναι.

βοήσεσθε: βοᾶτε, ἐβοᾶτε, βοήσεσθε, ἐβοήσατε.

ποιεῖτε: ποιεῖτε, ποιήσατε, πεποιηκότες ἔστε.

ἴστε: Εν. ἴστε, (Αορ. γνῶτε, Πρκ. ἐγνωκότες ἔστε).

ἀποκτείνητε: ἀποκτείνητε και ἀποκτιννύητε, ἀποκτείνητε, ἀπεκτονότες ἦτε.

ὄντα: ὄντα, ἐσόμενον, γενόμενον, γεγονότα.

λέγω: λέγω, ἔλεγον, λέξω και ἐρῶ, ἔλεξα και εἶπα και εἶπον, εἴρηκα, εἰρήκειν.

βλάψετε: βλάπτετε, ἐβλάπτετε, βλάψετε, ἐβλάψατε, βεβλάφατε.

εὑρήσετε: εὑρίσκετε, εὑ(ηὑ)ρίσκετε, εὑρήσετε, εὕ(ηὕ)ρετε, [εὑ(ηὑ)ρήκατε, εὑ(ηὑ)ρήκετε].

προσκείμενον: Εν. προσκείμενον, Μέλλ. προσκεισόμενον.

δεομένῳ: δεομένῳ, δεησομένῳ, δεηθέντι, δεδεημένῳ.

ἐγείρεσθαι: ἐγείρεσθαι, –, ἐγρέσθαι και ἐγερθῆναι, –.

δοκεῖ: δοκεῖ, ἐδόκει, δόξει, ἔδοξε, [δεδόκηκε].

προστεθεικέναι: προστιθέναι, προσθήσειν προσθεῖναι, προστεθεικέναι.

ἐγείρων: ἐγείρων, ἐγερῶν, ἐγείρας, ἐγρηγορώς.

πείθων: πείθων, πείσων, πείσας, πεπεικώς.

ὀνειδίζων: ὀνειδίζων, ὀνειδιῶν, ὀνειδίσας, ὠνειδικώς.

παύομαι: παύομαι, ἐπαυόμην, παύσομαι (παθ. παυσθήσομαι), ἐπαυσάμην (παθ. ἐπαύσθην), πέπαυμαι, ἐπεπαύμην.

προσκαθίζων: προσκαθίζων, προσκαθιῶν, προσκαθίσας.

ογ' ι

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐμμείνατε: ἐνεμείνατε, ἐμμείνητε, ἐμμείναιτε, ἐμμείνατε, ἐμμεῖναι - ἐμμείνας, ἐμμείνασα, ἐμμεῖναν.

θορυβεῖτε: θορυβεῖτε, θορυβῆτε, θορυβοῖτε, θορυβεῖτε, θορυβεῖν - θορυβῶν, θορυβοῦσα, θορυβοῦν.

ἐδεήθην: ἐδεήθην, δεηθῶ, δεηθείην, δεηθῆναι - δεηθείς, δεηθεῖσα, δεηθέν.

λέγω: λέγω, λέγω, λέγοιμι, λέγειν - λέγων, λέγουσα, λέγον.

οἶμαι: οἴομαι και οἶμαι, οἴωμαι, οἰοίμην, οἴεσθαι, οἰόμενος, οἰομένη, οἰόμενον.

ὀνήσεσθε: ὀνήσεσθε, ὀνήσοισθε, ὀνήσεσθαι - ὀνησόμενος, ὀνησομένη, ὀνησόμενον.

μέλλω: μέλλω, μέλλω, μέλλοιμι, μέλλειν - μέλλων, μέλλουσα, μέλλον.

βοήσεσθε: βοήσεσθε - βοήσοισθε, βοήσεσθαι - βοησόμενος, βοησομένη, βοησόμενον.

ποιεῖτε: ποιεῖτε, ποιῆτε, ποιοῖτε, ποιεῖτε, ποιεῖν - ποιῶν, ποιοῦσα, ποιοῦν.

ἴστε: ἴστε, εἰδῆτε, εἰδείητε και εἰδεῖτε, ἴστε εἰδέναι - εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός.

ἀποκτείνητε: ἀπεκτείνατε, ἀποκτείνητε, ἀποκτείναιτε, ἀποκτείνατε, ἀποκτεῖναι - ἀποκτείνας, ασα, αν.

βλάψετε: βλάψετε, βλάψοιτε, βλάψειν - βλάψων, βλάψουσα, βλάψον.

εὑρήσετε: εὑρήσετε, –, εὑρήσοιτε, –, εὑρήσειν, εὑρήσων, εὑρήσουσα, εὑρῆσον.

δοκεῖ: δοκεῖ, δοκῇ, δοκοῖ και δοκοίη, δοκείτω, δοκεῖν, δοκῶν, -οῦσα, -οῦν.

παύομαι: παύομαι, παύωμαι, παυοίμην, –, παύεσθαι, παυόμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι: κύρια πρόταση. **μὴ θορυβεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ὦ ἄνδρες** (Ἀθηναῖοι): κλητική προσφώνηση.

2. ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι: κύρια πρόταση. **ἐμμείνατε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **μοι:** δοτική που δηλώνει το πρόσωπο για χάρη (ωφέλεια) του οποίου γίνεται κάτι (δοτ. προσωπική χαριστική). **τούτοις:** ενν. τυπικά ως αντικ. του *ἐμμείνατε* (το αντικαθιστά η παρακάτω αναφορική πρόταση).

3. οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' – ἀλλ' ἀκούειν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, αντικ. του *«ἐμμείνατε»* της πρότ. 2. **ἐδεήθην:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **ὑμῶν:** αντικ. **οἷς:** αντικ. Αλλά το *«δέομαι»* συντάσσεται με γενική και αιτιατική. Έτσι το *«οἷς»* θα έπρεπε να είναι **«ἅ»**. Βρίσκεται όμως σε δοτική γιατί παρασύρθηκε από την πτώση μιας δεικτικής αντωνυμ. «τούτοις» που εννοείται ως αντικ. του *«ἐμμείνατε»*. Το φαινόμενο αυτό το λέμε «έλξη του αναφορικού ως προς την πτώση και βραχυλογία» (μή) **θορυβεῖν,** (ἀλλ') **ἀκούειν:** επεξηγήσεις στο *«οἷς»,* τελικά απαρέμφ. **ὑμᾶς:** υποκ. των απαρεμφ. (ετεροπροσωπία). **ἐπί (= ἐφ') τούτοις** (το *τούτοις* εννοείται): εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας (συχνά η πρόθεση **ἐπί + δοτική** εκφράζει αιτία).

4. οἷς ἂν λέγω: δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική πρόταση με το αοριστολογικό **ἂν + υποτακτική. λέγω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **οἷς:** αντικ. σύστοιχο στο *λέγω*· κανονικά έπρεπε να είναι **ἅ** (= οὓς λόγους), αλλά το αναφορικό παρασύρθηκε από το εννοούμενο *τούτοις* στο οποίο αναφέρεται και έγινε δοτικής πτώσης· δηλαδή το **ἐφ' οἷς** είναι αντί του **«ἐπί τούτοις ἅ»· έλξη του αναφορικού ως προς την πτώση και βραχυλογία** (γιατί παραλείφθηκε το *τούτοις*). Βλ. και πρότ. 3.

5. καί γάρ – ὀνήσεσθε ἀκούοντες: κύρια πρόταση. **ὀνήσεσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ἀκούοντες:** τροπική μετχ. (ή υποθετική).

6. ὡς ἐγώ οἶμαι: δευτερεύουσα αναφορική παρενθετική πρόταση. **οἶμαι:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ.

7. μέλλω ... ἄλλα: κύρια πρόταση. **μέλλω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **λέξειν:** αντικ., τελικό απαρέμφ. (το απαρέμφ. του μέλλοντα δεν είναι ποτέ τελικό, με μόνη εξαίρεση αυτό που εξαρτάται από το ρήμα *(«μέλλω»).* **ἐγώ:** ενν. υποκ. του απαρεμφ. (ταυτοπροσωπία). **ὑμῖν:** αντικ. έμμεσο του απαρεμφ. **ἄττα** (ἄλλα): σύστοιχο αντικ. του *«λέξειν»* (τινάς ἄλλους λόγους).

8. ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιορ. στο *«ἄττα ἄλλα»*. **βοήσεσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ἐφ' οἷς:** εμπρόθ. προσδιορ. της αιτίας.

9. ἀλλά μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο: κύρια πρόταση. **ποιεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **τοῦτο:** αντικ. **μηδαμῶς:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου.

10. εὖ γάρ ἴστε: κύρια πρόταση. **ἴστε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **εὖ:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου.

11. ἐάν ... ἀποκτείνητε ... ὄντα: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἀποκτείνητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ἐμέ:** αντικ. **ὄντα:** επιθετ. μετχ. στο «ἐμέ» (το **ἐμέ** υποκ. της μετχ.). **τοιοῦτον:** κατηγορούμενο στο «ἐμέ».

12. οἷον ἐγώ λέγω: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **λέγω:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **ἐμαυτόν:** ενν. αντικ. του ρήμ. **οἷον:** κατηγορούμενο του αντικ. (μπορεί να εννοηθεί και ειδικό απαρέμφατο *«εἶναι»* ως αντικ. του λέγω που θα είχε υποκ. *ἐμαυτόν*).

13. οὐκ ἐμέ βλάψετε μείζω ἤ ὑμᾶς αὐτούς: κύρια πρόταση· (εδώ θα περίμενε κανείς δευτερεύουσα ειδική «ὅτι οὐκ...» ως αντικ. του *«ἴστε»*. Αλλά πολλές φορές ύστερα από τα ρήματα **οἶδα, οἶμαι, ἴσθι, εὖ ἴσθι, ἴστε, εὖ ἴστε, δοκῶ, ὁρᾷς, ὁρᾶτε** ακολουθεί κύρια πρόταση αντί δευτερεύουσας ονοματικής ή απαρέμφ. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι οι προτάσεις με τα παραπάνω ρήματα έχουν θέση παρενθετική). **βλάψετε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **ἐμέ, ὑμᾶς αὐτούς:** αντικ. του ρήμ. και α΄ και β΄ όροι σύγκρισης, αντίστοιχα (η σύγκριση γίνεται με το *«μείζω»*). **μείζω:** σύστοιχο αντικ. του *«βλάψετε»*.

14. ἐάν γάρ ἐμέ ἀποκτείνητε: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἀποκτείνητε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἐμέ:** αντικ. Υπόθ: *ἐάν ἀποκτείνητε* - Απόδ: *εὑρήσετε* (πρότ. 15)· Υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

15. οὐ ῥᾳδίως... ὑπό τοῦ θεοῦ: κύρια πρόταση. **εὑρήσετε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἄλλον:** αντικ. **τοιοῦτον:** επιθετ. προσδ. στο *«ἄλλον»*. **προσκείμενον:** κατηγορ. μετχ. (ή αναφορική) στο αντικ. του ρήμ. **ἄλλον:** υποκ. της μετχ. **ῥᾳδίως:** επιρρ. προσδ. τρόπου στο *«εὑρήσετε»*. **οὐ ῥᾳδίως:** σχήμα λιτότητας. **τῇ πόλει:** αντικ. της μετχ. **ὑπό τοῦ θεοῦ:** ποιητικό αίτιο.

16. ὥσπερ (ενν. *πρόσκειται μύωψ*)... **ὑπό μύωπός τινος:** δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. **πρόσκειται:** ενν. ρήμα. **μύωψ:** ενν. υποκ. **ἵππῳ:** αντικ. **μεγάλῳ, γενναίῳ, νωθεστέρῳ, δεομένῳ** (επιθ. μετχ.): επιθετ. προσδ. στο *«ἵππῳ»*. **ἐγείρεσθαι:** αντικ. της μετχ. *«δεομένῳ»*, τελικό απαρέμφ. **ὑπό μύωπος:** ποιητικό αίτιο στο *«ἐγείρεσθαι»*. **τινός:** επιθ. προσδ. στο *«μύωπος»*. **ὑπό μεγέθους:** εμπρ. προσδ. αιτίας (αναγκαστικού αιτίου).

17. οἷον δή... τοιοῦτόν τινα: κύρια πρόταση. **δοκεῖ:** ρήμα προσωπικό. **ὁ θεός:** υποκ. του ρήμ. **μοι:** δοτ. προσωπική του κρίνοντος προσώπου. **προστεθεικέναι:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **ὁ θεός:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **ἐμέ:** αντικ. του απαρεμφ., άμεσο. **τῇ πόλει:** αντικ. του απαρέμφ. έμμεσο. **τοιοῦτον (τινά):** κατηγορούμενο στο «**ἐμέ**». Το **οἷον** εδώ πρέπει να εκληφθεί ως επίρρ. (ουδετ. γένους). Θα ήταν απίθανη μια σύνταξη που θα συνήπτε το *«οἷον»* αρσ. γένους στο *«τοιοῦτον τινά»*.

18. ὅς ἐγείρων... πανταχοῦ προσκαθίζων: δευτερεύουσα αναφορική - συμπερασματική πρόταση, προσδ. στο *«ἐμέ»* (πρότ. 17). **παύομαι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ὅς:** επιθ. προσδ. στο *«ἐγώ»*. **ἐγείρων, πείθων, ὀνειδίζων:** κατηγορ. μετχ., συνημμένες στο υποκ. του ρήμ. **ἐγώ:** υποκ. των μετχ. **ὑμᾶς:** αντικ. των μετχ. *«ἐγείρων»* και *«πείθων»*. **ἕνα ἕκαστον:** αντικ. της μετχ. *«ὀνειδίζων»*. **ἕνα:** επιθ. προσδ. στο *«ἕκαστον»*. **τὴν ἡμέραν:** αιτιατ. που δηλώνει διάρκεια χρόνου. **ὅλην:** κατηγορ. προσδ. στο *«ἡμέραν»*. **προσκαθίζων:** τροπ. μετχ. συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ἐγώ:** υποκ. της μετχ. **πανταχοῦ:** επιρ. προσδ. τόπου. **οὐδέν:** αιτιατική επιρρ. προσδ. ποσού.

Νόημα

Ο Σωκράτης παρακαλεί τους δικαστές να μην κάνουν θόρυβο, αλλά να τον ακούνε προσεχτικά, γιατί απ' αυτά που θα πει θα έχουν κέρδος. Τους δηλώνει ότι κάτι καινούριο σκοπεύει να πει, που θα δημιουργήσει ίσως αντιδράσεις. Έτσι τους λέει ότι θανατώνοντάς τον θα ζημιωθούν οι ίδιοι, γιατί θα στερήσουν την πόλη από έναν άνθρωπο σταλμένο από το θεό και αφοσιωμένο σ' αυτή. Και υποστηρίζει ότι τον έχει τόσο ανάγκη η πόλη, όπως ακριβώς ένα μεγαλόσωμο και καλής ράτσας άλογο –που είναι νωθρό όμως εξαιτίας του όγκου του– έχει ανάγκη από κάποια αλογόμυγα για να το ξυπνάει. Αυτό κάνει κι ο Σωκράτης. Γυρίζει όλη μέρα και πλησιάζοντας τον καθένα προσπαθεί συνέχεια να τον ξυπνάει, επιπλήττοντάς τον για το κακό και πείθοντάς τον για το καλό.

Για το περιεχόμενο

Η Αθήνα του 300 π.Χ. –τότε θανατώθηκε ο Σωκράτης– είναι η Αθήνα που ηττήθηκε στον Πελοποννησιακό πόλεμο και έχει πάρει το δρόμο προς την παρακμή. Η δημοκρατία δέχεται χτυπήματα από ανάξιους ανθρώπους οι οποίοι φαινομενικά την υπηρετούν.

Μέσα σε μια τέτοια κατάσταση ζει ο Σωκράτης.

Η ακλόνητη πίστη στις ιδέες του και στην αποστολή του φαίνεται και στο απόσπασμα που έχουμε εδώ. Πιστεύει ο Σωκράτης ότι είναι η αλογόμυγα που ξεσηκώνει την πολιτεία (το νωθρό άλογο), κατά την ευφυή παρομοίωσή του.

Και σωστά το πιστεύει. Γιατί οι Αθηναίοι του καιρού του, ύστερα από την παρακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό πόλεμο, αδρανούσαν για καθετί μεγάλο και ωραίο. Έτσι ο Σωκράτης σωστά υποστηρίζει ότι αυτός χρειάζεται, για να ξυπνάει από τον ύπνο της αδράνειας και της μακαριότητας τους Αθηναίους. Η παλιά αθηναϊκή ακμή μπορεί να επιτευχθεί ξανά, μόνο αν οι Αθηναίοι ενδιαφερθούν για όσα ο Σωκράτης καθημερινά τους διδάσκει.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *Ἔπεμψαν πρέσβεις* **ἀγγελοῦντας** *ταῦτα.*	Έστειλαν πρέσβεις, **για να αναγγείλουν** αυτά.
β) *Ὦ στρατιῶται, ἐνταῦθα* **μενεῖτε** *πέντε ἡμέρας,*	Στρατιώτες, εδώ **θα μείνετε** *πέντε μέρες,*
ἡμεῖς δέ **κομιοῦμεν** *ὑμῖν ἅ χρή.*	*και εμείς* **θα φέρουμε** σε σας αυτά που πρέπει.
γ) *Εἰ* **ἐμμενεῖτε** *τοῖς πατρίοις νόμοις,*	Αν **θα μείνετε πιστοί** στους πατρικούς νόμους,
ἀμυνεῖσθε *τούς πολεμίους.*	**θα αποκρούσετε** τους εχθρούς.·
δ) *Μή σκόπει τί ἄν σε* **εὐφράνειεν** *μάλιστα,*	Μην εξετάζεις τι **μπορεί να σε ευχαριστήσει** πάρα πολύ,
ἀλλά πῶς ἄν γένοιο βελτίων τήν ψυχήν.	αλλά πώς μπορείς να γίνεις καλύτερος στην ψυχή.
ε) *Οὐ* **καταισχυνῶ** *τά ἱερά ὅπλα*	Δε **θα ντροπιάσω** τα ιερά όπλα
οὐδ' ἐγκαταλείψω τόν παραστάτην	ούτε θα εγκαταλείψω το σύντροφο στη μάχη
ὅτῳ ἄν στοιχήσω·	με όποιον ταχθώ στη γραμμή·
ἀμυνῶ *δέ καί ὑπέρ ἱερῶν καί ὁσίων*	**θα αμυνθώ** και για τα ιερά και τα όσια
καί μόνος καί μετά πολλῶν.	και μόνος μου και μαζί με πολλούς.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) ἔπεμψαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **πέμπω** (= στέλνω). Χρον. αντικ.: Εν. πέμπουσι, Πρτ. ἔπεμπον, Μέλλ. πέμψουσι, Αόρ. ἔπεμψαν, Πρκ. πεπόμφασι, Υπρ. ἐπεπόμφεσαν.

ἀγγελοῦντας: αιτ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. μέλλ. του ρήμ. **ἀγγέλλω** (= αναγγέλλω).

β) ἅ: αιτ. πληθ. γένους ουδ. της αναφορικής αντων. **ὅς, ἥ, ὅ** (= ο οποίος...).

κομιοῦμεν: θα φέρουμε.

γ) ἀμυνεῖσθε: θα αποκρούσετε.

δ) σκόπει: β΄ εν. ενεστ. προστακτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **σκοπέω-ῶ** (= σκέφτομαι, εξετάζω).

ἄν εὐφράνειεν = μπορεί να σε ευχαριστήσει (δυνητική ευκτική).

βελτίων: ονομ. εν. γένους αρσ. του επιθέτου

συγκριτικού βαθμού **ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον** (= πιο καλός). Θετικός *ἀγαθός, -ή, -όν*. Υπερθετικός: *βέλτιστος, βελτίστη, βέλτιστον*.

γένοιο: β΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ Ευκτ. μέσης φωνής του ρήμ. **γίγνομαι** (= γίνομαι).

ε) οὐ καταισχυνῶ = δε θα ντροπιάσω.

ἐγκαταλείψω: α΄ εν. πρόσωπο μελλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐγκαταλείπω** (= εγκαταλείπω, αφήνω).

παραστάτην: αιτ. εν. γένους αρσ. του ονόμ. **ὁ παραστάτης** (= ο σύντροφος).

ὅτῳ: δοτ. εν., δεύτερος τύπος, γένους αρσ. της αναφορικής αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (= όποιος).

στοιχήσω: α΄ εν. πρόσωπο υποτακτικής αορίστου ενεργ. φωνής του ρήμ. **στοιχέω-ῶ** (= προχωρώ σε στοίχο, σε γραμμή, ακολουθώ). Πρέπει να προσέξουμε ότι ο τύπος *στοιχήσω* δεν είναι μέλλοντας οριστικής, αλλά υποτακτικής αορίστου, αφού συνοδεύεται από το αοριστολογικό ἄν, που συντάσσεται με υποτακτική.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) ἀγγελοῦντας: μετχ. μέλλ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της μετχ. **ὁ ἀγγελῶν, ἡ ἀγγελοῦσα, τό ἀγγελοῦν** του υγρόληκτου ρήμ. **ἀγγέλλω.**

παρατηρήσεις: 1) Σχηματισμός του μέλλοντα των υγρόληκτων και ερρινόληκτων ρημάτων: **ρηματικό θέμα** + πρόσφ. **ε** + κατάληξη **σω** (ἀγγελ - έ - σω). Το **σ** της κατάληξης μεταξύ δυο φωνηέντων αποβάλλεται και έτσι το ρήμα βρίσκεται με χαρακτήρα **ε** (ἀγγελέω -ω), τον οποίο συναιρεί με την κατάληξη, όπως στα σε **-έω** συνηρημένα ρήματα **(ἀγγελέω -ῶ, ἀγγελέεις -εῖς, ἀγγελέοιμι -οῖμι κτλ.)**

Άλλα παραδείγματα:
(στέλλω). στελ - έ - σω = στελέω = **στελῶ**
(νέμω). νεμ - έ - σω = νεμέω = **νεμῶ**
(αἰσχύνω). αἰσχυν - έ - σω = αἰσχυνέω = **αἰσχυνῶ**
(σημαίνω). σημαν - έ - σω = σημανέω = **σημανῶ**
(τείνω). τεν - έ - σω = τενέω = **τενῶ**
(καθαίρω). καθαρ - έ - σω = καθαρέω = **καθαρῶ.**

Στα ρήματα **ὀφείλω, μέλλω, μέλει, βούλομαι, (ἐ)θέλω** το πρόσφ. **ε** εκτείνεται σε **η**. Έτσι: ὀφειλέ -σω = **ὀφειλήσω**, μελλέ-σω = **μελλήσω**, μελέ - σει = **μελήσει**, βουλέ - σομαι = **βουλήσομαι**, (ἐ)θελέ - σω = **(ἐ) θελήσω.**

2. Σχηματισμός του αόριστου των υγρόληκτων και ερρινόληκτων ρημάτων: **ρηματικό θέμα** + **σα** κατάληξη. Το **σ** της κατάληξης αφομοιώνεται με το χαρακτήρα του ρήματος (ἔστελσα = **ἔστελλα**, ἔκριν - σα = **ἔκριννα** κτλ.). Τα δυο όμοια σύμφωνα απλοποιούνται σε ένα και μαζί γίνεται αντέκταση του φωνήεντος πριν από το χαρακτήρα ως εξής:
το **ε** γίνεται **ει**
το **ῐ** γίνεται **ῑ**
το **ῠ** γίνεται **ῡ**
το **ᾰ** γίνεται **η**, αν προηγείται σύμφωνο εκτός του **ρ**, ή **ᾱ**, αν προηγείται **ι, ε**, ή **ρ**.

π.χ. ἔστελ - σα = ἔστελλα = **ἔστειλα**
ἔκριν - σα = ἔκριννα = **ἔκρῑνα**
ἤσχυν - σα = ἤσχυννα = **ἤσχῡνα**
ἐσήμαν - σα = **ἐσήμαννα** = **ἐσήμηνα**
ἐμίαν - σα = ἐμίαννα = **ἐμίᾱνα**
ἐλέαν - σα = ἐλέαννα = **ἐλέᾱνα** (ρήμα: λεαίνω)
ἠγγελ - σάμην = ἠγγελλάμην = **ἠγγειλάμην**
ἐκριν - σάμην : ἐκριννάμην = **ἐκρῑνάμην** κ.ά.

άλλοι τύποι του αορίστου:
(απαρεμφ.), ἀγγέλ - σαι = ἀγγέλλαι = **ἀγγεῖλαι**
(προστακτ). σήμαν - σον = σήμαννον = **σήμηνον**
(προστακτ). κρίν - σαι = κρίνναι = **κρῖναι** (κρινάσθω) κτλ.

Στα ρήματα **αἴρω** (θέμ. ἀρ-), **ἅλλομαι** (θέμ. ἁλ-), **κοιλαίνω** (θέμ. κοιλαν-) και **κερδαίνω** (θέμ. κερδαν-) το **α** πριν από τό χαρακτήρα δεν τρέπεται σε **η** αλλά σε **ᾱ**.

π.χ. (προστακτ). ἄρ - σον = ἄρρον = **ἆρον** (ἀράτω).
(απαρεμφ). ἅλ - σασθαι = ἅλλασθαι = **ἅλασθαι**
(υποτακτ). κοιλάν - σω = κοιλάννω = **κοιλάνω**
(απαρέμφ) κερδάν - σαι = κερδάνναι = **κερδᾶναι**
(το **η** της οριστικής αορίστου των ρημ. **αἴρω - ἦρα**, και **ἅλλομαι - ἡλάμην** είναι εξαιτίας της αύξησης).

Τα ρήματα **ὀφείλω, μέλλω, μέλει, βούλομαι, (ἐ)θέλω** παίρνουν και στον αόριστο πρόσφ. **ε** το οποίο τρέπουν σε **η**. Έτσι: **ὠφείλησα, ἐμέλλησα, ἐμέλησε, ἐ(ή)βουλή - θην** (παθητ.), **ἠθέλησα.**

β) μενεῖτε: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του ενρινόληκτου **μένω** (βλέπε παραπάνω, φράση γ΄, λέξη *«ἀγγελοῦντας»,* παρατηρήσεις).

κομιοῦμεν: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του οδοντικόληκτου **κομίζω.**

γ) ἐμμενεῖτε: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φω-

0Κ1

νής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του ενρινόληκτου **ἐμμένω** (ἐν + μένω. Βλέπε παραπάνω).

ἀμυνεῖσθε: ρήμα οριστ. μέλλ., μέσης φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του ενρινόληκτου **ἀμύνομαι** (βλέπε παραπάνω, φράση γ΄, λέξη *«ἀγγελοῦντας»,* παρατηρήσεις).

δ) εὐφράνειεν: ρήμα ευκτ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του ενρινόληκτου **εὐφραίνω** (βλέπε παραπάνω, φράση γ΄, λέξη *«ἀγγελοῦντας»,* παρατηρήσεις).

ε) καταισχυνῶ: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ενρινόληκτου **καταισχύνω** (κατά + αἰσχύνω).

ἀμυνῶ: ρήμα οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του ενρινόληκτου **ἀμύνω.**

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) ἔπεμψαν πρέσβεις ἀγγελοῦντας ταῦτα: κύρια πρόταση. **ἔπεμψαν:** ρήμα. **οὗτοι:** ενν. ως υποκ. **πρέσβεις:** αντικ. **ἀγγελοῦντας:** τελική μτχ. με υποκ. το *πρέσβεις.* **ταῦτα:** αντικ. της μτχ.

β) 1. ἐνταῦθα μενεῖτε, ὦ στρατιῶται, ἡμέρας πέντε: κύρια πρόταση. **μενεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **ὦ στρατιῶται:** κλητική προσφώνηση. **ἐνταῦθα:** επιρρημ. προσδιορ. του τόπου. **ἡμέρας:** επιρρ. προσδιορισμός, αιτιατ. που δηλώνει χρονική διάρκεια. **πέντε:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἡμέρας.*

2. ἡμεῖς δέ – κομιοῦμεν ὑμῖν: κύρια πρόταση. **κομιοῦμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. **ὑμῖν** και η πρότ. 3: αντικ.

3. ἅ χρή: δευτερ. αναφορική πρόταση ως αντικ. στο ρήμα *κομιοῦμεν* της πρότ. 2. **χρή:** ρήμα (απρόσωπο). **κομίζειν** ή **κομίσαι:** ενν. ως υποκ. του *χρή.* **ἡμᾶς:** ενν. ως υποκ. του *κομίζειν.* **ἅ:** αντικ. του *κομίζειν.*

γ) 1. εἰ ἐμμενεῖτε τοῖς πατρίοις νόμοις: δευτερ. υποθετική πρόταση. **ἐμμενεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** υποκ. **τοῖς νόμοις:** αντικ. **πατρίοις:** επιθετ. προσδιορ. στο *νόμοις.*

2. ἀμυνεῖσθε τούς πολέμιους: κύρια πρόταση. **ἀμυνεῖσθε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. ως υποκ. **τούς πολεμίους:** αντικ.

Ο προτάσεις 1 και 2 αποτελούν υποθετικό λόγο που δηλώνει το *πραγματικό.*

δ) 1. μή σκόπει: κύρια πρόταση. **σκόπει:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. Αντικ. του ρήμ. είναι οι προτάσεις 2, 3, που ακολουθούν.

2. τί ἄν σε μάλιστα εὐφράνειεν: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ως αντικ. του ρήμ. *σκόπει* της πρότ. 1. **ἄν εὐφράνειεν:** ρήμα. **τί:** υποκ. **σε:** αντικ. **μάλιστα:** επιρρημ. προσδιορ. του ποσού.

3. (ἀλλά) πῶς ἄν βελτίων τήν ψυχήν γένοιο: δευτερ. πλάγια ερωτηματική πρόταση ώς αντικ. του ρήμ. *σκόπει* της πρότ. 1. **ἄν γένοιο:** ρήμα. **σύ:** ενν. ως υποκ. **βελτίων:** κατηγορ. στο υποκ. **τήν ψυχήν:** αιτιατ. της αναφοράς στο *«βελτίων».*

ε) 1. οὐ καταισχυνῶ ὅπλα τά ἱερά: κύρια πρόταση. **καταισχυνῶ:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ὅπλα:** αντικ. **τά ἱερά:** επιθετ. προσδιορ. στο *ὅπλα.*

2. οὐδ' ἐγκαταλείψω τόν παραστάτην: κύρια πρόταση. **ἐγκαταλείψω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **τόν παραστάτην:** αντικ.

3. ὅτῳ ἄν στοιχήσω: δευτερ. αναφορική - υποθετική πρόταση. **(ἄν) στοιχήσω** (υποτακτ. έγκλιση): ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ὅτῳ:** αντικ.

4. ἀμυνῶ δέ καί ὑπέρ ἱερῶν καί ὁσίων καί μόνος καί μετά πολλῶν: κύρια πρόταση. **ἀμυνῶ:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **ὑπέρ ἱερῶν, (ὑπέρ) ὁσίων:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνουν υπεράσπιση (σκοπό). **μόνος:** επιρρ. κατηγορούμενο του τρόπου. **μετά πολλῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. (η **μετά** δηλώνει την έννοια της συνοδείας και της συνεργασίας, συμπαράταξης).

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ο αόριστος των ρημάτων μένω και ἀγγέλλω.

ἔλυσα	ἔμεινα	ἤγγειλα
ἐλύσαμεν	ἐμείναμεν	ἠγγείλαμεν
ἔλυσαν	ἔμειναν	ἤγγειλαν
λύσῃς	μείνῃς	ἀγγείλῃς
λύσωμεν	μείνωμεν	ἀγγείλωμεν
λύσαιμι	μείναιμι	ἀγγείλαιμι
λύσαιεν	μείναιεν ή μείνειαν	ἀγγείλαιεν ή ἀγγείλειαν
λῦσον	μεῖνον	ἄγγειλον
λύσατε	μείνατε	ἀγγείλατε
λῦσαι	μεῖναι	ἀγγεῖλαι
λύσας	μείνας	ἀγγείλας

Β1,2 Φράσεις με ρήματα σε αόριστο και μέλλοντα.

α) *Ὁ σαλπιγκτής* **ἐσήμανε** (ή **ἐσήμηνε**) *τῇ σάλπιγγι.* (= Ο σαλπιγκτής έκανε σημείο με τη σάλπιγγα).

β) *Κῦρος* **παρήγγειλε** *τῷ Κλεάρχῳ ἥκειν λαβόντι ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα.* (= Ο Κύρος παρήγγειλε στον Κλέαρχο να έρθει, αφού πάρει όσο στράτευμα υπήρχε σ' αυτόν).

γ) *Οὗτοι οὐκ* **ἐμμενοῦσι** *τοῖς ὡμολογημένοις.* (= Αυτοί δε θα μείνουν πιστοί στα συμφωνημένα).

δ) *Ἐκεῖνοι μετά ταῦτα* **ἀπέστειλαν** *τόν στρατόν παρά τούς συμμάχους.* (= Εκείνοι μετά απ' αυτά έστειλαν το στρατό στους συμμάχους).

ε) *Οὗτοι ἅ χρή* **κομιοῦσιν** *ἡμῖν.* (= Αυτοί θα φέρουν σ' εμάς εκείνα που πρέπει).

στ) *Καί τῶν οἰκετῶν* **φροντιοῦμεν** *ἡμεῖς.* (= Και για τους υπηρέτες εμείς θα φροντίσουμε).

ζ) *Τέσσερα καί δέκα ἔτη* **ἐνέμειναν** *αἱ τριακοντούτεις σπονδαί.* (Δεκατέσσερα χρόνια έμεινε σε ισχύ η συνθήκη που έγινε για να κρατήσει τριάντα χρόνια).

η) **Ἄρον ἄρον** *σταύρωσον αὐτόν.* (= Εμπρός, να σταυρώσεις αυτόν).

θ) *Τοῦτο τό ὕφασμα παῖς ποτε οὖσα* **ὕφηνα** *ἐγώ.* (= Αυτό το ύφασμα, όταν κάποτε ήμουν παιδί, εγώ ύφανα).

Β1,3 Ενεστώτας, μέλλοντας, αόριστος ρημάτων.

Ενεστ.	μένω	ἀποκτείνω	ἀγγέλλω	κομίζω	ἀμύνομαι	ὀνειδίζω
	μένεις	ἀποκτείνετε	ἀγγέλλομεν	κομίζει	ἀμύνεται	ὀνειδίζουσι
Μελλ.	μενεῖς	ἀποκτενεῖτε	ἀγγελοῦμεν	κομιεῖ	ἀμυνεῖται	ὀνειδιοῦσι
Αορ.	ἔμεινας	ἀπεκτείνατε	ἠγγείλαμεν	ἐκόμισε	ἠμύνατο	ὠνείδισαν

Β1,4 Αναγνώριση ρημάτων.

Ἐνέμεινα: αόριστος οριστικής του **ἐμμένω.**
Ἀποκτενῶ: μέλοντας οριστικής του **ἀποκτείνω.**
Ἀγγελοῦντας: μέλλοντας μετοχής του **ἀγγέλλω.**
Μενεῖτε: μέλλοντας οριστικής του **μένω.**
Κομιοῦμεν: μέλλοντας οριστικής του **κομίζω.**
Ἀμυνεῖσθε: μέλλοντας οριστικής του **ἀμύνομαι.**
Εὐφραίνειεν: αόριστος ευκτικής του **εὐφραίνω.**
Καταισχυνῶ: μέλλοντας οριστικής του **καταισχύνω.**
Σημανῶ: μέλλοντας οριστικής του **σημαίνω.**
Καθαρῶ: μέλλοντας οριστικής του **καθαίρω.**
Ὀνειδιοῦμεν: μέλλοντας οριστικής του **ὀνειδίζω.**
Ἀποφήνασθαι: αόριστος απαρεμφάτου του **ἀποφαίνομαι.**

Β1,5 Ρήματα στον ενεστώτα και αόριστο οριστικής.

	του ρήματος	Ενεστώτας οριστ.	Αόριστος οριστ.
ἐμμείνατε	ἐμμένω	ἐμμένετε	ἐνεμείνατε
ἀποκτείνητε	ἀποκτείνω	ἀποκτείνετε	ἀπεκτείνατε
ἀγγείλωμεν	ἀγγέλλω	ἀγγέλλομεν	ἠγγείλαμεν
ἄρητε	αἴρω	αἴρετε	ἤρατε
φανοῦμεν	φαίνω	φαίνομεν	ἐφήναμεν
ἀπόστειλον	ἀποστέλλω	ἀποστέλλεις	ἀπέστειλας

Γ1 Ζεύγη λέξεων α.ε. και ν.ε.

α.ε.	ν.ε.
ἐπεμελούμην	φρόντιζα
δέονται	χρειάζονται
κήδει	φροντίζεις
ἐσκόπει	σκεφτόταν
μετῴκησα	μετακόμισα
ἐπειρῶ	προσπαθούσες
ποίει	κάνε
ἀποκτενεῖ	θα σκοτώσει

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

Οι Σπαρτιάτες απεχθάνονταν τα πολλά και περιττά λόγια. «Δεν πρέπει κανείς να ρωτάει πράγματα τα οποία μπορεί να τα καταλάβει και μόνος του», υποστηρίζει ο Σπαρτιάτης της ιστορίας που ακολουθεί.

Λάκων ἐρωτώμενος περί τινος ἀπεκρίνατο «οὔ». Ὡς δέ ὁ ἐρωτήσας ἀπεκρίνατο «ψεύδῃ», «ὁρᾷς οὖν» ἔφη «ὅτι μάταιος εἶ περί ὧν ἐπίστασαι ἐρωτῶν».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	**μετάφραση**
Λάκων	Ένας Σπαρτιάτης,
ἐρωτώμενος περί τινος	όταν ρωτήθηκε για κάποιο ζήτημα,
ἀπεκρίνατο «οὔ».	απάντησε αρνητικά (όχι).
Ὡς δέ ὁ ἐρωτήσας	Και όταν πάλι αυτός που έκαμε την ερώτηση
ἀπεκρίνατο ὅτι «ψεύδῃ»	του αποκρίθηκε ότι: «λες ψέματα»,
ἔφη,	είπε (ο πρώτος Σπαρτιάτης),
«ὁρᾷς οὖν ὅτι εἶ μάταιος	«βλέπεις λοιπόν ότι είσαι ανόητος,
ἐρωτῶν περί ὧν ἐπίστασαι».	που ρωτάς για ζητήματα που τα ξέρεις καλά».

Λεξιλόγιο

περί τινος = για κάτι, για κάποιο ζήτημα.

ψεύδῃ (οριστ. ενεστ. β΄ εν. πρόσ. του **ψεύδομαι**) = ψεύδεσαι, λες ψέματα.

μάταιος = χαμένος, ανόητος, κενός.

περί ὧν = για όσα, για ζητήματα που...

ἐπίστασαι (οριστ. ενεστ. του **ἐπίσταμαι**) = ξέρεις καλά.

ἐρωτῶν (μετχ. ενεστ. του **ἐρωτῶ**) = αφού ρωτάς, που ρωτάς.

Μέλλοντας και Αόριστος ενρινολήκτων ρημάτων

Ενεργητική Φωνή

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Οριστική	Ευκτική	Απαρέμφατο	ΑΟΡΙΣΤΟΣ Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
φανῶ	φανοῖμι ή	φανεῖν	ἔφηνα	φήνω	φήναιμι	—	φῆναι
φανεῖς	φανοίην	**Μετοχή**	ἔφηνας	φήνης	φήναις ή	φῆνον	**Μετοχή**
φανεῖ	φανοῖς ή	φανῶν	ἔφηνε	φήνη	φήνειας	φηνάτω	φήνας
φανοῦμεν	φανοίης	(φανοῦντος)	ἐφήναμεν	φήνωμεν	φήναι ή	—	(φήναντος)
φανεῖτε	φανοῖ ή	φανοῦσα	ἐφήνατε	φήνητε	φήνειε	φήνατε	φήνασα
φανοῦσι(ν)	φανοίη	(φανούσης)	ἔφηναν	φήνωσι(ν)	φήναιμεν	φηνάντων	(φηνάσης)
	φανοῖμεν	φανοῦν			φήναιτε		φῆναν
	φανοῖτε	(φανοῦντος)			φήναιεν ή		(φήναντος)
	φανοῖεν				φήνειαν		

Μέση Φωνή

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Οριστική	Ευκτική	Απαρέμφατο	ΑΟΡΙΣΤΟΣ Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
φανοῦμαι	φανοίμην	φανεῖσθαι	ἐφηνάμην	φήνωμαι	φηναίμην	—	φήνασθαι
φανῇ(-εῖ)	φανοῖο	**Μετοχή**	ἐφήνω	φήνη	φήναιο	φῆναι	**Μετοχή**
φανεῖται	φανοῖτο	φανούμενος	ἐφήνατο	φήνηται	φήναιτο	φηνάσθω	φηνάμενος
φανούμεθα	φανοίμεθα	(φανουμένου)	ἐφηνάμεθα	φηνώμεθα	φηναίμεθα	—	(φηναμένου)
φανεῖσθε	φανοῖσθε	φανουμένη	ἐφήνασθε	φήνησθε	φήναισθε	φήνασθε	φηναμένη
φανοῦνται	φανοῖντο	(φανουμένης)	ἐφήναντο	φήνωνται	φήναιντο	φηνάσθων	(φηναμένης)
		φανούμενον					φηνάμενον
		(φανουμένου)					(φηναμένου)

Μέλλοντας και Αόριστος υγρολήκτων ρημάτων

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Οριστική	Ευκτική	Απαρέμφατο	ΑΟΡΙΣΤΟΣ Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ἀγγελῶ	ἀγγελοῖμι	ἀγγελεῖν	ἤγγειλα	ἀγγείλω	ἀγγείλαιμι	—	ἀγγεῖλαι
ἀγγελεῖς	ἀγγελοῖς	**Μετοχή**	ἤγγειλας	ἀγγείλης	ἀγγείλαις ή	ἄγγειλον	**Μετοχή**
ἀγγελεῖ	ἀγγελοῖ	ἀγγελῶν	ἤγγειλε	ἀγγείλη	ἀγγείλειας	ἀγγειλάτω	ἀγγείλας
ἀγγελοῦμεν	ἀγγελοῖμεν	ἀγγελοῦσα	ἠγγείλαμεν	ἀγγείλωμεν	ἀγγείλαι ή	—	ἀγγείλασα
ἀγγελεῖτε	ἀγγελοῖτε	ἀγγελοῦν	ἠγγείλατε	ἀγγείλητε	ἀγγείλειε	ἀγγείλατε	ἀγγεῖλαν
ἀγγελοῦσι(ν)	ἀγγελοῖεν		ἤγγειλαν	ἀγγείλωσι(ν)	ἀγγείλαιμεν	ἀγγειλάντων	
					ἀγγείλαιτε		
					ἀγγείλαιεν ή		
					ἀγγείλειαν		

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Οριστική	Ευκτική	Απαρέμφατο	ΑΟΡΙΣΤΟΣ Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατ
ἀγγελοῦμαι	ἀγγελοίμην	ἀγγελεῖσθαι	ἠγγειλάμην	ἀγγείλωμαι	ἀγγειλαίμην	—	ἀγγείλασθα
ἀγγελῇ (-εῖ)	ἀγγελοῖο	**Μετοχή**	ἠγγείλω	ἀγγείλη	ἀγγείλαιο	ἄγγειλαι	**Μετοχή**
ἀγγελεῖται	ἀγγελοῖτο	ἀγγελού-μενος	ἠγγείλατο	ἀγγείληται	ἀγγείλαιτο	ἀγγειλάσθω	ἀγγειλάμεν
ἀγγελούμεθα	ἀγγελοίμεθα	ἀγγελου-μένη	ἠγγειλάμεθα	ἀγγειλώμεθα	ἀγγειλαίμεθα	—	ἀγγειλαμέν
ἀγγελεῖσθε	ἀγγελοῖσθε	ἀγγελού-μενον	ἠγγείλασθε	ἀγγείλησθε	ἀγγείλασθε	ἀγγείλασθε	
ἀγγελοῦνται	ἀγγελοῖντο		ἠγγείλαντο	ἀγγείλωνται	ἀγγείλαιντο	ἀγγειλάσθων	

ΝΑΙ

Α1 Θέμα 21. Πραξικοπηματική κατοχή της ακρόπολης των Θηβών από τους Λακεδαιμόνιους.

Όταν ο Σπαρτιάτης Φοιβίδας με στρατό βάδιζε προς τη Μακεδονία (382 π.χ.) εναντίον της Ολύνθου και στρατοπέδευσε έξω από τη Θήβα, παρουσιάστηκε ο ολιγαρχικός και φίλος των Σπαρτιατών Λεοντιάδης και του ζήτησε να τον βοηθήσει να πάρει την εξουσία της Θήβας, απομακρύνοντας τον πολιτικό του αντίπαλο, το δημοκρατικό Ισμηνία. Έτσι και έγινε. Ο Φοιβίδας κατέλαβε την ακρόπολη των Θηβών, την Καδμεία. Στην περικοπή που ακολουθεί ο Λεοντιάδης προσπαθεί να καθησυχάσει τους Θηβαίους για το γεγονός.

Ὁ δέ Λεοντιάδης ἐλθών εἶπε τάδε· ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τήν ἀκρόπολιν, μηδέν ἀθυμεῖτε· οὐδενί γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μή πολέμου ἐρᾷ· ἐγώ δέ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονί Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα· καί ὑμεῖς δέ οἱ λοχαγοί τε καί οἱ μετά τούτων τεταγμένοι, λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρηται. Οἱ μέν δή εἰδότες τό πρᾶγμα ἐπείθοντο καί συνελάμβανον. Τῶν δέ μή εἰδότων, ἐναντίων δέ ὄντων τοῖς περί Λεοντιάδην, οἱ μέν ἔφυγον εὐθύς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες μή ἀποθάνοιεν· οἱ δέ καί οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεί δέ εἰργμένον τόν Ἰσμηνίαν ᾔσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δή ἀπῆλθον εἰς τάς Ἀθήνας οἱ ταὐτά γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδᾳ τε καί Ἰσμηνίᾳ μάλιστα τριακόσιοι. Ὡς δέ ταῦτα ἐπέπρακτο, πολέμαρχον ἀντί Ἰσμηνίου ἄλλον εἵλοντο, ὁ δέ Λεοντιάδης εὐθύς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο.

(Ξενοφ. Ἑλλ. 5, 2, 30 - 32)

Λεξιλόγιο

ἀθυμεῖτε = να ανησυχείτε, να φοβάστε, να στενοχωριέστε (προστακτική του ρήμ. **ἀθυμέω -ῶ**).

ὅστις μή ἐρᾷ = αυτός που δεν αγαπάει (του ρήμ. **ἐράω -ῶ**).

λαμβάνω τινά = συλλαμβάνω κάποιον.

τουτονί = αυτόν εδώ (τοῦτον + ί, δεικτικό).

ὡς πολεμοποιοῦντα (αιτιολ. μετ.) = επειδή κατά τη γνώμη μου υποκινεί, ξεσηκώνει πόλεμο, σαν υποκινητή πολέμου (του ρήμ. **πολεμοποιέω -ῶ,** πόλεμον + ποιῶ).

οἱ μετά τούτων τεταγμένοι (επιθ. μετ.) = όσοι είναι ταγμένοι μαζί μ' αυτούς, όσοι είναι στις διαταγές τους (του ρήμ. **τάττομαι**).

ἀπαγάγετε = οδηγήστε (προστακτική αορ. β' του ρήμ. **ἀπάγω**).

εἴρηται = έχει ειπωθεί, έχει καθοριστεί, είναι ορισμένο (του ρήμ. **λέγομαι**).

οἱ εἰδότες (επιθ. μετ.) = εκείνοι που γνώριζαν (του ρήμ. **οἶδα**).

τό πρᾶγμα = τήν υπόθεση.

τοῖς περί Λεοντιάδην = στους γύρω από το Λεοντιάδη, στους οπαδούς του Λ., στο κόμμα του Λεοντιάδη.

δείσαντες (αιτιολ. μετ.) = γιατί φοβήθηκαν (του ρήμ. **δέδοικα** ή **δέδια**).

οἴκαδε = στο σπίτι, στην πατρίδα.

εἰργμένον (κατηγορ. μετ.) = ότι είχε φυλακιστεί (του ρήμ. **εἴργνυμι** ή **εἰργνύω**).

τότε δή = τότε πια, τότε λοιπόν.

οἱ ταὐτά γιγνώσκοντες (επιθ. μετ.) = όσοι είχαν την ίδια γνώμη, οι ομοϊδεάτες (του ρήμ. **γιγνώσκω**).

μάλιστα + αριθμητικό = περίπου.

ἐπέπρακτο = είχαν γίνει (του ρήμ. **πράττομαι**).

ἀντί Ἰσμηνίου = σε αντικατάσταση του Ἰσμηνία.

εἵλοντο = εξέλεξαν (του ρήμ. **αἱρέομαι -οῦμαι**).

κείμενο	**μετάφραση**
Ἐλθών δέ ὁ Λεοντιάδης	Όταν έφτασε ο Λεοντιάδης,
εἶπε τάδε·	είπε τα εξής·
ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες,	για το ότι (επειδή) βέβαια, άντρες,
Λακεδαιμόνιοι	οι Λακεδαιμόνιοι
κατέχουσι τήν ἀκρόπολιν,	κατέχουν την ακρόπολη,
μηδέν ἀθυμεῖτε·	καθόλου να μην ανησυχείτε·
φασί γάρ	γιατί λένε
οὐδενί ἥκειν πολέμιοι,	ότι δεν έχουν έρθει εχθροί κανενός
ὅστις μή ἐρᾷ πολέμου·	που δεν αγαπάει τον πόλεμο·
ἐγώ δέ	κι εγώ
τοῦ νόμου κελεύοντος	επειδή ο νόμος διατάζει
ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν	να μπορεί ο πολέμαρχος να συλλαμβάνει,
εἴ τις δοκεῖ	αν κάποιος φαίνεται
ποιεῖν ἄξια θανάτου	ότι κάνει πράξεις άξιες για θάνατο,
λαμβάνω τουτονί Ἰσμηνίαν,	συλλαμβάνω αυτόν εγώ τον Ισμηνία,
ὡς πολεμοποιοῦντα·	σαν υποκινητή πολέμου·
καί ὑμεῖς δέ	και σεις λοιπόν,
οἱ λοχαγοί τε	και οι λοχαγοί
καί οἱ τεταγμένοι μετά τούτων,	και όσοι είναι στις διαταγές τους,
λαβόντες τοῦτον	αφού τον συλλάβετε
ἀπαγάγετε ἔνθα εἴρηται.	οδηγήστε τον όπου είναι ορισμένο (στη φυλακή).
Οἱ μέν δή εἰδότες τό πρᾶγμα	Εκείνοι λοιπόν που γνώριζαν την υπόθεση
ἐπείθοντο	πείθονταν
καί συνελάμβανον.	και (*τον*) συνέλαβαν.
Τῶν δέ μή εἰδότων,	Απ' αυτούς όμως που δε γνώριζαν (*την υπόθεση*)
ὄντων δέ ἐναντίων	και που ήταν αντίθετοι
τοῖς περί Λεοντιάδην,	στο κόμμα του Λεοντιάδη,
οἱ μέν ἔφυγον εὐθύς	άλλοι έφυγαν αμέσως
ἔξω τῆς πόλεως,	έξω από την πόλη,
δείσαντες μή ἀποθάνοιεν·	γιατί φοβήθηκαν μήπως τους σκοτώσουν (θανατωθούν)·
οἱ δέ καί πρῶτον	και άλλοι στην αρχή
ἀπεχώρησαν οἴκαδε·	πήγαν στα σπίτια τους·
ἐπεί δέ ᾔσθοντο τόν Ἰσμηνίαν	όταν όμως έμαθαν για τον Ισμηνία
εἱργμένον ἐν τῇ Καδμείᾳ,	ότι είχε φυλακιστεί στην Καδμεία,
τότε δή ἀπῆλθον εἰς τάς Ἀθήνας	τότε πια κατέφυγαν στην Αθήνα
οἱ γιγνώσκοντες ταὐτά	όσοι είχαν την ίδια γνώμη (ομοϊδεάτες)
Ἀνδροκλείδᾳ τε καί Ἰσμηνίᾳ	με τον Ανδροκλείδα και τον Ισμηνία,
τριακόσιοι μάλιστα.	τριακόσιοι περίπου.
Ὡς δέ ἐπέπρακτο ταῦτα,	Και όταν είχαν γίνει αυτά,
εἵλοντο ἄλλον πολέμαρχον	εξέλεξαν άλλο πολέμαρχο
ἀντί Ἰσμηνίου.	σε αντικατάσταση του Ισμηνία.
ὁ δέ Λεοντιάδης	και ο Λεοντιάδης
εὐθύς ἐπορεύετο	αμέσως αναχώρησε
εἰς Λακεδαίμονα.	για τη Λακεδαίμονα.

ΝΑ-1

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη ★ σημειώνονται οι αορ. β΄, ενεργ. και μέσης)

★ **ἐλθών:** μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., του ρήμ. **ἔρχομαι.** ΠΡΤ **ᾖα** και **ᾔειν.** ΜΕΛ **εἶμι.** ΑΟΡ β΄ **ἦλθον** (υποτακτ: **ἔλθω.** ευκτ: **ἔλθοιμι.** προστακτ: **ἐλθέ.** απαρεμ: **ἐλθεῖν.** μετ: **ἐλθών -οῦσα -όν**) ΠΡΚ **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ **ἐληλύθειν.**

★ **εἶπε:** ρήμα οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **λέγω.** ΠΡΤ **ἔλεγον.** ΜΕΛ **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ α΄ **ἔλεξα** και **εἶπα** και β΄ **εἶπον** (υποτακτ: **εἴπω.** ευκτ: **εἴποιμι.** προστακτ: **εἰπέ.** απαρέμφ: **εἰπεῖν.** μετ: **εἰπών -οῦσα -όν**). ΠΡΚ **εἴρηκα.** ΥΠΡ **εἰρήκειν.**

τάδε: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **ὅδε, ἥδε, τόδε.**

ἄνδρες: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (συγκοπτόμενο), αρσεν. γένους, κλητ. ενικ., του ονόμ. **ὁ ἀνήρ, τοῦ ἀνδρός.**

κατέχουσι: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **κατέχω.** ΠΡΤ **κατεῖχον.** ΜΕΛ **καθέξω** και **κατασχήσω.** ★ ΑΟΡ β΄ **κατέσχον** (υποτακτ: **κατάσχω.** ευκτ: **κατάσχοιμι.** προστακτ: **κατάσχες.** απαρέμ: **κατασχεῖν.** μετχ: **κατασχών -οῦσα -όν).** ΠΡΚ **κατέσχηκα.**

ἀκρόπολιν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ ἀκρόπολις** (-εως). Ετυμ: σύνθετο από τα **ἄκρος** + **πόλις.**

μηδέν: αόριστη επιμερ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **μηδείς, μηδεμία, μηδέν** (μηδέ + εἷς).

ἀθυμεῖτε: ρήμα προστακτ. ενεστ., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀθυμέω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἠθύμουν.** ΜΕΛ **ἀθυμήσω.** ΑΟΡ **ἠθύμησα.** Ετυμ: παρασύνθετο από το **ἄθυμος.**

φασί: ρήμα οριστ. ενεστ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **φημί.** ΠΡΤ **ἔφην.** ΜΕΛ **φήσω** και **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ **ἔφησα** και **εἶπον** και **ἔφην.**

ὅστις: αναφορική αντων., αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ., της αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (ὅς + τις).

ἐρᾷ: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **ἐράω -ῶ** (συνηρ. α΄ τάξης). ΠΡΤ **ἤρων.**

κελεύοντος: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. εν., του ρήμ. **κελεύω.** ΠΡΤ **ἐκέλευον.** ΜΕΛ. **κελεύσω.** ΑΟΡ. **ἐκέλευσα.** ΠΡΚ. **κεκέλευκα.** ΥΠΡ. **ἐκεκελεύκειν.**

ἐξεῖναι: απαρέμφ. ενεστ., του ρήμ. **ἔξεστι.** ΠΡΤ. **ἐξῆν.** ΜΕΛ. **ἐξέσται.** ΑΟΡ. **ἐξεγένετο.**

λαμβάνω: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, α΄ ενικ. προσώπου, του **λαμβάνω.** ΠΡΤ **ἐλάμβανον.** ΜΕΛ **λήψομαι.** ★ ΑΟΡ β΄ **ἔλαβον** (υποτακτ: **λάβω.** ευκτ: **λάβοιμι.** προστακτ: **λαβέ.** απαρέμφ: **λαβεῖν.** μετχ: **λαβών -οῦσα -όν**) ΠΡΚ **εἴληφα.** ΥΠΡ **εἰλήφειν.**

τουτονί: δεικτ. αντων., αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., της αντων. **οὑτοσί, αὑτηί, τουτί** (οὗτος + ί δεικτικό).

πολεμοποιοῦντα: μετχ. ενεστ., ενεργ., φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **πολεμοποιέω -ῶ** (πόλεμος + ποιω).

τεταγμένοι: μετχ. παρακ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντικου του ρήμ. **τάττομαι.** ΠΡΤ **ἐταττόμην.** ΜΕΛ **τάξομαι** και Παθ. **ταχθήσομαι** και β΄ [**ταγήσομαι**]. ΑΟΡ **ἐταξάμην** και Παθ. **ἐτάχθην.** ΠΡΚ **τέταγμαι.** ΥΠΡ **ἐτετάγμην.**

★ **λαβόντες:** μετ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **λαμβάνω** (βλέπε παραπάνω).

★ **ἀπαγάγετε:** ρήμα προστακτ. αορ. β΄., ενεργ. φωνής, β΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀπάγω** (από + άγω). ΠΡΤ **ἀπῆγον.** ΜΕΛ **ἀπάξω.** ΑΟΡ β΄ **ἀπήγαγον** (υποτακτ: **ἀπαγάγω.** ευκτ: **ἀπαγάγοιμι.** προστακτ: **ἀπάγαγε.** απαρεμφ: **ἀπαγαγεῖν.** μετχ. **ἀπαγαγών -οῦσα -όν).** ΠΡΚ **ἀπῆχα** και [**ἀπαγήοχα**]. ΥΠΡ [**ἀπαγηόχειν**].

εἴρηται: ρήμα οριστ. παρακ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **λέγομαι.** ΠΡΤ **ἐλεγόμην.** ΜΕΛ **λεχθήσομαι** και **ῥηθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐλέχθην** και **ἐρρήθην.** ΠΡΚ **εἴρημαι** και **λέλεγμαι.** ΥΠΡ **εἰρήμην.**

εἰδότες: μετχ., ενεστ., αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **οἶδα.** ΠΡΤ **ᾔδη** και **ᾔδειν.** ΜΕΛ **εἴσομαι** και **εἰδήσω.** ΑΟΡ **ἔγνων.** ΠΡΚ **ἔγνωκα.** ΥΠΡ **ἐγνώκειν.**

πρᾶγμα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (οδοντικόληκτο), ουδετ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **τὸ πρᾶγμα** (-ατος).

ἐπείθοντο: ρήμα οριστ. παρατ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **πείθομαι.** ΠΡΤ **ἐπειθόμην.** ΜΕΛ **πείσομαι** και Παθ. **πεισθήσομαι.** ΑΟΡ [**ἐπεισάμην**] και ★ β΄ **ἐπιθόμην.** (υποτακτ: **πίθωμαι.** ευκτ: **πιθοίμην.** προστακτ: **πιθοῦ.** απαρέμφ: **πιθέσθαι.** μετχ: **πιθόμενος -η -ον**) και Παθ. **ἐπείσθην.** ΠΡΚ **πέπεισμαι** και β΄ **πέποιθα.** ΥΠΡ **ἐπε-**

πείσμην και 6΄ **έπεποίθειν.**

συνελάμβανον: ρήμα οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **συλλαμβάνω** (σύν + λαμβάνω. Βλέπε παραπάνω).

εἰδότων: μετ. ενεστ., αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ., του ρήμ. **οἶδα** (βλέπε παραπάνω).

ὄντων: μετχ. ενεστ., αρσεν. γένους, γενικής πληθυντ., του ρήμ. **εἰμί.**

☆ **ἔφυγον:** ρήμα οριστ. αορ. 6΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **φεύγω.** ΠΡΤ **ἔφευγον.** ΜΕΛ **φεύξομαι** και **φευξοῦμαι.** ☆ ΑΟΡ 6΄ **ἔφυγον** (υποτακτ: **φύγω.** ευκτ. **φύγοιμι.** προστακτ: **φύγε.** απαρέμ: **φυγεῖν.** μετ: **φυγών -οῦσα -όν**) ΠΡΚ **πέφευγα.** ΥΠΡ **ἐπεφεύγειν.**

τῆς πόλεως: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης (φωνηεντόληκτο), θηλ. γένους, γενικής ενικ., του ονόμ. **ἡ πόλις** (-εως).

δείσαντες: μετχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **δέδοικα** ή **δέδια.** ΠΡΤ **ἐδεδοίκειν** και **ἐδεδίειν.** ΜΕΛ **δείσομαι** και [**δείσω**]. ΑΟΡ **ἔδεισα.**

☆ **ἀποθάνοιεν:** ρήμα ευκτ. αορ. 6΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **(ἀπο)θνήσκω.** ΠΡΤ **(ἀπ)έθνησκον.** ΜΕΛ **ἀποθανοῦμαι.** ☆ ΑΟΡ 6΄ **ἀπέθανον** (υποτακτ: **ἀποθάνω.** ευκτ: **ἀποθάνοιμι.** προστακτ: **ἀπόθανε.** απαρέμφ: **ἀποθανεῖν.** μετχ. **ἀποθανών -οῦσα -όν**) ΠΡΚ **τέθνηκα.** ΥΠΡ **ἐτεθνήκειν.**

οἴκαδε: επίρρ. Το **δε** δηλώνει κίνηση σε τόπο.

ἀπεχώρησαν: ρήμα οριστ. αορ., ενεργ. φωνής γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀποχωρέω -ῶ** (συνηρ. 6΄ τάξης). ΠΡΤ **ἀπεχώρουν.** ΜΕΛ. **ἀποχωρήσομαι.** ΑΟΡ **ἀπεχώρησα.** ΠΡΚ. **ἀποκεχώρηκα.** ΥΠΡ **ἀπεκεχωρήκειν.**

εἰργμένον: μετχ. παρακ, μέσης φωνής, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ρήμ. **εἴργνυμαι** και **εἴργομαι.** ΠΡΤ **εἰργνύμην** και **εἰργόμην.** ΜΕΛ **εἴρξομαι.** ΑΟΡ **εἴρχθην** και **εἵρχθην.** ΠΡΚ **εἶργμαι** και **εἷργμαι.**

☆ **ᾔσθοντο:** ρήμα οριστ. αορ. 6΄, μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **αἰσθάνομαι.** ΠΡΤ **ᾐσθανόμην.** ΜΕΛ **αἰσθήσομαι.** ☆ ΑΟΡ 6΄ **ᾐσθόμην** (υποτακτ: **αἴσθωμαι.** ευκτ: **αἰσθοίμην.** προστακτ. **αἰσθοῦ.** απαρέμ: **αἰσθέσθαι.** μετ: **αἰσθόμενος -η -ον**). ΠΡΚ **ᾔσθημαι.** ΥΠΡ **ᾐσθήμην.**

☆ **ἀπῆλθον:** ρήμα οριστ. αορ. 6΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀπέρχομαι** (ἀπό + ἔρχομαι. Βλέπε παραπάνω).

ταὐτά: τά αὐτά (κράση).

γιγνώσκοντες: μετχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **γιγνώσκω.** ΠΡΤ **ἐγίγνωσκον.** ΜΕΛ **γνώσομαι.** ☆ ΑΟΡ **ἔγνων** (υποτακτ: **γνῶ.** ευκτ: **γνοίην:** προστακτ: **γνῶθι.** απαρέμφ: **γνῶναι.** μετχ: **γνούς -οῦσα -όν**). ΠΡΚ **ἔγνωκα.** ΥΠΡ **ἐγνώκειν.**

μάλιστα: επίρρ. υπερθετ. βαθμού (θετικός: **μάλα.** συγκριτ. **μᾶλλον**).

τριακόσιοι (-αι, -α): απόλυτο αριθμητικό.

ἐπέπρακτο: ρήμα οριστ. υπερσ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **πράττομαι.** ΠΡΤ **ἐπραττόμην.** ΜΕΛ **πράξομαι** και Παθ. **πραχθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐπραξάμην** και Παθ. **ἐπράχθην.** ΠΡΚ **πέπραγμαι.** ΥΠΡ **ἐπεπράγμην.**

πολέμαρχον: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ὁ πολέμαρχος** (-ου). Ετυμ: **πόλεμος** + **ἄρχω.**

☆ **εἵλοντο:** ρήμα οριστ. αορ. 6΄, μέσης φωνης, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **αἱρέομαι -οῦμαι.** ΠΡΤ **ᾑρούμην.** ΜΕΛ **αἱρήσομαι** και Παθ. **αἱρεθήσομαι.** ☆ ΑΟΡ 6΄ **εἱλόμην** (υποτακτ: **ἕλωμαι.** ευκτ: **ἑλοίμην.** προστακτ: **ἑλοῦ.** απαρέμφ: **ἑλέσθαι.** μετχ: **ἑλόμενος -η -ον**) και Παθ. **ᾑρέθην.** ΠΡΚ **ᾕρημαι.** ΥΠΡ **ᾑρήμην.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐλθών: ἰών, ἰών, ἐλθών, ἐληλυθώς.

εἶπε: λέγει, ἔλεγε(ν), λέξει και ἐρεῖ, ἔλεξε(ν) και εἶπε(ν), εἴρηκε(ν), εἰρήκει.

κατέχουσι: κατέχουσι(ν), κατεῖχον, καθέξουσι(ν) και κατασχήσουσι(ν), κατέσχον, κατεσχήκασι(ν), [κατεσχήκεσαν]–

ἀθυμεῖτε: ἀθυμεῖτε, ἀθυμήσατε.

φασί: φασί(ν), ἔφασαν, φήσουσι(ν), ἔφησαν.

ἥκειν: ἥκειν, ἥξειν.

ἐρᾷ: ἐρᾷ, ἤρα.

κελεύοντος: κελεύοντος, κελεύσοντος, κελεύσαντος, κεκελευκότος.

ἐξεῖναι: Εν. ἐξεῖναι, Μέλλ. ἐξέσεσθαι, Αόρ. (ἐκγενέσθαι).

λαβεῖν: λαμβάνειν, λήψεσθαι, λαβεῖν, εἰληφέναι.

δοκεῖ: δοκεῖ, ἐδόκει, δόξει, ἔδοξε, [δεδόκηκε].

ποιεῖν: ποιεῖν, ποιήσειν, ποιῆσαι, πεποιηκέναι.

λαμβάνω: λαμβάνω, ἐλάμβανον, λήψομαι, ἔλαβον, εἴληφα, εἰλήφειν και εἰληφώς ἦν.

πολεμοποιοῦντα: το ρήμα είναι δόκιμο μόνο στον Ενεστ.

τεταγμένοι: ταττόμενοι, ταξόμενοι - ταχθησόμενοι, ταξάμενοι - ταχθέντες, τεταγμένοι.

λαβόντες: λαμβάνοντες, ληψόμενοι, λαβόντες, εἰληφότες

ἀπαγάγετε: ἀπάγετε, ἀπαγάγετε, ἀπηχότες ἔστε.

NH

εἴρηται: λέγεται, ἐλέγετο, λεχθήσεται - ῥηθήσεται, ἐλέχθη - ἐρρήθη, εἴρηται, εἴρητο.

εἰδότες: εἰδότες, εἰσόμενοι και ειδήσοντες.

ἐπείθοντο: πείθονται, ἐπείθοντο, πείσονται - πεισθήσονται, ἐπίθοντο - ἐπείσθησαν, πεπεισμένοι εἰσί(ν) και πεποίθασι(ν), πεπεισμένοι ἦσαν και ἐπεποίθεσαν.

συνελάμβανον: συλλαμβάνουσι(ν), συνελάμβανον, συλλήψονται, συνέλαβον, συνειλήφασι(ν), συνειλήφεσαν και συνειληφότες ἦσαν.

εἰδότων: Εν. εἰδότων, Μέλλ. εἰσομένων και εἰδησόντων.

ὄντων: ὄντων, ἐσομένων, γενομένων, γεγονότων.

ἔφυγον: φεύγουσι(ν), ἔφευγον, φεύξονται καί φευξοῦνται, ἔφυγον, πεφεύγασι(ν), ἐπεφεύγεσαν.

δείσαντες: δεδοικότες ή δεδιότες, δεισόμενοι, δείσαντες.

ἀποθάνοιεν: ἀποθνήσκοιεν, ἀποθανοῖντο, ἀποθάνοιεν, τεθναῖεν και τεθνηκότες ή τεθνεῶτες εἶεν.

ἀπεχώρησαν: ἀποχωροῦσι(ν), ἀπεχώρουν, ἀποχωρήσονται και ἀποχωρήσουσι(ν), ἀπεχώρησαν, ἀποκεχωρήκασι(ν), ἀπεκεχωρήκεσαν.

εἰργμένον: εἰργόμενον, εἰρξόμενον, εἰρχθέντα, εἰργμένον.

ᾔσθοντο: αἰσθάνονται, ᾐσθάνοντο, αἰσθήσονται, ᾔσθοντο, ᾔσθηνται, ᾔσθηντο.

ἀπῆλθον: ἀπέρχονται, ἀπῇσαν ή ἀπῄεσαν, ἄπίασι, ἀπῆλθον, ἀπεληλύθασι(ν), ἀπεληλύθεσαν.

γιγνώσκοντες: γιγνώσκοντες, γνωσόμενοι, γνόντες, ἐγνωκότες.

ἐπέπρακτο: πράττεται, ἐπράττετο, πράξεται - πραχθήσεται, ἐπράξατο - ἐπράχθη, πέπρακται, ἐπέπρακτο.

εἵλοντο: αἱροῦνται, ᾑροῦντο, αἱρήσονται - αἱρεθήσονται, εἵλοντο - ᾑρέθησαν, ᾕρηνται, ᾕρηντο.

ἐπορεύετο: Εν. πορεύεται, Παρ. ἐπορεύετο, Μέλλ. πορεύσεται, Αόρ. ἐπορεύσατο, Πρκ. πεπόρευται, Υπρ. (ἐπεπόρευτο).

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εἶπε: εἶπε(ν), εἴπῃ, εἴποι, εἰπέτω, εἰπεῖν, εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

κατέχουσι: κατέχουσι(ν), κατέχωσι(ν), κατέχοιεν, κατεχόντων ή κατεχέτωσαν, κατέχειν, κατέχων, κατέχουσα, κατέχον.

ἀθυμεῖτε: ἀθυμεῖτε, ἀθυμῆτε, ἀθυμοῖτε, ἀθυμεῖτε, ἀθυμεῖν, ἀθυμῶν, ἀθυμοῦσα, ἀθυμοῦν.

φασί: φασί(ν), φῶσι, φαίησαν ή φαῖεν, φάντων, φάναι, φάσκων, φάσκουσα, φάσκον.

ἐρᾷ: ἐρᾷ, ἐρᾷ, ἐρῷ ή ἐρῴη, ἐράτω, ἐρᾶν, ἐρῶν, ἐρῶσα, ἐρῶν.

δοκεῖ: δοκεῖ, δοκῇ, δοκοῖ και δοκοίη, δοκείτω, δοκεῖν, δοκῶν, -οῦσα, -οῦν.

λαμβάνω: λαμβάνω, λαμβάνω, λαμβάνοιμι, λαμβάνειν - λαμβάνων, λαμβάνουσα. λαμβάνον.

ἀπαγάγετε: ἀπηγάγετε, ἀπαγάγητε, ἀπαγάγοιτε, ἀπαγάγετε, ἀπαγαγεῖν, ἀπαγαγών, ἀπαγαγοῦσα, ἀπαγαγόν.

εἴρηται: εἴρηται, εἰρημένον ᾖ, εἰρημένον εἴη, εἰρήσθω, εἰρῆσθαι, εἰρημένος, εἰρημένη, εἰρημένον.

ἔφυγον: ἔφυγον, φύγωσι(ν), φύγοιεν, φυγόντων, φυγεῖν, φυγών, φυγοῦσα, φυγόν.

ἀποθάνοιεν: ἀπέθανον, ἀποθάνωσι(ν), ἀποθάνοιεν, ἀποθανόντων, ἀποθανεῖν, ἀποθανών, ἀποθανοῦσα, ἀποθανόν.

ἀπεχώρησαν: ἀπεχώρησαν, ἀποχωρήσωσι(ν), ἀποχωρήσαιεν ή ἀποχωρήσειαν, ἀποχωρησάντων ή ἀποχωρησάτωσαν, ἀποχωρῆσαι, ἀποχωρήσας, σασα, σαν.

ᾔσθοντο: ᾔσθοντο, αἴσθωνται, αἴσθοιντο, αἰσθέσθων, αἰσθέσθαι, αἰσθόμενος, αἰσθομένη, αἰσθόμενον.

ἀπῆλθον: ἀπῆλθον, ἀπέλθωσι(ν), ἀπέλθοιεν, ἀπελθόντων, ἀπελθεῖν - ἀπελθών, ἀπελθοῦσα, ἀπελθόν.

εἵλοντο: εἵλοντο, ἕλωνται, ἕλοιντο, ἑλέσθων ἑλέσθαι - ἑλόμενος, ἑλομένη, ἑλόμενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **Ὁ δέ Λεοντιάδης ἐλθών εἶπε τάδε:** κύρια πρόταση. **εἶπε:** ρήμα. **ὁ Λεοντιάδης:** υποκ. **τάδε:** σύστοιχο αντικ. (= τούσδε τούς λόγους). **ἐλθών:** χρονική μετχ. **ὁ Λεοντιάδης:** υποκ. της μετχ.

2. **ὅτι μέν ... κατέχουσι τήν ἀκρόπολιν:** δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **κατέχουσι:** ρήμα. **Λακεδαιμόνιοι:** υποκ. **τήν ἀκρόπολιν:** αντικ. **ὦ ἄνδρες:** κλητική προσφώνηση. Η πρότ. εξαρτάται από το ρήμα *«ἀθυμεῖτε»* της πρότ. 3 (ρήμα ψυχικού πάθους).

3. **μηδέν ἀθυμεῖτε:** κύρια πρόταση. **ἀθυμεῖτε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. **μηδέν:** σύστοιχο αντικ. (= μηδεμίαν ἀθυμίαν).

4. **οὐδενί γάρ φασι ... ἥκειν:** κύρια πρόταση. **φασι:** ρήμα. **Λακεδαιμόνιοι:** ενν. υποκ. **ἥκειν:** αντικ., ειδικό απαρέμφ. **πολέμιοι:** επιρρ. κατηγορούμενο τρόπου από το *«ἥκειν»*. **οὐδενί:** δοτική αντικειμενική από το *«πολέμιοι»*.

5. **ὅστις ... ἐρᾷ**: δευτερεύουσα αναφορική - υποθετική πρόταση. **μή ἐρᾷ**: ρήμα. **ὅστις**: υποκ. **πολέμου**: αντικ.

6. **ἐγώ δέ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν – λαμβάνω τουτονί Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα**: κύρια πρόταση. **λαμβάνω**: ρήμα. **ἐγώ**: υποκ. **Ἰσμηνίαν**: αντικ. **τουτονί**: επιθετ. προσδιορ. στο *«Ἰσμηνίαν»*. **ὡς πολεμοποιοῦντα**: αιτιολογική μτχ., υποκειμενικής αιτιολογίας, όπως φανερώνει η ύπαρξη του *ὡς*. **Ἰσμηνίαν**: υποκ. της μτχ. **κελεύοντος**: αιτιολογική μτχ., γενική απόλυτη. **τοῦ νόμου**: υποκ. της μτχ. (Βλέπε συντακτικό ΟΕΔΒ παραγρ. 102 και 103). **ἐξεῖναι**: αντικ. της μτχ. *«κελεύοντος»*, τελικό απαρέμφ. **λαβεῖν**: υποκ. τοῦ *«ἐξεῖναι»* που είναι απρόσωπο. **πολεμάρχῳ**: δοτική προσωπική στο *«ἐξεῖναι»*. **τόν πολέμαρχον**: ενν. ως υποκ. του *«λαβεῖν»* (ετεροπροσωπία).

7. **εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν**: δευτερεύουσα υποθετ. πρόταση σε θέση αναφορικής υποθ. ως αντικ. του *λαβεῖν*. Απόδοση το *ἐξεῖναι λαβεῖν* (πρώτο είδος πραγματικό). **δοκεῖ**: ρήμα (προσωπικό). **τις**: υποκ. **ποιεῖν**: αντικ., ειδικό απαρέμφ. **τις**: υποκ. του απαρέμφ. (ταυτοπροσωπία). **ἄξια**: σύστοιχο αντικ. του *«ποιεῖν»*. **θανάτου**: γενική της αξίας ή αντικειμενική από το *«ἄξια»*.

8. **καί ὑμεῖς δέ οἱ λοχαγοί... ἀπαγάγετε τοῦτον**: κύρια πρόταση. **ἀπαγάγετε**: ρήμα. **ὑμεῖς**: υποκ. **οἱ λοχαγοί, οἱ τεταγμένοι**: επιμεριστική παράθεση στο *«ὑμεῖς»*. **τοῦτον**: αντικ. του ρήμ. και της μτχ. *λαβόντες*. **λαβόντες**: χρον. μτχ. **ὑμεῖς**: υποκ. της μτχ. **μετά τούτων**: εμπρόθ. προσδιορ. συνοδείας.

9. **ἔνθα εἴρηται**: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **εἴρηται**: ρήμα (απρόσωπο). **ἀπαγαγεῖν**: ενν. υποκ. του *«εἴρηται»*, τελικό απαρέμφ. **ὑμᾶς**: ενν. υποκ. του απαρεμφ. **ἔνθα**: επιρρ. προσδιορ. τόπου.

10. **οἱ μέν δή εἰδότες τό πρᾶγμα ἐπείθοντο**: κύρια πρόταση. **ἐπείθοντο**: ρήμα. **οἱ εἰδότες**: υποκ., επιθετ. μτχ. **τό πρᾶγμα**: αντικ. της μτχ.

11. **καί συνελάμβανον**: κύρια πρόταση. **συνελάμβανον**: ρήμα. **οἱ εἰδότες**: ενν. υποκ. **Ἰσμηνίαν**: ενν. αντικ..

12. **τῶν δέ μή εἰδότων...δείσαντες**: κύρια πρόταση. **ἔφυγον**: ρήμα. **οἱ μέν**: υποκ. **εὐθύς**: επιρρ. προσδιορ. χρόνου. **ἔξω**: επιρρ. προσδιορ. τόπου. **τῆς πόλεως**: γενική αφαιρετική της αφετηρίας από το επίρρ. *«ἔξω»*. **δείσαντες**: αιτιολογική μετχ. **οἱ μέν**: υποκ. της μετχ. **τῶν εἰδότων, (τῶν) ὄντων**: γενικές διαιρετικές στο *«οἱ μέν»* και το *«οἱ δέ»* (της πρότ. 14), επιθετ. μετχ. **ἐναντίων**: κατηγορούμενο. **τοῖς περί Λεοντιάδην**: δοτική αντικειμενική από το *«ἐναντίων»*. **περί Λεοντιάδην**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου που χρησιμοποιείται, για να δηλώσει τους ακολούθους, οπαδούς ενός προσώπου.

13. **μή ἀποθάνοιεν**: δευτερεύουσα ενδοιαστική πρόταση, αντικ. της μετχ. *«δείσαντες»* της **πρότ. 12. ἀποθάνοιεν**: ρήμα (ευκτική πλάγιου λόγου. **οὗτοι (οἱ μέν)**: ενν. υποκ.

15. **οἱ δέ ... ἀπεχώρησαν**: κύρια πρόταση. **ἀπεχώρησαν**: ρήμα. **οἱ δέ**: υποκ. **πρῶτον**: επιρρ. προσδιορ. χρόνου. **οἴκαδε**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου. Το **-δε** δηλώνει κίνηση σε τόπο.

15. **ἐπεί δέ ... ᾔσθοντο ... Καδμείᾳ**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ᾔσθοντο**: ρήμα. **(οἱ δέ οὗτοι)**: ενν. υποκ. **τόν Ἰσμηνίαν**: αντικ. **εἱργμένον**: κατηγορηματική μετχ. **τόν Ἰσμηνίαν**: υποκ. της μετχ. **ἐν τῇ Καδμείᾳ**: εμπρόθ. προσδιορ. τόπου (στάση).

16. **τότε δή ἀπῆλθον ... τριακόσιοι**: κύρια πρόταση. **ἀπῆλθον**: ρήμα. **οἱ γιγνώσκοντες**: υποκ., επιθετ. μετχ. **εἰς τάς Ἀθήνας**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση (κίνηση σε τόπο). **τότε**: επιρρ. προσδιορ. χρόνου. **ταὐτά**: συστοιχο αντικ. στη μετχ. *«γιγνώσκοντες»* (= τάς αὐτάς γνώμας). **Ἀνδροκλείδᾳ, Ἰσμηνίᾳ**: δοτικές αντικειμενικές από το *«ταὐτά»*. **τριακόσιοι**: κατηγορούμενο (ενν. η μετχ. ὄντες). **μάλιστα**: επιρρ. προσδιορ. ποσού (και έχει περιοριστική έννοια).

17. **ὡς δέ ταῦτα ἐπέπρακτο**: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἐπέπρακτο**: ρήμα. **ταῦτα**: υποκ. (αττική σύνταξη).

18. **πολέμαρχον ... εἵλοντο**: κύρια πρόταση. **εἵλοντο**: ρήμα. **οὗτοι**: ενν. υποκ. **ἄλλον**: αντικ. του ρήμ. **πολέμαρχον**: κατηγορούμενο στο αντικ. *«ἄλλον»*. **ἀντί Ἰσμηνίου**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει αντικατάσταση.

19. **ὁ δέ Λεοντιάδης εὐθύς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο**: κύρια πρόταση. **ἐπορεύετο**: ρήμα. **ὁ Λεοντιάδης**: υποκ. **εἰς Λακεδαίμονα**: εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **εὐθύς**: επιρρ. προσδιορ. του χρόνου.

Νόημα

Ο ολιγαρχικός Λεοντιάδης καθησυχάζει τη βουλή των Θηβαίων γιά το γεγονός της κατάληψης της ακρόπολης από τους Λακεδαιμονίους, λέγοντας ότι αυτοί δεν ήρθαν σαν

εχθροί των φιλήσυχων πολιτών, αλλά για να αποθαρρύνουν τις πολεμικές διαθέσεις του πολέμαρχου Ισμηνία. Τότε με υπόδειξή του οι ολιγαρχικοί συνέλαβαν τον Ισμηνία και τον οδήγησαν στη φυλακή. Οι οπαδοί του Ισμηνία φοβήθηκαν και κρύφτηκαν στα σπίτια, αλλά στη συνέχεια άλλοι έφυγαν έξω από την πόλη και άλλοι πήραν το δρόμο προς την Αθήνα. Ύστερα αντί του Ισμηνία εκλέχτηκε άλλος πολέμαρχος και ο Λεοντιάδης έφυγε για τη Σπάρτη.

Για το περιεχόμενο

Πάντοτε οι προδότες φροντίζουν να ωραιοποιούν την προδοσία τους και να την παρουσιάζουν όχι μόνο ως αναγκαία, αλλά και ως σωτήρια πράξη για τον άνθρωπο ή τη χώρα που προδίδουν. Βέβαια ελάχιστα τους ενδιαφέρει αν πείθουν ή όχι αυτούς στους οποίους απευθύνονται. Γι' αυτούς είναι αρκετό ότι με το φόβο έχουν επιτύχει τη συγκατάνευση.

Ανάλογα ενεργεί και ο Λεοντιάδης. Με τη δύναμη των Λακεδαιμονίων έχει πετύχει να φοβίσει τους συμπολίτες του. Παράλληλα όμως θέλοντας να τους καθησυχάσει και να παρουσιάσει την κατάσταση ακίνδυνη τους καλεί να συνεργήσουν στην προδοσία. Αν δεν πειράξουν τους Λακεδαιμόνιους, δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε. Πώς όμως είναι δυνατό ν' ανεχτούν τη στέρηση της ελευθερίας τους οι Θηβαίοι, αυτό δεν το εξηγεί ο Λεοντιάδης.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) Ἐνταῦθα δέ **γενομένης** *μάχης*	Εδώ λοιπόν, **αφού έγινε** μάχη,
πολλοί **ἀπέθανον,**	πολλοί **πέθαναν (σκοτώθηκαν),**
οἱ δ' Ἀθηναῖοι **καταλιπόντες** *τά ὅπλα* **ἔφυγον.**	και οι Αθηναίοι, **αφού εγκατέλειψαν** τα όπλα, **έφυγαν.**
β) **Ἀποθάνοιμεν** *ἄν εὐθύς,*	**Μπορεί να πεθάνουμε** (ή **θα πεθαίναμε**) αμέσως,
εἰ ἡμᾶς **ἴδοιεν** *οἱ πολέμιοι.*	αν μας **δουν** (ή μας **έβλεπαν**) οι εχθροί.
γ) Εἰ γάρ **ὑπολάβοιέν σε εἶναι** *ἀχάριστον*	**Αν αλήθεια νόμιζαν ότι εσύ είσαι** αχάριστος
περί τούς γονέας,	σχετικά με τους γονείς σου,
οὐδείς ἄν νομίσειε	κανένας δε θα πίστευε
ἔσεσθαί σε *ἀγαθόν πολίτην.*	**ότι θα γίνεις εσύ** καλός πολίτης.
δ) Βούλομαι **εἰπεῖν** *ὀλίγῳ μακρότερα*	Θέλω **να μιλήσω πιο διεξοδικά**
περί τῶν πόλεων	για τις πόλεις
καί μή **παραδραμεῖν**	και **να μην το περάσω (πραγματευτώ)**
λίαν ταχύ.	πολύ γρήγορα.
ε) Καλόν ἐστι **μιμεῖσθαι**	Ωραίο είναι να **μιμείται** κανείς
καί τάς ξενικάς ἀρετάς.	και τις αρετές των ξένων.
στ) Δοκεῖ μοι, ὦ Σώκρατες, καλῶς **λέγεσθαι** τά λεγόμενα.	Μου φαίνεται, Σωκράτη, **ότι** σωστά **λέγονται** αυτά που λέγονται.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) καταλιπόντες = αφού άφησαν, εγκατέλειψαν (χρον. μτχ.).

β) εὐθύς: επίρρημα χρονικό (= αμέσως).

γ) ὑπολάβοιεν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. β΄ ευκτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὑπολαμβάνω** (= νομίζω).

ἔσεσθαι: απαρέμφ. μέλλ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι). Χρον. αντικ.: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέσθαι, Πρκ. γεγονέναι.

δ) λίαν: επίρρημα ποσοτικό (= πολύ).

παραδραμεῖν: να πραγματευτώ, να περάσω.

ε) ξενικάς: αιτ. πληθ. γένους θηλ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ξενικός, -ή, -όν** (= αυτός που ανήκει στους ξένους).

μιμεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **μιμέομαι-οῦμαι** (= μιμούμαι). Χρον. αντικ.: Εν. μιμεῖσθαι, Μέλλ. μιμήσεσθαι, Αόρ. μιμήσασθαι, Πρκ. μεμιμῆσθαι.

στ) λέγεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **λέγομαι:** Χρον. αντικ.: Εν. λέγεσθαι, Μέλλ. λεχθήσεσθαι-ῥηθήσεσθαι, Αόρ. λεχθῆναι-ῥηθῆναι, Πρκ. εἰρῆσθαι.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) γενομένης: μετχ. αορ. β΄, μέσης φωνής, θηλ. γένους, γενικής ενικ., του ρήμ. **γίγνομαι.**

Απαρέμφ. γενέσθαι. **Μετχ:** γενόμενος -η -ον.

ἀπέθανον: ρήμα οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀποθνήσκω** (οριστ. αορ. β΄: **ἀπέθανον.** υποτακτ: **ἀποθάνω.** ευκτ. **ἀποθάνοιμι.** προστακτ: **ἀπόθανε.** απαρέμφ: **ἀποθανεῖν.** μετχ: **ἀποθανών -οῦσα -όν.** Βλέπε παρακάτω, λέξη «ἔφυγον»).

Αόριστος β΄ μέσης φωνής

οριστική	υποτακτική	ευκτική	προστακτική
ἐγενόμην	γένωμαι	γενοίμην	–
ἐγένου	γένῃ	γένοιο	γενοῦ
ἐγένετο	γένηται	γένοιτο	γενέσθω
ἐγενόμεθα	γενώμεθα	γενοιμεθα	–
ἐγένεσθε	γένησθε	γένοισθε	γένεσθε
ἐγένοντο	γένωνται	γένοιντο	γενέσθων

Απαρέμφ. γενέσθαι. **Μετχ:** γενόμενος -η -ον.

καταλιπόντες: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **καταλείπω,** κατά + λείπω (οριστ. αορ. β΄: **κατ -έλιπον.** υποτακτ: **κατα -λίπω.** ευκτ: **κατα -λίποιμι.** προστακτ: **κατά -λιπε.** απαρέμφ: **κατα -λιπεῖν.** μετχ: **κατα -λιπών -οῦσα -όν.** Βλέπε επόμενη λέξη *«ἔφυγον»).*

ἔφυγον: ρήμα οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **φεύγω.**

Αόριστος β΄ ενεργ. φωνής

οριστική	υποτακτική	ευκτική	προστακτική
ἔφυγον	φύγω	φύγοιμι	–
ἔφυγες	φύγῃς	φύγοις	φύγε
ἔφυγε	φύγῃ	φύγοι	φυγέτω
ἐφύγομεν	φύγωμεν	φύγοιμεν	–
ἐφύγετε	φύγητε	φύγοιτε	φύγετε
ἔφυγον	φύγωσιν	φύγοιεν	φυγόντων

Απαρέμφ: φυγεῖν. **Μετχ:** φυγών -οῦσα -όν.

β) ἀποθάνοιμεν: ρήμα ευκτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, α΄ πληθυντ. προσώπου, του **ἀποθνήσκω** (βλέπε παραπάνω).

ἴδοιεν: ρήμα ευκτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὁράω -ῶ** (οριστ. αορ. β΄: **εἶδον.** υποτακτ: **ἴδω.** ευκτ: **ἴδοιμι.** προστακτ: **ἰδέ.** απαρέμφ. **ἰδεῖν:** μετχ: **ἰδών -οῦσα -όν**).

γ) ὑπολάβοιεν: ρήμα ευκτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὑπολαμβάνω** (οριστ. αορ. β΄: **ὑπ -έλαβον.** υποτακτ: **ὑπο -λάβω** ευκτ: **ὑπο -λάβοιμι.** προστακτ: **ὑπό -λαβε,** (αλλά **λαβέ**). απαρέμφ: **ὑπολαβεῖν.** μετχ: **ὑπολαβών -οῦσα -όν** (βλέπε παραπάνω *«ἔφυγον»*).

δ) εἰπεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (οριστ. αορ. β΄: **εἶπον,** υποτακτ.: **εἴπω,** ευκτ.: **εἴποιμι,** προστ.: **εἰπέ,** απαρέμφ.: **εἰπεῖν,** μετχ.: **εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν**).

παραδραμεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **παρατρέχω** (οριστ. αορ. β΄: **παρέδραμον** υποτακτ.: **παραδράμω,** ευκτ.: **παραδράμοιμι,** προστ.: **παράδραμε** απαρέμφ.: **παραδραμεῖν,** μετχ.: **παραδραμών, παραδραμοῦσα, παραδραμόν**).

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. ἐνταῦθα δὲ μάχης γενομένης πολλοί ἀπέθανον: κύρια πρόταση. **ἀπέθανον:** ρήμα. **πολλοί:** υποκ. **ἐνταῦθα:** επιρρημ. προσδιορ. του τόπου. **γενομένης:** χρονική μτχ., γενική απόλυτη με υποκ. το **μάχης.**

2. οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τά ὅπλα ἔφυγον: κύρια πρόταση. **ἔφυγον:** ρήμα. **οἱ Ἀθηναῖοι:** υποκ. **καταλιπόντες:** χρον. μτχ. με υποκ. το **Ἀθηναῖοι. τά ὅπλα:** αντικ. της μτχ.

β) 1. ἀποθάνοιμεν ἄν εὐθύς: κύρια πρόταση. **ἀποθάνοιμεν ἄν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **εὐθύς:** επιρρημ. προσδιορ. του χρόνου.

2. εἰ οἱ πολέμιοι ἡμᾶς ἴδοιεν: δευτερ. υποθετ. πρόταση. **ἴδοιεν:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** υποκ. **ἡμᾶς:** αντικ.

Οι προτάσεις 2 και 1 (απόδοση) αποτελούν υποθετικό λόγο που δηλώνει την *απλή σκέψη.*

γ) 1. εἰ γάρ ὑπολάβοιέν σε ἀχάριστον περί τούς γονέας εἶναι: δευτερ. υποθετική πρόταση. ὑπολάβοιεν (ρήμα δοξαστικό): ρήμα. οὗτοι: υποκ. του ρήμ. εἶναι: ειδ. απαρ. αντικ. του ρήμ. σε: υποκ. του απαρ. ετεροπροσωπία. ἀχάριστον: κατηγορούμενο στο *σε*. περί τούς γονέας: εμπρόθ. προσδιορ. της αναφοράς.

2. οὐδείς ἄν νομίσειέ σε ἀγαθόν πολίτην ἔσεσθαι: κύρια πρόταση. ἄν νομίσειε (ρήμα δοξαστικό): οὐδείς: υποκ. ἔσεσθαι: αντικ. δοξαστικού ρήμ., ειδικό απαρέμφ. σε: υποκ. του *ἔσεσθαι:* πολίτην: κατηγορ. στο *σε*. ἀγαθόν: επιθετ. προσδιορ. στο *πολίτην*. Οι προτάσεις 1 και 2 αποτελούν υποθετικό λόγο που δηλώνει την *απλή σκέψη*.

δ) βούλομαι ὀλίγῳ μακρότερα περί τῶν πόλεων εἰπεῖν... παραδραμεῖν: κύρια πρόταση. βούλομαι (ρήμα βουλητικό): ρήμα. ἐγώ: ενν. ως υποκ. εἰπεῖν, παραδραμεῖν: αντικ. του βουλητικού ρήμ., τελικά απαρέμφ. ἐγώ: ενν. και ως υποκ. των απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. μακρότερα: αντικ. σύστοιχο στο *εἰπεῖν*. ὀλίγῳ: δοτική του μέτρου ή της διαφοράς στο *μακρότερα*. περί τῶν πόλεων: εμπρόθ. προσδιορ. της αναφοράς. ταχύ: επιρρημ. προσδιορ. του τρόπου. λίαν: επιρρημ. προσδιορ. του ποσοῦ.

ε) καλόν ἐστι καί τάς ξενικάς ἀρετάς μιμεῖσθαι: κύρια πρόταση. καλόν ἐστι: ρήμα, απρόσωπη έκφραση· θέλει ως υποκ. απαρέμφ. μιμεῖσθαι: υποκ. της απρόσωπης έκφρασης. τινά: υποκ. του *μιμεῖσθαι*. τάς ἀρετάς: αντικ. στο *μιμεῖσθαι*. ξενικάς: επιθετ. προσδιορ. στο *ἀρετάς*.

στ) δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τά λεγόμενα: κύρια πρόταση. δοκεῖ: ρήμα, απρόσωπο. λέγεσθαι: υποκ. ειδικό απαρέμφ. μοι: δοτική προσωπική στο *δοκεῖ*. τά λεγόμενα: υποκ. του *λέγεσθαι*, ετεροπροσωπία. καλῶς: επιρρημ. προσδιορ. του τρόπου. ὦ Σώκρατες: κλητική προσφώνηση.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Αναγνώριση ρημάτων αορίστου β΄.

ἰδόντας: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω -ῶ.**
παράβαλε: προστακτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **παραβάλλω.**
πυθόμενοι: μετχ. αορ. β΄, μέσης φωνής, του ρήμ. **πυνθάνομαι.**
κατέφαγον: οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **κατεσθίω.**
ἰδέ: προστακτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ὁράω -ῶ.**
αἰσθέσθαι: απαρέμφ. αορ. β΄, μέσης φωνής, του ρήμ. **αἰσθάνομαι.**
ἐνεγκεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **φέρω.**
εὕροιμι: ευκτ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, του ρήμ. **εὑρίσκω.**
ἐρόμενος: μετχ. αορ. β΄, του ρήμ. **ἐρωτάω -ῶ.**
παθόντες: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **πάσχω.**
μαθόντες: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **μανθάνω.**
φυγόντες: μετχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **φεύγω.**

Β1,2 Τύποι αορίστου β΄.

Ενεστώτας	**Αόριστος β΄**
φεύγεις	ἔφυγες
ἁμαρτάνουσι	ἥμαρτον
ἀποθνήσκει	ἀπέθανε
ἄγετε (οριστ. ή προστακτ.)	ἠγάγετε (οριστ.) ή ἀγάγετε (προστακτ.)
ὑπολαμβάνομεν	ὑπελάβομεν
ὁρᾷς	εἶδες
αἰσθάνονται	ᾔσθοντο
αἱρούμεθα	εἱλόμεθα
ἐρωτᾷς	ἤρου
πυνθάνεται	ἐπύθετο

γιγνόμεθα	ἐγενόμεθα
φέρομαι	[ἠνεγκάμην (αόρ. α΄)]*

* Του μέσου τύπου εύχρηστος είναι μόνο ο αόριστος α΄ **ἠνεγκάμην.** Υπάρχει όμως μόνο η προστακτική *ἐνεγκοῦ* (β΄ ενικ. πρόσ.) στο Σοφοκλή, «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ» στ. 470. Βλέπε λεξικό Liddel-Scott, λήμμα *φέρω*.

Β1,3 Ρήματα σε διάφορους χρόνους.

	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος β΄
σύ	ἄγεις	ἦγες	ἤγαγες
οὗτοι	λαμβάνουσι	ἐλάμβανον	ἔλαβον
σύ	αἰσθάνῃ(ει)	ᾐσθάνου	ᾔσθου
οὗτος	λέγοι	–	εἴποι
οὗτοι	συλλαμβάνουσι	συνελάμβανον	συνέλαβον
οἱ	ἁμαρτάνοντες	–	ἁμαρτόντες
οὗτοι	διαβάλλουσι	διέβαλλον	διέβαλον
–	γίγνεσθαι	–	γενέσθαι
ἡμεῖς	ἔχομεν	εἴχομεν	ἔσχομεν
οὗτοι	μανθάνουσι	ἐμάνθανον	ἔμαθον
ὁ	πάσχων	–	παθών
οὗτοι	καταπίπτουσι	κατέπιπτον	κατέπεσον
–	φέρειν	–	ἐνεγκεῖν
ἐγώ	λαμβάνομαι	ἐλαμβανόμην	ἐλαβόμην

Β1,4 Φράσεις με ρήματα σε β΄ αόριστο.

α) *Τήν ἐλευθερίαν* **ἑλοίμην** *ἄν ἀντί πάντων ὧν ἔχω.* (= **Θα προτιμούσα** τη λευτεριά αντί για όλα αυτά που έχω).

β) *Τήν ἀρίστην ὁδόν* **τράπεσθε,** *ὦ νέοι.* (= **Να ακολουθήσετε** τον άριστο δρόμο, νέοι).

γ) *Νόμός ἐστιν ἡμῖν τούς ταῦτα ποιήσαντας* **ἀποθανεῖν.** (= Υπάρχει νόμος σε μας **να πεθάνουν** αυτοί που έκαμαν αυτά).

δ) *Ταῦτα λέγω, ὦ ἄνδρες, ἵνα* **αἴσθησθε** *ἀμφότερα.* (= Τα λέω αυτά, άντρες, για να **καταλάβετε** και τα δυο).

ε) *Ὁ ἀνήρ οὗτος* **ἔλαθε διαφυγών** *καί ἀπεσώθη.* (= Ο άντρας αυτός **διέφυγε κρυφά** και γλίτωσε).

στ) *Λύσανδρος τάς τε ναῦς καί τούς αἰχμαλώτους εἰς Λάμψακον* **ἀπήγαγε, ἔλαβε** *δέ καί πολλούς τῶν στρατηγῶν.* (= Ο Λύσανδρος και τα πλοία και τους αιχμαλώτους **οδήγησε** στη Λάμψακο, και **πήρε** και πολλούς από τους στρατηγούς).

Β1,5 Φράσεις με ρήματα από τον αόριστο στον ενεστώτα.

Παρελθόν	Παρόν
α) *Πολέμαρχον ἀντί Ἰσμηνίου ἄλλον* **εἵλοντο.**	... **αἱροῦνται**
β) *Οἱ λοχαγοί* **ἀπήγαγον** *τόν Ἰσμηνίαν*	... **ἀπάγουσι**
ἔνθα Λεοντιάδης **εἶπεν.**	... **λέγει**
γ) *Τόν Ἰσμηνίαν* **ᾔσθοντο** *εἱργμένον ἐν τῇ Καδμείᾳ.*	... **αἰσθάνονται** ...
δ) *Οἱ ἄλλοι* **ἔφυγον** *εὐθύς ἔξω τῆς πόλεως.*	... **φεύγουσι** ...
ε) *Οἱ πολέμιοι* **κατέλιπον** *τά ὅπλα καί* **ἔφυγον.**	... **καταλείπουσι** ... ...**φεύγουσι**

α) *Φησί με τούς στρατηγούς* **ἀποκτεῖναι.** (= Ισχυρίζεται **ότι** εγώ **σκότωσα** τους στρατηγούς).

Το **ἀποκτεῖναι** είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο λεκτικό ρήμα *φησί.*

β) *Μακρόν ἐστιν καθ' ἕν ἕκαστον* **γράφειν.** [= Είναι μακροχρόνιο **να γράφω** (ή να γράφει κανείς) καθένα χωριστά].

Το **γράφειν** είναι τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση *μακρόν ἐστιν.*

γ) *Οὐδείς τῶν πολιτῶν ἤθελεν* **ἀπειθεῖν.** (= Κανένας από τους πολίτες δεν ήθελε **να μην υπακούει**).

Το **ἀπειθεῖν** είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα **ἤθελεν** που δηλώνει βούληση.

δ) *Οἱ Πέρσαι ἐνόμιζον τούς ἀχαρίστους ἀδίκους* **εἶναι.** (= Οι Πέρσες πίστευαν **ότι** οι αχάριστοι **είναι** άδικοι).

Το **εἶναι** είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο δοξαστικό ρήμα *ἐνόμιζον.*

ε) *Ἐγώ νή τούς θεούς δέχομαι αὐτός μᾶλλον δύο ἡμέρας ἄσιτος ἤ ὑμᾶς μίαν* **γενέσθαι.** [= Εγώ μα τους θεούς δέχομαι περισσότερο (ή προτιμώ) ο ίδιος **να μείνω** δύο ημέρες χωρίς φαγητό παρά εσείς μία].

Το **γενέσθαι** είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα *δέχομαι* που συντάσσεται με τελικό απαρέμφ.

Β2,2 Σύνταξη ρημάτων και απαρεμφάτων.

(Υ = υποκείμενο, Ρ = ρήμα, Α = αντικείμενο)

α) *Εἰ* **ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν** *ἤ* **ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἄν ἀδικεῖσθαι.** (= Αν **ήταν αναγκαίο να αδικώ** ή **να αδικούμαι, θα προτιμούσα να αδικούμαι).**

Ρ. *ἀναγκαῖον εἴη* (απρόσωπη έκφραση) με **Υ.** *ἀδικεῖν, ἀδικεῖσθαι* (= τελικά απαρέμφατα). Ως **Υ.** των *ἀδικεῖν, ἀδικεῖσθαι* εννοείται το **ἐμέ** σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία.

Ρ. *ἑλοίμην ἄν,* ως **Υ.** εννοείται το *ἐγώ.* Το *ἀδικεῖσθαι* (τελικό απαρ.) είναι **Α.** του *ἑλοίμην ἄν.* **Υ.** του *ἀδικεῖσθαι* είναι το *ἐγώ,* γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία.

β) **Ὁμολογεῖται** *τήν πόλιν ἀρχαιοτάτην* **εἶναι.** (= Γίνεται δεκτό **ότι** η πόλη **είναι** η πιο παλιά).

Ρ. *ὁμολογεῖται* (απρόσωπο) με **Υ.** το *εἶναι* (ειδικό απαρ.). Το *τήν πόλιν* είναι **Υ.** του *εἶναι* σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία.

γ) *Ἀγησίλαος ὅπου* **ᾤετο** *τήν πατρίδα* **ὠφελήσειν** *οὐ κινδύνων* **ἀφίστατο.** (= Ο Αγησίλαος, όπου **νόμιζε ότι θα ωφελήσει** την πατρίδα, δεν **απομακρυνόταν** από τους κινδύνους).

Ρ. *ᾤετο* με **Υ.** το *Ἀγησίλαος.* **Α.** του *ᾤετο* το *ὠφελήσειν* (ειδικό απαρέμφατο). **Υ.** του *ὠφελήσειν* το *Ἀγησίλαος,* γιατί έχουμε ταυτοπροσωπία. **Α.** του *ὠφελήσειν* το *τήν πατρίδα.*

Ρ. *ἀφίστατο* με **Υ.** το *Ἀγησίλαος* και **Α.** το *κινδύνων.*

δ) *Ἐμοί* **δοκεῖ** *οὐχ* **ὥρα εἶναι** *ἡμῖν* **καθεύδειν** *οὐδ'* **ἀμελεῖν** *ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλά* **βουλεύεσθαι** *ὅ,τι* **χρή ποιεῖν.** (= Μου **φαίνεται ότι** δεν **είναι ώρα** εμείς **να κοιμόμαστε** ούτε **να παραμελούμε** τους εαυτούς μας, αλλά **να σκεφτούμε** τι **πρέπει να κάνουμε).**

Ρ. *δοκεῖ* (προσωπικό;)[1] – **Υ.** *ὥρα* **Α.** *εἶναι* (ειδικό απαρέμφατο). Το *ὥρα* **Υ.** του *εἶναι* και ως **Ρ.** *ὥρα εἶναι* (απρόσωπη έκφραση από το *ὥρα ἐστί*) – **Υ.** *καθεύδειν, ἀμελεῖν, βουλεύεσθαι* (τελικά απαρ.).

ως **Ρ.** *καθεύδειν* – **Υ.** *ἡμᾶς* σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία.

ως **Ρ.** *ἀμελεῖν* – **Υ.** *ἡμᾶς* σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **Α.** *ἡμῶν αὐτῶν.*

ως **Ρ.** *βουλεύεσθαι* – **Υ.** *ἡμᾶς* σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **Α.** η πρόταση *ὅ,τι χρή ποιεῖν.*

Ρ. *χρή* (απρόσωπο) – **Υ.** *ποιεῖν* (τελικό απαρ.).

ως **Ρ.** *ποιεῖν* – **Υ.** *ἡμᾶς* (εννοείται) σε αιτιατική, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **Α.** *ὅ,τι.*

ε) *Καί οἱ νόμοι* **δοκοῦσιν** *οἱ πολλοί ταῦτα δύο μάλιστα* **διδάσκειν, ἄρχειν** *τε καί* **ἄρχεσθαι.** [= Και οι νόμοι **φαίνονται** οι περισσότεροι **ότι διδάσκουν** κυρίως αυτά τα δύο, δηλαδή και **να κυβερνά** και **να κυβερνιέται** (κάποιος)].

Ρ. *δοκοῦσιν* – **Υ.** *οἱ νόμοι.* **Α.** *διδάσκειν* (ειδικό απαρ.).

ως **Ρ.** *διδάσκειν* – **Υ.** *οἱ νόμοι* (ταυτοπροσωπία). **Α.** *ταῦτα.*

ως **Ρ.** *ἄρχειν, ἄρχεσθαι* – **Υ.** *τινα* (εννοείται).

---

1. Το ρήμα *δοκεῖ* δεν μπορεί να είναι απρόσωπο, αφού το ουσιαστικό *ὥρα* δίνεται σε πτώση **ονομαστική.** Γενικά ισχύει ο κανόνας ότι: όταν το κύριο ρήμα της πρότασης είναι απρόσωπο, δεν υπάρχει ονομαστική πτώση στην πρόταση, αφού στην απαρεμφατική πρόταση υπάρχει ετεροπροσωπία. Αν το *δοκεῖ* ήταν απρόσωπο, θα είχαμε **ετεροπροσωπία** και το υποκείμενο του απαρεμφάτου *εἶναι* θα δινόταν σε πτώση **αιτιατική** (*ὥραν εἶναι*).

Β2,3 Φράσεις από τα ν.ε. στα α.ε.

ν.ε.	α.ε.
α) Οι λοχαγοί ήρθαν και συνέλαβαν τον Ισμηνία.	*Οἱ λοχαγοί ἐλθόντες συνέλαβον τόν Ἰσμηνίαν.*
β) Εκλέξαμε άλλο στρατηγό αντί γι' αυτόν.	*Εἱλόμεθα ἄλλον στρατηγόν ἀντί τούτου.*
γ) Αυτός ισχυρίζεται ότι εγώ είμαι αχάριστος	*Οὗτός φησι ἐμέ εἶναι ἀχάριστον.*
δ) Δε θέλει να πει την αλήθεια σε ό,τι αφορά εμάς.	*Οὐ βούλεται εἰπεῖν τήν ἀλήθειαν περί ἡμῶν.*
ε) Νομίζουμε ότι εσείς θα είστε καλοί πολίτες.	*Οἰόμεθα ἔσεσθαι ὑμᾶς ἀγαθούς πολίτας.*

Γ1 Σχηματισμός φράσεων.

α) *Λέγεται Κῦρον εἰσβάλλειν εἰς τήν Κιλικίαν.* (= Λέγεται ότι ο Κύρος εισβάλλει στην Κιλικία).

β) *Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο σύν πολλοῖς δακρύοις ἀποχωρῆσαι.* (= Από εκεί προσπαθούσαν να αποχωρήσουν με πολλά δάκρυα).

γ) *Ὁ διδάσκαλος πειρᾶται διδάσκειν ἡμᾶς τά γράμματα.* (= Ο δάσκαλος προσπαθεί να μας διδάξει τα γράμματα).

δ) *Οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι τόν δῆμον.* (= Οι άρχοντες δεν ήθελαν να συγκεντρώσουν το λαό).

ε) *Δέομαι ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μή θορυβεῖν.* (= Παρακαλώ εσάς, άντρες Αθηναίοι, να μην κάνετε θόρυβο).

στ) *Ὁ παῖς οὐχ οἷός τ' ἦν ταῦτα μαθεῖν.* (= Το παιδί δεν ήταν ικανό να μάθει αυτά).

Γ2 Η εικόνα ενός ανθρώπου χωρίς πνευματικότητα.

Άλλο ένα επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου, που συγκεντρώνει τα στοιχεία τα οποία χαρακτηρίζουν το είδος αυτό του λόγου: σύντομη έκφραση, απλότητα, σκέψη λεπτή, πνεύμα σκωπτικό. Εδώ τονίζεται ένα φυσικό ελάττωμα του νεκρού Τιμοκρέοντα: η υπερβολική λαιμαργία του, καθώς και η κακογλωσσιά του.

Πολλά πιών καί πολλά φαγών καί πολλά κάκ' εἰπών
ἀνθρώπους κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος.

κείμενο	μετάφραση
Τιμοκρέων Ῥόδιος	Εγώ ο Τιμοκρέοντας ο Ρόδιος
κεῖμαι	είμαι (εδώ) θαμμένος,
φαγών πολλά	αφού (στη ζωή μου) έφαγα πολύ
καί πιών πολλά	και ήπια πολύ
καί εἰπών πολλά κακά ἀνθρώπους	και λόγια πολλά και άσχημα είπα για τους ανθρώπους.

Λεξιλόγιο

φαγών, πιών: μτχ. ενεργ. αορ. β', αντίστοιχα των ρημάτων **ἐσθίω** (τρώω) και **πίνω.**

κάκ': έκθλιψη τονιζόμενου φωνήεντος με αναβιβασμό του τόνου στην προηγούμενη συλλαβή, επειδή πρόκειται για κλιτή λέξη (= κακά).

κακά λέγω τινά = λέω κακά λόγια σε κάποιον, κακολογώ κάποιον.

Γ3 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

«Η συνδιαλλαγή και ο συμβιβασμός είναι ο καλύτερος τρόπος για να λύνουν οι άνθρωποι τις διαφορές τους».

Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου δύο τινων διαιτητήν **αὐτόν** λαβόντων, ἀγαγών εἰς τό τῆς Χαλκιοίκου τέμενος ἐξώρκισεν αὐτούς ἐμμεῖναι τοῖς κριθεῖσιν· ὀμοσάντων δέ ἐκείνων «κρίνω τοίνυν» ἔφη «μή πρότερον ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἐκ τοῦ τεμένους, πρίν ἄν τά πρός ἀλλήλους διαλύσησθε».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου,	Ο Αρχίδαμος ο γιος του Ζευξιδάμου,
λαβόντων αὐτόν διαιτητήν	όταν τον πήραν ως διαιτητή (τους)
δύο τινῶν,	δυο άνθρωποι,
ἀγαγών αὐτούς	αφού τους οδήγησε
εἰς τό τέμενος τῆς Χαλκιοίκου	στο ναό της Χαλκιοίκου (Αθηνάς),
ἐξώρκισεν ἐμμεῖναι	(τους) εξόρκισε να μείνουν πιστοί
τοῖς κριθεῖσιν·	στις αποφάσεις (του)·
ὀμοσάντων δέ ἐκείνων	και σαν ορκίστηκαν εκείνοι,
ἔφη	είπε
«κρίνω τοίνυν	«αποφασίζω λοιπόν
μή ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἐκ τοῦ τεμένους	εσείς να μη φύγετε απ' το ναό
πρότερον	(πρωτύτερα)[1]
πρίν ἄν διαλύσησθε	προτού να διευθετήσετε (διαλύσετε)
τά πρός ἀλλήλους».	τις μεταξύ σας διαφορές».

Λεξιλόγιο

δύο τινῶν λαβόντων αὐτόν διαιτητήν = όταν τον πήραν ως διαιτητή (τους) δυο άνθρωποι.

ἀγαγών (μετχ. αορ. β΄ του **ἄγω**) = αφού (τους) οδήγησε.

εἰς τό τῆς Χαλκιοίκου τέμενος = στο ναό της Χαλκιοίκου (Αθηνάς).

ἐξώρκισεν (οριστ. αορ. του εξορκίζω) = (τους) εξόρκισε, τους έβαλε να ορκιστούν.

ἐμμεῖναι (απαρ. αορ. του **ἐμμένω**) = να μείνουν πιστοί, να τηρήσουν.

τοῖς κριθεῖσιν (*τά κριθέντα·* μετχ. ουδ. γένους παθητ. αορ. του **κρίνω**) = στις κρίσεις, στις αποφάσεις.

ὀμοσάντων (μετχ. αορ. του **ὄμνυμι-ὀμνύω**) = σαν ορκίστηκαν.

κρίνω = αποφασίζω.

μή ἀπελθεῖν ὑμᾶς = να μην απομακρυνθείτε, να μη φύγετε.

πρίν ἄν διαλύσησθε = προτού, πριν να διευθετήσετε, να διαλύσετε (τις διαφορές).

τά πρός ἀλλήλους = τις μεταξύ σας διαφορές.

1. Αυτό αποτελεί πλεονασμό στη νέα γλώσσα και πρέπει να παραλειφθεί.

Κλίση ενεργητικού και μέσου Αορ. β΄

α) Ενεργητική φωνή

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ω	βάλ-οιμι	—	βαλ-εῖν	βαλ-ών
ἔ-βαλ-ες	βάλ-ῃς	βάλ-οις	βάλ-ε		βαλ-οῦσα
ἔ-βαλ-ε	βάλ-ῃ	βάλ-οι	βαλ-έτω		βαλ-όν
ἐ-βάλ-ομεν	βάλ-ωμεν	βάλ-οιμεν	—		
ἐ-βάλ-ετε	βάλ-ητε	βάλ-οιτε	βάλ-ετε		
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ωσι(ν)	βάλ-οιεν	βαλ-όντων		

β) Μέση Φωνή

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
ἐ-βαλ-όμην	βάλ-ωμαι	βαλ-οίμην	—	βαλ-έσθαι	βαλ-όμενος
ἐ-βάλ-ου	βάλ-ῃ	βάλ-οιο	βαλ-οῦ		βαλ-ομένη
ἐ-βάλ-ετο	βάλ-ηται	βάλ-οιτο	βαλ-έσθω		βαλ-όμενον
ἐ-βαλ-όμεθα	βαλ-ώμεθα	βαλ-οίμεθα	—		
ἐ-βάλ-εσθε	βάλ-ησθε	βάλ-οισθε	βάλ-εσθε		
ἐ-βάλ-οντο	βάλ-ωνται	βάλ-οιντο	βαλ-έσθων		

ΟΧΙ

Α1 Θέμα 22. Οι Λακεδαιμόνιοι ασέβησαν και τιμωρήθηκαν.

Οι Σπαρτιάτες, για να κυριαρχήσουν στην Ελλάδα, συνεργάστηκαν με τους Πέρσες και επέβαλαν στις ελληνικές πόλεις την Ανταλκίδεια ειρήνη (387/6 π.Χ.), ειρήνη ατιμωτική για τους Έλληνες. Παρ' όλα αυτά όμως οι Σπαρτιάτες ήταν αυτοί που πρώτοι την καταπάτησαν. Αυτό έγινε, όταν κατέλαβαν την ακρόπολη της Θήβας, την Καδμεία. Στις συνέπειες αυτής της ενέργειας των Σπαρτιατών αναφέρεται το απόσπασμα που ακολουθεί.

Πολλά μέν οὖν ἄν τις ἔχοι καί ἄλλα λέγειν καί ἑλληνικά καί βαρβαρικά ὡς θεοί οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μήν λέξω τά προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γάρ οἱ ὀμόσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τάς πόλεις τήν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδ' ὑφ' ἑνός τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες.

(Ξενοφ. Ἑλλ. 5, 4, 1)

κείμενο	**μετάφραση**
Καί ἄλλα πολλά μέν οὖν	Και άλλα πολλά λοιπόν (*παραδείγματα*)
ἄν τις ἔχοι λέγειν	θα μπορούσε κανείς να αναφέρει
καί ἑλληνικά καί βαρβαρικά	και από τους Έλληνες και από τους βαρβάρους[1]
ὡς θεοί (οὐκ) ἀμελοῦσι	(για το)[2] ότι οι θεοί δεν παραβλέπουν
οὔτε τῶν ἀσεβούντων	ούτε αυτούς που είναι ασεβείς
οὔτε τῶν ποιούντων ἀνόσια·	ούτε αυτούς που κάνουν ανόσια (*έργα*)·
νῦν γε μήν λέξω τά προκείμενα.	τώρα όμως θ' αναφέρω τα σχετικά με το θέμα μας.
Λακεδαιμόνιοί τε γάρ	Δηλαδή κι οι Λακεδαιμόνιοι
οἱ ὀμόσαντες ἐάσειν	που ορκίστηκαν να αφήσουν
τάς πόλεις αὐτονόμους	τις πόλεις αυτόνομες (ανεξάρτητες),
κατασχόντες τήν ἀκρόπολιν ἐν Θήβαις	αφού κυρίεψαν την ακρόπολη στη Θήβα,
ἐκολάσθησαν	τιμωρήθηκαν
ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων,	απ' τους ίδιους μόνο αυτούς που αδικήθηκαν,
πρῶτον (οὐ) κρατηθέντες	αν και πρωτύτερα δε νικήθηκαν
οὐδ' ὑφ' ἑνός τῶν πώποτε ἀνθρώπων (γενομένων)	από κανένα από τους ανθρώπους (που υπήρξαν) μέχρι τότε

Λεξιλόγιο

οὖν (σύνδ. συμπερ.) = λοιπόν.
τις (αντων. αόριστη) = κάποιος.
ἄν ἔχοι λέγειν (ἔχω + απαρέμφ.) = θα μπορούσε να πει.
ὡς (ειδ. σύνδ.) = ότι.
ὁ, ἡ ἀνόσιος, τό ἀνόσιον = ο ανίερος.
ἀμελοῦσι (ενεστ. του ἀμελῶ) = παραμελούν, αδιαφορούν.

---

1. Αποδίδουμε τα επίθετα **ἑλληνικά** και **βαρβαρικά** με εμπρόθετα αντίστοιχα *από τους Έλληνες* και *από τους βαρβάρους*.
2. Πολλές φορές μεταφράζοντας τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις που εισάγονται με το **ότι** ή το **ως** προσθέτουμε τη φράση *για το*, όταν η πρόταση αυτή δεν είναι ούτε αντικείμενο ούτε υποκείμενο ρήματος ούτε επεξήγηση.

γέ (μόριο) = βέβαια, τουλάχιστον.

μήν (μόριο) = αλήθεια, πράγματι, όμως.

λέξω (μέλλ. του λέγω) = θα πω, μιλήσω.

τά προκείμενα = όσα έχουν σχέση με το θέμα.

γάρ = δηλαδή.

οἱ ὀμόσαντες (μτχ. αορ. του ὄμνυμι) = αυτοί που ορκίστηκαν.

ὁ, ἡ αὐτόνομος, τό αὐτόνομον = ανεξάρτητος, αυτός που ζει με δικούς του νόμους.

ἐάσειν (απαρέμφ. αορ. του ἐῶ) = ό,τι θα αφήσουν.

κατασχόντες (μτχ. αορ. β΄ του κατέχω) = αφού κατέλαβαν.

ὑπ' αὐτῶν (ποιητικό αίτιο) = από αυτούς.

ἐκολάσθησαν (αόριστος του κολάζομαι) = τιμωρήθηκαν.

(οὐ) πώποτε = ποτέ ως τώρα.

κρατηθέντες (μτχ. αορ. του κρατοῦμαι) = αν και δε νικήθηκαν.

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με το σύμβολο * σημειώνονται οι παθ. μέλλ. και αόρ).*

ἔχοι: ρήμα, γ΄ εν. πρόσ., ενεστ. ευκτ., ενεργ. φων., του ρήμ. **ἔχω, εἶχον, ἕξω** και **σχήσω, ἔσχον, ἔσχηκα, (ἐσχήκειν).**

ἀσεβούντων: μτχ. ενεστ., ενεργ. φων., γεν. πληθ., γέν. αρσ. του ρήμ. **ἀσεβέω -ῶ, ἠσέβουν, (ἀσεβήσω ἠσέβησα, ἠσέβηκα, ἠσεβήκειν.**

ποιούντων: μετχ. ενεστ., ενεργ. φων., γεν. πληθ., γέν. αρσ. του ρήμ. **ποιέω -ῶ.**

ἀμελοῦσι: ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., ενεστ. οριστ. ενεργ. φων., του ρήμ. **ἀμελέω -ῶ, ἠμέλουν, ἀμελήσω, ἠμέλησα, ἠμέληκα, (ἠμελήκειν).**

λέξω: ρήμα, α΄ εν. πρόσ. μελλ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **λέγω.**

ὀμόσαντες: μετχ. αορ., ενεργ. φων., ονομ. πληθ., γέν. αρσ. του ρήμ. **ὄμνυμι, ὤμνυν, ὀμοῦμαι, ὤμοσα, ὀμώμοκα, ὠμωμόκειν.**

ἐάσειν: απαρ. μέλλ., ενεργ. φων., του ρήμ. **ἐάω -ῶ, εἴων, ἐάσω, εἴασα, εἴακα.**

κατασχόντες: μτχ. αορ. β΄ ενεργ. φων., ον. πληθ., γέν. αρσ., του ρήμ. **κατέχω.**

★ **ἀδικηθέντων:** μτχ. αορ., παθητ. φων., γεν. πληθ. γέν. αρσ., του ρήμ. **ἀδικέομαι -οῦμαι, ἠδικούμην, ἀδικήσομαι, ἠδικήθην, ἠδίκημαι, ἠδικήμην.**

★**ἐκολάσθησαν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., αορ. οριστ., παθητ., φων., του ρήμ. **κολάζομαι,** (ἐκολαζόμην), **κολάσομαι** και **κολασθήσομαι, ἐκολασάμην** και **ἐκολάσθην, κεκόλασμαι, κεκολασμένος ἦν.**

★ **κρατηθέντες:** μτχ. αορ., παθητ. φων., ον. πληθ. γέν. αρσ., του ρήμ. **κρατέομαι -οῦμαι, ἐκρατούμην, κρατηθήσομαι, ἐκρατήθην, κεκράτημαι, ἐκεκρατήμην.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔχοι: ἔχοι, σχήσοι και ἕξοι, σχοίη, ἐσχήκοι και ἐσχηκώς εἴη.

λέγειν: λέγειν, λέξειν και ἐρεῖν, λέξαι και εἰπεῖν, εἰρηκέναι.

ἀσεβούντων: ἀσεβούντων, ἀσεβησάντων, ἠσεβηκότων.

ποιούντων: ποιούντων, ποιησόντων, ποιησάντων, πεποιηκότων.

ἀμελοῦσι: ἀμελοῦσι, ἠμέλουν, ἀμελήσουσι, ἠμέλησαν, ἠμελήκασι, ἠμελήκεσαν.

λέξω: λέγω, ἔλεγον, λέξω και ἐρῶ, ἔλεξα, εἶπα και εἶπον, εἴρηκα, εἰρήκειν.

ὀμόσαντες: ὀμνύντες και ὀμνύοντες, ὀμούμενοι, ὀμόσαντες, ὀμωμοκότες.

ἐάσειν: ἐᾶν, ἐάσειν, ἐᾶσαι, εἰακέναι.

κατασχόντες: κατέχοντες, καθέξοντες και κατασχήσοντες, κατασχόντες, κατεσχηκότες.

ἀδικηθέντων: ἀδικουμένων, ἀδικηθησομένων, ἀδικηθέντων, ἠδικημένων.

ἐκολάσθησαν: κολάζονται, ἐκολάζοντο, κολασθήσονται, ἐκολάσθησαν, κεκολασμένοι εἰσί, κεκολασμένοι ἦσαν.

κρατηθέντες: κρατούμενοι, κρατηθησόμενοι, κρατηθέντες, κεκρατημένοι.

ΟΧ!

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἔχοι: ἔχει, ἔχῃ, ἔχοι, ἐχέτω, ἔχειν, ἔχων, -ουσα, ον.

ἀμελοῦσι: ἀμελοῦσι, ἀμελῶσι, ἀμελοῖεν, ἀμελούντων, ἀμελεῖν, ἀμελῶν, οῦσα, οῦν.

λέξω: Ορ. λέξω, Υπ. –, Ευκτ. λέξοιμι, Προστ. –, Απαρ. λέξειν, Μτχ. λέξων, λέξουσα, λέξον.

ἐκολάσθησαν: ἐκολάσθησαν, κολασθῶσι, κολασθεῖεν, κολασθέντων ή κολασθήτωσαν, κολασθῆναι, κολασθείς -θεῖσα, -θέν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. πολλά μέν οὖν ... βαρβαρικά: κύρια πρόταση. **ἄν ἔχοι:** ρήμα (δυνητική ευκτική). **τις:** υποκ. του ρήμ. **λέγειν:** τελικό απαρέμφ. ως αντικ. του ρήμ. **τις:** ενν. ως υποκ. του *«λέγειν»* (ταυτοπροσωπία). **πολλά** (καί) **ἄλλα** (αντί **«πολλά ἄλλα»**): σύστοιχο αντικ. του *«λέγειν»*. **ἑλληνικά, βαρβαρικά:** επιθ. προσδ. στο *«πολλά»*.

2. ὡς θεοί ... ἀμελοῦσι: δευτερ. ειδική πρότ. που εξαρτάται από το *«πολλά καί ἄλλα ἄν τις ἔχοι λέγειν»* της κύριας1 σε θέση αιτιατικής της αναφοράς. **ἀμελοῦσι:** ρήμα. **θεοί:** υποκ. του ρήμ. **τῶν ἀσεβούντων, τῶν ποιούντων:** επιθετ. μετχ. ως αντικείμ. στο ρήμα. **ἀνόσια:** σύστ. αντικ. στο *«ποιούντων»*.

3. νῦν γε μήν λέξω τά προκείμενα: κύρια πρότ. **λέξω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **τά προκείμενα:** αντικ. του ρήμ.

4. Λακεδαιμόνιοί τε γάρ ... κρατηθέντες: κύρια πρόταση. **ἐκολάσθησαν:** ρήμα. **Λακεδαιμόνιοι:** υποκ. του ρήμ. **ὑπό τῶν ἀδικηθέντων:** ποιητικό αίτιο στο παθητικό ρήμα *«ἐκολάσθησαν»* (δείχνει το πρόσωπο που εκτελεί την ενέργεια που δέχεται, παθαίνει το υποκ. του παθητικού ρήματος). **αὐτῶν:** κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *«ἀδικηθέντων»*. **μόνον:** επιρρ. προσδ. του ποσού· **οἱ ὀμόσαντες:** επιθετ. μετχ. **ἐάσειν:** ειδικό απαρέμφ. ως αντικ. της μετχ. Το ρήμα *ὄμνυμι* συντάσσεται με απαρέμφ. μέλλ., επειδή η ενέργειά του αναφέρεται στο μέλλον. **Λακεδαιμόνιοι:** ενν. ως υποκείμ. του απαρεμφ. *«ἐάσειν»* (ταυτοπροσωπία). **τάς πόλεις:** αντικ. στο απαρέμφ. **αὐτονόμους:** κατηγορ. του αντικ. *«τάς πόλεις»*. **κατασχόντες:** χρονική μετχ. **Λακεδαιμόνιοι:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **τήν ἀκρόπολιν:** αντικ. της μετχ. **τήν ἐν Θήβαις:** επιθ. προσδ. στο *«ἀκρόπολιν»*. **κρατηθέντες:** εναντιωματική μετχ. **Λακεδαιμόνιοι:** ενν. ως υποκ. της μετχ. **ὑφ' ἑνός:** ποιητικό αίτιο, γιατί το *«κρατηθέντες»* είναι παθητ. φωνής. **τῶν ἀνθρώπων:** γεν. διαιρετική. **πρῶτον, πώποτε:** επιρρ. προσδ. του χρόνου.

Νόημα

Ο Ξενοφώντας στο απόσπασμα που έχουμε εδώ θέλει να τονίσει τη δικαιοσύνη των θεών και φέρνει σαν παράδειγμα μια ενέργεια των Σπαρτιατών. Υπάρχουν, γράφει, πολλά παραδείγματα και από τους Έλληνες και από τους βαρβάρους, που αποδεικνύουν ότι οι θεοί δεν ξεχνούν αυτούς που ασεβούν και προς τους θεούς και προς τους ανθρώπους. Και να ένα παράδειγμα τέτοιο. Οι Σπαρτιάτες είχαν ορκιστεί ότι θα αφήσουν ανεξάρτητες τις ελληνικές πόλεις. Πάτησαν όμως τον όρκο τους και κυρίεψαν τη Θήβα. Για την ασέβειά τους αυτή τιμωρήθηκαν και μάλιστα νικήθηκαν, αυτοί που δεν είχαν ξανανικηθεί, από εκείνους που είχαν αδικήσει.

Για το περιεχόμενο

Οι Λακεδαιμόνιοι ασέβησαν προς τους θεούς, αφού δεν τήρησαν τους όρκους που έκαναν στο όνομα των θεών (να σεβαστούν την αυτονομία των πόλεων). Η επιορκία ήταν για τους αρχαίους Έλληνες μεγάλη ασέβεια και πίστευαν ότι οι θεοί τιμωρούν τους επίορκους. Έτσι η ήττα των αήττητων Λακεδαιμόνιων από ελάχιστους μάλιστα Θηβαίους θεωρήθηκε ως έργο των θεών που θέλησαν να αποκαταστήσουν έτσι την ηθική τάξη.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) *Ἐάν μή πολεμήσωμεν γενναίως, ἡ πόλις ἡμῶν οὐ* **σωθήσεται.**	Αν δεν πολεμήσουμε γενναία, η πόλη μας δε **θα σωθεί.**
β) *Οὗτοι* **ἐσώθησαν ὑπό τῶν στρατιωτῶν.**	Αυτοί **σώθηκαν από τους στρατιώτες.**
γ) *Οὐδείς τῶν Ἑλλήνων ἔπαθεν οὐδέν ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, πλήν ἐν τῷ εὐωνύμῳ τις ἐλέγετο* **τοξευθῆναι.**	Κανείς από τους Έλληνες δεν έπαθε κάτι σ' αυτή τη μάχη, παρά μόνο στην αριστερή πτέρυγα κάποιος λεγόταν **ότι χτυπήθηκε από τόξο.**
δ) *Ὁ καρπός τῆς σοφίας οὔποτε* **διαφθαρήσεται.**	Ο καρπός της σοφίας ποτέ δε **θα καταστραφεί.**
ε) *Οὗτοι* **ἐτράφησαν** *ἐν καλῇ πολιτείᾳ.*	Αυτοί **ανατράφηκαν** σε καλό πολίτευμα.
στ) *Βασιλεύς* **ἐφάνη,** *πρίν καταλῦσαι τό στράτευμα πρός ἄριστον.*	Ο βασιλιάς **φάνηκε,** πριν να κάτσει το στράτευμα για φαγητό (γεύμα).
ζ) *Κῦρος* **ἥσθη** *ἰδών τόν φόβον ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τούς βαρβάρους.*	Ο Κύρος **ευχαριστήθηκε** που είδε το φόβο (ο οποίος προκλήθηκε) από τους Έλληνες στους βαρβάρους.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) γενναίως: επίρρημα τροπικό (= γενναία, με γενναιότητα).

πολεμήσωμεν: α΄ πληθ. πρόσωπο αορ. υποτακτική ενεργ. φωνής του ρήμ. **πολεμέω-ῶ** (= πολεμώ).

γ) ἔπαθεν: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **πάσχω** (= παθαίνω). Χρον. αντικ. Εν. πάσχει, Πρτ. ἔπασχε, Μέλλ. πείσεται, Αόρ. β΄ ἔπαθεν, Πρκ. πέπονθε, Υπρ. ἐπεπόνθει.

τῷ εὐωνύμῳ: δοτ. εν. γένους ουδ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ, ἡ εὐώνυμος, τό εὐώνυμον** (= αυτός που έχει καλό όνομα / αριστερός).

τοξευθῆναι: απαρέμφ. αορ. παθητ. φωνής του ρήμ. **τοξεύομαι** (= τραυματίζομαι από τόξο).

δ) οὔποτε = ποτέ δεν.

ε) ἐτράφησαν = ανατράφηκαν.

στ) καταλῦσαι: απαρέμφ. αορ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **καταλύω** (= κάθομαι, σταματώ).

ἄριστον: αιτ. εν. γένους ουδ. του ονόματος **τό ἄριστον** (= το γεύμα).

ζ) ἥσθη = ευχαριστήθηκε (από το ρήμα *ἥδομαι*). Χρον. αντικ.: Εν. ἥδεται, Πρτ. ἥδετο, Μέλλ. ἡσθήσεται, Αόρ. ἥσθη.

ἰδών: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ** (= βλέπω). Χρον. αντικ.: Εν. ὁρῶν, Μέλλ. ὀψόμενος, Αόρ. β΄ ἰδών, Πρκ. ἑορακώς.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **σωθήσεται:** γ΄ εν. πρόσ., μελλ. οριστ., παθητ. διάθεσης, του ρήμ. **σῴζομαι.** Ο παθητικός μέλλοντας σχηματίζεται με την προσθήκη του προσφύματος **θη** στο θέμα και μπροστά από την κατάληξη.

β) **ἐσώθησαν:** γ΄ πληθ. πρόσ., αορ. οριστ., παθητ. διάθεσης, του ρήμ. **σῴζομαι.**

γ) **τοξευθῆναι:** απαρέμφ. αορ., παθητ. διάθεσης του ρήμ. **τοξεύομαι.**

δ) **διαφθαρήσεται:** γ΄ εν. πρόσ., μέλλ. β΄, παθητ. διάθεσης, του ρήμ. **διαφθείρομαι.** Ο παθητικός μέλλοντας β΄ σχηματίζεται με την προσθήκη του προσφύματος **η** στο θέμα και μπροστά από την κατάληξη.

όχι

ε) **ἐτράφησαν:** γ' πληθ. πρόσ., αορ. β' οριστ., παθητ. διάθεσης, του ρήμ. **τρέφομαι.**

στ) **ἐφάνη:** γ' εν. πρόσ., αορ. β' οριστ., του ρήμ. **φαίνομαι.** Από γραμματική άποψη ο τύπος αυτός είναι παθητικός. Αλλά από άποψη σημασίας διάθεσης είναι μέσος. Δηλ. ο βασιλιάς δεν παρουσιάστηκε από κάποιον άλλο· παρουσιάστηκε μόνος του.

ζ) **ἥσθη:** γ' εν. πρόσ., αορ. οριστ. παθητ. φων. του ρήμ. **ἥδομαι.** Για τη διάθεση του ρήματος αυτού ισχύουν όσα και για το προηγούμενο ρήμα.

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. ἐάν μή γενναίως πολεμήσωμεν: δευτερ. υποθετική πρόταση. **πολεμήσωμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **γενναίως:** επιρρημ. προσδιορ. του τρόπου.

2. ἡ πόλις ἡμῶν οὐ σωθήσεται: κύρια πρόταση. **σωθήσεται:** ρήμα. **ἡ πόλις:** υποκ. **ἡμῶν:** γενική κτητική στο *πόλις.*

β) οὗτοι ὑπό τῶν στρατιωτῶν ἐσώθησαν: κύρια πρόταση. **ἐσώθησαν:** ρήμα. **οὗτοι:** υποκ. **ὑπό τῶν στρατιωτῶν:** ο προσδιορισμός αυτός λέγεται **ποιητικό αίτιο.** Έτσι χαρακτηρίζεται στην παθητική σύνταξη η φράση που δηλώνει ποιος εκτελεί την ενέργεια του ρήμ., την οποία δέχεται (παθαίνει) το υποκείμενο του παθητικού ρήματος. Το ποιητικό αίτιο αντιστοιχεί με το υποκ. της ενεργ. σύνταξης.

γ) 1. οὐδείς τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδέν: κύρια πρόταση. **ἔπαθεν:** ρήμα. **οὐδείς:** υποκ. **τῶν Ἑλλήνων:** γεν. διαιρετική από το *οὐδείς.* **οὐδέν:** σύστοιχο αντικ. **ἐν (ταύτῃ) τῇ μάχῃ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο μεταφορικά (εντοπισμό σε μια κατάσταση). **ταύτῃ:** επιθετ. προσδιορ. στο *μάχῃ.*

2. πλήν ἐν τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο: κύρια πρόταση. **ἐλέγετο:** ρήμα. **τις:** υποκ. **τοξευθῆναι:** αντικ. ειδικό απαρέμφ. **τις:** υποκ. και του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία. ἐν τῷ εὐωνύμῳ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο. Το πλήν χρησιμοποιείται εδώ ως μεταβατικός παρατακτικός σύνδεσμος που υπογραμμίζει μια εξαίρεση.

δ) ὁ καρπός τῆς σοφίας οὔποτε διαφθαρήσεται: κύρια πρόταση. **διαφθαρήσεται:** ρήμα. **ὁ καρπός:** υποκ. **τῆς σοφίας:** γενική κτητική-δημιουργού στο *καρπός.*

ε) οὗτοι ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν: κύρια πρόταση. **ἐτράφησαν:** ρήμα. **οὗτοι:** υποκ. **ἐν (καλῇ) πολιτείᾳ:** εμπρόθ. προσδιορ. του τόπου. **καλῇ:** επιθετ. προσδιορ. στο *πολιτείᾳ.*

στ) 1. πρίν καταλῦσαι τό στράτευμα πρός ἄριστον: δευτερ. χρονική πρόταση, στην οποία τη θέση του ρήμ. κατέχει απαρέμφ., επειδή η πρόταση εισάγεται με το *πρίν* και η κύρια πρόταση από την οποία εξαρτάται είναι καταφατική. **καταλῦσαι:** ρήμα. **τό στράτευμα** (αιτιατ., γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία** σε σχέση με το υποκ. του ρήμ. *ἐφάνη* της κύριας πρότασης 2, που είναι το *βασιλεύς*): υποκ. **πρός ἄριστον:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει σκοπό.

2. βασιλεύς ἐφάνη: κύρια πρόταση. **ἐφάνη:** ρήμα. **βασιλεύς:** υποκ.

ζ) Κῦρος ἥσθη τόν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τούς βαρβάρους φόβον ἰδών: κύρια πρόταση. **ἥσθη:** ρήμα. **Κῦρος:** υποκ. **ἰδών:** κατηγορηματική μτχ. από το ρήμα *ἥσθη,* που είναι ψυχικού πάθους. **Κῦρος:** υποκ. και στη μτχ. **τόν φόβον:** αντικ. στη μτχ. **τόν ἐκ τῶν Ἑλλήνων:** επιθετ. προσδιορ. στο *φόβον.* **εἰς τούς βαρβάρους:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1₁ Ο παθητικός μέλλοντας και αόριστος ρημάτων.

Ρήμα στον Ενεστώτα	Μέλλοντας Π.Φ.	Αόριστος Π.Φ.
λύομαι	**λυθήσομαι**	**ἐλύθην**
ἀδικοῦμαι	**[ἀδικηθήσομαι]**[1]	ἠδικήθην
σῴζονται	σωθήσονται	**ἐσώθησαν**
κρατοῦμαι	**κρατηθήσομαι**	**ἐκρατήθην**
κολάζεται	**κολασθήσεται**	**ἐκολάσθη**
τοξεύεσθαι	**[τοξευθήσεσθαι]**[1]	**τοξευθῆναι**

1 Οι τύποι μέσα στις αγκύλες δε συναντώνται στους δόκιμους συγγραφείς.

Β1,2 Ενεστώτας και παθητικός μέλλοντας και αόριστος ρημάτων.

Ενεστώτας Οριστικής	Μέλλοντας Π.Φ.	Αόριστος Π.Φ.
κρατοῦμαι	κρατηθησόμενοι μετχ.	**κρατηθέντες**
σῴζομαι	σωθησοίμην	**σωθείην**
ἀδικοῦμαι	[ἀδικηθησόμενοι]	**ἀδικηθέντες**
τοξεύομαι	[τοξευθήσεσθαι]	**τοξευθῆναι**
βούλομαι	[βουληθήσονται]	**ἐβουλήθησαν**
πείθομαι	πεισθησόμεθα	**ἐπείσθημεν**
λύομαι	λυθήσεσθαι	**λυθῆναι**
ἥδομαι	**ἡσθήσεται**	ἥσθη

Β1,3 Φράσεις με παθητικό μέλλοντα και αόριστο.

Παθητικός Μέλλοντας

α) *Ἡ πόλις ἡμῶν οὐ* **σωθήσεται** (= η πόλη μας δε θα σωθεί).
β) **Ἡσθησόμεθα** *ἰδόντες τόν τῶν βαρβάρων φόβον* (= θα χαρούμε να δούμε το φόβο των βαρβάρων).
γ) *Νομίζομέν τινας ἐπί τῷ εὐωνύμῳ* (τοξευθήσεσθαι)[1] (= νομίζουμε ότι κάποιοι στην αριστερή πτέρυγα θα χτυπηθούν με τόξο).
δ) *Ὑμεῖς ὑπό τῶν στρατιωτῶν* **σωθήσεσθε** (= εσείς από τους στρατιώτες θα σωθείτε).
ε) *Οὐ* **πεισθήσονται** *τοῖς τούτων λόγοις* (= δε θα υπακούσουν στα λόγια αυτών).
στ) **Κολασθήσονται** *οἱ ἀδικοῦντες* (= θα τιμωρηθούν αυτοί που αδικούν).
ζ) *Ὑπό τῶν διδασκάλων* **παιδευθησόμεθα** (= από τους δασκάλους θα εκπαιδευτούμε).

Παθητικός Αόριστος

Ἡ πόλις ἡμῶν οὐκ **ἐσώθη** (= η πόλη μας δε σώθηκε).
Ἥσθημεν *ἰδόντες τόν τῶν βαρβάρων φόβον* (= ευχαριστηθήκαμε που είδαμε το φόβο των βαρβάρων).
Νομίζομέν τινας ἐπί τῷ εὐωνύμῳ **τοξευθῆναι** (= νομίζουμε ότι κάποιοι στην αριστερή πτέρυγα χτυπήθηκαν με τόξο).
Ὑμεῖς ὑπό τῶν στρατιωτῶν **ἐσώθητε** (= εσείς σωθήκατε από τους στρατιώτες).
Οὐκ **ἐπείσθησαν** *τοῖς τούτων λόγοις* (= δεν υπάκουσαν στα λόγια αυτών).
Ἐκολάσθησαν *οἱ ἀδικοῦντες* (= τιμωρήθηκαν αυτοί που αδικούσαν).
Ὑπό τῶν διδασκάλων **ἐπαιδεύθημεν** (= από τους δασκάλους εκπαιδευτήκαμε).

Β1,4 Ρήματα στον παθητικό μέλλοντα β΄ και αόριστο β΄.

Ενεστώτας	Μέλλοντας β΄ Π.Φ.	Αόριστος β΄ Π.Φ.
γράφονται	γραφήσονται	ἐγράφησαν
φαίνεται	**φανήσεται**	**ἐφάνη**
τρεφόμενοι	**τραφησόμενοι**	τραφέντες
διαφθείρεσθαι	**διαφθαρήσεσθαι**	**διαφθαρῆναι**
ἀπαλλάττονται	**ἀπαλλαγήσονται**	**ἀπηλλάγησαν**
φαίνεσθαι	**φανήσεσθαι**	**φανῆναι**
ἐκπλήττοιντο	ἐκπλαγήσοιντο	**ἐκπλαγείησαν, -γεῖεν**

Β1,5 Φράσεις σε ενεστώτα, παθητικό μέλλοντα και αόριστο.

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
α) *Ἡμεῖς ἐν καλῇ πολιτείᾳ* **ἐτράφημεν.**	τρεφόμεθα	τραφησόμεθα	–
β) *Ὁ καρπός τῆς σοφίας οὔποτε* **διαφθαρήσεται.**	διαφθείρεται	–	διεφθάρη
γ) **Ἐφάνη** *οὐδέν ἔχων.*	φαίνεται	φανήσεται	–
δ) *Οὗτοι ὑπό τῶν πολεμίων* **διεφθάρησαν.**	διαφθείρονται	διαφθαρήσονται	–
ε) *Ἐν τῇ μάχῃ τοῦ φόβου* **ἀπηλλάγησαν.**	ἀπαλλάττονται	ἀπαλλαγήσονται	–
στ) *Οὐδέν ὑπ' αὐτοῦ* **ἐγράφη.**	γράφεται	γραφήσεται	–
ζ) *Οὐκ* **ἀπετράπησαν** *ἐκ τῶν κινδύνων καίπερ τά δεινά σαφέστατα γιγνώσκοντες.*	ἀποτρέπονται	ἀποτραπήσονται	–
η) *Ταῦτα ὁρῶντες πάντες* **ἐξεπλάγησαν.**	ἐκπλήττονται	ἐκπλαγήσονται	–

όχι

B2,1 Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική.

α) *Οἱ ἁλιεῖς ἰχθῦς ἁλιεύουσιν* – **Οἱ ἰχθύες ὑπό τῶν ἁλιέων ἁλιεύονται** (= οι ψαράδες τα ψάρια ψαρεύουν – τα ψάρια από τους ψαράδες ψαρεύονται).

β) *Οἱ φρουροί τήν πόλιν ἔσωσαν* – **Ἡ πόλις ὑπό τῶν φρουρῶν ἐσώθη** (= οι φρουροί την πόλη έσωσαν – η πόλη από τους φρουρούς σώθηκε).

γ) *Ὁ βασιλεύς κελεύει τούς Ἕλληνας τά ὅπλα παραδοῦναι* – **Οἱ Ἕλληνες ὑπό τοῦ βασιλέως κελεύονται τά ὅπλα παραδοῦναι** (= ο βασιλιάς διατάζει τους Έλληνες να παραδώσουν τα όπλα / οι Έλληνες διατάζονται από το βασιλιά να παραδώσουν τα όπλα).

δ) *Ἐνίκησαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν* – **Ἐνικήθησαν οἱ τούτων πρόγονοι ὑπό τῶν ἡμετέρων προγόνων καί κατά γῆν καί κατά θάλατταν** (= νίκησαν οι δικοί μας πρόγονοι τους προγόνους αυτών και στην ξηρά και στη θάλασσα / νικήθηκαν οι πρόγονοι αυτών από τους δικούς μας προγόνους και στην ξηρά και στη θάλασσα).

ε) *Οἱ στρατιῶται ἐθαύμαζον τόν Κῦρον* – **Ὁ Κῦρος ἐθαυμάζετο ὑπό τῶν στρατιωτῶν** (= οι στρατιώτες θαύμαζαν τον Κύρο / ο Κύρος θαυμαζόταν από τους στρατιώτες).

B2,2 Μετατροπή παθητικής σύνταξης σε ενεργητική.

α) *Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκολάσθησαν ὑπό τῶν ἀδικηθέντων* – **Οἱ ἀδικηθέντες ἐκόλασαν τούς Λακεδαιμονίους** (= οι Λακεδαιμόνιοι τιμωρήθηκαν από αυτούς που αδικήθηκαν / αυτοί που αδικήθηκαν τιμώρησαν τους Λακεδαιμόνιους).

β) *Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐδέποτε ὑπ' ἀνθρώπων ἐκρατήθησαν* – **Οὐδέποτε ἄνθρωποι ἐκράτησαν τούς Λακεδαιμονίους*** (= ποτέ οι Λακεδαιμόνιοι δε νικήθηκαν από ανθρώπους / ποτέ άνθρωποι δε νίκησαν τους Λακεδαιμόνιους).

* Το ρήμα *κρατῶ* στη σημασία του «νικώ» συντάσσεται και με αιτιατική και με γενική.

γ) *Ἡμεῖς ὑπό τῶν στρατιωτῶν ἐσώθημεν* – **Οἱ στρατιῶται ἔσωσαν ἡμᾶς** (= εμείς από τους στρατιώτες σωθήκαμε / οι στρατιώτες έσωσαν εμάς).

δ) *Ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἐπράχθησαν* – **Ἡμεῖς ἐπράξαμεν ταῦτα** (= αυτά πράχτηκαν από μας / εμείς κάναμε αυτά).

ε) *Ἕλλην τις ὑπό τῶν πολεμίων ἐτοξεύθη* – **Οἱ πολέμιοι ἐτόξευσαν Ἕλληνά τινα** (= κάποιος Έλληνας χτυπήθηκε με τόξο από τους εχθρούς / οι εχθροί χτύπησαν με τόξο κάποιον Έλληνα).

στ) *Τοῦτο ὑπό τοῦ Ξενοφῶντος ἐγράφη* – **Ὁ Ξενοφῶν ἔγραψε τοῦτο** (= αυτό από τον Ξενοφώντα γράφτηκε / ο Ξενοφώντας έγραψε αυτό).

ζ) *Οὗτοι ὑπό τῆς πόλεως ἐτράφησαν* – **Ἡ πόλις ἔθρεψε τούτους** (= αυτοί από την πόλη ανατράφηκαν / η πόλη ανέθρεψε αυτούς).

B2,3 Φράσεις στην παθητική διάθεση / Το ποιητικό αίτιο.

α) *Ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδείς* **ἐκοιμήθη**[1] (= εκείνη τη νύχτα κανένας δεν **κοιμήθηκε**).

1 Το ρήμα **ἐκοιμήθη** είναι τυπικά παθητικός αόριστος, αλλά η διάθεσή του δεν είναι παθητική γι' αυτό και δεν υπάρχει ποιητικό αίτιο.

β) *Οἱ στρατιῶται* **κωλυθέντες ὑπό τῶν πολεμίων** *διαβαίνειν τόν ποταμόν* **ηὐλίσθησαν** *ἐνταῦθα ἡμέρας τρεῖς* (= οι στρατιώτες, **επειδή εμποδίστηκαν από τους εχθρούς** να περάσουν το ποτάμι, **στρατοπέδευσαν** εκεί τρεις ημέρες).

Το **ὑπό τῶν πολεμίων** είναι ποιητικό αίτιο στη μετοχή *κωλυθέντες,* που είναι παθητικού αορίστου.

γ) *Οἱ Ἕλληνες* **[πορευθήσονται]** *διά τῆς Καρδούχων χώρας* (= οι Έλληνες **θα προχωρήσουν** μέσα από τη χώρα των Καρδούχων).

Ο τύπος *πορευθήσονται* είναι μεταγενέστερος. Κανονικά σ' αυτή τη φράση χρησιμοποιείται ο μέσος μέλλοντας *πορεύσονται.*

Το ρήμα *πορεύσονται (πορευθήσονται)* δεν είναι παθητικής διάθεσης· γι' αυτό και δεν υπάρχει εδώ ποιητικό αίτιο.

δ) *Δεινῶς ἐφοβοῦντο μή* **καταληφθῶσι ὑπό τῶν Ἀθηναίων** *ἐν τῇ νήσῳ* (= πάρα πολύ φοβόνταν μήπως **συλληφθούν** από τους Αθηναίους στο νησί).

Το **ὑπό τῶν Ἀθηναίων** είναι ποιητικό αίτιο στο ρήμα *καταληφθῶσι,* που είναι παθητικός αόριστος.

ε) *Ἔλεγον ὅτι τοῦ ἔργου τούτου οὗτοι οὐδέποτε* **ἀπαλλαγήσοιντο** (= έλεγαν ότι αυτοί ποτέ δε **θα σταματήσουν** το έργο αυτό).

Το ρήμα **ἀπαλλαγήσοιντο** είναι τυπικά παθητικό, αλλά η διάθεση του ρήματος δεν είναι παθητική· γι' αυτό δεν υπάρχει ποιητικό αίτιο.

στ) *Πάντες ἤλπιζον ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τούς πολεμίους* **ἡττηθήσεσθαι** (= όλοι έλπιζαν **ότι** σ' αυτή τη μάχη οι εχθροί **θα ηττηθούν**).

Το ρήμα **ἡττηθήσεσθαι** είναι παθητικής διάθεσης· γι' αυτό μπορούμε να εννοήσουμε εδώ ποιητικό αίτιο π.χ. **ὑπό τῶν ἐναντίων** (= από τους αντιπάλους).

ζ) *Τοῦ σώματος* **διαφθαρέντος** *τήν ψυχήν ἔφη οὐκ ἀποθνήσκειν* (= **και αν καταστραφεί** το σώμα, είπε ότι δεν πεθαίνει η ψυχή).

Η μετοχή **διαφθαρέντος** είναι παθητικής διάθεσης· γι' αυτό μπορούμε να εννοήσουμε εδώ ποιητικό αίτιο π.χ. **ὑπό τοῦ θανάτου** (= από το θάνατο).

η) *Ἡνίκα δέ δείλη ἐγίγνετο,* **ἐφάνη** *κονιορτός ὥσπερ νεφέλη λευκή* (= όταν γινόταν απόγευμα, **φάνηκε** σκόνη σαν άσπρο σύννεφο). Το ρήμα *ἐφάνη* δεν είναι παθητικής διάθεσης· γι' αυτό και δεν υπάρχει ποιητικό αίτο. Το ρήμα είναι μέσης διάθεσης.

θ) **Ἐπράχθη** *οὐδέν ἀπό τῶν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι τυράννων ἔργον ἀξιόλογον* [= κανένα αξιόλογο έργο δεν **έγινε** από τους τυράννους (που ήταν) στις ελληνικές πόλεις].

Το **ἀπό τῶν τυράννων** είναι ποιητικό αίτιο στο ρήμα *ἐπράχθη,* που είναι παθητικός αόριστος.

Γ1 Αντιστοιχίες της αρχαίας και της νέας ελληνικής.

ν.ε.	**α.ε.**
α) Μένω προσωρινά, διαμένω	Καταλύω
β) Ευχαριστιέμαι, χαίρομαι	Ἥδομαι
γ) Φοβοῦμαι	Δέδοικα
δ) Ορκίζομαι	Ὄμνυμι
ε) Μεγαλύτερος	Μείζων
στ) Οδηγώ	Ἄγω
ζ) Ναός	Ἱερόν

φροντίζω = **Κήδομαι.**

Γ2 Η ζωή του ανθρώπου έχει ανάγκη από έπαινο και ποινή.

Το παρακάτω απόσπασμα του «Ανθολογίου» του Στοβαίου αποτελεί μέρος από το τέταρτο βιβλίο του συγγραφέα, που είναι και το πιο ενδιαφέρον. Στο βιβλίο αυτό ο Στοβαίος πραγματεύεται ποικίλα θέματα, ηθικά, πολιτικά, παιδαγωγικά κ.ά. Μερικά από τα θέματα του βιβλίου αυτού είναι: περί πολιτείας, περί νόμων και εθών, περί παίδων, περί ειρήνης κ.ά. Το κείμενο που ακολουθεί περιέχεται στην ενότητα με τον τίτλο «Περί πολιτείας», (ΜΓ 72).

Θεόφραστος ἐρωτηθείς ὑπό τινος, τί συνέχει τόν τῶν ἀνθρώπων βίον ἔφη εὐεργεσία καί τιμή καί τιμωρία.

(Ἀνθολόγιον του Στοβαίου)

κείμενο	**μετάφραση**
Θεόφραστος	Ο Θεόφραστος,
ἐρωτηθείς ὑπό τινος	όταν ρωτήθηκε από κάποιον
τί συνέχει τόν βίον τῶν ἀνθρώπων	ποιος είναι ο συνεκτικός δεσμός του ανθρώπινου βίου,
ἔφη	είπε (απάντησε)
εὐεργεσία καί τιμή καί τιμωρία.	η ευεργεσία, η τιμή και η τιμωρία.

Λεξιλόγιο

ἐρωτηθείς ὑπό τινος = όταν ρωτήθηκε από κάποιον, όταν τον ρώτησε κάποιος.

συνέχει (οριστ. ενεστ. του **συνέχω**) = συγκρατώ, κρατώ σε συνοχή.

ΝΑΙ

Γ3 Η εξήγηση για ένα ανάθημα.

*Στο πιο κάτω επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου αξίζει να παρατηρηθεί η χρήση της παρήχησης ως τρόπου έκφρασης του ποιητή. Υπάρχει η έντονη παρήχηση της συλλαβής **σω,** που επαναλαμβάνεται οχτώ φορές μέσα στις δεκαπέντε λέξεις του επιγράμματος. Με την κατάλληλη χρησιμοποίηση της συλλαβής αυτής και με την τοποθέτηση της λέξης «σῶτερ» στο κέντρο του πρώτου στίχου επιτείνεται η έννοια της σωτηρίας του Σώσου και δίνεται έμφαση στο γεγονός αυτό.*

Σῶσος καί Σωσώ, σῶτερ, σοί τόνδ' ἀνέθηκαν,
Σῶσος μέν σωθείς, Σωσώ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.

κείμενο	**μετάφραση**
Σῶσος καί Σωσώ, σῶτερ,	Ο Σώσος και η Σωσώ, σωτήρα,
σοί ἀνέθηκαν τόνδε,	σου αφιέρωσαν αυτό εδώ
Σῶσος μέν σωθείς,	ο Σώσος, επειδή σώθηκε,
Σωσώ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.	και η Σωσώ, γιατί σώθηκε ο Σώσος.

Λεξιλόγιο

σοί ἀνέθηκαν (οριστ. αορ. β΄ του **ἀνατίθημι**) = σου ανέθεσαν, σου αφιέρωσαν.

τόνδε = αυτόν εδώ· εννοεί έναν αμφορέα ή κάποιο άλλο αγγείο πάνω στο οποίο ήταν γραμμένο το επίγραμμα.

σωθείς (μετχ. παθ. αορ. του **σῴζομαι**) = γιατί σώθηκε.

ὅτι (αιτιολ. σύνδεσμος) = γιατί, διότι.

Α1 Θέμα 23. Απόσπασμα από επικήδειο λόγο.

Ο ρήτορας Υπερείδης κι ο ρήτορας Δημοσθένης ήταν αυτοί που ξεσήκωσαν τους Αθηναίους εναντίον των Μακεδόνων μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου (323 π.Χ.). Ο πόλεμος που ακολούθησε ονομάστηκε Λαμιακός. Τον επιτάφιο λόγο των πρώτων νεκρών αυτού του πολέμου είπε ο Υπερείδης. Στο απόσπασμα που ακολουθεί περιέχονται λόγια παρηγορητικά προς τους συγγενείς των νεκρών.

Χαλεπόν μέν ἴσως ἐστί τούς ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντας πάθεσι παραμυθεῖσθαι· τά γάρ πένθη οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ κοιμίζεται. Ὅμως δέ χρή θαρρεῖν καί τῆς λύπης παραιρεῖν εἰς τό ἐνδεχόμενον, καί μεμνῆσθαι μή μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων, ἀλλά καί τῆς ἀρετῆς ἧς καταλελοίπασιν. Οὐ γάρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν, ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν. Εἰ δέ γήρως θνητοῦ μή μετέσχον, ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν, εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατά πάντα. Ὅσοι μέν γάρ αὐτῶν ἄπαιδες τετελευτήκασιν, οἱ παρά τῶν Ἑλλήνων ἔπαινοι παῖδες αὐτῶν ἀθάνατοι ἔσονται· ὅσοι δέ παῖδας καταλελοίπασιν, ἡ τῆς πατρίδος εὔνοια ἐπίτροπος αὐτοῖς τῶν παίδων καταστήσεται.

(Υπερείδη Ἐπιτάφιός 41 - 42)

κείμενο	**μετάφραση**
Χαλεπόν μέν ἴσως ἐστί	Ίσως είναι δύσκολο
παραμυθεῖσθαι τούς ὄντας	να παρηγορεί (*κανείς*) αυτούς που βρίσκονται
ἐν τοῖς τοιούτοις πάθεσι·	σε τέτοιες συμφορές·

τά γάρ πένθη	γιατί οι θλίψεις τους
οὔτε λόγῳ οὔτε νόμῳ	ούτε με λόγια ούτε με νόμους
κοιμίζεται.	καταπραΰνονται.
Ὅμως δέ χρή θαρρεῖν	Όμως πρέπει να έχουν θάρρος
καί παραιρεῖν τῆς λύπης	και να απομακρύνουν τη λύπη,
εἰς τό ἐνδεχόμενον,	όσο είναι δυνατό,
καί μεμνῆσθαι	και (*πρέπει*) να θυμούνται
μή μόνον τοῦ θανάτου τῶν τετελευτηκότων,	όχι μόνο το θάνατο αυτών που έχουν πεθάνει,
ἀλλά καί τῆς ἀρετῆς	αλλά και την αρετή (αξία, ανδρεία)
ἧς καταλελοίπασιν.	την οποία έχουν αφήσει πίσω τους.
Οὐ γάρ πεπόνθασιν	Πραγματικά δεν έχουν πάθει
ἄξια θρήνων,	(*πράγματα*) άξια για θρήνους,
ἀλλά πεποιήκασιν (ἄξια) μεγάλων ἐπαίνων.	αλλά έχουν κάνει (*πράξεις άξιες*) για μεγάλους επαίνους.
Εἰ δέ μή μετέσχον θνητοῦ γήρως,	Και αν δεν αξιώθηκαν τα θνητά[1] γηρατειά,
ἀλλ' εἰλήφασιν ἀγήρατον εὐδοξίαν,	όμως (τουλάχιστον) έχουν πάρει (κερδίσει) την αγέραστη δόξα
γεγόνασί τε εὐδαίμονες κατά πάντα.	και έχουν γίνει ευτυχισμένοι σε όλα.
Ὅσοι μέν[2] γάρ αὐτῶν	Γιατί όσοι απ' αυτούς
τετελευτήκασι ἄπαιδες,	έχουν πεθάνει χωρίς παιδιά (άτεκνοι)
οἱ ἔπαινοι παρά τῶν Ἑλλήνων	οι έπαινοι (*που προέρχονται*) από τους Έλληνες
ἔσονται ἀθάνατοι παῖδες αὐτῶν·	θα είναι αθάνατα παιδιά τους·
ὅσοι δέ[2] καταλελοίπασιν παῖδας,	κι[2] όσοι πάλι έχουν αφήσει παιδιά,
ἡ εὔνοια τῆς πατρίδος	η αγάπη της πατρίδας
καταστήσεται αὐτοῖς	θα γίνει γι' αυτούς
ἐπίτροπος τῶν παίδων.	κηδεμόνας των παιδιών τους.

Λεξιλόγιο

χαλεπός, ή, όν (επίθ.) = δύσκολος, βαρύς.
χαλεπόν ἐστί (απρόσ. έκφραση) = είναι δύσκολο.
παραμυθεῖσθαι (τελ. απαρέμφ. του παραμυθοῦμαι) = να παρηγορήσει.
λόγῳ - νόμῳ (δοτ. του οργάνου) = με λόγο – με νόμο.
κοιμίζεται = καταπραΰνεται.
χρή (απρόσωπο) = πρέπει.
παραιρεῖν (τελ. απαρέμφ. του παραιρῶ) = νά απομακρύνετε.
εἰς τό ἐνδεχόμενον (εμπρόθ. προσδ.) = όσο είναι δυνατό.
μεμνῆσθαι (εξαρτάται από το χρή) = να θυμηθείτε.
τῶν τετελευτηκότων (μτχ. παρακειμ. του τελευτῶ) = αυτών που πέθαναν.
καταλελοίπασιν (παρακ. του καταλείπω) = έχουν αφήσει πίσω.
πεπόνθασιν (παρακ. του πάσχω) = έχουν πάθει.
τό γῆρας (γεν. του γήρως) = τα γεράματα.
μετέσχον (αόρ. β΄ του μετέχω) = πήραν μέρος, αξιώθηκαν.
εὐδοξία = καλή φήμη, δόξα.
ὁ, ἡ ἀγήρατος, τό ἀγήρατον (επίθ.) = αγέραστος.
εἰλήφασιν (παρακ. του λαμβάνω) = έχουν λάβει.
ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὔδαιμον = ευτυχισμένος.
γεγόνασι (παρακ. του γίγνομαι) = έχουν γίνει.
κατά πάντα (εμπρόθ. προσδ.) = σε όλα.
ὁ, ἡ ἄπαις = άτεκνος, χωρίς παιδιά.
ἔσονται (μέλλ. του εἰμί) = θα είναι.
εὔνοια = φροντίδα.
ἐπίτροπος = επιστάτης, κηδεμόνας, επόπτης.
καταστήσεται = θα γίνει.

1. Δηλαδή τα *γηρατειά των θνητών* ή τα *γηρατειά που περιμένουν το θάνατο.*
2. Μεταφράζουμε το **μέν - δέ** με το απλό *και* μπροστά από το όσοι.

JA1

Γραμματικά - ετυμολογικά

*(Με το σύμβολο * σημειώνονται οι παρακ. και υπερσ. ενεργ. και μέσ. φωνής).*

ὄντας: μετχ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί**, αιτιατ. πληθ., γέν. αρσεν.

πάθεσι: ουσ., δοτ. πληθ., γέν. ουδ., του ονόμ. της γ΄ κλίσ. **τό πάθος**.

παραμυθεῖσθαι: απαρ. ενεστ., μέσ. φων., του ρήμ. **παραμυθέομαι -οῦμαι, παρεμυθούμην, παραμυθήσομαι, παρεμυθησάμην.**

τά πένθη: ουσ., ον. πληθ., γέν. ουδ., του ονόμ. της γ΄ κλίσ. **τό πένθος**.

θαρρεῖν: απαρ. ενεστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **θαρρέω -ῶ, ἐθάρρουν, θαρρήσω, ἐθάρρησα, τεθάρρηκα.**

παραιρεῖν: απαρ. ενεστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **παραιρέω -ῶ, παρῄρουν, παραιρήσω, παρεῖλον, παρῄρηκα, παρῃρήκειν.**

⋆ **μεμνῆσθαι:** απαρ. παρακ. με σημασία ενεστ., μέσ. φων., του ρήμ. **μιμνήσκομαι, ἐμιμνησκόμην, μνήσομαι** και **μνησθήσομαι, ἐμνήσθην, μέμνημαι, ἐμεμνήμην.**

⋆ **καταλελοίπασιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **καταλείπω, κατέλειπον, καταλείψω, κατέλιπον, καταλέλοιπα, κατελελοίπειν*** (Μεσ. Πρκ. *λέλειμμαι*).

⋆ **πεπόνθασιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **πάσχω, ἔπασχον, πείσομαι, ἔπαθον, πέπονθα. ἐπεπόνθειν.**

⋆ **πεποιήκασιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **ποιέω -ῶ.**

γήρως: ουσ., γεν. εν., γέν. ουδ., του σιγμολήκτου ονόμ, της γ΄ κλίσ. **τό γῆρας.**

μετέσχον: ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., αορ. β΄ οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **μετέχω, μετεῖχον, μεθέξω, μετέσχον, μετέσχηκα, (μετεσχήκειν).**

⋆ **εἰλήφασιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ., ενεργ. φων., του ρήμ. **λαμβάνω, ἐλάμβανον, λήψομαι, ἔλαβον, εἴληφα, εἰλήφειν.**

εὐδαίμονες: επιθ., ον. πληθ., γέν. αρσ., του επιθ. της γ΄ κλίσ. **ὁ, ἡ εὐδαίμων, τό εὔδαιμον.** Παραθ.: **εὐδαίμων – εὐδαιμονέστερος – εὐδαιμονέστατος.**

ἄπαιδες: ονομ. πληθ. αρσ. γένους του τριτόκλιτου διγενούς, μονοκατάληκτου επιθ. **ὁ, ἡ ἄπαις (ἄπαιδος).**

⋆ **τετελευτήκασιν:** ρήμα, γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ. ενεργ. φων. του ρήμ. **τελευτάω -ῶ, ἐτελεύτων, τελευτήσω, ἐτελεύτησα, τετελεύτηκα, ἐτετελευτήκειν.**

καταστήσεται: ρήμα, γ΄ εν. πρόσ., μέλλ. οριστ., μέσ. φων., του ρήμ. **καθίσταμαι, καθιστάμην, καταστήσομαι, κατεστησάμην** και **κατέστην, καθέστηκα ,καθειστήκειν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστί: ἐστί, ἦν, ἔσται, ἐγένετο, γέγονε, ἐγεγόνει.

παραμυθεῖσθαι: παραμυθεῖσθαι, παραμυθήσεσθαι, παραμυθήσασθαι.

χρή: Εν. χρή, Παρ. ἐχρῆν και χρῆν, Μέλλ. χρήσει, Αόρ. ἔχρησε.

θαρρεῖν: θαρρεῖν, θαρρήσειν, θαρρῆσαι, τεθαρρηκέναι.

παραιρεῖν: παραιρεῖν, παραιρήσειν, παρελεῖν, παρῃρηκέναι.

μεμνῆσθαι: μιμνήσκεσθαι, μνήσεσθαι, μνησθήσεσθαι, μνησθῆναι, μεμνῆσθαι.

τετελευτηκότων: τελευτώντων, τελευτησόντων, τελευτησάντων, τετελευτηκότων.

καταλελοίπασιν: καταλείπουσιν, κατέλειπον, καταλείψουσιν, κατέλιπον, καταλελοίπασιν, κατελελοίπεσαν.

πεπόνθασιν: πάσχουσιν, ἔπασχον, πείσονται, ἔπαθον, πεπόνθασιν, ἐπεπόνθεσαν.

πεποιήκασιν: ποιοῦσι, ἐποίουν, ποιήσουσιν, ἐποίησαν, πεποιήκασιν, ἐπεποιήκεσαν.

μετέσχον: μετέχουσι, μετεῖχον, μεθέξουσιν και μετασχήσουσιν, μετέσχον, μετεσχήκασιν, (μετεσχήκεσαν).

εἰλήφασιν: λαμβάνουσι, ἐλάμβανον, λήψονται, ἔλαβον, εἰλήφασιν, εἰλήφεσαν.

γεγόνασι: γίγνονται, ἐγίγνοντο, γενήσονται ἐγένοντο, γεγένηνται και γεγόνασι, ἐγενένηντο καί ἐγεγόνεσαν.

τετελευτήκασι: τελευτῶσιν, ἐτελεύτων, τελευτήσουσι, ἐτελεύτησαν, τετελευτήκασι, ἐτετελευτήκεσαν.

ἔσονται: εἰσίν, ἦσαν, ἔσονται, ἐγένοντο, γεγόνασιν, ἐγεγόνεσαν.

καταστήσεται: καθίσταται, καθίστατο, καταστήσεται, κατασταθήσεται, κατεστήσατο, κατέστη, κατεστάθη, καθέστηκε, καθειστήκει.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστί: ἐστί, ᾖ, εἴη, ἔστω, εἶναι, ὤν οὖσα, ὄν.

κοιμίζεται: κοιμίζεται, κοιμίζηται, κοιμίζοιτο, κοιμιζέσθω, κοιμίζεσθαι, κοιμιζόμενος, η, ον.

καταλελοίπασιν: καταλελοίπασιν, καταλελοιπότες ὦσιν, καταλελοιπότες εἶεν, καταλελοιπότες ἔστων ή ἔστωσαν, καταλελοιπέναι, καταλελοιπώς, υῖα, ός.

πεπόνθασιν: πεπόνθασιν, πεπονθότες ὦσιν, πεπονθότες εἶεν, πεπονθότες ἔστων ή ἔστωσαν, πεπονθέναι, πεπονθώς, υῖα, ός.

πεποιήκασιν: πεποιήκασιν, πεποιηκότες ὦσιν, πεποιηκότες εἶεν, πεποιηκότες ἔστων ή ἔστωσαν, πεποιηκέναι, πεποιηκώς, υῖα, ός.

μετέσχον: μετέσχον, μετάσχωσιν, μετάσχοιεν, μετασχόντων ή μετασχέτωσαν, μετασχεῖν, μετασχών, οῦσα, όν.

εἰλήφασιν: εἰλήφασιν, εἰληφότες ὦσιν, εἰληφότες εἶεν, εἰληφότες ὄντων ἤ ἔστωσαν, εἰληφέναι, εἰληφώς, υῖα, ός.

γεγόνασι: γεγόνασι, γεγονότες ὦσιν, γεγονότες εἶεν, γεγονότες ὄντων ή ἔστωσαν, γεγονέναι, γεγονώς, -υῖα, ός.

τετελευτήκασι: τετελευτήκασιν, τετελευτηκότες ὦσιν, τετελευτηκότες εἶεν, τετελευτηκότες ὄντων ή ἔστωσαν, τετελευτηκέναι, τετελευτηκώς, υῖα, ός.

ἔσονται: ἔσονται, ἔσοιντο, ἔσεσθαι, ἐσόμενος, η, ον.

καταστήσεται: καταστήσεται, καταστήσοιτο, καταστήσεσθαι, καταστησόμενος, η, ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **χαλεπόν μέν ἴσως ... παραμυθεῖσθαι:** κύρια πρόταση. **χαλεπόν ἐστί:** ρήμα, απρόσωπη έκφραση. **παραμυθεῖσθαι:** τελικό απαρέμφ., υποκ. της απρόσ. έκφρασης *«χαλεπόν ἐστί»*. **τινά:** ενν. ως υποκ. του *«παραμυθεῖσθαι»*, σε αιτιατ. γιατί έχουμε ετεροπροσωπία. **τούς ὄντας:** επιθ. μετχ. αντικ. του *«παραμυθεῖσθαι»*. **ἐν τοῖς πάθεσι:** εμπρόθ. προσδ. τοπικός μεταφορικά (εντοπισμός σε κατάσταση). **τοῖς τοιούτοις:** επιθ. προσδ. στο *«πάθεσι»*. **ἴσως:** επιρρ. τροπ. προσδ. με σημασία περιοριστική.

2. **τά γάρ πένθη ... κοιμίζεται:** κύρια πρόταση. **κοιμίζεται:** ρήμα. **τά πένθη:** υποκ. του ρήμ. (αττική σύνταξη). **λόγῳ, νόμῳ:** δοτική οργανική του μέσου.

3. **ὅμως δέ χρή... ἀρετῆς:** κύρια πρόταση. **χρή:** ρήμα απρόσωπο. **θαρρεῖν, παραιρεῖν, μεμνῆσθαι:** τελ. απαρέμφ. υποκ. στο απρόσ. ρήμα. **τούς ὄντας:** ενν. ως υποκ. και στα τρία απαρέμφ. (ετεροπροσωπία). **τῆς λύπης:** αντικ. στο *«παραιρεῖν»*. Το ρήμα *«παραιρέω-ῶ»* κανονικά συντάσσεται στη σημασία αυτή με αιτιατ. Εδώ έχουμε γενική διαιρετική ως αντικ. αντί αιτιατ., γιατί η ενέργεια του ρήματος μεταβαίνει σε μέρος του αντικειμένου (αφαιρώ μέρος από κάτι). Πρβ. *«Ἔτεμον γῆς»*. **εἰς τό ἐνδεχόμενον:** εμπρόθετος προσδ. που δηλώνει το όριο, μέχρι το οποίο φτάνει κανείς· (καταντά να έχει σημασία ποσού). **τοῦ θανάτου, τῆς ἀρετῆς:** αντικ. του *«μεμνῆσθαι»* σε γενική πτώση, γιατί το ρήμα συντάσσεται με γενική, επειδή ανήκει στην κατηγορία των ρημάτων μνήμης. **τῶν τετελευτηκότων:** γεν. υποκειμενική από το *«θανάτου»* (= τεθνήκασι οἱ τετελευτηκότες). Η γενική εδώ είναι ετερόπτωτος προσδ.

4. **ἧς καταλεποίπασιν:** δευτερ. αναφορική πρόταση. **καταλελοίπασιν:** ρήμα. **οἱ τετελευτηκότες:** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἧς:** αντικ. του ρήμ. Κανονικά το **ἧς** έπρεπε να είναι σε πτώση αιτιατ. δηλ. **ἥν**, γιατί το ρήμα **καταλείπω** συντάσσεται με αιτιατ. Όμως εδώ έχουμε γενική, γιατί η αναφορική αντωνυμία συμφώνησε με το ουσιαστικό **ἀρετῆς** που προηγείται και στο οποίο αναφέρεται. Το φαινόμενο αυτό, δηλαδή να μεταβάλλει πτώση μια αναφορική αντωνυμία και να παίρνει την πτώση της λέξης στην οποία αναφέρεται, ονομάζεται **έλξη του αναφορικού ως προς την πτώση.**

5. **οὐ γάρ θρήνων ἄξια πεπόνθασιν:** κύρια πρόταση. **πεπόνθασιν:** ρήμα. **οὗτοι (οἱ τετελευτηκότες):** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἄξια** (ενν. πάθη): σύστ. αντικ. του ρήμ. **θρήνων:** γεν. από το *«ἄξια»*. Η γεν. ως ετερόπτωτος προσδ. (αξίας ή αντικειμενική).

6. **ἀλλ' ἐπαίνων μεγάλων πεποιήκασιν:** κύρια πρόταση. **πεποιήκασι:** ρήμα. **οὗτοι (οἱ τετελευτηκότες):** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **ἄξια:** ενν. ως αντικ. σύστοιχο του ρήμ. **ἐπαίνων:** γεν. αξίας ή αντικειμενική από το *«ἄξια»*. **μεγάλων:** επιθετ. προσδ. στο *«ἐπαίνων»*.

ΝΠΑ'

7. εἰ δέ ... μετέσχον: δευτερ. υποθετ. πρόταση. **μετέσχον:** ρήμα. **οὗτοι (οἱ τετελευτηκότες):** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **γήρως:** αντικ. του ρήμ. «μετέσχον» που συντάσσεται με γεν. (μετοχής). **θνητοῦ:** επιθετ. προσδ. στο «γήρως». Ο υποθετικός λόγος: Υπόθεση: *εἰ μή μετέσχον.* Απόδοση: οι παρακάτω κύριες 8 και 9 *(εἰλήφασι, γεγόνασι)*· εκφράζεται το πραγματικό (1ο είδος).

8. ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν: κύρια πρόταση. Ο σύνδεσμος **ἀλλά** εδώ δε συνδέει παρατακτικά, αλλά έχει τη σημασία του *όμως, τουλάχιστον* (ἐλαττωτικός *ἀλλά*). **εἰλήφασιν:** ρήμα. **οὗτοι (οἱ τετελευτηκότες):** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **εὐδοξίαν:** αντικ. του ρήμ. **ἀγήρατον:** επιθετ. προσδ. στο *«εὐδοξίαν».*

9. εὐδαίμονές τε γεγόνασι κατά πάντα: κύρια πρόταση. **γεγόνασι:** ρήμα. **οὗτοι (οἱ τετελευτηκότες):** ενν. ως υποκ. του ρήμ. **εὐδαίμονες:** κατηγορ. του υποκ. **κατά πάντα:** εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς.

10. ὅσοι (μέν γάρ) ... τετελευτήκασιν: δευτερ. αναφορ. πρόταση. **τετελευτήκασιν:** ρήμα. **ὅσοι:** υποκ. του ρήμ. **αὐτῶν:** γεν. διαιρετική από το *«ὅσοι».* Η γεν. ως ετερόπτωτος προσδιορισμός. **ἄπαιδες:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του υποκ.

11. οἱ παρά...ἔσονται: κύρια πρόταση. **ἔσονται:** ρήμα. **οἱ ἔπαινοι:** υποκ. του ρήμ. **παρά τῶν Ἑλλήνων:** εμπρόθ. προσδ. της προελεύσεως. **οἱ παρά τῶν Ἑλλήνων:** επιθ. προσδ. στο *«ἔπαινος».* **παῖδες:** κατηγορ. του υποκ. **αὐτῶν:** γεν. κτητική στο *«παῖδες».* Η γενική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός. **ἀθάνατοι:** επιθ. προσδ. στο *«παῖδες».*

12. ὅσοι δέ παῖδας καταλελοίπασιν: δευτερ. αναφορ. πρόταση. **καταλελοίπασιν:** ρήμα. **ὅσοι:** υποκ. του ρήμ. **παῖδας:** αντικ. του ρήμ.

13. ἡ τῆς πατρίδος ... καταστήσεται: κύρια πρόταση. **καταστήσεται:** ρήμα. **ἡ εὔνοια:** υποκ. του ρήμ. **ἡ τῆς πατρίδος:** επιθ. προσδ. στο *«εὔνοια»* (άρθρο + γενική). Η γεν. «πατρίδος» υποκειμενική. από το «εὔνοια» (= εὐνοεῖ ἡ πατρίς). **ἐπίτροπος:** κατηγορ. του υποκ., γιατί το «καταστήσεται» εδώ είναι συνδετικό. **τῶν παίδων:** γεν. αντικειμ. από το «ἐπίτροπος». Η γεν. ως ετερόπτωτος προσδ. **αὐτοῖς:** δοτ. χαριστική.

Νόημα

Ο ρήτορας απευθύνεται στους συγγενείς των νεκρών και τονίζει τη δυσκολία που υπάρχει στο να παρηγορήσει κανείς αυτούς που έχασαν τους δικούς τους. Κι αυτό γιατί το πένθος δε σβήνει ούτε με τα παρηγορητικά λόγια ούτε με κάποιο νόμο. Προσθέτει όμως ότι υπάρχει μια παρηγοριά. Δεν πρέπει να θυμούνται μόνο αυτούς που πέθαναν, αλλά να θυμούνται και τη δόξα που κέρδισαν και άφησαν πίσω τους. Ότι τα έργα τους είναι άξια για μεγάλους επαίνους. Και μπορεί να μην έφτασαν στα γεράματα, αλλά με την προσφορά τους στην πατρίδα κέρδισαν δόξα που θα μείνει αιώνια και έγιναν ευτυχισμένοι. Τέλος παρηγοριά υπάρχει και γι' αυτούς που πέθαναν άτεκνοι και γι' αυτούς που άφησαν παιδιά. Για τους πρώτους παιδιά θα είναι οι αιώνιοι έπαινοι των Ελλήνων και για τους δεύτερους το ότι η πατρίδα θα αναλάβει τη φροντίδα των παιδιών τους.

Για το περιεχόμενο

Η παρηγοριά των συγγενών ενός νεκρού είναι πολύ δύσκολο έργο. Στη δύσκολη αυτή θέση έχει βρεθεί κι ο ρήτορας στο απόσπασμα που έχουμε. Τα λόγια είναι εύκολα, αλλά δεν αναπληρώνουν τα πρακτικά προβλήματα που προκύπτουν για την οικογένεια ενός νεκρού. Έτσι ο ρήτορας τονίζει δύο σημεία, την ηθική και την υλική συμπαράσταση της πολιτείας, επιμένοντας ιδιαίτερα στο δεύτερο. *«Οι νεκροί θα δοξάζονται αιώνια»*· αυτό είναι το πρώτο. Το δεύτερο και ίσως σπουδαιότερο είναι το ότι η πατρίδα θα ανταμείψει και ηθικά αλλά και υλικά, (έμπρακτα), τους νεκρούς που είχαν παιδιά, αφού αυτή πια θα αναλάβει την ανατροφή τους, για να καλύψει έτσι την έλλειψη του πατέρα.

NA

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) *Κλειτέλης Κορίνθιος εἶπε τάδε·*	Ο Κλειτέλης ο Κορίνθιος είπε τα εξής·
οἱ Θηβαῖοι εἰς τήν χώραν **ἡμῶν** *ἐλθόντες*	οι Θηβαίοι, αφού ήρθαν στη χώρα **μας,**
καί δένδρα **ἐκκεκόφασι** *καί οἰκίας* **κατακεκαύκασι**	και δέντρα **έχουν κόψει** και σπίτια **έχουν κάψει**
καί χρήματα καί πρόβατα **διηρπάκασι.**	και πράγματα και πρόβατα **έχουν αρπάξει.**
β) *Οἱ ἱππεῖς* **τῶν Βοιωτῶν**	Οι ιππείς των Βοιωτών
διερρίφεσαν *τά ἱερά ἐπί τοῦ βωμοῦ*	**είχαν διασκορπίσει** τα ιερά (που ήταν) πάνω στο βωμό
καί **ἐδεδιώχεσαν**	και **είχαν διώξει** (απομακρύνει)
τούς στρατιώτας **τοῦ Ἀγησιλάου.**	τους στρατιώτες του Αγησίλαου.
γ) *Κλέαρχος εἶπεν ὅτι οὐκ ἐπαινοίη Δέξιππον,*	Ο Κλέαρχος είπε ότι δεν επαινεί το Δέξιππο,
εἰ **πεπραχὼς εἴη** *ταῦτα.*	αν **έχει κάμει** αυτά.
δ) *Ὅτε ἀνεχώρησαν οἱ πολέμιοι,*	Όταν έφυγαν οι εχθροί,
ἱδρύσαμεν τρόπαιον ὡς **νενικηκότες.**	στήσαμε τρόπαιο **με την ιδέα ότι είχαμε νικήσει.**
ε) *Χρή τόν ἄνδρα* **βεβουλεῦσθαι** *πρό τοῦ ἔργου.*	Πρέπει ο άντρας **να έχει σκεφτεί** πριν από την πράξη.
στ) *Οὐ* **πέπαυμαι** *τρέφων μητέρα καί πατέρα.*	Δεν **έχω πάψει** να τρέφω τη μητέρα και τον πατέρα μου.
ζ) *Τῷ δ' αὐτῷ θέρει*	Και το ίδιο καλοκαίρι
οἱ Πέρσαι ἐδούλωσαν πάσας τάς κώμας,	οι Πέρσες υποδούλωσαν όλα τα χωριά,
ὅσαι γε οὐ **τετειχισμέναι ἦσαν.**	όσα τουλάχιστο δεν **είχαν περιτειχιστεί.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) τάδε: αιτ. πληθ. γένους ουδ. της δεικτικής αντων. **ὅδε, ἥδε, τόδε** (= αυτός εδώ).

ἐλθόντες: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. αορ. β΄ του ρήμ. **ἔρχομαι.** Χρον. αντικ.: Εν. ἰόντες, Μέλλ. ἰόντες, Αόρ. ἐλθόντες, Πρκ. ἐληλυθότες.

ἐκκεκόφασι (του ρήμ. ἐκκόπτω) = έχουν κόψει.

κατακεκαύκασι (του ρήμ. κατακαίω) = έχουν κάψει.

διηρπάκασι (του ρήμ. διαρπάζω) = έχουν αρπάξει.

β) ἱππεῖς: ονομ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **ὁ ἱππεύς** (τοῦ ἱππέως).

διερρίφεσαν (του ρήμ. διαρρίπτω) = είχαν διασκορπίσει.

ἐδεδιώχεσαν (του ρήμ. διώκω) = είχαν διώξει.

γ) εἶπεν: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω** (= λέω). Χρον. αντικ.: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγεν, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπεν, Πρκ. εἴρηκε, Υπρ. εἰρήκει. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. εἶπεν, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

ἐπαινοίη: γ΄ εν. πρόσωπο, δεύτερος τύπος, ενεστ. ευκτ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐπαινέω-ῶ** (= επαινώ). Χρον. αντικ.: Εν. ἐπαινοῖ ή ἐπαινοίη, Μέλλ. ἐπαινέσοιτο, Αόρ. ἐπαινέσαι ή ἐπαινέσειε, Πρκ. ἐπῃνεκὼς εἴη. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἐπαινεῖ, Υπ. ἐπαινῇ, Ευκτ. ἐπαινοῖ και ἐπαινοίη. Προστ. ἐπαινείτω, Απαρ. ἐπαινεῖν, Μτχ. ἐπαινῶν, -οῦσα, -οῦν.

πεπραχὼς εἴη (του ρήμ. πράττω) = έχει κάμει.

δ) ἀνεχώρησαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀναχωρέω-ῶ** (= αναχωρώ, φεύγω). Χρον. αντικ.: Εν. ἀναχωροῦσι, Πρτ. ἀνεχώρουν, Μέλλ. ἀναχωρήσονται-ἀναχωρήσουσι, Αόρ. ἀνεχώρησαν, Πρκ. ἀνακεχωρήκασι, Υπρ. ἀνεκεχωρήκεσαν. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἀνεχώρησαν, Υπ. ἀναχωρήσωσι, Ευκτ. ἀναχωρήσαιεν ή ἀναχωρήσειαν, Προστ. ἀναχωρησάντων, Απαρ. ἀναχωρῆσαι, Μτχ. ἀναχωρήσας, ἀναχωρήσασα, ἀναχωρῆσαν.

τρόπαιον: αιτ. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **τό τρόπαιον** (= σημάδι νίκης, τρό-

NAI

παιο). Κανονικά είναι ουδ. του επιθέτου *τροπαῖος, τροπαία, τροπαῖον* (= αυτός που ανήκει στην αλλαγή).

ἱδρύσαμεν: α΄ πληθ. πρόσωπο, αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἱδρύω** (= ανεγείρω, εγκαθιστώ, στήνω). Χρον. αντικ.: Εν. ἱδρύομεν, Πρτ. (ἱδρύομεν), Μέλλ. (ἱδρύσομεν). Αόρ. ἱδρύσαμεν. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἱδρύσαμεν, Υπ. ἱδρύσωμεν, Ευκτ. ἱδρύσαιμεν, Προστ. – , Απαρ. ἱδρῦσαι, Μτχ. ἱδρύσας, ἱδρύσασα, ἱδρῦσαν.

ε) χρή : γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. του ρήμ. **χρή** (= πρέπει). Χρον. αντικ.: Εν. χρή, Πρτ. ἐχρῆν και χρῆν, Μέλ. χρήσει, Αόρ. ἔχρησε. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. χρή, Υπ. (χρῇ), Ευκτ. χρείη και χρεών εἴη, Προστ. χρεών ἔστω, Απαρ. χρῆναι ή χρῆν ή χρεών εἶναι, Μτχ. χρεών.

βεβουλεῦσθαι (του ρήμ. βουλεύομαι) = να έχει σκεφτεί.

στ) τρέφων: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **τρέφω** (= τρέφω, ανατρέφω). Χρον. αντικ.: Εν. τρέφων, Μέλλ. θρέψων, Αόρ. θρέψας, Πρκ. < τετροφώς >.

ζ) τῷ θέρει: δοτ. εν. γένους ουδ. του ονόμ. της Γ΄ κλίσης **τό θέρος** (τοῦ θέρους) (= το καλοκαίρι).

τῷ αὐτῷ θέρει = στη διάρκεια του ίδιου καλοκαιριού.

ἐδούλωσαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **δουλόω-ῶ** (= υποδουλώνω). Χρον. αντικ.: Εν. δουλοῦσι, Πρτ. ἐδούλουν, Μέλλ. δουλώσουσι, Αόρ. ἐδούλωσαν.

τάς κώμας = τα χωριά.

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **ἐκκεκόφασι:** ρήμα οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου, του **ἐκκόπτω** (ἐκ + κόπτω). Παρακ. **ἐκκέκοφα,** υπερσ. **ἐξεκεκόφειν.** Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο. Ως χειλικόληκτο (θεμ. **κοπ-**) έχει στους συντελικούς χρόνους **φ** αντί **κ.**

κατακεκαύκασι: ρήμα οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου, του **κατακαίω** ή **κατακάω** (κατά + καίω ή κάω). Παρακ. **κατακέκαυκα,** υπερσ. **κατεκεκαύκειν.** Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο.

διηρπάκασι: ρήμα οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθ. προσώπου, του **διαρπάζω** (διά + ἁρπάζω). Παρακ. **διήρπακα,** υπερσ. **διηρπάκειν.** Ο αναδιπλασιασμός όμοιος με χρονική αύξηση, γιατί το ρήμα αρχίζει από φωνήεν.

β) **διερρίφεσαν:** ρήμα οριστ. υπερσυντ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **διαρρίπτω,** διά + ῥίπτω. παρακ: **δι - έρριφα:** υπερσυντ: **δι - ερρίφειν.** Το ρήμα παίρνει αναδιπλασιασμό όμοιο με συλλαβική αύξηση **(ε)**, γιατί αρχίζει από **ῥ.** Τα ρήματα που αρχίζουν από **ῥ** παίρνοντας την αύξηση ή τον αναδιπλασιασμό **(ε)** διπλασιάζουν το **ῥ** (ῥίπτω, ἔρριπτον, ἔρριφα). Το ίδιο συμβαίνει και με κάθε λέξη που αρχίζει από **ῥ** και που είναι β΄ συνθετικό λέξης, της οποίας το α΄ συνθετικό τελειώνει σε βραχύχρονο φωνήεν (ἀπό + ῥέω = ἀπορρέω, πρό + ῥητός = πρόρρητος κτλ. Έτσι και διά + ῥίπτω = διαρρίπτω). Επίσης ως χειλικόληκτο έχει στους συντελικούς χρόνους στην κατάληξη **φ** αντί **κ** (ἔρριφα).

ἐδεδιώχεσαν: ρήμα οριστ. υπερσυντ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **διώκω** (παρακ: **δεδίωχα,** υπερσυντ: **ἐδεδιώχειν**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο. Ως ουρανικόληκτο έχει στους συντελικούς χρόνους **χ** αντί **κ** (δεδίωχα).

γ) **πεπραχώς εἴη:** ρήμα ευκτ. παρακ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου, του **πράττω** (παρακ: **πέπραχα.** υπερσυντ: **ἐπεπράχειν**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από δυο σύμφωνα που το πρώτο είναι άφωνο και το δεύτερο υγρό (πρ-). Ως ουρανικόληκτο έχει στους συντελικούς χρόνους **χ** αντί **κ** (πέπραχα).

δ) **νενικηκότες:** μετχ. παρακ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., της μετχ. **νενικηκώς, νενικηκυῖα, νενικηκός** του συνηρημένου ρήμ. α΄ τάξης **νικάω -ῶ** (μέλλ: **νικήσω.** αόρ: **ἐνίκησα.** παρακ: **νενίκηκα.** υπερσυντ: **ἐνενικήκειν**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο.

ε) **βεβουλεῦσθαι:** απαρέμφ. παρακ., μέσης φωνής, του ρήμ. **βουλεύομαι** (παρακ: **βεβούλευμαι.** υπερσυντ: **ἐβεβουλεύμην**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο.

στ) **πέπαυμαι:** ρήμα, οριστ. παρακ., μέσης φωνής, α΄ ενικ. προσώπου του **παύομαι** (υπερσυντ: **ἐπεπαύμην**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από απλό σύμφωνο.

ζ) **τετειχισμέναι ἦσαν:** ρήμα οριστ. υπερσυντ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **τειχίζομαι** (παρακ: **τετείχισμαι.** υπερσυντ: **ἐτετειχίσμην**). Ο αναδιπλασιασμός κανονικός, γιατί το ρήμα αρχίζει από ένα απλό σύμφωνο.

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. **Κλειτέλης Κορίνθιος εἶπε τάδε:** κύρια πρόταση. **εἶπε:** ρήμα. **Κλειτέλης:** υποκ. **Κορίνθιος:** παράθεση στο υποκ. **τάδε:** αντικ. σύστοιχο.

2. **οἱ Θηβαῖοι εἰς τήν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καί δένδρα ἐκκεκόφασι:** κύρια πρόταση. **ἐκκεκόφασι:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** υποκ. **δένδρα:** αντικ. **ἐλθόντες:** χρον. μτχ. με υποκ. το *Θηβαῖοι*. **εἰς τήν χώραν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **ἡμῶν:** η γενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *χώραν.*

3. **καί οἰκίας κατακεκαύκασι:** κύρια πρόταση. **κατακεκαύκασι:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. ως υποκ. **οἰκίας:** αντικ.

4. **καί χρήματα καί πρόβατα διηρπάκασι:** κύρια πρόταση. **διηρπάκασι:** ρήμα. **οἱ Θηβαῖοι:** ενν. ως υποκ. **χρήματα, πρόβατα:** αντικ.

β) 1. **οἱ ἱππεῖς τῶν Βοιωτῶν τά ἐπί τοῦ βωμοῦ ἱερά διερρίφεσαν:** κύρια πρόταση. **διερρίφεσαν:** ρήμα. **οἱ ἱππεῖς:** υποκ. **τῶν Βοιωτῶν:** γενική κτητική στο *ἱππεῖς* (γενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός). **τά ἱερά:** αντικ. **τά ἐπί τοῦ βωμοῦ:** επιθετ. προσδιορ. στο *ἱερά* (το *ἐπί τοῦ βωμοῦ* είναι εμπρόθ. προσδιορ. τόπου).

2. **καί τούς τοῦ 'Αγησιλάου στρατιώτας ἐδεδιώχεσαν:** κύρια πρόταση. **ἐδεδιώχεσαν:** ρήμα. **οἱ ἱππεῖς:** ενν. ως υποκ. **τούς στρατιώτας:** αντικ. **τούς τοῦ 'Αγησιλάου:** επιθετ. προσδιορ. στο *στρατιώτας* (**τοῦ 'Αγησιλάου:** η γενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική κτητική στο *στρατιώτας*).

γ) 1. **Κλέαρχος εἶπεν:** κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα. **Κλέαρχος:** υποκ. Αντικ. η ειδική πρότ. 2 που ακολουθεί.

2. **ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη:** δευτερ. ειδική πρότ. ως αντικ. στο λεκτικό ρήμα *εἶπεν* της πρότ. 1. **ἐπαινοίη:** ρήμα. **Κλέαρχος** εν. ως υποκ. **Δέξιππον:** αντικ.

3. **εἰ ταῦτα πεπραχώς εἴη:** δευτερ. αιτιολογική (υποθετικής αιτιολογίας) πρότ. από το ρήμα *ἐπαινοίη*. **πεπραχώς εἴη:** ρήμα. **Δέξιππος:** ενν. ως υποκ. **ταῦτα:** αντικ. σύστοιχο.

δ) 1. **ὅτε οἱ πολέμιοι ἀνεχώρησαν:** δευτερ. χρονική πρόταση.' **ἀνεχώρησαν:** ρήμα. **οἱ πολέμιοι:** υποκ.

2. **τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἱδρύσαμεν:** κύρια πρόταση **ἱδρύσαμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. ως υποκ. **τρόπαιον:** αντικ. **ὡς νενικηκότες:** αιτιολογική μτχ. με υποκ. το *ἡμεῖς*. Τό *ὡς* συνοδεύει την αιτιολογική μτχ. και δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία.

ε) **χρή τόν ἄνδρα βεβουλεῦσθαι πρό τοῦ ἔργου:** κύρια πρόταση. **χρή:** ρήμα, απρόσωπο. **βεβουλεῦσθαι:** υποκ. του απροσώπου ρήμ. *χρή*. **τόν ἄνδρα:** υποκ. του απαρεμφ., σε αιτιατ., γιατί έχουμε **ετεροπροσωπία. πρό τοῦ ἔργου:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει χρόνο.

στ) **οὐ πέπαυμαι τρέφων πατέρα καί μητέρα:** κύρια πρόταση. **πέπαυμαι:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. ως υποκ. **τρέφων:** κατηγορηματική μτχ. με υποκ. το *ἐγώ* που εννοείται. **πατέρα, μητέρα:** αντικ. της μτχ.

ζ) 1. **τῷ δ' αὐτῷ θέρει οἱ Πέρσαι ἐδούλωσαν πάσας τάς κώμας:** κύρια πρόταση. **ἐδούλωσαν:** ρήμα. **οἱ Πέρσαι:** υποκ. **τάς κώμας:** αντικ. **πάσας:** κατηγορηματικός προσδιορ. στο *κώμας*. **τῷ (αὐτῷ) θέρει:** δοτική ως επιρρημ. προσδιορ. του χρόνου. **τῷ αὐτῷ:** επιθετ. προσδιορ. στο *θέρει.*

2. **ὅσαι γε οὐ τετειχισμέναι ἦσαν:** δευτερ. αναφορική προσδιοριστική στο *κώμας*. **τετειχισμέναι ἦσαν:** ρήμα. **ὅσαι:** υποκ.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ο ενεστώτας ρημάτων που βρίσκονται στον παρακείμενο.

Παρακείμενος	**Ενεστώτας οριστικής**
βεβοηθήκαμεν	βοηθέω-ῶ
ἐστεφάνωται	στεφανοῦμαι

τετιμηκώς ὦ	τιμάω -ῶ
ὡμολογηκότες ὦμεν	ὁμολογέω -ῶ
πεπραχώς εἴη	πράττω
νενικηκότες εἶεν	νικάω -ῶ
πεπαιδευκώς ἴσθι	παιδεύω
πεπαύσθω	παύομαι
[δεδουλωκέναι]	δουλόω -ῶ
ἀνακεχωρηκέναι	ἀναχωρέω -ῶ
τετελευτηκότες	τελευτάω -ῶ
τεθυκυῖα	θύω

Β1,2 Ρήματα στον ενεστώτα, παρακείμενο και υπερσυντέλικο.

Οριστική

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
θύουσιν	τεθύκασι	ἐτεθύκεσαν
πράττομεν	πεπράχαμεν	ἐπεπράχεμεν
ἀπορρίπτουσι	ἀπερρίφασι	ἀπερρίφεσαν
τελευτῶσι	τετελευτήκασι	ἐτετελευτήκεσαν
ποιοῦμεν	πεποιήκαμεν	ἐπεποιήκεμεν
παύομαι	πέπαυμαι	ἐπεπαύμην
κόπτει	κέκοφε	ἐκεκόφει

Β1,3 Φράσεις σε ενεστώτα, παρακείμενο, υπερσυντέλικο.

Σε ενεστώτα

α) *Οἱ Θηβαῖοι καί δένδρα* **ἐκκόπτουσι** *καί οἰκίας* **κατακαίουσι** *καί χρήματα* **διαρπάζουσι.**
β) *Οἱ Πέρσαι πολλούς ὁμόρους λαούς* **νικῶσι** *καί* **δουλοῦσιν.**
γ) *Οἱ ἱππεῖς* **διαρρίπτουσι** *τά ἱερά καί τούς στρατιώτας* **διώκουσι.**

Σε παρακείμενο

α) *Οἱ Θηβαῖοι καί δένδρα* **ἐκκεκόφασι** *καί οἰκίας* **κατακεκαύκασι** *καί χρήματα* **διηρπάκασι.**
β) *Οἱ Πέρσαι πολλούς ὁμόρους λαούς* **νενικήκασι** *καί* [**δεδουλώκασι**].
γ) *Οἱ ἱππεῖς* **διερρίφασι** *τά ἱερά καί τούς στρατιώτας* **δεδιώχασι.**

Σε υπερσυντέλικο

α) *Οἱ Θηβαῖοι καί δένδρα* **ἐξεκεκόφεσαν** *καί οἰκίας* **κατεκεκαύκεσαν** *καί χρήματα* **διηρπάκεσαν.**
β) *Οἱ Πέρσαι πολλούς ὁμόρους λαούς* **ἐνενικήκεσαν** *καί* [**ἐδεδουλώκεσαν**].
γ) *Οἱ ἱππεῖς* **διερρίφεσαν** *τά ἱερά καί τούς στρατιώτας* **ἐδεδιώχεσαν.**

Β1,4 Ρήματα από τα ν.ε. στα α.ε.

ν. ε.	**α. ε.**
α) έχετε γράψει	γεγράφατε
β) έχουν αρπάξει	ἡρπάκασι
γ) έχουμε ελπίσει	[ἠλπίκαμεν]
δ) είχαν κάψει	ἐκεκαύκεσαν
ε) είχες κόψει	ἐξεκεκόφεις
στ) είχαμε συμβουλεύσει	συνεβεβουλεύκεμεν

Β1,5 Φράσεις με απαρέμφατο παρακειμένου.

α) **Λέγουσιν ὅτι** *ἡμεῖς δένδρα* **ἐκκεκόφαμεν – φασίν ἡμᾶς** *δένδρα* **ἐκκεκοφέναι.**
Το **ἡμᾶς** σε αιτιατική, γιατί είναι υποκείμενο του απαρ. **ἐκκεκοφέναι** και έχουμε ετεροπροσωπία.
β) **Λέγουσιν ὅτι** *ταῦτα* **Δέξιππος πέπραχε – φασίν Δέξιππον** *ταῦτα* **πεπραχέναι.**
Το Δέξιππον σε αιτιατική, γιατί είναι υποκείμενο του απαρ. *πεπραχέναι* και έχουμε ετεροπροσωπία.
γ) **Λέγει ὅτι** *οὐδέν κακόν* **πεποίηκεν – φησίν** *οὐδέν κακόν* **πεποιηκέναι.**
Ως υποκείμενο του *φησίν* και του *πεποιηκέναι* εννοείται το *οὗτος* (= αυτός).
δ) **Λέγει ότι** *ὀρθῶς* **βεβούλευται – Φησίν** *ὀρθῶς* **βεβουλεῦσθαι.**
Ως υποκείμενο του *φησίν* και του *βεβουλεῦσθαι* εννοείται το *οὗτος* (= αυτός).
ε) **Λέγουσιν ὅτι οἱ πολέμιοι** *χρήματα καί πρόβατα* **διηρπάκασι – Φασίν τούς πολεμίους** *χρήματα καί πρόβατα* **διηρπακέναι.**
Το *τούς πολεμίους* σε αιτιατική, γιατί είναι υποκείμενο του απαρ. *διηρπακέναι* και έχουμε ετεροπροσωπία.

Β1,6 Φράσεις με παρακείμενο ρημάτων.

α) *Οὐ λίθοις καί ξύλοις δεῖ* **τετειχίσθαι** *τάς πόλεις ἀλλά ταῖς ψυχαῖς* (= δεν πρέπει να έχουν περιτειχισθεί οι πόλεις με πέτρες και ξύλα, αλλά με τις ψυχές).
β) *Τοῖς μέν Ἀθηναίοις ὁ Σόλων* **γέγραφε** *τούς νόμους, τοῖς δέ Σπαρτιάταις ὁ Λυκοῦργος* (= για τους Αθηναίους τους νόμους τους έχει συντάξει ο Σόλωνας, και για τους Σπαρτιάτες ο Λυκούργος).
γ) *Οὐκ ἔδει νῦν βουλεύεσθαι ἀλλά* **βεβουλεῦσθαι** (= δεν έπρεπε να σκέφτεστε τώρα, αλλά να έχετε σκεφτεί).
δ) *Ἡμεῖς* **πεπόμφαμέν** *σοι ταύτην τήν ἐπιστολήν* (= εμείς σου έχουμε στείλει αυτή την επιστολή).
ε) *Ὁρῶ τούς μέν οὐκ ὀρθῶς* **συμβεβουλευκότας** *τούς δέ παντάπασιν* **ἀποσεσιωπηκότας** (= βλέπω ότι άλλοι δεν έχουν συμβουλεύσει σωστά και ότι άλλοι έχουν τελείως σωπάσει).

Β1,7 Ο ενεστώτας και ο παρακείμενος ρημάτων.

Ρήματα	Ενεστώτας	Παρακείμενος
ἐληλυθέναι	ἔρχομαι	ἐλήλυθα
ἐνηνοχέναι	φέρω	ἐνήνοχα
ἀκηκοότες	ἀκούω	ἀκήκοα
ἀποσεσιωπηκότες	ἀποσιωπάω -ῶ	ἀποσεσιώπηκα
καταλελοιπέναι	καταλείπω	καταλέλοιπα
νενικήκαμεν	νικάω -ῶ	νενίκηκα
προκεχωρηκότες	προχωρέω -ῶ	προκεχώρηκα
ὀρωρυχέναι	ὀρύττ(σσ)ω	ὀρώρυχα
κεκολασμένοι	κολάζομαι	κεκόλασμαι
ὀμώμοκα	ὄμνυμι	ὀμώμοκα
κατεσκευάσθαι	κατασκευάζομαι	κατεσκεύασμαι
πεπραχώς	πράττω	πέπραχα

B2,1 Φράσεις με αντικείμενα σε γενική και άλλες πτώσεις.

α) *Χρή* **μεμνῆσθαι** *μή μόνον* **τοῦ θανάτου** *τῶν τετελευτηκότων* (= πρέπει **να θυμάται κανείς** όχι μόνο **το θάνατο** αυτών που πέθαναν).

Το **τοῦ θανάτου** είναι αντικείμενο στο **μεμνῆσθαι** (του ρήμ. *μιμνήσκομαι*) που είναι ρήμα **μνήμης.**

β) *Εἰ δέ* **γήρως** *θνητοῦ μή* **μετέσχον,** *ἀλλ' εὐδοξίαν ἀγήρατον εἰλήφασιν* (= κι αν δεν **αξιώθηκαν** τα θνητά **γηρατειά,** όμως έχουν πάρει την αγέραστη δόξα).

Το **γήρως** είναι αντικείμενο στο **μετέσχον** (του ρήμ. μετέχω) που είναι ρήμα **μετοχής.**

Το **εὐδοξίαν** είναι αντικείμενο στο **εἰλήφασιν** που δηλώνει ενέργεια που μεταβαίνει σε πρόσωπο ή πράγμα.

γ) *Κῦρος* **ἐπεμελεῖτο** *καί* **τῶν** *παρ' ἑαυτῷ* **βαρβάρων** (= ο Κύρος **φρόντιζε** και **τους βαρβάρους** που ήταν μαζί του).

Το **τῶν βαρβάρων** είναι αντικείμενο στο **ἐπεμελεῖτο** (του ρήμ. *ἐπιμελοῦμαι*) που είναι ρήμα **φροντίδας.**

δ) *Πρῶτοι οἱ 'Αθηναῖοι* **ἐπαύσαντο τῆς μάχης** (= πρώτοι οι Αθηναίοι **σταμάτησαν τη μάχη).**

Το **τῆς μάχης** είναι αντικείμενο στο **ἐπαύσαντο** (του ρήμ. *παύομαι*) που είναι ρήμα **λήξεως.**

ε) **Τῶν** *μέν* **τιμῶν μετέχειν** *βούλεσθε,* **τῶν** *δέ* **κινδύνων** *οὔ·* (= θέλετε **να έχετε μερίδιο στις τιμές,** ενώ **στους κινδύνους** όχι).

Τα **τῶν τιμῶν** και **τῶν κινδύνων** είναι αντικείμενα στο **μετέχειν** (του ρήμ. *μετέχω*) που είναι ρήμα **μετοχής.**

Το **μετέχειν** είναι τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο **βούλεσθε,** που ανήκει στα βουλητικά ρήματα.

στ) *Οὕτω ταχύ* **τῶν** *τοῦ πατρός* **ἐντολῶν ἐπελάθου** (= τόσο γρήγορα **ξέχασες τις εντολές** του πατέρα).

Το **τῶν ἐντολῶν** είναι αντικείμενο στο **ἐπελάθου** (του ρήμ. *ἐπιλανθάνομαι*) που είναι ρήμα **λήθης.**

B2,2 Φράσεις με αλλαγή ρήματος και σύνταξης.

α) *'Ορῶ τούς πολεμίους προσιόντας* – **'Ακούω τούς πολεμίους προσιόντας.**

Το ρήμα *ἀκούω* συντάσσεται και με γενική ως ρήμα αισθήσεως, όταν δηλώνει άμεση αντίληψη, οπότε έχουμε **ἀκούω τῶν πολεμίων προσιόντων,** αλλά στην περίπτωση αυτή συνήθως έχουμε μετοχή του ρήμ. λέγω· δηλαδή *ἀκούω τινός λέγοντος.*

β) *Διηγεῖται τόν λοιμόν* – **Μέμνηται τοῦ λοιμοῦ.**

Το ρήμα *μέμνηται* συντάσσεται με γενική ως ρήμα μνήμης.

γ) *Οἱ τετελευτηκότες δόξαν ἀγήρατον λαμβάνουσιν* – **Οἱ τετελευτηκότες δόξης ἀγηράτου μετέχουσιν.**

Το ρήμα *μετέχουσιν* συντάσσεται με γενική ως ρήμα μετοχής.

δ) *Οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως ἠγάπων τούς πολίτας* – **Οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως ἐκήδοντο τῶν πολιτῶν.**

Το ρήμα *ἐκήδοντο* συντάσσεται με γενική ως ρήμα φροντίδας.

ε) *Οὗτοι ἔχουσι νῦν τά πάντα* – **Οὗτοι στεροῦνται νῦν τῶν πάντων.**

Το ρήμα *στεροῦνται* συντάσσεται με γενική ως ρήμα στερήσεως.

B2,3 Συντακτική αναγνώριση της γενικής ονομάτων.

α) **'Ανδρῶν** *ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ* **τάφος** (= για ονομαστούς άντρες κάθε μέρος της γης είναι τάφος).

Το **ἀνδρῶν** είναι γενική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *τάφος.*

β) **Μετεσχήκαμεν** *ὑμῖν καί* **θυσιῶν** *καί* **ἑορτῶν** (= πήραμε μαζί σας μέρος και σε θυσίες και σε γιορτές).

Τα **θυσιῶν** και **ἑορτῶν** είναι αντικείμενα σε γενική στο ρήμα *μετεσχήκαμεν* (ρήμα μετοχής).

γ) *'Εφείποντο* **τῶν πολεμίων τινές** *καί* **τά** *μή* **δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων** *ἥρπαζον* (= ακολουθούσαν μερικοί από τους εχθρούς και άρπαζαν εκείνα από τα ζεμένα ζώα που δεν είχαν δυνάμεις).

Τα **τῶν πολεμίων, τῶν ὑποζυγίων** είναι γενικές ως ετερόπτωτοι προσδιορισμοί (γενικές διαιρετικές) στα *τινές* και *τά (μή) δυνάμενα* αντίστοιχα.

δ) *Οἱ νέοι* **ὀρέγονται παιδείας** (= οι νέοι επιθυμούν τη μόρφωση).

Το **παιδείας** είναι αντικείμενο σε γενική στο ρήμα *ὀρέγονται* (ρήμα επιθυμίας).

ε) *'Εν ταῖς 'Αθήναις* **νυκτός** *ἐλέγετο ἡ συμφορά* (= στην Αθήνα στη διάρκεια της νύχτας αναγγελλόταν η συμφορά).

Το **νυκτός** είναι γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *ἐλέγετο.*

στ) **Τῶν 'Αθηναίων ἡ βουλή** *ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη* (= η βουλή των Αθηναίων τύχαινε να συνεδριάζει στην ακρόπολη).

Το **τῶν 'Αθηναίων** είναι γενική ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *βουλή.*

ζ) *Περιιόντες* **αὐτοῦ** *διατρίψωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται* (= περπατώντας ας περάσουμε την ώρα μας εκεί, μέχρι να ξημερώσει).

Το **αὐτοῦ** είναι γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο ρήμα *διατρίψωμεν.*

Β2,4 Σχηματισμός προτάσεων.

α) *Πρῶτοι οἱ 'Αθηναῖοι ἐπαύσαντο τῆς μάχης* (= πρώτοι οι Αθηναίοι σταμάτησαν τη μάχη). Το **μάχης** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἐπαύσαντο.*

β) *Βασιλεύς πολλῆς γῆς ἄρχει* (= ο βασιλιάς εξουσιάζει μεγάλη έκταση γης). Το **γῆς** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἄρχει.*

γ) *Ξέρξης εὐπορεῖ καί οὐ φείδεται χρημάτων* (= ο Ξέρξης είναι πλούσιος και δεν υπολογίζει τα χρήματα).

Το **χρημάτων** σε γενική ως αντικείμενο στο *φείδεται.*

δ) *Οἱ θεοί πάντων ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται* (= οι θεοί φροντίζουν όλους τους ανθρώπους). Το **ανθρώπων** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἐπιμελοῦνται.*

ε) 'Επισθένης 'Αμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν (= ο Επισθένης ο Αμφιπολίτης διοικούσε τους πελταστές).

Το **πελταστῶν** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἦρχε.*

στ) *'Ο υἱός οὐδέν διαφέρει τοῦ πατρός* (= ο γιος καθόλου δε διαφέρει από τον πατέρα).

Το **πατρός** σε γενική ως αντικείμενο στο *διαφέρει.*

Β2,5 Φράσεις από τα ν.ε. στα α.ε.

ν. ε.	α. ε.
α) Φροντίστε τα παιδιά	**ἐπιμελήθητε τῶν παίδων**
β) Θυμάται τις παλιές πράξεις	**μέμνηται τῶν παλαιῶν πράξεων**
γ) Έχουμε ακούσει πολλούς ρήτορες	**ἀκηκόαμεν πολλῶν ῥητόρων**
δ) Δε μετέχουμε σ' αυτές τις θυσίες	**ἀπέχομεν** (ἤ **οὐ μετέχομεν**) **τούτων τῶν θυσιῶν**
ε) Κάνετε, νέοι, έργα άξια για έπαινο	**πράττετε, ὦ νέοι,(ἔργα)ἄξια ἐπαίνου.**

Β2,6 Φράσεις με τη γενική ως ετερόπτωτο προσδιορισμό.

α) *Σωκράτης* **οὐδένα** *πώποτε* **ἀνθρώπων** *ἀγαθοῦ τινος ἀπεστέρησεν* (= ο Σωκράτης ποτέ μέχρι τώρα κανέναν άνθρωπο δε στέρησε από κάποιο καλό).

Το **ἀνθρώπων** προσδιορίζει το *οὐδένα* και είναι γενική διαιρετική. Η φράση μπορεί να διατυπωθεί και έτσι:

Σωκράτης **οὐδένα** *πώποτε* **ἄνθρωπον** *ἀγαθοῦ τινός ἀπεστέρησεν.*

β) *Πολλοί το λαβεῖν* **τι τῶν ἀλλοτρίων** *μέγιστον ἀγαθόν νομίζουσιν* (= πολλοί θεωρούν το να πάρουν κάτι από τα ξένα ως το πιο μεγάλο καλό).

Το **τῶν ἀλλοτρίων** προσδιορίζει το *τι* και είναι γενική διαιρετική. Η φράση μπορεί να διατυπωθεί και έτσι:

Πολλοί το λαβεῖν **τι ἀλλότριον** *μέγιστον ἀγαθόν νομίζουσιν.*

γ) *Ἐνταῦθα ἦν* **Ἀσκληπιοῦ ἄγαλμα** *ὀρθόν* **λίθου** (= εκεί υπήρχε όρθιο άγαλμα του Ασκληπιού από πέτρα).

Το **Ἀσκληπιοῦ** προσδιορίζει το *ἄγαλμα* και είναι γενική κτητική. Το **λίθου** προσδιορίζει το *ἄγαλμα* και είναι γενική της ύλης. Η φράση μπορεί να διατυπωθεί και έτσι:

Ἐνταῦθα ἦν **Ἀσκληπίειον ἄγαλμα** *ὀρθόν* **λίθινον.**

δ) **Τινές** *δέ* **τῶν στρατιωτῶν** *ἄλλα ἔλεγον* (= μερικοί από τους στρατιώτες άλλα έλεγαν).

Το **τῶν στρατιωτῶν** προσδιορίζει το *τινές* και είναι γενική διαιρετική. Η φράση μπορεί να διατυπωθεί και έτσι:

Τινές *δέ* **στρατιῶται** *ἄλλα ἔλεγον.*

ε) *Παρά τήν πόλιν ἦν* **πυραμίς λίθου** *μεγάλη. Ἐπί ταύτης* **πολλοί τῶν βαρβάρων** *ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν πεφευγότες* (= κοντά στην πόλη υπήρχε μεγάλη πυραμίδα πέτρινη. Πάνω σ' αυτή βρίσκονταν πολλοί βάρβαροι που είχαν καταφύγει εκεί από τα κοντινά χωριά).

Το **λίθου** προσδιορίζει το *πυραμίς* και είναι γενική της ύλης. Το **τῶν βαρβάρων** προσδιορίζει το *πολλοί* και είναι γενική διαιρετική. Η φράση μπορεί να διατυπωθεί και έτσι:

Παρά τήν πόλιν ἦν **πυραμίς λιθίνη** *μεγάλη. Ἐπί ταύτης* **πολλοί βάρβαροι** *ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν πεφευγότες.*

Γ1 Αρχαίες ελληνικές λέξεις που μοιάζουν ακουστικά

α) **αἴρω** (ρήμα. Πρτ. ἦρον, Μελλ. ἀρῶ, Αορ. ἦρα, Πρκ. ἦρκα, Υπ. ἥρκειν): **σηκώνω**
αἱρῶ (ρήμα αἱρέω-ῶ. Πρτ. ᾕρουν, Μελλ. αἱρήσω, Αορ. β' εἷλον, Πρκ. ᾕρηκα, Υπ. ᾑρήκειν): **κυριεύω**

β) **ἅπας** (αόριστη αντωνυμία ή επίθετο ἅπας, ἅπασα, ἅπαν): **όλος γενικά.**
ἄπαις (ἀ στερητικό + παῖς, παιδός): **αυτός που δεν έχει παιδιά**

γ) **ἥκει** [του ρήμ. ἥκω (= ἔχω ἔρθει). Πρτ. ἧκον, Μελλ. ἥξω, Αορ. (δι)ῆξε]: **έχει έρθει**
οἴκοι (επίρρημα): **στην πατρίδα**

δ) **ἐστέ** (οριστική εν. του ρήμ. εἰμί): **είστε**
ἔστε (προστακτική εν. του ρήμ. εἰμί): **να είστε**

ε) **δόξεις** (οριστική μελλ. του ρήμ. δοκέω-ῶ): **θα φανείς**
δόξης (γεν. εν. του ονόμ. ἡ δόξα): (της) **δόξας**

στ) **λείπουσι** (οριστική εν. του ρήμ. λείπω): **λείπουν**
λυποῦσι (οριστική εν. του ρήμ. λυπέω-ῶ): **λυπούν**

ζ) **οἶκοι** (ονομ. πληθ. του ονομ. ὁ οἶκος): **σπίτια**
οἰκεῖ (οριστική εν. του ρήμ. οἰκέω-ῶ): **κατοικεῖ**

Γ2 Απόφθεγμα Λακεδαιμονίων.

Η περήφανη απάντηση του Σπαρτιάτη αποστομώνει το θρασύ Αργείο, που ανέφερε τους τάφους των Σπαρτιατών, οι οποίοι βρίσκονταν στο Ἄργος: «Όποιος πολεμάει και νικάει έχει και νεκρούς».

Ἀργείου ποτέ εἰπόντος «πολλοί τάφοι παρ' ἡμῖν εἰσι Σπαρτιατῶν», Λάκων εἶπεν «ἀλλά μήν παρ' ἡμῖν Ἀργείων οὐδέ εἷς, ὡς ἡμῶν μέν πολλάκις Ἄργους ἐπιβεβηκότων Ἀργείων δέ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε».

(Ἠθικά του Πλουτάρχου)

κείμενο	μετάφραση
Εἰπόντος ποτέ Ἀργείου	Όταν κάποτε είπε ένας Αργίτης
«εἰσί παρ' ἡμῖν	«υπάρχουν στην πατρίδα μας
πολλοί τάφοι Σπαρτιατῶν»,	πολλοί τάφοι Σπαρτιατών»,
Λάκων εἶπεν	ένας Σπαρτιάτης απάντησε
«ἀλλά μήν παρ' ἡμῖν	«αλλ' όμως στη δική μας πατρίδα

οὐδέ εἷς (τάφος) Ἀργείων,
ὡς ἡμῶν μέν πολλάκις
ἐπιβεβηκότων Ἄργους
Ἀργείων δέ οὐδέποτε
τῆς Σπάρτης.

(δεν υπάρχει) ούτε ένας (τάφος) Αργιτών,
γιατί εμείς πολλές φορές
μπήκαμε στο Άργος,
ενώ οι Αργίτες καμιά φορά
(δεν μπήκαν) στη Σπάρτη».

Λεξιλόγιο

Ἀργείου ποτέ εἰπόντος (μετχ. αορ. β΄ του **λέγω**) = όταν κάποτε είπε ένας Αργίτης, κάτοικος του Άργους.

παρ' ἡμῖν = κοντά μας, στην πατρίδα μας, στον τόπο μας.

οὐδέ εἷς = κανένας, ούτε ένας.

πολλάκις = πολλές φορές.

ὡς ἡμῶν ἐπιβεβηκότων (μετχ. παρακ. του **ἐπιβαίνω**) = γιατί εμείς μπήκαμε, πατήσαμε, ήρθαμε.

οὐδέποτε = ποτέ, καμιά φορά δεν...

ΝΑ1

Α1 Θέμα 24. Ο χειμώνας είναι ακατάλληλη εποχή για πόλεμο.

Ο Ξενοφώντας στο έργο του «Κύρου Παιδεία» μιλάει για την παιδεία του Πέρση βασιλιά, αναφερόμενος με λεπτομέρειες στη ζωή και στις πράξεις του Κύρου. Σκοπός του είναι να δείξει ότι τα κατορθώματα του Κύρου και όλες οι πράξεις του οφείλονται στη σωστή παιδεία. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο Κύρος, σε μια φάση του πολέμου κατά των Ασσυρίων, επισημαίνει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο στρατός του. (Στον πόλεμο αυτό ο Κύρος βοηθούσε το βασιλιά των Μήδων Κυαξάρη).

Ὁρῶ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας οἷς ἡμεῖς, εἰ ὧδε στρατευσόμεθα, οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι. Προσέρχεται μέν γάρ δήπου χειμών, στέγαι δέ εἰ καί ἡμῖν αὐτοῖς εἰσιν ἀλλά μά Δί' οὐχ ἵπποις οὐδέ θεράπουσιν οὐδέ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν, ὧν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἄν δυναίμεθα στρατεύεσθαι· τά δ' ἐπιτήδεια ὅπου μέν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν ὑφ' ἡμῶν ἀνήλωται· ὅπου δέ μή ἀφίγμεθα, διά τό ἡμᾶς φοβεῖσθαι ἀνακεκομισμένοι εἰσίν εἰς ἐρύματα, ὥστε αὐτοί μέν ἔχειν, ἡμᾶς δέ ταῦτα μή δύνασθαι λαμβάνειν. Τίς οὖν οὕτως ἀγαθός ἤ τίς οὕτως ἰσχυρός ὅς λιμῷ καί ῥίγει δύναιτ' ἄν μαχόμενος στρατεύεσθαι;

(Κύρου Παιδεία του Ξενοφώντα 6, 1, 13-15)

κείμενο	**μετάφραση**
Ὁρῶ προσιόντας	Βλέπω ότι έρχονται
ἡμῖν ἀντιπάλους,	εναντίον μας εχθροί,
οἷς ἡμεῖς	τους οποίους εμείς
οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι,	δε θα μπορέσουμε να πολεμήσουμε,
εἰ στρατευσόμεθα ὧδε.	αν εκστρατεύσουμε μ' αυτό τον τρόπο.
Προσέρχεται μέν γάρ δήπου	Γιατί πλησιάζει, ως γνωστό,
χειμών,	χειμώνας
στέγαι δέ	και στέγαστρα,
εἰ καί ἡμῖν αὐτοῖς εἰσιν	αν και για μας τους ίδιους υπάρχουν,
ἀλλά μά Δί' οὐχ ἵπποις (εἰσίν)	όμως, μα το Δία, ούτε για τα άλογα (υπάρχουν)
οὐδέ θεράπουσιν	ούτε για τους υπηρέτες
οὐδέ τῷ δήμῳ τῶν στρατιωτῶν,	ούτε για το πλήθος των στρατιωτών,
ὧν ἄνευ ἡμεῖς	που χωρίς (όλους) αυτούς εμείς
οὐκ ἄν δυναίμεθα στρατεύεσθαι·	δε θα μπορούσαμε να εκστρατεύουμε·
τά δ' ἐπιτήδεια	και τα τρόφιμα,
ὅπου μέν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν	όπου εμείς έχουμε πάει,
ἀνήλωται ὑφ' ἡμῶν·	έχουν καταναλωθεί από μας·
ὅπου δέ μή ἀφίγμεθα,	όπου πάλι δεν έχουμε φτάσει,
διά τό φοβεῖσθαι ἡμᾶς	για το λόγο ότι μας φοβούνται
ἀνακεκομισμένοι εἰσίν	τα πήραν και τα μετέφεραν
εἰς ἐρύματα,	σε φρούρια,
ὥστε αὐτοί μέν ἔχειν,	ώστε οι ίδιοι να έχουν (τρόφιμα),
ἡμᾶς δέ μή δύνασθαι ταῦτα λαμβάνειν.	ενώ εμείς να μην μπορούμε να τα παίρνουμε.
Τίς οὖν (ἐστίν) οὕτως ἀγαθός	Ποιος λοιπόν (είναι) τόσο αντρείος
ἤ τίς οὕτως ἰσχυρός	ή ποιος τόσο δυνατός,
ὅς δύναιτ' ἄν στρατεύεσθαι	ώστε αυτός θα μπορούσε να εκστρατεύει
μαχόμενος λιμῷ καί ῥίγει;	πολεμώντας συνάμα ενάντια στην πείνα και στο κρύο;

Λεξιλόγιο

προσιόντας (μετχ. ενεστ. του **πρόσειμι - προσέρχομαι**) **ἡμῖν** = ότι μας πλησιάζουν, (με εχθρ. σημ., όπως εδώ) ότι έρχονται εναντίον μας.
ὧδε = έτσι, μ' αυτόν τον τρόπο.
προσέρχεται = πλησιάζει, φτάνει.
δήπου = ως γνωστό, καθώς ξέρουμε.
χειμών = χειμώνας, κακοκαιρία.
στέγαι = στέγαστρα, σκηνές, καταλύματα.
εἰ καί = αν και, παρόλο ότι.
ἡμῖν αὐτοῖς εἰσίν = για τους εαυτούς μας υπάρχουν, εμείς οι ίδιοι έχουμε.
ἀλλά = αλλά, όμως.
οὐδέ θεράπουσιν (ουσιαστ. **ὁ θεράπων**) = ούτε για τους υπηρέτες.
τῷ δήμῳ = για το πλήθος.
τά ἐπιτήδεια = τα αναγκαία, τα τρόφιμα.
ὑφ' ἡμῶν ἀνήλωται (παρακ. του **ἀναλίσκομαι**) = έχουν καταναλωθεί από μας, τα 'χουμε καταναλώσει, ξοδέψει εμείς.
ἀφίγμεθα = έχουμε φτάσει.
διά τό ἡμᾶς φοβεῖσθαι = για το λόγο ότι μας φοβούνται, επειδή μας φοβούνται.
ἀνακεκομισμένοι εἰσίν (περιφρ. παρακ. του **ἀνακομίζομαι**) = πήραν και μετέφεραν.
εἰς ἐρύματα (ουσιαστ. **τό ἔρυμα**) = σε οχυρώματα, σε φρούρια.
οὕτως ἀγαθός = τόσο γενναίος, αντρείος.
ὅς = ώστε αυτός (βλέπε συντακτικά).
λιμῷ (ουσιαστ.) **ὁ λιμός** (= η πείνα).
ῥίγει (ουσιαστ.) **τό ῥῖγος** (= το κρύο).

Γραμματικά - ετυμολογικά

(Με την ένδειξη ⋆ σημειώνονται ο μέσος παρακείμενος και υπερσυντέλικος των αφωνολήκτων, υγρολήκτων και ενρινολήκτων ρημάτων).

ὁρῶ: ρήμα οριστ. ενεστ. ενεργητ. φωνής, α' ενικ. προσώπου του ρήμ. **ὁράω -ῶ.** ΠΡΤ. **ἑώρων.** ΜΕΛ. **ὄψομαι.** ΑΟΡ. β' **εἶδον.** ΠΡΚ. **ἑόρακα** και **ἑώρακα** και **ὄπωπα.** ΥΠΡ. **ἑωράκειν** και **ἑορακώς ἦν.**

ἀντιπάλους: επίθ. Β' κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του επιθ. **ὁ ἡ ἀντίπαλος, -ον (ἀντί + πάλη).** Εδώ ως ουσιαστικό.

προσιόντας: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ρήμ. **πρόσειμι** (με σημασία μέλλοντα. Με σημασία οριστ. ενεστώτα το **προσέρχομαι**). ΠΡΤ. **προῄα** και **προσῄειν.** ΜΕΛ. **πρόσειμι.** ΑΟΡ. β' **προσῆλθον.** ΠΡΚ. **προσελήλυθα.** ΥΠΡ. **προσεληλύθειν.**

οἷς: αναφορική αντωνυμία, αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ὧδε: επίρρημα τροπικό.

στρατευσόμεθα: ρήμα οριστ. μέλλ., μέσης φωνής, α' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **στρατεύομαι.** ΠΡΤ. **ἐστρατευόμην.** ΜΕΛ. **στρατεύσομαι.** ΑΟΡ. **ἐστρατευσάμην** και μτγν. παθητ. **ἐστρατεύθην.** ΠΡΚ. **ἐστράτευμαι.** ΥΠΡ. **ἐστρατεύμην.**

δυνησόμεθα: ρήμα οριστ. μέλλ. α' πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **δύναμαι.** ΠΡΤ. **ἐδυνάμην** και **ἠδυνάμην.** ΜΕΛ. **δυνήσομαι** και μτγν. **δυνηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐδυνήθην** και **ἠδυνήθην** και **ἐδυνάσθην.** ΠΡΚ. **δεδύνημαι.**

μάχεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **μάχομαι.** ΠΡΤ. **ἐμαχόμην.** ΜΕΛ. **μαχοῦμαι.** ΑΟΡ. **ἐμαχεσάμην** και μτγν. παθητ. **ἐμαχέσθην.** ΠΡΚ. **μεμάχημαι.** ΥΠΡ. μτγν. **ἐμεμαχήμην.**

προσέρχεται: ρήμα οριστ. ενεστ., γ' ενικ. προσώπου του ρήμ. **προσέρχομαι.** Για χρόνους βλέπε παραπάνω *«προσιόντας».*

χειμών: ουσιαστ. Γ' κλίσης, ενρινόληκτο ονομαστ. ενικ. του ονόμ. **ὁ χειμών** (γεν. **χειμῶνος**).

ἡμῖν αὐτοῖς: αυτοπαθητική αντωνυμία α' προσώπου, δοτ. πληθυντ. της αντων. (α' προσ.) **ἐμαυτοῦ -ῆς.** (β' πρόσ.) **σεαυτοῦ** και **σαυτοῦ, -ῆς.** (γ' πρόσ.) **ἑαυτοῦ και αὑτοῦ -ῆς,** το ουδετ. μόνο αιτιατ. **ἑαυτό.**

εἰσίν: ρήμα οριστ. ενεστ. γ' πληθυντ. προσώπου του βοηθητικού ρήμ. **εἰμί.** ΠΡΤ. **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ. **ἐγενόμην.** ΠΡΚ. **γέγονα.** ΥΠΡ. **ἐγεγόνειν** και **γεγονώς ἦν.**

θεράπουσιν: ουσιαστ. Γ' κλίσης αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ. του ονόμ. **ὁ θεράπων** (γεν. **θεράποντος**).

ὧν: αναφορική αντωνυμία αρσεν. γένους, γεν. πληθυντ. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

ἄνευ: καταχρηστική πρόθεση.

NAI

δυναίμεθα: ρήμα ευκτ. ενεστ. α΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **δύναμαι.** Βλέπε παραπάνω *«δυνησόμεθα».*

στρατεύεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **στρατεύομαι.** Βλέπε παραπάνω *«στρατευσόμεθα».*

ὅπου: αναφορικό τυπικό επίρρημα.

ἐληλύθαμεν: ρήμα οριστ. παρακ., β΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **εἶμι** (με σημ. μέλλ. Ως ενεστ. οριστ. το **ἔρχομαι**). ΠΡΤ. **ᾖα** και **ᾔειν.** ΜΕΛ. **εἶμι.** ΑΟΡ. β΄ **ἦλθον.** ΠΡΚ. **ἐλήλυθα.** ΥΠΡ. **ἐληλύθειν.**

ἀνήλωται: ρήμα οριστ. παρακ., μέσης φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **ἀναλίσκομαι.** ΠΡΤ. **ἀνηλισκόμην.** ΜΕΛ. **ἀναλωθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἀνηλώθην.** ΠΡΚ. **ἀνήλωμαι.** ΥΠΡ. **ἀνηλώμην** και **ἀνηλωμένος ἦν.**

* **ἀφίγμεθα:** ρήμα οριστ. παρακ. α΄ πληθυντ. προσώπου του αφωνολήκτου ρήμ. **ἀφικ-νέ-ομαι -οῦμαι.** ΠΡΚ. **ἀφικνούμην.** ΜΕΛ. **ἀφίξομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἀφικόμην.** * ΠΡΚ. **ἀφῖγμαι (-ξαι, -κται, -γμεθα, -χθε, -γμένοι εἰσίν).** * ΥΠΡ. **ἀφίγμην (-ξο, -κτο, -γμεθα, -χθε, -γμένοι ἦσαν).** Το ρήμα φαίνεται ως συνηρημένο, αλλά το **νε** είναι πρόσφυμα, ενώ το θέμα του ρήμ. είναι **αφικ-**, δηλ. ουρανικόληκτο.

φοβεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **φοβέομαι -οῦμαι.** ΠΡΤ. **ἐφοβούμην.** ΜΕΛ. **φοβήσομαι.** και μτγν. παθητ. **φοβηθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἐφοβήθην.** ΠΡΚ. **πεφόβημαι.** ΥΠΡ. **ἐπεφοβήμην.**

* **ἀνακεκομισμένοι εἰσίν:** ρήμα οριστ. παρακ., γ΄ πληθυντ. προσώπου του ρήμ. **ἀνακομίζομαι** (αφωνόληκτο, οδοντικόληκτο). ΠΡΤ. **ἀνεκομιζόμην.** ΜΕΛ. **ἀνακομιοῦμαι** και **ἀνακομισθήσομαι.** ΑΟΡ. **ἀνεκομισάμην** και **ἀνεκομίσθην.** * ΠΡΚ. **ἀνακεκόμισμαι (-σαι, -σται, -σμεθα, -σθε, -σμένοι εἰσίν).** * ΥΠΡ. **ἀνεκεκομίσμην (-σο, -στο, -σμεθα, -σθε, -σμένοι ἦσαν).**

ἐρύματα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ. του ονόμ. **τό ἔρυμα** (γεν. **ἐρύματος**).

ἔχειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω.** ΠΡΤ. **εἶχον.** ΜΕΛ. **ἕξω** και **σχήσω.** ΑΟΡ. β΄ **ἔσχον.** ΠΡΚ. **ἔσχηκα.** μτγν. ΥΠΡ. **ἐσχήκειν.**

δύνασθαι: απαρέμφ. αορ. του ρήμ. **δύναμαι.** Βλέπε παραπάνω *«δυνησόμεθα».*

λαμβάνειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **λαμβάνω.** ΠΡΤ. **ἐλάμβανον.** ΜΕΛ. **λήψομαι.** ΑΟΡ. β΄ **ἔλαβον.** ΠΡΚ. **εἴληφα.** ΥΠΡ. **εἰλήφειν** και **εἰληφώς ἦν.** Το ρήμα έχει θέμα **λαβ-**, δηλ. είναι αφωνόληκτο χειλικόληκτο. * Μέσ. ΠΡΚ. **εἴλημμαι (-ψαι, -πται, -μμεθα, -φθε, -μμένοι εἰσίν.** * Μέσ. ΥΠΡ. **εἰλήμμην (-ψο, -πτο, -μμεθα, -φθε, -μμένοι ἦσαν).**

τίς: ερωτηματική αντωνυμία, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. της αντων. **τίς, τίς, τί** (γεν. **τίνος** και **τοῦ**).

οὕτως: επίρρημα από την αντων. **οὗτος.**

ἀγαθός: επίθ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του επιθ. **ἀγαθός -ή -όν.** Συγκρ. **ὁ ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον - ὁ ἡ βελτίων, τό βέλτιον - ὁ ἡ κρείττων, τό κρεῖττον - ὁ ἡ λῴων, τό λῷον.** Υπερθ. **ἄριστος -η -ον, βέλτιστος -η -ον, κράτιστος -η -ον, λῷστος -η -ον.**

λιμῷ: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. ενικ. του ονόμ. **ὁ λιμός, -οῦ** (ενώ **ὁ λοιμός** = πανώλη, αρρώστια).

ῥίγει: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ. γένους, δοτ. ενικ. του ονόμ. **τό ῥῖγος** (γεν. **ῥίγους, ῥίγεσ-ος** με αποβολή του **σ** και συναίρεση των **ε** και **ο** σε **ου**).

δύναιτο: ρήμα ευκτ. ενεστ., γ΄ ενικ. προσώπου του ρήμ. **δύναμαι.** Βλέπε παραπάνω *«δυνησόμεθα».*

μαχόμενος: μετχ. ενεστ. αρσεν. γένους, ονομαστ. ενικ. του ρήμ. **μάχομαι.** Βλέπε παραπάνω *«μάχεσθαι».*

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ὁρῶ: ὁρῶ, ἑώρων, ὄψομαι, εἶδον, ἑόρακα και ἑώρακα, ἑωράκειν.

προσιόντας: προσιόντας, προσιόντας, προσελθόντας, προσεληλυθότας.

στρατευσόμεθα: στρατευόμεθα, ἐστρατευόμεθα, στρατευσόμεθα, ἐστρατευσάμεθα, ἐστρατεύμεθα, ἐστρατεύμεθα.

δυνησόμεθα: δυνάμεθα, ἐ(ἠ)δυνάμεθα, δυνησόμεθα, ἐ(ἠ)δυνήθημεν και ἐδυνάσθημεν, δεδυνήμεθα.

μάχεσθαι: μάχεσθαι, μαχεῖσθαι, μαχέσασθαι, μεμαχῆσθαι.

προσέρχεται: προσέρχεται, προσῄει, πρόσεισι, προσῆλθε, προσελήλυθε, προσεληλύθει.

εἰσίν: εἰσίν, ἦσαν, ἔσονται, ἐγένοντο, γεγόνασι, ἐγεγόνεσαν.

δυναίμεθα: δυναίμεθα, δυνησοίμεθα, δυνηθείημεν -θεῖμεν.

στρατεύεσθαι: στρατεύεσθαι, στρατεύσεσθαι, στρατεύσασθαι, ἐστρατεῦσθαι.

ἐληλύθαμεν: ἐρχόμεθα, ᾖμεν, ἴμεν, ἤλθομεν, ἐληλύθαμεν, ἐληλύθεμεν.

ἀνήλωται: ἀναλίσκεται, ἀνηλίσκετο, ἀναλωθήσεται, ἀνηλώθη, ἀνήλωται, ἀνήλωτο.

ἀφίγμεθα: ἀφικνούμεθα, ἀφικνούμεθα, ἀφιξόμεθα, ἀφικόμεθα, ἀφίγμεθα, ἀφίγμεθα.

φοβεῖσθαι: φοβεῖσθαι, φοβήσεσθαι, φοβηθῆναι, πεφοβῆσθαι.

ἀνακεκομισμένοι εἰσίν: ἀνακομίζονται, ἀνεκομίζοντο, ἀνακομιοῦνται, ἀνεκομίσαντο, ἀνακεκομισμένοι εἰσίν, ἀνακεκομισμένοι ἦσαν.

ἔχειν: ἔχειν, ἕξειν και σχήσειν, σχεῖν, ἐσχηκέναι.

δύνασθαι: δύνασθαι, δυνήσεσθαι, δυνηθῆναι και δυνασθῆναι, –.

λαμβάνειν: λαμβάνειν, λήψεσθαι, λαβεῖν, εἰληφέναι.

δύναιτο: δύναιτο, δυνήσοιτο, δυνηθείη και δυνασθείη, –.

μαχόμενος: μαχόμενος, μαχούμενος, μαχεσάμενος, μεμαχημένος.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ὁρῶ: ὁρῶ, ὁρῶ, ὁρῷμι, –, ὁρᾶν, ὁρῶν, ὁρῶσα, ὁρῶν.

στρατευσόμεθα: στρατευσόμεθα, –, στρατευσοίμεθα, –, στρατεύσεσθαι, στρατευσόμενος, -η, -ον.

δυνησόμεθα: δυνησόμεθα, –, δυνησοίμεθα, –, δυνήσεσθαι, δυνησόμενος, η, ον.

προσέρχεται: προσέρχεται, προσίῃ, προσίοι, προσίτω, προσιέναι, προσιών, προσιοῦσα, προσιόν.

εἰσίν: εἰσίν, ὦσι, εἶεν, ἔστων και ὄντων, εἶναι, ὤν, οὖσα, ὄν.

δυναίμεθα: δυνάμεθα, δυνώμεθα, δυναίμεθα, –, δύνασθαι, δυνάμενος, -η, -ον.

ἐληλύθαμεν: ἐληλύθαμεν, ἐληλυθότες ὦμεν, ἐληλυθότες εἴημεν-εἶμεν, –, ἐληλυθέναι, ἐληλυθώς, -θυῖα, -θός.

ἀνήλωται: ἀνήλωται, ἀνηλωμένα ᾖ, ἀνηλωμένα εἴη, ἀνηλώσθω, ἀνηλῶσθαι, ἀνηλωμένος, -μένη, -μένον.

ἀφίγμεθα: ἀφίγμεθα, ἀφιγμένοι ὦμεν, ἀφιγμένοι εἴημεν - εἶμεν, –, ἀφῖχθαι, ἀφιγμένος, -μένη, -μένον.

ἀνεκεκομισμένοι εἰσίν: ἀνακεκομισμένοι εἰσίν, ἀνακεκομισμένοι ὦσι, ἀνακεκομισμένοι εἶεν, ἀνακεκομίσθων, ἀνακεκομίσθαι, ἀνακεκομισμένος, -μένη, -μένον.

δύναιτο: δύναται, δύνηται, δύνατο, δυνάσθω, δύνασθαι, δυνάμενος, -η, -ον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. **Ὁρῶ γάρ ἡμῖν ἀντιπάλους προσιόντας:** κύρια πρόταση. **ὁρῶ:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ἀντιπάλους:** αντικ. του ρήμ. **προσιόντας:** κατηγορ. μετχ., συνημμένη στο αντικ. του ρήμ. **ἀντιπάλους:** υποκ. της μετχ. **ἡμῖν:** αντικ. της μετχ. *«προσιόντας»*.

2. **οἷς ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα μάχεσθαι:** δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδ. στο *«ἀντιπάλους»* της πρότ. 1. **οὐ δυνησόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. του ρήμ. **μάχεσθαι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **ἡμεῖς:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **οἷς:** αντικ. του απαρεμφ.

3. **εἰ ὧδε στρατευσόμεθα:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **στρατευσόμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ὧδε:** επιρρ. προσδ. τρόπου. Υπόθ: *εἰ στρατευσόμεθα* - Απόδ: *οὐ δυνησόμεθα* (πρότ. 2) υποθ. λόγος που δηλώνει το πραγματικό (του μέλλοντος).

4. **προσέρχεται μέν γάρ δήπου χειμών:** κύρια πρόταση. **προσέρχεται:** ρήμα. **χειμών:** υποκ. του ρήμ.

5. **στέγαι δέ εἰ καί ἡμῖν αὐτοῖς εἰσίν:** δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση. **εἰσίν:** ρήμα. **στέγαι:** υποκ. του ρήμ. **ἡμῖν αὐτοῖς:** δοτική προσωπική κτητική ή χαριστική (το **στέγαι** προτάχτηκε, γιατί ανήκει και στην πρότ. 5 και στην πρότ. 6).

6. **ἀλλά οὐχ ἵπποις... τῶν στρατιωτῶν:** κύρια πρόταση. **εἰσίν:** ενν. ρήμα. **στέγαι:** υποκ. του ρήμ. **ἵπποις, θεράπουσιν, τῷ πλήθει:** δοτ. προσωπικές κτητικές ή χαριστικές. **τῶν στρατιωτῶν:** γενική του περιεχομένου. **μά Δία:** έκφραση όρκου. Ο σύνδεσμος *«ἀλλά»* στην πρόταση αυτή σε συνδέει παρατακτικά, αλλά έχει τη σημασία του *όμως*.

7. **ὧν ἄνευ... στρατεύεσθαι:** δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδ. στα *«ἵπποις», «θεράπουσιν», «τῷ πλήθει»* της πρότ. 6. **οὐκ ἄν δυναίμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **στρατεύεσθαι:** αντικ. τελικό απαρέμφ. **ἡμεῖς:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **ὧν ἄνευ** (αναστροφή πρόθεσης): εμπρ. προσδ. που δηλώνει εξαίρεση.

8. **τά δ' ἐπιτήδεια ὑφ' ἡμῶν ἀνήλωται:** κύρια πρόταση. **ἀνήλωται:** ρήμα. **τά ἐπιτήδεια:** υποκ. του

ΝΑΙ.

ρήμ., αττική σύνταξη. **ὑφ' ἡμῶν:** εμπρ. προσδ. ποιητικού αιτίου.

9. ὅπου μέν ἡμεῖς ἐληλύθαμεν: δευτερεύουσα αναφορική υποθετική πρόταση *(εἴ που)*. **ἐληλύθαμεν:** ρήμα. **ἡμεῖς:** υποκ. του ρήμ. **ὅπου:** επιρρ. προσδ. τόπου.

10. ὅπου δέ μή ἀφίγμεθα: δευτερεύουσα αναφορική υποθετική πρόταση. **ἀφίγμεθα:** ρήμα. **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. **ὅπου:** επιρρ. προσδ. τόπου.

11. διά τό ἡμᾶς φοβεῖσθαι... εἰς ἐρύματα: κύρια πρόταση. **ἀνακεκομισμένοι εἰσίν:** ρήμα. **οἱ ἀντίπαλοι:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τά ἐπιτήδεια:** ενν. αντικ. **εἰς ἐρύματα:** εμπρ. προσδ. τόπου (κίνηση σε τόπο). **διά τό φοβεῖσθαι:** εμπρ. προσδ. αιτίας. **οἱ ἀντίπαλοι:** ενν. υποκ. του *«φοβεῖσθαι»*, ταυτοπροσωπία. **ἡμᾶς:** αντικ. του *«φοβεῖσθαι»*.

12. ὥστε αὐτοί μέν ἔχειν: δευτερεύουσα συμπερασματική απαρεμφ. πρόταση. **ἔχειν:** απαρέμφ. με ισχύ ρήματος. **οἱ ἀντίπαλοι:** ενν. υποκ. του *«ἔχειν»*. **αὐτοί:** κατηγορ. προσδ. στο ενν. υποκείμενο.

13. (ὥστε) ἡμᾶς δέ ταῦτα μή δύνασθαι λαμβάνειν: δευτερεύουσα συμπερασματική απαρεμφ. πρόταση (συνδέεται παρατακτικά με την πρόταση 12, **μέν - δέ**). **μή δύνασθαι:** απαρέμφ. με ισχύ ρήματος. **ἡμᾶς:** υποκ. του *«δύνασθαι»*. **λαμβάνειν:** *αντικ. του «δύνασθαι»*, τελικό απαρέμφ. **ἡμᾶς:** υποκ. του *«λαμβάνειν»*. **ταῦτα:** αντικ. του *«λαμβάνειν»*.

Παρατήρηση: Τα απαρέμφ. *«ἔχειν»* (πρότ. 12) και *«δύνασθαι»* (πρότ. 13) εξαρτώνται από το *«ἀνακεκομισμένοι εἰσίν»* (πρότ. 11). Το *«ἔχειν»* έχει υποκ. σε ονομαστική, γιατί υπάρχει ταυτοπροσωπία με το ρήμα απ' το οποίο εξαρτάται, ενώ το *«δύνασθαι»* έχει υποκ. σε αιτιατική, γιατί υπάρχει ετεροπροσωπία. Άρα ο κανόνας της ταυτοπροσωπίας ή ετεροπροσωπίας εφαρμόζεται, οποιαδήποτε συντακτική θέση κι αν κατέχει στο λόγο το απαρέμφατο.

14. τίς οὖν οὕτως ἀγαθός (ενν. *ἐστιν*): κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐστιν:** ενν. ρήμα. **τίς:** υποκ. του ρήμ. **ἀγαθός:** κατηγορούμενο. **οὕτως:** επιρρ. προσδ. ποσού (τέτοια έννοια έχει το *«οὕτως»*, όταν συνοδεύει επίθετα ή επιρρήματα).

15. ἤ τίς οὕτως ἰσχυρός (ενν. *ἐστιν*): κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. **ἐστιν:** ενν. ρήμα. **τίς:** υποκ. του ρήμ. **ἰσχυρός:** κατηγορούμενο. **οὕτως:** επιρρ. προσδ. ποσού.

16. ὅς λιμῷ... στρατεύεσθαι: δευτερεύουσα αναφορική συμπερασματική πρόταση. **δύναιτ' ἄν:** ρήμα. **ὅς:** υποκ. του ρήμ. **στρατεύεσθαι:** αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **ὅς:** υποκ. του απαρεμφ., ταυτοπροσωπία. **μαχόμενος:** τροπική - υποθ. μετχ. *(εἰ μάχοιτο)*, συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. **ὅς:** υποκ. της μετχ. **λιμῷ, ῥίγει:** αντικ. της μετχ. *μαχόμενος*.

Νόημα

Ο Κύρος επισημαίνει στον Κυαξάρη και τους στρατηγούς τους λόγους για τους οποίους πρέπει να διαλύσουν το στρατό και να σταματήσουν τον πόλεμο. Οι εχθροί (Ασσύριοι) είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν τη στιγμή που οι ελλείψεις του στρατοπέδου των Μήδων είναι πολλές. Ο χειμώνας που πλησιάζει θα δημιουργήσει προβλήματα, αφού στέγαστρα υπάρχουν μόνο για τους στρατηγούς και όχι για τα άλογα ούτε για τους υπηρέτες και το πλήθος του στρατού. Και ένας πόλεμος δε γίνεται με τους στρατηγούς, αλλά κυρίως με όλους τους άλλους. Άλλωστε υπάρχει έλλειψη τροφίμων, αφού οι ίδιοι ξόδεψαν τα τρόφιμα των χωρών που κατέλαβαν, ενώ στις υπόλοιπες χώρες οι αντίπαλοι τα έκρυψαν μέσα στα φρούρια. Πώς είναι δυνατό λοιπόν να πολεμήσει ένας στρατός πεινασμένος και εξουθενωμένος από το κρύο;

Για το περιεχόμενο

Πολλοί είναι οι παράγοντες που συντελούν, ώστε μια εκστρατεία να έχει θετική έκβαση. Ένας τέτοιος παράγοντας είναι οι καιρικές συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτή πραγματοποιείται.

Η εκστρατεία που γίνεται το χειμώνα έχει πολλές δυσκολίες. Οι στρατιώτες πρέπει να έχουν ένα κατάλυμα στο οποίο θα είναι δυνατό να ξεκουράζονται και να προφυλάσσονται από το κρύο, τη βροχή, το χιόνι. Αυτό είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει το στρά-

τευμα του Κύρου. Δεν υπάρχουν καταλύματα για τους στρατιώτες, τους υπηρέτες και τα ζώα. Επομένως η συνέχιση της εκστρατείας είναι επικίνδυνη και η αποτυχία σχεδόν βέβαιη.

Πέρα από τη δυσκολία αυτή όμως το στράτευμα έχει ανάγκη ανεφοδιασμού σε τρόφιμα. Ούτε αυτό μπορεί να λυθεί τώρα κι είναι αυτό άλλος ένας λόγος που θέτει σε κίνδυνο την όλη επιχείρηση. Στρατός χωρίς τρόφιμα και κατάλληλα μέσα για την αντιμετώπιση του χειμώνα είναι καταδικασμένος να καταστραφεί.

Μια τέτοια περίπτωση ήταν η εκστρατεία του Ναπολέοντα εναντίον της Ρωσίας. Ο βαρύς ρωσικός χειμώνας και η έλλειψη ανεφοδιασμού σήμανε την καταστροφή του στρατού του Ναπολέοντα και την αποτυχία της εκστρατείας του.

Οι περιοχές στις οποίες διεξάγεται πόλεμος ή από τις οποίες διέρχονται στρατεύματα αντιμετωπίζουν ένα μεγάλο πρόβλημα. Όσα τρόφιμα υπάρχουν εκεί ή αγοράζονται ή αρπάζονται, με αποτέλεσμα οι ντόπιοι κάτοικοι ν' αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της πείνας.

Έτσι οι κάτοικοι της περιοχής όπου επρόκειτο να φτάσει το στράτευμα του Κύρου φρόντισαν έγκαιρα να κρύψουν τα τρόφιμά τους, ώστε να τα διαφυλάξουν από το στρατό που θα έφτανε.

Α2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	**μετάφραση**
α) *Ὡς δέ* **ἐπέπρακτο** *ταῦτα, εἵλοντο ἄλλον πολέμαρχον ἀντί Ἰσμηνίου.*	Μόλις **είχαν γίνει** αυτά, εκλέξανε άλλον (ως) πολέμαρχο αντί για τον Ισμηνία.
β) *Οὗτος* **ἐμεμακάριστο** *τοῦ πλούτου.*	Αυτός **είχε θεωρηθεί ευτυχισμένος** για τον πλούτο (του).
γ) *Οἱ τετελευτηκότες* **ἀπηλλαγμένοι εἰσί** *νόσων καί λύπης.*	Αυτοί που έχουν πεθάνει **έχουν απαλλαγεί** από αρρώστιες και λύπες.
δ) *Σύ μέν οὐδέν τούτων, ἅ ἐγώ ἐπέδωκα,* **γέγραψαι***.	Εσύ τίποτα από εκείνα που εγώ έδωσα επί πλέον δεν **έχεις γράψει.**
ε) *Αἱ πόλεις ἐβούλοντο ἀποστῆναι* **ἐψευσμέναι** *τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως.*	Οι πόλεις ήθελαν να αποστατήσουν, **επειδή είχαν γελαστεί** για τη δύναμη των Αθηναίων.

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) πολέμαρχον: αιτ. εν. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ πολέμαρχος** (= αυτός που αρχίζει τον πόλεμο, αυτός που διευθύνει τον πόλεμο / ειδικό αξίωμα στην Αθήνα). Παράγεται από το *πόλεμος + ἄρχω.*

εἵλοντο: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **αἱρέομαι-οῦμαι** (= εκλέγω, προτιμώ). Χρον. αντικ.: Εν. αἱροῦνται, Πρτ. ᾑροῦντο, Μέλλ. αἱρήσονται, Αόρ. β΄ εἵλοντο, Πρκ. ᾕρηνται, Υπρ. ᾕρηντο. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. εἵλοντο, Υπ. ἕλωνται, Ευκτ. ἕλοιντο, Προστ. ἑλέσθων, Απαρ. ἑλέσθαι, Μτχ. ἑλόμενος, -μένη, -μενον.

β) ἐμεμακάριστο (του ρήμ. μακαρίζομαι) = είχε θεωρηθεί ευτυχισμένος, τον είχαν καλοτυχίσει.

γ) τετελευτηκότες: ονομ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. παρακ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **τελευτάω-ῶ** (= πεθαίνω / τελειώνω). Χρον. αντικ.: Εν. τελευτῶντες, Μέλλ. τελευτήσοντες, Αόρ. τελευτήσαντες, Πρκ. τετελευτηκότες.

νόσων: γεν. πληθ. γένους θηλ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ἡ νόσος** (= η αρρώστια).

δ) ἅ: αιτ. πληθ. γένους ουδ. της αναφορικής αντων. **ὅς, ἥ, ὅ** (= ο οποίος...).

* Το ρήμα **γράφομαι** στη μέση φωνή σημαίνει: α) γράφω κάτι για τον εαυτό μου, β) καταγγέλλω κάτι ή κάποιον.

Α1

ἐπέδωκα: α΄ εν. πρόσωπο αορ. β΄ οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐπιδίδωμι** (= δίνω επιπλέον). Χρον. αντικ.: Εν. ἐπιδίδωμι, Πρτ. ἐπεδίδουν, Μέλλ. ἐπιδώσω, Αόρ. β΄ ἐπέδωκα, Πρκ. ἐπιδέδωκα, Υπρ. ἐπεδεδώκειν. Εγκλιτ. αντικ.: Ορ. ἐπέδωκα, Υπ. ἐπιδῶ, Ευκτ. ἐπιδοίην, Προστ. –, Απαρ. ἐπιδοῦναι, Μτχ. ἐπιδούς, ἐπιδοῦσα, ἐπιδόν.

ε) ἐβούλοντο: γ΄ πληθ. παρατ. οριστ. μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι** (= θέλω).

ἀποστῆναι: απαρέμφ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής, αλλά με μέση σημασία, του ρήμ. **ἀφίσταμαι** (= αποστατώ, απομακρύνομαι). Χρον. αντικ.: Εν. ἀφίστασθαι, Μέλ. ἀποστήσεσθαι, Αόρ. β΄ ἀποστῆναι, Πρκ. ἀφεστηκέναι και ἀφεστάναι.

ἐψευσμέναι: μτχ. παρακ. του ρήμ. **ψεύδομαι** (= 1: ως μέσο + αιτιατ. = λέγω ψέματα, αθετώ / 2: ως παθητικό + γεν. εξαπατώμαι, ξεγελιέμαι).

Γραμματική επεξεργασία των φράσεων

α) **ἐπέπρακτο:** γ΄ εν. πρόσ., υπερσυντ. οριστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **πράττομαι** (= ουρανικόληκτο, θ. **πραγ-**).

β) **ἐμεμακάριστο:** γ΄ εν. πρόσ., υπερσυντ. οριστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **μακαρίζομαι** (= οδοντικόληκτο, θ. **μακαριδ-**).

γ) **ἀπηλλαγμένοι εἰσί:** γ΄ πληθ. πρόσ., παρακ. οριστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ἀπαλλάττομαι** (= ουρανικόληκτο, θ. απ-**αλλαγ-**).

δ) **γέγραψαι:** β΄ εν. πρόσ., παρακ. οριστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **γράφομαι** (= χειλικόληκτο, θ. **γραφ-**).

ε) **ἐψευσμέναι:** μετχ. παρακ., μέσης φωνής, ονομ. πληθ. γέν. θηλυκού του ρήμ. **ψεύδομαι** (= οδοντικόληκτο, θ. **ψευδ-**).

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) 1. ὡς δέ ταῦτ' ἐπέπρακτο: δευτερ. χρονική πρόταση. **ἐπέπρακτο:** ρήμα. **ταῦτα:** υποκ. Έχουμε *αττική σύνταξη.*

2. πολέμαρχον ἀντί Ἰσμηνίου ἄλλον εἵλοντο: κύρια πρόταση. **εἵλοντο:** ρήμα. **οὗτοι:** ενν. ως υποκ. **ἄλλον:** αντικ. **πολέμαρχον:** κατηγ. του αντικειμένου. **ἀντί Ἰσμηνίου:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει αντικατάσταση.

β) οὗτος ἐμεμακάριστο τοῦ πλούτου: κύρια πρόταση. **ἐμεμακάριστο:** ρήμα. **οὗτος:** υποκ. **τοῦ πλούτου:** η γενική ως επιρρημ. προσδιορ. της αιτίας.

γ) οἱ τετελευτηκότες ἀπηλλαγμένοι εἰσί νόσων καί λύπης: κύρια πρόταση. **ἀπηλλαγμένοι εἰσί:** ρήμα. **οἱ τετελευτηκότες:** επιθετ. μτχ. ως υποκ. του ρήμ. **νόσων, λύπης:** αντικ. του ρήμ.

δ) 1. ἅ μέν ἐγώ ἐπέδωκα: δευτερ. αναφορική πρόταση. **ἐπέδωκα:** ρήμα. **ἐγώ:** υποκ. **ἅ:** αντικ.

2. σύ τούτων οὐδέν γέγραψαι: κύρια πρόταση. **γέγραψαι:** ρήμα. **σύ:** υποκ. **οὐδέν:** αντικ. **τούτων:** γενική διαιρετική από το *οὐδέν.*

ε) αἱ πόλεις ἐβούλοντο ἀποστῆναι ἐψευσμέναι τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως: κύρια πρόταση. **ἐβούλοντο:** ρήμα. **αἱ πόλεις:** υποκ. **ἀποστῆναι:** αντικ., τελικό απαρέμφ. **αἱ πόλεις:** υποκ και στο απαρέμφ., **ταυτοπροσωπία. ἐψευσμέναι:** αιτιολογική μτχ. με υποκ. το *πόλεις.* **τῆς δυνάμεως:** αντικ. της μτχ. **τῆς Ἀθηναίων:** επιθετ. προσδιορ. Το *Ἀθηναίων* μόνο του είναι γενική υποκειμενική: *δύνανται οἱ Ἀθηναῖοι.*

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Ρήματα στο μέσο παρακείμενο και υπερσυντέλικο.

Ενεστώτας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
κομιζόμεθα	κεκομίσμεθα	ἐκεκομίσμεθα
πράττεται	πέπρακται	ἐπέπρακτο
ἀπαλλάττῃ	ἀπήλλαξαι	ἀπήλλαξο
γράφεσθε	γέγραφθε	ἐγέγραφθε
ἀγγέλλομαι	ἤγγελμαι	ἠγγέλμην
φαίνεται	πέφανται	ἐπέφαντο

Β1,2 Φράσεις από τον ενεστώτα στον παρακείμενο και υπερσυντέλικο

	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος
α) *Ἐκεῖνοι* **ἀπαλλάττονται** *πάντων τῶν δεινῶν* (= εκείνοι απαλλάσσονται από όλες τις συμφορές).	**ἀπηλλαγμένοι εἰσί**	**ἀπηλλαγμένοι ἦσαν**
β) *Οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ* **γράφεται** (= τίποτε απ' αυτόν δε γράφεται).	**γέγραπται**	**ἐγέγραπτο**
γ) *Πάντες ἐν καλῇ πολιτείᾳ* **τρεφόμεθα** (= όλοι ανατρεφόμαστε σε ωραίο πολίτευμα).	**τεθράμμεθα**	**ἐτεθράμμεθα**
δ) *Σὺ ταῦτα* **διαπράττῃ** (= εσύ κάνεις αυτά).	**διαπέπραξαι**	**διεπέπραξο**
ε) *Οὐδεὶς ῥᾳδίως* **πείθεται** (= κανείς δεν υπακούει εύκολα).	**πέπεισται**	**ἐπέπειστο**
στ) *Οὐδὲν περὶ Φιλίππου* **ἀγγέλλεται** (= τίποτε για το Φίλιππο δεν αναφέρεται).	**ἤγγελται**	**ἤγγελτο**

Στον παρακείμενο και υπερσυντέλικο οι άλλοι όροι των προτάσεων εννοούνται χωρίς καμιά αλλαγή.

Β1,3 Φράσεις με το ρήμα στον παρακείμενο.

α) *Δεῦρο δὴ καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι· οὐ γὰρ πάντα σαφῶς* **πεπύσμεθα** (= εδώ λοιπόν αφού καθίσεις, να διηγηθείς σε μας· γιατί δεν **έχουμε πληροφορηθεί** όλα με σαφήνεια).

β) *Τὸ ἔργον* **πέπρακται** *οὐ μακρῷ πόνῳ* (= το έργο **έχει γίνει** όχι με μακροχρόνιο κόπο).

γ) *Φασὶν ταῦτα ὑπὸ Ξενοφῶντος* **γεγράφθαι** (= λένε **ότι** αυτά από τον Ξενοφώντα **έχουν γραφτεί**).

δ) **Γεγένησθε** *ἡμῖν καὶ συγχορευταὶ καὶ συστρατιῶται* (= **έχετε γίνει** συγχορευτές και συνάδελφοι στο στρατό με μας).

ε) *Ὑμεῖς οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ μετὰ ταύτων* **τεταγμένοι** *λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον ἔνθα* **εἴρηται** (= εσείς οι λοχαγοί και **αυτοί που είναι στις διαταγές** τους, αφού τον συλλάβετε, να τον οδηγήσετε όπου **είναι ορισμένο**).

στ) *Σωκράτης ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἡγεῖτο οὐκ εἶναι διδακτὴν τὴν ἀρετήν· νῦν δὲ ὁμολογεῖ* **πεπεῖσθαι** (= ο Σωκράτης παλιότερα νόμιζε ότι η αρετή δεν είναι διδακτή· τώρα όμως παραδέχεται **ότι έχει πειστεί**).

Γ1 Η μακαριότητα του φιλόσοφου

Πραγματική ευτυχία για τον άνθρωπο είναι να ασχολείται με θέματα πνευματικά και όχι μόνο με τις καθημερινές του υποχρεώσεις. Ακόμα και αν κάποιος κατέχει υψηλά αξιώματα, οι φροντίδες που τον απασχολούν είναι καταπιεστικές. Αντίθετα η ελεύθερη συζήτηση (και η ελεύθερη έρευνα) κάνει τον άνθρωπο ευτυχισμένο.

Τιμόθεον ἀκούω τὸν Κόνωνος τὸν Ἀθηναίων στρατηγόν, ὅτε ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας ἦν καὶ ᾕρει τὰς πόλεις ῥᾷστα, Πλάτωνι τῷ Ἀρίστωνος περιτυχόντα βαδίζοντι ἔξω τοῦ τείχους μετά τινων γνωρίμων καὶ ἰδόντα σεμνὸν μὲν ἰδεῖν, ἵλεων δὲ τῷ προσώπῳ, διαλεγόμενον δὲ οὐχὶ περὶ εἰσφορᾶς χρημάτων οὐδὲ ὑπὲρ τριήρων, οὐδὲ ὑπὲρ ναυτικῶν χρειῶν οὐδὲ ὑπὲρ φόρου τοῦ τῶν συμμάχων, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνων ὧν ἔλεγε Πλάτων καὶ ὑπὲρ ὧν εἴθιστο σπουδάζειν, ἐπιστάντα τὸν τοῦ Κόνωνος εἰπεῖν· «ὢ τοῦ βίου καὶ τῆς ὄντως εὐδαιμονίας».

(Ποικίλη Ἱστορία του Αιλιανού, 2, 10)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἀκούω Τιμόθεον	Ἔχω ακούσει ότι ο Τιμόθεος
τόν Κόνωνος	ο γιος του Κόνωνα
τόν Ἀθηναίων στρατηγόν,	ο στρατηγός των Αθηναίων,
ὅτε ἦν ἐν ἀκμῇ τῆς εὐτυχίας	όταν ήταν στην ακμή της ευτυχίας του
καί ῥᾷστα	και με πολύ μεγάλη ευκολία
ᾕρει τάς πόλεις,	κυρίευε τις πόλεις,
περιτυχόντα	όταν συνάντησε τυχαία
Πλάτωνι τῷ Ἀρίστωνος	τον Πλάτωνα το γιο του Αρίστωνα,
βαδίζοντι ἔξω τοῦ τείχους	(την ώρα) που περπατούσε έξω απ' το τείχος
μετά τινων γνωρίμων	μαζί με μερικούς μαθητές (συντρόφους),
καί ἰδόντα σεμνόν μέν ἰδεῖν,	και τον είδε ευγενή (αξιοσέβαστο) στη μορφή
ἵλεων δέ τῷ προσώπῳ,	και πράο στο πρόσωπο,
διαλεγόμενον δέ	και να συζητάει
οὐχί περί εἰσφορᾶς χρημάτων	όχι για εισφορά χρημάτων
οὐδέ ὑπέρ τριήρων,	ούτε για τριήρεις,
οὐδέ ὑπέρ ναυτικῶν χρειῶν	ούτε για ναυτικούς εξοπλισμούς
οὐδέ ὑπέρ φόρου τοῦ τῶν συμμάχων,	ούτε για φόρο των συμμάχων,
ἀλλά ὑπέρ ἐκείνων	αλλά για εκείνα
ὧν Πλάτων ἔλεγε	για τα οποία ο Πλάτωνας μιλούσε
καί ὑπέρ ὧν εἴθιστο σπουδάζειν,	και για τα οποία συνήθιζε να ασχολείται με σοβαρότητα,
ἐπιστάντα τόν τοῦ Κόνωνος	αφού σταμάτησε ο γιος του Κόνωνα,
εἰπεῖν	είπε
«ὦ τοῦ βίου	«ω, τι ζωή
καί τῆς ὄντως εὐδαιμονίας».	και τι πραγματική ευδαιμονία».

Λεξιλόγιο

ἀκούω = μαθαίνω, πληροφορούμαι, (εδώ) έχω ακούσει.

ἐν ἀκμῇ = στην ακμή.

ᾕρει (παρατ. του **αἱρέω-ῶ**) = καταλαμβάνω, συλλαμβάνω, κυριεύω.

ῥᾷστα (επίρρ. υπερθ. βαθμού του **ῥᾳδίως**) = ευκολότατα, με πολύ μεγάλη ευκολία.

περιτυχόντα (μετχ. αορ. β΄ του **περιτυγχάνω**) = συναντώ τυχαία.

οἱ γνώριμοι = οι γνωστοί, οι σύντροφοι, οι μαθητές, οι συγγενείς.

σεμνόν ἰδεῖν = σεβάσμιο, σεμνό, μεγαλοπρεπή στην εμφάνιση, στη μορφή.

ἵλεων (επίθ. **ἵλεως-ως-ων**) = ευγενή, πράο, εύθυμο.

διαλεγόμενον (μετχ. ενεστ. του **διαλέγομαι**) = να συζητάει.

ὑπέρ ναυτικῶν χρειῶν (ναυτικαί χρεῖαι) = για ναυτικούς εξοπλισμούς.

ὧν (ἅ) ἔλεγε = για τα οποία μιλούσε, έκανε λόγο.

εἴθιστο (οριστ. υπερσ. του **ἐθίζομαι**) = συνήθιζε.

σπουδάζειν (απαρ. ενεστ. του **σπουδάζω**) = να δείχνει ζήλο, ενδιαφέρον, (μτγν. όπως εδώ) να διδάσκει.

ἐπιστάντα (μετχ. αορ. β΄ του **ἐφίσταμαι**) = αφού σταμάτησε.

τόν τοῦ Κόνωνος εἰπεῖν (το **εἰπεῖν** εξαρτάται από το «*ἀκούω*») = ότι ο γιος του Κόνωνα είπε.

ὦ (επιφών. θαυμασμού και έκπληξης) **τοῦ βίου καί τῆς ὄντως εὐδαιμονίας** = ω, τι ζωή και τι πραγματική ευδαιμονία, ευτυχία.

Α1 Θέμα 25. Ο ρόλος της τιμωρίας και του επαίνου στην αγωγή των νέων.

Ο Πλούταρχος στην πραγματεία του «Περί παίδων ἀγωγῆς» δίνει χρήσιμες συμβουλές για τη διαπαιδαγώγηση των νέων.

Φημί δεῖν τούς παῖδας ἐπί τά καλά τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέσεσι καί λόγοις, μή μά Δία πληγαῖς μηδ' αἰκισμοῖς. Δοκεῖ γάρ που ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον ἤ τοῖς ἐλευθέροις πρέπειν. Ἔπαινοι δέ καί ψόγοι πάσης εἰσίν αἰκίας ὠφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθέροις, οἱ μέν ἐπί τά καλά παρορμῶντες οἱ δ' ἀπό τῶν αἰσχρῶν ἀνείργοντες. Δεῖ δ' ἐναλλάξ καί ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καί τοῖς ἐπαίνοις, κἀπειδάν ποτε θρασύνωνται, ταῖς ἐπιπλήξεσιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι, καί πάλιν ἀνακαλεῖσθαι τοῖς ἐπαίνοις καί μιμεῖσθαι τάς τίτθας, αἵτινες, ἐπειδάν τά παιδία κλαυθμυρίσωσι, εἰς παρηγορίαν πάλιν τόν μαστόν ὑπέχουσι. Δεῖ δ' αὐτούς μηδέ τοῖς ἐγκωμίοις ἐπαίρειν καί φυσᾶν· χαυνοῦνται γάρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων καί θρύπτονται.

(Πλουτάρχου, Περί παίδ. ἀγωγ. 12)

Λεξιλόγιο

φημί = ισχυρίζομαι, υποστηρίζω.

δεῖν (ειδικό απαρέμφ.) = ότι πρέπει (του απρόσ. ρήμ. **δεῖ**).

ἐπιτήδευμα = ασχολία, επάγγελμα.

ἄγειν (τελικό απαρέμφ.) = να οδηγούμε (του ρήμ. **ἄγω**).

παραινέσεσι = με συμβουλές (ἡ παραίνεσις).

μή μά Δία = όχι μα το Δία.

πληγαῖς = με χτυπήματα (ἡ πληγή).

αἰκισμοῖς = με βασανισμούς, με κακοποιήσεις (ὁ αἰκισμός).

που = αν δεν απατώμαι, υποθέτω.

πρέπειν (ειδικό απαρέμφ.) = ότι πρέπουν, ότι αρμόζουν (του ρήμ. **πρέπω** και πιο συνηθισμένα **πρέπει**).

ψόγοι = επικρίσεις, κατηγορίες (ὁ ψόγος, ρήμα: ψέγω).

ἡ αἰκία = ο βασανισμός, η κακοποίηση.

οἱ μέν (ενν. ἔπαινοι)... **οἱ δέ** (ενν. λόγοι) = εκείνοι... και τα άλλα,

παρορμῶντες (αιτιολ. μετ.) = γιατί παροτρύνουν (του ρήμ. **παρορμάω -ῶ**, παρά + ὁρμῶ).

ἀνείργοντες (αιτιολ. μετ.) = γιατί εμποδίζουν, αποτρέπουν.

ἐναλλάξ = με εναλλαγή, εναλλακτικά.

χρῶμαί τινί = χρησιμοποιώ, κάνω χρήση, μεταχειρίζομαι κάτι.

κἀπειδάν (καί ἐπειδή + ἄν) = και όταν.

θρασύνωνται = (όταν) αποθρασύνονται (του ρήμ. **θρασύνομαι**).

ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι (τελικό απαρέμφ.) = να τα κάνουμε να ντρέπονται (το ρήμα **ποιέομαι -οῦμαι**).

ἀνακαλεῖσθαι (τελικό απαρέμφ.) = να τα επαναφέρουμε (του ρήμ. **ἀνακαλέομαι -οῦμαι**).

τάς τίτθας = τις παραμάνες (ἡ τίτθη).

κλαυθμυρίσωσιν = (όταν) κλάψουν (του ρήμ. **κλαυθμυρίζω**).

εἰς παρηγορίαν = για παρηγοριά, για να τα παρηγορήσουν.

ὑπέχουσιν = βάζουν από κάτω, προσφέρουν (του ρήμ. **ὑπέχω**, ὑπό + ἔχω).

ἐπαίρειν (τελικό απαρέμφ.) = να ξεσηκώνουμε (του ρήμ. **ἐπαίρω**, ἐπί + αἴρω).

φυσᾶν (τελικό απαρέμφ.) = να φουσκώνουμε, να φυσάμε (του ρήμ. **φυσάω -ῶ**).

χαυνοῦνται = αποχαυνώνονται, γίνονται αλαζονικά (του ρήμ. **χαυνόομαι -οῦμαι**).

ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαίνων = με τους υπερβολικούς επαίνους.

θρύπτονται = «το παίρνουν απάνω τους», ξιπάζονται (του ρήμ. **θρύπτομαι**).

Al .

κείμενο	**μετάφραση**
Φημί	Υποστηρίζω
δεῖν ἄγειν τούς παῖδας	ότι πρέπει να οδηγούμε τα παιδιά
ἐπί τά καλά τῶν ἐπιτηδευμάτων	στις ωραίες (από τις) ασχολίες
παραινέσεσι καί λόγοις,	με συμβουλές και με λόγια,
μή μά Δία πληγαῖς	όχι μα το Δία με χτυπήματα
μηδ' αἰκισμοῖς.	ούτε με βασανισμούς.
Δοκεῖ γάρ που	Γιατί φαίνεται, αν δεν απατώμαι,
ταῦτα πρέπειν τοῖς δούλοις	ότι αυτά ταιριάζουν στους δούλους
μᾶλλον ἤ τοῖς ἐλευθέροις.	περισσότερο παρά στους ελεύθερους.
Ἔπαινοι δέ καί ψόγοι	Οι έπαινοι όμως και οι επικρίσεις
εἰσίν τοῖς ἐλευθέροις ὠφελιμώτεροι	είναι για τους ελεύθερους πιο ωφέλιμα
πάσης αἰκίας,	από κάθε βασανισμό,
οἱ μέν παρορμῶντες ἐπί τά καλά	γιατί εκείνοι (οι έπαινοι) παροτρύνουν για τις ωραίες (ασχολίες)
οἱ δ' ἀνείργοντες ἀπό τῶν αἰσχρῶν.	και τα άλλα (τα λόγια) αποτρέπουν από τις αισχρές (ασχολίες).
Δεῖ δέ χρῆσθαι	Πρέπει ωστόσο να κάνουμε χρήση
ταῖς ἐπιπλήξεσι καί τοῖς ἐπαίνοις	των επιπλήξεων και των επαίνων
ἐναλλάξ καί ποικίλως,	επιλέγοντας πότε το ένα και πότε το άλλο και ακολουθώντας ποικίλους τρόπους
κἀπειδάν ποτε θρασύνωνται,	και, όταν κάποτε αποθρασύνονται[1],
ταῖς ἐπιπλήξεσιν	με τις επιπλήξεις
ποιεῖσθαι ἐν αἰσχύνῃ,	να τα κάνουμε να ντρέπονται,
καί τοῖς ἐπαίνοις	και με τους επαίνους
ἀνακαλεῖσθαι πάλιν	να τα επαναφέρουμε πίσω[2]
καί μιμεῖσθαι τάς τίτθας,	και να μιμούμαστε τις παραμάνες,
αἵτινες,	οι οποίες,
ἐπειδάν τά παιδία κλαυθμυρίσωσιν,	όταν τα παιδιά κλάψουν,
ὑπέχουσι πάλιν τόν μαστόν	τους προσφέρουν πάλι το μαστό (*τους*)
εἰς παρηγορίαν.	για παρηγοριά.
Δεῖ δέ μηδέ ἐπαίρειν αὐτούς	Πρέπει όμως να μην τα ξεσηκώνουμε
καί φυσᾶν τοῖς ἐγκωμίοις·	και να μην τα φουσκώνουμε με τα εγκώμια·
ταῖς ὑπερβολαῖς γάρ τῶν ἐπαίνων	γιατί με τους υπερβολικούς επαίνους
χαυνοῦνται καί θρύπτονται.	γίνονται αλαζονικά και ξιπάζονται.

Γραμματικά - ετυμολογικά

φημί: ρήμα οριστ. ενεστ., α΄ ενικ. προσώπου, του **φημί.** ΠΡΤ **ἔφην.** ΜΕΛ **φήσω** και **λέξω** και **ἐρῶ.** ΑΟΡ **ἔφησα** και **εἶπον** και **ἔφην.** ΠΡΚ **εἴρηκα.** ΥΠΡ **εἰρήκειν.**

δεῖν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του απροσ. ρήμ. **δεῖ.** ΠΡΤ **ἔδει.** ΜΕΛ **δεήσει.** ΑΟΡ **ἐδέησε.**

παῖδας: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ παῖς** (τοῦ παιδός).

καλά: επίθ. δευτερόκλιτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του επιθ. **ὁ καλός -ή -όν** (συγκριτ: **ὁ ἡ καλλίων, τό κάλλιον.** υπερθ: **κάλλιστος -η -ον**).

ἐπιτηδευμάτων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδετ.

1. Ενν. τα παιδιά.
2. Στο θάρρος.

γένους, γενικής πληθυντ., του ονόμ. **τό ἐπιτήδευμα (ατος).**

ἄγειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του **ἄγω.** ΠΡΤ **ἦγον.** ΜΕΛ **ἄξω.** ΑΟΡ β΄ **ἤγαγον.** ΠΡΚ **ἦχα** και [**ἀγήοχα**]. ΥΠΡ [**ἀγηόχειν**].

παραινέσεσι: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, δοτ. πληθυντ., του ονόμ. **ἡ παραίνεσις (-εως).** Ετυμ: **παρά** + **αἴνεσις** < **αἰνέω -ῶ.**

αἰκισμοῖς: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. πληθυντ., του ονόμ. **ὁ αἰκισμός (-οῦ).**

δοκεῖ: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ ενικ. προσώπου του **δοκέει -εῖ** (συνηρ. β΄ τάξης. Απρόσωπο). ΠΡΤ **ἐδόκει.** ΜΕΛ **δόξει.** ΑΟΡ **ἔδοξε.** ΠΡΚ **δέδοκται** ΥΠΡ **ἐδέδοκτο.**

ταῦτα: δεικτ. αντων., ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

μᾶλλον: επίρρ. συγκριτ. βαθμού (θετικός: **μάλα.** υπερθετ. **μάλιστα).**

πρέπειν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής, του ρήμ. **πρέπω.** ΠΡΤ **ἔπρεπον.** ΜΕΛ **πρέψω.** ΑΟΡ **ἔπρεψα.** Το ρήμα σπάνια βρίσκεται προσωπικό. Πιο συνηθισμένα απαντάει απρόσωπο. ΕΝΣ **πρέπει** ή **πρέπον ἐστίν.** ΠΡΤ **ἔπρεπε** ή **πρέπον ἦν.** ΜΕΛ **πρέψει** ή **πρέπον ἔσται.** ΑΟΡ **ἔπρεψε.**

πάσης: αόριστη επιμερ. αντων. (και επιθ.), θηλ. γένους, γενικής ενικ. της αντων. **πᾶς, πᾶσα, πᾶν.**

εἰσίν: ρήμα οριστ. ενεστ., γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **εἰμί.** ΠΡΤ **ἦ** και **ἦν.** ΜΕΛ. **ἔσομαι.** ΑΟΡ **ἐγενόμην.** ΠΡΚ **γέγονα.** ΥΠΡ **ἐγεγόνειν.**

καλά: επίθ. δευτερόκλιτο, ουδετ. γένους, αιτιατ. πληθυντ., του επιθ. **καλός -ή -όν** (συγκριτ: **ὁ ἡ καλλίων, τό κάλλιον.** υπερθ: **κάλλιστος -η -ον).**

αἰσχρῶν: επίθ. δευτερόκλιτο, ουδετ. γένους, γενικής πληθυντ. του επιθ. **αἰσχρός -ά -όν** (συγκριτ: **ὁ ἡ αἰσχίων, τό αἴσχιον.** υπερθ. **αἴσχιστος -η -ον).**

ἀνείργοντες: μετχ. ενεστ. ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ρήμ. **ἀνείργω.** ΠΡΤ **ἀνεῖργον.** ΜΕΛ **ἀνείρξω.** ΑΟΡ **ἀνεῖρξα.**

ἐναλλάξ: επίρρ. από το ρήμα **ἐν-αλλάττω.**

ποικίλως: επίρρ. από το επίθ. **ποικίλος.**

χρῆσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **χρήομαι -ῶμαι** (συνηρ. α΄ τάξης. Κλίνεται κατά το **τιμῶμαι,** με τη διαφορά ότι όπου στο **τιμῶμαι** υπάρχει **α** από συναίρεση σ' αυτό υπάρχει **η**). ΠΡΤ **ἐχρώμην.** ΜΕΛ **χρήσομαι** και Παθ. [**χρησθήσομαι**]. ΑΟΡ **ἐχρησάμην** και **ἐχρήσθην.** ΠΡΚ **κέχρημαι.** ΥΠΡ **ἐκεχρήμην.**

ἐπιπλήξεσι: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, δοτ. πληθυντ. του ονόμ. η **ἐπίπληξις (-εως).** Ετυμ: από το **ἐπιπλήττω** < **ἐπί** + **πλήττω.**

θρασύνωνται: ρήμα υποτακτ. αορ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **θρασύνομαι.** ΑΟΡ **ἐθρασυνάμην.**

ποιεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **ποιέομαι -οῦμαι** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐποιούμην.** ΜΕΛ **ποιήσομαι** και Παθ. **ποιηθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐποιησάμην** και Παθ. **ἐποιήθην.** ΠΡΚ **πεποίημαι.** ΥΠΡ **ἐπεποιήμην.**

ἀνακαλεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **(ἀνα)καλέομαι -οῦμαι** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἀνεκαλούμην.** ΜΕΛ **ἀνακαλοῦμαι** και [**ἀνακαλέσομαι**] και Παθ. **ἀνακληθήσομαι.** ΑΟΡ **ἀνεκαλεσάμην** και Παθ. **ἀνεκλήθην.** ΠΡΚ **ἀνακέκλημαι.** ΥΠΡ **ἀνεκεκλήμην.**

μιμεῖσθαι: απαρέμφ. ενεστ., μέσης φωνής, του ρήμ. **μιμέομαι -οῦμαι** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐμιμούμην.** ΜΕΛ **μιμήσομαι** και Παθ. **μιμηθήσομαι.** ΑΟΡ **ἐμιμησάμην** και Παθ. **ἐμιμήθην.** ΠΡΚ. **μεμίμημαι.**

αἵτινες: αναφορ. αντων., θηλ. γένους, ονομαστ. πληθυντ, της αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι** (ὅς + τις).

παιδία: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, ουδετ. γένους, ονομαστ. πληθυντ., του ονόμ. **τό παιδίον (ίου).**

κλαυθμυρίσωσιν: ρήμα υποτακτ. αορ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **κλαυθμυρίζω.** ΜΕΛ. [**κλαυθμυρίσω**]. ΑΟΡ [**ἐκλαυθμύρισα**].

παρηγορίαν: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτιατ. ενικ., του ονόμ. **ἡ παρηγορία (ας).** Ετυμ: παρασύνθετο από το **παρηγορῶ** < **παρήγορος (παρά** + **ἀγορεύω).**

ὑπέχουσι: ρήμα οριστ. ενεστ., ενεργ. φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **ὑπέχω** (ὑπό + ἔχω). ΠΡΤ **ὑπεῖχον.** ΜΕΛ **ὑφέξω** και **ὑποσχήσω.** ΑΟΡ **ὑπέσχον.** ΠΡΚ **ὑπέσχηκα.** ΥΠΡ [**ὑπεσχήκειν**].

ἐπαίρειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **ἐπαίρω** (ἐπί + αἴρω). ΠΡΤ **ἐπῇρον.** ΜΕΛ **ἐπαρῶ.** ΑΟΡ **ἐπῆρα** ΠΡΚ **ἐπῆρκα.** ΥΠΡ **ἐπήρκειν.**

φυσᾶν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής, του ρήμ. **φυσάω -ῶ** (συνηρ. β΄ τάξης). ΠΡΤ **ἐφύσων.** ΑΟΡ **ἐφύσησα.**

χαυνοῦνται: ρήμα οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **χαυνόομαι -οῦμαι** (συνηρ. γ΄ τάξης).

θρύπτονται: ρήμα οριστ. ενεστ., μέσης φωνής, γ΄ πληθυντ. προσώπου, του **θρύπτομαι.** ΠΡΤ **ἐθρυπτόμην.** ΜΕΛ Παθ. [**θρυφθήσομαι**]. ΑΟΡ Παθ. [**ἐθρύφθην** και β΄ **ἐθρύβην**]. ΠΡΚ **τέθρυμμαι.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

φημί: φημί, ἔφην, φήσω, ἔφησα.

δεῖν: δεῖν, δεήσειν, δεῆσαι, δεδεηκέναι.

ἄγειν: ἄγειν, ἄξειν, ἀγαγεῖν, ἠχέναι καί [ἀγηοχέναι].

δοκεῖ: δοκεῖ, ἐδόκει, δόξει, ἔδοξε(ν), δέδοκται, ἐδέδοκτο.

πρέπειν: πρέπειν, πρέψειν, πρέψαι.

εἰσίν: εἰσίν, ἦσαν, ἔσονται, ἐγένοντο, γεγόνασι(ν), ἐγεγόνεσαν.

παρορμῶντες: παρορμῶντες, παρορμήσοντες, παρορμήσαντες, παρωρμηκότες.

ἀνείργοντες: ἀνείργοντες, ἀνείρξοντες, ἀνείρξαντες.

δεῖ: δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, (δεδέηκε).

χρῆσθαι: χρῆσθαι, χρήσεσθαι, χρήσασθαι - χρησθῆναι, κεχρῆσθαι.

θρασύνωνται: θρασύνωνται, θρασύνωνται <θρασυνθῶσι(ν)>.

ποιεῖσθαι: ποιεῖσθαι, ποιήσεσθαι - ποιηθήσεσθαι, ποιήσασθαι - ποιηθῆναι, πεποιῆσθαι.

ἀνακαλεῖσθαι: ἀνακαλεῖσθαι, ἀνακαλεῖσθαι - ἀνακληθήσεσθαι, ἀνακαλέσασθαι - ἀνακληθῆναι, ἀνακεκλῆσθαι.

μιμεῖσθαι: μιμεῖσθαι, μιμήσεσθαι - μιμηθήσεσθαι, μιμήσασθαι - μιμηθῆναι, μεμιμῆσθαι.

κλαυθμυρίσωσιν: κλαυθμυρίζωσι(ν), κλαυθμυρίσωσι(ν).

ὑπέχουσι: ὑπέχουσι(ν), ὑπεῖχον, ὑφέξουσι(ν) και ὑποσχήσουσι(ν), ὑπέσχον, ὑπεσχήκασι(ν), [ὑπεσχήκεσαν].

ἐπαίρειν: ἐπαίρειν, ἐπαρεῖν, ἐπᾶραι, ἐπηρκέναι.

φυσᾶν: φυσᾶν, - φυσῆσαι.

θρύπτονται: θρύπτονται, ἐθρύπτοντο, <θρύψονται>- [θρυφθήσονται], [ἐθρύφθησαν καί ἐθρύβησαν], τεθρυμμένοι εἰσί(ν).

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

φημί: φημί, φῶ, φαίην, φάναι, φάσκων, φάσκουσα, φάσκον.

δοκεῖ: δοκεῖ, δοκῇ, δοκοῖ ή δοκοίη, δοκείτω, δοκεῖν - δοκοῦν.

εἰσίν: εἰσί(ν), ὦσι(ν), εἴησαν ή εἶεν, ἔστων και ὄντων ή ἔστωσαν, εἶναι, ὤν, οὖσα, ὄν.

δεῖ: δεῖ, δέῃ, δέοι, δεῖν, δέον.

θρασύνωνται: ἐθρασύναντο, θρασύνωνται, θρασύναιντο, θρασυνάσθων ή θρασυνάσθωσαν, θρασύνασθαι θρασυνάμενος, θρασυναμένη, θρασυνάμενον.

κλαυθμυρίσωσιν: ἐκλαυθμύρισαν, κλαυθμυρίσωσι(ν), κλαυθμυρίσαιεν ή κλαυθμυρίσειαν, κλαυθμυρισάντων ή κλαυθμυρισάτωσαν, κλαυθμυρίσαι - κλαυθμυρίσας, κλαυθμυρίσασα, κλαυθμυρίσαν.

ὑπέχουσι: ὑπέχουσι(ν), ὑπέχωσι(ν), ὑπέχοιεν, ὑπεχόντων ή ὑπεχέτωσαν, ὑπέχειν, ὑπέχων, ὑπέχουσα, ὑπέχον.

χαυνοῦνται: χαυνοῦνται, χαυνῶνται, χαυνοῖντο, χαυνούσθων, χαυνοῦσθαι, χαυνούμενος, χαυνουμένη, χαυνούμενον.

θρύπτονται: θρύπτονται, θρύπτωνται, θρύπτοιντο, θρυπτέσθων ή θρυπτέσθωσαν, θρύπτεσθαι, θρυπτόμενος, θρυπτομένη, θρυπτόμενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

1. Φημί ... αἰκισμοῖς: κύρια πρόταση. **φημί:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. **δεῖν:** αντικ. ειδικό απαρέμφ. **ἄγειν:** υποκ. στο απρόσωπο *«δεῖν»*, τελικό απαρέμφ. **ἡμᾶς:** ενν. υποκ. του «άγειν» (ετεροπροσωπία). **τούς παῖδας:** αντικ. του *«ἄγειν»*. **ἐπί τά καλά:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **τῶν ἐπιτηδευμάτων:** γενική διαιρετική στο *«τά καλά»*. **παραινέσεσι, λόγοις, πληγαῖς, αἰκισμοῖς:** δοτικές οργανικές τρόπου-μέσου. **μή μά Δία:** έκφραση όρκου. (**μά:** ομωτικό μόριο + αιτιατική).

2. δοκεῖ ... πρέπειν: κύρια πρόταση. **δοκεῖ:** ρῆμα (απρόσωπο). **πρέπειν:** υποκ. του *«δοκεῖ»*. **ταῦτα:** υποκ. του *«πρέπειν»* (ετεροπροσωπία). **τοῖς δούλοις, (ἤ) τοῖς ἐλευθέροις:** αντικ. του *«πρέπειν»*, α΄ και β΄ όροι σύγκρισης, αντίστοιχα (Βλέπε Συντακτικό ΟΕΔΒ, παράγραφος 34). **μᾶλλον:** επιρρ. προσδιορ. ποσού. Θα μπορούσαμε όμως στην πρόταση αυτή να δεχτούμε προσωπική σύνταξη του *δοκεῖ* με το *ταῦτα* ονομαστικής πτώσεως, υποκ. και του δοκεῖ (αττική σύνταξη) και του *πρέπειν,* το οποίο θα ήταν τότε αντικ. του *δοκεῖ.*

3. ἔπαινοι δέ ... εἰσίν ... ἀνείργοντες: κύρια πρόταση. **εἰσίν:** ρήμα. **ἔπαινοι, ψόγοι:** υποκ. του ρήμ.

ὠφελιμώτεροι: κατηγορούμενο στο υποκ. του ρήμ. **αἰκίας:** γενική συγκριτική. **πάσης:** κατηγορηματικός προσδιορ. στο *«αἰκίας»*. **τοῖς ἐλευθέροις:** δοτική αντικειμενική από το *«ὠφελιμώτεροι»*. **παρορμῶντες, ἀνείργοντες:** αιτιολογικές μετχ. **οἱ μέν** (έπαινοι): υποκ. στη μετχ. *«παρορμῶντες»*. **οἱ δέ** (ψόγοι): υποκ. στη μετχ. *«ἀνείργοντες»*. **ἐπί τά καλά:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κατεύθυνση. **ἀπό τῶν αἰσχρῶν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει απομάκρυνση.

4. δεῖ ... ἐπαίνοις καί – ταῖς ἐπιπλήξεσιν ... τάς τίτθας: κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο). **χρῆσθαι, ποιεῖσθαι, ἀνακαλεῖσθαι, μιμεῖσθαι:** υποκ. του *«δεῖ»*, τελικά απαρέμφ. **ἡμᾶς:** ενν. υποκ. των απαρεμφ. **ταῖς ἐπιπλήξεσι, τοῖς ἐπαίνοις:** αντικ. του *χρῆσθαι*. **ἐναλλάξ, ποικίλως:** επιρρ. προσδιορ. τρόπου στο *«χρῆσθαι»*. **τούς παῖδας:** ενν. αντικ. του *«ποιεῖσθαι»*. **ἐν αἰσχύνῃ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει μεταφορικά τόπο (κατάσταση). **ταῖς ἐπιπλήξεσιν:** δοτική οργανική τρόπου-μέσου στο *«ποιεῖσθαι»*. **τούς παῖδας:** ενν. αντικ. του *«ἀνακαλεῖσθαι»*. **τοῖς ἐπαίνοις:** δοτική οργανική τρόπου-μέσου στο *«ἀνακαλεῖσθαι»*. **τάς τίτθας:** αντικ. του *«μιμεῖσθαι»*.

5. ἐπειδάν ποτε θρασύνωνται: δευτερεύουσα χρονική - υποθετική πρόταση (**ἐπειδάν** = *ἐπειδή + ἄν αοριστολογικό*). **θρασύνωνται:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** ενν. υποκ. **ποτε:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

6. αἵτινες – εἰς παρηγορίαν ... ὑπέχουσιν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιορ. στο *«τίτθας»*. **ὑπέχουσι:** ρήμα. **αἵτινες:** υποκ. **τόν μαστόν:** αντικ. **εἰς παρηγορίαν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει σκοπό. **πάλιν:** επιρρ. προσδιορ. χρόνου.

7. ἐπειδάν ... κλαυθμυρίσωσιν: δευτερεύουσα χρονική – υποθετική πρόταση (**ἐπειδάν** = *ἐπειδή + ἄν*). **κλαυθμυρίσωσιν:** ρήμα. (Στην κλασική ελληνική θα είχαμε αττική σύνταξη). **τά παιδία:** υποκ.

8. δεῖ ... φυσᾶν: κύρια πρόταση. **δεῖ:** ρήμα (απρόσωπο). **ἐπαίρειν, φυσᾶν:** υποκ. του *«δεῖ»*, τελικά απαρέμφ. **ἡμᾶς:** ενν. υποκ. των απαρεμφ. **αὐτούς:** αντικ. των απαρεμφ. **τοῖς ἐγκωμίοις:** δοτική οργανική του τρόπου-μέσου.

9. χαυνοῦνται ... τῶν ἐπαίνων: κύρια πρόταση. **χαυνοῦνται:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** ενν. υποκ. **ταῖς ὑπερβολαῖς:** δοτική οργανική (αιτίας). **τῶν ἐπαίνων:** γενική υποκειμενική στο *«ὑπερβολαῖς»* (*ὑπερβάλλουσιν οἱ ἔπαινοι.*

10. καί θρύπτονται: κύρια πρόταση. **θρύπτονται:** ρήμα. **οἱ παῖδες:** ενν. υποκ.

Νόημα

Οι σωματικές τιμωρίες δεν είναι τα κατάλληλα μέσα για να οδηγούνται οι νέοι προς το καλό, γιατί αυτές μόνο στους δούλους πρέπουν. Αντίθετα, με τους επαίνους που παρορμούν προς το καλό και με τα μαλώματα, που αποτρέπουν από το κακό, η αγωγή έχει θετικά αποτελέσματα. Οι έπαινοι και οι επικρίσεις πρέπει να γίνονται στις κατάλληλες περιστάσεις, έτσι ώστε να κρατούν το νέο μακριά από το θράσος, αλλά και μακριά από την αποθάρρυνση. Ο έπαινος είναι, όπως το γάλα της παραμάνας, παρηγοριά την ώρα της θλίψης. Ο υπερβολικός έπαινος πρέπει να αποφεύγεται, γιατί οδηγεί τα παιδιά σε εγωισμό και αλαζονεία.

Για το περιεχόμενο

Η ανατροφή των παιδιών είναι δύσκολο έργο και θέλει λεπτούς χειρισμούς και ποικιλία στους τρόπους με τους οποίους κάθε φορά οι μεγάλοι αντιμετωπίζουν τα παιδιά.

Δύο μέθοδοι που εναλλάσσονται είναι ο έπαινος και η επίπληξη. Ο έπαινος για το συγγραφέα είναι καλό μέσο διαπαιδαγώγησης, αρκεί να μην είναι υπερβολικός. Με τον έπαινο το παιδί ευχαριστιέται, πιστεύει ότι αξίζει, γίνεται αισιόδοξο και συμπαθεί τους άλλους ανθρώπους. Τα αντίθετα μπορεί να συμβούν, αν το παιδί ακούει μόνο επιπλήξεις και κατηγορίες.

A1

A2 Φράσεις

στα αρχαία ελληνικά	μετάφραση
α) *Κλέανδρος παραγγελεῖ* **τοῖς ἁρμοσταῖς** *μή δέχεσθαι ἡμᾶς εἰς τάς πόλεις, ὡς ἀπιστοῦντας* **Λακεδαιμονίοις.**	Ο Κλέανδρος θα παραγγείλει **στους διοικητές** να μη δέχονται εμάς στις πόλεις, επειδή τάχα δεν πειθαρχούμε **στους Λακεδαιμόνιους.**
β) *Διομέδων βοηθῶν* **Κόνωνι** *πολιορκουμένῳ*	Ο Διομέδοντας θέλοντας να βοηθήσει **τον Κόνωνα** που (ενώ) ήταν πολιορκημένος
ὡρμίσατο δώδεκα **ναυσίν** *εἰς τόν εὔριπον τόν τῶν Μυτιληναίων.*	αγκυροβόλησε **με** δώδεκα **πλοία** στον πορθμό των Μυτιληναίων.
γ) *Ἡ Ἀσία ἦν πολεμία* **τοῖς Ἀθηναίοις.**	Η Ασία ήταν εχθρική **στους Αθηναίους.**
δ) *Οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων ἐπέστειλαν*	Οι έφοροι των Λακεδαιμονίων έδωσαν εντολή
Σαμίῳ *τῷ ναυάρχῳ ὑπηρετεῖν* **Κύρῳ.**	**στο Σάμιο,** το ναύαρχο, να υπηρετεί **τον Κύρο.**
ε) **Τῇ ἀχαριστίᾳ** *ἕπεται ἡ ἀναισχυντία.*	**Την αχαριστία** την ακολουθεί η αδιαντροπιά.
στ) *Δεινόν ἐστι μάχεσθαι* **θεῷ** *και* **τύχῃ.**	Είναι φοβερό να μάχεται (να τα βάζει) κανείς **με το θεό** και **την τύχη.**

Λεξιλόγιο – γραμματικά

α) παραγγελεῖ: γ΄ εν. πρόσωπο μέλλ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **παραγγέλλω** (= παραγγέλλω). Χρον. αντικ.: Εν. παραγγέλλει, Πρτ. παρήγγελλε, Μέλ. παραγγελεῖ, Αόρ. παρήγγειλε. Πρκ. παρήγγελκε, Υπρ. παρηγγέλκει.

τοῖς ἁρμοσταῖς: δοτ. πληθ. γένους αρσ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ὁ ἁρμοστής** (= ο διοικητής).

δέχεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **δέχομαι** (= δέχομαι, υποδέχομαι). Χρον. αντικ.: Εν. δέχεσθαι, Μέλλ. δέξεσθαι, Αόρ. δέξασθαι, Πρκ. δεδέχθαι.

ἀπιστοῦντας: αιτ. πληθ. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀπιστέω-ῶ** (= είμαι άπιστος, δεν έχω εμπιστοσύνη). Χρον. αντικ.: Εν. ἀπιστοῦντας, Μέλλ. ἀπιστήσοντας, Αόρ. ἀπιστήσαντας, Πρκ. ἠπιστηκότας.

β) βοηθῶν: ονομ. εν. γένους αρσ. της μτχ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **βοηθέω-ῶ** (= βοηθώ). Χρον. αντικ.: Εν. βοηθῶν, Μέλλ. βοηθήσων, Αόρ. βοηθήσας, Πρκ. βεβοηθηκώς.

ναυσίν: δοτ. πληθ. γένους θηλ. του ανώμαλου ονόμ. **ἡ ναῦς** (= το πλοίο). Κλίση: *ἡ ναῦς, τῆς νεώς, τῇ νηί, τήν ναῦν, ὦ ναῦ – αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τάς ναῦς, ὦ νῆες.*

ὡρμίσατο: γ΄ εν. πρόσωπο αορ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **ὁρμίζομαι** (= αγκυροβολώ). Χρον. αντικ.: Εν. ὁρμίζεται, Πρτ. ὡρμίζετο, Μέλλ. ὁρμιεῖται, Αόρ. ὡρμίσατο.

εὔριπον: αντ. εν. γένους αρσ. του ονόμ. της Β΄ κλίσης **ὁ εὔριπος** (= στενό θάλασσας, που χωρίζει την ξηρά και ενώνει τη θάλασσα, πορθμός).

γ) πολεμία: ονομ. εν. γένους θηλ. του επιθέτου **πολέμιος, πολεμία, πολέμιον** (= εχθρικός).

ἦν: γ΄ εν. πρόσωπο παρατ. οριστ. του ρήμ. **εἰμί** (= είμαι). Χρον. αντικ.: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπρ. ἐγεγόνει.

δ) ἐπέστειλαν: γ΄ πληθ. πρόσωπο αορ. οριστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐπιστέλλω** (= δίνω εντολή, παραγγέλλω). Χρον. αντικ.: Εν. ἐπιστέλλουσι, Πρτ. ἐπέστελλον, Μέλλ. ἐπιστελοῦσι, Αόρ. ἐπέστειλαν, Πρκ. ἐπεστάλκασι, Υπρ. ἐπεστάλκεσαν.

ὑπηρετεῖν: απαρέμφ. ενεστ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὑπηρετέω-ῶ** (= είμαι υπηρέτης, δουλεύω, βοηθώ). Χρον. αντικ.: Εν. ὑπηρετεῖν, Μέλλ. ὑπηρετήσειν, Αόρ. ὑπηρετῆσαι, Πρκ. ὑπηρετηκέναι.

ε) ἕπεται: γ΄ εν. πρόσωπο ενεστ. οριστ. μέσης φωνής, του ρήμ. **ἕπομαι** (= ακολουθώ). Χρον. αντικ.: Εν. ἕπεται, Πρτ. εἵπετο, Μέλλ. ἕψεται, Αόρ. β΄ ἕσπετο.

ἡ ἀναισχυντία: ονομ. εν. γένους θηλ. του ονόμ. της Α΄ κλίσης **ἡ ἀνασχυντία** (= η αδιαντροπιά).

στ) δεινόν: ονομ. εν. γένους ουδ. του δευτερόκλιτου επιθέτου **ὁ δεινός, ἡ δεινή, τό δεινόν** (= φοβερός, -ή, -ό).

μάχεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. μέσης φωνής του ρήμ. **μάχομαι** (= πολεμώ, αγωνίζομαι). Χρον. αντικ.: Εν. μάχεσθαι, Μέλλ. μαχεῖσθαι, Αόρ. μαχέσασθαι, Πρκ. μεμεχῆσθαι.

Συντακτική επεξεργασία των φράσεων

α) Κλέανδρος παραγγελεῖ τοῖς ἁρμοσταῖς ἡμᾶς... Λακεδαιμονίοις: κύρια πρόταση. **παραγγελεῖ:** ρήμα. **Κλέανδρος:** υποκ. **τοῖς ἁρμοσταῖς:** αντικ. Το ρήμα παραγγέλλω ως σύνθετο με την πρόθεση **παρά** συντάσσεται με δοτική. **δέχεσθαι:** κι αυτό αντικ. του ρήμ., τελικό απαρέμφ. **τούς ἁρμοστάς:** ενν. ως υποκ. του *δέχεσθαι*, **ετεροπροσωπία. ἡμᾶς:** αντικ. του απαρεμφ.. **εἰς τάς πόλεις:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση μέσα σε έναν τόπο. **ὡς ἀπιστοῦντας:** αιτολογική μτχ. με υποκ. το *ἡμᾶς*. Τό **ὡς** συνοδεύει τη μτχ. και δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία. **Λακεδαιμονίοις:** αντικ. σε δοτική στη μτχ. *ἀπιστοῦντας*. Το ρήμα *ἀπιστῶ* σημαίνει απείθεια και συντάσσεται με δοτική.

β) Διομέδων βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ... εἰς τόν εὔριπον τόν τῶν Μυτιληναίων: κύρια πρόταση. **ὡρμίσατο:** ρήμα. **Διομέδων:** υποκ. **εἰς τόν εὔριπον:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει κίνηση πρός το εσωτερικό κάποιου τόπου. **τόν τῶν Μυτιληναίων:** επιθετ. προσδιορ. στο *εὔριπον*. **ναυσίν:** δοτική οργανική (από το ρήμα *ὡρμίσατο)* που δηλώνει συνοδεία. **δώδεκα:** επιθετ. προσδιορ. στο *ναυσίν*. **βοηθῶν:** χρονική συμβατικά μετοχή που εκφράζει κυρίως καταστάσεις παράλληλες στις οποίες εντάσσεται και η περιγραφόμενη πράξη· (κακώς λέγονται τροπικές αυτές οι μετοχές). **Κόνωνι:** αντικ. σε δοτική στη μτχ. *βοηθῶν*. Το ρήμα *βοηθῶ* σημαίνει φιλική διάθεση και παίρνει αντικ. σε πτώση δοτική. **πολιορκουμένῳ:** επιθετική ή χρονική μτχ. με υποκ. το *Κόνωνι*.

γ) ἡ Ἀσία πολεμία τοῖς Ἀθηναίοις ἦν: κύρια πρόταση. **ἦν:** ρήμα. **ἡ Ἀσία:** υποκ. **πολεμία:** κατηγορ. στο υποκ., γιατί το *ἦν* είναι συνδετικό ρήμα. **τοῖς Ἀθηναίοις:** δοτική αντικειμενική από το επίθετο *πολεμία*, που σημαίνει εχθρική διάθεση (το ρήμα *πολεμῶ* συντάσσεται με αντικ. σε δοτική).

δ) οἱ ἔφοροι τῶν Λακεδαιμονίων Σαμίῳ τῷ ναυάρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ: κύρια πρόταση. **ἐπέστειλαν:** ρήμα. **οἱ ἔφοροι:** υποκ. **τῶν Λακεδαιμονίων:** γενική κτητική (ή αντικειμενική) από το *ἔφοροι*. **Σαμίῳ:** αντικ. έμμεσο σε δοτική. Το ρήμα *ἐπιστέλλω* σημαίνει διαταγή-προτροπή και παίρνει αντικ. σε δοτική. **τῷ ναυάρχῳ:** παράθεση στο *Σαμίῳ*. **ὑπηρετεῖν:** αντικ. κι αυτό στο ρήμα, τελικό απαρέμφ. **τόν Σάμιον:** ενν. ως υποκ. του *ὑπηρετεῖν*, **ετεροπροσωπία. Κύρῳ:** αντικ. σε δοτική. Το *ὑπηρετῶ*, με σημασία παραπλήσια προς το *βοηθῶ*, συντάσσεται με δοτική.

ε) τῇ ἀχαριστίᾳ ἕπεται ἡ ἀναισχυντία: κύρια πρόταση. **ἕπεται:** ρήμα. **ἡ ἀναισχυντία:** υποκ. **τῇ ἀχαριστίᾳ:** αντικ. σε δοτική. Το ρήμ *ἕπομαι* σημαίνει ἀκολουθία και συντάσσεται με δοτική.

στ) δεινόν ἐστι μάχεσθαι θεῷ καί τύχῃ: κύρια πρόταση. **δεινόν ἐστι:** ρήμα, απρόσωπη έκφραση. **μάχεσθαι:** υποκ., τελικό απαρέμφ. **τινα:** ενν. ως υποκ. του απαρεμφ., **ετεροπροσωπία. θεῷ, τύχῃ:** αντικ. σε δοτική. Τό ρήμα *μάχομαι* δηλώνει εχθρική διάθεση-ενέργεια και παίρνει αντικ. σε δοτική.

Β. Ασκήσεις-παρατηρήσεις

Β1,1 Φράσεις με διάφορες χρήσεις της δοτικής.

α) *Ταῦτα* **τοῖς δούλοις** *μᾶλλον ἤ* **τοῖς ἐλευθέροις πρέπει** (= αυτά **ταιριάζουν** περισσότερο **στους δούλους** παρά **στους ελεύθερους**).

Οι δοτικές **τοῖς δούλοις** και **τοῖς ἐλευθέροις** είναι αντικείμενα στο ρήμα πρέπει, που σημαίνει πρέπει - ταιριάζει.

β) *Ἔπαινοί εἰσιν* **ὠφέλιμοι τοῖς** *ἐλευθέροις* **ἀνθρώποις** (= οι έπαινοι είναι **ωφέλιμοι** για **τους** ελεύθερους **ανθρώπους**).

Η δοτική **τοῖς ἀνθρώποις** προσδιορίζει ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) το επίθετο *ὠφέλιμοι*.

γ) *Δεῖ ἐναλλάξ* **χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι** *καί* **τοῖς ἐπαίνοις** (= πρέπει με εναλλαγή **να χρησιμοποιούμε τις επιπλήξεις** και **τους επαίνους**).

Η δοτική **ταῖς ἐπιπλήξεσιν** είναι επιρρηματικός προσδιορισμός (δοτική οργανική) τρόπου-μέσου στο *«ποιούμεθα»*.

δ) Τούς παῖδας ἐν αἰσχύνῃ ποιούμεθα **ταῖς ἐπιπλήξεσιν** (= τα παιδιά τα κάνουμε να ντρέπονται με τις επιπλήξεις).

Η δοτική **ταῖς ἐπιπλήξεσιν** είναι επιρρηματικός προσδιορισμός (δοτική οργανική μέσου-τρόπου) στο *ποιούμεθα.*

ε) **Τῇ ἀχαριστίᾳ ἕπεται** *ἡ ἀναισχυντία* (= την **αχαριστία ακολουθεί** η αδιαντροπιά).

Η δοτική **τῇ ἀχαριστίᾳ** είναι αντικείμενο στο *ἕπεται.* Το ρήμα *ἕπομαι* σημαίνει ακολουθία.

στ) *Ἱπποκράτης τήν θύραν* **τῇ βακτηρίᾳ** *πάνυ σφόδρα ἔκρουε* (= ο Ιπποκράτης χτυπούσε **με τη μαγκούρα** την πόρτα πολύ δυνατά).

Η δοτική **τῇ βακτηρίᾳ** είναι επιρρηματικός προσδιορισμός (δοτική οργανική) στο *ἔκρουε.*

ζ) *Οὗτος* **φθονεῖ τούτοις** *οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσιν* (= αυτός **φθονεί αυτούς** που οι άλλοι ευσπλαχνίζονται).

Η δοτική **τούτοις** είναι αντικείμενο στο ρήμα *φθονεῖ.* Το ρήμα *φθονῶ* σημαίνει εχθρική διάθεση.

η) *Πρόσοδος δέ* **μοι** *οὐκ* **ἔστιν** *ἄλλη πλήν ταύτης* (= εισόδημα δεν **υπάρχει σε μένα** άλλο εκτός από αυτό).

Η δοτική **μοι** είναι δοτική προσωπική κτητική στο *ἔστιν.* (Ειμί υπαρκτικό + δοτ. = έχω).

θ) **Τοῖς ἀδυνάτοις** *οὐκ* **ἔστιν** *ὑβριζομένοις ἀμύνεσθαι* (= **στους αδύνατους** δεν **είναι** δυνατό, όταν αδικούνται, να αμύνονται).

Η δοτική **τοῖς ἀδυνάτοις** είναι δοτική προσωπική στο *ἔστιν* (απρόσωπο).

ι) **Τοῖς Λακεδαιμονίοις** *ταῦτα* **δοκεῖ** *καί* **τοῖς συμμάχοις** *τοῖς παροῦσιν* (= αυτά **φαίνονται καλά στους Λακεδαιμόνιους** και **στους συμμάχους** τους που παραβρίσκονται).

Οι δοτικές **τοῖς Λακεδαιμονίοις** και **τοῖς συμμάχοις** είναι δοτικές προσωπικές στο *δοκεῖ.*

ια) *Ἰλιάς* **Ὁμήρῳ πεποίηται** (= η Ιλιάδα **από τον Όμηρο έχει γίνει**).

Η δοτική **Ὁμήρῳ** δείχνει το πρόσωπο που ενεργεί (ποιητικό αίτιο), γιατί το *πεποίηται* από το οποίο εξαρτάται είναι παρακείμενος παθητικής διαθέσεως.

Β1,2 Φράσεις με δοτική σε διάφορες χρήσεις.

α) *Πλησίαζε ἀεί* **τοῖς φρονιμωτάτοις** (= να συναναστρέφεται πάντοτε τους πάρα πολύ συνετούς). Η δοτική **τοῖς φρονιμωτάτοις** ως αντικείμενο στο *πλησίαζε.*

β) *Διχῇ βοηθητέον τοῖς πράγμασιν* **ἡμῖν** (= με δύο τρόπους πρέπει να βοηθηθούν οι υποθέσεις **από μας** ή με δύο τρόπους πρέπει να βοηθήσουμε τις υποθέσεις εμείς).

Το **ἡμῖν** σε δοτική του προσώπου που ενεργεί (ποιητικό αίτιο) από το ρηματικό επίθετο *βοηθητέον.*

γ) **Τῇ βασιλείᾳ** *προσήκει καλοκαγαθία ἀλλ' οὐ ῥᾳδιουργία* (= **στο αξίωμα του βασιλιά** αρμόζει ευγένεια και καλοσύνη και όχι απερίσκεπτες πράξεις). Η δοτική **τῇ βασιλείᾳ** είναι αντικείμενο στο ρήμα *προσήκει.*

δ) Στράτευμα συνελέγετο **τῷ Κύρῳ** *ἐν Χερρονήσῳ* (= στράτευμα συγκεντρωνόταν **για χάρη του Κύρου** στη Χερρόνησο). Η δοτική **τῷ Κύρῳ** δοτική προσωπική και δηλώνει το πρόσωπο για ωφέλεια του οποίου γίνεται κάτι (δοτική προσωπική χαριστική) από το ρήμα *συνελέγετο.*

ε) *Τισσαφέρνης ἐπεβούλευε* **ταῖς πόλεσι** (= ο Τισσαφέρνης σχεδίαζε κακό **για τις πόλεις**). Η δοτική **ταῖς πόλεσι** είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἐπεβούλευε* (εχθρικής διάθεσης).

στ) *Οἱ στρατηγοί ἤριζον* **ἀλλήλοις** *καί οὐκ ἐπείθοντο* **τῷ ναυάρχῳ** (= οι στρατηγοί φιλονικούσαν **μεταξύ τους** και δεν υπάκουαν **στο ναύαρχο**). Η δοτική **ἀλλήλοις** είναι αντικείμενο στο *ἤριζον* και η δοτική **τῷ ναυάρχῳ** αντικείμενο στο *ἐπείθοντο.*

ζ) *Πολεμητέον* **ἡμῖν,** *ὡς πρότερον* **ἐμοί** *δεδήλωται* (= πρέπει να πολεμήσουμε **εμείς,** όπως έχω αναφέρει πρωτύτερα **εγώ**). Η δοτική **ἡμῖν** είναι δοτική του προσώπου που ενεργεί (ποιητικό αίτιο) στο ρηματικό επίθετο *πολεμητέον.* Η δοτική **ἐμοί** είναι δοτική του προσώπου που ενεργεί (ποιητικό αίτιο) στο ρήμα *δεδήλωται* που είναι παθητικός παρακείμενος.

Β1,3 Συμπλήρωση φράσεων με γενικές και δοτικές.

α) *Καί αἱ πόλεις* **ἡμῶν,** *ὅθεν ἐσμέν, πείθονται* **Λακεδαιμονίοις** (= και οι πόλεις **μας,** απ' όπου καταγόμαστε, υπακούουν **στους Λακεδαιμόνιους**). Το **ἡμῶν** σε γενική ως γενική κτητική στο *πόλεις.* Το **Λακεδαιμονίοις** σε δοτική ως αντικείμενο στο *πείθονται* που δηλώνει ευπείθεια.

β) *Οὐ χρή* **τῶν διδασκαλικῶν λόγων** *ἀμελεῖν* (= δεν πρέπει να παραμελούμε **τους διδασκαλικούς λόγους**). Το **λόγων** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἀμελεῖν* που δηλώνει αμέλεια.

γ) *Πολλοῖς* **τῶν στρατηγῶν** *ἐδόκει ἀναχωρητέον πρός τόν Ἰσθμόν καί ἐνταῦθα* **τοῖς πολεμίοις** *ἀντιτάξασθαι* (= σε πολλούς [από τους] στρατηγούς φαινόταν καλό να αναχωρήσουν για τον Ισθμό και εκεί να παραταχθούν εναντίον των εχθρών). Το **στρατηγῶν** σε γενική πτώση, ως γενική διαιρετική από το *πολλοῖς* (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός). Το **τοῖς πολεμίοις** σε δοτική ως αντικείμενο στο *ἀντιτάξασθαι* που δηλώνει εχθρική ενέργεια.

δ) **Ἐμοί** *μέν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη* **τοῖς οἴκοι ἄρχουσι** *πείθεσθαι* (= **σ' εμένα,** Μιλήσιοι, είναι ανάγκη να πειθαρχώ **στους άρχοντες της πατρίδας**). Το **ἐμοί** σε δοτική ως δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση *ἀνάγκη ἐστί*. Το **τοῖς οἴκοι ἄρχουσι** σε δοτική ως αντικείμενο στο *πείθεσθαι* που δηλώνει ευπείθεια.

ε) *Οὗτοι* **τῶν οἰκείων** *ἀμελοῦντες* **τῶν ἀλλοτρίων** *ἐπιμελοῦνται* (= αυτοί, ενώ παραμελούν **τα δικά τους,** φροντίζουν **τα ξένα**). Το **τῶν οἰκείων** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἀμελοῦντες* που δηλώνει αμέλεια. Το **τῶν ἀλλοτρίων** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἐπιμελοῦνται* που δηλώνει επιμέλεια.

στ) *Οὐχ ἥκομεν* **ὑμῖν** *πολέμιοι, εἰ μή* **πολέμου** *ἐρᾶτε* (= δεν έχουμε έρθει εχθροί **για σας,** αν δεν επιθυμείτε **τον πόλεμο**). Τον **ὑμῖν** σε δοτική ως ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (δοτική αντικειμενική) στο *πολέμιοι*. Το **πολέμου** σε γενική ως αντικείμενο στο *ἐρᾶτε* που δηλώνει επιθυμία.

Β1,4 Συμπλήρωση φράσεων με γενικές ή δοτικές.

α) *Νῦν δῆλον* **ἡμῖν** *ἐγένετο ὅτι βασιλεύς εὔνους* **ὑμῖν** *ἐστίν* (= τώρα έγινε φανερό **σε μας** ότι ο βασιλιάς είναι ευνοϊκός **σε σας**). Το **ἡμῖν** δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση *δῆλον ἐγένετο* και το **ὑμῖν** δοτική (αντικειμενική) από το *εὔνους*, γιατί το *εὔνους* είναι επίθετο που δηλώνει φιλική διάθεση.

β) *Οὗτος* **ἵππων** *ἐπιμελητής ἐλέγετο εἶναι* [= αυτός λεγόταν ότι ήταν επιμελητής **αλόγων** (ή φρόντιζε άλογα)]. Η γενική **ἵππων** από το *ἐπιμελητής* (αντικειμενική), γιατί το όνομα *ἐπιμελητής* δηλώνει επιμέλεια και συντάσσεται με γενική.

γ) *Οἱ στρατιῶται εὐπειθεῖς* **τῷ λοχαγῷ** *ἦσαν* (= οι στρατιώτες ήταν πειθαρχικοί **στο λοχαγό τους).** Η δοτική **τῷ λοχαγῷ** από το *εὐπειθεῖς* (αντικειμενική), γιατί το επίθετο *εὐπειθεῖς* δηλώνει ευπείθεια και συντάσσεται με δοτική.

δ) *Οὗτος ἦν* **τῶν θεῶν** *ἀμνήμων* (= αυτός ξεχνούσε **τους θεούς**). Η γενική **τῶν θεῶν** από το *ἀμνήμων* (αντικειμενική), γιατί το επίθετο *ἀμνήμων* δηλώνει λήθη και συντάσσεται με γενική.

ε) *Οἰκοῦσι χώραν ὅμορον* **τῇ Λακεδαίμονι** (= κατοικούν χώρα γειτονική με τη Σπάρτη). Η δοτική **τῇ Λακεδαίμονι** από το **ὅμορος** (αντικειμενική), γιατί το επίθετο *ὅμορον* δηλώνει εγγύτητα και συντάσσεται με δοτική.

στ) *Οἱ πονηροί* **ἀλλήλοις** *ὅμοιοί εἰσιν* (= οι κακοί είναι όμοιοι μεταξύ τους). Η δοτική **ἀλλήλοις** από το *ὅμοιοι* (αντικειμενική), γιατί το επίθετο *ὅμοιοι* δηλώνει ομοιότητα και συντάσσεται με δοτική.

Β1,5 Φράσεις από τα ν.ε. στα α.ε.

ν. ε.	α. ε.
α) Μου φαίνεται ότι αυτό είναι καλό.	**Δοκεῖ μοι τοῦτο ἀγαθόν εἶναι.**
β) Μοιάζεις, φίλε μου, με άρχοντα.	**Ἔοικας ἄρχοντι, ὦ φίλε.**
γ) Ο τύραννος είναι εχθρός της ελευθερίας και του νόμου.	**Ὁ τύραννος ἐχθρός ἐστιν τῇ ἐλευθερίᾳ καί τῷ νόμῳ.**
δ) Αυτά που κάνεις δεν ταιριάζουν σε ελεύθερο άνθρωπο.	**Ἅ ποιεῖς ου προσήκει (πρέπει) ἐλευθέρῳ ἀνθρώπῳ.**

Γ1 Ζεύγη λέξεων α.ε. και ν.ε.

α. ε.	ν. ε.	α.ε.	ν.ε.
δέδοικα	φοβούμαι	ἥκω	έχω έρθει
ἀφίσταμαι	απομακρύνομαι	ἐρῶ	αγαπώ
ἀφικνοῦμαι	φτάνω	αἱροῦμαι	εκλέγω
παραμυθοῦμαι	παρηγορώ	μέμνημαι	θυμούμαι
ἐῶ	αφήνω	δέομαι	έχω ανάγκη.

Γ2 Μια άκαιρη διδασκαλία.

Ο Αίσωπος, ο πιο διάσημος από τους αρχαίους μυθοποιούς, έζησε γύρω στο πρώτο μισό του 6ου αιώνα π.Χ. Μάλλον καταγόταν από τη Φρυγία και στην Ελλάδα ήρθε ως δούλος, αλλά πέτυχε ν' απελευθερωθεί. Κατά μία άποψη, δεν έγραψε τίποτε και τους μύθους του διηγόταν προφορικά. Τη μορφή με την οποία είναι γνωστοί σήμερα οι μύθοι του Αισώπου την έδωσε ο μοναχός Μάξιμος Πλανούδης το 14ο αιώνα μ.Χ.

Οι μύθοι του Αισώπου ήταν μικρές αφηγήσεις με ηθικό και αλληγορικό χαρακτήρα. Πολλές φορές τον πρώτο ρόλο παίζουν τα ζώα. Σήμερα σώζονται 359 μύθοι. Ένας από αυτούς είναι αυτός που ακολουθεί.

Παῖς ποτε λουόμενος ἔν τινι ποταμῷ ἐκινδύνευσεν ἀποπνιγῆναι. Ἰδών δέ τινα ὁδοιπόρον, τοῦτον ἐπί βοηθείᾳ ἐκάλει. Ὁ δέ ἐμέμφετο τῷ παιδί ὡς τολμηρῷ ὄντι. Ὁ δέ παῖς εἶπε πρός αὐτόν· «Ἀλλά νῦν μοι βοήθει, ὕστερον δέ σωθέντι μέμψῃ».

(Μύθος του Αισώπου)

κείμενο	μετάφραση
Παῖς ποτε	Ένα παιδί κάποτε,
λουόμενος ἔν τινι ποταμῷ	ενώ έκανε μπάνιο σ' ένα ποτάμι,
ἐκινδύνευσεν ἀποπνιγῆναι.	κινδύνεψε να πνιγεί.
Ἰδών δέ τινα ὁδοιπόρον,	Και όταν είδε κάποιο ταξιδιώτη,
ἐκάλει τοῦτον ἐπί βοηθείᾳ.	τον καλούσε για βοήθεια.
Ὁ δέ ἐμέμφετο τῷ παιδί	Εκείνος τότε κατηγορούσε το παιδί,
ὡς ὄντι τολμηρῷ.	γιατί, όπως έλεγε, ήταν τολμηρό.
Ὁ δέ παῖς εἶπε πρός αὐτόν·	Και το παιδί είπε σ' αυτόν·
«Ἀλλά βοήθει μοι νῦν,	«Καλά, αλλά βοήθησέ με τώρα,
ὕστερον δέ	και ύστερα,
σωθέντι μέμψῃ».	όταν σωθώ, θα με κατηγορήσεις»[1].

Λεξιλόγιο

λουόμενος (μετχ. ενεστ. του **λούομαι**) = ενώ (την ώρα που) έκανε μπάνιο.

ἀποπνιγῆναι (απαρ. αορ. β' του **ἀποπνίγομαι**) = να πνιγεί.

ἐκάλει ἐπί βοηθείᾳ = καλούσε για βοήθεια, να τον βοηθήσει.

ὡς ὄντι = γιατί, όπως έλεγε, ήταν (το **ὡς** εκφράζει την υποκειμενική άποψη· εδώ μεταφράζεται *όπως έλεγε*).

ἀλλά (+ προστακτική ή βουλητική υποτακτ). = να, αλλά εμπρός, λοιπόν, (προτρεπτικός ἀλλά).

σωθέντι (μετχ. αορ. παθητ. του **σῴζομαι**) = όταν σωθώ.

μέμψῃ[2] (μέλλοντας οριστικής του μέμφομαι): θα (με) κατηγορήσεις, έχεις τον καιρό να με κατηγορήσεις.

---

1. Ελεύθερα: «όταν σωθώ, έχεις τον καιρό να με κατηγορήσεις».

2. Ο τύπος «*μέμψῃ*» δεν πρέπει να θεωρηθεί αόριστος υποτακτικής, αλλά μέλλοντας οριστικής, γιατί ο χρόνος αυτός, και μάλιστα στο δεύτερο πρόσωπο (πιο σπάνια στο τρίτο), δηλώνει προσταγή που γίνεται με ήπιο τρόπο, όπως συμβαίνει στο κείμενο αυτό.

Ο Αίσωπος και οι άλλοι παραμυθάδες

Από τα πολύ παλιά χρόνια ο άνθρωπος στράφηκε στο παραμύθι. Στην αρχή μ' αυτόν τον τρόπο προσπάθησε να βρει εξηγήσεις για τα παράξενα πράγματα που τον κύκλωναν μέσα στον κόσμο που ζούσε. Αργότερα με το παραμύθι θέλησε να πει αλήθειες για το κοινωνικό κατεστημένο, που μπορούσαν δύσκολα να ειπωθούν. Ακόμα περισσότερο το παραμύθι χάραξε ένα *μοντέλο* κοινωνικής συμπεριφοράς, υποστηρίζοντας τους αδύνατους και «καλούς» απέναντι στην αυθαιρεσία των δυνατών και «κακών».

Ο Αίσωπος είναι ένας από τους πρώτους «παραμυθάδες», που εξακολουθεί να γοητεύει μικρούς και μεγάλους, *«με την απλότητα που συνυπάρχει με τον υπαινιγμό, το ευχάριστο με το ωφέλιμο, την πρωτοτυπία και τη γλαφυρότητα, την αλληγορία και τη διδαχή»*. Τα ζώα είναι κυρίως οι πρωταγωνιστές της αλληγορίας του. Ζώα που συμπεριφέρονται όπως οι άνθρωποι. Έτσι το αρνί συμβολίζει την αθωότητα, η αλεπού την πονηρία, το φίδι την αθανασία... Μέσα από τις ιστορίες αυτές κρίνονται οι κοινωνικές δομές του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Από τους ξένους «παραμυθάδες» που ασχολήθηκαν με τους «αισώπειους μύθους» ξεχωρίζουν ο Γάλλος **Λαφονταίν** (1621-1695) και ο Ρώσος **Κρυλώφ** (1768-1844). Ο Λαφονταίν ασχολήθηκε με όλους τους χαρακτήρες και τις εκδηλώσεις της σύγχρονής του ηθικής, προβάλλοντας συγχρόνως έναν *«τύπο ηθικής συμπεριφοράς»*. Ο Κρυλώφ πέτυχε να δώσει στους μύθους του Αισώπου και του Λαφονταίν τη ρωσική ιθαγένεια, δημιουργώντας ένα έργο αναμφισβήτητης αξίας.

Από το δέκατο έβδομο αιώνα μια νέα τάση παρουσιάζεται στην Ευρώπη. Συγγραφείς εμπνευσμένοι συλλέγουν λαϊκά παραμύθια σύγχρονα και τα εκδίδουν. Η πρώτη προσπάθεια ανήκει στο **Σαρλ Περό** (1628-1703), που παρουσιάζει τα *Παραμύθια της μαμάς-Χήνας*. Πασίγνωστα παραμύθια του είναι ο *Κοντορεβιθούλης, η Κοιμωμένη του δάσους* κ.ά. Έναν αιώνα αργότερα, οι Γερμανοί αδερφοί Γκριμμ δίνουν μια νέα ώθηση στο λαϊκό παραμύθι. Αυτοί κρατούν το περιεχόμενο και το ύφος του κάθε λαϊκού αφηγητή, κάνοντας μικρές μόνο παρεμβάσεις. Πολύ γνωστά παραμύθια τους είναι η *Σταχτοπούτα, η Κοκκινοσκουφίτσα, η Χιονάτη* κ.ά. Καθοριστικός, τέλος, είναι ο ρόλος του Δανού **Χανς Κρίστιαν Άντερσεν** στην εξέλιξη του παραμυθιού. Αυτός (1805-1877) γράφει με τρυφερότητα και ποιητική διάθεση πρωτότυπες ιστορίες ή άλλες που είχε ακούσει μικρός. Αποφεύγει τις θηριωδίες και τις τρομακτικές σκηνές, γράφοντας με απλότητα, χιούμορ, αλλά και κάποια μελαγχολική διάθεση.

Σήμερα το παραμύθι περνάει μια περίοδο *«απομυθοποίησης»*. Διάφοροι μελετητές προσπαθούν να ερμηνεύσουν τα παλιά παραμύθια από λαογραφική ή ψυχολογική άποψη. Ωστόσο ο άνθρωπος αγαπάει το παραμύθι· γι' αυτό και γράφονται νέα παραμύθια. Το σύγχρονο παραμύθι έχει πυρήνα τη μηχανή, δημιουργεί όμως και ένα ψυχικό στήριγμα στην εξωτερική πίεση που ασκεί η τεχνολογία στη ζωή μας. Κινείται σε μια κοινωνία αταξική, όπου τα σύμβολα της θεϊκής δύναμης αποχρωματίζονται ή εκδιώκονται. Ο μαγικός κόσμος των λαϊκών παραμυθιών αποφεύγεται. Στις φανταστικές ιστορίες συναντάμε τα επιτεύγματα της τεχνολογίας. Οι παραδοσιακοί ήρωες αντικαθίστανται από νέους π.χ. ο κακός δράκος από το διαστημικό τέρας. Καλλιεργείται ο προβληματισμός πάνω σε σύγχρονα θέματα.

Η στροφή αυτή του παραμυθιού οφείλεται στις νέες κοινωνικές δομές, που επιτρέπουν στον άνθρωπο σήμερα να κρίνει ελεύθερα το κοινωνικό κατεστημένο. Έτσι τα νέα παραμύθια διαπλάθουν το χαρακτήρα του σημερινού ανθρώπου, δίνοντάς του συγχρόνως την απαραίτητη *«φυγή»* από την καθημερινότητα.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ Β

1. Η Λυδία γίνεται Χριστιανή.

Οι «Πράξεις των Αποστόλων» είναι ένα μέρος της Καινής Διαθήκης. Τα άλλα μέρη του βιβλίου αυτού είναι: τα τέσσερα Ευαγγέλια (των ευαγγελιστών Ματθαίου, Μάρκου, Λουκά, Ιωάννου), οι Επιστολές του Παύλου, οι Καθολικές Επιστολές και η Αποκάλυψη του Ιωάννη. Το κείμενο που ακολουθεί είναι ένα απόσπασμα από τις «Πράξεις των Αποστόλων».

Ἀναχθέντες οὖν ἀπό τῆς Τρῳάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ δέ ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστί πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία. Ἦμεν δέ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς, τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρά ποταμόν οὗ ἐνομίζετο προσευχή εἶναι, καί καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί. Καί τις γυνή ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τόν Θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τήν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπό τοῦ Παύλου. Ὡς δέ ἐβαπτίσθη καί ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστήν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τόν οἶκόν μου μείνατε· καί παρεβιάσατο ἡμᾶς.

(Πράξεις των Ἀποστόλων ιστ΄ 11-15)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἀναχθέντες οὖν από τῆς Τρῳάδος	Αφού αποπλεύσαμε λοιπόν από την Τρωάδα,
εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην,	πήγαμε κατευθείαν στη Σαμοθράκη,
τῇ δέ ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν,	και την άλλη μέρα στη Νεάπολη,
ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους,	και από κει στους Φιλίππους,
ἥτις ἐστί πρώτη πόλις κολωνία	που είναι σπουδαιότατη αποικία
τῆς μερίδος της Μακεδονίας.	της επαρχίας της Μακεδονίας.
Ἦμεν δέ διατρίβοντες ἡμέρας τινάς	Και παραμείναμε μερικές μέρες
ἐν αὐτῇ τῇ πόλει,	σ' αυτή την πόλη,
τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων	και την ημέρα του Σαββάτου
ἐξήλθομεν ἔξω της πόλεως	βγήκαμε έξω απ' την πόλη
παρά τὸν ποταμόν	κοντά σε ένα ποτάμι,
οὗ ἐνομίζετο	όπου θεωρούνταν
εἶναι προσευχή,	ότι είναι τόπος προσευχής,
καί καθίσαντες ἐλαλοῦμεν	και αφού καθίσαμε, συνομιλούσαμε
ταῖς συνελθούσαις γυναιξί.	με τις γυναίκες που συγκεντρώθηκαν (εκεί).
Καί ἤκουέν γυνή τις	Και μας άκουγε κάποια γυναίκα
Λυδία ὀνόματι,	Λυδία στο όνομα,
πορφυρόπωλις	πωλήτρια πορφυρών υφασμάτων
πόλεως Θυατείρων,	καταγόμενη από την πόλη Θυάτειρα,
σεβομένη τον Θεόν,	που ήταν θεοσεβής
ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τήν καρδίαν	και της οποίας την καρδιά άνοιξε διάπλατα ο Κύριος,
προσέχειν τοῖς λαλουμένοις	για να προσέχει τα λεγόμενα
ὑπό τοῦ Παύλου.	από τον Παύλο.
Ὡς δέ ἐβαπτίσθη	Και όταν βαφτίστηκε (η ίδια)
καί ὁ οἶκος αὐτῆς,	και η οικογένειά της,
παρεκάλεσε λέγουσα·	(μας) προσκάλεσε λέγοντας·

εἰ κεκρίκατέ με	αν με πεποίθηση με έχετε κρίνει
εἶναι πιστήν τῷ Κυρίῳ,	ότι είμαι πιστή στον Κύριο,
εἰσελθόντες εἰς τόν οἶκον μου	ελάτε μέσα στο σπίτι μου
μείνατε·	και μείνετε·
καί παρεβιάσατο ἡμᾶς.	και μας εξανάγκασε (με τις παρακλήσεις της).

Λεξιλόγιο

ἀναχθέντες (μετχ. αορ. του **ἀνάγομαι**) = αφού αποπλεύσαμε, αφού ανοιχτήκαμε στο πέλαγος.

εὐθυδρομήσαμεν (αόρ. του **εὐθυδρομῶ**) = πήγαμε κατευθείαν.

τῇ ἐπιούσῃ = την άλλη μέρα.

ἐκεῖθεν = από κει.

πρώτη = σπουδαιότατη.

τῆς μερίδος = της επαρχίας.

κολωνία = αποικία.

ἦμεν διατρίβοντες = παραμείναμε, παρατείναμε τη διαμονή μας.

τῇ ἡμέρᾳ των σαββάτων = την ημέρα του Σαββάτου (μέρα προσευχής).

οὗ = όπου.

προσευχή = τόπος προσευχής.

ἐλαλοῦμεν (παρατ. του **λαλῶ**) = ανοίξαμε συνομιλία, συνομιλούσαμε.

ταῖς συνελθούσαις γυναιξί = με τις συγκεντρωμένες γυναίκες.

πορφυρόπωλις = πωλήτρια πορφυρών υφασμάτων.

πόλεως = που καταγόταν από την πόλη.

σεβομένη τον θεόν = θεοφοβούμενη, θεοσεβής.

διήνοιξε (αόρ. του **διανοίγω**) = άνοιξε διάπλατα.

προσέχειν τοῖς λαλουμένοις = ώστε να, για να προσέχει τα λεγόμενα, τα λόγια.

ὁ οἶκος αὐτῆς = η οικογένειά της.

παρεκάλεσε (αόρ. του **παρακαλῶ**) = καλώ κοντά, προσκαλώ.

κεκρίκατε (παρακ. του **κρίνω**) = με πεποίθηση έχετε κρίνει.

εἰσελθόντες μείνατε = ελάτε μέσα και μείνετε.

παρεβιάσατο (αόρ. του **παραβιάζομαι**) = εξανάγκασε (με τις παρακλήσεις).

Γραμματικά – ετυμολογικά

ἀναχθέντες: μτχ. παθητ. Αόρ. αρσεν. γένους, ονομ. πληθ., του ρήμ. **ἀνάγομαι** (*ἀνά + ἄγομαι*), Πρτ. **ἀνηγόμην,** Μέλλ. μέσος (και ως παθητ.) **ἀνάξομαι** και παθ. **ἀναχθήσομαι,** Αόρ. β΄ μέσ. **ἀνηγαγόμην** και παθ. **ἀνήχθην,** Πρκ. **ἀνῆγμαι** (ἀνῆξαι, ἀνῆκται, ἀνήγμεθα, ἀνῆχθε, ἀνηγμένοι εἰσί), Υπρ. **ἀνήγμην** (ἀνῆξο, ἀνῆκτο, ἀνήγμεθα, ἀνῆχθε, ἀνηγμένοι ἦσαν).

Τρῳάδος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ἡ Τρῳάς.**

εὐθυδρομήσαμεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὐθυδρομέω-ῶ** (ἀπό το *εὐθύς + δρόμος*).

ἐπιούσῃ: μτχ. ενεστ., θηλ. γένους, δοτ. εν. του ρήμ. **ἐπέρχομαι,** Πρτ. **ἐπῄειν,** και **ἐπηρχόμην** (Θουκ., 4, 120), Μέλλ. **ἔπειμι,** Αόρ. **ἐπῆλθον,** Πρκ. **ἐπελήλυθα,** Υπρ. **(ἐπεληλύθειν).**

ἐκεῖθεν: επίρρημα τοπικό. Το **-θεν** δηλώνει την προέλευση.

ἥτις: αναφορική αντων., θηλ. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ὅστις, ἥτις, ὅ,τι.**

ἐστί: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ., του ρήμ. **εἰμί.**

πρώτη: επίθετο υπερθετικού βαθμού, θηλ. γένους, ονομ. εν. του επιθ. **πρῶτος, πρώτη, πρῶτον.** Συγκριτικός: *πρότερος, προτέρα, πρότερον.* Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός σχηματίζονται από την πρόθεση **πρό.**

μερίδος: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ἡ μερίς** (τῆς μερίδος).

πόλις: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ἡ πόλις** (τῆς πόλεως).

κολώνία: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ἡ κολωνία.**

ἦμεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **εἰμί.**

διατρίβοντες: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ. του ρήμ. **διατρίβω** *(διά + τρίβω),* Πρτ. **διέτριβον,** Μέλλ. **διατρίψω,** Αόρ. **διέτριψα,** Πρκ. **διατέτριφα,** Υπρ. **διετετρίφειν.**

τινάς: αόριστη αντων., θηλ. γένους, αιτ. πληθ. της αντων. **τίς, τί.**

ἐξήλθομεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. αορ. β΄ του ρήμ. **ἐξέρχομαι** *(ἐξ + ἔρχομαι).*

οὗ: αναφορική αντων., θηλ. γένους, γεν. εν. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ,** εδώ με επιρρηματική λειτουργία ως τοπικό επίρρημα (= όπου).

ἐνομίζετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. πα-

ρ7χ1

ρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **νομίζομαι,** Πρτ. **ἐνομιζόμην,** Μέλλ. μέσος **(νομιοῦμαι)** και **νομισθήσομαι,** Αόρ. παθ. **ἐνομίσθην,** Πρκ. **νενόμισμαι,** Υπρ. **ἐνενομίσμην.**

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί.**

καθίσαντες: μτχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ. του ρήμ. **καθίζω,** Πρτ. **ἐκάθιζον,** Μέλλ. **καθιῶ,** Αόρ. **ἐκάθισα** και **καθῖσα,** Πρκ. **(κεκάθικα).**

ἐλαλοῦμεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λαλέω-ῶ,** Πρτ. **ἐλάλουν,** Μέλλ. **(λαλήσω),** Αόρ. **ἐλάλησα,** Πρκ. **λελάληκα,** Υπρ. **(ἐλελαλήκειν).**

συνελθούσαις: μτχ. αόρ. β΄ θηλ. γένους, δοτ. πληθ. του ρήμ. **συνέρχομαι,** Πρτ. **(συνῇα** και **συνῄειν** και **συνηρχόμην),** Πρκ. **συνελήλυθα,** Υπρ. **(συνεληλύθειν).**

γυναιξί: ουσιαστ. ανώμαλο ετερόκλιτο, θηλ. γένους, δοτ. πληθ. του ονόμ. **ἡ γυνή,** (τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τήν γυναῖκα, ὦ γύναι / αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τάς γυναῖκας, ὦ γυναῖκες).

τις: αόριστη αντων., θηλ. γένους, ονομ. εν. της αντων. **τίς, τί.**

γυνή: δες πιο πάνω το *γυναιξί.*

ὀνόματι: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδ. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **τό ὄνομα** (τοῦ ὀνόματος).

πορφυρόπωλις: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ἡ πορφυρόπωλις** (τῆς πορφυροπώλιδος).

σεβομένη: μτχ. ενεστ., μέσης φωνής, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **σέβομαι,** Πρτ. **ἐσεβόμην,** παθ. Μέλλ. β΄ **[σεθήσομαι],** μέσος Αόρ. παθ. διάθ. **[ἐσεψάμην]** και παθ. ως μέσ. **ἐσέφθην.**

ἤκουεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀκούω,** Πρτ. **ἤκουον,** Μέλλ. **ἀκούσομαι,** Αόρ. **ἤκουσα,** Πρκ. **ἀκήκοα,** Υπρ. **ἀ(ἠ)κηκόειν.**

ἧς: αναφορική αντων., θηλ. γένους, γεν. εν. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

διήνοιξε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **διανοίγω** (*διά + ἀνοίγω*) και **ἀνοίγνυμι,** Πρτ. **διανέῳγον** και **διήνοιγον,** Μέλλ. **διανοίξω,** Αόρ. **διανέῳξα** και **διήνοιξα,** Πρκ. **διανέῳχα,** Υπρ. **[διανεῴγειν].**

προσέχειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **προσέχω,** Πρτ. **προσεῖχον,** Μέλλ. **προσέξω** και **προσσχήσω,** Αόρ. **προσέσχον** (Υπ. = πρόσσχω, Ευκτ. = πρόσσχοιμι, Πρ. = πρόσσχες, Απαρ. = προσσχεῖν, Μτχ. = προσσχών -οῦσα -όν), Πρκ. **προσέσχηκα,** Υπρ. **προσεσχήκειν.**

λαλουμένοις: μτχ. ενεστ., μέσης φωνής, ουδ. γένους, δοτ. πληθ. του ρήμ. **λαλοῦμαι.**

ἐβαπτίσθη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παθητ. αορ. του ρήμ. **βαπτίζομαι,** Πρτ. **[ἐβαπτιζόμην],** Μέλλ. **[βαπτισθήσομαι],** Αόρ. **[ἐβαπτίσθην],** Πρκ. **[βεβάπτισμαι],** Υπρ. **[ἐβεβαπτίσμην].**

οἶκος: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ οἶκος** (τοῦ οἴκου).

αὐτῆς: επαναληπτική αντων., γεν. εν., θηλ. γένους.

παρεκάλεσε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **παρακαλέω-ῶ,** Πρτ. **παρεκάλουν,** Μέλλ. **παρακαλῶ** [και **παρακαλέσω**], Αόρ. **παρεκάλεσα,** Πρκ. **παρακέκληκα,** Υπρ. **παρεκεκλήκειν.**

λέγουσα: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **λέγω.**

κεκρίκατε: ρήμα, β΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **κρίνω,** Πρτ. **ἔκρινον,** Μέλλ. **κρινῶ,** Αόρ. **ἔκρινα,** Πρκ. **κέκρικα,** Υπρ. **ἐκεκρίκειν.**

εἰσελθόντες: μτχ. αορ. β΄, αρσεν. γένους, ονομ. πληθ. του ρήμ. **εἰσέρχομαι.**

μείνατε: ρήμα, β΄ πληθ. προσώπου, προστ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **μένω,** Πρτ. **ἔμενον,** Μέλλ. **μενῶ,** Αόρ. **ἔμεινα,** Πρκ. **μεμένηκα,** Υπρ. **ἐμεμενήκειν.**

παρεβιάσατο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ., μέσης φωνής του ρήμ. **παραβιάζομαι,** Πρτ. **παρεβιαζόμην,** Μέλλ. **παραβιάσομαι,** Αόρ. **παρεβιασάμην** και παθ. **παρεβιάσθην,** Πρκ. **παραβεβίασμαι.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἀναχθέντες: Εν. ἀναγόμενοι, Μέλλ. ἀναξόμενοι – ἀναχθησόμενοι, Αόρ. ἀναγαγόμενοι – ἀναχθέντες, Πρκ. ἀνηγμένοι.

ἐπιούσῃ: Εν. ἐπιούσῃ, Μέλλ. ἐπιούσῃ, Αόρ. β΄ ἐπελθούσῃ, Πρκ. ἐπεληλυθυίᾳ.

ἐστί: Εν. ἐστί, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπερ. ἐγεγόνει.

ἦμεν: Εν. ἐσμέν, Πρτ. ἦμεν, Μέλλ. ἐσόμεθα, Αόρ. β΄ ἐγενόμεθα, Πρκ. γεγόναμεν, Υπερ. ἐγεγόνεμεν.

διατρίβοντες: Εν. διατρίβοντες, Μέλλ. διατρίψοντες, Αόρ. διατρίψαντες, Πρκ. διατετριφότες.

ἐξήλθομεν: Εν. ἐξερχόμεθα, Πρτ. ἐξῆμεν, Μέλλ. ἔξιμεν, Αόρ. β΄ ἐξήλθομεν, Πρκ. ἐξεληλύθαμεν, Υπερ. ἐξεληλύθεμεν.

ἐνομίζετο: Εν. νομίζεται, Πρτ. ἐνομίζετο, Μέλλ. (νομιεῖται) – νομισθήσεται, Παθ. Αόρ. ἐνομίσθη, Πρκ. νενόμισται, Υπερ. (ἐνενόμιστο).

εἶναι: Εν. εἶναι, Μέλλ. ἔσεσθαι, Αόρ. β΄ γενέ-

σθαι, Πρκ. γεγονέναι.

καθίσαντες: Εν. καθίζοντες, Μέλλ. καθιοῦντες, Αόρ. καθίσαντες, Πρκ. [κεκαθικότες].

ἐλαλοῦμεν: Εν. λαλοῦμεν, Πρτ. ἐλαλοῦμεν, Μέλλ. [λαλήσομεν], Αόρ. ἐλαλήσαμεν, Πρκ. λελαλήκαμεν.

συνελθούσαις: Εν. συνιούσαις, Μέλλ. συνιούσαις, Αόρ. β΄ συνελθούσαις, Πρκ. συνεληλυθυίαις.

σεβομένη: Εν. σεβομένη, Μέλλ. [σεβησομένη], Παθ. Αόρ. σεφθεῖσα.

ἤκουεν: Εν. ἀκούει, Πρτ. ἤκουεν, Μέλλ. ἀκούσεται, Αόρ. ἤκουσε, Πρκ. ἀκήκοε, Υπερ. ἠκηκόει.

διήνοιξεν: Εν. διανοίγει και διανοίγνυσι, Πρτ. διήνοιγε και διανέῳγε, Μέλλ. διανοίξει, Αόρ. διήνοιξεν και διανέῳξε, Πρκ. διανέῳχε, Υπερ. [διανεῴγει].

προσέχειν: Εν. προσέχειν, Μέλλ. προσέξειν και προσσχήσειν, Αόρ. β΄ προσσχεῖν, Πρκ. προσεσχηκέναι.

λαλουμένοις: Εν. [λαλουμένοις], Παθ. Μέλλ. [λαληθησομένοις], Παθ. Αόρ. [λαληθεῖσι], Πρκ. [λελαλημένοις].

ἐβαπτίσθη: Εν. [βαπτίζεται], Πρτ. [ἐβαπτίζετο], –, Παθ. Αόρ. [ἐβαπτίσθη], Πρκ. [βεβάπτισται]. Όλοι οι τύποι είναι μεταγενέστεροι.

παρεκάλεσε: Εν. παρακαλεῖ, Πρτ. παρεκάλει, Μέλλ. παρακαλεῖ, Αόρ. παρεκάλεσε, Πρκ. παρακέκληκε, Υπερ. παρεκεκλήκει.

λέγουσα: Εν. λέγουσα, Μέλλ. λέξουσα και ἐροῦσα, Αόρ. λέξασα και εἰποῦσα, Πρκ. εἰρηκυῖα.

κεκρίκατε: Εν. κρίνετε, Πρτ. ἐκρίνετε, Μέλλ. κρινεῖτε, Αόρ. ἐκρίνατε, Πρκ. κεκρίκατε, Υπερ. (ἐκεκρίκετε).

εἰσελθόντες: Εν. εἰσιόντες, Μέλλ. εἰσιόντες, Αόρ. β΄ εἰσελθόντες, Πρκ. εἰσεληλυθότες.

μείνατε: Εν. μένετε, –, Αόρ. μείνατε, Πρκ. μεμενηκότες ἔστε.

παρεβιάσατο: Εν. παραβιάζεται, Πρτ. παρεβιάζετο, Μέλλ. παραβιάσεται – [παραβιασθήσεται] Αόρ. παρεβιάσατο – παρεβιάσθη, Πρκ. παραβεβίασται.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστί: Ορ. ἐστί, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Πρ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

ἐξήλθομεν: Ορ. ἐξήλθομεν, Υπ. ἐξέλθωμεν, Ευκτ. ἐξέλθοιμεν, –, Απαρ. ἐξελθεῖν, Μτχ. ἐξελθών-ελθοῦσα-ελθόν.

διήνοιξε: Ορ. διήνοιξε, Υπ. διανοίξῃ, Ευκτ. διανοίξαι ή διανοίξειε, Πρ. διανοιξάτω, Απαρ. διανοῖξαι, Μτχ. διανοίξας, διανοίξασα, διανοῖξαν.

ἐβαπτίσθη: Ορ. ἐβαπτίσθη, Υπ. βαπτισθῇ, Ευκτ. βαπτισθείη, Πρ. βαπτισθήτω, Απαρ. βαπτισθῆναι, Μτχ. βαπτισθείς, -σθεῖσα, -σθέν.

παρεκάλεσε: Ορ. παρεκάλεσε, Υπ. παρακαλέσῃ, Ευκτ. παρακαλέσαι ή παρακαλέσειε, Πρ. παρακαλεσάτω, Απαρ. παρακαλέσαι, Μτχ. παρακαλέσας, -σασα, -σαν.

κεκρίκατε: Ορ. κεκρίκατε, Υπ. κεκρικότες ἦτε, Ευκτ. κεκρικότες εἴητε-εἶτε, Πρ. κεκρικότες ἔστε, Απαρ. κεκρικέναι, Μτχ. κεκρικώς, -κυῖα, -κός.

μείνατε: Ορ. ἐμείνατε, Υπ. μείνητε, Ευκτ. μείναιτε, Πρ. μείνατε, Απαρ. μεῖναι, Μτχ. μείνας, μείνασα, μεῖναν.

παρεβιάσατο: Ορ. παρεβιάσατο, Υπ. παραβιάσηται, Ευκτ. παραβιάσαιτο, Πρ. παραβιασάσθω, Απαρ. παραβιάσασθαι, Μτχ. παραβιασάμενος, -μένη, -μενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. ἀναχθέντες... εἰς Φιλίππους: κύρια πρόταση. **εὐθυδρομήσαμεν:** ρήμα *(η οριστική εδώ δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***εἰς Σαμοθράκην**, ***εἰς Νεάπολιν, εἰς Φιλίππους:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει κίνηση σε τόπο. ***τῇ ἐπιούσῃ:** δοτική με επιρρηματική σημασία χρόνου. ***ἐκεῖθεν:** επιρρ. προσδ. τόπου (το **-θεν** δηλώνει κίνηση από τόπο). ***ἀναχθέντες:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκείμενο του ρήμ. ***ἡμεῖς:** το υποκ. της μτχ. ***ἀπό τῆς Τρῳάδος:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο (κίνηση από τόπο).

2. ἥτις ἐστί... κολωνία: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *«Φιλίππους»* (το αναφορικό συμφωνεί στο γένος και τον αριθμό όχι με τη λέξη στην οποία αναφέρεται, αλλά με το κατηγορούμενο *«πόλις»* που βρίσκεται μέσα στην αναφορική πρόταση). **ἐστί:** ρήμα. **ἥτις:** (αντί οἵτινες) υποκ. του ρήμ. **πόλις κολωνία** (αποτελεί μία έννοια): κατηγορούμενο. ***πρώτη:** επιθετ. προσδιορισμός στο *«πόλις κολωνία»* (ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός). ***τῆς Μακεδονίας:** γενι-

)Χ\

κή παραθετική στο *«μερίδος»* (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός. Η σύμπτωση στην πτώση είναι τυχαία. Η φράση είναι **ἡ μερίς τῆς Μακεδονίας.** Πρβλ. **ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν.** (Οι γεωγραφικοί όροι ή και άλλοι όροι παίρνουν ως παράθεση σε γενική πτώση την ονομασία τους).

3. ἦμεν... ἡμέρας τινάς: κύρια πρόταση. **ἦμεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. * **διατρίβοντες:** κατηγορηματική μτχ. (ονοματική. Στην ουσία με το *«ἦμεν»* αποτελεί περίφραση του *«διετρίβομεν»*). ***ἐν τῇ πόλει:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο (στάση). ***αὐτῇ:** κατηγορηματικός προσδ. (ονοματικός ομοιόπτωτος στο *«πόλει»*). **ἡμέρας:** αιτιατική ως επιρρ. προσδ. χρόνου. ***τινάς:** επιθετ. προσδ. (ονοματικός ομοιόπτωτος στο *«ἡμέρας»*).

4. τῇ τε ἡμέρα... παρά τόν ποταμόν: κύρια πρόταση. **ἐξήλθομεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***ἔξω:** επιρρ. προσδ. τόπου. ***τῆς πόλεως:** γενική αφαιρετική από το *«ἔξω»*. ***τῇ ἡμέρᾳ:** δοτική με επιρρ. σημασία χρόνου. ***τῶν σαββάτων:** γενική στο *«ἡμέρᾳ»* (βλέπε πρότ. 2, λέξη *«τῆς Μακεδονίας»*). ***παρά τόν ποταμόν:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο.

5. οὗ ἐνομίζετο προσευχή εἶναι: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση. **ἐνομίζετο:** ρήμα. **προσευχή:** υποκ. ***εἶναι:** αντικ., ειδικό απαρέμφατο. **προσευχή:** υποκ. του απαρεμφ. **ταυτοπροσωπία.** ***οὗ:** γενική με επιρρ. σημασία τόπου.

6. καί καθίσαντες... γυναιξί: κύρια πρόταση. **ἐλαλοῦμεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***ταῖς γυναιξί:** αντικ. του ρήμ. σε δοτική. ***ταῖς συνελθούσαις:** επιθετ. μτχ. (ονοματική) ως επιθετ. ομοιόπτωτος προσδ. στο *«γυναιξί»*. ***καθίσαντες:** επιρρηματική μτχ. χρόνου (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***ἡμεῖς:** ενν. υποκ. της μτχ.

7. καί τις γυνή... ἤκουεν: κύρια πρόταση. **ἤκουεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **γυνή:** υποκ. του ρήμ. ***τις:** επιθετ. προσδ. (ομοιόπτωτος ονοματικός στο *«γυνή»*). ***Λυδία:** παράθεση στο *«τις γυνή»* (ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός). ***ὀνόματι:** δοτική που δηλώνει το κατά τι-αναφορά. ***πορφυρόπωλις:** παράθεση στο *«τίς γυνή»* (ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός). ***πόλεως:** γενική που δηλώνει καταγωγή. ***Θυατείρων:** γενική παραθετική στο *«πόλεως»* (βλέπε πρότ. 2, λέξη *«τῆς Μακεδονίας»*). ***σεβομένη:** επιθετ. μτχ. (ονοματική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***γυνή:** υποκ. της μτχ. **τόν θεόν:** αντικ. της μτχ.

8. ἧς ὁ Κύριος... ὑπό τοῦ Παύλου: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *«γυνή»* της πρότ. 7 **διήνοιξε:** ρήμα. **ὁ Κύριος:** υποκ. του ρήμ. **τήν καρδίαν:** αντικ. του ρήμ. ***ἧς:** γενική κτητική στο *«τήν καρδίαν»*. (ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός). **προσέχειν:** απαρέμφ. του σκοπού-αποτελέσματος. **αὐτήν** (από το *«ἧς»*): ενν. ως υποκ του απαρεμφ. **ετεροπροσωπία.** ***τοῖς λαλουμένοις:** επιθετ. μτχ. (ονοματική), αντικ. στο *«προσέχειν»*. ***ὑπό τοῦ Παύλου:** ποιητικό αίτιο στο *λαλουμένοις*.

9. ὡς δέ ἐβαπτίσθη καί ὁ οἶκος αὐτῆς: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **ἐβαπτίσθη:** ρήμα. **αὕτη** (ενν. *ἡ γυνή*) – **ὁ οἶκος:** υποκ. του ρήμ. ***αὐτῆς:** γενική κτητική στο *«οἶκος»* (ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός).

10. παρεκάλεσε λέγουσα: κύρια πρόταση. **παρεκάλεσε:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο – πραγματικό). ***λέγουσα:** επιρρηματική μτχ. που δηλώνει τρόπο (τροπική). **αὕτη** (ἡ γυνή) ενν. υποκ. του ρήμ. και της μτχ.

11. εἰ κεκρίκατέ με... εἶναι: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **κεκρίκατε:** ρήμα. **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***με – *εἶναι** (ειδικό απαρέμφ.): αντικ. του ρήμ. **με:** υποκ. του απαρεμφ. **ετεροπροσωπία. πιστήν:** κατηγορούμενο στο *«με»* (με συνδετικό το *«εἶναι»*). ***τῷ Κυρίῳ»** δοτική αντικειμενική στο *«πιστήν»* (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός). Ο υποθετικός λόγος **εἰ κεκρίκατε – μείνατε** (πρότ. 12) δηλώνει το πραγματικό.

12. εἰσελθόντες... μείνατε: κύρια πρόταση. **μείνατε:** ρήμα *(η προστακτική εδώ δηλώνει προτροπή-παράκληση). **ὑμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***εἰσελθόντες:** επιρρηματική μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. (η μτχ. δηλώνει το προτερόχρονο σχετικά με το ρήμα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μπορούμε να μεταφράζουμε τη μτχ. με ρήμα και στη συνέχεια με το σύνδεσμο **και** να αποδίδουμε το ρήμα. Π.χ. **τοῦτο ποιήσας ἀπῆλθεν:** έκαμε αυτό και έφυγε. **εἰσελθόντες μείνατε** = ελάτε μέσα και μείνετε). ***εἰς τόν οἶκον:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο (κίνηση σε τόπο). ***μου:** γενική κτητική στο *«οἶκον»* (ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός).

13. καί παρεβιάσατο ἡμᾶς: κύρια πρόταση. **παρεβιάσατο:** ρήμα * (η οριστική δηλώνει το βέβαιο – πραγματικό). **αὕτη** (ἡ γυνή): ενν. υποκ. του ρήμ. **ἡμᾶς:** αντικ. του ρήμ.

Νόημα

Οι Απόστολοι συνεχίζουν την περιοδεία τους· ύστερα από την Τρωάδα προχωρούν στους Φιλίππους, με ενδιάμεσους σταθμούς τη Σαμοθράκη και τη Νεάπολη. Στους Φιλίππους μένουν αρκετές μέρες. Εκεί, κοντά σ' ένα ποτάμι, συνομιλούν με τις γυναίκες που συγκεντρώθηκαν. Κάποια απ' αυτές, η Λυδία, βαφτίζεται με όλη την οικογένειά της. Στη συνέχεια παίρνει τους Αποστόλους στο σπίτι της και τους φιλοξενεί.

2. Η ιστορία της αλεπούς.

Στο μύθο του Αισώπου, που ακολουθεί, διακρίνουμε τρία βασικά χαρακτηριστικά του είδους: α) δυο ζώα συνομιλούν με ανθρώπινη φωνή· β) προβάλλεται μια αλήθεια με γενικό ενδιαφέρον, ακόμα και για τη σημερινή ζωή· γ) υπάρχει μια αίσθηση χιούμορ λεπτή και περιπαικτική.

Λέων γηράσας καί μή δυνάμενος ἑαυτῷ τροφή εὑρεῖν παρεγένετο εἴς τι σπήλαιον καί ἐνταῦθα προσεποιεῖτο νοσεῖν· καί οὕτω τά παραγενόμενα πρός αὐτόν ἐπί τήν ἐπίσκεψιν ζῷα συλλαμβάνων κατήσθιε. Ἀλώπηξ παραγενομένη μακράν τοῦ σπηλαίου ἐπυνθάνετο αὐτοῦ πῶς ἔχοι. Ὁ δέ λέων εἶπεν αὐτῇ «κακῶς» καί ἤρετο τήν αἰτίαν δι' ἥν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν. Ἡ δέ ἔφη· «Ἀλλ' ἔγωγε εἰσῆλθον ἄν, εἰ μή ἑώρων πολλῶν εἰσελθόντων ἴχνη, ἐξελθόντος δέ οὐδενός.

(Μύθοι του Αισώπου)

κείμενο	**μετάφραση**
Λέων γηράσας	Ένα λιοντάρι που γέρασε
καί μή δυνάμενος	και που δεν μπορούσε
εὑρεῖν ἑαυτῷ τροφήν	να βρει για τον εαυτό του τροφή
παρεγένετο εἴς τι σπήλαιον	πήγε μέσα σε μια σπηλιά
καί ἐνταῦθα προσεποιεῖτο	και εκεί καμωνόταν
νοσεῖν·	ότι είναι άρρωστο·
καί οὕτω συλλαμβάνων	και έτσι πιάνοντας
τά παραγενόμενα ζῷα πρός αὐτόν	τα ζώα που πήγαιναν κοντά του
ἐπί τήν ἐπίσκεψιν	να το επισκεφθούν
κατήσθιε.	τα καταβρόχθιζε.
Ἀλώπηξ παραγενομένη	Μια αλεπού, αφού πήγε
μακράν τοῦ σπηλαίου	(και στάθηκε) μακριά απ' τη σπηλιά,
ἐπυνθάνετο αὐτοῦ πῶς ἔχοι.	το ρωτούσε πώς είναι (πώς πάει).
Ὁ δέ λέων εἶπεν αὐτῇ	Και το λιοντάρι της είπε
«κακῶς»	«άσχημα»
καί ἤρετο τήν αἰτίαν	και τη ρώτησε για την αιτία
δι' ἥν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν.	που δε θέλει να μπει μέσα.
Ἡ δέ ἔφη·	Και εκείνη απάντησε·
«Ἀλλ' ἔγωγε εἰσῆλθον ἄν,	«Μα θα ερχόμουνα βέβαια εγώ μέσα,
εἰ μή ἑώρων ἴχνη	αν δεν έβλεπα ίχνη
πολλῶν εἰσελθόντων,	πολλών που μπήκαν
οὐδενός δέ ἐξελθόντος».	κανενός όμως που να βγήκε».

Κ1

Λεξιλόγιο

παρεγένετο εἰς... = πήγε μέσα.
προσεποιεῖτο (παρατ. του **προσποιοῦμαι**) = καμωνόταν, υποκρινόταν.
νοσεῖν (απαρέμφ. ενεστ. του **νοσέω-ῶ**) = ότι είναι άρρωστο.
τα παραγενόμενα ζῷα πρός αὐτόν = τα ζώα που πήγαιναν κοντά του, που το πλησίαζαν.
ἐπί τήν ἐπίσκεψιν = για να το επισκεφθούν, για να το δουν.
κατήσθιε (παρατ. του **κατεσθίω**) = κατέτρωγε.
ἐπυνθάνετο (παρατ. του **πυνθάνομαι**) = ρωτούσε, ζητούσε να μάθει.
πῶς ἔχοι = τι κάνει (με τη σημερινή έννοια, δηλ. πώς είναι η υγεία του).
ἤρετο (αόρ. β΄ του **ἐρωτῶ**) = ρώτησε.
ἔγωγε = εγώ βέβαια.
εἰσῆλθον ἄν (δυν. οριστ. αορ.) = θα έμπαινα.
εἰ μή ἑώρων = αν δεν έβλεπα.

Γραμματικά – ετυμολογικά

λέων: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ λέων** (τοῦ λέοντος).

γηράσας: μτχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν., εναρκτικού (δες Γραματική ΟΕΔΒ, § 401, 1), του ρήματος **γηράσκω,** Πρτ. **[ἐγήρασκον],** Μέλλ. **γηράσω** και **γηράσομαι,** Αόρ. **ἐγήρασα,** Πρκ. **γεγήρακα.**

δυνάμενος: μτχ. ενεστ. μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **δύναμαι,** Πρτ. **ἐ(ἠ)δυνάμην,** Μέλλ. **δυνήσομαι,** Αόρ. **ἐ(ἠ)δυνήθην** και **ἐδυνάσθη,** Πρκ. **δεδύνημα,** Υπρ. **ἐδεδυνήμην.** Ο αόρ. **ἐδυνάσθην** χωρίς προστακτική.

ἑαυτῷ: αυτοπαθητική αντων. γ΄ προσώπου, δοτ. εν., αρσεν. γένους. Η αυτοπαθητική αντων. σχηματίζεται στα τρία πρόσωπα ως εξής: α΄ πρόσωπο: **ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς** / β΄ πρόσωπο: **σεαυτοῦ** (σαυτοῦ), **σεαυτῆς** (σαυτῆς) / γ΄ πρόσωπο: **ἑαυτοῦ** (αὑτοῦ), **ἑαυτῆς** και αιτ. ουδ. **ἑαυτό** (αὑτό).

εὑρεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὑρίσκω,** Πρτ. **εὕ(ηὕ)ρισκον,** Μέλλ. **εὑρήσω,** Αόρ. β΄ **εὗ(ηὗ)ρον,** Πρκ. **εὕ(ηὕ)ρηκα,** Υπρ. **εὑρηκώς ἦν.**

παρεγένετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, αορ. β΄, μέσης φωνής του ρήμ. **παραγίγνομαι,** Πρτ. **παρεγιγνόμην,** Μέλλ. **παραγενήσομαι,** Αόρ. β΄ **παρεγενόμην,** Πρκ. **παραγεγένημαι** και **παραγέγονα,** Υπρ. **παρεγεγενήμην** και **παρεγεγόνειν.** Από το *παρά + γίγνομαι.*

τι: αόριστη αντων., ουδ. γένους, αιτ. εν. της αντων. **τίς, τί.**

ἐνταῦθα: επίρρημα τοπικό.

προσεποιεῖτο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **προσποιοῦμαι,** Πρτ. **προσεποιούμην,** Μέλλ. **προσποιήσομαι,** Αόρ. **προσεποιησάμην,** Πρκ. **προσπεποίημαι,** Υπρ. **προσεπεποιήμην.**

νοσεῖν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **νοσέω-ῶ,** Πρτ. **ἐνόσουν,** Μέλλ. **νοσήσω,** Αόρ. **ἐνόσησα,** Πρκ. **νενόσηκα.**

οὕτω: επίρρημα τροπικό.

παραγενόμενα: μτχ. αορ. β΄, μέσης φωνής, ουδ. γένους, αιτ. πληθ. του ρήμ. **παραγίγνομαι.**

αὐτόν: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, αιτ. εν. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το *λέων.*

ἐπίσκεψιν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ἡ ἐπίσκεψις** (τῆς ἐπισκέψεως).

συλλαμβάνων: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **συλλαμβάνω,** Πρτ. **συνελάμβανον,** Μέλλ. **συλλήψομαι,** Αόρ. β΄ **συνέλαβον,** Πρκ. **συνείληφα,** Υπρ. **συνειλήφειν.** Από το *σύν + λαμβάνω.*

κατήσθιε: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **κατεσθίω,** Πρτ. **κατήσθιον,** Μέλλ. **κατέδομαι,** Αόρ. **κατέφαγον,** Πρκ. **κατεδήδοκα.**

ἀλώπηξ: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ἡ ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπεκος).

παραγενομένη: μτχ. αορ. β΄, μέσης φωνής, θηλ. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **παραγίγνομαι.**

μακράν: επίρρημα τοπικό.

ἐπυνθάνετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **πυνθάνομαι,** Πρτ. **ἐπυνθανόμην,** Μέλλ. **πεύσομαι,** Αόρ. β΄ **ἐπυθόμην,** Πρκ. **πέπυσμαι** (απαρμφ. = πεπύσθαι), Υπρ. **ἐπεπύσμην.**

ἔχοι: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, ευκτ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἔχω,** Πρτ. **εἶχον,** Μέλλ. **ἕξω** και **σχήσω,** Αόρ. β΄ **ἔσχον,** Πρκ. **ἔσχηκα,** Υπρ. **ἐσχήκειν.**

εἶπεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω,** Πρτ. **ἔλεγον,** Μέλλ. **λέξω** και **ἐρῶ,** Αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα,** και **εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

κακῶς: επίρρημα τροπικό. Από το επίθετο *κακός.*

ἤρετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄, μέσης φωνής του ρήμ. **ἐρωτάω-ῶ,** Πρτ. **ἠρώτων,** Μέλλ. **ἐρωτήσω** και **ἐρήσομαι,** Αόρ. **ἠρώτησα** και **ἠρόμην,** Πρκ. **ἠρώτηκα,** Υπρ. **ἠρωτήκειν.**

αἰτίαν: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ἡ αἰτία** (τῆς αἰτίας).

ἥν: αναφορική αντων., θηλ. γένους, αιτ. εν. της αντων. **ὅς, ἥ, ὅ.**

βούλεται: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ., μέσης φωνής του ρήμ. **βούλομαι,** Πρτ. **ἐ(ἠ)βουλόμην,** Μέλλ. **βουλήσομαι,** Αόρ. **ἐ(ἠ)βουλήθην,** Πρκ. **βεβούλημαι,** Υπρ. **ἐβεβουλήμην.**

εἰσελθεῖν: απαρέμφ. αορ. β΄ του ρήμ. **εἰσέρχομαι,** Πρτ. **εἰσῄειν,** Μέλλ. **εἴσειμι,** Αόρ. **εἰσῆλθον,** Πρκ. **(εἰσελήλυθα),** Υπρ. **(εἰσεληλύθειν).**

ἔφη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην, / ἔφασκον,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα / ἔφην / εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

ἔγωγε (*ἐγώ + γε*): προσωπική αντων. α΄ προσώπου.

εἰσῆλθον: ρήμα, α΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄ του ρήμ. **εἰσέρχομαι.**

ἑώρων: ρήμα, α΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁράω-ῶ,** Πρτ. **ἑώρων,** Μέλλ. **ὄψομαι,** Αόρ. β΄ **εἶδον,** Πρκ. **ἑόρακα** και **ἑώρακα** και **ὄπωπα,** Υπρ. **ἑωράκειν** (και **ὠπώπειν).**

πολλῶν: επίθετο ανώμαλο, ουδ. ή αρσ. γένους, γεν. πληθ. του επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ.** Δες Γραμματική ΟΕΔΒ, § 184, 1.

εἰσελθόντων: μτχ. αορ. β΄, ουδ. ή αρσ. γένους, γεν. πληθ. του ρήμ. **εἰσέρχομαι.**

ἴχνη: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδ. ή αρσ. γένους, αιτ. πληθ. του ονόμ. **τό ἴχνος** (τοῦ ἴχνους).

ἐξελθόντος: μτχ. αορ. β΄, ουδ. ή αρσ. γένους, γεν. ενικ., του ρήμ. **ἐξέρχομαι** (οι χρόνοι όπως του *εἰσέρχομαι*).

οὐδενός: αόριστη – επιμεριστική αντων., ουδ. ή αρσ. γένους, γεν. εν. της αντων. **οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

γηράσας: Εν. γηράσκων ή -γηρῶν, Μέλλ. γηράσων και -γηρασόμενος, Αόρ. γηράσας και <γηράς>, Πρκ.-γεγηρακώς.

δυνάμενος: Εν. δυνάμενος, Μέλλ. δυνησόμενος, Παθ. Αόρ. δυνηθείς και δυνασθείς, Πρκ. δεδυνημένος.

εὑρεῖν: Εν. εὑρίσκειν, Μέλλ. εὑρήσειν, Αόρ. β΄ εὑρεῖν, Πρκ. εὑ(ηύ)ρηκέναι.

παρεγένετο: Εν. παραγίγνεται, Πρτ. παρεγίγνετο, Μέλλ. παραγενήσεται, Αόρ. β΄ παρεγένετο, Πρκ. παραγεγένηται, Υπερ. παρεγεγένητο.

προσεποιεῖτο: Εν. προσποιεῖται, Πρτ. προσεποιεῖτο, Μέλλ. προσποιήσεται, Αόρ. προσεποιήσατο, Πρκ. προσπεποίηται, Υπερ. προσεπεποίητο.

νοσεῖν: Εν. νοσεῖν, Μέλλ. νοσήσειν, Αόρ. νοσῆσαι, Πρκ. νενοσηκέναι.

παραγενόμενα: Εν. παραγιγνόμενα, Μέλλ. παραγενησόμενα, Αόρ. β΄ παραγενόμενα, Πρκ. παραγεγενημένα.

συλλαμβάνων: Εν. συλλαμβάνων, Μέλλ. συλληψόμενος, Αόρ. β΄ συλλαβών, Πρκ. συνειληφώς.

κατήσθιε: Εν. κατεσθίει, Πρτ. κατήσθιε, Μέλλ. κατέδεται, Αόρ. β΄ κατέφαγε, Πρκ. κατεδήδοκε.

παραγενομένη: Εν. παραγιγνομένη, Μέλλ. παραγενησομένη, Αόρ. β΄ παραγενομένη, Πρκ. παραγεγενημένη.

ἐπυνθάνετο: Εν. πυνθάνεται, Πρτ. ἐπυνθάνετο, Μέλλ. πεύσεται, Αόρ. β΄ ἐπύθετο, Πρκ. πέπυσται, Υπερ. ἐπέπυστο.

ἔχοι: Εν. ἔχοι, Μέλλ. ἕξοι και σχήσοι, Αόρ. β΄ σχοίη, Πρκ. ἐσχηκώς εἴη.

εἶπεν: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπεν, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

ἤρετο: Εν. ἐρωτᾷ, Πρτ. ἠρώτα, Μέλλ. ἐρωτήσει και ἐρήσεται, Αόρ. ἠρώτησε και ἤρετο, Πρκ. ἠρώτηκε, Υπερ. ἠρωτήκει.

βούλεται: Εν. βούλεται, Πρτ. ἐ(ἠ)βούλετο, Μέλλ. βουλήσεται, Παθ. Αόρ. ἐ(ἠ)βουλήθη, Πρκ. βεβούληται.

εἰσελθεῖν: Εν. εἰσιέναι, Μέλλ. εἰσιέναι, Αόρ. β΄ εἰσελθεῖν, Πρκ. εἰσεληλυθέναι.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

εἰσῆλθον: Εν. εἰσέρχομαι, Πρτ. εἰσῇα και εἰσῄειν, Μέλλ. εἴσειμι, Αόρ. β΄ εἰσῆλθον, Πρκ. εἰσελήλυθα, Υπερ. εἰσεληλύθειν.

ἑώρων: Εν. ὁρῶ, Πρτ. ἑώρων, Μέλλ. ὄψομαι, Αόρ. β΄ εἶδον, Πρκ. ἑόρακα ή ἑώρακα ή ὄπωπα.

εἰσελθόντων: Εν. εἰσιόντων, Μέλλ. εἰσιόντων, Αόρ. β΄ εἰσελθόντων, Πρκ. εἰσεληλυθότων.

ἐξελθόντος: Εν. ἐξιόντος, Μέλλ. ἐξιόντος, Αορ. β΄ ἐξελθόντος, Πρκ. ἐξεληλυθότος.

C1

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

παρεγένετο: Ορ. παρεγένετο, Υπ. παραγένηται, Ευκτ. παραγένοιτο, Πρ. παραγενέσθω, Απαρ. παραγενέσθαι, Μτχ. παραγενόμενος, -μένη, -μενον.

ἔχοι: Ορ. ἔχει, Υπ. ἔχῃ, Ευκτ. ἔχοι, Πρ. ἐχέτω, Απαρ. ἔχειν, Μτχ. ἔχων, ἔχουσα, ἔχον.

εἶπεν: Ορ. εἶπεν, Υπ. εἴπῃ, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

ἤρετο: Ορ. ἤρετο, Υπ. ἔρηται, Ευκτ. ἔροιτο, Πρ. ἐρέσθω, Απαρ. ἐρέσθαι, Μτχ. ἐρόμενος, -μένη, -μενον.

βούλεται: Ορ. βούλεται, Υπ. βούληται, Ευκτ. βούλοιτο, Πρ. βουλέσθω, Απαρ. βούλεσθαι, Μτχ. βουλόμενος, -μένη, -μενον.

εἰσῆλθον: Ορ. εἰσῆλθον, Υπ. εἰσέλθω, Ευκτ. εἰσέλθοιμι, Πρ. – Απαρ. εἰσελθεῖν, Μτχ. εἰσελθών, εἰσελθοῦσα, εἰσελθόν.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. λέων γηράσας... εἴς τι σπήλαιον: κύρια πρόταση. **παρεγένετο:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο – πραγματικό). **λέων:** υποκ. του ρήμ. ***εἰς σπήλαιον:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο (κίνηση σε τόπο). ***τι:** επιθετ. προσδ. στο «*σπήλαιον*» (ομοιόπτωτος ονοματικός). ***γηράσας, μή δυνάμενος:** επιθετ. μτχ. (ονοματικές) ή αιτιολογικές συνημμένες στο υποκ. του ρήμ. (εδώ πρέπει να προσέξουμε ότι οι μτχ. ως επιθετικές ισοδυναμούν με αναφορικές-αιτιολογικές προτάσεις). ***λέων:** υποκ. των μτχ. ***εὑρεῖν:** αντικ. της μτχ. «*δυνάμενος*», τελικό απαρέμφ. **λέων:** υποκ. του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία. τροφήν:** αντικ. στο «*εὑρεῖν*». ***ἑαυτῷ:** δοτική προσωπική χαριστική.

2. καί ἐνταῦθα προσεποιεῖτο νοσεῖν: κύρια πρόταση. **προσεποιεῖτο:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **λέων:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***νοσεῖν:** αντικ. του ρήμ., ειδικό απαρέμφ. **λέων:** υποκ. του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία.** ***ἐνταῦθα:** επιρρ. προσδ. τόπου.

3. καί οὕτω... κατήσθιε: κύρια πρόταση. **κατήσθιε:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **λέων:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***συλλαμβάνων:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο-τρόπο (χρονικοτροπική). **τά ζῷα:** αντικ. του ρήμ. και της μτχ. «*συλλαμβάνων*». ***οὕτω:** επιρρημ. προσδ. τρόπου. ***τά παραγενόμενα:** επιθετ. μτχ. (ονοματική), επιθετ. προσδ. στο «*ζῷα*». ***πρός αὐτόν:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει κατεύθυνση. ***ἐπί τήν ἐπίσκεψιν:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει σκοπό.

4. ἀλώπηξ... ἐπυνθάνετο αὐτοῦ: κύρια πρόταση. **ἐπυνθάνετο:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἀλώπηξ:** υποκ. του ρήμ. **αὐτοῦ, πῶς ἔχοι** (πρότ. 5): αντικ. του ρήμ. ***παραγενομένη:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***ἀλώπηξ:** υποκ. της μτχ. ***μακράν:** επιρρ. προσδ. τόπου. ***τοῦ σπηλαίου:** γενική αφαιρετική-αφετηρίας από το «*μακράν*».

5. πῶς ἔχοι: πλάγια ερώτηση, αντικ. του «*ἐπυνθάνετο*» της πρότ. 4. **ἔχοι:** ρήμα (ευκτική πλάγιου λόγου αντί οριστικής, επειδή εξαρτάται από το «*ἐπυνθάνετο*», που είναι χρόνου ιστορικού). **οὗτος** (ὁ λέων): ενν. υποκ. του ρήμ. ***πῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

6. ὁ δέ λέων εἶπεν αὐτῇ: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ λέων:** υποκ. του ρήμ. ***αὐτῇ:** αντικ. του ρήμ. σε δοτική.

7. κακῶς (ενν. *ἔχω*): κύρια πρόταση. **ἔχω:** ενν. ρήμα. *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***κακῶς:** επιρρ. προσδ. τρόπου.

8. καί ἤρετο τήν αἰτίαν: κύρια πρόταση. **ἤρετο:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ λέων:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τήν αἰτίαν:** αντικ. του ρήμ.

9. δι' ἥν οὐ βούλεται εἰσελθεῖν: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο «*αἰτίαν*» της πρότ. 8. **οὐ βούλεται:** ρήμα. **αὕτη** (ἡ ἀλώπηξ): ενν. υποκ. του ρήμ. ***εἰσελθεῖν:** αντικ. του ρήμ. τελικό απαρέμφ. **αὕτη:** ενν. υποκ. του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία.** ***δι' ἥν:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετο που δηλώνει αιτία (αναγκαστικό αίτιο).

10. ἡ δέ ἔφη: κύρια πρόταση. **ἔφη:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡ δέ:** υποκ. του ρήμ.

11. ἀλλ' ἔγωγε εἰσῆλθον ἄν: κύρια πρόταση. **εἰσῆλθον ἄν:** ρήμα *(η δυνητική οριστική δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού). **ἔγωγε:** υποκ. του ρήμ.

12. εἰ μή ἑώρων... οὐδενός: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἑώρων:** ρήμα. **ἔγωγε:** ενν. υποκ.

του ρήμ. **ἴχνη:** αντικ. του ρήμ. ***πολλῶν, οὐδενός:** γενικές κτητικές στο *«ἴχνη»* (ονοματικοί ετερόπτωτοι προσδιορισμοί). ***εἰσελθόντων:** επιθετ. μτχ. (ονοματική) ως επιθετ. προσδ. στο *«πολλῶν»*. ***ἐξελθόντος:** επιθετ. μτχ. (ονοματική) ως επιθετ. προσδ. στο *«οὐδενός»*. Ο υποθετικός λόγος **εἰ μὴ ἑώρων — εἰσῆλθον ἄν** πρότ. 11) δηλώνει το μη πραγματικό.

Νόημα

Ένα γέρικο λιοντάρι, μην μπορώντας να βρει τροφή, καμώθηκε πως αρρώστησε. Πολλά ζώα πήγαν να το επισκεφτούν και το «άρρωστο λιοντάρι» τα καταβρόχθιζε. Όταν όμως παραπονέθηκε, που η αλεπού δεν πλησίαζε τη σπηλιά του, εκείνη του είπε: «Θα ερχόμουν να σε δω, αν έβλεπε έξω από τη σπηλιά σου ίχνη ζώων που έφυγαν, αφού σε επισκέφτηκαν».

3. Ένα μάθημα για ένα ματαιόδοξο.

Ο Αίσωπος δε διστάζει να παραστήσει τους θεούς να έχουν ελαττώματα ανάλογα με εκείνα που έχουν οι άνθρωποι. Στο μύθο που ακολουθεί επιχειρεί να δώσει ένα μάθημα ταπεινότητας, σατιρίζοντας σκληρά τον ίδιο το θεό Ερμή.

Ἑρμῆς βουλόμενος γνῶναι ἐν τίνι τιμῇ παρά ἀνθρώποις ἐστίν, ἀφομοιωθείς ἀνθρώπῳ ἧκεν εἰς ἀγαλματοποιοῦ ἐργαστήριον. Θεασάμενος Διός ἄγαλμα ἐπυνθάνετο πόσου. Εἰπόντος δέ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ ὅτιδραχμῆς,γελάσας ἠρώτα τό τῆς Ἥρας πόσου. Ἐκεῖνος δ' εἶπεν αὐτῷ ἔτι μείζονος. Θεασάμενος δ' ὁ Ἑρμῆς καί ἑαυτοῦ ἄγαλμα ὑπέλαβεν ὅτι αὐτόν, ἐπειδή καί ἄγγελός ἐστι καί ἐπικερδής, περί πολλοῦ ποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι. Διόπερ ἐπυνθάνετο ὁ Ἑρμῆς πόσου, καί ὁ ἀγαλματογλύφος ἔφη· «Ἀλλ' ἐάν τούτους ἀγοράσῃς, τοῦτόν σοι προσθήκην δώσω».

(Μύθοι του Αισώπου)

κείμενο	**μετάφραση**
Ἑρμῆς βουλόμενος γνῶναι	Ο Ερμής θέλοντας να μάθει
ἐν τίνι τιμῇ ἐστιν	σε ποια εκτίμηση τον έχουν
παρά ἀνθρώποις,	οι άνθρωποι,
ἀφομοιωθείς ἀνθρώπῳ	αφού πήρε μορφή ανθρώπου,
ἧκεν εἰς ἐργαστήριον ἀγαλματοποιοῦ.	ήρθε στο εργαστήρι ενός κατασκευαστή αγαλμάτων.
Θεασάμενος ἄγαλμα Διός	Όταν είδε ένα άγαλμα του Δία,
ἐπυνθάνετο πόσου.	ρώτησε πόσο κάνει.
Εἰπόντος δέ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ	Και όταν του απάντησε ο αγαλματοποιός
ὅτι δραχμῆς,	ότι κάνει μια δραχμή,
γελάσας ἠρώτα πόσου	αφού γέλασε, τον ρωτούσε πόσο κάνει
τό τῆς Ἥρας.	το άγαλμα της Ήρας.
Ἐκεῖνος δε εἶπεν αὐτῷ	Εκείνος τότε του είπε
ἔτι μείζονος.	(ότι έχει) μεγαλύτερη τιμή.
Θεασάμενος δ' ὁ Ἑρμῆς	Και όταν είδε ο Ερμής
καί ἑαυτοῦ ἄγαλμα	και δικό του άγαλμα,
ὑπέλαβεν	φαντάστηκε
ὅτι οἱ ἄνθρωποι	ότι οι άνθρωποι
περί πολλοῦ ποιοῦνται αὐτόν,	τον εκτιμούν πολύ,
ἐπειδή καί ἄγγελός ἐστι	επειδή και αγγελιοφόρος (του Δία) είναι
καί ἐπικερδής.	και κέρδη φέρνει.

Διόπερ ἐπυνθάνετο ὁ Ἑρμῆς πόσου,	Γι' αυτό ακριβώς ρωτούσε ο Ερμής πόσο κάνει,
καί ὁ ἀγαλματογλύφος ἔφη·	και ο γλύπτης απάντησε·
«Ἀλλ' ἐάν ἀγοράσῃς τούτους,	«Αν αγοράσεις αυτά,
δώσω τοῦτόν σοι προσθήκην».	θα σου το δώσω δώρο».

Λεξιλόγιο

βουλόμενος = θέλοντας, επειδή ήθελε.

γνῶναι (απαρέμφ. αορ. του **γιγνώσκω**) = να γνωρίσει, να μάθει.

ἐν τίνι τιμῇ ἐστιν παρά ἀνθρώποις = σε ποιά εκτίμηση τον έχουν οι άνθρωποι, πόσο τον εκτιμούν οι άνθρωποι.

ἀφομοιωθείς (μετχ. αορ. του **ἀφομοιοῦμαι**) = αφού έγινε όμοιος με..., μεταμορφώθηκε.

ἧκεν = ήρθε.

πόσου = πόσο κάνει, πόσο κοστίζει.

ὅτι δραχμῆς = ότι κάνει μια δραχμή.

ἔτι μείζονος = μεγαλύτερη τιμή, ακόμα περισσότερο.

ὑπέλαβεν (οριστ. αορ. β΄ του **ὑπολαμβάνω**) = νόμισε, θεώρησε, φαντάστηκε.

περί πολλοῦ ποιοῦνται = τον έχουν σε μεγάλη εκτίμηση, τον εκτιμούν πολύ.

διόπερ = γι' αυτό ακριβώς.

προσθήκη = δώρο, συμπλήρωμα.

Γραμματικά – ετυμολογικά

Ἑρμῆς: ουσιαστ. συνηρημένο Α΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ονόμ. **ὁ** (Ἑρμέας) **Ἑρμῆς** (τοῦ Ἑρμοῦ). Δες Γραμματική ΟΕΔΒ, σελ. 51.

βουλόμενος: μτχ. ενεστ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **βούλομαι,** Πρτ. **ἐ(ἠ)βουλόμην,** Μέλλ. **βουλήσομαι,** Αόρ. **ἐ(ἠ)βουλήθην,** Πρκ. **βεβούλημαι,** Υπρ. **ἐβεβουλήμην.**

γνῶναι: απαρέμφ. αορ. β΄ του ρήμ. **γιγνώσκω,** Πρτ. **ἐγίγνωσκον,** Μέλλ. **γνώσομαι,** Αόρ. β΄ **ἔγνων,** Πρκ. **ἔγνωκα,** Υπρ. **ἐγνώκειν.**

τίνι: ερωτηματική αντων., θηλ. γένους, δοτ. εν. της αντων. **τίς, τί.**

τιμῇ: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, δοτ. εν. του ονόμ. **ἡ τιμή** (τῆς τιμῆς).

ἀνθρώποις: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, δοτ. πληθ. του ονόμ. **ὁ ἄνθρωπος** (τοῦ ἀνθρώπου).

ἐστίν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί,** Πρτ. **ἦν,** Μέλλ. **ἔσομαι,** Αόρ. **ἐγενόμην,** Πρκ. **γέγονα,** Υπρ. **ἐγεγόνειν.**

ἀφομοιωθείς: μτχ. παθητ. αορ., αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **ἀφομοιόομαι – οῦμαι,** Πρτ. –, Μέλλ. < **ἀφομοιώσομαι** > και **ἀφομοιωθήσομαι,** Αόρ. **ἀφωμοιώθην,** Πρκ. **ἀφωμοίωμαι.**

ἧκεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ. του ρήμ. **ἥκω,** Πρτ. **ἧκον,** Μέλλ. **ἥξω,** Αόρ. **(δι)ῆξε.**

ἀγαλματοποιοῦ: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ὁ ἀγαλματοποιός** (*ἄγαλμα + ποιῶ*).

θεασάμενος: μτχ. αορ., μέσης φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **θεάομαι-ῶμαι,** Πρτ. **ἐθεώμην,** Μέλλ. **θεάσομαι,** Αόρ. **ἐθεασάμην,** Πρκ. **τεθέαμαι,** Υπρ. **ἐτεθεάμην.**

Διός: ουσιαστ. ανώμαλο μεταπλαστό, γεν. εν. του ονόμ. **ὁ Ζεύς** (τοῦ Διός, τῷ Διί, τόν Δία, ὦ Ζεῦ).

ἄγαλμα: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, ουδ. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **τό ἄγαλμα** (τοῦ ἀγάλματος).

ἐπυνθάνετο: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., μέσης φωνής του ρήμ. **πυνθάνομαι,** Πρτ. **ἐπυνθανόμην,** Μέλλ. **πεύσομαι,** Αόρ. β΄ **ἐπυθόμην,** Πρκ. **πέπυσμαι** (απαρμφ = πεπύσθαι) Υπρ. **ἐπεπύσμην.**

πόσου: ερωτηματική αντων., ουδ. γένους, γεν. εν. της αντων. **πόσος, πόση, πόσον.**

εἰπόντος: μτχ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. εν. του ρήμ. **λέγω,** Πρτ. **ἔλεγον,** Μέλλ. **λέξω** και **ἐρῶ,** Αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** και **εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

δραχμῆς: ουσιαστ. Α΄ κλίσης, θηλ. γένους, γεν. εν. του ονόμ. **ἡ δραχμή** (τῆς δραχμῆς).

γελάσας: μτχ. αορ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **γελάω-ῶ,** Πρτ. **ἐγέλων,** Μέλλ. **γελάσομαι,** Αόρ. **ἐγέλασα.**

ἠρώτα: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἐρωτάω-ῶ,** Πρτ. **ἠρώτων,** Μέλλ. **ἐρωτήσω** και **ἐρήσομαι,** Αόρ. **ἠρώτησα** και **ἠρόμην,** Πρκ. **ἠρώτηκα,** Υπρ. **ἠρωτήκειν.**

ἐκεῖνος: δεικτική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.** Δες Γραμματική ΟΕΔΒ, § 224, 2.

εἶπεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄

ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

αὐτῷ: οριστική – επαναληπτική αντων. αρσεν. γένους, δοτ. εν. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το *Ἑρμῆς*.

μείζονος: επίθ. συγκριτικού βαθμού, ουδ. γένους, γεν. εν. του επιθ. **ὁ, ἡ μείζων, τό μεῖζον.** Θετικός: *μέγας, μεγάλη, μέγα* (δες Γραμματική ΟΕΔΒ, σελ. 113), Υπερθετικός: *μέγιστος, μεγίστη, μέγιστον.*

ἑαυτοῦ: αυτοπαθητική αντων. γ΄ προσώπου αρσεν. γένους, γεν. εν. Η αντων. στα τρία πρόσωπα σχηματίζεται ως εξής: α΄ πρόσωπο: **ἐμαυτοῦ, ἐμαυτῆς** / β΄ πρόσωπο: **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** / γ΄ πρόσωπο: **ἑαυτοῦ** (αὑτοῦ), **ἑαυτῆς** (αὑτῆς) και ουδ. στην αιτιατ. **ἑαυτό** (αὑτό).

ὑπέλαβεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὑπολαμβάνω,** Πρτ. **ὑπελάμβανον,** Μέλλ. **ὑπολήψομαι,** Αόρ. β΄**ὑπέλαβον,** Πρκ. **ὑπείληφα,** Υπρ. **ὑπειλήφειν.**

ἄγγελος: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ουσιαστ. **ὁ ἄγγελος** (τοῦ ἀγγέλου).

ἐπικερδής: επίθετο Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του επιθ. **ὁ, ἡ ἐπικερδής, τό ἐπικερδές** *(ἐπί + κέρδος).*

πολλοῦ: επίθ. ανώμαλο, ουδ. γένους, γεν. εν. του επιθ. **πολύς, πολλή, πολύ.** Δες Γραμματική ΟΕΔΒ, § 184, 1.

ποιοῦνται: ρήμα, γ΄ πληθ. προσώπου, οριστ. ενεστ., μέσης φωνής του ρήμ. **ποιοῦμαι,** Πρτ. **ἐποιούμην,** Μέλλ. **ποιήσομαι,** Αόρ. **ἐποιησάμην,** Πρκ. **πεποίημαι,** Υπρ. **ἐπεποιήμην.**

ἀγαλματογλύφος: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ουσιαστ. **ὁ ἀγαλματογλύφος** (τοῦ ἀγαλματογλύφου). Από το *ἄγαλμα + γλύφω.*

ἔφη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην / ἔφασκον,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα / ἔφην, /εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

τούτους: δεικτική αντων., αρσεν. γένους, αιτ. πληθ. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

ἀγοράσῃς: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, υποτακτ. αορ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **ἀγοράζω,** Πρτ. **ἠγόραζον,** Μέλλ. < **ἀγοράσω** >, Αόρ. **ἠγόρασα,** Πρκ. **ἠγόρακα.**

τοῦτον: δεικτική αντων., αρσεν. γένους, αιτ. εν. της αντων. **οὗτος, αὕτη, τοῦτο.**

σοι: προσωπική αντων. β΄ προσώπου, αρσεν. γένους, δοτ. εν. της αντων. **ἐγώ.**

δώσω: ρήμα, α΄ εν. προσώπου, οριστ. μέλλ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **δίδωμι,** Πρτ. **ἐδίδουν,** Μέλλ. **δώσω,** Αόρ. β΄ **ἔδωκα,** Πρκ. **δέδωκα,** Υπρ. **ἐδεδώκειν.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

βουλόμενος: Εν. βουλόμενος, Μέλλ. βουλησόμενος, Παθ. Αόρ. βουληθείς, Πρκ. βεβουλημένος.

γνῶναι: Εν. γιγνώσκειν, Μέλλ. γνώσεσθαι, Αόρ. γνῶναι, Πρκ. ἐγνωκέναι.

ἐστίν: Εν. ἐστίν, Πρτ. ἦν, Μέλλ. ἔσται, Αόρ. β΄ ἐγένετο, Πρκ. γέγονε, Υπερ. ἐγεγόνει.

ἀφομοιωθείς: Εν. ἀφομοιούμενος, Παθ. Μέλλ. ἀφομοιωθησόμενος, Παθ. Αόρ. ἀφομοιωθείς, Πρκ. ἀφωμοιωμένος.

ἧκεν: Εν. ἥκει, Πρτ. ἧκεν, Μέλλ. ἥξει, Αόρ. (διῆξε).

θεασάμενος: Εν. θεώμενος, Μέλλ. θεασόμενος, Αόρ. θεασάμενος, Πρκ. τεθεαμένος.

ἐπυνθάνετο: Εν. πυνθάνεται, Πρτ. ἐπυνθάνετο, Μέλλ. πεύσεται, Αόρ. β΄ ἐπύθετο, Πρκ. πέπυσται, Υπερ. ἐπέπυστο.

εἰπόντος: Εν. λέγοντος, Μέλλ. λέξοντος και ἐροῦντος, Αόρ. λέξαντος και εἰπόντος, Πρκ. εἰρηκότος.

γελάσας: Εν. γελῶν, Μέλλ. γελασόμενος, Αόρ. γελάσας.

ἠρώτα: Εν. ἐρωτᾷ, Πρτ. ἠρώτα, Μέλλ. ἐρωτήσει και ἐρήσεται, Αόρ. ἠρώτησε και ἤρετο, Πρκ. ἠρώτηκε, Υπερ. ἠρωτήκει.

εἶπεν: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγε, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπεν, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

ὑπέλαβεν: Εν. ὑπολαμβάνει, Πρτ. ὑπελάμβανε, Μέλλ. ὑπολήψεται, Αόρ. β΄ ὑπέλαβεν, Πρκ. ὑπείληφε, Υπερ. ὑπειλήφει.

ποιοῦνται: Εν. ποιοῦνται, Πρτ. ἐποιοῦντο, Μέλλ. ποιήσονται, Αόρ. ἐποιήσαντο, Πρκ. πεποίηνται, Υπερ. ἐπεποίηντο.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

ἀγοράσῃς: Εν. ἀγοράζῃς, –, Αόρ. ἀγοράσῃς, Πρκ. ἠγορακὼς ᾖς.

δώσω: Εν. δίδωμι, Πρτ. ἐδίδουν, Μέλλ. δώσω, Αόρ. β΄ ἔδωκα, Πρκ. δέδωκα, Υπερ. ἐδεδώκειν.

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ἐστίν: Ορ. ἐστίν, Υπ. ᾖ, Ευκτ. εἴη, Πρ. ἔστω, Απαρ. εἶναι, Μτχ. ὤν, οὖσα, ὄν.

εἶπεν: Ορ. εἶπεν, Υπ. εἴπη, Ευκτ. εἴποι, Πρ. εἰπέτω, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

ὑπέλαβεν: Ορ. ὑπέλαβεν, Υπ. ὑπολάβῃ, Ευκτ. ὑπολάβοι, Πρ. ὑπολαβέτω, Απαρ. ὑπολαβεῖν, Μτχ. ὑπαλαβών, ὑπολαβοῦσα, ὑπολαβόν.

ποιοῦνται: Ορ. ποιοῦνται, Υπ. ποιῶνται, Ευκτ. ποιοῖντο, Πρ. ποιείσθων – σθωσαν, Απαρ. ποιεῖσθαι, Μτχ. ποιούμενος, -μένη, -μενον.

ἀγοράσῃς: Ορ. ἠγόρασας, Υπ. ἀγοράσῃς, Ευκτ. ἀγοράσαις ἤ ἀγοράσειας, Πρ. ἀγόρασον, Απαρ. ἀγοράσαι, Μτχ. ἀγοράσας, ἀγοράσασα, ἀγοράσαν.

δώσω: Ορ. δώσω, –, Ευκτ. δώσοιμι, –, Απαρ. δώσειν, Μτχ. δώσων, δώσουσα, δῶσον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. Ἑρμῆς βουλόμενος γνῶναι – ἀφομοιωθείς... ἐργαστήριον: κύρια πρόταση. **ἧκεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **Ἑρμῆς:** υποκ. του ρήμ. ***εἰς ἐργαστήριον:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο (κίνηση σε τόπο). ***ἀγαλματοποιοῦ:** γενική κτητική στο *«ἐργαστήριον»* (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός). ***ἀφομοιωθείς:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***Ἑρμῆς:** υποκ. της μτχ. *«ἀφομιωθείς»*. ***βουλόμενος:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει αιτία (αιτιολογική). Εδώ πρέπει να προσέξουμε ότι στη μετάφραση αποδίδουμε τη μτχ. όχι με το *«ἐπειδή ἤθελε»*, αλλά με το *«θέλοντας»*. Αυτό δε σημαίνει ότι η μτχ. είναι τροπική, γιατί η ν.ε. στην ενεργητική έχει μόνο έναν τύπο μτχ. σε **-ο(ώ)ντας,** η οποία μπορεί να έχει και κάθε άλλη έννοια, εκτός από την τροπική (π.χ. χαίρομαι **ακούγοντας,** η μτχ. είναι κατηγορηματική. **πηγαίνοντας** συνάντησα το φίλο μου, η μτχ. είναι χρονική κτλ.). ***Ἑρμῆς:** υποκ. της μτχ. *«βουλόμενος»*. ***γνῶναι:** αντικ. της μτχ. *«βουλόμενος»,* τελικό απαρέμφ. **Ἑρμῆς:** υποκ. του απαρεμφ., **ταυτοπροσωπία.**

2. ἐν τίνι τιμῇ παρά ἀνθρώποις ἐστίν: πλάγια ερώτηση, αντικ. του *«γνῶναι»* της προτ. 1. **ἐστίν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **Ἑρμῆς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***ἐν τιμῇ:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπροθέτου που δηλώνει μεταφορικά τόπο (εντοπισμό σε κατάσταση). ***τίνι:** επιθετ. προσδ. στο *«τιμῇ»* (ονοματικός ομοιόπτωτος)*. **παρά ἀνθρώποις:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπροθέτου που δηλώνει μεταφορικά τόπο (εντοπισμός).

3. θεασάμενος... ἐπυνθάνετο: κύρια πρόταση. **ἐπυνθάνετο:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **Ἑρμῆς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***πόσου:** γενική με επιρρηματική σημασία ποσού. ***θεασάμενος:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***Ἑρμῆς:** ενν. υποκ. της μτχ. **ἄγαλμα:** αντικ. της μτχ. ***Διός:** γενική κτητική στο *«ἄγαλμα»* (ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός).

4. πόσου (ενν. *ἐστίν* ή *εἴη*): πλάγια ερώτηση, αντικ. του *«ἐπυνθάνετο»* της προτ. 3. **ἐστίν** ή **εἴη** (ευκτ. πλάγιου λόγου ή *τιμᾶται / τιμῷτο* ή *πωλεῖται / πωλοῖτο*): επειδή εξαρτάται από χρόνο ιστορικό, χωρίς αυτό να είναι απαραίτητο) **τοῦτο** (το ἄγαλμα): ενν. υποκ. του ρήμ. ***πόσου:** γενική που δηλώνει αξία ή τίμημα (αν εννοείται το *ἐστί /εἴη,* η γενική θα είναι κατηγορηματική) **ἐστί / εἴη** ή **τιμᾶται / τιμῷτο** ή **πωλεῖται / πωλοῖτο**: ενν. ρήμα.

5. εἰπόντος δέ τοῦ ἀγαλματοποιοῦ – γελάσας ἠρώτα: κύρια πρόταση. **ἠρώτα:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **Ἑρμῆς:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***γελάσας:** επιρρ. μτχ. με σημασία χρόνου (χρονική)-τρόπου, συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***Ἑρμῆς:** ενν. υποκ. της μτχ. ***εἰπόντος:** επιρρ. μτχ. με σημασία χρόνου (χρονική), γενική απόλυτη. ***τοῦ ἀγαλματοποιοῦ:** υποκ. της μτχ. *«εἰπόντος»* (το υποκ. αυτής της μτχ. δεν έχει άλλη συντακτική θέση μέσα στην πρόταση, γι' αυτό και η μετοχή λέγεται **απόλυτη**).

6. ὅτι δραχμῆς (ενν. *ἐστίν* ή *εἴη* ή *τιμᾶται / τιμῷτο* ή *πωλεῖται / πωλοῖτο*): δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. της μτχ. *«εἰπόντος»* της προτ. 5. **ἐστίν** ή **εἴη** (ευκτική πλάγιου, γιατί το ρήμα της κύριας πρότ. 5 είναι χρόνου ιστορικού, χωρίς αὐτό να είναι απαραίτητο) ή **τιμᾶται / τιμῷτο** ή **πωλεῖται / πωλοῖτο**: ενν. ρήμα. **τοῦτο** (το ἄγαλμα): ενν. υποκ. του ρήμ. ***δραχμῆς:** γενική που δηλώνει αξία ή τίμημα (βλ. πρότ. 4).

7. τό τῆς Ἥρας πόσου (ενν. *ἐστίν* ή *εἴη* βλ. πρότ. 4): πλάγια ερώτηση αντικ. του *«ἠρώτα»* της

πρότ. 5 **ἐστίν** ή **εἴη** (βλ. πρότ. 4): ενν. ρήμα. **τό τῆς Ἥρας** (άγαλμα): υποκ. του ρήμ. ***τῆς Ἥρας:** γενική κτητική στο ενν. *«ἄγαλμα»* (ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός). ***πόσου:** γενική που δηλώνει αξία ή τίμημα (βλ. πρότ. 4).

8. ἐκεῖνος... ἔτι μείζονος: κύρια πρόταση. **εἶπεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἐκεῖνος:** υποκ. του ρήμ. ***αὐτῷ:** αντικ. του *«εἶπεν»* σε δοτική. **εἶναι** ή **τιμᾶσθαι** ή **πωλεῖσθαι:** ενν. ειδ. απαρέμφ. αντικ του *εἶπε* (υποκ. του απαρεμφ. ενν. *τό τῆς Ἥρας ἄγαλμα).* ***μείζονος:** γενική που δηλώνει αξία ή τίμημα. ***ἔτι:** επιρρ. προσδ. ποσού (επιτείνει το *«μείζονος»*).

9. θεασάμενος... ὑπέλαβεν: κύρια πρόταση. **ὑπέλαβεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ Ἑρμῆς:** υποκ. του ρήμ. ***θεασάμενος:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***Ἑρμῆς:** υποκ. της μτχ. **ἄγαλμα:** αντικ. της μτχ. ***ἑαυτοῦ:** γενική κτητική στο *«ἄγαλμα»* (ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός).

10. ὅτι αὐτόν – περί πολλοῦ ποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι: δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικ. του *«ὑπέλαβεν»* της πρότ. 9. **ποιοῦνται:** ρήμα. **οἱ ἄνθρωποι:** υποκ. του ρήμ. **αὐτόν:** αντικ. του ρήμ. ***περί πολλοῦ:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει αξία ή ποσό (ο προσδ. αυτός με το **ποιοῦμαι** ή **ἡγοῦμαι** σχηματίζει περίφραση: **περί πολλοῦ ποιοῦμαι.** Επίσης και **περί παντός, περί ὀλίγου, περί πλείονος, περί οὐδενός ποιοῦμαι ἤ ἡγοῦμαί τι**).

11. ἐπειδή... ἐπικερδής: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. **ἐστί:** ρήμα. **οὗτος** (ὁ Ἑρμῆς): ενν. υποκ. του ρήμ. **ἄγγελος, ἐπικερδής:** κατηγορούμενα στο *«οὗτος»*.

12. διόπερ ἐπυνθάνετο ὁ Ἑρμῆς: κύρια πρόταση. **ἐπυνθάνετο:** ρήμα. **ὁ Ἑρμῆς:** υποκ. του ρήμ. ***διόπερ** (διά ὅπερ): εμπρ. προσδ. που δηλώνει αιτία.

13. πόσου (ενν. *ἐστίν* ή *εἴη* βλ. πρότ. 4): πλάγια ερώτηση. αντικ. του *«ἐπυνθάνετο»* της πρότ. 12. Η σύνταξη όμοια με πρότ. 4.

14. καί ὁ ἀγαλματογλύφος ἔφη: κύρια πρόταση. **ἔφη:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ ἀγαλματογλύφος:** υποκ. του ρήμ.

15. ἀλλά – τοῦτον σοι προσθήκην δώσω: κύρια πρόταση. **δώσω:** ρήμα. **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τοῦτον,** ***σοι** (δοτική): αντικ. του ρήμ. **προσθήκην:** κατηγορούμενο στο *«τοῦτον»*.

16. ἐάν τούτους ἀγοράσῃς: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση. **ἀγοράσῃς:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τούτους:** αντικ. του ρήμ. Ο υποθετικός λόγος **ἐάν ἀγοράσῃς – δώσω** δηλώνει το προσδοκώμενο.

Νόημα

Ο Ερμής, που είχε μεγάλη ιδέα για την αγάπη που του είχαν οι άνθρωποι, επισκέφτηκε μεταμφιεσμένος έναν αγαλματοποιό. Τον ρώτησε πόσο κάνει το άγαλμα του Δία και πόσο της Ήρας· και, όταν πήρε απάντηση ότι του Δία κάνει μια δραχμή, αλλά της Ήρας είναι ακριβότερο, ζήτησε να μάθει και για το δικό του άγαλμα. Πήρε όμως την απροσδόκητη απάντηση: «Αυτό πάει τζάμπα, αν αγοράσεις τα άλλα δύο».

4. «Όποιος συμμετέχει στα καλά συμμετέχει και στα κακά».

Ο μύθος του Αισώπου, που ακολουθεί, αναφέρεται σε δυο ανθρώπους που συνοδοιπορούν. Και ο μύθος αυτός έχει τα στοιχεία που έχουν οι μύθοι με ήρωες ζώα. Είναι μια σύντομη ιστορία, με διάλογο, που έχει σκοπό να διδάξει και να βελτιώσει τα ήθη. Το τέλος του μύθου δηλώνεται με το επιμύθιο ή ηθικό απόφθεγμα, δηλαδή ένα γενικό αξίωμα που βγαίνει από τη διήγηση με τρόπο σαφή και αληθοφανή.

Δύο ἐν ταυτῷ ὡδοιπόρουν. Ἑτέρου δέ πέλεκυν εὑρόντος ὁ ἕτερος ἔλεγεν· «Εὑρήκαμεν». Ὁ δέ ἕτερος παρῄνει μή λέγειν «Εὑρήκαμεν», ἀλλ' «Εὕρηκας». Μετά μικρόν δέ ἐπελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀποβεβληκότων τόν πέλεκυν, ὁ ἔχων αὐτόν διωκόμενος ἔλεγε πρός τόν συνοδοιπόρον· «Ἀπολώλαμεν». Ἐκεῖνος δέ ἔφη· «Μή ἀπολώλαμεν εἴπῃς, ἀλλ' ἀπόλωλα· οὐδέ γάρ, ὅτε τόν πέλεκυν εὗρες, ἐμοί αὐτόν ἀνεκοινώσω».

(Μύθοι του Αισώπου)

χι

κείμενο	μετάφραση
Δύο ὡδοιπόρουν ἐν ταὐτῷ.	Δύο άνθρωποι βάδιζαν στον ίδιο δρόμο.
Ἑτέρου δέ εὑρόντος πέλεκυν	Και όταν ο ένας απ' τους δυο βρήκε ένα τσεκούρι,
ὁ ἕτερος ἔλεγεν·	ο άλλος έλεγε·
«Εὑρήκαμεν».	«Βρήκαμε».
Ὁ δέ ἕτερος παρῄνει	και ο άλλος (όμως που βρήκε το τσεκούρι) του συνιστούσε
μή λέγειν «Εὑρήκαμεν»,	να μη λέει «βρήκαμε»,
ἀλλ' «Εὕρηκας».	αλλά «βρήκες».
Μετά μικρόν δέ	Ύστερα από λίγο όμως,
ἐπελθόντων αὐτοῖς	όταν παρουσιάστηκαν σ' αυτούς
τῶν ἀποβεβληκότων τόν πέλεκυν,	αυτοί που είχαν χάσει το τσεκούρι,
ὁ ἔχων αὐτόν	αυτός που το κρατούσε
διωκόμενος	καθώς καταδιωκόταν
ἔλεγε πρός τόν συνοδοιπόρον.	έλεγε στο συνοδοιπόρο του·
«Ἀπολώλαμεν».	«χαθήκαμε».
Ἐκεῖνος δέ ἔφη·	Και κείνος του είπε·
«Μή εἴπῃς ἀπολώλαμεν,	«Μη λες χαθήκαμε,
ἀλλ' ἀπόλωλα·	αλλά χάθηκα·
οὐ δέ γάρ, ὅτε εὗρες τόν πέλεκυν,	γιατί ούτε όταν βρήκες το τσεκούρι
ἀνεκοινώσω αὐτόν ἐμοί».	το 'κανες κοινό απόκτημα και των δυο μας (το μοιράστηκες με μένα)!

Λεξιλόγιο

ἐν ταυτῷ = στον ίδιο δρόμο.
ἑτέρου πέλεκυν εὑρόντος = όταν ο ένας απ' τους δυο βρήκε ένα τσεκούρι.
παρῄνει (οριστ. παρατ. του **παραινῶ**) = προέτρεπε, συνιστούσε, συμβούλευε.
μετά μικρόν = ύστερα από λίγο.
ἐπελθόντων αὐτοῖς = όταν τους πλησίασαν, τους έφτασαν.
οἱ ἀποβεβληκότες = αυτοί που είχαν χάσει.
ὁ ἔχων αὐτόν = αυτός που το κρατούσε.
ἀπολώλαμεν (οριστ. παρακ. του **ἀπόλλυμαι**) = χαθήκαμε.
ἀπόλωλα = χάθηκα.
ἀνεκοινώσω (οριστ. αορ. του **ἀνακοινοῦμαι**).
αὐτόν ἐμοί = το έκανες, το μεταβίβασες και σε μένα (το τσεκούρι) κοινό κτήμα δικό σου και δικό μου, το μοιράστηκες μαζί μου.

Γραμματικά – ετυμολογικά

δύο: επίθετο αριθμητικό απόλυτο. Κλίνεται στο δυϊκό αριθμό και για τα τρία γένη ως εξής: ον. **δύο,** γεν. **δυοῖν,** δοτ. **δυοῖν,** αιτ. **δύο.**

ταυτῷ: τῷ αὐτῷ. Το *αὐτῷ* είναι οριστική αντωνυμία, δοτ. ενικού, (ούδ. ή) αρσ. γένους της αντων. **αὐτός -ή -ό.** Στην έκφραση *ἐν ταυτῷ* η λειτουργία της αντωνυμίας είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την πρόθεση *ἐν* (λειτουργία επιρρηματική).

ὡδοιπόρουν: ρήμα, γ΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρατ. ενεργ. φωνής του ρήμ. **ὁδοιπορέω-ῶ,** Πρτ. (**ὡδοιπόρουν**). Από το *ὁδοιπόρος*, που παράγεται από το *ὁδός + πόρος.*

ἑτέρου: αόριστη – επιμεριστική αντων., αρσεν. γένους, γεν. εν. της αντων. **ἕτερος, ἑτέρα, ἕτερον.**

πέλεκυν: ουσιαστ. Γ΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ὁ πέλεκυς** (τοῦ πελέκεως).

εὑρόντος: μτχ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. εν., του ρήμ. **εὑρίσκω,** Πρτ. **εὕ(ηὕ)ρισκον,** Μέλλ. **εὑρήσω,** Αόρ. β΄ **εὗ(ηὗ)ρον,** Πρκ. **εὕ(ηὕ)ρηκα,** Υπρ. **εὑρηκώς ἦν.**

ἔλεγεν: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω,** Πρτ. **ἔλεγον,** Μέλλ.

λέξω και **ἐρῶ**, Αόρ. **ἔλεξα** και **εἶπα** και **εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

εὑρήκαμεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὑρίσκω.**

παρῄνει: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **παραινέω-ῶ,** Πρτ. **παρῄνουν,** Μέλλ. **παραινέσομαι** και **παραινέσω,** Αόρ. **παρῄνεσα,** Πρκ. **παρῄνεκα.**

λέγειν: απαρέμφ. ενεστ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

εὕρηκας: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, οριστ. παρακ., ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὑρίσκω.**

μικρόν: επίθετο δευτερόκλιτο, ουδ. γένους, αιτ. εν. του επιθ. **μικρός, μικρά, μικρόν.** Παραθετικά δες Γραμματική ΟΕΔΒ, σελ. 124.

ἐπελθόντων: μτχ. αορ. β΄ αρσεν. γένους, γεν. πληθ. του ρήμ. **ἐπέρχομαι,** Πρτ. **ἐπῄειν** και **ἐπηρχόμην** (Θουκ. 4, 120) Μέλλ. **ἔπειμι,** Αόρ. β΄ **ἐπῆλθον,** Πρκ. **ἐπελήλυθα,** Υπρ. **(ἐπεληλύθειν).**

αὐτοῖς: οριστική – επαναληπτική αντων., αρσεν. γένους, δοτ. πληθ. της αντων. **αὐτός, -ή, -ό.** Εδώ είναι επαναληπτική, γιατί επαναλαμβάνει το *δύο.*

ἀποβεβληκότων: μτχ. παρακ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, γεν. πληθ. του ρήμ. **ἀποβάλλω** (*ἀπό + βάλλω*), Πρτ. **ἀπέβαλλον,** Μέλλ. **ἀποβαλῶ,** Αόρ. β΄ **ἀπέβαλον,** Πρκ. **ἀποβέβληκα,** Υπρ. **ἀπεβεβλήκειν.**

ἔχων: μτχ. ενεστ., ενεργ. φωνής, αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **ἔχω,** Πρτ. **εἶχον,** Μέλλ. **ἕξω** και **σχήσω,** Αόρ. β΄ **ἔσχον,** Πρκ. **ἔσχηκα,** Υπρ. **ἐσχήκειν.**

διωκόμενος: μτχ. ενεστ. μέσης φωνής παθητ. διάθ., αρσεν. γένους, ονομ. εν. του ρήμ. **διώκομαι,** Πρτ. **ἐδιωκόμην,** Μέλλ. παθ. **[διωχθήσομαι],** Αόρ. παθ. **ἐδιώχθην,** Πρκ. **[δεδίωγμα].**

συνοδοιπόρον: ουσιαστ. Β΄ κλίσης, αρσεν. γένους, αιτ. εν. του ονόμ. **ὁ συνοδοιπόρος** (τοῦ συνοδοιπόρου). Από το *σύν + ὁδοιπόρος*. Το *ὁδοιπόρος* από το *ὁδός + πόρος*.

ἀπολώλαμεν: ρήμα, α΄ πληθ. προσώπου, οριστ. παρακ. μέσης φωνής του ρήμ. **ἀπόλλυμαι,** Πρτ. **ἀπωλλύμην,** Μέλλ. **ἀπολοῦμαι,** Αόρ. β΄ **ἀπωλόμην,** Πρκ. **ἀπόλωλα,** Υπρ. **ἀπωλώλειν.**

ἐκεῖνος: δεικτική αντων., αρσεν. γένους, ονομ. εν. της αντων. **ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.**

ἔφη: ρήμα, γ΄ εν. προσώπου, οριστ. παρατ., του ρήμ. **φημί,** Πρτ. **ἔφην / ἔφασκον,** Μέλλ. **φήσω,** Αόρ. **ἔφησα /ἔφην /εἶπον,** Πρκ. **εἴρηκα,** Υπρ. **εἰρήκειν.**

εἴπῃς: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, υποτ. αορ. β΄ ενεργ. φωνής του ρήμ. **λέγω.**

ἀπόλωλα: ρήμα, α΄ εν. προσώπου, οριστ. παρακ., μέσης φωνής του ρήμ. **ἀπόλλυμαι.** Δες πιο πάνω.

εὗρες: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ. β΄, ενεργ. φωνής του ρήμ. **εὑρίσκω.**

ἐμοί: προσωπική αντων. α΄ προσώπου, αρσεν. γένους, δοτ. εν. της αντων. **ἐγώ.**

ἀνεκοινώσω: ρήμα, β΄ εν. προσώπου, οριστ. αορ., μέσης φωνής του ρήμ. **ἀνακοινόομαι -οῦμαι,** Πρτ. **ἀνεκοινούμην,** Μέλλ. **ἀνακοινώσομαι,** Αόρ. **ἀνεκοινωσάμην.**

Χρονικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

ὡδοιπόρουν: Εν. ὁδοιποροῦσι, Πρτ. <ὡδοιπόρουν>, Μέλλ. [ὁδοιπορήσουσι], Αόρ. [ὡδοιπόρησαν], Πρκ. [ὡδοιπορήκασι], Υπερ. [ὡδοιπορήκεσαν].

εὑρόντος: Εν. εὑρίσκοντος, Μέλλ. εὑρήσοντος, Αόρ. β΄ εὑρόντος, Πρκ. εὑρηκότος.

ἔλεγεν: Εν. λέγει, Πρτ. ἔλεγεν, Μέλλ. λέξει και ἐρεῖ, Αόρ. ἔλεξε και εἶπε, Πρκ. εἴρηκε, Υπερ. εἰρήκει.

εὑρήκαμεν: Εν. εὑρίσκομεν, Πρτ. εὑ(ηὑ)ρίσκομεν, Μέλλ. εὑρήσομεν, Αόρ. β΄ εὕ(ηὕ)ρομεν, Πρκ. εὑ(ηὑ)ρήκαμεν, Υπερ. (ηὑρήκεμεν).

παρῄνει: Εν. παραινεῖ, Πρτ. παρῄνει, Μέλλ. παραινέσει και παραινέσεται, Αόρ. παρῄνεσε, Πρκ. παρῄνεκε.

λέγειν: Εν. λέγειν, Μέλλ. λέξειν και ἐρεῖν, Αόρ. λέξαι και εἰπεῖν, Πρκ. εἰρηκέναι.

εὕρηκας: Εν. εὑρίσκεις, Πρτ. εὕ(ηὕ)ρισκες, Μέλλ. εὑρήσεις, Αόρ. β΄ εὗ(ηὗ)ρες, Πρκ. εὕ(ηὕ)ρηκας.

ἐπελθόντων: Εν. ἐπιόντων, Μέλλ. ἐπιόντων, Αόρ. β΄ ἐπελθόντων, Πρκ. ἐπεληλυθότων.

ἀποβεβληκότων: Εν. ἀποβαλλόντων, Μέλλ. ἀποβαλούντων, Αόρ. β΄ ἀποβαλόντων, Πρκ. ἀποβεβληκότων.

ἔχων: Εν. ἔχων, Μέλλ. ἕξων και σχήσων, Αόρ. β΄ σχών, Πρκ. ἐσχηκώς.

διωκόμενος: Εν. διωκόμενος, Παθ. Μέλλ. [διωχθησόμενος], Παθ. Αόρ. διωχθείς, Πρκ. [δεδιωγμένος].

ἀπολώλαμεν: Εν. ἀπολλύμεθα, Πρτ. ἀπωλλύμεθα, Μέλλ. ἀπολούμεθα, Αόρ. β΄ ἀπωλόμεθα, Πρκ. ἀπολώλαμεν, Υπερ. ἀπωλώλεμεν.

ἔφη: Εν. φησί, Πρτ. ἔφη, Μέλλ. φήσει, Αόρ. ἔφησε.

εἴπῃς: Εν. λέγῃς, –, Αόρ. β΄ εἴπῃς, Πρκ. εἰρηκὼς ᾖς.

ἀπόλωλα: Εν. ἀπόλλυμαι, Πρτ. ἀπωλλύμην, Μέλλ. ἀπολοῦμαι, Αόρ. β΄ ἀπωλόμην, Πρκ. ἀπόλωλα, Υπερ. ἀπωλώλειν.

Χ1

εὗρες: όπως παραπάνω το *εὕρηκας*.
ἀνεκοινώσω: Εν. ἀνακοινοῖ, Πρτ. ἀνεκοινοῦ, Μέλλ. ἀνακοινώσῃ(ει), Αόρ. ἀνεκοινώσω, Παθ. Αόρ. ἀνεκοινώθης, Πρκ. [ἀνακεκοίνωσαι].

Εγκλιτικές αντικαταστάσεις ρηματικών τύπων

εὑρήκαμεν: Ορ. εὑρήκαμεν, Υπ. εὑρηκότες ὦμεν, Ευκτ. εὑρηκότες εἴημεν – εἶμεν, –, Απαρ. εὑρηκέναι, Μτχ. εὑρηκώς – κυῖα – κός.

εὕρηκας: Ορ. εὕρηκας, Υπ. εὑρηκώς ᾖς, Ευκτ. εὑρηκώς εἴης, Πρ. εὑρηκώς ἴσθι, Απαρ. εὑρηκέναι, Μτχ. εὑρηκώς, -κυῖα, -κός.

ἀπολώλαμεν: Ορ. ἀπολώλαμεν, Υπ. ἀπολωλότες ὦμεν, Ευκτ. ἀπολωλότες εἴημεν – εἶμεν, –, Απαρ. ἀπολωλέναι, Μτχ. ἀπολωλώς, ἀπολωλυῖα, ἀπολωλός.

εἴπῃς: Ορ. εἶπες, Υπ. εἴπῃς, Ευκτ. εἴποις, Πρ. εἰπέ, Απαρ. εἰπεῖν, Μτχ. εἰπών, εἰποῦσα, εἰπόν.

ἀπόλωλα: Ορ. ἀπόλωλα, Υπ. ἀπολωλώς ὦ, Ευκτ. ἀπολωλώς εἴην, –, Απαρ. ἀπολωλέναι, Μτχ. ἀπολωλώς, ἀπολωλυῖα, ἀπολωλός.

εὗρες: Ορ. εὗρες, Υπ. εὕρῃς, Ευκτ. εὕροις, Πρ. εὑρέ, Απαρ. εὑρεῖν, Μτχ. εὑρών, εὑροῦσα, εὑρόν.

ἀνεκοινώσω: Ορ. ἀνεκοινώσω, Υπ. ἀνακοινώσῃ, Ευκτ. ἀνακοινώσαιο, Πρ. ἀνακοίνωσαι, Απαρ. ἀνακοινώσασθαι, Μτχ. ἀνακοινωσάμενος, -μένη, -μενον.

Χωρισμός προτάσεων και σύνταξη

(Με την ένδειξη * σημειώνονται τα συντακτικά φαινόμενα που αναφέρονται στην ανακεφαλαίωση).

1. δύο ἐν ταὐτῷ ὡδοιπόρουν: κύρια πρόταση. **ὡδοιπόρουν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **δύο** (ἄνθρωποι): υποκ. του ρήμ. ***ἐν ταὐτῷ:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει τόπο.

2. ἑτέρου... ἔλεγεν: κύρια πρόταση. **ἔλεγεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ ἕτερος:** υποκ. του ρήμ. ***εὑρόντος:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), γενική απόλυτη. **ἑτέρου:** υποκ. της μτχ. **πέλεκυν:** αντικ. της μτχ.

3. εὑρήκαμεν: κύρια πρόταση. **εὑρήκαμεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

4. ὁ δέ ἕτερος παρῄνει μή λέγειν – ἀλλά (ενν. *λέγειν*): κύρια πρόταση. **παρῄνει:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ ἕτερος:** υποκ. του ρήμ. ***μή λέγειν – ἀλλά (λέγειν):** αντικ. του ρήμ., τελικά απαρέμφ. **τόν ἕτερον:** ενν. υποκ. των απαρεμφ., **ετεροπροσωπία.**

5. εὑρήκαμεν: ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

6. εὕρηκας: κύρια πρόταση. **εὕρηκας:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ.

7. μετά μικρόν... πρός τόν συνοδοιπόρον: κύρια πρόταση. **ἔλεγε:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ὁ ἔχων** *(επιθετ. μτχ.): υποκ. του ρήμ. ***πρός τόν συνοδοιπόρον:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρόθετου που δηλώνει κατεύθυνση (το εμπρόθετο αντικαθιστά το αντικ. σε δοτική του *«ἔλεγεν»* δηλ. *«τῷ συνοδοιπόρῳ»*). ***διωκόμενος:** επιρρ. μτχ. χρόνου (χρονική, που δηλώνει ταυτόχρονο), συνημμένη στο υποκ. του ρήμ. ***ὁ ἔχων:** υποκ. της μτχ. *«διωκόμενος»*. **αὐτόν:** αντικ. της μτχ. *«ὁ ἔχων»*. ***μετά μικρόν:** επιρρ. προσδ. σε μορφή εμπρ. που δηλώνει χρόνο. ***ἐπελθόντων:** επιρρ. μτχ. που δηλώνει χρόνο (χρονική), γενική απόλυτη. **τῶν ἀποβεβληκότων** *(επιθετ. μτχ.): υποκ. της μτχ. *«ἐπελθόντων»*. ***αὐτοῖς:** αντικ. σε δοτική της μτχ. *«ἐπελθόντων»*. **τόν πέλεκυν:** αντικ. της μτχ. *«ἀποβεβληκότων»*.

8. ἀπολώλαμεν: κύρια πρόταση. **ἀπολώλαμεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

9. ἐκεῖνος δέ ἔφη: κύρια πρόταση. **ἔφη:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἐκεῖνος:** υποκ. του ρήμ.

10. μή εἴπῃς: κύρια πρόταση. **μή εἴπῃς:** ρήμα *(η υποτακτική δηλώνει αποτροπή-απαγόρευση, αποτρεπτική υποτακτική). **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ.

11. ἀπολώλαμεν: κύρια πρόταση. **ἀπολώλαμεν:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἡμεῖς:** ενν. υποκ. του ρήμ.

12. ἀλλά (ενν. *εἰπέ*): κύρια πρόταση. **εἰπέ:** ενν. ρήμα *(η προστακτική δηλώνει προσταγή-προτροπή. Εννοήσαμε προστακτική και όχι υποτακτική, γιατί η υποτακτική ως προτρεπτική συνήθως απαντά στο α΄ πληθυντικό πρόσωπο).

13. ἀπόλωλα: κύρια πρόταση. **ἀπόλωλα:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **ἐγώ:** ενν. υποκ. του ρήμ.

14. οὐδέ γάρ – ἐμοί αὐτόν ἀνεκοινώσω: κύρια πρόταση. **ἀνεκοινώσω:** ρήμα *(η οριστική δηλώνει το βέβαιο-πραγματικό). **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. ***ἐμοί** (δοτική), **αὐτόν:** αντικ. του ρήμ.

15. ὅτε τόν πέλεκυν εὗρες: δευτερεύουσα χρονική πρόταση. **εὗρες:** ρήμα. **σύ:** ενν. υποκ. του ρήμ. **τόν πέλεκυν:** αντικ. του ρήμ.

Νόημα

Όταν ο ένας από δυο συντρόφους βρήκε ένα τσεκούρι και φώναξε: «Κοίτα τι βρήκαμε!», ο άλλος του είπε: «Μόνος σου το βρήκες». Σε λίγο παρουσιάστηκαν αυτοί που είχαν χάσει το τσεκούρι τους και το γύρευαν. «Τώρα» του είπε ο σύντροφός του «τρέχα μόνος σου, αφού μόνος σου το βρήκες».